Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Eshle ravreve

Shulḥan ʿarukh : mi-Ṭur Yoreh deʿah

Ḳaro, Yosef
קארו, יסוי

Könisberg, 609 [1858 oder 1859]

מירדנ תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10195

Visual Library

כנס [ז] מותר לטבול כלי בתוך כלי ד אם יש בפי הפנימי כשפופרת הנוד (בזה) [ח] ויזהר שכלי הפנימי יהא לפוי בתוך כלי החיצון (מרדכי סוף פסחים) (ז) [ט] ולכן ה לא יתחוב הכלים תוך דלי ויטבלם כי לא תעלה טבילה כדאמם (או"ה כלל ל"ח) וכן אם הכלי הפנימי ו הוא כבד ומונח תוך החיצון לא תעלה לו טבילה במקום שמונח ועיין לעיל סי' ר"ו סעיף ס':

ו ט כלי שצר מכאן ומכאן ורחב באמצע אין המים באים לו לכל צד עד שיטהו על צדו:

ח ז (ח) יכל כלי שפיו צר (יותר משפופרת הנוד) צריך להשהותו במים עד שיתמלא או ימלאנו קודם שיכניסנו למקוה. (או"ה שם):

ט ידות הכלים שהם ארוכות ועתיד לקוצצן מטביל (ט) עד מקום שעתיד לקוצצן ודיו:

שפתי כהן: רחב לא עלתה לו טבילה: ד אם יש כו' היינו כשהחיצון טהור אבל כשהחיצון צריך נ"כ טבילה אפי' אין בפיו כשפופרת מותר דמיגו דסלקא טבילה להחיצון סלקא נמי לפנימי כדלעי' סי' ר"א ס"ט: ה לא יתחוב הכלים אלא יקשרו בחוט וכה"ג בדבר הרפוי. או"ה כלל ל"ח דין ל"ז: ו הוא כבד כו' לשון האו"ה שם דין ל"ט דוקא כלים שמלאו ומקודם דמתוך שהוא מלא מכביד על דופניו ומוכן אבל כלי ריק אין לחוש דאי אפשר שלא יבוא שום מים אך יזהר שלא יושיב כלים הרבה בכלי להטבילם יחד אפילו הם ריקים. אא"כ שלא ישבו זה ע"ג זה ככלי העומד על שוליו או על פיו אבל לתת זה אצל זה בדלי אפילו כלים הרבה יחד מותר לכתחלה אפילו ישבו זה ע"ג זה בצד ואין לחוש דמתוך שמתגלגלין הנה והנה נוגעים המים ע"כ כולם ע"כ: ז כל כלי שפיו צר יותר משפ"ה כו' כ"כ וכן הוא בעט"ז ולמשמעיה דאו"ה דאין בפיו כשפ"ה מהני כשממלאו או משהו במים דלעיל דבעלמא לא הוי חיבור רק כשפ"ה לכלי נופה הכא בכל שהוא כדלעיל סי' ר"א סעיף ע' וכ"כ האו"ה כלל כ"ח דין ל"ג מיהו אפילו רחב יותר משפ"ה אם הוא בענין שאין המים נכנסין בו מיד צריך להשהותו או למלאותו תחלה ופשוט הוא. עיין לעיל סי' ק"כ מטבילת כלים:

טורי זהב: והאמת הוא כן אלא שבכלי רחב ואין בו הלל גדול כמו קערות וכיוצא בהם נכנסים לתוכו ובזה לדקו דברי הב"י ולפי זה אתי שפיר מ"ש בסי' ר"א סעי' ס"ב דאם מטביל במקום מלומלם את סורה וס"ל כלים ומטבילן דרך פיו וכן כתב שבדרך פיו אין כאן טבילה ולפי מ"ש כיון דסורת אפשר שהוא רחב מלמד ועוד יש לומר דלעיל לא אמר מונם דרך פיו אלא בתוך המים שספבו קצת: (ז) ולכן לא יתחוב הסכינים כו' זהו מדברי המרדכי סוף עכו"ם והבאתיו בסי' קך סעיף ב' ובסי' קכ"א סעיף כ"מ ושם גילתי דין טבילה מחמת כובד הכלי: (ח) כל כלי שפיו צר יותר משפופרת כו' כן ל"ל: (ט) עד מקום שעתיד לקוץ כו' ולא הוא מקום החק הלילה לפי שהוא בית הסתרים ואינו חוצץ:

באר הגולה: ט שם במשנה י הרא"ש בסוף נדה משנה המכלים יא מסכת כ' פ"ז דמקואות ובתוי"ט ומשנה בחולין דף ע"ג ובי"ד דכל העומד ליחתך כחתוך דמי והכתב הרא"ש בסוף נדה דלא הוי מקום החק הלילה דבנים הסתרים דבלי לא חיישינן לחצילה ומתוקנת:

ביאור הגר"א

סי' ר"א סעיף ל"ג וליתא דהם איירי במטהו לנדרין מעט וידוע הוא דאפילו רחב אינו נכנס בו המים ועמ"ש: [ז] מותר כו'. כפ"ג דחגיגה דדוקא לקדש גזרו דבנן אבל לא לתרומה וכ"ש לחולין: [ח] ויזהר כו'. לשון המרדכי סוף ע"ז גם הודו שיש לאדם ליזהר אם יטביל לגוכית מלא מים ויתכוו בדלי מלא מים והדלי שקוע בבור שלא יושיבנו על שוליו פן יהיה חלילה מפני כובדו של כלי ומוכן כדאמרינן פ' מומר נקודם אלא כו'. ועמ"ש דאמרינן שם דדוקא לקדש אבל לתרומה לא וכ"ש לחולין ולרבא דקי"ל כוותיה אפילו לקדש לא כמ"ש אלי איכא בין דרבא כו' ה"נ בכלים שהם קלים ומ' רפ"י שם ד"ה לחבר ולענין כבידו כו' ועמ"ל סי' ק"כ ב"ג ובמ"ז: [ט] ולכן לא כו'. וזה פשוט דהא גרע מידות הכלים שאין עומדין כו' דפ"ג:

הלכות נדרים

רג איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים. ובו ז' סעיפים:

א אאל תהי רגיל בנדרים נכל הנודר (א) אע"פ שמקיימו נקרא רשע [א] ונקרא חוטא:

ב [ב] דאיתר אדם נדרו א (ב) פנקסו (*) נפתחת:

ג ההנודר כאלו בונה במה בשעת איסור הבמות והמקיימו (*) כאילו הקריב עליה קרבן ששוב יותר שישאל על נדרו ב [ג] והני מילי בשאר נדרים (ה) ואבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהם אלא מרוחק. ג (ג) [ד] (וכן אם נשבע על איזה דבר לא ישאל עליו אלא מדוחק). (מרדכי פ"ג דשבועות בשם מוהר"ם וע"פ פב"י סימן ל"ג):

ד [ה] זצריך ליזהר שלא ידור שום דבר [ו] ואפילו צדקה אין טוב לידור מאלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם לאו (ר) לא ידור עד שיהיה לו ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם ד יאמר בלא נדר:

בעת

שפתי כהן: רג (א) אע"פ שמקיימו נקרא רשע פי' כיון שז"א מבקש להתירו והאי דנקרא רשע הוא דברי שמואל בנדרים (דף כ"ב) והאי דנקרא חוטא הוא בברייתא (דף ע"ז) והטור הביא שניהם וקשה למה הוצרך שברייתא דהוה חוטא והא אפילו רשע הוא ולע"ע דיליף לה מפסוק וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא קשה אקרא גופיה כן דהא גם שמואל יליף מקרא דהוה רעו"ו כיה קשה של כשי"ע שהב"א בלשון זה נקרא רשע ונקרא חוטא למה הזכיר כלל חוטא כיון שנעשה רשע וכ"ל די"ם חילוק בדבר דאם יש לו פתח להתיר ואינו מתיר נקרא רשע ואם לא מצא פתח עדיין כדאשכחן בדף כ"ב דלבנן הוי מלעבר מאיר בספל ר"ס בר רי שלא מצאו לו פתח ומ"מ זה אמר דמ"מ נקרא חוטא כל אין שבדרו עליו כן כראה לי נכון: (ב) פנקסו נפתחת בטור בשם ירושלמי דלם לא מקרא דואמר. נדרים נבקר ומביא קודם לוה דרשה אחרת כל שמתחיל לנדור פנקסו מתבקשת ואא"כ מביא דרשה זו שהעתיק כאן נשם דבר אחר וכראה דאיכא בין שכתו דרשות פלוגתא דר"נ ור"י ר"ם מולין דר"נ ס"ל טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר ור"י ס"ל טוב מזה ומזה נודר ומשלם דהדרשה דאמינה שניה לא כרבי מאיר של כן אמר הכא שעושה נדר ומבקשין בפנקס ומעשיו אם הוא כדי לגן דסיינו אם הוא נגד הכי שמקיים מה שנדר והדרשה הראשונה ס"ל כר"י דטוב שידור ואין עונש אלא של שאינו משלם סיכף ועל כן אמר לא יגר נדרו פנקסו נפתחת פירוש פנקס שעונותיו סדורים שם נפתחים שבשיו נשלם נמולו כמוהו דכל הולד מדד סכילה: (ג) וכן אם נשבע כו' שם במרדכי הטעם שיש גאונים סבירא להו דלשבועה אין מועיל התרה: (ד) לא ידור עד שיהיה לו פי' דקי"ל דכל שאין לו ומכל מקום יקבל עליו אם יהיה לו כדאשכחן בתענית בההיא דנזרו שמד ונאו שלא ליכב בתענית קבלו עליהם בנדר בשיהיו אפשר להם להתענות יתענו וילכתו מדקאמר שכאמר מיום אשר נתת את לבך להתענות כו' אע"ג הכא נמי כיוצא הכי קאמר דאינו כן ולא ידור אלא יאמין עד שיהיה לו ואז יתן בלא נדר והכי משמע בית יוסף לעיקר דנבענה שיהיה לו אין צריך כלל לנדור ומ"ש ז"ל

רג א פנקסו כו' כלומר מן השמים פותחים פנקסו מעשיו ומדקדקים בהם: ב והיינו כו' אבל אם נדר לצדקה או להקדש כו' ועי"ל ריש רמ"ח: ג וכן אם נשבע פי' דבשבועה כתיב לא ינקה ולכך יש מחמירין בשבועה דאין לה התרה כדאיתא בטור וב"י לקי סי' ל"ל וע"ש: ד יאמר בלא נדר כ"ל שיאמר בפירוש בלא נדר אבל אין פירושו שיפסוק סתם ולא יאמר שהוא עושה משום נדר דאף אם פוסק דבר לא ישאל עליו אלא מדוחק).

טורי זהב: רג [א] ונקרא כו'. נדרים ע"ז ב': [ב] איתר כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש בפ"ח: [ג] וה"מ כו'. כ"מ א' וע' ר"ן ד"ה תרומה כו': [ד] וכן אם כו'. ע' רא"ש לפ"ג ס"ח ועוד כתב דלא ומזקקי' רבנן לשבועות כו' וכן היה ממדיר כו' ואף שאינו מלד הדין כמ"ש הרא"ש שם וכל אלו מוחמות כו' וכ"כ המרדכי ע"ת כתב שיש להחמיר כמ"ש ק"פ המדיר ז"ל מזי אי אתפיל כו' וכמ"ש כשבע ולא יחיל ונפ' השולה נמכר להשביעה וכיוצא: [ה] צריך כו'. ע' בה"ג וכ"ה קהם מתני' שם בנדרי כו' כמ"ש: [ו] ואפילו כו' אלא כו'. כמ"ל וכמ"ש ר"י לספויים כו' ור"ם ולם פוסקין כו' וכן נהגל שם:

באר הגולה: סימן רג
א ברייתא נדרים דף כ' ע"א ומסיים שם שהופך למעול בשבועות דמעילי עפי
ב מימרא דשמואל שם דף כ"ב ע"א וילף לה מדכתיב וכי תחדל לנדור וכו'
ג מנא דרב דימי לאוה דרב ספרא מפסוק המגד כפעולות דף ע"ו
ד ירושלמי פ"ק דנדרים
(* פי' שמחפשים בו העבירות שעשה)
ה ברייתא דבי נתן נדרים דף כ"ב ע"א ובי' וכפי' הרא"ש והר"ן
(* פי' שחייב משום שחוטי חוץ)
ו לשבים סוף הלכות נדרים ונב"ח לר"ם באמר נדרי לא"י לשלם וכ"כ פמ"ג
ז ברייתא שם דף ט' ע"א וכליתא בפרק ר"ס דף י"ו כי קאמר ר' יהודה בנדב' בנדר לא אמר וכו' וכפי' הרא"ש
ח שם בגמרא
ט הרא"ש שם

גליון רש"א
סימן רג
ש"ע סעיף ד'. לריך ליזהר שלא ידור שום דבר ואפילו לדקה אין טוב לידור. פי' בחידושי לשבת ריש פולין ד"ה רבי יהודה כתב בסוף הדיבור אבל נדר לעניים הוא מצוה:

חדושי רע"ק

סימן ר"ג. סעיף ג'. (א) אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן. ובנדרי צדקה ע' תשו' מהר"ש מיכן (סימן ר"ג): מע"ג

ביאור הגר"א

(see טורי זהב above)

נמה

טורי זהב

ז"ל פירש הלשון לא ידור עד שיהיה לו כלומר שלא יעשה נדר אם יהיה לו כו' ולשון עד אינו מיושב לפירושו: (ה) האומר אשנה כו' בתורה קרי לזה מלוה דגופים וכולה דזה החילוק בין לדקה למלוה דתלוי בגופים כי ילדים של אדם יותר מתגבר עליו בנתינת ממון מיצר התלוי בתורה גופים ועל כן יש לחוש שמא יעבור על נדרו ולא יתן ויש מפרשים הטעם דבממון איסיק שמא לא יהיה לו או שמא לא ירצה העני לקבל וזה אינו נכון דאם כן הוא פטור מן הנדר:

רד (א) עיקר נדר כו' בתור כתוב או שאומר אסור עלי ככר זה דהוה כמי נדר והקשה ב"י דלשון כמי אינו מיושב דזה עיקר הנדר דבזה אין התפסה ודין הלשון הוא התפסה בנדר גם הר"ן בריש נדרים כתב דעיקר הנדר אם אומר זה עלי אסור וכן כתב בריש פרק ב' ומו"ח ז"ל כתב בשמו דזה לא הוה אלא יד ולא דק ונראה דדברי הטור נכונים דאקרא קאי דאמר איש כי ידור נדר ודרשינן עד שידור בדבר הנדור דהיינו שיתלה איסור זה בדבר האסור כבר ומזה נדר ומתגבר לומר לבאורה דתנא ליה נדר לגמרי דהיינו קרבן ולזו כי מתפיס בו דבר אחר הוא אסור קמשמע לן דהאי בדבר הנדור לאו דוקא במידי דנדור לגמרי אלא אפילו באומר אסור עלי הוה כמי נדר ואם כן כי מתפיס ביה דבר אחר כמי אסור וזהו פירוש דהוה כמי נדר לענין שגם נו יכול להתפיס זה כ"ל כוונת הטור נכון: (ב) כאימרא כבש לקרבן דקתם נדרים לתמיד: (ג) כדירים כדיר של בהמות של קרבן או כדיר של עלים המיוחדים לקרבנות: (ד) כירושלים פי' הרא"ש דמוזמתי מפירי שלמה אתו. והר"ן פי' כקרבנות שבירושלים: (ה) אם נדר בשלמן שנתקדש וכו' אומר אני כבוד חכמים יתנו אבל כאן לא נתכוין הרב על לה הלכות בדברי המרדכי שמשם נקוח הג"ה זאת דהם לשון הגהות מרדכי פרק שבועות העדות שאנו נוהגים וכו' שנשבע בשלמן הקודש או בלחד מכלי הקודש או בשלמן קתם אם היא שבועה וחייב לקיים והפ"ב אם אומר ככר זה עלי כשלמן של מקדש או כלחד מכלי המקדש זו ישא הנדר במור דנדר בדבר הנדור כדאיתא בנדרי' כאימרא כדירים כו' אם בלחד ממשמשי המזבח הו"ז נדר אבל כה"ג שנדר בשלמן לא אמר כלום כהסיא דנדר בתורה לא אמר כלום כי מכח על ארעא אבל כי נקיט לה בידיה דעתיה אאזכרות שבה אלמא אע"ג שגם קלף שהתורה כתובה עליו קודש הוא אפ"ה לא אמר כלום אלא היכא דדעתיה אאזכרות דהוי כנדור בשם ובשלמן ליכא אזכרות הלכך לא אמר כלום ומיהו ע"ש לאוי לקונטו עכ"ל. הבין הרב דברי המרדכי אבל כי נדר בשלמן לא אמר כלום היינו בנדר בשלמן קתם ולא אמר הקודש והוא החילוק שבין הרישא לסיפא ועל כן כתב כאן הג"ה זו למלק בין שלמן הקודש לשלמן קתם הכו אינו דלנוות יהיה קיל בשלמן קתם מבאימרא כדירים שבסעיף זה דלא [illegible]

שפתי כהן

פוסק קתם הוי נדר פריטה. ועי"ל סי' רכ"ז סעיף ג' ד': ה שרי ליה למנדר כו' ונינו אפי' בדבור בעלמא שאומר אשנה הוי עליה חיוב נדר כדלקמן סימן ר"ג סעיף ב' וכ"פ ר' ירוחם נ"י ח"ג וכסמ"ג דף ע"א סוף ע"ג ושאר פוסקים: ו מלוה לישבע כו' (ג) אע"ג דשבועה אינו חל על דבר מלוה כדלקמן סי' רל"ט מ"מ שרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה. ע"ש:

רד א בדבר הנדור לאפוקי בדבר האסור כדלקמן ר"ס ר"ה: ב ככר זה עלי כקרבן וכ"ש אם אמר קרבן עלי ככר זה וכן הוא בהר"ן ר"ס נדרים: ג יאסר עלי כו' ולא אצריך דכיון לדבר האסור מהני לה איסור דלקמן סימן ר"ה: ד שתלאו בדבר הנדור שאמר על ככר לחשון יהא זה כקרבן והיה אם אמר על ככר הראשון יאסר עלי וחזר ואמר על אחר יהא כזה אפילו עד מאה כולם אסורים וכן הוא בהרמב"ם פרק ג' מהל' נדרים ומבילו ב"י קי"ם זה וכן הוא בטור"ב ר"ס נאוין דמ"ב ותמוה הוא ולפילו אמר על אחד שאינו מיד של הראשון כגון שהראשון הוא ככר והשני הוא בשר והג' פירות וכן הוא בהרמב"ם וטוש"ע שם וכן הוא בעיר לקמן סי' רכ"ט סעי' ג' ע"ש: ה על יום אחד שנתענה כו' ע"ל סי' רע"ו: ו יש מלוקי נטוית כגון אמר כקרבן בפת"א או בשבי או בליר"י או לקרבן ועיין בטור וב"י והאחרונים: ז כאימרא כבש של קרבן כדירים ד"ל של קרבן כירושלים דמוזמת סע"ל ומגדלי' מפירי שלמה אתו. הרא"ש. והר"ן פי' כירושלים כקרבנות שבירושלים: ח אם נדר בשלמן כו' דברי הרב אינם מבוררים והטעות מהגה"ה מרדכי הוא דאם אמר ככר זה עלי כשלמן שנתקדש או כלחד מכלי הקודש הוי נדר דהתפיס בדבר הנדור אבל אם נדר או נשבע בשלמן הקדש או בלחד מכלי הקדש אינו כלום (כדלקי' סי' רל"ז קי"ו) אבל המתפיס או מדר בשלמן קתם ואין דעתו כשלמן שנתקדש שילטרך התרה בע"ש אין לנו ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדלקמן סי' ר"ז ואולי ונמטע ליה להרב ודמסיים בהגה"ה מרדכי דבע"ש לריך התרה כדאיתא בפ"ב דנדרים גבי נדר בתורה כו' (כדלקמן סי' ר"ח סעיף ב') ולא מדמי ליה לנדר בתורה (לקי' סי' ר"ג) דמייתי שם לאיים דלין

יורה דעה רג רד הלכות נדרים

ה [ז] יבעת צרה מותר לנדור:

ו (ה) י"אהאומר אשנה פרק זה וירא שמא יתרשל בדבר ה שרי ליה למנדר לזרוזי נפשיה וכן יגאם ירא שיתקפו יצרו ויעבור על איזו מצוה ממצות לא תעשה או יתרשל מקיום מצות עשה ו מצוה לישבע ולנדור כדי לזרז עצמו:

ז [ח] יגמי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו ה"ז זריז ומשובח כיצד מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שנתים או שהיה שוגה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה או אסר השכרות לעולם וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הנייית אנשי מדינה זו וכן מי שהיה מתגאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בנדרים כולם דרך עבודה לשם הם ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות ידואע"פ שהם עבודה לא ירבה אדם בנדרי איסור ולא ירגיל עצמו בהם אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהם בלא נדר:

רד דין המתפיס בנדר. ובו ד' סעיפים:

א (א) [א] אעיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפיס א בדבר הנדור כגון שאומר ב ככר זה עלי כקרבן [ב] באו שאמר ג יאסר עלי ככר זה [ג] או שאמר ככר זה עלי איסור גוכן אם אסר עליו ככר אחר ד שתלאו בדבר הנדור ואמר על אחר יהא כזה אסור ואפילו עד מאה כולם אסורים דאו שנדר ה (ב) על יום אחד להתענות בו או שלא לאכול בו בשר ואמר על יום אחר יהא כזה אסור ו (יש חלוקי נסוחת בענין הנדר והרב לא כתבם ועיין בפנים):

ב הלאו דוקא מתפיס בקרבן אלא ה"ה בכל דבר הקדוש בקדושת הפה כגון שאומר ככר זה ז (ב) כאימרא (ג) ו כדירים (*) כמזבח כהיכל (*) (ד) כירושלים או כאחד מכל משמשי מזבח ה"ז נדר:

הגה ח (ה) [ד] אם נדר בשלחן שנתקדש הוי נדר [ה] אבל אם אמר בשלחן סתם ולא אמר בשלחן הקדש אין זה כלום ומכל מקום נהגו העולם יש להחמיר (*) שלא יפתח פתח בנדרים. (הגהות מרדכי דשבועות בשם מוהר"ם) (*) מגילה כ"י בשם כל"ז:

ג [ו] זשמע חבירו ואמר (ג) ואני כמותך בתוך כדי דבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו שמע הג' זה שאמר ואני ואמר ואני אפי' הוי ק' וכל א' אומר

ביאור הגר"א

[illegible]

חדושי רע"ק

ש"ך סק"ז. (ג) אע"ג דשבועה. [illegible]

סי' ר"ד. סעיף א'. (א) על יום א' להתענות בו. [illegible]

סעיף ג'. (ג) ואני כמותך. [illegible]

גליון רש"א

ש"ע סעיף ו'. [illegible]

אומר ואני בתוך כדי דיבורו של חבירו הרי כולם אסורים:

ר ט [ז] ה אדם אוסר על עצמו דבר שלא בא לעולם לכשיבא לעולם:

רה דין האוסר דבר עליו באיסור תורה. ובו ב׳ סעיפים:

א [א] האומר פירות אלו עלי או מין פלוני עלי או מה שאוכל עם פלוני עלי א כבשר חזיר או כעבודת אלילים או כנבלות וטריפות וכיוצא באלו נוכן האומר לאשתו (א) *הרי את עלי כאמי או כאחותי או כערלה או ככלאי הכרם **א** הרי אלו מותרים (א) ואין כאן נדר ואם היה האומר עם הארץ **ב** צריך שאלה לחכם ומראין בעיניו שאשתו אסורה ג ושאותם פירות אסורים [ג] ומתמירים עליו **ג** שאין די לו בחרטה אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר ומתירים לו נדרו כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים:

הגה [ג] יש אומרים דבזמן הזה לכולי עלמא דיינינן להו כדין עם הארץ לפי שרובן אינן בני תורה (תשובת הרשב"א) **ד** [ד] ומיהו יש אומרים דאפי' בעם הארץ אין צריך שאלה **ה** (ב) רק (ס) באוסר אשתו עליו אבל לא בשאר נדרים. (טור ועיין ס"ק ד'):

ב [ה] ה האומר שיהא יינו **ו** יין נסך ופתו פת כותים **ז** לא נאסר בכך אבל אם אמרו בדרך קונם כגון שאמר

שפתי כהן

דאין צריך התרה וקי"ל דבעי"א צריך התרה. אלא דבא לדמותו לגמרי לנדר בתורה דיש במשמעותו ב' לשונות ולכך התרה בעי"א היא הכא ודוחק ולי"ע: **ט** אדם אוסר כו' וכתב הגה"ה אשר"י בתשובה פרק אע"פ דבר שלא בא לעולם יכול לאסור על עצמו ע"י קונם כמו שיכול לאסור פירותיו על חבירו אע"ג בהקדש נמי לא ועל חבירו אינו יכול לאסור אפילו על ידי קונם דבר שלא בא לעולם מהרא"ח עכ"ל והוא מתבאר מתוך הסוגיא דפ' אע"פ (דף נ"ט) וע"ל סי' רכ"ז ס"ק ד' וע"ש בשם הר"ן ולקמן סי' רל"ד סעי' ע"א ובהגהות מהרש"ל ובדרישה סי' רפ"ו. ובב"ח ס"ס רי"ו כתוב בשם תשוב' מהרי"ט ור"ן באחד שנדר לתת מעשר מן הריוח הבא ומתוך ואחר כך מטה ידו ונתחרט (ג) נראה שיכול לחזור בו (ד) משום דהריוח לא בא לעולם ומיהו אם היה אומר בקנין זה כל הריוח הבא ממנו אתן ממנו מעשר אל ההקדש (ה) כיון שהכסף הוא בא לעולם וכן אם היה מלוה לעכו"ם ב' זהובים בעד ג' לשנה הקרן עמו מיד וכתב לו כתב אסור דזה אין יכול לחזור בו ע"כ ואלו סתם בנדר לתת מעשר דהוי הקדש והרי כמו לדידים וע"ל סי' רכ"ח סעיף ז' ח':

רה א הרי אלו מותרים כו' דמדכתיב איש כי ידור נדר לה' ילפינן עד שידור בדבר הנדור וז"ל הרמב"ם רפ"א מה' נדרים הנדר נחלק לשני חלקים החלק האחד הוא שיאסר על עצמו דברים המותרים לו כגון שיאמר פירות מדינה פלונית אסורים עלי כל ל' יום או לעולם או מין פלוני מפירות העולם או פירות אלו אסורים עלי בכל לשון שיאמר הרי זה נאסר בהן ואע"פ שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כינוי ועל זה נאמר בתורה לאסור איסר על נפשו שיאסר על עצמו דברים המותרים וכן אם אמר הרי הן עלי איסור הרי אלו אסורים וחלק זה שאני קורא נדרי איסור והחלק השני הוא שיחייב עצמו בקרבן שאינו חייב בו כגון שיאמר הרי עלי להביא עולה כו' שאומר פירות אלו עלי קרבן או שאמר הרי הם כקרבן או שאמר לחבירו כל מה שאוכל עמך עלי קרבן או כקרבן או הרי הן עלי קרבן הרי אלו אסורים עליו מפני שאפשר שידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חולין קרבן ותיאסר אבל אמר פירות הרי כבשר חזיר כו' הרי אלו מותרים ואין כאן נדר שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר זה הכלל כל המשים דברים המותרים כדברים האסורים אם אותו דבר איסור יכול לעשותו בנדר הרי אלו אסורים ואם אינו יכול לעשותו בנדר הרי אלו מותרים עכ"ל: **ב** צריך שאלה כו' כתב ב"י בשם תשו' הרשב"א על מי שנהגו לאסור אשת אחר ותפיסה בדבר האסור י"ל דבמקום אסור לא אסרו רבנן להחמירו שלא: **ג** שאין די לו בחרטה כו' כתב הב"ח תהיה כדלקמן סי' רכ"ח דאם אינו מתחרט מעיקרו לריך לבקש לו פתח כדלקמן סי' רכ"ח אלא כאן מחמירין עליו דאפי' מתחרט מעיקרו לא סגי בחרטה ב"ח. וכתב הר"ן לפ"ב דנדרים דלריך שיאלה ממקום אחר ואין פותחין לו בכבוד אמו כאומר אלו היה יודע שלא יהא כבוד לאמו בכך לא היה נודר דלא תימא כיון דליתא אלא מדרבנן פותחין בכך קמ"ל. הרשב"א ז"ל ע"כ: **ד** ומיהו י"א כו' והב"ח חולק דהשתא כ"ע בעי"א הן אפילו בשאר נדרים ודברי הרב נראין עיקר לפי שיטת הפוסקים מוכח כן וכן דעת הרא"ש ורבי' ירוחם: **ה** רק באוסר אשתו עליו דכיון שילא לגבל מפרים וכ"ש שהמיזו. פרישה. והר"ן כתב ר"פ ב' דנדרים ומפני שהלא לאסור אשתו מתוך הקפדה כו' אבל שאר נדרים מתוך שאין מלויים כך לא החמירו כמתפיס בדבר האסור: **ו** יין נסך כ"ל שאומר בפירות כיין של אלילים דאם לא כן יש לומר שמתכוין ליין נסך לשמים כדלקמן ריש סימן ר"ח פרישה. ולי נראה משום דלקמן סי' ר"ח ס"ק ד' יתבאר דאם לכבוי המקום קורין ליין של ע"א סתם יין נסך הולכין לפי כך כמבו הראשים ובזמן הזה סתם יי"נ לפי שקורין עכשיו הוא יי"נ של ע"א כו' לקמן ר"ס ר"ח: **ז** לא נאסר בכך כיון שלא התפיסו בדבר הנדור. כתב הב"ח ואיכא למידק בלשון הרא"ש שכתב בכלל י"ב דין [ד'] דמי שאומר יאסר יי"י על כל ישראל אם אעשה דבר פלוני ועשהו לא נאסר דמים

טורי זהב

אמרינן דאאימלא של חולין קאמר אלא קחם כדלים לסמיך הכי מה בשלמן קחם. ונלצום כתוב בזה דאלי שלמן שהנ"ל הוא בשלמן של חולין ואין פתח לדברים אלו דלאו איימלא ודריים של חולין לא סכים והוא לא עיין במקור הדין כלל בזה והדבר הפשוט שסמוכלא למהרי"ם לא שאל הדין בשלמן קחם מה דינו אם דינו כמו שאומר הקודש או לא שהרי כתב שאלתו גם בנשבע בפירוש בשלמן הקודש אלא דאם אמר בשלמן שבועה דהיינו אני נודר בשלמן הקודש דהוה כנשבע בשלמן הקודש מה דינו בזה וה"ה דהרי ולי נשאל אם אומר אני נודר או נשבע באימלא ודריי של קודש אלא דלי בה שנשבע או נודר בשלמן הקודש הוא מלוי על כן נקט דבר זה ועל כן נקט בשאלה או בשלמן קחם כי פשוט דאם שלמן הקודש הוא שבועה ה"ה שלמן קחם כמו באימלי ודריים שזכרנו אלא דבתשובותיו מספקא ליה והש"ב מהרי"ט דדוקא באומר לשון המספקת כגון ככר זה עלי כשלמן הקודש או אסור דמתפיס בדבר הנדור ומלא דגם במתפיס בשלמן קחם שאומר ככר זה עלי כשלמן קחם הוא גם כן אסור כמו באימלא ודריים אע"ג במדר בשלמן פי' שאומר לשון שבועה אני נודר או נשבע בשלמן כן קודש כן קחם בכל מקום לא הוה שבועה דהא גם במדר בק"ת דהיינו מי לשון שבועה כמו שפירשו המפרשים בהדיא הביא ב"י בשם י"א לא אסר כי מנחה על אלעא כו' ובשלמן אפי' בקודש ליכא אזכרות על כן לא הוי מקלף ספר תורה ולא הוה כאן שבועה כלל כאלא שאין חולק כלל בין שלמן הקודש בין קחם דבתשובותיו אסור בלשון מתפיס בנדר ובשבועה מותר אם אומר לשון אני נודר או נשבע ובמ"ש לקמן בשם ר' כלי"ו שעוף ר' מי שנשבע בשמים ובארץ או בשלמן המקדש כי אינה שבועה כלל ודברי הרב למ"ש כאן הם בשגגה היוצאת מלפני השליט והדברים אלו הראיתי לפני מו"ח ז"ל אמר שהדפיס תמוהו והסכים לדברי ואומר בפירוש שרוצה מעה בכך:

רה (א) ואין כאן נדר לפי שכל אלו אסורין מלד עלמן ולא מן אי אפשר לומר על דבר היתר שיהיה כזה דהא אי אפשר היא גם זה אסור מלד עלמו כמו זה: (ב) רק באוסר אשתו מי שלא

באר הגולה

ח והרשב"א בתשובה:

סימן רה

א משנה ר"ש פ"ד דנדרים דף י"א ע"א

ב משנה וכפירש"י שם דף י"ד ע"א ולאוקימתא דרבא שם

ג כדעת הרמב"ם בפ"ב מהלכות נדרים וכפירוש הטור שפתר הא דקתני בפ"א ופותחין לו פתח ממקום אחר היינו לריצא וכ"פ הרשב"א (ומהרי"ל בתשובה סימן קל"ו)

ד ל' הרא"ש שם בפ"ב דנדרים

(*פי' משום דהקפדה עם אשתו מלוי ומייפין שמא יאמרכה ג"כ בדבר המותר)

ה הריב"ש בתשובה והרשב"א בתשובה והריב"ש בסימן ע"ב קיים שם כמו שב"ד יכולים לעשות ולהחמיר לפעמים יוסף מדינו כפי לורך השעה כן הוא על עלמו כמו ב"ד:

כנסת הגדולה

כתב בעל הבית כנדרים סי' ב' ומהרי"ל בן חביב סי' כ"ו הא דאמרי' *דהרי עלי כאמי אינו נדר דוקא כשאמר הרי את כאמי או הרי את אסורה כאמי אבל כשאמר הרי את אסורה עלי כאמי נדר הוא. אמר המלקט הרב לבנים ז"ל שבתשו' ז' לפום ריהטא שמועה ותמוהי כי לא פורש בתשו' הרמב"ם מליחה טעם לא חש לפיים דברי הנודר שהלא איסורי באמו דהוי דבר האסור משום שכבר אסרה באיסור בחור כמה שאמר הרי את אסורה עלי ולכאורה יראה שמחקק ברכיו ז"ל לומר דאפילו דלשון באמי סותר האיסור כמה שהוא מגלה דעתו שרלונו להתפיסה בדבר האסור ודלא תפסי על כל אלה הרי איסורו איסור כיון דאמר לשון אסור באימי' כמיש הרי את אסורה ועי"ל כמה שקיים בלשונו לשון סותר הנדר אם לו הוכח שבלשון באמי לא נאסרה משום דהוי מתפיס בדבר האיסור ע"ש בלשון המוציא שאמר הרי את אסורה עלי מבי לאסרה שהוא לשון איסור נמור ובלם כן נכי ללונו תמה שקיים בלשונו הלא וז"ל הרי נדר והוא אסורה עליו ומשום דהשלים לומר באמי לא סקע האיסור שקבל עכ"ל נראה מדבריו אלו שר"ל דכיון שבאומרו בלשון הראשון יש במשמעותו איסור נדר וכבר נאסרה עליו באומרו הלשון שוב לא מייפין לאותו הלשון האחרון הסותר האיסור דמשום אותו הלשון לא פקע האיסור שקבל תחילה ואסרי עליו בלשון המוציא ואם כונת הרב ז"ל היא יש לי לדון

חדושי רע"ק

הוא דבעי' תכ"ד. אבל באומר ואני כמותך אפי' אחר כדי דבור מ"ל (דהוי בעלמותו דיבור שלם) וכ"כ הר"ל:

ש"ך ס"ק ט'. (ג) נראה שיכול לחזור. ע' תוס"ע (סרי"ב ס"ו בס"ך שם) דבאמונו לכ"ע קיי"ל לקיים דבריו מכח נדר. ולכ"כ הכא דנדר ליתן מעשר מן הריוח א"י לחזור ולריך לקיים דבריו. ולכ"ע: באה"ד. (ד) משום דהריוח לא בא לעולם. ע' ס"ז לקמן (סרס"ו סק"ד): באה"ד (ס) כיון שהכסף הוא בא לעולם. ע' בת' הרא"ם אלשיך (ס"ו), ובשבו' יעקב (דף ע"ח ע"ב מאמר ב') ובת' מהרש"ך (סקפ"ו). וע' ע"ם בגליון הש"ע (סי' ר"ט ס"ד):

סי' ר"ה. סעיף א'. (א) הרי את עלי כאמי. ואם אמר את אסורה עלי כאמי י"ל דהוי נדר גמור ת' הרשב"א וע' מ"ל (פ"א מה"נ):

ביאור הגר"א

[ז] אדם כו'. ע' ר"ן נדרים פ"ה ב' ד"ה א"ל אביי כו' ומיהו כו' והב"ל בכתובות פ"ה ל"ע א' ד"ה והיכא ואפילו לסב"ל כו' דעל עלמו נמי דיוקא דרב יוסף:

רה [א] האומר כו'. לשון הרמב"ם: [ג] ומתמירים עליו כו'. מתני' שם פותחין כו' ופי' הר"ן אבל במתני' שם ב' א' פותחין כו' ופי' הר"ן דלף נתרטה סגי דלא כר"ע וכ"כ הרא"ש בפסקיו ופי' ל"ח ס"ב: [ג] י"א כו'. עיין תוס' דל"ע ו' א' ד"ה וכאידנא כו' וים לחלק וע' לח"ם ל"ה הא כו' הא כו': [ד] ומיהו כו'. מדקאמר בפיסקא פותחין ול"ק כריסא. הרא"ם. וכ"ה להדיא בגמרא שם וכ"כ הר"ן וכן תמה בכ"מ על הרמב"ם ולף בהלח"מ דחק עלמו דבריו ממותחין מעלמן אלא דגי' הרמב"ם בגמ' לבינה כו' בעי שאלה והא קתני פיסקא פותחין לו פתח ממקום אחר אלא מתורתא כו': [ס] האומר כו'. כמ"ש

גליון רש״א

סימן רה. ש"ע סעיף א'. האומר פירות אלו עלי. ולשון פירות אסורות אלו עין פ' שבועות ד"כ ב' והאמת אלו (יין טוק) הוא דלא שייכא אסירה שהיא וכן בם מחין אלו הלאה כן אלו כו' [illegible] שם לא דהוי כן ולמבין פ' דהוי ספק נדרים להחמיר ולא ידעבי לאיה הספיק הר"ן ג"כ מהכי כו':

שם. ומתמירים עליו. עי' סי' ר"ם סי"ב ובגליון:

טורי זהב

שלא יסא רגיל לעשר עליה לשון איסור שמא יאסרנה ג"כ בדבר הנדור ... אפקרה עם אשה מלוי: (ג) יין נסך כו' דאין כאן דבר הנדור: (ד) ויש מתירים הוא דעת הרא"ש שהביאו הטור כאן בסוף הסי' ובבי' הביא עוד תשובת הרא"ש ה"ל מי שאמר יאסור יי' על כל ישראל אם אעשה דבר פלוני ועבר ועשאו אינו נאסר שאינו יכול לאסור אם לא שאסרו בקונם או בדבר הנדור עכ"ל ויש לתמוה שהא כתב הטור ריש סי' כ"ד דלשון איסור הוי נדר וכ"כ בהדיא בסי' לכ"ד שאדם אוסר על חבירו בלשון איסור ואפשר דהרא"ש ס"ל דלשון איסור אינו מועיל כי אם על עצמו אבל לאחרים לא וכן הוא משמעות הפסוק לאסור איסר על נפשו וכמדומה דסך תשובה זאת דמוכחא סיא על כן לא הביאה הטור: (ה) ואפילו בנים יש להתירו כו' פי' כיון שאמר דרך קנס וכמ"ש ב"י בשם ריב"ש על כן הסכים רמ"א כאן להחמיר בשם האן:

רו (א) אסור לעמוד בד' אמותיו כלאה שיש כאן הקפון וכו' ... דכל שלא קיים שאיני אוכל או שאני אוכל לאו כלום הוא ... (ב) אני לך כו' משמע כלומר

שולחן ערוך

שאמר אם אעשה כך או אם אעבור על כך יהיה פתי פת כותים ויינו (ג) יין נסך ועבר ח [ו] ויש אוסרים ט (ד) ויש מתירים:

הגה י (ה) ואפילו הכי נעם האמץ יש (ס) להתירו וכל זה ביחיד שקבל על עצמו [ז] אבל רבים יכולים לגדור כשמורדים והפוסעים פייום יהיה יין נסך ופתן פת כותים וכל מה שנוהרים בזה הוא קיים (תשובת הרשב"א) ע"ל סי' רכ"ט מי שאמר אם אעשה דבר פלוני לא אהיה יהודי:

רו דיני ידות הנדרים. ובו ה' סעיפים:

א [א] אידות (פי' ידות שמתחיל לנדור ולא גמר הנדור ולעפ"כ הוא נאסר כאלו נדר כל הנדור כאדם שאוחז ביד הכלי ועי"כ יתמתם הכלי כאלו אוחז בו בעצמו) נדרים כנדרים [ב] והוא שידו מוכיחות קצת על הנדר כיצד האומר לחבירו מודרני ממך [ג] שאיני אוכל לך או מופרשני ממך שאיני אוכל לך או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו א [ד] (וי"א דאפילו אמר ב שאני אוכל לך כאלו נשבע אסור לאכול עמו) (הר"ן בשם יש גורסין ועפ"ק ג') [ה] אבל אם אומר שאיני אוכל לך לבד בלא מודרני ממך לא הוי יד [ו] ואם אמר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאיני אוכל לך ג במודרני ממך אסור לדבר עמו ובמופרשני ממך אסור לשאת ולתת עמו ובמרוחקני ממך (א) אסור לעמוד בד' אמותיו: [ז]

ב דאמר לחבירו מודר (ב) אני לך [ח](ג) ה מאכילה או מהנאה (ס) שניהם אסורים לאכול או ליהנות זה

שפתי כהן

דוקא מלומר ככר זה אסור עלי דהוי נמי נדר אף על גב דלא התפיסו בדבר הנדור אלא דאמר סתם אסור והכא גם כן לא אמר אלא סתם יאסר יי' על כל ישראל י"ל דשאני התם כיון דאמר ככר זה עלי הוי לי נדר וה"ה אינו נאסר אלא אם כן אמר בלשון קונם ייי על כל ישראל אם אעשה כך וכך אבל יאסר ייי על כל ישראל אין זה לשון נדר ומיהו מלשון הטור משמע דלא התיר הרא"ש אלא מטעם שהוכיר ייי וליע עד כאן לשונו כלומר דהטור כתב ח"ל כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה האומר ייי ייי"ב אם אעשה דבר פלוני ועשאו לא נאסר כיון שלא התפיסו בדבר הנדור עד כאן לשונו ומשמע דלהכי לא נאסר כיון דאמר ייי"כ שהוא דבר האסור אבל אומר יאסר ייי אף על גב שלא הוכיר עלי אסור ולי נראה דאף על גב דאם אומר ככר זה אסור עלי הוי נמי נדר היינו משום דכתיב לאסור איסר על נפשו אבל לאסור על כל ישראל אינו יכול לאסור אם לא בקונם, ולזה כתב הטור דוקא משום שהוכיר ייי מותר שאם לא כן היה אסור לדידיה ודין זה הוא בתשובי הרא"ש גם דין ס'. ע"ל דבתשובי הרא"ש דין ד' מיירי בשכותב בזה שאמר יאסר ייי ויהא ייי"כ חם כלאה עיקר: ח יש אוסרים דאף על פי שאין ההתפסות אלו מדין מכל מקום יכול הוא לקבל על עצמו שכמו שב"ד יכולין לענוש ולהחמיר לפעמים יותר מדינו כפי צורך השעה כן הוא על עצמו כמו ב"ד ויכול לקבל עליו כל אותן החומרות. ריב"ש: ט ויש מתירין כיון שלא התפיסו בדבר הנדור: י ואפילו הכי בנים

טורי זהב

יש להתירו כלי להתיר נדרו על ידי שאלה והשתא הולך בעי"ה דעי ומסכין בו איסור. בית יוסף בשם תשובת הרשב"א:

רו א ויש אומרים דאפילו אמר שאני אוכל לך בלא יד באלו נשבעת אסור דסיק ומדרכי ממך כשאוכל לך: ב שאני אוכל לך באלו שלבועות כי אבל אמרו שאני אוכל לך לאחד או שאני טועם לך לאחד לא אמר כלום ואם מקרבין בו לאסור הוי הוכחה כיון (דלא) לא לאכילה ואמר שאוכל לך ר"ל גם שאוכל לך קונם ואסור ואם אמר מודרני ממך או שאר שלבועות ואמר אם אוכל לאחד ולא אמר ... ויש מי שספק דאסור דלע"ג דלא אמר שאני אוכל או שאני טועם בלא לך אינו כלום כאן שאמר מודרני ממך או שאר שלבועות עמו אע"ג אמר לך אסור ויש מי שספק דכיון דלא אמר לך אינו כלום וכ"כ הרמב"ן והרא"ש (וכ"כ הר"ן וכן נראה דעת הטור והפוסקים) ואם שאיני אוכל אפילו אמר מודרני ממך או שאר שלבועות אינו כלום דאין לך יד לנדר אלא דוקא כשאוסר החפץ בנדר הוא אוסר החפץ על עצמו וכ"ש אם אמר שלא אוכל לך אפילו אמר מודרני ממך ויש מי שכתב דלע"ג דעם שאר השבועות אינו כלום אם אמר מודרני ממך שאיני או שלא אוכל לך לאחד אסור וכן נראה דעת הרמב"ם (וכן דעת הסמ"ג לאוין רמ"ב דף ע"א ע"ב) ומ"מ נכ"ע שאיני אוכל לך לאחד או שלא אוכל לך לאחד לא אמר כלום דכל זמן שאוסר עצמו על החפץ לא הוי יד לנדרים דלפי' נדרים עלמן כל זמן שאומר לשון דמשמע שאוסר עצמו על החפץ אינו כלום כגון שאומר הרי עלי שלא אוכל ככר זה כקרבן או שאומר יאסר עלי שלא אוכל ככר זה וכן בירושלמי שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה וכ"כ הרא"ש שאם אמר אני נודר שלא אוכל עמך או שאוכל עמך אינו כלום שזה הוי לשון נדר הוא שאוסר את עצמו בשבועה ולא לי נדר אם לא שנדר לענות אלוה ומיהו כיון שהגילין שאנשי לידור בזה הלשון אין להקל ... התירה שלא יכנגו קלות ראש בנדרים (וכתבתי סוף סי' רח) עכ"ל לי יראה כ"ד סי' ... ודבריו מפני כמה חילוקי דינים ... וגם להורות שמ"ש הרב וי"א דאפילו אמר שאני אוכל לך כו' אינו מדוקדק כלל דלדרכו נעי אסור לכ"ע וכן הוא בתוס' ר"ש דשאני אוכל לך גרע טפי שכתבו ח"ל דשאני אוכל לך יש נוסחין ביו"ד שאיני אוכל לך וקשה דהא אין נדרים חלים אלא על דבר ... וכ"ש אם אמר שאני אוכל לך כו' וכן הוא בתוספות ריש נדרים דמהאי טעמא שאוסר עצמו על החפץ ... כדר אם אמר קונם שלא אוכל ככר זה אינו כלום עיין (ועיל סי' ר"ב ס"ק א') וכן מוכח בר"ן גופיה שכתב אם דגרסי בלא יו"ד דגרסי ביו"ד שאיני ויתבאר בס"ק ... ובש"ם ביאר המחלוקת כשאומר מודרני שלא אוכל לך דיש מתירין מהאי טעמא וכן משמע בפוסקים בכמה דוכתי דשאני בלא יו"ד עדיף טפי: ג במודרני ממך אסור לדבר כו' ליע על הרב שלא הביא דעת הרא"ש

ביאור הגר"א

... נב"ח ועי"ל סי' ר"ם ס"ח ושם ואם רוב כו' וה"ה עכשיו לסימן ... וכמ"ש במתני' י"ם ב' רי"ח כו' נגליל מותרת כו': [ו] יש כו' ... כו' ואפ"ה כו'. עט"ך ס"ק א' ס': [ז] אבל כו'. דפ"ג דמ"ק ... וכו' כלום הוא לר"ם לשיטת הרא"ש ופ"ם והנ"ה בפי' ל"ו ס"ג ונליבור יכולין:

רו [א] ידות כו'. מתני' ונגמ' ב' א': [ב] והוא כו'. עמ"ם בט"ם סי' ל"ז ס"ד: [ג] שאיני. כ"ה גי' ל"ז ס"ד: [ד] וי"א כו'. כ"ה גי' הרמב"ם: [ה] אבל כו'. ... ועמ"ם ד' ב' ד"ה שאיני אוכל כו' ... [ו] ואם אמר כו'. ... [ז] וי"א ... [ח] מאכילה או כו'. ... כפיטתס

חדושי רע"ק

סי' ר"ו. ט"ז סק"א. (א) יש להסתפק אם לדבר עמו קאמר. ובמסרבין בו לאכול ואמר מודרני ממך ודאי מוכח דנאכילה קאמר והוי כמו כו"ל עובר לפניו. כך מתבאר מדברי הרשב"א: סעיף ב'. (ג) מאכילה או מהנאה שניהם אסורים. יש לי לספוק נמודר

גליון רש"א

ש"ך ס"ק ז'. אבל לאסור על כל ישראל. עי' טור סי' רכ"ב ה"ל וכ"ש שאם אומר יאסור עליך פי' לדיבורי ונב"י שם בשם פי' הרשב"א האומר לחבירו אני מוסך בית שמחור דבר פיס בו עמם:

*

באר הגולה

ו טור בשם תשו' הרא"ש כלל י"ג (* פי' כיון שאמרו דרך קנס יש להחמיר על השם שלכן שצריך להתיר הנדר):

סימן רו

א משנה ריש נדרים
ב כשמואל וכרבא שם דף ה' ע"ב שידים שאינם מוכיחות לא הוין ידים וכ"כ הרמב"ם בפ"א והרא"ש שם בשמקיר וכתב אף על גב דשמואל מיד נדחית איבעיא נידחה דהכא עיקר
ג טור בשם הרמב"ם כמסקנת הגמרא מהא דשמואל שם דף ה' סוף ע"א דגירסא שהביא לפום כופי' וכ"כ הר"ן בשם י"א
ד מסקנת הגמרא שם מסוגי' דרבי יוסי בר חנינא
ה הרא"ש שם וכ"כ ...

כנסת הגדולה

[illegible]

זה מזה ואבל אם אמר מודר אני ממך מאכילה או מרגאה הוא אסור בחבירו ד וחבירו מותר בו:

ג ה [ס] אמר (ג) מנודה אני לך או משמתינא ממך אם סיים דבריו שאני אוכל לך אינו נדר ומותר בכל ואם לא סיים דבריו ס אסור לעמוד בד' אמותיו ס אבל אם אמר (ס) נדינא ממך וסיים בדבריו שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו ילא סיים דבריו שאיני אוכל לך אסור ליהנות ממנו:

הגה (ס) ו [י] (ג) וכבר נתבאר דיש חולקין וס"ל דכל שלא אמר שאיני אוכל לך או שאני אוכל לך לאו כלום הוא:

ד יאאמר (ד) כנדרי רשעים [יא] ככר זה עלי [יב] או שאמר כנדרי רשעים הימנו [יג] והיה ככר מונח לפניו ז אסור בו [יד] אבל אם אמר ח כנדרי כשרים [טו] עלי או כנדרי כשרים ככר זה עלי אינו כלום [טז] ואפילו אמר כנדרי כשרים (ה) ככר זה עלי (ס) קונם (פי' קונם אסר מכניי הקרבן) [יז] אבל אם אמר כנדבת כשרים עלי או כנדבת כשרים ככר זה עלי הוי נדר:

ה ט [יח] יבהנודר שלא אוכל או שאוכל עמך אפילו יד לא הוי דלשון זה (ו) לשון שבועה הוא ולא לשון נדר [יט] אם לא שנדר לעשות מצוה [כ] ומיהו כיון דהאידנא מרגלא בפומייהו דאינשי למינדר בהאי לישנא אין להקל וצריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים (ז) [כא] יגויש מי שאומר דנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מתני

שפתי כהן

הרא"ש וטור והר"ן דס"ל דכל שלא קיים דבריו אינו נדר כלל כיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות בשלמא על המחבר לא קשיא שכן דרכו לדרוך בגת"ה הרמב"ם אבל על הרב קשיא ונראה דהסכים כאן הגה"ה הרב וכן נראה מבואר מדברי הרב לקמן סעיף ג' והב"ח מחמיר ביותר דיד"ס שאין מוכיחות הוין ידים והלכך אפילו לא קיים דבריו אסור אפי' לאכול עמו ואין זה עיקר בש"ס ופוסקים: ד ומ"ש חבירו מותר בו' ואם לא הזכיר לא אכילה ולא הנאה לא הוי נדר כלל עכ"ל טור והוא לשיטתו דלעיל אבל להרמב"ם והמחבר הוי נדר שאינו רשאי לדבר עמו וכ"כ הב"ח והפרישה ופשוט הוא ולזה הטעים המחבר קיים דברי הטור אלו ותימה על הע"ש שהעתיק כאן דברי הטור בסתם והקצי' אח' העתיק דברי המחבר בסתם: ה אמר מנודה לכ"ע דהמחבר מכה שעלה לגבי הרי דבאומר מנודה אני לך שאיני אוכל לך פסק דמותר בכל והיינו כסברת הרא"ש וטור והר"ן דלשון מנודה או משמתינא לך לאו לשון נדר הוא ולדידהו כ"ש אם לא קיים דבריו דמותר בכל דהא לאו לשון נדר הוא וכמבואר בדבריהם להדיא ואי ס"ל להמחבר דמנודה אני לך לי' נדר הוא א"כ בקיים דבריו שאיני אוכל לך מאי אסור לאכול עמו וגם הרמב"ם גופיה דאוסר בלא קיים דבריו לעמוד בד' אמותיו פסק בקיים דבריו שאיני אוכל לך דאסור לאכול לו ואף לנ"מ בב"י דס"ל להרמב"ם במשמתינא לך דאם קיים דבריו מותר ואם לא קיים דבריו אסור לעמוד בד' אמותיו דוקא במשמתינא אבל לא במנודה וגם במשמתינא י"ל דאינו מותר בכל אלא באכילה אבל לד' אמות ודוק וכ"ש לפי מה שפי' הכלב"ד דהרמב"ם משוה המנודה למשמתינא דבשניהם אם לא קיים דבריו אסור לעמוד תוך ד' אמותיו ואם קיים דבריו אסור לאכול תוך ד' אמותיו ולכל הפחות במנודה אני לך אפילו קיים דבריו שאיני אוכל כתי דיי"ל מנודה לא שייך גבי דבר אכילה מיהו הוי כאלו לא קיים דבריו ואסור לעמוד בד' אמותיו לגמרי דאוסר לעמוד בד' אמותיו בלא קיים וכ"כ ר' ירוחם כתי' י"ד ח"ב וז"ל מנודה אני לך או משמתינא מינך אפילו קיים ואמר שאיני אוכל לך מותר ומיהו אסור לישב בד' אמותיו אפילו אמר מנודה אני לך לחוד או משמתינא מינך לחוד כו' ויש ליישב בדוחק ול"ע: ו וכבר נתבאר כו' כתב הב"ח לא הבנתי דבריו הרי בקצי' אי' פסק ג"כ כהרמב"ם כו' ולפי מ"ש בס"ק ג' לא ק' מידי ומ"מ יש לדקדק מאי עבין זה לזה הא הכא גרע טפי וכמ"ש התו' בשם ר"י דהכא במנודה וכדי' מינך אפי' לא קיים דבריו אסור ליהנות וגם לאלן דמתיר ליהנות מ"מ אוסר לישב בד' אמותיו כדכתב ר' ירוחם להדיא דגם להרא"ש דהרי לעיל לגמרי כיון שלא קיים דבריו אסור כאן לישב בד' אמותיו וכן כ"ל מוכח מהרא"ש דבפירושו בש"ס (דף ז' ע"א) כתב דהכא מינך משמע מתנדי אני ומובדל ממך והוי טפי ממלוקקני ממך אלינא דמשמע לדידא דאפילו לא אמר שאיני אוכל לך אסור והם קותר לנ"מ בפסקיו אלא דאי בפסקיו קי"ל דמותר באכילה ובפירושו קי"ל דעדיף ממלוקקני ממך ואסור לישב בד' אמותיו אלא שהלכה שהרב כמשן אחר דברי הטור דמשים לגמרי מנודה וכדינא למלוקקני. ול"ע. ונראה דלענין הלכה אין להקל מטעם שכתבתי: ז אסור בו דהוי כאומר ככר זה עלי כקרבן דקתם לשון חייב בקרבן: ח כנדרי כשרים כו' קונם כו' דמה שתלה בכשרים בטל את הקונם דכשרים לא נדרי כלל אלא נדבין: ט הנודר כו' דוקא באומר מודרני ממך אסר על עצמו הנאת חבירו ואף על פי שלא התפיס בדבר הנדור יד ומיהא הוי אבל

טורי זהב

כלומר ככפי אסורים ומשמע ומשלך ממה שאין כן במוך כ"ין: (ג) מנודה אני כו' דזה אינו לשון נדר לגמרי מה שאין כן בנדיכלא שהוא לשון נדר: (ד) כנדרי רשעים שהרשעים דרכן לידור אבל כשרים אין דרכן לידור אבל דרכן להתנדב והטעם דנדר הוא בלשון הרי עלי כמלא שהאחריות על הנודר וש"ך בזה תקלה דאם יאבד אותו שהפריש לא יתן אחרת משא"כ בנדבה שהוא בלשון הרי זו אין שום אחריות עליו: (ה) ככר זה עלי קונם לפי שזה שאמר תחלה כנדרי כשרים ונבטל מה שאמר אחר כך לשון קונם: (ו) לשון שבועה הוא דלשון נדר הוא שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה הוא שאוסר את עצמו על החפץ: (ז) ויש מי שאומר כו' הטור כתב בשם הרמב"ם וז"ל כשאומר פירות פלוני עלי אסורין בכל לשון שיאסור עליו הרי הם אסורין עליו אף על פי שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כינוי ע"ש כלומר לאסור איסר על נפשו שיאסור על נפשו דברים המותרים וכן אם אומר הרי זה עלי איסור אסורין עד כאן לשונו והאי בכל לשון פירושו לאו דוקא בלשון הקודם כמו שכתב ב"י ויוסף וגם הטור פירש כן אלא שמיהו נגד מדכתב אף על פי שאין שם שבועה משמע דאמר לשון הנדר בלשון השבועה ולא שבועה ממש אפ"ה הכי אסור וצריך להבין מה דקיי"ס וכן אם אומר הרי זה עלי איסור כו' שהוא מותר לגמרי

חדושי רע"ק

במודר אני לך מהגהה דלמרי' שניהם אסורים משום דמפרש' לך הוא עליך וגם ממך אם הם על הגופות שזה יאסור ליהנות מזה ואינו כלל על הנכסי'. ול"ע לדינא דהי' הרא"ש ס"ס ע"ש. או דהוא רק על הנכסי'. ול"ע דמותר לאמם זה בנכסיו של זה. או דמפרש' מודר אני ונכסי עליך וגם ממך ומנכסיך. ולכאורה מתוך הסוגיא נראה דתרווייהו במשמע. ע' בר"ן בפירוש בס"ד דמודרני ממך שניהם אסורים משום דאני ונכסי מודר ממך ומנכסיך קאמר. וא"כ נפי לאפוקא אדמי דאין שניהם אסורים היינו משום דממך משמע רק הוא ממנו. אבל במודר אני לך מהגהה דמשמע שניהם י"ל דעל הגופי' ועל הנכסים קאמר. וכן במודרני ממך בהגהה י"ל לאסור ממנו ומנכסיו. והר"ן רפ"ט כתב בדינא דמודר אני לך שניהם אסורים ת"ל דלך משמע לך כלומר נכסי אסורים עליך וכו'. ומתוך לשונו נראה דרק הנכסים אסורים. ובאמת ל"ע אמאי לא נפרש דמודר אני לך היינו על"ם גם על הגופי' ול"ע. ולהרבה נ"ל דאי' דקאי על הגופי' מדברי הר"ן ר"פ המדיר את אשתו מליהנות לו שכתב במדירה מזה הלשון אין נאסר רק הנכסי' אבל לא התשמיש דאינו הל דמשועבד לה ע"ש. מבואר דהדי' במדירה בלשון תליהנות לו היינו מגופו כגון תשמיש רק תשמיש אינו הל מטעם שעבוד. אבל ע"ע משמע דלי כולל מנכסי ואף מגופי. א"כ ה"ה במודר אני לך דכולל ממך מגופך. כנלפע"ד לאי' ברורה לדינא. וע' בדברי הרשב"א (ר"פ המדיר):

סעיף ג'. בהג"ה. (ג) וכבר נתבאר דיש חולקין. ע' בש"ך (סק"ו) ומ"ש

ביאור הגר"א

כשיטתם בהג"ה ס"א: [ס] אמר מנודה כו'. ר"ל כת"ק וכמ"ש הרא"ש והר"ן וכו' וכר"ן דאין הלכה כר"ע פלא דאין הלכה כר"ע ומגיריו ועוד דאמר שם ל"ת דשם כו' ור"ן בשבים שאיני אוכל דקאי אריש כמ"ש הרא"ש והר"ן אבל בלא קיים ס"ל דלעולם אסור דהטעם דמותר במנודה

באר הגולה

כנסת הגדולה

גליון רש"א

סימן רו. ש"ע סעיף ה'.

מהני מדין ידות ׳ [כג] ידומיהו בנזירות שהוציאו בלשון שבועה לדברי הכל אסור:

רז דין כנויי נדרים. ובו סעיף אחד:

א **א** אכנויי נדרים כנדרים [א] כיצד (א) קונם קונח קונס שאם אמר קונם או קונח או קונס ככר זה עלי אסור בו [ג] וכן בכל מקום הולכים אחר הלשון שרגילין בו שאם יש להם כנוי לנדר ונדר בו הוי נדר. [ג] (ה) (וכן אם אינו מכיר אלו הכנויות שדברו בהם חכמים אע״פ שנדר בהם נאו כלום הוא) (ב״י וכן נראה מדברי הרמב״ם פ״א דנדרים ודטור ופ״ב דשבועות) ג אבל כינויי כינויים דהיינו כינוי **ב** שרחוק הרבה מהלשון אינו כנדר. (הנדר הוא בכל לשון שיאמר עליו מקרי נדר). (כן משמע בב״י ורמב״ם רפ״א מה״נ):

רח דיני סתם נדרים והנודר בחרם. ובו ה׳ סעיפים:

א **א** אסתם נדרים להחמיר כיצד אמר פירות אלו כבשר מליח או כיין נסך שיש במשמעו מליח של קדשים אי יין נסך לשמים שהוא נדר שהרי הוא מתפיס בדבר הנדור ויש עוד במשמע בשר מליח ויין נסך לעבודים שאינו נדר שהרי הוא מתפיס בדבר האסור אנו תולין אותו להחמיר ג ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח ויין נסך של אלילים נאמן [א] ג ואין צריך שאלה **ב** ואפי׳ הוא עם הארץ **ג**(א)[ג] ד ואם רוב

טורי זהב

נזירי ונראה דהרמב״ם כתב זה דקך פירוש על הפסוק לאסור איסר על נפשו דמשמע לכאורה דבדבר איסור יאסור על עצמו דהיינו שיתפיס בדבר האיסור כמו ידור כדור לזה קאמר דפירוש הפסוק הוא נאדרין דלאסור היינו שיאסור על עצמו דבר המותר בלשון נדר והיינו בכל לשון ואיסור דקאמר קרא פירושו אם אומר ככר זה עלי איסור:

רז (א) קונם קונח כו׳ פשוט במשנה ובגמ׳ פרק קונח נדרים (דף י׳) דגם קונם הוי כנוי וכל הכינויים הם כנוי לקרבן והוא שהכר נמשה כל נדרי וקונמי וקנסי וכינויי לאמו נומר קונמי הוא הכינוי הותר פשוט שכן הוהכר במשנה תחילת לכינויים ולאחיב מכיל במשנה קונם והיינו וקנסי על כן אמר אחיב וכינויי ללומו לומר על פאל הכינויים וכמו שכתב הטור הם״ע כאן וכן בכל מקום הולכים כי כן נראה לי:

רח (א) ואם רוב אנשי כו׳ הקשה ב״י ממ״ש סימן ר״ז ממדר מן המין ואם מסתפקין בכיהם אסור בכיהם אף על פי שרוב סיפוקם מאחד מהם ותירץ דהתם כולם מסתפקין ומכיהם אלא שרוב סיפוקן מאחד מהם הלכך כיון שכולם מסתפקין מכיהם אסור בכיהם עכ״ל ודבריו תמוהים דאם אני מבינין ברוב גם בזה מכיח ברוב דמישוע סיפוק של בכי אדם לא ניזול בתרים ובאמת יש לחקות עוד על הך דהכא דאזלינן בתר רוב וכן בפי׳ ר״ך סעי׳ י״ד

אבל אם אמר אני מדיר זה הלשון לשון שבועה הוא שאוסר את עצמו בשבועה ולא לשון נדר. הרא״ש. כלומר דלשון נדר היינו שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה היינו שאוסר עצמו על החפץ ובשאומר אני מדיר שלא אוכל משמע הוא ל׳ שבועה ושבועה כתי לא

שפתי כהן

הוי שלא נשבע בלשון שבועה ועיין בתשובת רי״ו אלשקר סימן ע״ח כתב כיולא בזה בשם תשובת הרמב״ם ועיין בדברי דבי׳ ירוחם שבש״ק ב׳ ועי״ל ס׳ רל״ט ס״ק י״ז: ׳ ומיהו בנזירות כו׳ (ד) דבר זה אינו בב״י אבל ומלאתי בתשובת מב״ט חלק א׳ סי׳ ע״ב דף ל״ו ע״ג שהביא הרב מהרי״ל דוד ן׳ זמרא דנזירות לב״ע אם הוליאו בלשון שבועה אל דעיקרו לשון שבועה הוא דהא אתפוסי נגרא הוא כמו שבועה שהרי הוא אומר הריני כ״ד כמו הריני נשבע והמב״ט חלק שם עליו בדברי׳ שאין בהם ממש וכן כ״ל מוכח ברים נדרים גבי הא דמשני התם איידי דתנא נדרים דמיתפר הפלה עליו תנא נמי הרמב״ם כי׳ דנזירות דמי לשבועה בזה דמיתפר נגרא ע״ש (ה) וכן משמע בפירוש הרא״ש שם ועיין בתשובת מב״ט סי׳ ע״ה דף קל״ד ע״א. שוב מלאתי בתשו׳ מב״ט ח״ב סימן כ״ח דף מ״ז שהאריך בזה והאריך בדבר וכל דבריו אינם מוכרחים לדעתי ע״ש:

רז א כינויי נדרים כו׳ לי הרמב״ם פ״א מה׳ נדרים דין ט״ז יש מקומות שלגבים עלגים ומפסידין את הלשון ומכנין על דבר בדבר אחר הולכים בם אחר הכינוי כילד כל כינוי קרבן כקרבן שאומר הרי הן עלי קונס קונח קונק הרי אלו כינויים לקרבן וכן כל כיולא בזה הולכין אחר לשון כלל העם באותו מקום ובאותו זמן ע״כ וכ״כ הקורנ״ג לאוין ל״א ומבין וכ״כ הר״ן ר״ס נדרים בשם החכם הגדול ר׳ יהודה בר׳ הקדוש דרבותא משמעינן דלא מבעיא בלשונות עכו״ם שהן לשונות גמורים המדבר בהן נדרו נדר אלא אפילו בלשונות שאינם גמורים כגון אלו דקונס קונח קונק שהם לשון הקדש אלא שנשתנם וקי״ד אומרת שהנודר בהם לא יהיה נדר מין שאינו לשון נדר גמור בפני עצמו קמ״ל דכיון שעברים ומדברים בהן אע״פ שאינו מעיקר לשונם אלא ומיעוט שהוא בידם הרי הוא נדר גמור וכל שכן שאר לשונות העכו״ם ע״כ וכך הם דברי הטור והרב. ועי״ל ר״ס ל״ז בהג״ה: **ב** שרחוק הרבה מהלשון כי כגון דאמר מקמונא ומקנחנא ומקנסנא פ״ים:

רח א סתם נדרים להחמיר כו׳ היינו כשלא פי׳ מה היה בלבו אלא אומר כך נדרתי כמו שפירשתו חכמים אנו ומפרשי׳ לחומרא עי״ל ר״ס ללי״ו ס״ק א׳ הרא״ש וכן דעת הרמב״ם פ״ב מה״נ דין ז׳ וכן ר׳ ירוחם נ״ד ח״ג אחר שהביא דברי הרא״ש כתב וכ״כ הרמב״ם כו׳ ותימה על מ״ש ב״י שדעת הרמב״ם פ״ב מה״נ אינו כן:

כתוב בתשו׳ מב״ט ח״ב סימן לכ״ו דף קי״ח ע״ג מי שהכה את כדר או נשבע מתכין עליו אומרי שכיהם מותרה דכדר ודשבועה וכ״ש אם הכה אם נשבע לו לא לאסור מספק וע״ש: **ב** ואפי׳ הוא ע״ה כתב הב״ח וי״ש לתמוה דז״א אלא לדעת הרא״ש מיהו אבל לדעת הרמב״ם דפסק המחבר לעיל ר״ס ר״ה כוותיה דלריך שאלה בע״ה נותפים בדבר האסור הי״ה הכא וליע ומיהו יש לחזור כהרמב״ם וכאן נמי לריך שאלה בע״ה עכ״ל ולי נראה דדעת המחבר דהכא גם הרמב״ם מודה דע״כ לא מחמיר התם אלא שאינו יודע אם מתפיס בדבר האסור חשיב כדר או לא אבל כאן יודע שמתפיס בדבר האסור לא הוי נדר אלא שאומר שהם י״״כ הם במשמעותו של עו״ה או של מזבח וכל כמה דלא פריש דבורים הולכין להחמיר אבל כל שפירש ואומר דעתי היה על י״״כ של עו״ה אלא יהא נדר כלמן ולא בא לכאן אלא לאשמועינן דלאו לריך שאלה משום דבר הנדור ודוק: **ג** ואם רוב כו׳ משמע דוקא רוב אבל בתר מיעוט

ביאור הגר״א

[illegible] כו׳. הר״ן בשם הרשב״ן כ׳ כ׳ מת״ם בפ״ג ובפ״ג דשבועות איזהו איסור כו׳ הרי עלי כו׳ שלא אוכל כו׳ ובשבועות כ״ג ג״י בלומר אכילה [illegible] עלי שבועה וגי׳ ספרים שלנו אינו כן אלא בנדרים כ״ד ב׳ [illegible] בלומר יאסרו כו׳ ועמ״ש פ״ו א׳ ובגרא הראשונה דל״ד נקט. [illegible] פליגי דר׳ יוחנן ורבי ור׳ מונא סברי אין נדר בלשון שבועה [illegible] שבועה בלשון נדר ור׳ יוסי פליג עלייהו וקי״ל כרבים. שם. [illegible] הרא״ש דפליגי אוכל לך לאו כלום הוא והרמב״ם ס״ל דנדר הוא [illegible]: [כג] ומיהו כו׳. ב״ע בגמ׳ שם וכמ״ש הרא״ש בפי׳ שם ד״ה לאפוקי ונזיר נמי אע״פ כו׳:

רז [א] כילד כו׳. מתני׳ י׳ א׳: [ג] וכן בכ״מ כו׳. ע׳ בפ״ג וכ״ב הספרים ג׳ א׳ והר״ן ב׳ א׳ וכ׳ דלהכי נקט הני לשונות אע״ג [illegible] לשונות גמורים אלא נק״ק שנשתנם: [ג] וכן אם כו׳. דלריך פיו [illegible] כמ״ם בפ״ג דשבועות ובפ״ד דתרומות ודלא כתוס׳ ב׳ א׳ ד״ה כל כינויי כו׳ וקור״י כו׳:

רח [א] ומ״כ שאלה כו׳. תדקתני נקיפא ואם נשאלו כו׳ וצ״ק כאן אלא דוקא שם משום דמשמעותו להחמיר טפי ומלקקל כמ״ם [illegible] שם וע׳ תוס׳ שם ד״ה מהו כו׳ ולדעת הרמב״ם דלף במתפים [illegible] האסור בעיא נריך שאלה למ״ם כמש״ל סי׳ ר״ס א״ל ליתני כאן [illegible] לריך שאלה ודברי פ״ע ל״ע ועמ״ך שדקק בזה: [ג] ואם רוב [illegible]. דלא הוי כמו נדר בחרם כו׳ כיון דמשמעותו יותר לאסור ככל וכמ״ם

חרושי רע״ק

דסייך לומר מרוסקין נאכילה. אבל במנודה אני לך שאני אוכל דפסק המחבר דמותר בכל דל״ם מנודה לאכול וא״כ י״ל בלומר סתם הוי מוכח דכוונתו ליסנ בד׳ אמותיו כיון דלאכילה לא הוי כלל לשון מנודה. והרמב״ם דפסק מנודה אני לך שאני אוכל אסור באכילה ופסק ג״כ במנודה אני לך אסור ליסב בד׳ אמותיו. היינו רק לטעמי׳ דגם במרוסקין לאוד אסור ליסב כנ״ל. הגל לשיטת המחבר דמנודה אני לך שאני אוכל מותר באכילה י״ל לכ״ע במנודה אני לך לחוד הוי מוכח דאסור ליסב קאמר. וא״כ לפי דבריו י״ל דמנודה אני לך מוכיר מגדינא אני לך דבגדינא אני לך דמהני לאסור באכילה אם אמר שאני אוכל י״ל דנדינא לך סתם מותר אפי׳ ליסב להיט מוקנים ובמנודה אני לך לחודי אסור ליסב. כנלע״ד:

ש״ך סק״י. (ד) דבר זה אינו בב״י. הוא בב״י בבדק הבית:

באה״ד. (ה) וכן משמע בפי׳ הרא״ש שם. והאריך בזה בת׳ מהרים אלשיך (סי׳ ק״ג וק״ד). וע׳ מהרימ״ט (א״ח סי׳ כ״ג) שכ׳ דנזירות הוי כשבועה דמתפר גברא רק דבזה חלוק משבועה דבשבועה לא נתפס הגברא כלל ומש״ה מתפים בשבועה לא מהני ובנזירות נתפס הגוף נקדושה ומש״ה מתפים בנזירות ומהני ע״ש:

סי׳ ר״ז. סעי׳ א׳ בהג״ה (א) וכן אם אינו מכיר. **משמע** אף דבאותו מקום מתהפכין בזה הלשון בכינוי

גליון רש״א

באר הגולה

יד בגיא יוסף לא מלאתי מקור מולא דין זה ונלע״ד שהוא פשוט משום דהכן בנים נזיר האומר אהא הרי זה נזיר וכו׳ והוא לשון שבועה:

סימן רז

א משנה ר״פ נדרים ב הטור וכן כתב הרמב״ם ופ״ם וכרבי יוחנן דאמר לשון עכו״ם הם שם דף י׳ ע״א ג בריית׳ שם דף י׳ ע״ב וכפ״ם:

סימן רח

א משני נדרים דף י״ח ע״ב ב כפי׳ הפי׳ שכתב הרא״ש על אה דתנן ופירושן להחל וכ״כ הטור וכ״כ חדבר׳ הרשב״א בתשו׳ שכתב ואם סתם אסור כלומר אם סתם ולא ידע על מה נתכוין אסור ג הרא״ש שם מדלא תנן בהו הלכך שאלה ד טור ממשנה שם וכלי׳ וכ״ם הרמב״ם בפ״ב:

כנסת הגדולה

בעל אף הקונם דכינים לא נדרי כלל עכ״ל וכ״כ הטור סי׳ ר״ש הרי דקי״ל להרא״ש ובגו הטור דאפי׳ שאמר לשון [illegible]

ומשמע לה לחזקיה דמקשה ג' לקמן מ"ז ריש"ז ומשמע לה לחזקיה דמקשה ג' לקמן מ"ז ריש"ז למאורה ותירץ דמתני' התם כיון שמתפתין מקשים תלת מהוא קיטום אחד ולא כרבי דהא התם טעמא הוא משום פתח נדרים להחמיר ועוד דלקמן מ"ז ריש"ז קאי כתנו רבנן ג' מתנו רבנן ג' הן מקלי כך הן הולכין אחר הרוב מי תלת כ"ש תלתא עיקר כמים בפרס דתמי הכא כיון דמיים דברי ואחר כיון נמי דמתוותי ומיהו לא לחזקיה למאורה אם הן הרוב כמנדי תבל הם לא פירים דברי הן כדר וכלך לו לחזקיה למאורה ועיל"ק מ"ז ריש"ז קאי ד' לגבר תלת של קדשים כו' וכ"ש לחכל כגון שהרוב קורין לגבר תלת של עיף מיא גבר תלת פתח וכן ל"ש של עיף ל"ש פתח הולכין לחקל וכן נהמצים פ"ג: ה' תימי נחתן בחוב נהנאית פרישים דשיירי דוקא עיף תבל תיף נחתן בקל וחוזל מלקמן קאי ג' ופשט דברי המוסקים לה משמע כן דדוקא נקמן התיף נחתן כיון שים בתמציותו ג' נמשים תלת מפשוטו הוא נחתיר ולכך עיף תימי נחתן תבל תבא כיון שהכתי הוקוס קורין ליין נפך לשוני ל"ש תם כן תן שמעני תלת כי תי פתוח כי כדר הזוק: ו' בחתני כל ים פי' נרשתי כל ים: ז' הרי עלמי קרבן דומפע פהקדים תם עלמו ופוב תוב לה כדאתי תלת בעלם תחד כו': ח' ואם הוא עיף כי וכבר נתצהר לעיל סימן ריש דבזמן הזה כיש דיינין לתו כמיף: ט' ויוהו בחרפים קני וחציף פפק דלא קני בחרפים תלת פרק לשתות לו פתח ומקום תחר כדלעיל סימן ריש קעיף ט': י' תן קונסין כי כיון שתין לרק שלשה תלת ודרבנן: יא' תן מדבן תבל תם לה פרט חן ומדבן הוי כדר פוא ואיכו כדר כלל כלקמן סימן ריש קעיף ה': יב' ועבר עליהם כו' תבל תם היוה נהתיר כדי לעבור ית דתין ומתירין לו לתעיל ים ומכואל בדבר כלקמן סימן רכיח קעיף טיו: יג' בימים מועעים

ומשמע לה לחזקיה דמקשה ג' לקמן מ"ז ריש"ז למאורה ותירץ דמתני' התם כיון שמתפתין מקשים תלת מהוא קיטום אחד ולא כרבי דהא התם טעמא הוא משום פתח נדרים להחמיר ועוד דלקמן מ"ז ריש"ז קאי כתנו רבנן ג' מתנו רבנן ג' הן מקלי כך הן הולכין אחר הרוב מי תלת כ"ש תלתא עיקר כמים בפרס דתמי הכא כיון דמיים דברי ואחר כיון נמי דמתוותי ומיהו לא לחזקיה למאורה אם הן הרוב כמנדי תבל הם לא פירים דברי הן כדר וכלך לו לחזקיה למאורה ועיל"ק מ"ז ריש"ז קאי ד' לגבר תלת של קדשים כו' וכ"ש לחכל כגון שהרוב קורין לגבר תלת של עיף מיא גבר תלת פתח וכן ל"ש של עיף ל"ש פתח הולכין לחקל וכן נהמצים פ"ג: ה' תימי נחתן בחוב נהנאית פרישים דשיירי דוקא עיף תבל תיף נחתן בקל וחוזל מלקמן קאי ג' ופשט דברי המוסקים לה משמע כן דדוקא נקמן התיף נחתן כיון שים בתמציותו ג' נמשים תלת מפשוטו הוא נחתיר ולכך עיף תימי נחתן תבל תבא כיון שהכתי הוקוס קורין ליין נפך לשוני ל"ש תם כן תן שמעני תלת כי תי פתוח כי כדר הזוק: ו' בחתני כל ים פי' נרשתי כל ים: ז' הרי עלמי קרבן דומפע פהקדים תם עלמו ופוב תוב לה כדאתי תלת בעלם תחד כו': ח' ואם הוא עיף כי וכבר נתצהר לעיל סימן ריש דבזמן הזה כיש דיינין לתו כמיף: ט' ויוהו בחרפים קני וחציף פפק דלא קני בחרפים תלת פרק לשתות לו פתח ומקום תחר כדלעיל סימן ריש קעיף ט': י' תן קונסין כי כיון שתין לרק שלשה תלת ודרבנן: יא' תן מדבן תבל תם לה פרט חן ומדבן הוי כדר פוא ואיכו כדר כלל כלקמן סימן ריש קעיף ה': יב' ועבר עליהם כו' תבל תם היוה נהתיר כדי לעבור ית דתין ומתירין לו לתעיל ים ומכואל בדבר כלקמן סימן רכיח קעיף טיו: יג' בימים מועעים

רוב אנשי המקום קורים ד' לכשר טריח של קדשים בשר מליח שתם ויליו נפך לשטים יין (נסך) שתם ה' אינו נאסן:

ב ו נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא ן בחרטי של ים (פי' רשב"ם פה דגים פים) בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים ז' הרי עצמו קרבן ואמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי להיות נזיר בו קונם אשתי נהגירת לי ואמר לא נדרתי אלא מאשתי הראשונה שגרשתי ו אם הוא תלמיד חכם נאמן ואינו צריך התרה ח' ואם הוא עם הארץ צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ט [ג] זוטיהו בחרטה סני (ב) וא"צ לפתוח לו פתח אומם עבר על הנדר י' אין קונסין אותו לנדוי איסור כימים שעבר על הנדר ונהג בהם היתר מאבל הנזיר נזר גמור דאוריתא (פ) ועבר עליו (נמזיר) קונסין אותו ואין מתירין לו (נ) אא"כ ינהג איסור כימים שעבר עליו ונהג בו היתר יואם יש מבשיל כדבר כנון שנדר בדבר שאינו יכול ליזהר בו כנון שאסר עליו כל הפירות שבעולם יא חוץ מדגן ועבר עליו מרחירין לו מיד (נ) ואין קונסין אותו לנדוי איסור כימים שעבר עליו כדי שלא יבא לידי מכשול יב ויש מי שאומר שמ"מ יש להחמיר עליו שלא להתירו בחרטה אלא בפתח יכוזמה נלטיר למי שאסר על עצמו בשר ויין אם יעבור עבירה פלוניות יב ועבר עליה ולא נזהר מבשר ויין וכא להתיר נדרו שמתירין לו מיד ואינו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כין שיש השש מכשול בדבר:

הגם מיהו אם נלאה לתכם פיוהל לעמוד על עמו ולא יעבור עוד אין מתירים לו עד שיעבור פיוהל כימים שנסע בהן פיתר. (מרדכי רים שבועות פתים ופתשובת הרשב"ן סי' רכ"ם):

ג [ג] יג בשה דכרים אסורים שצריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר יג כימים מועעים אבל במרובים ריו ל' יום:

מי

חדושי רע"ק

כלומי לקמן מ"ג כיון דמכודר לא יפע דמפעות מלמן הן הוא פיהו נדר. ח"ל בב"י ופם כתותו מקום ונפותו זמן אין פום אדם תשם מלכן מכיר מלמן שכיעים שלמכו מלו כלום הוא ה"ל. ומנותר לפם כתותו מקום שכודר עומד נו אין מלמן מכיר כתותן מלמן זה לשון קנין כתותו מקום מש"ה נלו כלר הוא דב"ע מלמן על פותו מקום ותותו מזמן כתנותר. פכל לא כתתת תתר נכיעיי מלמן על פותו מקום לא יפע דמפעות לשון זה כיון מזה ה"ל פתי מלמן על פותו מקום הרי פיו ולמו פיים. וכן מפעיו פלמ"ת ומ"ל לפשיעו פלמ"ת ומ"ל לפשיעו

ביאור הגר"א

וכמ"ם מתמיעין פ"ב ג' הכל לפי פו' ופם כמ"ש תומ כי פו' ופם ל' ג' כ"ג ב' ופפ"ך: [ג] ומיהו כו' ופם כו'. כפי' הכמ"ם פם פמפיע פליעי מתפוייפו ללא פוקפין ולא פמפיעין וב"כ תום' ד"ה ופב"ש ב' ע"ב. וכיעוש כתיב פיוהלמי ל"ש פם לגעיל פי' ריש פ"ש: [ד] נל"ש כו'. כל' יופי דפלכה פוחים פגד ל"י כמ"ם פפ"ד דעיהוין ופ"ם הרמב"ם ופ"ג דיש לפלק דדוקא פנזירות דפתם מיהות ל' יום ופפ"ב ופפם נדרים לגיל קיעוחא כמ"ם ל' ג' ופם פ"ו ב' ופם כ"ם ב' ופפ"ך דמורה כ"י ומיע פתפפתא פפ"ם דלגרים תני פלוגפייהו פנדרים פוא ל"ה מי וב"כ פ"ם לגי כריב"ם תפל פפור פפא כל' יהורה ומ"ה כי דלפתו לפפוק כל' יהורה לגמרי כמ"ם פוא. פפ"ש לתפלוק פ"ם לתפ"ש לגלפוחה מלפ פלכה כל' יופי ת"ם כיון דכגזיר ניב ב' הגיע לו' יהורה פתם ב' ניה הגן הלכתא כותיה ולפ"ם נפי' פל"ל פכיע ופפ"ש דפתם ב' ופ"ש ופקו יום

(ג) תפ"ל יכוהל פיקור. ובגרר פלא לפפול מן פרי פלוגי ב' יום ועבר עליו פפרה יפיים ופפ"ל ימים קודם פפלוים הל' יום לפפול על נלגו. ולע"ל דפ"ל בכוהל פפרה יפיים ב"פיקור כיון דפתר הל' יום הן קונסין פותו רק הל' ימים פפלי פגדר

גליון רש"א

ש"ע סעיף א'. פתם פיהו נלגן. ל"פ נפי דפגיע פפיני פיע ריש דפתם ני פום לין קולין לנפר יום ובילים פיכות ופ"ה נלגן פם פותר פפגדלו מון פלפוון בפיכום כיון גם פל ילים: ש"ע סעיף ב'. הרי עלמי קרבן. עי' פגיע ל"פ פוגדים פוף פלכה ז' וק' ופכה ועי' מ' ופע פפנים פלפ פ"פ פי': שם. ופילו פתתה כי. עי' פתכ"ם פפ"ק דפסוקים ד"ה ן' דגם בפוגע קנסי' מ"פ לם פי הוא פוגדר הפ"פ: שם. לפל דתתר כי. עי' לעיל פי' ריש פ"ק ופפתפ"י ל"פ פפפה פי' פרפ"י דהלכים ל"פ ופפוסקים:

טורי זהב

...בי״ נבס ליבים דנידוי סהוא דרבנן א״ל לנהוג איסור בימים ...ל נאיסור נהנידוי וכ״כ בש״ע כאן סעיף ד׳ ותימה על הש״ע ...סל״ד סעיף כ״ח שפסק לפי׳ בגלל בנידוי לריך לנהוג איסור ...ים שנהג היתר ופסקו מותרים לאסדי ומו״ח ז״ל בספ׳ סל״ד ...ם בזה נ״כ וכתב דכאן ...שעבר בענין שא״א לו לקיים ...כנון שנדר מהדגן שא״א לו ...ה בני דגן וכיולא בזה דחשיב קלת ...אבל לקמן מיירי שאפשר לקיים ...שמהלל בו ע״כ. ותמוהין דבריו ...הוא אסום לפי׳ בנדר דאורייתא ...לנהוג איסור כמ״ש כאן בסד״א ...לידי מכשול: (ד) ומפני שהנידוי ...דרבנן אבל אם היה שם שבועה ...לנהוג איסור בימים כו׳ ועמ״ש ...מזה בסעיף ב׳:

רט (א) א״ל לקבל דבריו בבי״ פירש שיכול לאסור את ...ל חבירו בעל כרחו וא״ל שיקבל את דבריו ופירושו תמוה דא״כ ...לכתוב רבותא אפילו שהוא ...בפירוש ומסרב מלקבל דבריו ...חל עליו בעל כרחו ולמה כתב ...לקבל דהיינו שהוא שותק ...דהכי פירושו דאם כמוכן ...את ממונו שלא יהנה ממנו ...א״ל לקבל ממונו את דבריו ...מוחל בפי׳ לב״ו שכתב הטור ...ם אין לו לישבע על חבירו ...שום דבר כו׳ ואין חבירו ...לנפשו אלא א״כ קבל שבועתו ...שם הוסיף ומדברי הרמב״ם ...קיימו את דבריו הם ומשבחים ...בניגו להוליא שבועה לבוא ...כן ומלד הדין א״ל זה לקבל ...חבירו והטור כתב הדין הזה ...ול ונבי שבועה כן נראה לי ...נכון וברור:

רי (א) שיוליא בשפתיו שלא ימיר לבטא בשפתים: (ב) מותר בשניהם בפת חטים ומותר דהא לא הוליא בשפתיו ובשעורין דהא לא גמר בלבו ואין בעינן פיו ולבו שוין: (ג) והוליא ...פת סתם כתב הרא״ש וכא דתנן מודרין לחרמין ולהרגין ...סי׳ רל״ב סעיף י״ד) דדבריו שבלב הוי דדברים בגבי אכם ...דנלאו אכם לא אלינן בתר דברים שבלב אינן בשם הרמב״ן ...התם שאין טעות בדבריו שכיון בלבו לומר בפיו יחסרו פירות ...אלא שמתכב בלבו בלא׳ דוקא היום הלכך פיו עדיף דדברים ...דברים אבל הכא שהוליאת פיו הוא בטעות דבלבו היה ...את חטין הלכך הוליאת פיו אינה כלום דוגן הדין גם ומחשבתו ...כיון שלא הוליא ומחשבתו אלא דרבינן ומפוק לבכלאחר יבטא ...בתר מחשבתו כל שפיו אינו מכחיש דפת חטין נמי פת קוויס ...כן נראה פירוש דברי הטור שכתב והוליא בשפתיו פת סתם ...שלא נתכוון להוליא פת סתם דהא גמר בלבו בפת חטין ...גומר בלבו לומר בפיו סתם דוקא אלא פשוט דפסח לגמור ...חטין והתוספות הקשו כן קושיא בפרק ג׳ דשבועות (דף כ״ו) ותירלו

שפתי כהן

מועטים כלומר שנהג היתר בימים מועטים אבל במרובים כלומר שנהג היתר ימים מרובים דיו ל׳ יום ומהו היינו לוזים בבי״ ולענין הלכה נקטינן כהאן רבותא דהרי בל׳ יום אבל לא פת לבו לעיין בתוספות קפ״ג דנדרים ובהגה״מ שם ורבי׳ ירוחם נ״ד ח״ו שפסקו דאפילו בימים מרובים לריך לנהוג איסור בכל הימים שנהג היתר וכן נראה דעת הטור שכתב סתם לריך לנהוג איסור בימים שנהג היתר ולא חילק דלא כהגהת דרישה שפירש דבריו בימים מועטים ואם כן כיון דכל הני רבותא אוסרין וכן הכלב״ד והרי״ב״ש וכמבואר בבי״ אין להקל: יד מי שעבר על נידוי כו׳ תימה דלקמן סימן של״ד סכ״ח כתב אם זלזל בנדויו ובחרמיו לריך לנהוג איסור בימים שנהג בהן היתר קודם שיתירוהו עכ״ל והב״ח שם תירץ דהכא מיירי כשעבר בזדון ומפני שא״א לו לקיים נדרו כגון שנדר מן הדגן שא״א לו להיות בלא דגן וכיולא בזה דחשיב קלת כמו אונס אבל בדבר שאפשר לו לקיים אלא שמזלזל בנדויו שחוזר אכי תוסם לנדוי ולחרם כשמודו לו שלריך לנהוג איסור עכ״ל ואי אפשר לומר כן דהא מדכתב בסעיף ב׳ בקיפה ואם יש מכשול בדבר כו׳ שאינו יכול ליזהר כו׳ וגם מדיהיב טעמא ומפני שנידוי דרבנן מכלל דמיירי בדבר שאפשר לו לקיים דאם לא כן אפילו בנדר דאורייתא אין קונסין אותו לנהוג איסור בימים הראשונים אלא כ״ל נתכן שהרי דין זה נקוט ומהרי״ב״ש שבב״י הו״ל שאין לריך שינהוג נידוי כלל אפילו מה אי דקי״ל דבנדרים דרבנן אין קונסין וה״ל שהדברים שהמנודה חייב לנהוג בהן נמי מדאורייתא כן אבל לנתיר לו דבר שנשבע עליו ושנשבע עליו בנידוי וחרם לדבר בגור הוא שאין מתירים עד שינהוג איסור בדבר שהוא בימים שנהג בהן היתר עכ״ל ור״ל דאם זלזל בדיני הנידוי שלא נהג בדברים שהמנודה חייב לנהוג בהן ליכא אלא מדרבנן (ג) אבל אם קבל עליו דבר בנידוי או בחרם ועבר על הדבר ההוא אם כן הוא מדאורייתא שהרי נידוי וחרם נופים דאורייתא הוא והלכך אין מתירין אותו עד שינהוג איסור בדבר ההוא בימים שנהג בו היתר ור״ס כן בקיון של״ד שכ״ח מיירי כהך קיפא דהרי״ב״ש דהיינו שזלזל בנדוי ועבר על אותו דבר שנתנדה עליו או שקבלו בחרם או בנידוי הם דין אחד: טו נשבע שלא ישא כו׳ והשבועה חלה בכה״ג אף על גב דמתבטל ממלות פריה ורביה כדלקמן סימן רל״ט סעיף ח׳ בהג״ה וע״ש שכתבתי בשם אי״ז דאין השבועה חלה ולפי זה אפשר לומר כאן שאין לריך לגרשה: יו דנשאל ומתירין כו׳ ונפטר מידי שבועתו כדלקמן סימן רכ״ח ס״ך:

רט א ולומר אמן כו׳ ע״ל סי׳ רל״ד סכ״ד וסי׳ רל״ו ס״ב וסי׳ רל״ז ס״ב: ב אין לריך לקבל דבריו שהרי זה יכול לאסור נכסיו עליו בע״כ וא״כ מה לורך שיקבל עליו דבריו:

רי א מותר בשניהם בחטים שהרי לא הוליא בשפתיו ובשעורים בפיה בלבו פת חטים או בשל שעורים בפה״ר בלבו פת שעורים ...כב הב״ח דהיינו דוקא כשהוליא בפיו פת סתם ולא נתכוון לאסור ...ין שלא להוליא פת חטין בשפתיו אלא לחשוב בלבו פת חטים אסור בכל ...לא נתכוין לומר שעורים: ב אסור בשל חטים לבד כשהיה בלבו ...ניסם בכלל פת סתם כדלקמן סי׳ ר״ו סי״ט וכתב הב״ח ...פת סתם אבל אם הוליא בשפתיו פת סתם בטועה ומתכוין שלא ...

שלחן ערוך

ד יד [ה] ימי שעבר על נידוי אין צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר (ד) מפני שנידוי הוא דרבנן:

ה טו ט נשבע שלא ישא אשה תוך ג׳ שנים ועבר ונשא [ו] אם אמר לשון שמשמעו (ד) שלא יעשה נישואין עמה הות ליה [ז] כנשבע על הככר ואכלה י נדנשאל ומתירין לו אבל אם אמר לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו אין מתירין לו עד שיגרשנה כימים שנהג בהם קלות ראש בנדרו. (וככר נתבאר דנכנסים יום בני). (תשובת הרשב״א ותשובת הרמב״ן לענין הלכתא):

רט השומע שחבירו נודר ואמר אמן. ובו סעיף א׳:

א [ח] אאחר הנודר מעצמו או שהדירו חבירו א ואמר אמן [ג] כאו דבר שעניינו כעניית אמן שהוא קבלת דברים אסור [ג] גאבל כשחבירו מדירו משלו ב (א) אין צריך לקבל דבריו:

רי שצריך לפרוש הנדר בשפתיו. ובו ג׳ סעיפים:

א אאין הנדר חל עד (א) שיוציא בשפתיו ויהיו פיו ולבו שוים לפיכך היה בלבו לידור מפת חטים והוציא בשפתיו פת שעורים א (ב) [ה] (א) מותר (ט) בשניהם אבל אם היה בלבו פת חטים [ג] (או פת שעורים) (ג) והוציא בשפתיו פת סתם ב אסור בשל חטים לבד (או בשל שעורים לבד) (דכן משמע נפיאן כ״ז)

ביאור הגר״א

...יום כמו בנזירות כמ״ש בפ״ב דמ״ק: [ה] מי שעבר כו׳. כמ״ש בנדר ...נפ״ב כיון שהוא מדרבנן אבל בפי׳ של״ד שם לא פסק כן כ״ל ...ל״ד למתני׳ דמתני׳ אינו אלא פורקא בעלמא: [ו] אם אמר כו׳. ...השבועה אינה אלא על רגע הנישואין ומש״כ בקיפא: [ז] כנשבע על כו׳. פ״ג דשבועות:

רט [ח] אחר כו׳. מתני׳ רפ״ד דנזיר וגמ׳ דשבועות ל״ט כ׳: [ג] או דבר כו׳ כעניית כו׳. כמש״ם ל״ו א׳ כי קבלת דברים ומזה ...הוליא מפיו דמי ובתוספתא פ״ג דנזיר האומר נחבירו הריני. כו״ל ...אמר כן שניהן אסורין ואם לאו הוא אסור וחבירו מותר כו׳ [ג] אבל כו׳. עש״ך והרפ״ג דנדרים מ״ו הא מינכם כו ובפ״ד ...המדיר את אשתו כו׳ ואי לריך לקבלתם לא פריך וכיון ...לא כו׳ וכן בנדרים כפ״ג ועוד דא״כ היה נתנה אלבע כו׳:

רי [א] מותר בשניהם. כמ״ש בפ״ג דשבועות המתכוין לומר כו׳. הרא״ש ועי׳ ר״ם שם וכ״כ הרמב״ם המתכוין לנדור בנזיר ונדר נקרבן ...נדר בנזיר בשבועה ונדר בנדר ובשבע תאנים ואמר ענבים מותר ...ואין כאן נדר והוא תוספתא פ״ב דנדרים: [ג] או פת שעורים. דהא

חדושי רע״ק

הגדר שינהוג נהם איסור שלא להתיר לו ומעילא אסורי׳ לו באיסור נדר, והקנס רק שלא להתיר. ומעילא עומד באיסורו מחמת הנדר. ועי׳ מ״ם לקמן (סי׳ רל״ח) בשם ס׳ שער אפרים. ולשיטתו אם נמתין בהתרתו עד שינהוג איסור ד׳ ימים לא יהי׳ לו אח״כ היתר כלל על נדרו. י״ל דלא קנסו כה״ג. ואפשר דקונסי׳ אותו שלא להתיר לו עד שעה א׳ קודם תשלום הנדר. ולע״ע לדינא. אח״ז ראיתי בת׳ יכין ובועז (ח״א סי׳ ע״ד) ד״ה והטעם השניעי שכתב בשם זקנו התשב״ץ שמי שקיבל בשבוע׳ או בחרם לחבירו לעשות איזה דבר לזמן ועבר הזמן ולא עשה אם התירום אינו מותר ע״ש. ולענ״ד צ״ע:

ש״ך סק״ד. (ג) אבל אם קיבל עליו כו׳. וכן העלה בת׳ הרלב״ח (ס״ב סי׳ ל״ה):

סעי׳ ה׳. (ד) שלא יעשה נשואין. ע׳ בנקה״כ לקמן (בסי׳ רי״ח):

סי׳ רי״. סעי׳ א׳. (ה) מותר בשניהם. וכן נמתכוין לנדור ונשבע או נתכוין לישבע ונדר. רמב״ם:

באר הגולה

י פרקים נשבועות ...

סימן רט

א ...

סימן רי

א ...

כנסת הגדולה

...

גליון רש״א

ש״ך ס״ק י״ד. ...

ש״ע סעיף ה׳. ...

סימן רי שצריך לפרוש הנדר בשפתיו. ...

ש״ע סעיף א׳. ...

שם. ...

רי"ז ס"ט) ג [ג] ג ואם נדר על דעת אחרים אינו תלוי בלבו אלא כפי מה שיאמרו אחרים שהוא דעתם כך יחול הנדר:

ב [ד] הנודר בחלום ג אינו כלום (ד) ואינו צריך שאלה [ה] דויש אומרים ד שיתירו לו עשרה דידעי למקרי (ויתירו לו בפלטה כאלו נדר בהקיץ) (תשובת פנלוני) ה ויש לחוש לדבריהם [ו] (מיהו אי לית ליה נקלות עשרה דידעי למקרי יתירו בשלשה כשאר נדר). (הגה"מ פ' שכב הרא"ש):

ג [ז] ה הנודר וחוזר בו ו תוך כדי דיבור או שמיחו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל דבריהם ז (ה) [ח] (תוך כדי דיבור לנדרו) (סמ"ג הלכ וכמה ייסב הסגת הראב"ד על הרמב"ם ודלא כב"י) לא הוי נדר [ט] והוא שאומר כך בפיו ואבל אם אמר (ג) חזרתי בלבי אינו כלום:

ריא המתנה שנדריו לא יהיו נדרים. ובו ד' סעיפים:

א [א] א האומר נדר שאני רוצה לידור לא יהא נדר ונדר א (א) אינו נדר ב בר"א שהוציא תחילה בשפתיו לומר שלא יהא נדר אבל אם חשב כך בלבו הוי דברים שבלב ואינם מבטלים הנדר שהוציא בשפתיו ב גוי"א דאפילו

באר הגולה

ג לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות שבועות
ג שם בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל ח'
ד ר"ן והרשב"א בתשובה סימן תרס"ח בשם תשובת הגאונים ותשו' זו כתובי' בסוף ספר הכל בו ובתשובות להרמב"ן בסי' רפ"ה
ה רמב"ם סוף פ"ב דשבועות וכ"כ הטור מהא דאמרינן בב"ב דף קכ"ט ע"ב ובנדרים דף פ"ז ע"א דהלכה תוכ"ד כדבור דמי בר מגדף ומקדש ומגרש ותוך כדי דבור הוא כדי שיאמר התלמיד לרב שלום עליך רבי כמבואר שם ובכתו' יוסי בב"ק דף ע"ג ע"ב
ו בס פסח דאמרינן דברים שבלב אינן דברים נדרים דף כ"ח ע"ב:

סימן ריא

א משנה בר"ה בן יעקב נדרים דף כ"ג ע"ב
ב כפי' הר"ן שם והא דמפקי בגמרא שם כיון דאמר כל נדר וכו' ולא אמר בהדיה
ב הרא"ש שם בפסקיו לפי פירוש הרא"ש (דעה הר"ן אינו כן):

שפתי כהן

בכל פה דדברים שבלב אינן דברים כן משמע מכל הפוסקים וכן הוא דעת המרדכי בשם ראבי"ה ודלא כב"י עכ"ד ועיין ועי"ל סימן רל"ב ס"ק ל"ד: ג ואם נדר על דעת אחרים כו' כגון שאומר שבועה שלא אוכל היום ועל דעתכם אני נשבע אין זה יכול לומר כך וכך היה בלבו שלא נשבע זה על דעתו אלא על דעת אחרים וכיון שהיה פירש ולגבן על אחרים הוא שנשבע על דעתם ה"ג ומפני שלכם אלו במקום לבו הם עכ"ל המגיה: ד שיתירו לו עשרה כו' כדלקמן סימן של"ד סל"ה בנידויו בחלום וכלומר דלשבלה זו אפילו הוא והתירוהו בחלום אינו כלום כמו התם גבי נידוי דל"א לחלום בלא דברים בטלים ושמא הסיתה דברים בטלים: ה ויש לחוש לדבריהם והכי נהוג וכלומר דס"ה באשה שנדרה בחלום שאליכם וי' כמו האיש ואין הבעל יכול להפר לה ביום שמעו דדין נדר זה כמו נידוי עכ"ל ב"ח וכן נוהגין: ו תוך כ"ד היינו שלום עליך רבי. פרישה: ז תוך כ"ד לנדרו אבל לא תוך כ"ד למחאתן ולא אמרינן מאמר שהוא תוך כדי דבור למחאתן והם מחו בו תוך כ"ד לנדרו דזה יחשב תכ"ד וכה"ג אמרינן גבי שבועת העדות לענין חזרה והפילה עדים שכאן אין האחרים צריכים לנדרו שתהא מחאה שלהם סומכת נדרו למחאה כמ"ש הראב"ד ודלא כב"י שלא ידע כוונתו וכלומר דגם הרמב"ם והטור מודים לזה כ"כ בד"מ ומצאתי הדרישה וכ"כ הב"ח וכן מוכח בכסף משנה נוטים קוף פ"ב ומס' שבועות:

ריא א אינו נדר משמע אפילו שוכח התנאי בשעת הנדר דבכה"ג הנדר קיים נק' סעיף ב' הכא בעל מטעם שכתב הרין לפי שאומר התנאי בשעת הנדר וכן משמע בטור וכו"ם הב"ח ופסק כן וכן משמע בהמרדכי ושאר פוסקים אבל לענין התנאי והנדר אינם בלים כאי וצריך לומר עקרים לתנאים וכתוב בפרישה לכאורה נראה דאין הנדר תלוי בזה ומתנה עתה בשעת הנדר או קודם לכן אלא העיקר הוא בזה מתנה ואומר בפירוש לאחר או לאחר שנה אנדור שלא לאכול בשר והכירי מבטלו מעתה הי' בעל דברי התנה בפירוש על זה הנדר משא"כ כשהתנה סתם ואומר אם אנדור ע"כ: ב וי"א דאפילו אומר כן בלחש הרא"ש בשם הראב"ד וכתב הב"ח מיהו נראה דלא אמרינן אמירה בלחש הוי דברים שבלב אלא היכא דאינו משמיע לאזניו אבל במשמיע לאזניו שפיר חשיב אמירתו הוציא בשפתיו לבטל הנדר והכי מסתבר דבין קיים ותפלה ע"כ ולא משמע כן בהרא"ש דא"כ הדר קושית הרא"ש לדוכתא דליפכי בהשמיע בלחש לאזניו והבירו לא שמע ע"ש גם ולשון שכתב הרא"ש אבל אם בי"ע בפרהסיא הוי דברים שבלב דמוכחא ומועלת מחשבתו לבטל הנדר וכו' משמע דוקא בפרהסיא בעינן ומשום עשוא לא דוי לקיים ותפלה דהכא בשעת הנדר בעינן דברים שבלב דמוכחי לבטל הנדר ובביטול בפרהסיא קודם לכן הוי (א) בשעת הנדר דברים שבלב דמוכחי וכן משמע בד' ירוחם כ"ד ח"ב וז"ל מבטל בתנאי בלבו כל נדר שעתיד לדור אחריו לא הוה ביטול והוי

טורי זהב

ותיכלו במד תיכולא דהכיא דנודרים לתרגין מיירי בעם הארץ והכא בתלמיד חכם והוא שכתב הטור כאן וי"א דהיינו דוקא ת"ח אבל אי"א הרא"ש ז"ל לא כ"כ עכ"ל והיינו כמ"ש בשם הרמב"ן שהכלנו גם במרדכי בשם ראבי"ה כ"כ והניחו ב"י אלא שכתב דפשט הגמרא אינו נראה כן ותימה עליו דא"כ היאך יתורץ קושית התוספות והרא"ש שהבאנו וכ"כ הש"ל דוקא אם טעה בזה שאמר פת סתם אבל אם אומר בוונה פת סתם אזלינן בתר פיו ואמור גם בשבועין ודבריו שבלב אינם דברים: (ד) ומ"ל שאלה כ"כ הרא"ש דדוקא בנידויו בחלום אמרו בגמרא דצריך התרה בעשרה גבי אדם כיון שהרחיקוהו מן השמים צריך קירוב אבל בנשבע אפילו בהקיץ בעינן פיו ולבו שוין כ"ש בחלום שאין כאן לא פה ולא לב והיא אומרים הוא הרשב"א כתב דלחשש בעלמא יש להחמיר אפי' בשבועה בחלום וכראה לע"ד דאם אשה נשבעת בעירכי כשם שנשבעה ומפיר לה ביום שמעו תוך מעת לעת דלא הוה שבועה זו דהיא חומרא בעלמא עדיפא משבועה בהקיץ ואע"ג דלענין דצריך עשרה לכתחלה החמירו יותר מבהקיץ דהכי בשלשה מ"מ אין ללמוד מחומרא אלא שמ"ה ז"ל כתב דאין הבעל יכול להפר כיון דאין השמים משביעים ומלאתי למהרי"ל מפורש שהסמ"ג בתשובתי הלכה למעשה כהרא"ש דלעיל סתרה כלל: (ה) תוך כדי דיבור לנדרו פירוש שמחאת אחרים וקבלתו את דבריהם הכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו דאי"ם בהמחאת אחרים יותר מכדי דיבור מתשב הפסק בין הקבלה ובין הנדר בשלמא אי הוה לנמחאת אחרים פ"יכות להנדר לא מקרי הפסקה אבל בזמנה אין אחרים מזדקקין לנדרו הם הקפה הראב"ד ועל כן תיקן רמ"א דהכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו ולא כבית יוסף:

ריא (א) אינו נדר בטור כתב בזה ודאי אינו נדר ומכוונו דמתנה איתא הרוצה לידור חבירו שיאכל אצלו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל ופריך בגמרא כיון דשמע חבירו ודאי לא שמע ליה ולא אזיל לאכול ומשני מפירי ומסלקא והכי קתני הרוצה שיאכל אצלו חבירו ומסרב בו ומדירו כדי זירוזין הוא והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדרים שאני עתיד לידור יהיו בטלים פי' דתרי מילי קאמר התנא ומשמע מדברי הרמב"ם שמשמע הוא שאין הנדר חל כיון שבתחילה אמר לבטלו ואף ע"ג דבסעיף ב' אמרינן אם הוא זוכר לתנאי בשעת הנדר נדרו קיים תירץ הר"ן הב"ח צ"ל דשאני הכא שמתנה בשעת הנדר וכיון שהוא אומר בפירוש שבעל תנאו הוא מדר על כן הנדר בטל אבל כאן שאין התנאי והנדר באים כאחד צריך לגרור עקרים ונראה דלאו דוקא שיאמר בפירוש בשעת הנדר שבעל תנאו הוא נודר דהא הטור לא זכר זה הדבר אלא כיון נדרו נדר אח"כ ביטל בקול רם בפרהסיא כ"כ הרא"ש על הסיה דר"ל

ביאור הגר"א

דהא נמי בכלל כמ"ש בסי' רי"ז סי"ט. ד"ט: [ג] ואם נדר כו'. כוונתו לתרץ קושיית התוספות מ"ש בנדרים כ"ם א' ושבועות דקי"ל כו' וכן אמרינן שם א"ל כי משתבע לדעתא כו' ואף כו' אלא דהם אמרינן מ' מנות ליניס כו' ודוקא דבר שרמוק ומשמעות א"י לומר אבל באומר בפי' על דעתו או אפילו כ"ד שבמשמעות א"י לומר ע"ם ובשבועות כ"ט א' ובכה"ג מיירי הרמב"ם ז"ל בפ"ב. ומ"ם אי שבנשבע ואומר כו' ועל דעתכם אני נשבע אין זה. י"ל כך וכך היה בלבי וכ"כ תוס' שם כ"ו ב' ד"ה אלא ואי הוה אמרינן כו' אבל בקתם י"ל תנאי וכמ"ש נמשכת בלא היה דיע נשבע בשפתיו ומבטל בלבו וכ"ם בנודר ע"י עצמו כ"ל תנאי הי' בלבו כמ"ם בפ"ו דתוספתא דשבועות נאמן ע"י עצמו בנדר א"ל נדרם ולומר תנאי היה בלבי מוחזקין לו וכ"ם נמ"כ א"ל מזיר אתה כו': [ד] הנודר כו'. דאפילו בהקין בעינן פיו ולבו שוין כ"ש כאן דאין כאן לא פה ולא לב: [ה] וי"א כו'. כמ"ש פ"ק דנדרים נידוהו בחלום כו' וגבי' הרמב"ם אלא דל"ג רק עד י' דידעי למקרי. ובגרה הראשונה ס"ל דל"ד לשם דשם פי' קללה הוא משמים ולריך קירוב: [ו] מיהו כו', כ"כ הרשב"א דלא כהגאונים ודלייתו מ"מ בפ' הרואה הרואה שלום כו' יעיינו בפני שלשה וכ"ם לגי' הרמב"ם דאף בנידויו בני בכבי כמש"ל סי' של"ד סל"ה: [ז] הנודר כו'. ע' ב"ב וע"ל סי' ר"ל ס"ב וי"א שאין כו' וכ"כ הרמב"ם בפי' שם וע"ש: [ח] תוך כ"ד לנדרו. כן פי' בל"ע קושיית הראב"ד שכ"ל דלע"ג דבשבועות ל"ב א' אמרינן א"ל ל"ל וא' כו' שם שייך א' לקבלו ומש"כ כאן דהמחאת אחרים אין

חידושי רע"ק

סעי' ג'. (ג) חזרתי בלבי אינו כלום. עמ"ש בסי' שלמ"ו בש"ך (סק"ג): סי' רי"א. ש"ך סק"ב. (א) בשעת הנדר דברים שבלב דמוכחי. נ"ל כוונתו דלא בעינן תנאה מה שלנדור יהא בטל מ"מ כשנודר אח"כ מהני רק דגם בשעה שנודר כוונתו בלבו שיהי' הנדר בטל ול"כ והאלקי שיהי' בכלל דברים שבלב ולזה צריך שיאמר תחלה בפרהסיא ומוכחא לרבים דבלבו כן בשעת הנדר דבכה"ג דגלוי' בכל לא מקרי דברים שבלב. אך כאמת צריך לגבר דלאמי' לדידי' בכלל להתנות דבלבו הא בל"ם שעלמו הדיבור בטל בזה שאומר מקודם שיהא בטל. ואף דהם לא הי' כך גם בלבו בשעת הנדר הי' נעקר להתנאי שיהו דזכור מהתנאי ואעפ"כ נודר א"כ מבטל להתנאי. ואפ"ה אם באמת בלבו שיהא קיים לתנאו ומגלה בטל הנדר מעיקרו. ואינו ענין כלל לדברים שבלב. וצריך רק הסיפוק שלא יעקור להתנאי. והגר"ז ל"ג דהכי בסעי' ב' אם אינו זוכר להתנאי בשעת הנדר בטל הנדר. הרי אף דאין בלבו על התנאי מ"מ בטל הנדר מעלמו מטעם התנאי. וכ"ל דדוקא אם אינו זוכר כלל לתנאו בזה אמרי' דזה דבטלו מקודם הוי ביטול שיהשוב לדבורו שאח"כ כאלו נעשה בטעות וכבטל בלשונו בלי דעת וכאלו אין פיו ולבו שוים דאלו ידע מהתנאי לא הי' נודר. משא"כ בזוכר להתנאי א"כ ידוע לו בלבו שכך התנה ושאינו לאוי לו לידור ואעפ"כ הוא נודר ממילא הוי דיבור מעליא ודאי הנדר לחול (וכמו החילוק בסי' ריי בענין נמר

כלום: [ט] והוא כו'. ע"ל סי' רי"ח ס"ב שם ודוקא שמתנה בתחלה או מהני סותר אח"כ בלב תכ"ד אבל בלא"כ לא מהני ועי' בכ"ב:

ריא [א] האומר כו' בר"א כו' וי"א כו'. כ"ב א' וכיון דאמר כל כו' וכ' הרא"ש בפסקיו וה"ה ליגמא שביטל בלחש ופי' הרא"ש כו'. ובגדר הראשונה

דאפילו (ב) אמר כן בלחש הוי דברים שבלב:

ב [ג] דמי שהתנה ואמר כל נדרי שאדור עד זמן פלוני יהיו בטלים ונדר בתוך הזמן ואם הוא זוכר להתנאי בשעת הנדר נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעה שנודר ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל [ג] ויש אומרים שאין התנאי מועיל לבטל הנדר ד (ג) אלא אם כן יזכרנו תוך כדי דיבור לנדר ויאמר בלבו שהוא סומך על התנאי ויש לחוש לדבריהם:

ג התנה על קצת דברים שהוא נדרו בטל בהם ואינו יודע על מה התנה אם על אכילת בשר או שתיית יין (ד) אם אומר בשעת הנדר על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכיר על מה שהתניתי שאלך אחר התנאי ונזכר על מה התנה התנאי קיים והנדר בטל ואם לא אמר על דעת ראשונה אני נודר התנאי בטל והנדר קיים:

ד [ד] אין דברים הללו אסורים ה אלא בשבועה או נדר שנשבע ונדר לעצמו אבל מי שהשביעו חבירו או הדירו אין ביטול זה מועיל לו כלום:

ריב דין הנודר בתורה. ובו סעיף אחד:

א [א] הנודר בתורה כגון שאמר (א) פירות אלו עלי

ריב (א) פירות אלו עלי כו דדעתיה אגוילים שבה:

ביאור הגר"א

חדושי רע"ק

גליון רש"א

סימן ריא. ש"ע סעיף ב'.

ש"ך ס"ק ג'.

עלי כזו **א** לא אמר כלום ואין צריך התרה אם הוא תלמיד חכם אבל אם הוא **ב** עם הארץ צריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ג ואם נדר במה שכתוב בה אסור **ג** [ג] שהרי כתוב בה איסור (א) ד נטלה בידו ונדר בה כמי שנדר במה שכתוב בה דמי (ב) [ג] (אבל הנשבע בתורה בכל ענין צריך התרה ועיין לקמן סימן רל"ז). (כ"י בשם תשובה):

ריג שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש. ובו ג' סעיפים:

א [א] הנדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש ג כיצד אמר **א** קונם (א) שאני מדבר עמך [ב] שאני עושה לך ג שאני מהלך לך שאני ישן עמך אינו נדר [ג] וכן אם אמר דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי אינו נדר **ב** (א) דומיהו מדרבנן **ג** צריך שאלה (פי' לשאול על נדרו ולמצוא פתח להתירו) ה לפיכך ראובן האוסר עליו שמיעת תפילת שמעון צריך שאלה מדרבנן [ד] ו אבל אם אמר קונם **ד** פי מדבר עמך קונם ידי עושות לך קונם רגלי מהלכות זלך **ה** [ה] קונם עיני בשינה הוי נדר גמור מן התורה (ב) וכ"ש אם אמר יאסר עליך פי לדבורי וידי לעשייתי ורגלי להילוכי:

הגה [ו] שאומר דבור פי עליך (ג) או נטילת אבן עלי **ו** י"א דהוי נדר הואיל והזכיר פיו והאבן. (מהר"ו כ"ד וכן משמע בר"ן בשם התו' ובנמ"י פ"ם דל"ע):

ב [ז] ז האומר אשנה פרק זה הוי כאלו נדר להרת צדקה **ז** (או לעשות שאר מצות ועשו קיים). (כן משמע בטור והרא"ש ופוסקים):

ג (ג) י אמר קונם עיני (ד) בשינה היום אם אישן למחר לא יישן היום שמא

שפתי כהן

ריב א לא אמר כלום לפי שדעתו אגוילין ואין כלום: **ב** ע"פ וכבר נתבאר לעיל סימן ר"ה דבזמן הזה לביע מע"ה דיינן להו: **ג** שהרי כתוב בה איסור כו' והלחב"ד בהמנות פרק י"ב ממ"ש והר"ן פ"ב דנדרים כתבו ולאזכרות שהן כדבר הנדור שע"י הכתיבה והכנה לקדושה הן קדושות ולפ"ז כ"ש אם אמר בפירוש אני נודר באזכרות שבה דהוי נדר אף על פי שאין כוונתו על איסור והנדר שכתוב בה וכן אם נדר במקצת יריעות שבתורה אף על פי שאין כתוב באותן יריעות איסור או נדר כיון שיש בהן קרבנות או אזכרות הוי נדר:

ריג א קונם שאני כו' ז"ל הר"ן בפ"ק נדרים גרסינן שאני בלא י"ד משום דבנדרים מיתסר הפלא הנפשים תני בלי שאני כו' והביאו הבית פ"ב דנדרים ולפיק וכן יש לפרש בכל הני שאני בלא יו"ד ע"כ ולעיל בסימן ר"ו שאמר מודרני ממך או מופרשני ממך א"ש גם לשון שאני אוכל שהם הגוף הוא שהתפיס השאר אוסר והרי הוא אומר מודרני או מופרשני על הגוף שהוא יהא מופרש או מודר ממנו שלא יאכל הוא עמו ודוק עכ"ל הב"י פרישה וכן משמע מתוס' ריש נדרים: **ב** ומיהו מדרבנן כו' וכ"מ בין נדר דאורייתא לדרבנן לענין שצריך לנהוג איסור כיוס שנעבו עליהם כדלעיל סימן ר"ח סעיף ב' ב"ח א"כ כדלעיל סימן ר"ח ס"ק ב': **ג** צריך שאלה אפילו בדבר שאין בו ממש ופותחין לו פתח ממקום אחר ומתירין לו נדרו. מהרי"ם. ועי"ל סימן ר"ח ס"ק נ': **ד** פי כו' דהוי פיו וידיו כו' יש בהן ממש ועי"ל סימן רל"ד סעיף מ"א: **ה** קונם עיני בשינה היינו כשפירש יום או יומים אבל נדר סתם בשינה הוי כנודר שלא יישן לעולם והוי נדר שוא וכן נדר שלא יישן ג' ימים הוי נדר שוא כדלקמן סימן רל"ו סעיף ד': **ו** י"א דהוי נדר מדאורייתא ולהב"ח דדוקא ונעילה לית בהן ממש מ"מ כיון שהזכיר הממון גם כן חל הנדר: **ז** או לעשות כו' כלומר או כשאומר לעשות שאר מצות דיי ג"כ

טורי זהב

(ב) אבל הנשבע בתורה כו' זה לדעת הרמב"ם שבשבועה זה אבל דבריו אבל נפירוש התוספות והרא"ש וטור גם בנשבע י"ל דשמא הגוילים כמבואר בטור וב"י ועיין בב"י קרא אגב על שהוא דומה לזה אם הנשבעים בתורה לשם לשקר ומתפללים ומתא דהביא הנודר בתורה לא אמר כלום דדעתיה אגוילים וקרא עליהם חכמים הוא להרע וכ"ל דמי שנשבע שבועה לא יתנו לו שבועה בלבד זה הרי נשבע בספר תורה כמו שהאיתי למקצת דיינים דלהפכו להם להודות לו היתר ויאמר דדעתו אגוילים אבל אם כן שמכוין עליהם ולא הוה דינו כאותם נדר שוכר כאן כן נראה לי:

ריג (א) שאני מדבר כו' הא דאמרינן לעיל קיץ ר"ו מודרני ממך שאני אוכל לך כי לא דמי דכאן דכאן אין ממש לא בדיבור ולא בשינה אבל התם מיירי באוכל עמו יש בו ממש והוא קונם המאכל עמו בענין זה שאני אוכל לך עכ"ל התוספות ריש נדרים ולא קשה כמו מנ"מ כאן שאני עושה לך אע"פ דים כאן מעשה שהוא ממש דבשעה שנודר אין כאן מעשה לפניו שיחול הנדר משא"כ באוכל שישנו בשעה שנודר ועליו חל הנדר: (ב) וכ"ש אם אומר יאסר פי כו' דבריסא שאמר קונם פי מדבר ש ספק

חידושי רע"ק

המשנה דבלבו כשעת הנדר לנדר על דעת המשנה תמ"ה בעי' פיסו' גלוי לכל שלא יהי' מקרי דברים שבלב והיינו ע"י שהי' בטול הנדר בקול רם. אבל אם חזר אמר הנדר הכ"ד יוכל לבטל כדיבור בלבם ולאו תמניע לאחרי דכל שתולה הדבר ממנו לא מקרי דברים שבלב. וברא"ם להדי' הר"ן בפ"ב דקודשין כמוגיא דדברים שבלב נשם הרי"ף. ולפ"ז קשה לי במ"ם תוס' גיטין (ל"ה) דחיישינן שיפר לה בלבם מה מהני במדירי ברבים דלמא המשיר תכ"ד בלבם. זוכת דניחא דהיכי דבכ"ד משמיעי' או מדירי' אותו לא מהני חזרה תכ"ד כמו דלא מהני ביטול מקודם כדאיתא בשבת' ל'. ופרש זה כ"ע כדינא:

סי' ר"ב. סעי' א'. (א) נטלה בידו ונדר בה. עי' בת' מהרש"ם תינן (סי' ע"ו) בארוכה:

סי' ר"ג. סעיף א'. (א) ומיהו מדרבנן. דוקא באוסר על עצמו אבל לא במתוסר דבר שאין בו ממש על חבירו וגם הא דיבור והשגיחה עדיין אינו בעולם ול"י לאסור דבר שלג"ל על חבירו. לשב"א בפי' ע"ם. והכי דייק לישנא דהרמב"ם (פ"ג תמ' שבועות) הנודר מן הדברים וכו' הואיל ואסר על עצמו בשם עכ"ל:

שם בהג"ה. (ג) או נטילת אבן. אמר סתם קונם אבן עלי לא אסר עליו רק הנאתו ומותר ליטלו ולזרקו אא"כ אמר בפירוש קונם זריקת אבן זה עלי. כ"כ הר"ן:

סעי' ג'. (ג) אמר קונם עיני. י"ל דדוקא באמר קונם עיני אבל באומר קונם שלא אישן כיון דהוא אין בו ממש והוי נדר רק מדרבנן לא חיישי' שיישן לאמר ויחי' לאמרע איסור דרבנן:

שם. (ד) בשינה היום. ואם לא אמר היום לא נאסר בשינה עד אחר שינת מחר. אבל אמר קונם ככר זה עלי אם אישן אסור מיד דבזה הוי כמעכביו. דאם תאמר שלא נאסר עד אחר קיום התנאי נמצא שיהי' מתקיים התנאי ולא יחול נדרו כלל. דהיינו אם יאכל תחלה הככר ולא יהי' אחר קיום התנאי מקום לנדרו לזה אמרי' דעתי' למעכביו קאמר. כ"כ הר"ן פ"ג דשבועות (דף כ"ח ע"ב). וקשה לי תוספת ללקמן (סימ' ר"כ) ול"ע:

ביאור הגר"א

מותר נקודות תורה ל"ל כמ"ם דדעתי' אגוילים שנתקדשו ע"י האותיות ואין כאן דבר הנדור נומ שכתוב בה אסור בקרבנות הכתובים בה: [ג] שהרי כו'. בירושלמי אמר משום קרבנות כנ"ל אבל בגמרא אמר משום האזכרות וכן גירסת הראב"ד בירושלמי: [ג] אבל הנשבע כו'. כ"ד הראב"ד דגמ' לא איירי אלא בנודר כנ"ל אבל דעת הרמב"ם דה"ה לנשבע כמ"ם והר"ם דבתוספתא תני גם בשבועה. ל"ג. ובתוספתא שלנו גם"ם דנדרים תני גם בנדרים ודעת הר"ן והרא"ם דוקא בשבועות ומ"מ כ' ב"י דאין לחקל בשבועה שהרי הגאונים החמירו אף בשבועה כמש"ל סי' ל"ג ס"ג. ועי"ל סי' ר"ס ס"א בהג"ה י"א כו' ולפ"ז אף בנדרים אין להקל ואף לפי' הר"ן והרא"ם בחילוק בין ס"ם לע"ה מ"מ לאין חילוק דהא גמרא מייתי לה אנדרים דמתני' אין חילוק אלא לענין נם וכמה שכתוב בה נ"מ. ועיין דין של הרמב"ם אמת דלקי' אגדרים דהירושלמי א"ח לומר אלא בנדרי' אלא דקשה להרמב"ם דגמרא נקט טעם דגוילין ואזכרות ועכ"ל גמ' מיירי בשבועה וירושלמי בנדרים וכן הרמב"ם בשבועות כ' ל' הגמרא וכאן כתב טעם של הירושלמי ולאו דוקא קרבנות אלא ה"ה בכ"ד איסור נדור כגון תרומות הפרשה וביומא וה"ם איסור כ"ל איסור הנדור ועכ"ז בר"ן הראב"ד דסק עלמו לפרש גם הגמרא בנודר כנ"ל:

ריג [א] נדרים כו'. נדרים י"ג ב' ט"ו א' וט"ב דשבועות: [ב] שאני עושה. ל"ם י"ג ב': [ג] וכן אם כו'. מתמ"ם יאסר פי לדיבורי כו' הא לא אמר פי כו' לא: [ד] אבל כו' ול"ם כו'. כל' הר"ן והרא"ם בפסקיו נעשה כו': [ה] קונם עיני כו'. פ"ו א': [ו] שאומר כו'. כפי' דלקי פי מדבר אסור הואיל והזכיר פיהם אבל לפי' הר"ן שם כמ"ב לא: [ז] האומר אשנה כו'. ע' במ"ב אבל הר"ן פי' שם דהנדר לא חל אלא בשבועה וכן כ' הרא"ם י' א' ד"ם נדר נפש ית והכל להביא דאין נדר נאמן שבועה ועי"ל פ"ם ר"ו: דברים ולעניין

באר הגולה

ג הב"ייה שם ד שם והטירושלמי בשם בגמרא:

סימן ריג א ברייתא שבועות דכ"ב ע"א ונדרים דף י"ג ב משנה נדרים ד' דף ט"ו וכתוספות דנדרים שם דף ט"ו ע"א ג לשון הטור ד בתוספתא דנדרים ולשנתי לעיל ה הרשב"א בתשובה ו משנה נדרים דף ט"ו ע"ב ז שם בגמרא ד' דף ח' ע"ב ח תוספות דנדרים שם דף ט"ו ע"ב וכפי' הרא"ש והר"ן דעסבה בלמוד יאסר פי לדיבורי וכו' וא"כ הכא כשאמר בפירוש ט מימרא דרב גידל אמר רב הלכה וכו' נדר גדול וכו' שם דף ח' ע"א וכפי' הרא"ש שם דלא אקרי נדר אלא מתפסים בדבר הנדור אלא מתפסין ליה כאלו נדר לחקה י כמימרא דרב יהודה אמר רב שם דף י"ד ע"ב הרא"ש והר"ן שם והפוסקים בפי' המשנה:

כנסת הגדולה

בתורה כלו' שנשבע בתורה והגולה יראה שלשון זה אינו לשון הרא"ש אלא לשון הר"ן וכפי דעתו ז"ל כפי החילוק המבואר בדיבור לו שכוונת הרא"ש לאו היינו משום שאין זה לשון נדר אלא משום דאורייתא דמגא כי אבל מי פירוש לפי הרא"ש בפירושו כתבנו וכלשונו יראה שאין מקום לפירושו זה של ר' המחבר שהרי כתב וז"ל הנודר בתורה הרי נדר ל"ד אלא נשבע והני לשבועי' בלשון נדר כדתנן לעיל בפ"ק נדר בתוספה שכ"ל שלשון זה יראה דאפילו אם נראה לומר שכוונת הרא"ש כפי שיטת הרן היינו דהלי' נדר ל"ד אלא גם נשבע והני לשבועה בלשון נדר כיון שדין זה איתיה בנדר דאורייתא דמגא כי ...

סימן ריב. ש"ך סק"א. לא אמר כלום לפי שדעתו אגוילין. אבל הגליונות (דלא מתפיס ברי"ם ביה אם יש בהן קדושה ואגוילין אותן תמני הדליקם) אין דעתו עליהן וקדושת גוילין אינו אלא מחמת הכתיבה וכל שנתמקה נפסקה הקדושה ע"כ אינו דבר הנדור לענין בכתיבה:

ש"ך ס"ק ב'. שע"י הכתיבה והכנה לקדושה...

נ"ב כאומר אשנה פרק זה (ס) והוי נדר ועיין לקמן סימן רכ"ח סעיף נ"ו : ח שמא ישכח תנאו ויישן למחר ועיין לקמן סי' רי"ב וסי' ללי"ט :

רי"ד א כתבו בשם איסור מחמת סייג וגדר ופרישות: ב תעניות כו' ומחמת שאינו בריא לריך שיתירו לו כו' לאותי' ומי שמקשה דכאן קתם הרב כדברי המחבר דלריך התרה ובא"ח סימן תקפ"א סוף סעיף ב' כתב בהגה דתעניות בעשי"ת א"י יומי תשובה

ספק אי קאי קונם אפה או על הדבור אלא כיון דקתם כדל להחמיר אזלינן לחומרא וכ"ם כאן שנפילים קאי איסור אפיו: (ג) ישכח תנאו דבתנאי לא זכיר איהם אבל בקיפא דעיקר הנדר לאמר וכדל לא ומסכח איהם:

אלים

ח שמא (ג) ישכח ויישן למחר י"א אבל אם אמר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר ישכח נדרו ויישן:

רי"ד לעבור על מנהג צריך התרה. ובו ב' סעיפים:

א [א] דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים א נהגו בהם איסור הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם בהם ג הלכך מי שרגיל להתענות ב תעניות שלפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין ג מר"ח אב או מי"ז בתמוז ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא צריך ג' שיתירו לו [ב] גאם כשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם ונהג כן אפילו פעם אחת [ג] צריך התרה ד ויפתח בחרטה שמתחרט שנהג כן לשם נדר ד לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים לסייג ופרישות יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר וגם יאמר שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה ולא לעולם [ד] ה אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים ה מחמת שסוברים שהם אסורים לא הוי כאילו קבלום בנדר [ה] ו ויש מי שאומר שאם טועה ונהג איסור בדבר המותר נשאל ומתירים לו בשלשה כעין התרת נדרים ואם יודע שהוא מותר ונהג בו איסור אין מתירין לו אפילו כעין התרת נדרים דהוי כאילו קבלו על עצמו כאיסורים שאסרתן תורה שאין להם היתר לעולם (והמנהג כסברא הראשונה):

ב ו [ו] וקבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה אלא שנוהגין כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה [ז] וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם הרי הם כאנשי העיר ז וחייבים לעשות כתקנתן [ח] ואף בדברים שהיו אסורים בהם בעירם מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור ח הותרו בהם אם אין דעתם לחזור:

נדרים

כל ישראל וקבלו עליהם אי אפשר להתיר בכל ענין ופשוט הוא: ה מחמת שסוברים שהם אסורים היה נעשות שמסתפקו בדבר ועכשיו נתברר שהוא מותר ומכהגן ואח"כ נתברר שאין בו איסור כל כך לא הוי נדר כדלקמן סימן ל"ב סעיף י': ו קבלת הרבים כו' ע"ל סימן רכ"ח ס"ק פ"ב וס"ק ל"ב : ז וחייבים לעשות כתקנתן ונראה דהיינו דוקא במנהג חשוב שנהגו כן ע"פ ת"ח אבל במנהג גרוע אינו חייב לעשות כתקנתן שלא בפניהן אלא בפני ת"ח רק בפני ע"ה חייב לנהוג כן כדי שלא יתגלגל כ"כ התוספות והרא"ש פרק מקום שנהגו ועיין כתב הרא"ש דאם יש לחוש למחלוקת אסור בכל ענין שאין לשנות מפני המחלוקת וכ"כ רבינו ירוחם נתיב ג' ח"ח וכ"כ הט"ו בא"ח סימן תס"ח סעיף ד' וכ"כ הרמב"ם סוף פ' י"ט והוא ומהש"ם דפרק מקום שנהגו:

וכתבו התוספות דכ"י ומסתפק במנהג שאינו חשוב דיכולים להתיר בפני ת"ח אם יכול להתיר להם עלמן והב"ח כתב דדעת המחבר אין להחמיר וגם ק"ל כיון דהדבר ניתן לשיעורים אין מנהג זה חשוב ואינו אסור חשוב אזלינן לחומרא ובכל המנהג חשוב היינו שהוא ע"פ ת"ח ומנהג גרוע היינו שנהגו בני המדינה מעצמם אם כן לא מצי דברי ק"ש תליו כתבאר כל אין לאסור אין מותרים עליו חומרי מקום שהלך לשם וע"ל ס"ק פ"ג: ח הותרו בהם אם אין דעתם לחזור תיומה כ"מ סיעת התוס' והרא"ש ר"פ מקום שנהגו וכן דעת הר"ן שם והטור בא"ח סימן תס"ח וכ"כ הב"ח ר"ס תקע"ד ההולך ממקום שאין מתענין וכו' וע"ל תקע"ד אלא לחזור אין דעתו לחזור כו' ולאפוקי דברי הרב שבסוף הי' י"ט ונלאה מדבריו דאפילו אין דעתו לחזור נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וכיוצא דחומרי מקום שהלך לשם ועיין הב"ח שם שכן דעת רוב הפוסקים ולא הביא שם המחבר ולא הרב. סברת הרא"ש וקייעתו כלל (ובב"י שם לא הביא רק סברת הרא"ש וקייעתו ולא זכר דעת הרמב"ם כלל) ולפסק דעת המחבר לחלק בין אין דעתו לחזור ומ"מ אין דעתו להשתקע בעיר שהלך לשם רק במקום אחר ובהך נוהגא ויילי בא"ח סי' תס"ח ובין דעתו להשתקע במקום שהלך שם ובהכי מיירי שם סימן תקע"ד וכאן וליע ונראה דיל"ל כהא כסברת הרא"ש וקייעתו דלעולם יש לו לעשות כמנהג מקום שדעתו להשתקע שם בין לקולא בין לחומרא (רק במקום שיש לחוש למחלוקת אל ישנה ממקום שהוא שם אפילו לקולא) וכ"מ רבי'

ביאור הגר"א

רי"ד [א] דברים כו'. מדים פ"ו א' פ"א ג' ופמ"ג דפסחים נ"א א' לאחרים דוקא בכותאי היינו לנהוג היתר בפניהם אבל נת"ם כ' מתשוע לעולם. מדלכי : [ב] אם כשעה כו'. כת"ם ולפרי' כהנו נלא התרת הכם דהוי כמו נדר : [ג] צריך התרה . דת"ם פי' אמה כו' היינו הפיך ב"ם סקן ובירושלמי והבילו הרא"ש בפסחי' שם ר"י בר בון אמר ל"ד אפי' בו שהוא מותר והוא טועה ונוהג בו איסור נשאל ומתירין פי' בלא התרת חכם וכ"ל שידוע בו שהוא מותר ונוהג בו אסור נשאל ל"ל בהתרת חכם ואין מתירין לו ר"ל בלא התרת חכם : [ד] אבל כו'. ודמים מפ"ק דחולין פי' כ', ספי' מתירים לו ואין מתירים לו בהתרת חכם שכך נראה לכאורה מספא דירושלמי אבל תמ"ם כנה' משום שנאמר לא יחל דברו משמע דהוי כמו נדר תמשע כפי' כראשון. ל"ן: [ה] ויש מי כו'. ר"ל דפסחים בני ביישן כו': [ו] קבלת כו'. פ"ל דפסחים [ז] וכן כו'. מתני' שם ההולך כו': [ח] ואף כו'. פ"ק דחולין ועמ"ש בא"ח סי' תס"ח ס"ט:

חדושי רע"ק

ולענין אם חכם יכול להתיר היום ע' תוס' ר"ש (רש"ב דע"ק) בתום' ד"ס ומגודם דנקט בפשיטות דא"י להתיר. דזהו בכלל דאין חכם מתיר עד שיחול הנדר ע"ש. וע' בת' הר"ן (סי"ח) דתולה זה בדין בריכה. ולדידן דקיי"ל דא"צ בדאורייתא לא מקרי חל הנדר: נדר תפילת קבע נלע"ד דאסור לישן בערבי דשמא ירדם אח"כ דמנים דאסו בין בערבי' פ"ע א"ם (סק"ד). וע' במ"י דכסב"א סוכה שכתב לים שלמדו מכאן בתקנע שישנה רק ורק נפלו הבינלה לאסור לישן סיגת ערבי דשמא ירדם. ומתב עליה דליתא ללא גזרו אלא היכי דאם ירדם יהיו האיסור בגוף השינה ומש"ל כה"ג דאין האיסור בגוף השינה ע"ש. ול"ל בכה"ג דנדר שלא לישן קבע דהאיסור בגוף השינה חיישי' לשמא ירדם: ש"ך סק"ז. (ס) והוי נדר. ע' בת' מהר"ם פאדווה (סמי' ע"ג): אלו

וי"ו

באר הגולה

י"א שם בגמרא דרב יהודה תודה בהא דבי לא מודכר בתנאו אבל בתיקרא מודכר שם דף ט"ו ע"ח :

סימן רי"ד

א בריית' נדרים דף ט"ו ע"א ופסחים דף נ"א ע"א וכפי' התוס' שם

ב טור מדברי הרא"ש שם בנדרים וכ"כ הר"ן בפרק בתרא והמרדכי בריש פ"ד דפסחים והנמק"י בסוף הלכות שבועות (ועיין בשם תוס' הר"ן)

נ שם המרדכי והנמק"י

ד ב"י

ה טור וכ"כ התוספ' שם בפסחים בשם לפי' ריב"א נתון נמגילה ספרים וספר ליוה בהדיא

בירושלמי

ו הכסב"א בתשובה והר"ן בשי"ד דפסחים בפירוש הספר בדברי הירושלמי

ז ליבא"ש סימן ט' בשם הרמב"ן בתשובת חכם :

כנסת הגדולה

אלו ליכא גלות לגוס פסוק דקי"ל להרא"ש שסדין המ' ליסים בנדר דו"א דנדר לנוספת דספי חסם לשבועה בלשון נדר אפילו שסדין הנוגר ליסים בנדר ואח"כ לפי סיוזו של הרא"ש גלות הבוין קטן אסדדי שסדי מדספקין הירושלמי בפסקיו גלות דקי"ל כדעת הרמב"ם שדין זה איסים בנדר וכמו שכבריס ר' המתבר ואלו אלמונו שבפי' גלות דקי"ל דליסים בנדר מסיים למונו ובנוכר :

הן חמת שהם לא היה קטת למו בדברי והן אלא זה בנגל היינו יאולין לייסבו דלעולם דסונם הרא"ש בלשונו שבפירושו היינו דנודר לאו דוקא אלא גם בפנע וכדעת הלמנים והפוסק' הירושלמי בפסקיו וזה שכתב והבי לשבועה בלשון נדר כוונתו ז"ל דפשיט דלא פי' בגריית' שסדין הנוכר פייך גם בנגמע שסתו בפירושו דמני לשבועה בלשון נדר דלאמן נודר בודלל בדין הוא לנדר ולשבועה והפסק' דדי נדרים שפבי' כבינו המחבר ומה שסיים ז"ל בתקן לעיל בפסק דר נושאת בונפי ז"ל לאן נקיו של עיקר דנמנו הכיון דחזיק בני המציקין הנדר בנושאת דספי לשבועה בלשון נדר לאפילו שסדין המחבר לא פייך בנדר כיים

דגול מרבבה

סימן רי"ד. (ש"ך) ס"ק ב'. הכשלא יהא בריא לא יתענה. דבריו דחוקים ולענ"ד נראה דנבי בריא מילה אינו חוזר בו ממנהגו נאמר אלא ששנה בעשרת ימי תשובה אלא לבכל ולעשות טוב חוזר למנהגו והא"ה אם אירע לו איזה מיחוש וחולה

גליון רש"א

סימן רי"ד. ש"ע סעיף א'. דברים המותרים. עי' לקמן סי' רכ"ח סעי' כ"ח ובש"ך שם ס"ק פ"ג ועי' ת' תורת יאיר סי' קכ"ו למנהג שקבלו כל המדינה לריך חכמים כל המדינה לא סגי בעיר אחת :

שם. אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים. ומ"מ אם אינן בקי' ומפשע פרק מקום שנהגו דאם ת"ח לא ידע שמותרים ועבר עליו עוב מילתא עליו מלומר להם שהוא מותר ע"ם דנ"א א':

ש"ע סעיף ב'. וכן הבאים מחוץ לעיר. עי' לעיל ס"ס פ"ב סעיף ד' ועי' ת' חות יאיר סי' קכ"ו דלאו במקום אלים דאיכא אב מנהג נחילי הקהילות חייב גם כנגו בהם אלא שנהגו אלים מלמה :

רטו שהנדרים חלים על דבר מצוה. ובו ו' סעיפים:

א א ^א^ נדרים (א) חלים על דבר מצוה כיצד אמר קונם **ב** סוכה ג שאני יושב לולב שאני נוטל אסור לישב בסוכה וליטול לולב:

הגה ויש אומרים שחולקין אותו על שנדר לבטל המצות ד (ב) ומתירין לו נדרו ומקיים המצות (מרדכי ריש שבועות שתים בשם ר"ם) ה [א] ויש אומרים דאין חלוקות בנדר הוא רק גבי שבועה הוא (מרדכי הנ"ל בשם ראבי"ה ור"ן ורא"ש נדרים ועיי' סימן רל"ז) וכן עיקר:

ב נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבתות וימים טובים ור"ח מתירין לו נדרו ופותחין לו בהם שאמרו לו (א) אילו שמת על לכך שיפגעו בתוך הזמן הזה אלו הימים לא היית נודר ו והותר כל הנדר:

ג (ג) [ג] במה דברים אמורים נשצריך התרה בשקבלו בלשון נדר שאמר קונם אכילת יומים כך וכך עלי אבל אם לא הוציאו אלא בלשון קבלה תענית אינו דוחה לא שבת וי"ט וראש חדש ז ולא חנוכה

באר הגולה

סימן רטו

א משנה נדרים דף ט"ז ע"א וכ"כ הפוסקים ב"י ומ"ה וכתב הטעם דשבועות אין חלות על דבר מצוה שהנשבע אוסר עצמו על דבר שנשבע עליו ודבר שאינו מושבע הר סיני ואין שבועה חלה על שבועה משא"כ נודר דאוסר הדבר הנדור על עצמו והוא הדבר אינו מושבע מהר סיני ולכן אמר הכתוב בשבועי ביטוי להרע או להטיב בדברי רשות כמ"ש ובנדרים אומר בכל היוצא מפיו יעשה לא חילק בין דברי מצוה לדברי רשות

ב משנה שם דף ט"ו ע"ב וכ"ש שם וכתב דכל הנדר אם קבל עליו לצום בשבתות וי"ט לגד כדלקמן

ג טור בשם הרמב"ן וכ"כ שם הרא"ש בפסק (ודין פ"ק דתענית ולהב"ד פ"ט מה"ב ולמה"ם):

כנסת הגדולה

[illegible]

שפתי כהן

רבי' ירוחם כ"ב ח"ה וכן הסכים בא"ח סימן תקי"ח לא כתב דברי המחבר רק דברי הטור וצ"ל לדחוק כו"ם התוספות פרק מקום שנהגו ובפרק קמא דחולין דלכל דין קתני אלא מתכוין לשלם ויירי בדעתו לחזור וכדליתא בחולין אבל באין דעתו לחזור אינו חייב בחומרי מקום שילא משם אלא בחומרי מקום שהלך לשם כי היכי דחייב בחומרי מקום שילא משם בדעתו לחזור ומשום דהוי כבן עיר שילא משם כיון שדעתו להשתקע שם ה"ה באין דעתו לחזור נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם כיון שדעתו להשתקע שם במקום שהלך והוי כמו בן עיר הסיפא דחד טעמא הוא ואם כן פריך בפרק מקום שנהגו ספיר ומשני הי"נ היכא דאין דעתו לחזור הוא דשמע ממתניתין דנותנין כחומרי מקום שהלך לשם ומדיוקא אבל בב"מ דעתו לחזור סוי ואם כן אינו חייב בחומרי מקום שהלך לשם אלא ומשום שלא ישנה מפני המחלוקת ולהכי בקי"ה וכ"כ הלבוש בפ' מקום שנהגו וע"ש:

רטו א נדרים כו' דוקא נדרים אבל לא שבועה כדלקמן סימן רל"ט ס"ד וע"ש דין נדר: **ב** סוכה שאני יושב כו' אבל אם אמר הנאת סוכה עלי מותר לישב בסוכה דמצות לאו ליהנות נתנו וכ"כ הר"ן. ב"ח וכ"כ הע"ז בא"ח סימן תקפ"ו ס"ה גבי שופר ועיין בתשובת מהר"ם עזריה סימן נ"א: **ג** שאני יושב ולא הוי דבר שאין בו ממש כיון דמזכיר שם החפץ המלכה (ג) כ"כ בשם התוספות ומביאו הב"ח וע"ל סימן ר"ב וע"ל סימן רל"ט ס"ד: **ד** ומתירין לו נדרו כו' כתב הדרישה משמע שקובל שאפילו בסוכה או שנדר בפירוש להתענות בשבת וי"ט ומתירין לו כו' שאומרים לו אלו היית יודע שאסור להתענות בשבת וי"ט כו' וכיוצא בזה וכן משמע בא"ח סימן תקע"ו וכן עיקר וכן משמע מדברי הב"ח: **ה** וי"א דאין כו' ויהו כלומר דעבדין אותו מכת מרדות כדכתב הרא"ש בנדרים ס"פ רבי אליעזר והוא ע"פ הירושלמי והכי ק"ל לייבב דברי הראב"ה שאין עושין זה"ז שכתוב במרדכי ר"פ שבועות בשם הראבי"ה דאין מלקות בנדר ואחר כך כתב אבל במקומות אחרים מלאתי בשם הראבי"ה שלוה להלקות את רבי ישראל שנדר שלא יחזור הסלבה לאחיו לומר פתח לו בחרטה ולוה להלקותו לאחר שהותר לו נדרו עכ"ל דעה שלוה להלקות את רבי ישראל הייתי מכת מרדות ודלדבן דהא מלקות אינו נוהג עכשיו כן כ"ל: **ו** והותר כל הנדר שמותר בכל הימים דנדר שהותר מקצתו הותר כולו וע"ל ס"י רכ"ט: **ז** ולא חנוכה

טורי זהב

רטו (א) חלים על דבר מצוה הטעם דנדר כיון שהוא אוסר החפץ עליו שאומר קונם ישיבת סוכה עלי אינו כנודר לבטל המצות שהרי לא קיבל על עצמו כלום אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל שבועה אוסר עצמו ולעשות הדבר ואלו כל מצוה להפקיע עצמו מחיוב מצוה: (ב) ומתירין לו את נדרו בפרישה כתוב ולמאן דעתו משמע שבזה לא מהני התרה ודכתב ומ"מ לא ילים כו' ולא כתב כן אלא דהיינו קונם שאני יושב ואין זה דקדוק כלל דודאי בכל נדר מהני היתר אלא דבתענית קמשמע לן דלא כימא דגם תענית הוא מלוה ויקיים נדרו וכתב עוד בפרישה שגם הקושיא שמביא הטור אחר כך ס"ל כן לאין היתר לנודר בתענית בי"ט וגם זה אינו ודברי הספר המצות יתבאר לפנינו בס"ד: (ג) בד"א שצריך התרה כו' זהו דעת הרמב"ן בטור והנה נבאר דברי הטור בקלרה בזה שהביא ספר המצות ובאר המסך דבריו ע"ש מה שהביא בב"י בא"ח סימן ת"ח דברי הפוסקים ומתוך זה יתבאר שיש כאן מקום עיון על הש"ע בסעי' ד' דהטור כתב בשם ספר המצות לחלק בין קיבל עליו להתענות בי"ט עצמו או אירע כך בתוך הזמן כי דהפוסקים הוקשה להם הרי דוכתי בתלמוד אהדדי דהיינו דבפרק קמא דתענית איתא דאם קיבל עליו יחיד תענית שני וחמישי כל השנה ואירעו בהם ימים טובים הכתובים במגילת תענית יבטל גזירתו את נדרו וקשה על זה דהא אמרינן כדרי חלים על דבר מלוה ותו דהא אמרינן פותחין בכבוד שבת וי"ט שמע מינה דהנדר חל ועל זה תירץ הרמב"ן דהסיפא דנדרים חלין על דבר מלוה היינו באומר לשון נדר כגון קונם עלי אכילת יום פלוני אבל הסיפא דפרק קמא דתענית מיירי מקבלת תענית בעלמא כגון שאומר הרי בתענית לומר ובסמ"ק סימן פ"א והיינו ספר המצות שהביא הטור ולא כמו שהבין הב"י דהיינו קונ"ג ומשום הכי הקשה מה שהקשה אבל באמת היינו סמ"ק שכתב חילוק זה דהיינו דהסיפא דנדרים חלין על דבר מלוה ומיירי בנדר בפירוש להתענות ב"ט והסיפא דתענית מיירי שאירע כך בתוך הזמן שנדר להתענות דבזה אמרינן דאותו הנודר להתענות לא נתכוין לבטל גזירות חכמים וכ"ש דין תורה ביום שלא להתענות אבל פשוט שגם לספר המצות מהני התרה בכל גווני ולא כמו שעלה על דעת בעל הפרישה שזכרתי בסעיף א' והב"י בא"ח סי' תי"ח הקשה על קושיא גם דהא תנן אין גוזרין תענית על הלבור בר"ח ובחנוכה ופורים ואם התחילו אין מפסיקין הרי דאף על פי שאירע ר"ח וחנוכה כי בתוך הימים האלו שקבלו להתענות מתענין וי"ע אין מתחילין להתענות בהם ומשמע שלפי' גזרו להתחיל בהם אין גוזרים וכן נראה מדברי הרב המגיד והכלבו"ד שיותר יש לדחות התענית בנדר להתענות ב"ט עצמו ואם בא בתוך הזמן שנדר הוא סיפק ומדברי ספר המצות שכתוב כאן. ולא ידעתי אפילו ר"ח קושיא בזה דודאי להתענות ב"ט עצמו ואם בא בתוך הזמן שנדר הוא סיפק ומדברי ספר המצות שכתוב כאן. ולא ידעתי אפילו ר"ח קושיא בזה דודאי לענין איסור לקבל עליו תענית ומתחלה מותר בנודר על י"ט עלמו ואם הגיע בתוך הזמן שעבר שהוא עושה בכלל ומש"כ ב"ד אין נוהרין תענית על י"ט אלא דלענין אם כבר עבר אחד ועשה בנדר להתענות ב"ט עלמו חל הנדר עפי ואם הגיע בתוך הזמן דאפשר שלא חיפר על זה וזה פשוט ועל זה דומתן הרמב"ן הרי נמלות דלעיל הביא הטור דברי ספר המצות שהוא ומחלק בענין אחר ומה שחולק הרמב"ן ואף דכתב הטור וכתוב בספר המצות ולא כתב ובספר המצות כתב כדרך שכתוב בגמ' פלוגתא לפי שגם ספר המצות אינו חולק על חילוק הרמב"ן דהיינו בין קבלת תענית לנ' נדר שחילוק כבן הוא ונראה לי שהוא מוכרח דאלו אמר בלשון קבלת התענית הרי אוסר נפשו על האכילה ודמיא לשבועה דאין חלה על דבר מלוה אלא דוקא נדר כדאיתא ריש סיון זה אלא שאין נראה לו לסמ"ק לתרן הגמרות בכך כיון דבשביהם איתא לשון נדר ע"כ תירץ בחילוק אחר והרמב"ם עשה חילוק שלישי דהסיפא דפרק קמא דתענית מיירי ב"ט ודרבנן ששם עשו חיזוק לדבריהם שלא יחול הנדר בהם לפי' בנדר בפירוש להתענות בהם ועל זה ומקיק הטור מושקנת הרא"ש כרמב"ן ואם כן ולאחר שפסק הש"ע כאן כדעת הרמב"ן לוה פסק בסעיף שאחריו שאין הנדר חל ב"ט דדבריהם שמוך לדעת הרמב"ם וגם הוא מוזקים וב"א סימן תי"ח ס"א עשה באמת פלוגתא וכאן כתב כדברי שניהם ויפה כתב לענ"ד שגם לא

ביאור הגר"א

רטו [א] וי"א דאין כו'. עיין רא"ש י"ד ב' ד"ה מי שנקנין ור"ן שם ד"ה ואלא כו' ונראה שזה טעם שנדר לשבועה ומ"ש ה' שנקנין כו' ומ"ש גבי שבועה במתני' שבועות כ"ט א' בשבע כו' זו כ"ל כו' ועי' ר"ן כ"ז ב' ד"ה כך שבועות כו' וכ"ש א' ד"ה אלא אמר כו' ועי' רא"ש בשבקיו פ"ט קמ"ה בשם ירושלמי פי' לוקה כו' וזהו דעת שנדר לשבועה דמ"מ מדרבנן אסור וכמ"ש הר"ן כ"ח א' במתני' שנ"ל בתוספתא דמכלתין כו' וכמש"ל סי' רל"ג ס"ג ומ"מ דבריו ל"ע כיון דכתב שמתירי' לו אלמא חל הנדר ולמה ילקה אינו פוטר וכן קושיא דהראבי"ה שם גם א"ש שם שאין חל הנדר אינו מובן ולמפ"כ כתב שאין שיתירו לו וכבר הקשה הראבי"ה עליו ומ"ש שם שמלא בשם הראבי"ה כו' ועי' בא"ח סי' תקע"ו ומש"כ: [ב] כל"א כו'. רא"ש שם בשם הרמב"ן מהא דפ"ק דתענית אם גזירתו כו' ועי' בא"ח סי' תקע"ג ואפילו

חדושי רע"ק

סי' רט"ו. סעי' ב'. (א) אלו שמת על לכך והא שאינו מותר בלא פתח כלל כמו לקמן (סרל"ג ס"ד) דהתם שנודר נחזר הוא על אביו אבל הכא הו"ל כמידע שהיא לבנה בלא שבתות וי"ט. הרא"ש נפילו'. והר"ן כתב שם דלקמן הוי טעות בעיקר הנדר שלא נתכוין לאביו לעולם אבל הכא כאוסר על עלמו שנה יודע שיעברו עליו שבתות וי"ט ואל הנדר אלא דפותחי' לו אלו הי' יודע לאסור להתענות ע"ש:

ש"ך סק"ב. (ב) ר"ן בשם התוס'. בבה"ג שכתב המחבר סוכה שאני יושב שבישיבה דהוי דבר שיש בו ממש. דהא אוסר על עמ"ך ודברי הגהה שנים עיקר:

דגול מרבבה

ודולא לאכול היום ולעמיד פוש הוזר למנהגו נ"ב אינו לריך התרה אבל המחבר כאן פייר שאינו בגוף ודולא לאכול לנאמר ושלא לבוא למנהגו לעולם לכן לריך התרה ובזה דברי המג"א בכיון מקפ"א סי"ק יי"ג נכונים:

גליון רש"א

סימן רטו. ש"ע סעיף א'. נדרים חלים על דבר מצוה. עי' מהרי"ט ח"א סי' כ"ד בלומר קונם לבלי לילך לבית קונם בי קורא את שמע דבא"ב ח"ל ועי' שבועות כ"ב ע"ב מדאם דבי לא גדר אי דוקא לבטל או לא נקיים כמו קונם אכילה יוה"כ עלי וחק לגד בי דמיי"ל בא"ם לס הספים בו דא"א לא מקרי מספים בדבר סגולה:

חנוכה ופורים ואינו צריך התרה ח (ר) [ג] דואפילו לא קיבל עליו להתענות אלא בשבת ויום טוב בלבד. (ועיין בא"ח סימן תי"ח):

ד (ה) [ד] ס המקבל עליו בלשון נדר לצום בשבת וי"ט ט חל הנדר וכן הנודר לצום יום או ב' כל ימיו ופגע בהם י"ט או ערב יום כיפור חייב לצום ואין צריך לומר ר"ח [ה] אבל אם פגע בהם חנוכה ופורים י נדרו בטל יא (ועיין בא"ח סי' תקע"ע (ס) דלא פסק כן):

ה [ו] והא דנדרים חלים על דבר מצוה דוקא במצות עשה [ז] בין שיש בה עשה נידרא בין שיש

שיש עשה בקיומה ולא תעשה בביטולה [ס] ואין הפרש בזה בין איסור הבא מאיליו לאיסור הבא ע"י עצמו [ע] אבל על מצות לא תעשה דעלמא אינו חל בין בביטולו בין בקיומו **יב** כיצד הרי שאמר אכילת נבילה עלי אין הנדר חל עליו [י] והוא הדין לאיסור הבא ע"י עצמו [יא] כגון שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה וחזר ואמר ככר זה עלי אינו חייב אלא אחת [יב] דהיינו משום בל יחל דשבועה וכן אם אמר שבועה שלא אשתה (ג) וחזר ואמר הריני נזיר ושתה אינו חייב אלא אחת דהיינו בל יחל דשבועה אבל דנזירות לא **יג** אא"כ נשאל על השבועה שאז חל הנזירות עליו [יג] ז והנדר (ו) חל על מי שנשבע שיישן או שישתה ואע"פ שיש בביטולו לא תעשה:

ו **יד** (ו) [יד] (ז) סו"א שאם נדר מדברים האסורים כגון נבילות וטריפות חל הנדר ואם אוכל מהם עובר בלא יחל **טו** ח אבל אם התפיס בהם דבר אחר אינו נתפס שאין דעתו אלא בעיקר האיסור **יו** דהוי ליה מתפיס בדבר האסור י אבל דבר שאסור מדרבנן ואסרו עליו בלשון נדר והתפיס בו דבר אחר נתפס בנדר ואסור:

הגה הנודר או הנשבע שלא לאכול מצה בליל פסח **יז** אין מצה עשירה בכלל. אבל אם נדר שלא לאכול מצה כל השנה אסור דמצה עשירה בכלל. (ריב"ש תשובה בי' ס"ס רל"ו):

רטז חילוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו ודין הנודר מהמבושל (וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה). ובו י"ב סעיפים:

א א קונם (א) פירות האלו עלי (ב) אסור **א** בחילופיהם ובגידוליהם [א] ב ואין צריך

שפתי כהן

הגה"ה בי"י תשובת הר"ן שכתב ושעד מלאתי לדברי מדברי הרמב"ם חסו דלא כאומהר נח"מ שם שכתב דלהרמב"ם אין השבועה חלה הלכך יש להתיר השבועה ואינו מתענה כמ"ש הרב שם:

וכתבו האחרונים בשם תשובת מהרי"ו דיוי כ"ש וכן שאר היומים שאין אומרים תחנון דיק כימים האסורים מדבריהם וכיון דהלכה דנודר בלשון נדר אף להרמב"ם לריך התרה נכון דלא דמי לחנוכה ופורים דכתיבי במגלת תענית ולא בטלו עדיין וגם הסיני שפי וגמו חכמים חיזוק ומשו"ה בלאו אבל נשאר דברים כל דין ימים האסורים מדבריהם עליהם כן נ"ל: **יב** כילד הרי שאמר אכילת נבילה עלי אין הנדר חל עליו כו' כתב הב"י ואיכא לתמוה דפסק בתחלה בסתם דלא חל הנדר וכדעת הרשב"א בתשובה ואח"כ כתב י"א דחל הנדר ולפעד"נ עיקר כפירש"י ותוספות והטור כו' ותימה לתמיהתו דהכי ומתחלה כתב סברת הרשב"א ואח"כ כתב וי"א כו' והכי קנ"ל דעלמא בכל דוכתא ואפשר שהיה כתוב בספרו י"א בלא וי"ו גם תימה ולפעד"נ עיקר כפרש"י ותוספות כו' אומר אני שלא עיין בתשובת הרשב"א שיין הנעי' שהאריך שם בכמה ראיות וטעמים לדבריו לא היה כותב כן ואם לא ישרו בעיניו הי"ל להביאם ולדחותם גם מ"ש ותוספות כמשכו לשטתו במ"ש דהך ומיהו לרי"י בי"נ כו' שכתבו התוספות הוא עיקר אבל לפעד"נ אפילו להאי ומיהו דוקא לרי"י בי"נ הוי הכי ולא לדידן דאליבא דאביי ועוד דהא דנדרים כו' שכתבו התוס' לא קיימא כלל ואם כן אדרבה מסקנת התוספות כהרשב"א וכן הוא בפסקי תוספות פרק שבועות שתים סימן י"ח להדיא ע"ש ומיהו דעת הר"ן פ"ב דנדרים דף י"ח ע"א כהטור: **יג** אא"כ נשאל על השבועה כו' כלומר כשנשאל על השבועה אחר שאמר הריני נזיר שאז חל הנזירות למפרע וע"ל סי' רכ"ט וס"ק ל"ט: **יד** וי"א שאם נדר מדברים האסורים כו' וכן אם אמר שבועה שלא אוכל ככר זה וחזר ואמר קונם ככר זה עלי חייב שתים וכן אם נשבע שיאכל ככר זה ואמר כך אסרו עליו בקונם אסור לאכלו לפי שהנדרים חלים על דבר מצוה ושבועות וכ"כ הר"ן שם: **טו** אבל אם כו' זהו אף לסברא האחרונה כדאיתא בטור ופוסקים: **יו** דהוי ל"ל מתפיס בדבר האסור ומיהו בב"ח י"א דבעינן שאלה אף במתפיס בדבר האסור כדלעיל סימן ר"ט: **יז** אין מצה עשירה בכלל כו' ומותר לאכלה בלא התרה אבל מ"מ נשבע שלא לאכול מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח כמו שנתבאר בא"ח סימן תפ"ו ולקמן סימן רל"ט ס"ה:

רטז א בחילופיהן היינו שהחליפן בדבר אחר אסור אותו הדבר אחר. וכתב הרא"ש פ' הנודר מן הירק דוקא להמחליף אסורים אבל לאחר מותרים וכן אם החליפם אחר מותרים לנודר וכ"כ הר"ן בשם רי"ו והר"ן אוסר בכל ענין דמשוי ליה כהקדש (ומיהו היכא

טורי זהב

עליו כי כבר כתבתי בסעיף ג' מ"ש סקשה על זה: (ו) חל על מי שנשבע שיישן כו' נראה פירושו שאם נשבע שבועה שאישן ואח"כ נדר קונם שינה עלי דחל הנדר כמו באומר לאשתו הנאת תשמישך עלי דחל הנדר כדלקמן סי"ב דבאומר תשמישי עליך לא חל דהוא משועבד לה ואינו יכול לאסור הנאתו ממנה אף ע"ג שהוא משועבד לה הכי נמי כאן אף שהוא מ"ע לישן או לשתות יכול לאסור הנאת השינה עליו בלשון נדר ולא דמי לנדים תחלה אם נשבע שלא לאכול ככר זה ואח"כ אומר קונם ככר זה עלי דלא הוה נדר דשם הוי הנדר נ"כ כמו השבועה ומש"ה כאן הוי הנדר נהפך מהשבועה אל כמו בקונם הנאת תשמישך עלי: (ז) י"א שאם נדר כו' נראה דיש נגרס וי"א כו' דהיינו וחולק על מ"ש לעיל דאין הנדר חל על לא תעשה ועל זה אמר וי"א דחל עליו והמחבר התחתן סבין שפך ר"ס וי"א הוא רושם בסעיף ו' ועל כן סידר כאן ו' סעיפי' ובאמת כל זה מסעיף ה' והוי"א שייכי לתיבת וי"א:

רטז (א) פירות האלו כו' ע"כ שלושה אותם ונראה שאלו אגב שהייתו אינם ומוכרי לפניו כמו בקיפא משום הכי נקט בקיפא לפניו: (ב) אסור בחילופיהם בלשמריי פ' הנודר מן הירק בפסקיו כתב בזה ולאפי בחילופי חילופיהם ובב"י בשם הר"ן כתב דבחילופי חילופיהן מותר כ"כ כאן בש"ע בסתם *ותימה על ב"י שלא כתב כן דהרא"ש:

וכן

חדושי רע"ק

סעיף ה'. (ג) וחזר ואמר הריני נזיר ושתה. קשה לי הא הוי כולל ומגו דנאסר בתקלבים חגים. ונ"ע. אח"ז רב מלאתי בגוס"י בת' זכרון יוסף (סי' ל"ו) שעמד בזה:

סעיף ו'. (ד) וי"א שאם נדר מדברים האסורי'. ודעת הר"ן לחלק דעל דבר האסור בעצמותו כגון נבילה וכדומה אין נדר חל דאין איסור חל על איסור. דמעיקרא הוי האיסור על הממון. אבל כנשבע שלא יאכל ואח"כ אמר קונם אכילה עלי הי"ל דמעיקרא לא הוי האיסור

ביאור הגר"א

[ס] ואין הפרש כו'. נתכוין לאיסור הבא ע"י עצמו דאל ועמ"ש לעיל ולא הוצרך כאן אלא לנשיא: [ע] אבל על כו'. ע' תוס' דשבועות כ"ג ד"ה דכי ועוד דהא כו' ואמר בין בקיומו כו' קושית תוס' שם של ומיהו לריב"ג כו' וע' תוס' שם כ"ד א' ד"ה קיים כו' ואמרינן נשבעת כ"ב א' ולימא כו' שנשבע כו' ואם איתא לימא נקונם: [י] וה"ה כו'. ע' תוס' דנדרים י"ז א' ד"ה יש נדר כו' וי"ל משום כו' ולין שם ד"ה שבועה ור"ה לרב הונא כו' ושם י"ח א' ד"ה הנ"מ ולאיתי לקמה כו' וכ"כ הר"ן בשם הרז"ה בפ"ג דשבועות שם וחילק בין איסור הבא מעלמו כו' ושתי ושל' כמ"ש כאן: [יא] כגון כו' וכן כו'. לריך עיין בירושלמי פ"ב דנדרים ס"ב על כל שבועה ושבועה הר"י לא איתא אלא כה' כברין אבל נככר א' מכיון שהוכיר עליו שבועה עמלו ומלך ופליג כו' והביאו הר"ן שם והרשב"א שם תמה"ו תי' דנדר חל על שבועה משום איסור מוסיף דליתוסף איסור הנאה עליה ולע"ע שכתב כאן להיפך בנזיר כיותא דהוא כמי מיתסר בככלא כמש"ל ס"ם ל"ו: [יב] דהיינו כו'. ע' תוס' שם ד"ה קונמות כו': [יג] והנדר כו'. כ"ל ולא שאל [illegible] מקמת במיר כ"ב ע"ג:

רטז [א] ומ"ש כו'. שם ר"ב כ' א"ר. ת"ש כו' נטלו לא קתני[illegible] כו' ור"ש ואפ"ל דהא אף בפלתי טועם קתני[illegible] להו וע' ס"ג: וכן

גליון רש"א

[illegible]

באר הגולה

[illegible]

סימן רטז

[illegible]

נקודות הכסף

[illegible]

כנסת הגדולה

[illegible]

טורי זהב

(ג) וכן אסור בגדולי גידוליהן כ"כ הר"ן הביאו ב"י דכמו דבקיפא נקיט ב' באומר שאיני אוכל או טועם מהם אוסר אפי' בגידולי גידוליהן הכי נמי כאן ונראה דגם דעת הרא"ש כן שכתב בד"מ שגידולי גידוליהן אסורים בקיפא משום דהוה גוף האיסור כיון שאין זרעו כלה וא"כ גם באומר פירות אלו עלי מ"מ הרי נהנה מגוף האיסור וקיי"ל הוא דהכי בקיפא באומר שאיני טועם דמותר בחילופיהן וגידוליהן בזרעו כלה אפ"ה אסור אפי' בגדולי גידוליהן באין זרעו כלה כיון נקיטא לאסור בחילופיהן וגידוליהן אפילו בזרעו כלה דיהיה אסור באין זרעו כלה אפילו בגידולי גידוליהן ומטעם זה לא הולך הרמב"ם והטור לכתוב בהדיא בקיפא דאסור בגידולי גידולין באין זרעו כלה דסמכו על קיו שכתבו ומ"מ יפה פסק כאן בש"ע בדין זה דגידולי גידולין אסורין באין זרעו כלה ומו"ח ז"ל כתב דזו היא דעת הר"ן לחוד אבל הרמב"ם והרא"ש והטור קבילא להו בקיפא דגידולי גידולין מותרין והוליא פסק זה מהלכה ותמוה הוא מטעם שכתבו ולדרכה הרא"ש כתב בהדיא דאפי' חליפין אסורין כיון גידולי גידולין כיון שהוא ממש בעין שהרי לא כלה זרעו ע"כ ודאי פסק שהוא ברור וכתב ב"י בשם הר"ן דדוקא כאן שהוא פורט ואומר פירות אלו שוייכתו כמקדם בחילופין וגידולין וכן באומר אבל באומר קונם זיתים וענבים עלי כמ"ש סוף סי' זה שלא נתכוין אלא לאכילה אותו מין ולא שייכתו כמקדם ומ"מ לא מיתסר בחילופיהן וגידולין ע"כ וכך נ"ל שכתב בסוף הוא שלא בדקדוק דהא על כל פנים אסור בגידולין דהא פירות אותו מין הם והוא אסר כל מין עליו אלא בחילופין לבד יש חילוק וכן כתב הרא"ש בהדיא שם נמצאת דלא בעינן שיאמר האלו אלא אמר קונם לחוד אלא משום חילופין לחוד דאין אוסרין אלא באומר אלו ואפשר שהר"ן מיירי באומר קונם זיתים וענבים של שנה זו עלי דלזו מותר בגידולין שנולדו אחר כך וגם חילופין וגידולין שוין: (ד) בחילופיהן ובגידולין אבל בחילופיהן אין חילוק דאפילו באין זרעו כלה מותר בחילופיהן דהי אבל חילופיהן לא מיתסר עליה והוא אומר שאני טועם: (ו) אפי' גידולי גידולין ולא יבטל האיסור בגידולין שרבו עליו שהרי הוא דבר שיש לו מתירין שהרי יש לבדר הנדר בפתח או חרטה וכל שיש לו מתירין לא בטיל ברוב כ"י בשם הרמב"ם ובזה מתורץ מה שיהא לא יהא מותר מטעם זה וזה גורם כמו שהקשה ב"י בשם הרשב"א וכ"כ ב"י בקונץ: (ז) וכן אם אמר כו' דבעינן שיהא בגמרא אם אסור בחילופיהן אם יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו כיון שאין יכול לאסור פירות חבירו על חבירו ומש"כ בלא הוא אוסר על עצמו אבל יכול לאסור גם פירות חבירו על עצמו א"כ חילופיהן וגידוליהן לא עדיף מפירות חבירו ואזלינן לחומרא: (ח) אמר לאשתו קונם מעשה ידיך כו' כתב הר"ן קמ"ל רבותא דמייחד פירותיו

שפתי כהן

היכא דלא אמר אלו כתב הר"ן דמותר בחליפין אחר נמ"ש) ופתח פרק השותפין דף מ"ז כתבו כהרא"ש: ב וכן אסור בגידולי גידוליהן בדבר שאין זרעו כלה והב"ח כתב דהרמב"ם והרא"ש ומור לא אסרי גידולי גידולין אלא בקונם מה שאני אוכל או טועם ומהן לקוין קצ"ף צ' ולא כאן והכי כקמיין עכ"ל ולא משמע מידי בדבריהם דאי משום שכתבו כן בקיפא הא כמו שפירש הר"ן המשנה דקיפא אריפא נמי קאי כיש לייסב דבריהם וכן משמע להדיא בכסף משנה שהעתיק כן דברי הרמב"ם וכן פי' להדיא בדרישה דברי הטור וכן הוא בלי המשנה שבהרא"ש האומר לאשתו קונם מעשי ידיך עלי קונם הן לפי קונם הן על פי אסור בחילופיהן ובגידוליהן אבל בדבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסור ולפי"ז שמוסתמוכי אין שלמון כן ולאפשר דילג קופר הוא בלשרי' ומ"מ מאן מוכח וגם התוספות (דף נ"ט) כתבו וסלבך גידולי גידולין אסורין בדבר שאין זרעו כלה אבל בדבר שזרעו כלה הגידולין אסורין וגדולי גידולין מותרים עכ"ל וע"כ באומר קונם פירות אלו מיירי ומדכתבו בסיפא הגידולין אסורין הלכך אין לסתל כנד דעת הר"ן והמחבר כיון שאין חולק בדבר וגם בתוספות משמע כן: ג גידולי גידולים מותרים אבל הגידולים עצמן אסורים (ג) וכב"י בשם הרמב"ם פ"ה ולמה לא יבטל איסור בגידולים שרבו עליהן שהוא דבר שיש לו מתירין והיינו בטל ברוב ולא כתב ומאן הוליא כן גם בכסף משנה לא כתב דבר והוא פ"ה ערוך פי' סילק דף נ"ט ע"א: ד פירות פלוני כלומר של איש פלוני אבל אם אמר פירות של מין פלוני כגון קונם תאנים או ענבים עלי כיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאם עליו הקדש שלא נתכוין אלא מאכילת אותו המין ומ"מ לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן כן הוא בר"ן ודלא כהעט"ז: ה כגון חטים וה"ה פירות האילן הב"ח דרישה בשם ומהרש"ל: ו מותר בחילופיהן כו' כתב דרישה ופרישה דחילופיהן אפילו באין זרעו כלה מותר וכן הוא בהדיא בש"ע וכן מוכח בהרא"ש ור"ן והכי ולא משמע מידי וגם בטור משמע אפכא הלכך נראה דכיון שהגידולין אסורים הסוי ואסרו גם החילופין: ז על פלוני אסור בכל אופן שהתבאר כמו (ד) שאסר על עצמו: ח מעשי ידיך כי לא תיקשי לך ומעשי ידיך דבר שאין בו ממש הוא דהיכא נאוקמא באומר קונם ידיך למעשיהן (עיל סי' רל"ד ס"ק פ"ה) א"נ מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא ומהו כתב הרי"ל יוכה דלא מיתסר אלא בכנגד מעשה ידים שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לא הם נהיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו עכ"ל ר"ן: ט או שמכבן דוקא לאחר אבל מכרו לנודר עצמו אסור שהרי הוא נכנס

שולחן ערוך

צריך לומר במשקין היוצאין מהן **ב** (ג) [ג] ג וכן אסור בגידולי גידוליהן [ג] אבל חילופי חילופין מותרים ואם הוא דבר שורעו כלה **ג** (ס) גידולי גידוליו מותרים [ד] דוכן הדין אם לא אמר האלו אלא היו לפניו ואמר קונם הם עלי:

הגה [ה] וכן אם אמר **ד** פירות פלוני או מקום פלוני הם קונם עלי הוי כאלו אמר פירות אלו. (ב"י בשם הר"ן):

ב ה אמר קונם מה שאני אוכל או טועם מהם אם הוא דבר (ד) שורעו כלה **ה** [ו] כגון חטים וביוצא בהם **ו** (ה) מותר בחילופיהם ובגידוליהם ואם הוא דבר שאין זרעו כלה כשזורעין אותו [ז] כגון שום ובצלים (ו) אפילו גידולי גידולין אסורים [ח] וכן משקים (ג) היוצאים מהם אסורים (ז) [ט] ו וכן אם אמר קונם פירות האלו **ז** על פלוני אסור בחילופיהם ובגידוליהם:

ג (ח) ז אמר לאשתו קונם **ח** מעשה ידיך עלי אסור בחילופיהם (ט) ובגידוליהם. ס אמר קונם שאני אוכל או שאני טועם ממעשה ידיך מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שורעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גדולין אסורין:

ד ט אמר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת **ט** או שמכרן [י] י או נתנן לאחר מותר

ביאור הגר"א

[ג] וכן אסור כו' ואם כו'. ל"ן במתני' הכ"ל ל"ס כדבר כו' ע"ש: [ג] אבל כו'. שם בפ"ד ושם ת"ר ב' בר"ס ת"ש המוקדם כו' ונהנה נהנה דחליפין מותרין וכ"כ הרא"ש נמפ"ג דקדושין ל"ו ב' במתני' שם וכר"ש כאן בשפקיר כתב ובגידוליהן וכחלופי חילופיהן ועיין שהוא ע"ש וכן בחמים לא כתנם: [ד] וכן הדין כו'. טור והוא מתני' שם ל"ס קונם כו' ופי' ר"ן שם ד"ס קונם כו' ושם ת"ר א' ל"ס קונם כו' לפי כו' וכנ"ב כתב שהוא מדברי הרא"ש נפי' וכ"כ ב"י בתפלת הגהו' והגהה היא עיין בר"ם שם: [ה] וכן אם כו'. הר"ן בד"ה הכ"ל ונר"ס ס"ל לאסור תאנים כו'. פ"נ דכלאים עד שמתליע וע' ל"ס וכ"י כו': [ו] כגון שום כו'. שחיפין לתרומות שם ונש"נ לתרומות מתני' ו' ד"ס ול"י כו': [ז] וכן תפקין כו'. שם ל"נ נ' בנזיר ולא לפסקינן לתרומה ובזה אין חילוק בין זרעו כלה וכן בחילופיהם ולחימלא דלא כש"ך: [ח] וכן אם כו'. כ' בפ"נ והוא לשון הטור וכ"מ הרמב"ם ועמ"ם ג"ס ס"ס תמ"ג: [י] או נתנן כו'. ר"ן ס"ל ס' ד"ס ומו

חדושי רע"ק

שהאיסור על הממון אלא על גופו דלא יאכלנו. וכן באומר אכילה דיוס"כ עלי קונם ע"ש. והכי משמע דעת הרשב"א בת' (סי' תלע"ו). אבל הב"י הביא בשם תמו' להרב"א דבכל ענין לא מהני לדעת מ' דכאן:

סי' רי"ו. סעי' א'. (א) גידולי גידוליו מותרי'. כך הוליא הר"ן מסוגי' דהשותפין ובנגיעותי לא זכיתי להבין דלדעת הר"ן דהא התם נאוסר על חבירו דא"א לנא עלה מדין דשויתנו הקדש דאין אדם אוסר על חבירו. אלא דהאיבעיא אם החליפי' והגדולי' אסור למחליף. היינו דהספק בכל ל"ט אם אסרו מד"ל החליפי' למחליף. ומ"כ מש"ה לא נאסרו גדולי גדולי' דכולי האי לא החמירו מד"ל עליו. אבל נאומר קונם פירות אלו עלי דלפי' החליפם אסר אסור דנעשו אסורי' דשויתנו עליו כהקדש כמ"ש הר"ן שם י"ל דגם גדולי גדולי' אסורי' כמו בהקדש ולע"ג. וע' בתו"ס בת' (סי' ר"ט):

ש"ך סק"ג. (ג) וכב"י בשם הרמב"ם פ"ה. זה קאי על גדולי גדולין באין זרעו כלה:

סעיף ב'. (ג) היוצאים מהם אסורי'. היינו מספק:

ש"ך סק"ז. (ז) שאסר על עצמו. ומ"ם יש חילוק דבאסר ע"ע נאסרן אלו אף החליפם על אסר אסור דיכול לאסור דהנה"ל על עצמו

גליון רש"א

באר הגולה

ג טור ובית הכל בשם הר"ן דסל דסכן שם דף נ"ז אבל דבר שאין זרעו כלה אפי' גידולי גידולין אסורים

כנסת הגדולה

אמנם

י מותר אבל כל שהוא ברשותו אסור [יא] יא אפילו מכרו ואחר כך קנאו [יב] או יב שנפל ובנאו יא [יג] יג ואפי' לא בנאו במקומו הראשון:

הגה [יד] אמר לו קונם בית אביך שאיני נכנס בו אע"פ שמת כלא אסור יב דכל יומאי מאלוי קריין בית אב. (מרדכי פ"ק דגיטין ונמ"ע סי' קמ"ו ועפ"ק י"ג):

ה [טו] יד אמר קונם לבית זה שאני נכנס בו יג אסור בו לעולם בין שמת או מכרו או נתנו לאחרים יד טו ואם נפל ובנאו אפילו במקומו וכמדתו הראשונה מותר:

ו [טז] יו אמר קונם לביתך זה שאני נכנס (ט) (ו) אסור בו לעולם טו יז בין שמת או מכרו או נתנו לאחר בין שנפל ובנאו יז יח ויש מי שמתיר במת או מכרו או נתנו ואוסר בנפל ובנאו יח יט ויש מי שאוסר בזו ומתיר בזו:

ז כ אמר ראובן לשמעון יח קונם בית זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר אסור יט שהאוסר דבר שהוא שלו על חבירו (י) אף על פי שיצא מרשותו

שפתי כהן

נהנה ומניתו שוכחו נא לו כ"כ הריב"ש סי' שכ"ז וע"ל סי' רכ"ו ס"ק י"ב: י מותר שהרי עתה אינו ביתו: יא ואפילו כו' במקומו הראשון אלא שיכתו במקום אחר ומשמע אבל קנה לגמרי בית אחר (ס) מותר שלא היתה כוונתו אלא על בית שהיה לו בשעת נדר וכן שיהיה כן או ישתנה אבל לא על בית אחר לגמרי: יב דכל יומאי מאלוי כו' כלומר בית אביך שאומר הייתי יומאי מאלוי ולפ"ז אם ימכרו מותר אלא דמיירי אסור לילך ביומאי מאלוי וכן משמע התוספות בגיטין (דף כ"ו ע"ב) במ"ש וי"ל דכל יומאי מאלוי קריין בית אביו כו' ר"ל ומה שאמר הש"ג גיטין ע"ש שלא תאמר לבית אביך ר"ל יומאי מאלוי שהם קריין בית אביך כדכתיב שני אלמנה בית אביך ודלא כמ"ש ומסיים איגלא"ם שם שכתב ומוכחו דגבי נדרים ל"ק נמי דאין זה כריתות דאפשר שיקנה בית אחר עכ"ל גם התוי' פ"ב דגיטין (דף כ"א ע"ב) והמרדכי הקשו שם בהדיא ומוכחו דנדרים נ"כ אלא והאי כדפרישית ועיין ודוק. ומיהו יש לגמגם על דברי הכא דבמרדכי ותוס' שם לא משמע אלא באומר ע"מ שלא תלכי לבית אביך אבל לי קונם בית אביך שאני נכנס בו י"ל דאבית ממש קאמר דאיומאי מאלוי לא שייך לומר שאני נכנס בו אלא שאני הולך: יג אסור בו לעולם כתוב בתשובת מהרי"ל סימן ר"ז על הבן המדיר עצמו מנכסים אלו אפילו כשאומר לביתך זה אסור בו אפילו אחר מות הבודר ודקאמר זה ומה לי אבות ומה לי אחר אי משום דלאוי לירושה בחייו מאי צריך לו לכוונת ערכים ליזכות ומש! אביו ע"כ: יד ואם נפל כו' והביא הש"ג על הג"י דאפ"ג דדעת הר"ן כן (וכן דעת הריב"ש בתשובה סימן שכ"ו) ומכל מקום מ"מ כן לדעת הרא"ש ועוד ליתא אלא דעתם דאפילו נפל ובנאו אסור עד כאן דבריו ולא ידעתי לסוף דעתו ועוד לדבריו קשיא ומאי פשיט בירושלמי הא התם לא קאמר בית זה אלא גם דעת הרא"ש והטור כן וגם י"ל דהרא"ש מפרש הבעיא על ביתך אי אסור בנפל ופשיט לאיסור אבל בבית זה מותר וכן משמע להדיא בהג"ה ירוחם כ"ד ח"ם ובלאה ראיה ברורה נ"ש דהא בירושלמי פשיט ליה מהאומר תנו בית כו' כפל מ"ב לבנותו כו' ובהאשכול בית לחבנו קי"ל בשיש השואל דאם אומר זה אין חייב לבנותו ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שמתבאר בחו"מ סי' ש"ב וגם מדקאמר שיש התם אי דקאמר זה נפל אודא לא משמע דפשיטא דבכל דוכתא כיון דקאמר זה נפל אודא לא ולפשר אסיק אדעתיה הך מתני' דמייתי בירושלמי שהביא הר"ן: טו בין שמת כו' דמספקא לן אי תפיס לשון ראשון או לי אחרון הלכך יש להחמיר בתרי הלשונות: יז ויש מי שמתיר כו' דלביתך לי כלשון דייקי ולא זה: יז ויש מי כו' הוא דייקי ולא ביתך: יח קונם בית זה כו' ומשמע לעיש שלא אמר בחיי ובמותי אסור וכלאה דאם נפל וחזר ובנאו מותר כלעיל סעיף ה': יט שהאוסר דבר שהוא

טורי זהב

פירותיו של פלוני כי היכי דמייחד ומעשה ידי אמתו כאומר האלו דמי ומיתסר בחילופים וגידולי' ושפה דאמי אוכל או טועם קו"ל רבותא דאפי' באומר פירות האלו שאני טועם הי"ל כאלו לא אומר האלו ואזלינן בתר לשון שאני טועם דהא כאן הרי כאומר האלו כיון שמייחד כמו שכתבתי אלא דקשה לי כיון שיש כאן ב' לשונות הסותרים זא"ז דולשון ממעשה ידיך הוא כאומר האלו דהא מטעם זה אסור בחילופיהן וגידוליהן וגם הטור ע"כ ס"ל כן דאל"כ הי"ל כאומר קונם זיתים וענבים דאין איסור בחילוף וגידול אלא על כרחך דהוי כאומר האלו כו"ם הדין ומלשון שאני טועם משמע להיתר בחילוף ובגידול ויש נמי ליזל לחומרא כו"ם הטור אח"כ גבי לביתך זה בשנאה נהרין לקיים דקי"ל לישנא בתרי עיקר בין לקולא בין לחומרא כו"ם ב"י בשמו והרין קידר דין זה דלגבי אמתו שלא כסדר הטור אלא דנקט תחילה קונם ממעשה ידיך ואח"כ שאני טועם ומוילא יש נמי ליזל אחר לישנא בתרא אבל להטור קשה וכ"ל דהטור ס"ל דאין שייך לומר דאזלינן לחומרא אלא במקום שאפשר להיות לשון אחד בלא חבירו דהיינו באומר ביתך זה דהיה אפשר לומר ביתך זה או לסיפך לבית לחוד ע"כ לא ידעינן הי מינייהו עיקר ומאי באומר שאני אוכל ממעשה ידיך הוי לשון שאני אוכל עיקר לפי סידור דבריו דודאי לא סגי בלא"ה וכן לא סגי אם לא יאמר ממעשה ידיך א"כ אין כאן ליסתי דסתרי אלא הכי קאמר ממעשה ידיך לא יצא איסור אלא מה שאני אוכל מגלה דלי שאני אוכל הוא כשאר עכ"פ עיקר כנ"ל נכון: (ט) אסור בו לעולם די"ם נמי ספק אם כיוון בתר לישנא דלביתך ויהיה מותר במכירה ואסור בנפל או כיוון בתר זה ויהיה איפכא ואזלינן לחומרא ואסריך בתרייהו וים שמתיר במת כו' דקי"ל דלביתך עיקר דבתר לישנא קמא אזלינן ויש שאוסר בזו דקי"ל לישנא בתרא דהוא זה עיקר: (י) אע"פ שיצא מרשותו כו' בטור כתוב בזה וכגון שפירש בחיי ובמותי קונם לביתי שאתה נכנס אז מכרו לאחר מותר עכ"ל והוא ע"פ הרא"ש כמו שהביא ב"י ותמה ב"י על הסיפא דמותר ומנ"כ אי מיירי בלא פירש בחיי ובמותי הא אפי' אומר בית זה מותר לפי דעת הרא"ש ואי בפירש נמי יהי' מותר והגיהו בפרישה בשם לפ"ל דמיירי הסיפא שאומר בחיי ובמותי וכן מו"ח ז"ל כתב כן וכתב שלפ"ה מותר כיון שאומר תחילה לביתי לא מהני אח"כ בחיי ובמותי אע"ג דלעיל בסמוך כי אמר המדר לביתך זה אזלינן לחומרא דהוה נ"כ לישני דסתרי אהדדי שאני התם דהמודר אומר כן דלאפשר שלא יכנס לאותו בית לעולם אבל הכא דומדיר אומר לשמעון לביתי שאתה נכנס ומת אכפת לי' לאחר שילא מרשות ולפיכך מותר ליכנס אחר מות המדיר אע"פ שאומר בחיי כו' ובגהה זו כתב ריב"ם סי' שכ"ז עכ"ל ולאיתי בריב"ש שם שלא חילק בין סדר למדיר אלא בלאין אומר בחיי ובמותי וכן הוא בר"ן דף מ"ו ד"ה בעי אביי כו' והוא פשוט אבל באומר בחיי ובמותי לא ידעתי אפילו התחלה לדבר זה דהא אין כאן ליסתי דסתרי כלל דהכי קאמר אותו ממנו ביתי עכשיו לא תכנס בו לעולם אפי' לאחר מותי ותימה מאד הא כתבו כאן הטור וש"ע בסמוך האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי בחיי ובמותי לא ייכשנו כו' והא התם אומר

באר הגולה

יא הריב"ש בתשובה סימן שכ"ז
יב ירושלמי הביאו הרא"ש והר"ן שם
יג הר"ן שם והריב"ש שם
יד שם במשנה
טו הר"ן שם מהירושלמי והריב"ש שם
יז לשון הטור
יח כ"כ הרא"ש מפירש וכתב דבעיא דאמרה בירושלמי לא נפשטה ונקיט דהלכה בפלוגתא דאמוראי בתרים לשון ראשון או לשון אחרון בגיטין דף קי"ב ע"ב ומתבו הרי"ף והרא"ש שם דספיקא הוא הלכתא כמאן ולא"כ לגבי נדרים לאיסורא דאורייתא נקטינן לחומרא
יח ב"י לדעת הראשונים מדין ד' פ"ט מהלכות נדרים
יט הר"ן שם מהירושלמי דנפשטה הבעיא
כ בעיא דאביי ופשטה רבא שם לאיסורא דף מ"ו ע"א ואפילו לא אמר בחיי ובמותי כדעת הר"ן וכדעת הראשונים שם:

כנסת הגדולה

דכיון שפירש רבינו שהמשכר לחבירו שהטור פירש דין הלו בנשבע משום שאין זה לשון נדר ולא הם לשבועה זה אם כן מה הכלל הוא שהרא"ש יסבור שדין זה איתיה נגדל והשבועה הנשבר גיטא כמו שמסור לא הם לאומו הכלל גם אביו הרא"ש לא יתום לו ומה הכלל זה יוסר לדעת הרא"ש שנגו הטור ז"ל הכי הכלל זה שוה לשניהם דאם הוא הכלל לדעת הרא"ש יהי' הכלל לדעת הטור וכיון שעינינו רואות שאינו הכלל לדעת הטור לדעת הרא"ש נ"כ לא יהי' הכלל ואמי שוים לשניהם הכלל לדעת הרא"ש ושלא יהיה הכלל לדעת הטור:

ונראה לע"ד לומר דקי"ל לרבינו המשכר שההכרה הלז אינו הכלל רק להרא"ש ז"ל שהוא הירושלמי מדהביאו בפסקיו שמה הוליד לנו רבינו שמשכר שני הכללים ושביא לי' להרא"ש שדין זה איתיה נגדל שנם ההכרה השני שכתב ועוד דאם איתא כו' אלוי גם כן בהכלה לאשון שכתב מדהביא הירושלמי וכוונתו ז"ל הוי דמדהביא הרא"ש בפסקיו הירושלמי כלאם דקבילא ליה ז"ל דדין זה איתיה בנדר ועוד דלפי' אם מגלא לומר שהכלה זה אינו הכלה והדחוק שלוך בדוחק גדול דהכרה הירושלמי קאמר וליה לא קבילא ליה משום דקבילא ליה דנמלה דדין פלוגתא אירושלמי מדפירש הכי"י בנשבע ולא בנדר כמו שנראה מלשון דבעים להוכלים

חדושי רע"ק

עלמו. אבל באוסר על אחר אף בלשון אלו א"א לאסור החליפין מדינא דא"י לאסור השלב"ל על חבירו. והאיבעי' רק בחליפין הוא והיינו דבספק בכל חלופי איסורי הכלה אם אסרו על המחליף. וה"נ האיבעי' בלוסר על עלמו בלא לשון אלו אם החליפין הוא. כך מגולר גרין:
ש"ך ס"ק י"א. (ס) מותר שלא היתה כוונתו. בס"ל (פ"ה מה' גירושין) כתב דמדברי ת' הריב"ש (קפל"ו) ומת' הרלב"ח (ס"ב קע"ג) יראה דאפילו כה"ג אסור:
סעי' ו'. (ו) אסור בו לעולם. ואם אסר עליו איזה ענין ותלה הדבר בתנאי' אם אכנס לביתך זה יש לגלד דבמכרו או נתנו מותר. ע' ת' מהר"ם אלשך (סי' נ"ג):
וא"כ

ביאור הגר"א

ומת כו' וכן מפורש שם ל"ט א' שניתנה כו' וכמ"ש בס"ם: [יא] אפילו מכרו כו'. כלומר מכפל לאמוט ולא דמי לגמ"ש בפ"ד דנ"ג גבי בן נוי מכרו וקנאו כו' וכמ"ש בס"מ פי' ל"ט פ"ו דהתם משום פירלא ע' ריק"ם שם: [יב] או כו'. הר"ן שם ומפר שם בלשון הירושלמי וע' בר"ם שם: [יג] ואפילו כו'. שם הר"ן: [יד] א"ל קונם כו'. תוס' דגיטין ל"א ב' ד"ה שלא כו' ובקדושין ס' א' ועירובין פ"ו ב' ומ"ו: [טו] אמר קונם כו'. הוא בעיא דירושלמי הנ"ל והרא"ש פירש ששם שני בעיות ופשיט בירושלמי לשניה דבלא אמר אלא זה בכלבד נפל מותר אבל בעיה הראשונה לא נפשטה ותליא בפלוגתא דק"פ הטולא ופ' בית כור וקי"ל שם דספיקא הוא וכאן הוא לחומרא כמש"ם נ"ג א' ספק כו' וח"ם לך כו'. אבל הר"ן מפרש דהכל בעיא אחת הי"א דפשיטא ליה דזה מותר בנפל אלא דמיבעיא ליה בביתך זה ול"מ לנפל ופשיט לאסור זה ופירוש ל"ע דהילך פשיט ליה וע' ב"י שישבו בדוחק וזהו וי"א הב' וכתב ב"י דמדברי הרמב"ם הביאו בס"ע פ"ם שכתב בכרי זה כו' משמע דספיקא דאיסורא דאיסורא כמשום ביתך וזהו וי"א הראשון וכני' בגמרא בכרי זה א"כ בגמ' שלנו איפשיט לאסור משום ביתך אבל לפ"ע כתב דלאן ראיה מדברי הרמב"ם פי"ל דוקא נמדיר אמרינן כן וכמו שמחלק הר"ן מ"ב ב' ד"ה בעי כו' וע' ק"ו: [טז] אמר כו'. דלא כהלא"ם שכתב דוקא נאמר בחיי ובמותי מדלא

גליון רש"א

ש"ע סעיף ד'. אפילו מכרו ואח"כ קנאו. משמע דבקנה מחדש בית שלא הי' שלו בשעת נדר מותר וכמש"כ בש"ך ס"ק י"א אך מדברי המהרשי"א שהביא ס"ק י"ב לא נראה כן (פירוש הכרח ליזל דבל ק' מהרש"א י"ל כיון דאפשר שישאר ויקנה אותו בית משא"כ לא הוי כריתות וכ"כ במל"מ פ"ה מגרושין ה"ח) וכן כ' המל"מ שם ד"ה וע"ש דבי' גבם ת' הריב"ש כ' שפי וגבם מ' לאלי"מ ח"ב קע"ג דגם בקנה בית אחר אסור:

ש"ע סעיף ה'. ואם נפל ובנאו אפילו במקומו. ובמה"ר פ"ב דגיטין כ' דגם בלא חזר ובנאו אסור לגמרי בקרקע הגילו במל"מ שם ד"ה ודע:
ש"ך ס"ק י"ז. וים מי כו' דזה דייקא ולא ביתך. עי' בבעי' עלה קל"ט ע"ה פירוש הירושלמי אליבא דהר"ן וקיק לי דלי"ל למשמע מבית משמע מה הקונם בית זה עלמו מוכרח נ"כ דלי"ל דזה למשמע האחרים בה דאלו אמר קונם בית (בלא זה) הייתי משמעי דאמר המוין כמו קונם בלא שאיני טועם וכי' אסור בכל בפים וי"ל דבנפל ובנאו דשרי לא מדויק מלם זה הוא דמשמע נפל ובנאו:
ש"ך ס"ק י"ח. משמע לע"ם שלא אמר בחיי ובמותי אסור. דלא כהטור והב"י (שלה קל"ו ע"ב) התם על הטור דלא"כ מ"ם בקונם בית דהוסר ע"כ היינו באשכם בחיי ובמותי (דאל"כ גם בבית

מרשותו הרי הוא באיסורו עומד [יז] כח אבל אם אמר לו קונם לביתי שאתה נכנס אם מת או מכרו או נתנו לאחר כ מותר כג האומר לבנו הרי אתה אסור בהנייתי או שנשבע שלא יהנה בו אם מת יירשנו שוה [יח] כאומר נכסי עליך אסורין אבל אם אסר עליו הנייתו ופירש בין בחייו בין במותו אם מת לא יירשנו שוה כאומר נכסי אלו עליך אסורים. (וע"ל סימן רל"ג):

הגה כא [יט] קהל שנדרו כל מה שיגבו יהיה לצורך בנין בית הכנסת ובנין בית המדרש יתנו מחצה לזה ומחצה לזה אע"פ שלא גבו להספיק ה' מנים (ב"י וק"מ רל"ח בשם תשו' הרשב"א) (ט) [כ] מי שהשביע את בנו או חבירו שלא ילוה ממעותיו לאחרים כב אם לא כרשות לאונו ושמעון ומת ה' מנים מותר להלוות ברשות הא' דכל מקום שנאמר פלוני ופלוני (יא) משמע אפי' א' מהם עד שיפרוש לך שניהם ביחד (בית יוסף סי' רל"ח דף ע"ג ע"ד בשם תשובת הרשב"א) [כא] מי שנשבע לאשה המשודכת לו שלא ישא אשה עליה וקודם הכנסה נפלה לו יבמה מותר ליבמה דלשון עליה אינו נמשמע אלא אם נשאה תחילה כג ולא יכנוס המשודכת אלא א"כ יתירו לו שבועתו. (שם סוף דף רע"ג בשם תשו' רשב"א וסי' בכי' תת"ג):

ח כג אמר לחבירו (יב) [כב] כברי זו אסורה עליך אפי' נתנה לו במתנה כד או מכרה לו אסורה לו כה מת ונפלה לו בירושה או שנתנה לאחר והוא נתנה לו כד מותרת לו שלא אמר אלא כברי ועתה אינה שלו:

ט כו אמר קונם בשר ויין עלי כה מותר בתבשיל שיש בו בשר ויין אע"פ שנותנין בו טעם [כג] כז ואם אמר קונם בשר ויין שאני טועם או שאני אוכל או שאמר קונם בשר (ס) או כח יין זה עלי כו אסור בתבשיל שיש בו טעם (בשר או) יין:

י [כד] כט נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין

חדושי רע"ק

ביאור הגר"א

כנסת הגדולה

גליון רש"א

ריז דין הנודר מהמבושל מהמליח ממעשה קדירה ודומיהם וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם. ובו מ"ח סעיפים:

(יג) ביין אחר אפי' טפה בחבית נאסר הכל מפני שיש לו להשאיל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו:

יא [כה] ל האוסר על עצמו יינו של פלוני או של מקום פלוני דינו כדין האוסר על עצמו יין וזה שאסור בתבשיל שנפל בו ויש בו טעם יין [כו] והוא הדין אם אותו יין נעשה חומץ אחר הנדר שהוא אסור עליו [כז] (ט) אבל מה שהיה חומץ בשעת הנדר מותר (דיין אסר עליו ולא חומץ). (נ"י בשם תשובת הרשב"א):

יב לא אמר קונם זיתים וענבים עלי מותר בשמן ויין היוצא מהם כז [כח] לג אפילו הוא חדש לג ואם אמר קונם זיתים וענבים שאני טועם או שאמר קונם זיתים אלו עלי אסור אף במשקים היוצאים מהם, ובתבשיל שנותנין בהם טעם:

א [א] (א) א נדר או נשבע מהמבושל אם דרך אותו מקום באותו לשון ובאותו זמן שקוראין מבושל (א) אפילו לצלי א ולשלוק הרי זה אסור בכל ואם אין דרכם לקרות מבושל אלא לבשר שנתבשל במים ובתבלין הרי זה מותר בצלי (ט) ובשלוק [ב] וכן ב המעושן והמטוגן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהם הולכים בו אחר הלשון של בני העיר:

ב ג הנודר ממעשה קדירה אינו אסור אלא מדברים שמרתיחים אותם בקדירה [ג] ד כגון (ב) ריפות ולביבות וכיוצא בהם ה אסר עצמו מכל ב היורד לקדירה הרי זה אסור בכל המתבשלים בקדירה [ד] ו נדר מהיורד לתוך התנור אינו אסור אלא בפת ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשה בתנור:

ג ז נדר או נשבע מן המליח אם דרכם לקרות מליח לכל המלוחים הרי זה אסור בכל המלוחין אפילו אינו מליח אלא להתקיים לשעה ואם אין דרכם לקרות מליח אלא לדג מליח בלבד אינו אסור אלא בדג מליח (טור ורמב"ם ול"ן בשם ירושלמי) ח נדר או נשבע מן הכבוש אם דרכם לקרות כבוש לכל הכבושים הרי זה אסור בכל ואם אין דרכם לקרות כבוש אלא לירק כבוש בלבד אינו אסור אלא בכבוש של ירק וכן כל כיוצא בזה [ה] ט היו מקצת בני המקום קורין לו כך ומקצתן אין קורין ג אין הולכין אחר הרוב אלא הרי זה ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר:

ד [ו] י אמר קונם ד ירק עלי אינו אסור ה אלא בנאכלין חיים ואם אמר ירקי קדירה עלי ו אסור (ג) אף בנכבשים בה ואם אמר ירק המתבשל בקדירה אינו אסור אלא במתבשל בה ז [ז] ומיהו אסור בכל המתבשל בה יא אף בדילועין (פירוש מין ירק)

ב"ח סי' קי"ב כתבתי דיש לסמוך אטעימת ישראל דהתירא אף בזמן הזה והלכך אם יש אחר שראוי לטעום יכול לסמוך עליו ואם אין כאן אחר ומצערין בפי' מיהו כל זה שלא במינו אבל במינו אפי' באלף לא בטיל כדבעינן שאחז"ו וע"ל סי' קי"ב: כו אפילו הוא חדש מעשמו שיש דאזלינן בתר שמא:

ריז א ולשלוק פירוש בשיל ולא בשיל אבל בשיל יותר ודאי בכלל מבושל הוא בכל ענין כ"כ התוספות והר"ן וכ"מ הב"י ועיקר: כתב ר' ירוחם בנדרים הלך אחר לי בני אדם ואם אין לי בני אדם כגון שנדר בלשון הקדש ובאותו מקום אין מדברים בלה"ק הלך אחר לי תורה כך פשוט בפרק השותפין עכ"ל ומביאו ב"י בסי' רכ"ד: ב היורד לקדרה כו' ועיין בטור ופוסקים דיני קדרה ולאפס ומביאם העט"ז והמחבר השמיט לפי שהם הלכות השמיטם המחבר וכתב בב"י ומפני שפשוטים הם ולא הולך לכתבם: ג אין הולכין אחר הרוב כו' ומיהו אם הוא אומר כשבתוכתי כך כוונתי שקורין הרוב כלשון כדלעיל סימן ר"ח ס"ק ג': ד ירק כו' ע"ל ס"ק מ"ד: ה אלא בנאכלין חיים כלומר באותן ירקות שנאכלין גם חיים: ו אסור אף בנכבשים כו' כלומר אף באותן שאין נאכלים רק בנכבשים אבל מ"מ אותן ירקות אסור לאוכלן גם מבושלים וכ"כ מהרש"ל וז"ל אף בנכבשים פירוש וכ"ש דאסור בירקות המבושלים בין שהם נאכלים כמות שהם חיים בין אין נאכלים חיים אבל ירק ודאי מותר לאכול עכ"ל ובפרישה קשה הקשה עליו ומיישב הרא"ש ונקיט דסיק הרא"ש באומר ירק קדירה עלי אינו אסור בירק שהוא נאכל דוקא על ידי בישול כגון דילועין וכה"ג אבל מה שנאכל על ידי כיבוש אסור בו בכל ענין וגם הב"ח מביא דברי מהרש"ל וכתב עליהם ופשוט הוא טוב לאיתי בקונטרס אחרון שהשיג על הפרישה בזה: ז ומיהו אסור כו' אבל אינו בכלל סתם

רי"ז (א) אפילו לצלי ולשלוק בטור לא כתוב ולשלוק אלא לצלי לבד ומסיים בו אסור בו ובשלוק והוא תמוה למה לא כתב תחלה ולשלוק וא"ל שסבר באמת תחלה תיבת ולשלוק קשה היה לו לומר אסור בהם כמ"ש אח"כ מותר בהם ע"כ פירש בפרישה דכל שקורין מבושל ומשמע דגם שלוק בכלל ע"כ כתב שפי' שכל שקורין לצלי מבושל אסור גם בשלוק ונלאה לי כראיה לזה מדאמרינן בגמרא שרי יאכיה אוסר ומדכתיב ויבשלו את הפסח ורבי יאשיה קאי גם אשלוק כדמשמע בסוגיא ולא הביא שתק אלא לצלי אלא ל"ל דאה בגא תליא דכיון דגם לצלי קרי מבושל כ"ש וחומר לשלוק ושלוק הוא כאן בשיל ולא בשיל דכן הוא בלשון בני אדם אבל בעלמא הוא שלוק בשיל יותר מבישול: (ב) ריפות מעשה חטין שכתשו ולביבות הם מעשה רוקחות: (ג) אף בנכבשים בה כו' כתב רש"ל וכ"מ במבושל בין נאכל חי או אינו נאכל חי מ"מ ירק חי מותר לאכול נראה לי עכ"ל. ומו"ח ז"ל הביא זה וכתב על זה ופשוט וקשה ודברי התלמוד עליו במאי דפריך על מ"ש במסכת הנודר מירק אסור בדילועין לבעי"ק וכא ירק קאמר (פי' הרא"ש וקתם ירק בלי בני אדם הוא סתם ירק הנאכל חי) אמר עולא באומר ירק קדירה עלי ודילמא ירק הנאכל בקדירה קאמר (ופי' הא' א"ע ע"י כביסת הקדירה ובלשון בני אדם יותר נקרא ירק מן ירק המתבשל בקדירה) ומשני באומר ירק המתבשל בקדירה קאמר פירוש שכן אסור בדילועין שאוכלין אותם ע"י בישול והכי לפניו דבאומר ירק קדירה עלי מותר בדילועין דלא אמר ירק אלא דרך כניסת שבן הוא בלשון סתם בני אדם ודילועין הוא דבר המתבשל ובפרישה הקשה קושיא זו עליו וכתב שנלאה לו דמ"ש הטור אסור אף בנכבשים היינו לומר שכ"ש שאסור בהמאכלין חי אלא שלריך עיון מכן לו לטור דבר זה עכ"ל, ונלאה לי דבריו נכונים בדעת הטור ודבריו של הטור בנ"ש על ענין זה כפירוש דברי התלמוד דלמאן ירק אינו יולא מידי פשוטו דהיינו סתם ירק הנאכל חי עד שיפרש מבורר דלא מהני על זה ועל כן הקשה המקשה דילמא ירק הנאכל בקדירה קאמר דהיינו דכתב אם כן יהיה פירוש ערכים אינו מבושל ואע"פ שלענין הדין הוא כנוס כמבושל ומ"מ בלשון בני אדם אינו כן ולא כמשפרש דבריו שאמר קדירה על הכבוש כלויה נוס דיוקי יהיה כפשוטו בדבר הנאכל חי ולא"כ נאוכלו חי פשיטא דאסור ואפילו דרך כיבוש גם כן אסור אבל על ידי בישול לא כדי כלל ומותר ומשני דאומר בפירוש ירק המתבשל בקדירה נואלא דלעולן קיימא לן ספי' דאומר ירק קדירה עלי אסור נמי ובכבוש ולא במבושל אלא אם כן אומר ירק המתבשל ולז נראה מותר ובמי והאיסור בדילועין הוא גם כן אחר הבישול. ובדרישה כתוב שאיסור הדילועין מחמת שאינן נאכלין חי ולא דק דאיסור דילועין עדיף מאלו ירק שאינו אסור רק לאחר הבישול ולא מי הכי נמי בדילועין אע"פ שאפשר לאוכלן חי כן נלאה לי כוון דעת הטור ולא כדברי

ל הרשב"א בתשובה לא מצאה שם דף נ"ב ע"ב
לג הרמב"ם בפ"ט מהל' נדרים
לג שם במשנה ונמלא:

סימן ריז

א משנה ונמלא נדרים דף מ"ט ע"א
(ורמב"ם פי' בנתבשל יותר מכשם בישול ורבין פי' בשיל ולא בשיל)
ב רמב"ם בפ"ט מהל' וכבי"ר הטור ושעמו משום דבנדרי' הלך אחר לשון בני אדם ואי ליכא לשון ידוע היינו ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר כדלקמן סעיף ג'
ג שם במשנה
ד טור ולמב"ם ומירושלמי ופי' ריפות מעשה חיטין או סלת הנכתשין ופי' לביבות כבלק הרך שמולשין אותו ברותחין ואח"כ בשמן
ה שם במשנה
ו ברייתא שם דף נ"א ע"א
ז לשון הרמב"ם שם בפ"ט משנה שם ע"ב ובפי' פירושו במשנה
ח שם ושם
ט הרמב"ם שם
י לשון הטור משנה ונמלא שם דף נ"ד ע"ב ובפירוש הרא"ש שם
יא כרש"ם בסוגדמפרש שם בגמלא ופי' הר"ן אע"ג דלא הוי ירק אלא מפני שאינם דאמפשי דסתם ירק נאכל כמו שהוא חי ודילועין אינן כן:

בנסת הגדולה

נדר ביין שסתם לא דלא הירושלמי אבל הרא"ש שהביא הירושלמי גמלא דהא פירא עיני דלא דליכא סברא בעולם שדין זה שייך בנדר אם כן אם איתא דבתלמוד דידן פליג וכ"ל שדין זה ליתיה בנדר היה תולין בלשון שבועה ולא בלשון נדר דלא ניתני שדין זה איתיה בנדר בסברת הירושלמי דכיון שיש סברא בעולם שלשון זה הוא לשון נדר אינו מן הראוי לבריית דנקט לשון הירו' שיש במשמעותו לשון נדר וליכא למיעבי' וכיון שכן לפי דרכנו אם כתבנו שסברת לבינו המחבר לדעת הרא"ש הלוי ועומד בדעות הירושלמי נראה לעיר דקי"ל לרבי' המחבר דאמנם הכי לא עשה לו עזר וסומכים הכין להרמב"ם ונמלא דיין נופים ומסכים הלז דגלא הירושלמי ל"ת הכלה הנפרלה דיין דליין שאין בוה בגלא שדין זה איתיה בנדר היכא למימר דמני לבגועה בלשון נדר אף על גב שהדין לא שייך בנדר דליכא למיעבי בנדרי ובהלי דנדר במוסף וכו' כי ע"כ היא שעמדה לו להרין שי"ל לעמוס לו עזר ומחזכות מן הירושלמי ואין לנוע של הרין שי"ל לומר נגד דקי"ל להרמב"ם שדין זה איתיה בנדר כי היכי דלם

חדושי רע"ק

סעי' י"א. (ט) אבל מה שהי' חומץ. ואין דבין בזה שאין אנו בקיאים כמו לעיל (סקכ"ג). עי' במג"א (סי' תקפ"ח ס"ק כ"ז):

סי' רי"ז. סעי' א'. (א) נדר או נשבע מהמבושל. נשא אשה ונשבע לה שלא ישא עלי' אם מותר לישא אותה שמיתה ומקודשת קודם השבועה ע' תשו' גינת ורדים (אה"ע סי' ה'): הנולד

ביאור הגר"א

[כה] האוסר כו'. כנ"ל ס"ב אמר פלטתו כו' ומשנה נאמר הכין כמ"ש שם וכן אם אמר כו': [כו] וה"ה כו'. דלא גרע ממילופתין: [כז] אבל כו' כמ"ש נ"ב ג' וכבר יצא כו': [כח] אפילו כו'. דקי"ל בפ"ה דע"ז כרבנן דאמרי פלתי ועינבי כו':

רי"ז [א] נדר כו'. מתני' נ"ט א' וגמלא שם לא דכ"ע כו' ופ' נפי' שם והעיקר שנגררים כו' ולשון אלו נשבע וכן לאשמועינן דגם בשבועות הולכין אחר לשון כ"ח: [ב] וכן כו'. מבי' ירושלמי ולא איפשטא והביאו הרא"ש שם ולפוסקים טור וסמ"ג והרמב"ם כי הולכים כו' כנ"ל: [ג] כגון כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם: [ד] נדר כו'. עיין בפי' המשנה שם ולא תפסנו כו' ור"ל מה שמחלק המתני' בין אמר בה"א או בלא ה"א טייט לפי מקומם ומאשם כנ"ל: [ה] היו כו' אין כו'. שם נ"ב וכמ"ש בפי"ח: [ו] אמר כו'. כפי' הרא"ש שם בפי' אבל הכין פי' בגמ' ע"ש: [ז] ומיהו כו' לין

גליון רש"א

סימן רי"ז. דין הנודר מהמבושל כו' וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם, ונתקנה עי' גליון לקמן סעיף מ"ח:

יקר שעליו גדולות ביותר. עיין) שכל דבר שהשליח נמלך עליו הוא בכלל המין ההוא (ד) ואם אמר לשלוחו קח לי ירק ואינו מוצא אלא דילועים הוא נמלך בו לומר תרצה דילועין [ס] יב אבל אם נדר מהדילועין מותר בירק:

ה [ט] יג הנודר מהירק (ה) אסור אפילו ביבש מאחר שאין לו נירן ומותר בפולין יבשים מאחר שיש לו נירן ואינם נקראים ירק אלא הלהים:

ו [י] הנודר מהירק נסתפק יד בירושלמי אם הוא אסור ח בקולקס. (פירש הערוך שהוא מין לוף ומונס נתרגמו אלוף ויש גו גרגלין ככנה):

ז ט טו הנודר מהבשר (אסור) בגידין מהגידין מותר בבשר:

ח [יא] יו מקום שדרכם אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר אומר לו לא מצאתי אלא דגים אם נשבע או נדר במקום זה מהבשר (ו) נאסר אף בבשר דגים וכן כל כיוצא בזה ובכל מקום יז הנודר מהבשר אסור בבשר עופות ובקרבים ובראש וברגלים בקנה ובלב [יב] ומותר בחגבים (ז) [יג] יח ואם מראים הדברים בעת שנדר שלא נתכוין אלא בבשר בהמה בלבד [יד] יט (או לבשר עוף ובהמה בלבד) ה"ז מותר בבשר דגים ואפילו במקום שהשליח נמלך עליהם:

(*) י (ואפילו בבשר עופות נמי שרי דהא לא נתכוין רק לבשר בהמה) (כן משמע לשון הטור וכן מוכח דברי הר"ן):

ט כ הנודר (ח) מהקיפה מותר ברוטב מהרוטב מותר (*) בקיפה (ט) כא מהבשר יא מותר בשניהם (י) [טו] אם לא שאומר קונם בשר עלי שאני טועם או שאני אוכל:

י כב הנודר מהגריסין יב (יא) אסור במקפה (פי' תבשיל קפוי ועב) של גריסין מהמקפה מותר בגריסין כג מהמקפה יג אסור בשום מהשום מותר במקפה [טז] כד מהתבלין אסור בחיין ומותר במבושלין [יז] ואם אמר קונם יד (יב) תבלין שאני טועם אסור בחיין ומבושלין כה מהכרוב (*) (אסור) באספרגוס (פי' מין מים שנפלו בהם הכרוב. ראב"ם ורש"י פירש מין כרוב) (יג) מהאספרגוס מותר בכרוב כו מהכרישים מותר (*) בקפלוטות מהירק טו מותר בירקות שדה מפני שהוא שם לווי. (משנה פ"ז הנודר מן המבושל) (דבלשון בני אדם אינם קורין ירק סתם רק לירקות הגדלים בגנות). (ב"י ורש"י שם בפי' המשנה):

יא כז הנודר מהחלב (יד) מותר יז בקום (פי' מים המתגבלים מהחלב כשמעמידים אותו בקיבה סול"ז) נדר מהקום מותר בחלב (ראב"ם פ"ט מהל' נ"ד) יז [יח] (וי"א דהם קורין

טורי זהב

כדברי רש"ל שזכרנו: בטור כתוב והרמב"ם כתב שהולכין אחר לשון בני אדם לפי המקום והזמן וכתב בית יוסף ביצה מגולגלת ולא כשירה עכ"ל בב"י הבין שהטור כתב לא כשירה על מה שכתב הרמב"ם שהולכין לפי המקום כו' ותמה על זה ובאמת לא בא הטור לחלוק רק על ביצה מגולגלת לחוד והולך לכתוב תחילה מה שכתב הרמב"ם לפי המקום כו' כדי שלא תתרץ מה שכתב הרמב"ם לענין ביצה מגולגלת הוא מלד מנהג מקומו לזה כתב שאי אפשר לומר כן שהרי הרמב"ם כתב תחילה שהולכין לפי המקום ובזה כתב שתמה שמותר שמע מינה דמלד הדין אמר כן ולא כשירה כן נראה לע"ד: (ד) ואם אמר לשלוחו כו' פי' והוא לך לא"ם דאם אמר לשלוחו כו': (ה) אסור אפילו ביבש פירוש אף על גב דירק נקרא לאין מכל מקום בזה אסור אפילו ביבש מאחר שאין עושין גורן לירק אפילו יבש לא נפיק מכלל ירק:

ומ"ש מותר בגידין טעות סופר הוא וצ"ל אסור שכן הוא בירושלמי ובית יוסף מביאו גם כן בנוסחא אסור ובלבוש כתב לפרש שהוא מותר וטעם שהם שני מינים ושנים היא: (ו) נאסר אף בבשר דגים בסעיף זה נעתק דברי רש"ל דהלכתא מותר בדגים: (ז) ואם מראין הדברים כו' בטור כתוב על פי הגמרא דאם כדי ביומי הקזה אין דגים בכלל הנדר שבלאו הכי לא אוכל אותם ולא הולך לידור כדי והיינו ביום ראשון דהקזה דהא אומרו שהי לאם דג. ופריך בגמרא דא"כ אפילו עופות נמי כיוצא הכי דהא אומרו מאן דמקיז ואוכל ציפרא דליפורא פרח ליביה ומשני דאפשר לאוכלו על ידי פליקה ועל כן שפיר קאי הנדר עלייהו וכתב הרא"ש דמוכח לא אמר דפרח ליביה אלא בגלי ובדרישה תמה דהא הטור וסתר הפוסקים כתמו וזה ועוד דעמא דבר לאכול תרנגולים ביום הקזה ועל כן חילק בין בשר תרנגולים לציפורים ונתכם דוקא בזה דדוקא בגלי אין לאכול אפילו תרנגולים ועל הטור לא קשה מידי בזה שכתם ולא חילק דמה היה לו לחלוק כיון שלפסלי שום אכילה בעופות אל עלייהו הנדר ולאוסרי בכל נווני מיהו עכ"פ קשה לתמוה בזה דלאוסרי התם בגלי דהקזה דם לא יאכל לא חלב ולא גבינה ולא ביצים כו' והעולם נהגו לאכול ביצים תיכף אחר ההקזה ולפעמי דהקזה דידהו היא קשה עפי שהיו מקיזים דם הרבה: (ח) מהקיפה פי' פרורין דקין שנקפין בשולי הקדירה: (ט) מהבשר מותר בשניהם כתב רש"ל נראה לי דהאידנא אסור בשניהם דאזלינן בתר לשון בני אדם ומיהו בריך קתם בדגים עכ"ל ומאחר ודבריו דהאידנא הנודר מבשר קתם ומותר בדגים דאין דרך האידנא דשייל שליח עליה: (י) אם לא שיאמר קונם בשר עלי כו' גם בטור כתוב כן אבל הלשות יורה דלכו ש"ע שם ובלבון כו' ולכך לניות בשר זה כדמוכח בסיון ר"ה סעיף ב': (יא) אסור במקפה של גריסין מקפה הוא תבשיל עב ובגי איסור שום לא נקט מקפה של שום הטעם דלאפילו שום בפני עצמו אסור דכיון שאמר כל מקפה אסור עלי ושום הוא שמתכוין אותו בכל מקפה כמו שכתב הרא"ש בסוף פרק הנודר מן המבושל וה"ל דשום רגילין ליתן בכל מיני מקפה כי מתן טעם הוא והשום הוא המקפה אבל אין עושין מגריסין לבדן מקפה אלא מכמה מינים עושין מקפה עכ"ל והא דלאוסרין דנודר מגריסין אסור אפילו במקפה של גריסין הטעם דקרי ליה מקפה של גריסין כמו שכתב ב"י בשם הר"ן אבל נודר ממקפה סתם אין גריסין בפני עצמן בכלל שהרי אין הגריסין הכלאים למקפה וזה שאין כן בשום שהם הכלאים למקפה על כן אפילו בנודר ממקפה הוא שום בפני עצמו אסור שהתם מקפה היא של שום אבל נדר משום לא אסרו אלא בפני עצמו ולא כשנותנין אותו במקפה דמידי לאחריני הוא וגם כן אין נקרא שם השום על המקפה לקרותו מקפה של שום כמו שהוא בגריסין כן נראה לי טעם דינים אלו: (יב) תבלין שאני טועם היה שאני אוכל כ"כ רש"ל: (יג) מהאספרגוס לשון הטור פירש"י אספרגוס הוא מין כרוב והרמב"ם פי' מין שלקי של כרוב עכ"ל ואי"ל להרמב"ם נמי אסור לנדר מכרוב ומהאספרגוס ואלי שלא מנדר מבשר דלאמרינן בממון דמותר ברוטב די"ם לומר דבגדיים הולכין אחר לשון בני אדם ובאותם היו קורין גם לאספרגוס כרוב ולא לכרוב אספרגוס ומש"כ בבשר ורוטב שמעלה לא היה קרא ביומי התם לרוטב בשר כן ע"ל. ובמסכת הש"ע כתוב הנודר מן הכרוב מותר באספרגוס והוא ט"ס וכן בב"י כלהם ומותר והוא גם כן ט"ס אלא במשנה הטור כן הוא במשנה ובכל הפוסקים ובלבוש קבר שהטעם של מלאכת ערוך אותה וכתן טעם לפי שהם שני מינים ושנים היא: (יד) מותר בקום פי' מי חלב הנבדלין ממנו:

שפתי כהן

קתם ירק לו ירקי קדרה משמע דאלכלן היה לו כנוסים ודילועין אינם נאכלין רק מבושלים וכ"כ בדרישה: ח בקולקס בערוך ערך קקקים פי' שהוא מין הלוף ועיין בערך לוף שאריך בזה: ט הנודר מבשר מותר בגידים כן הוא בכל ספרי הרמב"ם ובטעמי אבל טעות הוא וצ"ל הנודר מהבשר אסור בגידים שהם טפלים לבשר וכן הוא בבית יוסף ובירושלמי: י ואפילו בבשר עופות כו' כתוב בתשו' מבי"ט ח"ב סיון לכ"ח דף ק"ט ע"ג מי שנדר שלא יקנה לביתו אלא חלי תתיכה בשר בלאין הדברים שלא נתכוין אלא לבשר בהמה המוכר בתתיכה אבל בעופות מותר ע"ש: יא מותר בשניהם כתב מהרש"ל דהאידנא אסור בשניהם דאזלינן בתר לשון בני אדם והבילותו האחרונים: יב אסור במקפה של גריסין שהוא תבשיל של גריסין: יג אסור בשום דלשון מקפה כולל כל דבר קפוי ועב ושום מין קפוי הוא שמתקין אותו במעט מים ואוכל בכך כו': יד תבלין כו' דבר שאינו ניתן טעם בקדרה כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הכל בכלל בשם תבלין ובהכי הוא דשייך לפלוגי בין חיים ומבושלים אבל בפלפלין וכיוצא בהן אין שייך לחלק בהן בי"י והאחרונים: טו מותר בירקות שדה וכ"ל דעכשיו אסור בירקות שדה שגם הוא בלשון ירקות בלשון בני אדם: יז בקום פרש"י והרא"ש והר"ן דהיינו כמיוצי דחלבא ועיל ס"י פ"ל ק"ט וסי' פ"ז ק"ח: יז וי"א דלאם קורין כו' לכאורה משמע דר"ל אם קורין לקום ע"ש החלב בין בנדר מהחלב בין בנדר מהקום

באר הגולה

יב ירושלמי פ' הנודר מן הירק הבאיו הבאי
יג שם בגמ' ר"י בשם הירושלמי
יד בפ"ז דנדרים
טו שם בירושלמי דהנודר מן הבשר אסור בגידים
יו לשון הרמב"ם שם דין ו' בפ"ט הנזכרת ובדשאלה שם בגמרא דף נ"ד ע"ב ובתוך וכרא"ש מסכמת הפוסקים
יח שם ובתוך
יט שם בגמרא ובפירוש הרמב"ם שם בגמרא
יי שם ותפסת בגמרא כגון דביימין ליה עיניה ובשעת הנדר היה חולה החולי שהבשר קשה לעיניו דאמרינן לא נדר אלא לאיזה דמלי דאוכל ובתוספות כן הוא בלשונם ובתוספתא דנדרים שם
(*פי' קאי אאוקמתא דלשנה בשר בהמה בלבד)
כ בגמרא שם דף נ"ב ע"ב
(* הרא"ש והר"ן פירשו דהיינו דק דק של בשר שיורד לשולי הקדירה ואמרו הרמב"ם בפ"ה מהל' נראה דאפשר דקיפה היינו תבלין)
כא משנה שם דף נ"א ע"ב
כב משנה שם דף נ"ב ע"ב ולענ"ד הטעם כמו שכתבתי לעיל בסעיף ז' בשם הירושלמי
כג ומשום שהוא רגילים ליתן בכל מקפה שום
כד תוספתא כתבה הרא"ש והר"ן הנודרים וכתב הב"י כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הכלאים ליתן טעם בקדירה כגון שם ותבלין שם נקראים תבלין ואלו בפלפלין וכיוצא בהם אין לחלק בהם בין חיים למבושלים
כה שם במשנה
(*וכן הביא הטור על פי המשנה וכן הוא בטור דהלא כלבוש בקיים שנסתפק בכתוב נתתם אינו מותר ע"ש)
כו שם משנה שם ע"א
(* פי' מין כרשין
בזה להם דאם בגן ע"ש אין קורין לדאם קישלא ערוך)
כז משנה שם דף נ"א ע"ב

נקודות הכסף

ס"ק ו'. יש לתמוה כו' והעולם נהגו לאכול ביצים כו'. לא קשה מידי דיש חילוק בין בלויים לכיום לגבי מאכלים וקשים כדאיתא בסוף פרק כילד מברכין וכן יודעים לכמה הרופאים:

כנסת הגדולה

דלא לגלות שלמה דייק דירושלמי שלמה בשעת שלגון אלא במותר לבשר דכיון דירושלמי מסתפק במסכת בנדר שם כן הא היכא שבתלה בעולם שלשון נדר היב מירושלמי קיל להרמב"ם סדין זה לאיסור נגדר ויש נכח לטונו

באור הגר"א

ל"ן שם ד"ה ולענין כו': [ח] אבל אם כו'. ירושלמי שם הכל מודים בנודר מן הדלועין שמותר בירק כהדא דתניא הנודר מן העיקר אסור בטפילה מן הטפילה מותר בעיקר הנודר מן הבשר אסור בגידים מן הגידים מותר בבשר; [ט] הנודר כו'. רי"ו בשם הירושלמי: [י] הנודר כו'. ירושלמי הנ"ל: [יא] מקום כו'. דבימי הגמ' היו נמלכין בכ"מ ומש"כ עכשיו דאין נמלכין בכ"מ וכ"כ הטור ומש"כ בעופות דעדיין נמלכין בכ"מ דלא כהר"ן שתמה על הרמב"ם: [יב] ומותר בחגבים. מדל"ק דגים וחגבים נמי כו' ר"ן שם: [יג] ואם כו' ואפילו כו'. שם כגון שהקיז כו' ח"ש כו' וכתי' דלאביי וכמ"ש בתוס' ב' ע"ב ועי' תוס' דפוליג ק"ד א' ד"ה הנודר כו' והטור לא כתב כן: [יד] או לבשר כו'. שם ופס דביינן כו': [טו] אם לא כו'. שם במתני' וגרייתא וכ"ה לפלוני טועם או אוכל דקי"ל כמותה כמ"ש בפי' רי"ו והטור כאן וכ"ל בשר זה עלי או שאני כו': [טז] מהתבלין כו'. תוספתא הביאה הרא"ש פ"ו סס"כ: [יז] ואם אמר כו'. טור אבל הרא"ש כ' בלשון אחר: [יח] וי"א דלאם

גליון רש"א

ש"ע סעיף י"א. הנודר מהחלב מותר בקום. להרי"א לעיל סעיף ד' דהקום אסור וצ"ע כאן לענין הנולה פ"ז שם ס"ק ז':

*

שולחן ערוך

קורין לקום על שם החלב כגון שקורין אותה קומא דחלבא אסור) (טור וב"י בשם הר"ן) כח מהחלב מותר בגבינה מהגבינה מותר בחלב כט ואסור בה בין מלוחה בין תפילה לבין לחה בין יבשה:

יב (טו) ל הנודר מן הדגים **יח** (יז) מותר בציר ומוריים של דגים. (ל' הרמב"ם שם):

יג [יט] לא הנודר מהתמרים **יט** מותר בדבש תמרים: הגה (יז) [כ] אע"פ ששם התמרים עליו ונקרא דבש תמרים הואיל ונשתנה נותן מינה שהיו תחילה ומש"ה נקראת דבש (ר"ן בשם הרשב"א) **כ** ועוד דמה שנקרא דבש תמרים אינו אלא כדי להבדילו משאר דבש. (הר"ן). [כא] לב מדבש תמרים מותר בתמרים **כא** (יח) לד מסתוניות (פי' ענבים רעים שנשארים בגפן ביציאת הקציר ועושין מהם חומץ) מותר בחומץ היוצא מהם:

יד (ג) לה הנודר מדבש **כב** (יט) מותר בדבש תמרים מהחומץ מותר בחומץ סתוניות:

טו לו הנודר מהיין (ג) מותר ביין תפוחים [כג] לז ואסור ביין מבושל [כג] לח ומותר **כג** בקונדיטון (פי' משקה שיש בו דבש ויין ופלפלין) (כ) לט ויש מי שאוסר בקונדיטון. (ודין חומץ עיין לעיל סוף סי' ר"ו סעי' י"א):

יו [כד] מהנודר (כא) מהתירוש **כד** לדידן אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה:

יז מא הנודר מהשמן אם הוא במקום שמסתפקים בשמן זית אסור בו ומותר בשמן שומשמין ואם הוא במקום שמסתפקין בשמן שומשמין אסור בו ומותר בשמן זית ואם מסתפקין בשניהם **כה** אסור בשניהם (כב) אף על פי שרוב סיפוקן מאחד מהם:

יח [כה] מב הנודר מהתבואה [כו] (ד) או מג הנודר (כג) (ה) מעללתא אינו אסור אלא **כו** בחמשה המינים (כד) מד והוא הדין לנודר מהדגן:

יט [כז] מה הנודר **כז** מפת סתם אינו אסור אלא בפת

שפתי כהן

מתקום אסור בגבינה וכמ"ש הר"ן וכן כתב בש"ע בי"ד בשם הר"ן אבל קשה כיון דב"י דחה דברי הר"ן בטוב טעם היאך פסקו הרב וגם דעת הטור והש"ע בתשובה ושאר הפוסקים מוכח בהדיא דלא כהר"ן וכ"פ הב"ח וכן כתוב בפרישה הלכך נראה דלהנודר מחלב קאי דאם קורין לקום קומא דחלבא אסור בקום וכמ"ש הטור והפוסקים אבל בנדר מהקום אע"פ שקורין אותו קומא דחלבא מותר בחלב וכ"כ בעט"ז בהדיא: **יח** מותר בציר ומוריים היינו דוקא מה שכבר יצא מהן קודם שנדר אבל מה שיצא מהן לאחר שנדר אסור אם אמר קונם דגים שאני טועם (או שאני אוכל או קונם דגים אלו) כדלעיל סימן ר"ו ס"ט כ"כ הב"ח וכ"כ בפרישה בשם מהרש"ל ועיקר: **יט** מותר בדבש תמרים וכו' כתב הב"ח ויש לעיין אמאי לא תני' בשאומר תמרים אלו או שאני טועם תמרים דלאסור ביוצא מהן כדקתני בזיתים וענבים וכדלעיל ס"ס ר"ו וכן גבי ירק (לעיל סעיף י') הס"ל למתני דלאסור אף ביציאות השדה ונראה דהיכי דתני בכבוש שאני טועם דלאסור בכל הכבושים וכן בשלוק ומליח תני בשאומר שאני טועם דלאסור בכל מיני השלוק ומלוח (והוא בטור ש"ע) ומ"ש הכא דלא תני הכי עכ"ל ונראה לקיים דלאו הכא כי רוכלי ליחשב ולא אבל בקושטא דמילתא במילתא דילא הכי: **כ** ועוד דמה שנקרא דבש תמרים פי' אבל בקומא דחלבא כי קרו ליה קומא דחלבא מפני שעדיין תורת חלב עליו קרי ליה הכי ולא נשפרים בין זה לאחר שאין נקרא קום אלא זה. שם: **כא** מסתוניות פי' קופי ענבים שאין מתבשלין. טור: **כב** מותר בדבש תמרים סתם דבש אינו אלא דבש של דבורים. טור: **כג** בקונדיטון פירוש יין מבושל במיני בשמים. טור. ובתשובת מהרש"ל סי' ק"ל כתב דהיינו מבושל במיני בשמים ומ"ש: **כד** לדידן דמשתמשין בלי לשון לפניו אם נדר מן תירוש בלי סקדם אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה דלכן לא קרינן תירוש אלא ליין בלי תורה עכ"ל וה"ה אם נדר מתירוש בלי לשון אינו אסור אלא ביין ולא בשאר מיני מתיקה דאינם בכלל לשון: **כה** אסור בשניהם כו' ולא אזלינן בתר רובא דספק נדרים להחמיר ועיל סעיף ב': **כו** בה' מינים הם חטים ושעורים וכוסמין שיבולת שועל ושיפון: **כז** מפת סתם כו' עיל סי'

טורי זהב

(טו) הנודר מן הדגים בטור כתוב דגים שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים וכתב רש"ל וז"ל ב"י דג דגה שאני טועם פי' ולאמת שהאוסר עליו דג דגה אסור בשניהם דדג משמע גדול ודגה משמע קטנים בלשון בני אדם אבל דגים לבד נראה לי דלא צריך דג דגים שאף בדגים לבד נאסר הכל כי כן משמעותו וכן כתב הרא"ש אבל בדגה לבד לכולי עלמא דוקא קטנים ובדג דגה נאסר בשניהם לכולי עלמא עכ"ל: (יז) מותר בציר פי' דבר פשוט הוא דהיינו בציר שיצא קודם הנדר אבל לאחר הנדר אסור כמ"ש בסימן ר"ו סעיף ט' לענין בשר ויין ומ"מ צ"ע מ"ש כאן דלא אמר דגים שאני טועם או אוכל או דגים אלו עלי אסור בציר היוצא מהם אחר הנדר וכן לענין קום החלב בסעיף י"א ולענין דבש תמרים סעיף י"ג כן נראה לי: (יז) אף על פי שגם התמרים כו' תימה זה כתב ב"י בשם הר"ן ומצאתי למהרש"ל ליג מפרש שתירץ דשאני קום החלב דהוה עדיין משקה כמו תחלה מה שאין כן בדבש תמרים שתחלה היה אוכל ועכשיו נעשה משקה: (יח) מסתוניות פי' קופי ענבים שאינם מתבשלים: (יט) מותר בדבש תמרים שסתם דבש הוא של דבורים: (כ) ויש מי שאוסר בקונדיטון ולא דמי לסעיף י' בנודר מילקות דמותר בילקות שדה מטעם שיש להם שם לווי והכא נמי יש לווי למקרי יין מבושל שאני כתם דיין אסר הוא מש"ה כאן דשכיחי יין ומפני שנתבשל לא הפסיד יין: (כא) מתירוש לדידן דלאו אנן קורין תירוש אלא ליין בלשון תורה: (כב) אף על פי שרוב סיפוקן מאי כו' עיין ש"ס בסימן ר"ח סעיף ה': (כג) מעללתא כל דבר מעולה ומשובח כן כתב הרא"ש שם: (כד) והוא הדין לנודר מהדגן בטור כתוב וז"ל מהדגן קאמר רבי מאיר שאוסר בכל מיני קטניות חוץ ממילקא ועיקרי פירש רש"י מעה כמלקת נשנים או לשנים או לארנבת מלקים ולאכי פי' שבבר נשמרת חטה וחטים ואורזים שאינו אסור אלא בחמשה מינים בלבד ויראה דדברי ר"מ ספוקן כרבי מאיר ודברי הרמב"ן יראה שפוסק כחכמים ודבי מסתבר וכן כתב הרמב"ם עד כאן לשונו ויש לתמוה דהא בגמרא חשיב בדברי רבי מאיר חוץ מאורז ומילקא כו' ולמה השמיט הטור שאורז ול"ל דסקבין הוא בטור דהא כתב חוץ ממילקא דלאי משא גם אורז הל"ל ומילקא ונלע"ד דהטור ס"ל דחכמים שמקילים עפי מר"מ וקבילא להו דשאר מינים שאינם מחמשה מינים מותר כ"ש דמקילין נמי במה שהיקל ר' מאיר דהיינו בחטים בכלכלת מילקא ומיניכם כי שאף ע"פ שהחטים אחת מה' מינים מ"מ מותר בו כיון שנשתנה וכן לאיתי בפרישה שסביא זו בשם רש"ל אך שכתב שאל"כ היה לו להמחבר לכתוב דלאו מותרים מ"מ נ"ל דהטור ס"ל שפיר כן ולאפי הכי

באר הגולה

כח ברייתא שם דף ל"ב ע"ב
כט שם במשנה משמיה דלבנה שלום
ל טור
לא משנה שם פי' הר"ן ל"ל הוא השומן היוצא מהם וקרבי דגים מעורבים בו וכ"ש פשוט במוריים שהוא שמנו של דג לבד
לב משנה שם דף נ"ב ע"א
לג טור ולמד במכ"ש לפס נדר מהתמרים שהוא העיקר מותר בדבש היוצא מהם מכ"ש הנודר מהדבש וכו'
לד שם במשנה
לה משנה שם שסתם דבש הוא דבש דבורים
לו שם במשנה וכרים מפני שהוא שם לווי
לז ירושלמי הביאו הרא"ש וכ"כ ה"ש דתהלה והתכלה מבשלה מן היין הוא
לח כן הוא בירושלמי
לט טור והכי הרא"ש אביו שם אליבא דרבנן
מ הר"ן שם והלה בהתוספתא הביאו הרא"ש והר"ן דמנא שם בתיפוך והביא הר"ן ללה עיין בהירושלמי
מא לשון הטור משנה וגמרא שם בבבלי דף נ"ג ע"ב
מב משנה שם דף נ"ה ע"א
מג טור הכא דתני מאומלא פקיד וכו' וכתים הכי דהוי כנודר מן התבואה אלא בנודר בלשון פרטים (הפי"כ דבר מעולה ומשובח כ"כ הרא"ש)
מד שם במשנה וכחכמים ולמגין וטור בשם הרמב"ם
מה שם דין פ' מה בפ"ע ירושלמי ומוספתא הלה הביאו הרא"ש פיו דנדרים:

כנסת הגדולה

לשנות זה של הר"ן לפי המפרשים שכתב רבינו המחבר ז"ל לדעת הרא"ש ז"ל דכיון שמדמים הלוין בלשון הירושלמי והמגל לי"ב יש [illegible] הר"ן שכתב דכבלה ל"ה להרמב"ם ז"ל דסבי הלו הדינים אתה מפני הכלכלים שכתב רבינו המחבר ז"ל אי אפשר להלה ז"ל לפלוג נמי דירושלמי ולי [illegible] ירושלמי דהא מינה יש שבלא בעולם שיהיה לשון זה לשון אחר אם אימא שנמלא דיני פלוג ירושלמי פיבלים לשנת לבוכלי בלשון זה ונוסף אף בלשון נדר לבפנוקי דלא ליעשי עדין זה איסום בבדר בכבבח הירושלמי:

אלא לדידי הכי עבי וכל כפי דבכי זה של רבינו המחבר בדעת הרא"ש כדעת הרמב"ם ז"ל המיפור שוכת על הטור שכתב הם בשונו ושלי גודל לא דוקא אלא נשבע שאין זה לשון נדר דמלבד דמה שכתב ז"ל

חדושי רע"ק

סעי' י"ד. (ג) הנודר מדבש. בנודר מדבר הבא מן שתי לם אסור בדבש ע' נת' שער אפרים (סי' סי"ט):

סעי' ט"ו. (ג) מותר ביין תפוחים. משמע דביין למוקים אסור מ' תורת תבד (ס"ג). והסי"ג מזה על מ' מהל"ם בלוי (סי"ל סל"ג) שמתיר ביין למוקים:

סעי' י"ח. (ד) או הנודר מעללתא. ע' בב"י ומ"מ קשה לי נסי דייל כן בדעת הטור. אם מ"מ מוכה דכתב הר"ן גבי שכר שמיפה דבנדרי' אזלי' לתומרא הרי דקי"ל דגם בנדרי' עללתא כל מילי ומשמע ולמאי לא שם המחבר לדעת הר"ן להחמיר בדאורייתא וצ"ע: אסור

ביאור הגר"א

לאם כו'. גמ' שם ל"ק מר כי' ומהדור הכי ומשמע אף בסיפא וכמ"ש הרשב"א והר"ן במתני' שם ד"ה מן הקום כו' ודימו כו' ונגמ' שם ד"ה ורמינהי כו' אבל בבר מוחה ב"י עליהם דאין בגי' שלנו ברייתא זו בגמרא וכ"ד הטור. והרמב"ם וש"ע בכתורה י"ל דס"ל דהקושיא כריב"ב שם ל"נ א' אבל בירושלמי מפלק בייתון ועמ"ש בס"ע בהב"א אבל סמך על הירושלמי והביאו הרא"ש שם מ"ש דל"י בקום שם אמרי עליו ע"ד דל"י הנודר מן היין אסור ביין מבושל מבשלא קרי ליה ועי' הרא"ש והרמב"ם כשיטתו לסמוך על הירושלמי: [יט] הנודר מהתמרים כו'. כת"ק ועי' ל"ן שם ד"ה ולענין כו': [כ] אע"פ כו' ועוד כו'. שם ד"ה והכמים כו' אבל בירושלמי מפלק בנ"א וז"ל מ"ט דל"י שם אמרי עליו מ"ט דריב"ב שם בנו עליו ומתנגדא דריב"ב יודה לל"י ול"י לא יודה לריב"ב וריב"ב יודה לר"י שם בנו כ"מ שם אביו ר"י לא יודה לריב"ב לא אמר אלא שם אביו אבל שם בנו לא והביאו הרא"ש בקיצור שם במתני' דקום ועב"י: [כא] מדבש כו'. שם דלא כהרשב"א: [כב] ואסור כו'. ע' דאם פ"ו ק"ג וכ"כ הרשב"א ע' ל"ן כב א' ד"ה אסור בילקות כו' אבל להרמב"ם דמתיר בקום כמ"ש בכ"ח גם כאן מותר: [כג] ומותר כו'. ירושלמי שם ע"ד דל"י הנודר מן היין מותר בקונדיטון וכ' נ"י דל"ם לרבנן אבל הרא"ש שם כתב אבל לרבנן אסור וכ"כ הטור: [כד] הנודר מהתירוש כו'. ל"ן ל"ה ב' ד"ה תוספתא והתוספתא הובאה בגמרא פ"ס דיומא ע"ש: [כה] הנודר מהתבואה. גמרא שם הכל מודים כו': [כו] או כו'. שם ופסק הר"ן כתנאי ורבנן אלא דלענין הכי נתים לא איפסיקא וע"ש בר"ס ולענין כו' אבל הרא"ש כ' ומסתבר כו' כדי להוציא ממון ודחק עצמו בב"י אבל הרא"ש כתב דב"ד והכלכ"ם לא כתב אלא לחזק דבריו ע"ש: [כז] הנודר מפת כו'. מתניתין נכ"ק דפלה הנודר מן הפת כו' ולמדין בירושלמי שם הא הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בכל לרבנן ל"ם בשם ר' יוחנן כיני מתני' אף הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מחן מה אנן קיימין אם באומר פת תורה מעתה אף האומר תבואת תורה יהא אסור בכל דכתיב ותבואת הכרם אי באומר פת סתם אין לך קרוי פת סתם אלא חטין ושעורין

גליון רש"א

ש"ע סעיף י"ד. הנודר מדבש מותר בדבש תמרים. דכל דבש סתם הוא של דבורים יש לו שם לווי ובחולין פ"ט פ"ל לגבי טבכה זו דאמר שלשה אקרי אמר שמש לא אקרי אבל ביה לא ס"ל כן אך י"ל לשון בני אדם שאני אך גם כבים בולד מנכבין בכם זית אקרי כבים קשמא לא אקרי ועי' מ' מולל מלת סי' מ' בדעת מסביין דבל שמה מין מ' אלא שמעם מפלקן לו לק קפדין לשמא שמם ולא שם לווי וגם הכא כל מתיקום פרי נקרא דבש ובסמלוק גם במינו כמו שפר ואמר כיון דבלא"ה הוא מלוק לא סייבינן השם לווי:

ש"ע סעיף ט"ו. הנודר מהיין מותר ביין תפוחים. וכן ביין למוקים נוטה דעת מהריים הלוי סו"ד סי' י"ב דמותר ומ"מ לא הורה כן למעשה:

טורי זהב

הגיה' בדברי ר"ע כיון שכוונתו לפסוק הלכה כחכמים קושטא ... ן דגם לחכמים יש היתר זה דחילקא וטיגנים וכו' ולהכי לא הגיה דלית כי אין בזה צורך לדברי חכמים דהא בהדיא אמרו דוקא ה' מינים ואורז לא ומהם הוא ומשום הכי הגיה הטור אותן עיש נתן טיך רבותא אליבא דהילכתא דהיינו כחכמים ולאי הוא ומגיה גם אורז לא היה לגי הוא הרגם בדבר דלאתי לרבותא דחכמים כן כ"ל להלכה אבל לא נתעסם להקל בחילקא וטרגים כיון שבעל הש"ע לא כתב כן נפילום: (כה) או מהמזון היינו דברים שמסעדים הלב הם דוקא בה' מינים אבל הזן פירושו אע"פ שאינו סועד הלב מיהו משביע ומזין. וכתב הר"ן דכאן איירי שאוסר על אוכל דיכול לעמוד בו אבל לשון אוכל דיכול לעמוד בו אבל לעולם הוי ליה נדר שאי אפשר לקיימו ולא חל הנדר כלל והאי או המזון דקאמר פירושו אפילו במקום שעושין פת דוקא מחטים ושעורים מ"מ דוקא ה' מינים קאמר: (כו) אסור בכל פירות פשוט דבכמיהין ופטריות דאסור: (כז) ומותר בגדיים וטלאים אע"ג דאמרינן ריש מרובה בבקר ובצאן פרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע כו' שאני מינה דבהמות מקריין פרי י"ל דלענין נדרים שאני דהולכין אחר ל' בני אדם ובל' בני אדם לא מקריין פרי וכתב הר"ן דלא איירי כאן אלא בנודר לשון שי כמו לעיל בסעיף י"ט: (כח) ומותר בכמיהין ופטריות לפי שאינם בכלל פרי הארץ דמאורעה יונקי אלא מגדלין מן הארץ: (כט) אסור בכולם כדאיתא דעיין ומותר בגדיים וטלאים דאף על גב דגם הם גידולי קרקע כמו שכתבתי בשם הגמרא ריש מרובה בסעיף כ"ב מ"מ בנדרים לא כן הוא דבלשון בני אדם לא מקרי בהמות בשם גידולי קרקע כמו דאמרינן שלא מקרי פרי בסעיף כ"ב ה"נ לענין גידולי קרקע

שולחן ערוך

בפת חטים ושעורים ובמקום שנוהגין לעשות פת מכל דבר ונדר מהפת **כה** (כה) [נח] נו או מהמזון (ס) אסור בחמשת המינין **כט** ואם אמר כל הזן עלי אסור בכל (ו) חוץ ממים ומלח:

כ [נט] נז הנודר מהחטים אסור בהם בין חיים בין מבושלים נח חטה חטים שאיני טועם אסור בהם בין קמח בין פת נט חטה שאיני טועם אסור בהם באפיה ומותר לכוס חטים שאיני טועם מותר באפיה ואסור לכוס חטה חטים שאיני טועם אסור בין באפיה בין לכוס:

הגה [ל] האומר פת חטים ושעורים וכוסמין עלי אינו אסור אלא בפת חטים ופת שעורים ופת כוסמין דפת דקאמר קאי על כולם (הר"ן פרק שבועות שתים) ויש מחמירין לאסור בשעורים וכוסמין לגמרי אלא אם כן אומר שלא היתה כוונתו רק אפת [לא] או שידוע למנהג בני אדם שבלשונו כעין דאז הולכין אחר לשון בני אדם. (כ"כ הר"ן בשם הרמב"ן):

כא [לב] ס גרים שאני טועם אסור לאכול מבושל ומותר לאכול חי גריסין שאני טועם אסור לאכלם חיים ומותר לאכלן מבושלים גרים גריסין שאני טועם אסור לאכלם חיים ומבושלים:

כב סא הנודר מפירות השנה (כו) אסור בכל פירות השנה **ל** (כז) ומותר בגדיים וטלאים בחלב ובביצים ובגוזלות ואם אמר גידולי שנה עלי **לא** אסור בכולם:

כג סב הנודר מפירות הארץ אסור בכל פירות הארץ [לג] סג ובפרי העץ (כח) ומותר בכמיהין ופטריות ואם אמר גידולי קרקע עלי (כט) אסור בכולם:

כד סד הנודר מהקיץ אינו אסור אלא מהתאנים:

כה סה הנודר מהמים הנמשכים ממעין פלוני אסור בכל הנהרות היונקות ממנו ואין צריך לומר מהנמשכים ממנו (ט) ואע"פ שנשתנה שמו ואין קורין אותו אלא נהר פלוני או מעין פלוני סו ואם אמר מנהר פלוני או ממעין פלוני אינו אסור אלא בנקראים על שמו:

כו סז הנודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים **לב** אבל לא בימות החמה:

כז סח הנודר מהכסות **לג** מותר בשק וביריעה ובחמילה (פי' מיני בגדים גסים שאין דרך בני אדם לסתכסות בהם):

כח (ז) סט הנודר מהבית **לד** אסור בעליה מהעליה מותר בבית:

כט ע הנודר מהעיר אסור ליכנס לה **לה** (ס) לעיבורה דהיינו תוך שבעים אמה ושירים:

ל עא הנודר מהבית אינו אסור אלא **לו** מהאגף ולפנים דהיינו מסתימת הדלת ולפנים אבל מסתימת הדלת ולחוץ על עובי המפתן מותר:

לא עב הנשבע לעמוד בבית א' אסור מהאגף ולחוץ:

הגה הנודר לדור בשכונת היהודים צריך לדור בשכונה הגדולה ונקראת שלה דכן הוא לשון בני אדם ולא אמרינן [לד] דב' בתים מקרי שכונה (ב"י פי' הרא"ש דף רע"ד סוף ע"ב בשם תשובת הרשב"א) [לה] קהל שגזרו שלא לקנות בתים מעכו"ם אסור להחליף עמהם דזה נמי מקרי קנייה ומכירה. (מרדכי פרק הזהב):

לב (י) הנודר מיושבי העיר אסור במי שישב שם שלשים יום מבני העיר אינו אסור **אלא** במי שישב שם י"ב חדש:

הגה [לו] ואם נדר ממי שדר שם אפילו דירה עראי מקרי דירה (תשב"ץ סימן תקס"ז) מיהו הולכים (יא) אחר לשון בני אדם שאין נקרא דירה אלא בדר שם עם בני ביתו דרך קבע אע"פ שהוא פחות מל' יום **לז** ואם לשון בני אדם הוא בדרך אחר הולכין אחריו אחר כוונת הנודר:

שפתי כהן

סי' ר"י: **כה** או מהמזון כו' כלו' אפילו במקום שמיהנים לעשות פת רק מחטים ושעורים וגדל ומהמזון משמעו של המזון הוא ה' מינים: **כט** ואם אמר כל הזן כו' ואיירי שלא אסר אלא לשון שיכול לעמוד בו דאל"כ הוי כנודר מכל פירות שבעולם דאיכא נדר כלל כדלקמן סימן רל"ב (סעיף ס') ב"י וכ"כ בפרישה וכן יתבאר בסמוך: **ל** ומותר בגדיים כו' ואף ע"ג דלעיל סימן קנ"ו סעיף ל"ט אמרינן דהמזון מנהג להבירו ליקח בהם פירות דשאי ליקח בהן כל מין פירות ואפילו ב"ה שאני הכא כיון דאמר פירות השנה כ"כ הב"ח וכן מסיק בפרישה ועיקר: **לא** אסור בכולם וכב"י בשם הר"ן דהיינו דוקא שלא אסרן עליו אלא לשון שהוא יכול לעמוד בו אבל לעולם לא הוי נדר כלל שא"א לקיימו והביאוהו האחרונים. ומדכתבו הר"ן והאחרונים כן אסיפא דגידולי שנה משמע דברישא הוי נדר אפילו לעולם דכיון שמותר בגדיים וטלאים יכול לקיים נדרו וכ"כ לקמן סימן רל"ב ס"ק ח' בשם תשובת מיימוני וע"ש: **לב** אבל לא בימות החמה דליכא הנאת הגוף: **לג** מותר כו' ובחמילה ומיני בגדים גסים שם. טור: **לד** אסור בעליה וכתב הרא"ש אבל חדר ויציע לא הוי בכלל בית דהמוכר את הבית לא מכר את החדר ולא את היציע אלמא לא הוי בכלל בית ע"כ ומביאו ב"י ועיין בח"מ סימן רי"ד: **לה** לעיבורה ואף על גב דלענין שאר דברים תוך התחום דין עיר עליו כמו שנתבאר בא"ח סי' תט"ו וי"ס תקנ"ד ולקמן סימן רכ"ח סוף סעיף ל"ב בהג"ה שאני הכא בנדרים דהלך אחר לשון בני אדם שאינו אלא (ע) תוך שבעים אמה ושירים. וכ"כ מהרש"ל פי' כל הנשבע סי' מ"ב: **לו** מהאגף ולפנים כו' עיין בח"מ סימן ר"ח סעיף י"ג: **לז** ואם ל' בני אדם כו' כתוב בתשו' מבי"ט

כנסת הגדולה

ביאור הגר"א

ושעורין בלבד א"ל יוסי קיימתיה במקום שאוכלין פת כל [דבר] אין לך קרוי' פת אלא ה' המינין בלבד ובגילה הלא"ם בנדרים שם נקודי: [נח] או מהמזון כו'. אע"ג דאיתותבו באורז מ"מ בלשון ב"א אינו נקרא מזון: [נט] הנודר כו'. דלא מתיר שם אלא באפייה כמ"ש בגמ' ועי' ר"ן שם ד"ה חטה כו': [ל] האומר פת כו' וי"א כו'. כמ"ש בשבועות כ"ג א' ודלמא פת קטן נמכול כו' שכל אלו בכלל סתם נדרים כמ"ש בפ"ב דנדרים וז"ם אע"ג כו' אבל י"ל דודאי פת מוסך הכל אלא דליכו מפי ... וכן כל הקושיות דשם: [לא] או שידוע כו'. ככ"ל בר"ם זה: [לב] גרים כו'. ברייתא שם ועי' ר"ם בפי' דמתני' שם ד"ה ל"י כו': [לג] ובפרי העץ. ר"ם ד"ה בכל כו' ורלוים מדלי"ק אלא כמיהין ופטריות ל"י: [לד] דב' בתים כו'. כמ"ש בפ"ק דע"ז: [לה] קהל כו' זה כו'. כמ"ש בפ' השואל כיחליף פרה כו' עד שלא מכר כו' ולמריך לא בין שמלקו לקוסות כו': [לו] ואם נדר כו'. כנ"ל דנגדרים הולכין כו'

חדושי רע"ק

סעי' י"ט. (ס) אסור בחמשת המינין. קשה לי אמאי אינו אסור באורז דהוי ג"כ מזון דמברכי עליו במ"מ כדאיתא בא"ח (סי' ר"ח). וצ"ע.

שם. (ו) חוץ ממים ומלח. אף אם המלח ומים מעורבים יחד. מהרי"ק (שרש ל"ט):

סעי' כ"ח. (ז) הנודר מהבית. אינו אסור אלא בבית שיש בו ד' אמות על ד' אמות. תוס' (פ"ק דסוכה ד"ג) בשם הירושלמי:

סעי' כ"ט. (ח) לעיבורה. מדברי הש"ך והרמב"ם בפי' המשניות והרע"ב והתוי"ט מבואר דס"ל דמיירי שיש איזה בנין תוך ע' אמה ושירי'. משמע דבאויר בעלמא אין דינו כעיר ומדמי לה לדינא דס"ע ... (קשה"ת ס"ה). וכ"כ הב"י שם בשם הר"ן ול"כ הה"מ (פכ"ח מה' שבת) בשם יש מי שדמה. אבל דעת הה"מ שם דהכל שאני. דהלך אחר לשון ב"א וכ"כ הב"י הביא בתירוץ הראשון וע' באורים גדולים (סי' ל"ו ל"ח):

ש"ך ס"ק ל"ה. (ט) תוך שבעים אמה ושירים. ע' בספר תוספת שבת (סי' רמ"ד סק"ז):

סעי' ל"ב. (י) הנודר מיושבי העיר. ע' במהריב"ל (ח"ג סי' ס"ז):

שם בהג"ה. (יא) אחר לשון בנ"א. ע' תשו' מבי"ט (ח"ג סי' פ"ח): ומי

גליון רש"א

סעיף לא בהגה. דזה נמי מקרי קנייה ומכירה. ונשבע שלא למכור בית לפלוני מותר למשכן לחתנו בנדוניית ... לקנה בה' שם עמודים סי' ...

לג סד נדר מיורדי הים אסור בכל יורדי הים סה אפילו באותם שאין הולכים אלא מעכו ליפו [נז] סו ואפי' באותם שיורדים לטייל ומותר ביושבי יבשה:

לד סז נדר מיושבי יבשה אסור גם ביורדי הים סח ואפילו באותם שמפליגים בו הרבה שסופם לירד ליבשה:

לה לח [נח] סט אמר יורדי הים לאחר ל' יום עלי לט מי שהוא בשעת הנדר מיורדי הים אסור בו (יג) ומי שאינו מיורדי הים בשעת הנדר מותר בו אע"פ שלאחר ל' יום כשחל הנדר הוא מיורדי הים:

לו (ל) ע נדר מרואי החמה אסור אף בסומים שלא נתכוין אלא למי שהחמה רואה אותו עא לאפוקי דגים ועוברים:

הגה מ [נט] ואפילו אמר לא נתכוונתי לכך לא מהני (ב"י בשם הרא"ש) הואיל והלשון ודאי כך הוא [ס] ומותר (לא) בכל דבר שאינו בעל חיים אע"פ שהחמה רואה אותו. (ב"י בשם התוספות):

מא [סא] ואם נדר מרואים החמה מותר בסומים:

נדר

שפתי כהן

מנ"ע הי"א סימן קי"א דף ל"ב ע"ב ובתוספות אלו בזמנינו זה נראה שאינו נקרא דירה בלי בני אדם במקום א' פחות מו' חדשים: לח אמר יורדי הים עלי לאחר ל' יום כלומר לאחר ל' יום יהו יורדי הים אסורים עלי: לט מי שהוא כו' דבתר שעת אמירה הולכים בנדרים לא בתר חלות הנדר וע"ל סי' רל"ד סעיף ל"ד ונראה דבכל אחר מילי נמי דינא הכי כגון אמר לאחר זמן פלוני יהו יושבי עיר פלוני אסורים עלי ובתוך כך עקר א' דירתו ממנו לעיר אחרת בו כיון שבשעת אמירה הנדר היה מאותו עיר וכן אם בשעת אמירה לא היה שם אף על פי שבשעת חלות הנדר הוא שם מותר וכן כל כיוצא בזה: מ ואפילו אמר כו' ע"ל ריש סימן ר"ח וסימן רל"ב סעיף י"ד סעיף קטן ל': מא ואם נדר מרואים החמה כו' והב"ח כתב דאין חילוק בין נדר מרואי החמה לרואים החמה ואינו מותר בסומים אלא בנדר מרואים את החמה ע"ש:

אסור

טורי זהב

קרקע ומו"ח ז"ל כתב בזה דלאסור בבעלי חיים מדמקריין גידולי קרקע בפרק הפועלים ולי נראה כמו שכתבתי דמ"ש גידולי קרקע ולשון פרי דלא אזלינן בתרי' כיון דבלשון בני אדם לא מקרי כן הי"ה כן דבלשון בני אדם לא מקרי גידולי קרקע אלא מה שהוא בגוף הקרקע ממש ועוד דאי לא תימא הכי היה לו לכתוב רבותא דאפילו בבעלי חיים אסור משום גידולי קרקע הוי בכמיהין ופטריות אלא כדפרישית וכן הוא הרבה פעמים בעניין זה דלא אזלינן בתר מה דמקרי בגמרא חכמים אלא בתר לשון בני אדם: (ל) נדר מרואי החמה כו' זה כמשמע אחר דעת הטור שחילק בין אומר רואי חמה לרואים חמה ותמוה בלשונו מה בין לשון זה לזה דאף ה"ת שבלשון רואי חמה יש לפרשו שהחמה רואה אותו מכל מקום פי' דסוק הוא ועפ"י ניחא לן לומר כפשוטו שהם רואים החמה וכמו דאיתא לעיל סעיף ד' לענין יהך דלאן הולכין אחר לשון הפסוק ועפי קשה מ"ש רמ"א הואיל והלשון ודאי כך הוא ובתמונה הכי איתא המודר מן רואי החמה אסור אף בסומין שלא נתכוין זה אלא למי שהחמה רואה אותו ולמעוטן עלה בגמרא מאי טעמא מדלא אמר מן הרואין לאפוקי דגים ועוברין שאין חמה רואה אותן ופירוש הפשוט בזה דמיתור לשון דייק התלמוד מדהיה לו להזכיר מהרואין לחוד והיה מובלא בזה הסומין ולמה הזכיר בכלל חמה אלא ודאי דנתכוין שהחמה רואה אותן לאפוקי דגים ועוברין ומבלא דאין חילוק בין רואה חמה לרואין החמה דגם בלשון רואין החמה יש יתור לשון החמה וכ"כ הר"ן וכן נראה מדברי הרמב"ם והרא"ש בפסקיו שלא הזכירו בכלל להתיר בסומין כשאומר רואין החמה גם מלשון התוספות נראה לי כן אלא מ"ש טעות סופר בדבריהם שז"ל מדלא קאמר המודר מן הרואין כלומר מדלא אמר סתם הנדר שהוא נדר מן הרואים את החמה אלו ודאי הוי משמע למיעוטי סומין וא"ת הא דלא קאמר מן הרואין משום דאז הוה דגים ועוברים בכלל והוא רוצה שלא יהיו בכלל י"ל דהשתא נמי כשאומר מרואי החמה כל כמה דלא נפרש שהחמה רואה אותן קאמר שהרי דגים רואין יפה החמה אבל סתמא רואה אותם לא מקרי הואיל ומכוסין הם במים עכ"ל והנה לפי המסקנא דבריהם משמע דיש היתר סומין אם אומר רואין את החמה וסוף דבריהם לא כן הוא שהרי כתבו וא"ת הא דלא קאמר מן הרואים משום דאז הוי משמע דהמוכחה הוא מדלא אמר מן הרואים לחוד ותו דהילך לאפשר שיהיה מוכחה מדלא אמר רואין את החמה ולמה לא עשו הוכחה מדלא הוה להזכיר בכלל חמה אלא מהרואין לחוד. גם קושית וא"ת הוי אין לה הבנה לפי הגהה זאת שהלא ומילתא דהיתר סומין באומר מן הרואין את החמה והכא אנו רואין עין בעין ש"ש אחר כך טעות סופר בדברי התוס' בקושייתם ונראה דהגירסא הנכונה בדברי התוספות כן הוא כלומר מדלא קאמר הא"ש הנדר שהוא נדר מן הרואים בלא החמה אלו ודאי הוי משמע למעוטי סומין וא"ת הא דלא קאמר מן הרואין משום דאז הוה דגים ועוברין בכלל והוא לא רצה שיהיו בכלל י"ל כו' וכוונתם להקשות כיון דעיקר הוכחה מדלא אמר מן הרואין לחוד דילמא אי קאמר כן היה דגים ועוברין בכלל והוא לא רצה בכך על כן הזכיר החמה להוציא דגים שאינם רואין החמה כיון שהם במים ותירצו דאם כן לא הועיל כלום במה שהזכיר חמה שהרי באמת דגים רואים החמה ולא נתמעטו הדגים אלא שאין החמה רואה אותן וכ"ל דגם בעוברים הוא כן שהם רואים את החמה ותוספות לא הוצרכו להזכיר עוברים דמילתא הוא ודגים ויש לנו ראיה ונדאיתא בגמרא פרק ג' דנדה דהעובר מביט מסוף העולם עד סופו אלא שאין החמה רואה את העובר דהיינו שמכוסה נגד החמה כמו שכתבו התוס' גבי הדגים דאם לא כן תקשה לך קושית התוספות על העוברים כן נראה לי ביאור דבריהם ולא יקשה בעיניך שהגהתי בדבריהם שאותן התוספות מלאים טעיות ככל רגיל נקרוסם אלא שדעת הטור ל"ע שכתב אם אמר מרואים החמה מותר בסומין מה חילוק יש בין לשון זה לרואי החמה ונראה כוונתו דגם הוא מפרש ש"ס כאן יתור לשון דלמה לו להזכיר החמה כלל אלא ע"כ דאיהו קאמר בלשון דמוק שהחמה רואה אותן דלשון רואי החמה הוא דיוקי' והוא כאומר ש"ש גבם לראיית חמה וא"כ ודאי יוכל לומר בזה שמשמעות שהחמה רואה אותן מה שאין כן באומר מהרואים את החמה אע"פ ש"ש כאן קושיא דלמה אמר יתור לשון דהחמה מכל מקום אין לך תירוץ על הקושיא דאי לאפשר שהחמה רואה אותן דהרואי' אינו סובל פירוש זה דדוקא רואי החמה יש לפרשו כן על כל הדוחק וכולא לומר ש"ס גבם לראייה מן החמה שהוא לשון דביקות מה שאין כן בתיבת רואין שהיא תיבה מוכרחת בלי דביקות לתיבה שלאחריה ממילא פירושו רואין סתם דהיינו שהם הרואים יהיה מה שיהיה וכיון שאין לך שום תירוץ על היתור לשון אין לנו למידן ממה היתור לשון כלום והוה כאלו אמר מהרואים לחוד ע"כ מותר בסומין כן נראה לי כוונת הטור ומה שכתב רמ"א הואיל והלשון ודאי כך פירוש נמי קושיא דיתור לשון אנו מוכרחים לתרץ כן כיון ש"ש תירוץ לפרשו ומו"ח ז"ל כתב דמדברי התוספות אלו משמע שאין היתר אלא באומר מהרואים את החמה דהעיקר הוא לשון את החמה ועל כן מגיה בדברי הטור גם כן את החמה ולא משמע כן בסוף דברי התוס' שהקשו ואם תאמר כו' גם בפירוש דברי הטור לא נראה כן דא"כ לא היה לו להטור לחלק בין רואי חמה לרואין את החמה אלא ברואים גופיה הוו ליה לחלוקי בהכי אם אמר את או לא גם לא ידעתי שום הוכחה מלשון את בזה כלל וכמו שבלא את תדוק לפרש הרואים החמה שבלאים מן החמה הכי נמי אם אמר את הוא במקום מן כמו הכי משמיתם את האלך כלאמי את העיר והתוספות לא כיוונו לזה על כל פנים כמבואר למעיין בדבריהם ואיך שיהיה פירוש דברי הטור נראה למעשה שאין לסמוך להתיר בלשון רואים החמה בסומין כיון שאר הפוסקים לא חילקו הוי ליה הטור יחיד בדבר זה וכן פסק מו"ח ז"ל שאין להתיר בגוונא את החמה והה אין נראה כלל אלא כמשמעות שאר הפוסקים דכל ש"ש יתור לשון דהיינו החמה אנו מפרשים כוונתו כל לשון שיאמר שהחמה רואה אותם כן נראה נעיד: (לא) בכל דבר שאינו בעל חיים כו' בתוספות הביאם ב"י פירשו כן וז"ל דכיון שהזכיר רואי החמה משמע דוקא בעלי חיים שעשויין לראות החמה עד כאן לשונו וקשה הא אנו מפרשים דבריו שהחמה רואה ולא שהם רואים וי"ש לומר דמכל מקום אין הלשון יוצא מידי פשוטו שהם רואים הכי קאמר שהם רואים החמה בלי שום הפסק בנתיים והיינו שהחמה רואה אותם

באר הגולה

סד משנה נדרים דף ל' ע"א
סה טור מהא דפסקו הרמב"ם והרא"ש כלישנא בתרא ודחיקא קמי' והב"י הכין שם
סו שם וירושלמי נספקו בזה ופסקה דלחומרא הוא וכתבו כן לחומרא וכ"כ הר"ן שם וכ"ש רבינו ירוחם
סז שם במשנה
סח כלישנא בתרא שם בגמרא
סט בירושלמי הבאו דין זה בתלמוד הלכי ישמעאל ור"פ בתוספת הביאו מינה לבסתלכה וכו' בנדרים דף מ"ט ע"א ופסק הכל"ם הלכה כר"ע וכ"ש הרמב"ם בפי"ג מה"נ
ע משנה שם דף ל' ע"ב
עא שם בגמרא אמאי קאמר מן הרואים לאפוקי דגים שנים ועוברים שבמעי אמן:

כנסת הגדולה

הוסק שכתב רבינו המחבר ז"ל בלא חסר הטור שכתבה הרמב"ם לענין נשבע פ"ג מהלכות שבועות מכל מקום מה שנו שאר הרמב"ם לדעת הטור בתוספתא שבפרק ב' מה' שבועות מפורש הדין הלז בנשבע וכמו שכתב הר"ן ז"ל בספר כ"ח פרק י"ב מה' שבועות ופ"א מהלכות נדרים ובס' בדק הבית בסי' זה ונסלמה לדעת הראב"ד שכ"כ הדין הלז בנדר ולא בשבועה כמו שכתב בהגהותיו במקומות הנז' יש מקום לומר שכ"י בסוף דלא מיקרי ב"ה וכמו שכתבתי לעיל הכל לדעת הרמב"ם דס"ל שהשבועה בבאים ובאלין אין זה בשבועה לא למלקות ולקרבן ולא לענין איסורא אלא בבא"ה כדי שלא יקל לאסור נדרים ובה"ם פרק י"ב מה' שבועות אם כן ודאי לדידיה כי קתני בתוספתא האומר אני נשבע בתורה ובשמים פטור ודאי דהאי פטור אבל מאיסור קאמר דהכי הוי דינא בנשבע בשמים לפי סברתו ז"ל ואם כן גם בחלוקה הסוף' פטור דקתני דלית בה אפי' איסורא קאמר וכיון שכן ניחא אבל לפי מה שהבין הטור בדעת הרמב"ם שאינו מחלק הדין הלז אלא בנדר נמצא דלדידיה ס"ל הרמב"ם בנשבע בתורה ואפילו משאת על לרעת ול"ק במה שכתב בה דהוי שבועה אפילו במ"ח וא"כ אין הכ"ב לדעת זה התוספתא דקתני בנשבע בתורה דלא הוי נדר אפי' לענין איסור הא לדעת הרמב"ם לפי מה שהבין הטור ז"ל בנשבע בתורה אין שום מלקות דלא ליהוי שבועה ואפילו מסתא מלרעת ולא קאמר בפ"ם בה הוי שבועה ואינו מפרש השונים אלא בנדר כמו שהבין רבינו המחבר בדעת הטור ז"ל באופן שלפי שיטת רבינו המחבר במה שכתב הטור בדעת הרמב"ם קשה הרמב"ם לדעתו בגר לם

חדושי רע"ק

סעי' ל"ה. (יג) ומי שאינו מיורדי הים. תמיהני בשתם המחבר לסקל כדעת הטור ולא חשש לדעת הר"ן (דף פ"ד) שמעלה דבין אם הוא מיורדי הים בשעת הנדר ובין אם הוא מיורדי הים בשעת חלות הנדר אסור ע"ש ול"ע. גם נ"ל דלפי הוכחת הר"ן שם מהסיפא דקונם שאני נהנה לבריות עזה נשמע דאף שאינו תולה נדרו בזמן אלא שאמר קונם שאינו נהנה מיורדי הים והי' א' עכשיו מיושבי היבשה ואח"כ נעשה מיורדי הים דאסור ליהנות דכל שבשעת הנאה הוי מיורדי הים הוא בכלל איסור. שו"ר מצאתי בספר קרבן נתנאל שתמה כן על המחבר הש"ע והאחרונים דעת הר"ן הנ"ל:

ביאור הגר"א

ס' : [נז] ואפילו באותם כו'. ר"ן והרא"ש בשם ירושלמי: [נח] אמר יורדי כו'. הרא"ש והר"ן בשם ירושלמי ע"ש והכ"ע וע' בה"ג: [נט] ואפילו אמר כו'. כמ"ש כ"ה א' ח"ל כי קא משתבע כו': [ס] ומותר בכ"ל כו'. מדקא מלמדנים כו' נקט דוקא בע"ח וכ"ק דברים הטמונים באלון: [סא] ואם

נדר

גליון רש"א

ש"ע סעיף ל"ה. אמר יורדי הים לאחר ל' יום עלי מי שהוא כו'. עי' פ"ת בגליון לקמן סי' רל"ד סעיף ק"ס:

מותם כלומר שלא התפלק בינתים לתשובה הגיס שמותים דק התפלק כמו שכתבו התוי לעיל והעזר לעיל קכיה לית דנתנון מותים אחותם לן זה בהשמעותו מדאמר מן המותים שחותם אחותים אינו דוקא לחתכיו כמו כותי מתם ממילא משמע דנתנו מותים גם כן ולתשובה קיימן:

(לב) לקוח בקרחים ובעלי שיבה ומוחר בנשים ובקטנים שאין נקראים שחורי הראש אלא האנשים (פ) עה"ג ואם הרכם לקרות שחורי הראש לכל אסור (בבל). [מג] (סנהדר מכל דבר שבמה לחוש מב (יג) לקוח לנתנות בחמש שנים שנה כן ויש לחוש). (מעוקי יוסף פ' סחוכר הפציעה ותו' שם קף ע"ב ע"ש ותשובי חמ"ן שם):

לח עה"נדר משוברין שברי אסור (לג) אף בכותיים:

לט עה"נ נדר מעולי ירושלים אסור בישראל (לד) ומיחר בכותיים:

מ עה"נ נדר מבני נח אסור באומות העולם ומותר בישראל עה"נ נדר מזרע אברהם אסור בישראל (לה) עמובנרים (מו) ומותר באומות העולם (לו) עה"נ אפילו בבני ישמעאל ועשו:

מא עה"נ נדר מהערלים (לז) אסור בכולי אומות העולם (יז) ומותר בערלי ישראל:

מב עה"נ נדר מהמולים אסיר בערלי ישראל ומותר בכולי אומות העולם:

מג (יח) עה"נ נדר מישראל אסור בגרים מהגרים מותר בישראל:

מד נדר מישראל אסור בכהנים ולוים מכהנים ולוים מותר בישראל:

מה נדר מכהנים מותר בלוים מלוים מותר בכהנים:

מו [מז] נדר מבנים (יט) מותר בבני בנים:

מז [מח] עה"נ מי שנדר או נשבע על דבר חון בסוערות יו"ט אם אמר שבועתו הוא להוציא (לח) גם חנוכה ופורים מהכלל נאמן. מג (ועיין בח"מ סימן תקיב):

מח [מט] עה"נ מי שנדר (כ) או שנשבע מד שלא יצחוק שום צחוק אסור להטיל גורלות ולא שום אדם בשבילו וכן אסור (פ) להמרות עם חבירו (לט) שקורין אפוסטאר. (מנוד מזה מתנפה):

קכל

מב לקוח לנתנות בחמש כלומר לקוח ליכתב מלוח מחוך החמש וכן עמועע בגיי שם ובדיע:

כתב העוד המדר מן סילדים לו מן המולדים לקוח בין בחוכן בחוכן כבר בין בחוכן בילדו לחיב ולימי מוכח לנח בעוברות ודגים (יד) שמוציאין בילים ואין דכן לסולד עיב. וסוף מפיד דמדים וכתב שבריסים ולף על גב דסוי דבר שלא נח לעולם וכתבתי לעיל קיימן דעיו בדריסה לעכין מי שכתב ניתן מעבר מן סריום דלים בו מן סריום בין סוי דבר שלא נח לעולם ולפשבר זה נקרא יותר נח לעולם כיון דודאי יצא דרך מעולם בכך עביל ילחתם לחך דלף על גב דאין מדם מקדים למבניל ניים מדם לוקר על עלום למבניל כדלעיל קיים כיד: מג ועיין בלים מיקן קנייע כן הוא בכל מסברים ובעמיי. ועשום הוא ליל קי תקיע:

כתב מלמדים פיע לחל שכתב כל מדינים שכתובים בסימן זה וכבל מדברים החלו וכיוצא בהן דין מהדל ומבבע לי הוא ומיניהו ג"י ומשום הוא ויביל קיימן לליע בתבחל מדין המבושם שום לכל דבר לגדלים חין ומכתם דברים שמתבחלו שם: מד שלא ילחוק כי עיין בדבריהם קוף קיימן ניעיו ובבית מדם קיים כ"ל ועיכי לחוק. ועיל קיימן בכיא מעיף ניע וכיא:

לקוט

ביאור הגר"א

נלך כו', גמ' שם: [מא] המולד כו', שם והמניע מפ"ם המולד מן הילודים כו' שכ' המולד לפי שכלך בשיעת הלבנה ושמניע זה לפי שיבואו ללא כהלים"ם ופ"י ופ"ם ממנהי המולד כו' הילודים כו' וכ' שלן שם הילודים בלשון אומם מי שנמצא מניעם כמ"ם כל הן הילוד כו' וכתיב כל משם הילודים במדבר כו' אבל בנים בזה הילודים למטה' היו"ד בסו"ד והלמ"ד בשורק והוא מניעוני פעול ונולדים הלמד נקוק שהוא בשבל מניעוני פועל וניעוני שמשם מקום ענה ושפיל כמ"ם בנה' ובנלדים הלך כו' שמשמם המולד שמם ועליון לא יצא אלא שבקבל ובאמת ילכל בשמם מקום ענה ושתיל אבל ילודים בניעוני פעול הוא מבבר עשם ועליון קיים כמו אדם יולד אבא ולבא שמות הילודים אבר הוא בו ניכוסלים דל"ם אבל הני קראי שבניה שלי"ן מחיכיו ומולם ואן שמות שתולה וכמ"ם פ"ע ודיק וכל המשרשים: [מב] המולד מכ"ד כו', תוס' דב"ב ס"ד ב' ד"ה כאי כו': [מג] נדר מבנים כו': פ"ם דנ"ב: [מה] מי כו', כמ"ם בפ"ם שמם נדרים לשמניע ופי' כו': [מו] מי כו', כנ"ל

חדושי רע"ק

סעי' ל"ז בהג"ה. (יג) לקוח לנתנות בחמש. ואין נ"ל כן דלא משמע לסו לפיעכי היותר לחוש, ובכל נבי חם שהוא עכין וכוונת המולד עכ"ל ומבריק"ם:

ש"ך סק"ב. (יד) שחשילין בינים. ואף בבני חיותי מוכר. עי' בעיל (קמ"ג סק"ח). ולעיל הכי"ף ובהכנ"ח שבשור שם הכא לקוח בדגים שעלים ע' פר"ח (שם סק"ב כ"ה):

סעי' כ'. (טו) ומותר בחומות העולם. ובעזר מזכר ילחק ע' תג"ח (קי' תקל"ח סק"ו):

ט"ו סק"ב ל"ח. (עז) לא מצא לזה מקור. לחדי' משורש בהרח"ם שם בשיבולו לחקור בגרים ומה"ם דמקרלו זכע לבעסם ומבחת כי לא המון גוים בחתך. ועי' בנבכי יוסף (פ"ם בסי' קל"ב):

סעיף מ"א. (יח) ומותר בערבי ישראל. ובתב הב"י דדוקא בחתו ממון ממחם מילה. אבל לא בחומר לעבלות. ובמ"ם בשפר מים מיים הבית והעלה דכל שחיבו להבחים בכלל ומלים הוא:

סעיף מיג. (יט) נדר מיעבחל. ע' בח (ב"י ס"ב ד' ד"ה כתי כו'):

סעי' מ"ח. (כ) או שנשבע מלא ילחוק. ע' ח' בהרח"ם (מ"ב סי"ד) לקף אם נשבע מלא לבחוק בקוני בקוני ואם נשבע מלא ילחוק בלא בחוק:

גליון רש"א

ש"ע סעיף מ"ב. נדר ומבנים מותר בבני בנים. וכן הוא לענין מתח בחשיב בחשיב מיימ פ' למיין סעיף ני:

ש"ע סעיף מ"ח. מי שנדר לו מבשנע מלא ילחוק בום לחוק. בשבשיבו מלא לבחוק בקוני לף למעלה בחשיב ביי מעלות מולא בקוני לבד מלא ילחלי האשבח בחבחים וקלילי למוניי

ובשבע בקוני בן אין לחבר לחי ילחוק בום לחוק. בשבשיבו מלא לבחוק בקוני לף למעלה בחשיב ביי מעלות מולא בקוני לבד מלא ילחלי האשבח בחבחים וקלילי למוניי

מלוי פ' ב' דבקוני מלילן בחר מלבן ולף בחר בוחב מפקי בחשבח ולא בחב בחשבח בם מלין לבחל. מלבן:

שפתי כהן

מה אסור להנות כו' ונדקאמר פרק שבועות הדיינים המלוה חבירו על המשכון כו' ומסיק שמא יגלה זה הפקדון עכ"ל נקוטי מהרי"ל שם ולא ידעתי מאי קאמר היא זו ודאי דפקדון בכלל משכון הוא דהא משכון נופיה פקדון הוא אבל משכון אינו בכלל פקדון. ואם נדר שלא לקבל פקדון הייני' ממש שאמרו חז"ל הכתוב מן הפקדונות ואיכא בכלל זה שלא יהא על המשכון ונראה דאזלינן בתר כוונת המודר (כב) וכמ"ש הרב:

כתוב בתשובת מהרי"ו דפוס פראג סי' התקמ"ה סופר של ראובן שנתן תקיעת כף לשמעון כשיגמור מלאכת ראובן שלא יכתוב לשום אדם כ"א לשמעון ואח"כ נתרפה הע"ל ונסתפק קונטרס אחד של ראובן וי"ש הסופר ועתה שואל הסופר אם יכול לכתוב אותו קונטרס כשיגמור מלאכתו נראה יכתוב לשמעון וכשנסתפק הקונטרס עדיין לא גמר לראובן את הספר ודאי יכול לכתוב כי לא נגמרה מלאכת ראובן ודאי אם נסתפק הקונטרס לאחר שקיים כל הספר או ודאי היתה נגמרה מלאכתו ולא היה יכול לכתוב ואיה ממוכנת כלים פ"ד בגד שאורג בו ג' על ג' כו'. ומשה עוליאל בשחיל אלינור דכפן. ע"כ. והיה בכל מלאכות הדין כן. וכן נראה מהרא"ש שכתב ממוכנת כלים:

מו עולה לו כו' וכ"כ המחבר באו"ח סימן תקס"ח סעיף י' ע"ש:

ריח א ונצטער בלבישתו כו' אבל לא נצטער בלבישה ליכא הוכחה ואסור אפילו בשעיפה וכיפור. וכתוב בתשובת מהרי"ט ח"א סי' קי"ז דף כ"ב ע"ד מי שנכנס בספינה עם אשתו לטייל בים וקם עליהם רוח סערה והיה מפייסה שלא תפחד כו' ונשבע שלא יכנס עוד עם אשתו בספינה לים ואח"כ הולך לילך בספינה כדי לדור בטיל אחרת נראה שלא היתה כוונתו (ג) אלא על הטיול וע"ש שהאריך בזה:

וכתב עוד בח"ב סי' ס"א דף ל"ב ע"ב שנים שהיו דרים בבית אחד ואוכלים על שלחן אחד והיה להן עסק בשותפות והיו בחנות ועל פרעון שכירות הבית והתחות כפל ביניהם קטטה וקפץ אחד מהם ונשבע שלא ישב יחד בבית אחד ושלא יאכל ושלא ישתה ביחד לא כפרש אותו אלא לפי הסברא ולא יהיה אסור אלא לדור יחד בבית א' כמו שהיו קודם ולאכול ולשתות בהוצאה א' בבית אבל הוא מותר לאכול בבית חבירו אחר שנפרדו איש מעל אחיו ומעל הבית וכל אחד עושה הוצאה לבדו בביתו ואח"כ בבית אחר ובשמחת חופה וברית מילה ולאיה מסיה עמן לאו כו' וכן בהיה לגום כו' דאזלינן בתר הכוונה (ג) ולפי הענין שמעשה הנדר:

ב וכל זה דוקא כו' אם לא באומדנא דמוכח כו' כתוב בתשובת מהרי"ט ח"א סי' כ"ז דף מ"ז ע"ד דהא דמפליגי בהכי הייני במילתא דליכא

סימן ריז

הגה: קהל שגזרו חרם שלא להתפלל במנין משום איזה דבר אסורים לקרות בתורה דכל דבר קדושה נקרא תפלה (תשובת הרא"ש כלל ג' סימן כ') [מז] מי שנדר שלא לקבל פקדון מה אסור לכלות על משכון לישראל (מהרי"ל) דיהו נראה דהולכין אחר כוונתו (כא) וכדלך שיתפלל בסימן ר"ל (ל"ע) [מח] מי שנדר או נשבע להתענות כך ימים ואירע תענית צבור מו עולה לו למנין הימים [מט] וכן מי שנדר לילך לבית הקברות או למקום ואירע לו שהלך ע"י עסק שם יצא ידי נדרו (תשובת מהרי"ל סימן קי"ס) וע"ל סימן רל"ט עוד מזה:

ריח כיצד הולכין אחר כוונת הנודר. ובו ו' סעיפים:

א [א] אכל הנודר [ב] או נשבע רואין דברים שבגללן נשבע או נדר ולומדים מהם לאיזה נתכוין והולכין אחר הענין ולא אחר משמעות הדיבור [ג] כיצד היה טעון משא של צמר או פשתים והזיע והיה ריחו קשה ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם הרי זה מותר [ד] ללבוש בגדי צמר או פשתים [ה] ולהתכסות ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו היה לבוש בגדי צמר א (א) [ו] בונצטער בלבישתו ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם אסור ללבוש ומותר לטעון עליו [ז] ומותר להתכסות בגיזי צמר שלא נתכוין זה אלא לבגד צמר וכן כל כיוצא בזה:

הגה: ב [ח] וכל זה דוקא בנודר בינו לבין עצמו (א) אבל בנודר לחבירו על דעת חבירו כולל הולכין אחריו [ט] אם לא (ב) באומדנא דמוכח. (כך משמע בר"ן ובהרמב"ן):

ב [י] גמי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאלים ומפני כך נשבע שלא יעשה יין למכור והיה לו יין עשוי מקודם אסור למכרו:

טורי זהב

אפוטרופא בגמון אסכרי"ז וענין וכתב ב"י בשם רבינו ירוחם בזה דעיקר כוונתו היתה בשבועתו כדי להיומנע ומכל שחוק שמצוי לידי הפסד ממון עכ"ל. ומשמעות זה דהנשבע סתם שלא לשחוק היינו בענין שיש בו הפסד ממון אבל בלא הפסד מותר לשחוק ומכל מקום נראה לי שהולכין אחר כוונת הנשבע בזה דאם בשביל הפסד ממון היה לו דאגה או בשביל שהיה מאבד זמן בעניני שחוק שאז אסור אפי' בשחוק בהכרח כן נ"ל:

ריח (א) ונצטער בלבישתו זו היא דעת הרמב"ם דגם באיסור לבישה בעינן הוכחה דנתכוין ללבישה ולמד כן מגמרא' דתקן היה לבוש והזיע לו וכתב ב"י שהרא"ש חולק וקי"ל דבזה לא בעינן הוכחה דהיה בנודר סתם שאין במשמע אלא ללבוש וגמרא דקתני היה לבוש צמר והזיע לו לאו דוקא וכן הוא דעת הטור שכתב היה לבוש בגד וכדר כו' ולא כתב והזיע לו כמו דכתיב גבי טעינה אלא שהצריך לתרן נמי יכתוב הטור היה לבוש בגד דגם בלבישה לא היה לו לתוכי' כיון שגם סתם האומר כן דינא הכי לפי דעת הרא"ש ומו"ח ז"ל האריך לתרץ קושיא זו ולומר שלבישי' בעינן עכ"פ ולעי"ד נראה דודאי לא בעינן מידי אלא דהטור כתב כן לרבותא דלפי' שהיה לבוש בגד ולא הולך לו הכנרי' מוכחת שלא נתכוין ללבישה שהיה אסורה עליו כיון שאינו הולך שהוא לבוש בגד בשעת נדרו ואין לא היה לבד ממה אפי"ה אמרינן נתכוין לאסור לבישה וכ"ש בלא לבוש בגד כלל כנ"ל פשוט: (ב) באומדנא דמוכח דברי הב"ה הואת דברי רי"בם סי' קנ"ח ולריך שתדע דהתם קאי לענין שאחד היה מנקה מהקהל שיקבלו לסופר זקן אחד ועתה נעל אחד וקבלו הקהל את שניהם בגדר נקתם ואח"כ קילקו הזקן שלא עשה כהוגן ולכו אחם יחידים לומר שגם המעל נסתלק כיון שעל ידי נקמת המנקם קבלו' ונקמתו היתה שיהיה עם הזקן וכיון שנסתלק הזקן ממילא נסתלק המעל לזה הסי"ב הרי"בם שם כיון דבגמון קבלת הקהל משמע שלא תלאו זה בזה אין אנו משגיחים בנקמת המנקם ולא אמרינן דבזול בתר אומדני דהיינו הולאי כתבונו כפי שניקם המנקם כמו דאזלינן הכא בתר אומדנא לענין קונם

דלף

חדושי רע"ק

רק פירות בפירות ע' ת' הרשב"א (ח"ג סש"מ) אם נכלל פירות וע' בפי' זה סכ"ג:

שם בהג"ה. (כא) וכדלך שיתפלל בסי' ר"ם. נשבע שלא למכור לא מותר ליתן במתנה או לגרן לבתו ע' ת' הרלנ"ח (ס"ג סנ"ד) ובת' קול אלי' (סכ"ו). פליגין בכלל מכירה ע' תשו' הרלנ"ח (ס"ג סכ"ו) וע' לעיל (סעיף ל"ח בהג"ה):

ש"ך ס"ק מ"ה. (כג) וכמ"ש הרב. ע' תשו' ושב הכהן (סי' ע"ט):

סי' ריח. סעי' א' בהג"ה. (א) אבל בנודר לחבירו. נשבע לאשתו שלא יוליכנה מעיר פלונית אם עושה מעשי' המכלימי' אותה נגלות הסוב מוליך ממש. כי לא נשבע שלא להוליכה על כתפו. ועוד דבתר דעתה אזלי' כיון דהשביעתו. הריק"ם:

ש"ך ס"ק א'. (ג) אלא על הטיול. ע' ת' הרי"בש (סק"ס), ות' בעל אפרים (סמ"ג). ובת' הר"י לבית הלוי (כלל י' סע"ס):

באה"ד. (ג) ולפי הענין שמעשה הנדר. נשבע שלא ישב עם פלוני במקום אחד ובא אותו פלוני למקום שהי' הנשבע מקודם אין הלאמון סייב ללאת משם. דהשתא חבירו ישב עמו ולא הוא עם חבירו. ריק"ם (לעיל סרע"ו):

ביאור הגר"א

כנ"ל: [מז] מי שנדר שלא כו'. כמ"ש בש"ס הדיינין מי שנשבע כו': [מח] מי שנדר כו'. ע' בא"ח סי' תקס"ח סי"ח: [מט] וכן מי כו'. עס סעיף י':

ריח [א] כל כו'. לשון הרמב"ם: [ב] או נשבע. כמ"ש בש"ס מלונה: [ג] כיצד כו'. פסק כר"י דס"ל דלי"ס לא"ק אלא לפרושי כמו בפירקין דלעיל רי"ח קונם גרים כו' דל"ש וכן אבל שסול אומר סנודר מן הגבינה כו' ועוד דקתם תנא כדבריו ס"ס שלא נתכוין זה כו' ואמרו בירושלמי שם אלי' דלי' היא כו' כהלא"ם: [ד] ללבוש. שם בברייתא: [ה] ולהתכסות. כמתני': [ו] ונצטער. שם בברייתא ומוכח הרמב"ם דמתני' נמי בכה"ג אבל הרין כתב דמתני' פליג אברייתא וק"ל כמתני' וע"ם ד"ה תניא כו' והרא"ם כתב ללבוש דברייתא ל"ד וע"ם במתני': [ז] ומותר להתכסות. במתני' שם: [ח] וכ"ז דוקא כו'. ורלי' מדבעינן תנאי כפול ובפ"ב דקדושין דדברים שבלב כו' וע"ל סי' ר"ל סעי"ו בהג"ה: [ט] א"ל כו'. כמ"ש בפ"ט דל"ב גבי שהלך בנו לגלי' וכמ"ש בח"ג ל"ם דמיו: [י] מי כו'. למד ממטיף מקודם: וכ"ם

אלא

באר הגולה

סימן ריח

[illegible]

כנסת הגדולה

[illegible]

גליון רש"א

סעיף מ"ח בהגה. [illegible]

שם. [illegible]

סימן ריח. ש"ע סעיף א'. [illegible]

שם. [illegible]

טורי זהב

קונם לאו דסיינו דוקא בנודר בימי נבין עלמו הולכין אחר כוונתו מקום דבעינן שיהיה פיו ולבו שוין אבל בנותן מתנה לחבירו כל שלמון המתנה הולך. הולכים אחריו ואין הולכים בזה אחר אומדנא דמוכח אא"כ באומדנא כההיא דמי שהלך במדינת הים והוא בחוזן רמ"ו סעיף א' עד כאן כוונתו דאם הכי מורה על ענין אחר שאלך כוונת הלב שיהיה אחר דבר בדעתו ומשמעות הלשון הא כיון שהוא לטובת חבירו הולך לשמו של המתן פיו ולבו שוין אא"כ דמוכח ומשא"כ בנודר בימי אך מבטלין הלשון לפי ונפסיקין ליה על דבר אחר שלפי האומדנות ומשמע לפי דעת הרא"ש ולפי שהיתה במשמע כו"ם מתוך כוונתו אנו מפרשי'

שפתי כהן

דלאו בית דללא דמוכחא אבל היכא דליכא דללא דמוכחא אף על פי שמשמעו קשה אזלינן בתר אומדנא כו' ואין זה מוכרח. גם מקשיות דברי הרב משמע דלאין חילוק: ג וכ"ש קהל כו' וזהו קצרת הרב שלמד בד"מ מדברי הרשב"א כן. ודלא כת"ה סי' רפ"א.

(ו) ולפע"ד אין במשמע דברי הרשב"א כנגד דברי הת"ה שהרי בת"ה שם מסיק דאם תקנו הקהל כן בחרם שפיטי דהוי דאורייתא כמו שבועה ואסור אלא דמספקא ליה אם תקנו סתם בתקנות דעלמא בלי חרם אי חשיבא דאורייתא או דרבנן ע"ש ...

שולחן ערוך

הגה דאף על פי שהאומר שלא יעשה (ג) אזלינן בתר כוונתו (ב"י בשם הרשב"א) ג (ד) [יב] וכל שכן קהל שעשו תקנה כיולא בזה שאסורין לעבור אפילו מה שהיה להם קודם לכן. (הגהת הרב ומשמעות הרשב"א ולא כת"ה סימן רפ"א):

ג דהוו מפצירין בו לישא בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות ליהנות לו שלא נתכוין אלא לשום אישות:

ד ה היה מפציר בחבירו שיאכל אצלו ומיאן ואמר קונם לביתך שאיני נכנס וטיפת צונן שאיני טועם [יג] מותר ליכנס לביתו ולשתות לו צונן ד שלא נתכוין

באר הגולה

ד משנה שם דף כ"ג ע"ב

ה שם במשנה:

נקודות הכסף

כנסת הגדולה

ביאור הגר"א

[יב] וכ"ש קהל כו'. ועמ"ך בשם הרשב"א שמחלק ע"ז ... פ"ק דחולין וכדברי הרא"ש בתשו' כלל ... : [יג] מותר כו'. ר"ל אבל לאכול ולשתות אסור וכמ"ש

חדושי רע"ק

ט"ז ס"ק ג'. (ד) אלא שמותר לדברי עלמו. ע' בת' עבודת הגרשוני (סי' ב'): בסה"ד. (ס) והכא נמי דכותי'. בן הפכים הריק"ם להתיר להלכה ולמעשה: ש"ך ס"ק ג'. (ו) ולפענ"ד. ע' ת' רעק"א (סו"ד סקל"ג):

גליון רש"א

ט"ז ס"ק ב'. ודאי הגבירה ביד הנותן לפרשו בענין שטוב לו ...

נתכוין ו אלא שלא יאכל וישתה עמו בסעודה זו וכן כל כיוצא בזה. ה (מי שנדר לנקה או שלא נדר מסתם חולה ומת עיין לקמן סימן ל"כ):

ה (ס) ואמר לחבירו השאילני פרתך א"ל אינה פנויה אמר קונם שאיני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש שרהו בעצמו הוא אסור לחרוש באותה פרה (ע) אבל אחרים מותרין לחרוש לו בה ואם אין דרכו לחרוש בעצמו אלא אריסין חורשין לו [יג] הוא וכל אדם אסורין:

ו ז תהסכמה שצוה לבטל השר מקצתה אין ההסכמה בטילה מפני ציווי:

הגה [יד] קהל שהסכימו על א' ז שלא ידור עמהם ואח"כ רולה לישב שם בעבות הדין כפי המנהג שנדרו עליו אם לא כיונו רק על דירת קבע עם אשתו ובניו שנות שרי [יו] ואם לאו הכל אסור. (רמב"ן סימן ל"ז):

ריט דין הנודר בלא קביעות זמן. ובו ג' סעיפים:

א א אמי שנדר או נשבע לישא אשה או לקנות בית וכיוצא בו ב ולא קבע זמן (א) אין מחייבין אותו לישא או לקנות עד שימצא הראוי לו:

ב הנשבע לשכור מלמד לבנו עד עשרה לשרין ג כל זמן שישכור מלמד הגון הוא פטור ג ויזהר שלא ישלח המלמד הראשון עד שיבא השני. (כי צריך לשכור המלמד הראשון ההגון לו אם לא שכח לו מלמד אחר). (תשובת הרשב"א):

ג [א] ד מי שאסר דבר אחד עליו בלא זמן ד (א) אסור בו לעולם:

קונם

שפתי כהן

הלכך אסור בסעודה זו (ז) ותו לא: ה מי שנדר כו' מחמת חולה שהיה לו ומת החולה ע"ל סימן רי"ך סעיף בהג"ה ומ"ש שם: ו הסכמה כו' ע"ל סימן רכ"ח סעיף ט"ז: ז שלא ידור כו' ע"ל סי' רי"ן סל"ב בהג"ה:

כתוב בתשובת מבי"ט ח"א סי' קפ"ה דף ע"ח ע"ב מי שנשבע שלא יאכל חוץ מביתו אם הלך אחר כוונתו שלא היתה אלא באותה מדינה ולא במדינה אחרת זה אינו כי מה שהולכים אחר כוונת הנודר הוא במה שיש בו משמעות ב' לשונות כמו הכא (לעיל סימן רי"ח) אבל מי שנדר על איזה דבר אינו נאמן לומר לא נתכוונתי לאסור עלמי בדבר זה אלא בעיר זה ולא בעיר אחרת כי סתם נדר שנשבע הוא בכל מקום וה"ל לפרש כו'. ועיין עוד שם כמה דינים. ומיהו אם רואים הדבר שנגלה נדר כגון שהיו אנשים רעים באותו עיר ונדר שלא יאכל בביתם ויצאו בנם הולכים אחריו:

ריט א מי שנדר כו' ר"ל שהתפיס בדבר אחד שאומר דבר פלוני אסור עלי אם לא אשא אשה דאל"כ הוי לי שבועה ואינו נדר כלל. פרישה. ומיהו בלאו הכי איכא בכל ענין הוי נדר כדלעיל ס"ס ר"ו (ע"ל סי' ר"ח ס"ק ב') ועיין ד"יא ג"כ דמהכי מדין ידוע אם הולך לנדר בלשון שבועה: ב ולא קבע זמן כו' ל"ד אלא היה קבע זמן לישא אשה תוך שנה וכה"ג אין מחייבים אותו אלא לישא אשה ההגונה לו כ"כ בתשובת מבי"ט ח"ב סי' קי"ד דף כ' ע"ב: ג כל זמן כו' שלא נשבע זה לשכור מלמד החכם יותר שיוכל לשכור וכל הנדרים אינם הולכים אלא אחר כוונת הלב וכיון שתחלת תלמוד כ"כ לאוי והגון אף שלא הגיע למדרגות הרבנות כמו א' מגדולי הרבנים דלא נתכוין זה אלא לראוי לו. שם: ד אסור בו לעולם כי כתוב בד"מ שהאריך הגמ"יי דשבועות דדוקא בנדר אמרינן הכי כיון דאסר חפצים עליו אבל שבועה דאסר נפשיה אחפצא דמי לנזירות דסתמא ל' יום ומיהו מסיק שם בשם הרא"ש ס"פ שבועות שתים דגם בשבועה אסור לעולם וכן מבואר בהרא"ש שם והעתיק כיאה דל"ק מ"ש הב"י כ"כ הרא"ש ס"פ שבועות שתים מקבלא ולפע"ד דין זה מבואר פ"ק דנדרים דף ד' כו'. דנשים אינו מבואר רק בנדרים והרא"ש איירי בשבועות וכ"כ הרב לקמן סימן רל"ז סי"ד בשבועה דאם נשבע סתם אסור לעולם:

מע"ל

טורי זהב

כשאר נתיקו וכל תיקו דרבנן לקולא והכא מי דרבנן הוא שהרי אין כאן איסור אלא מצד התקנה של הקהל וכן כלאוי בת"ה סי' רפ"ח שהביא בשם אחד מהגדולים שהורה בענין שעשו הקהל תקנה שלא למכור בשר ביוקר והמעכך שקלנו לכם והיה לאחד בשר שמעט למכור ביוקר כיון שהיה בידו קודם התקנה והב"א דאיים מב"א זו וכתב בשם בעל ת"ה דס"ל כיון דהתקנה בעלמא היתה ולא בגלאה אבל כל שעשו חרם הוא דאורייתא ואזלינן לחומרא וכתב אח"כ וז"ל ואף שיש לי קלת הרהור על השיא הוראה דבת"ה כתב דהנשבע שלא יהנה בתקנת הקהל חשוב שבועה שהרי לאותה התקנה הקהל מי הוה דאורייתא ומסיק דבנדרים שאינן אלא דרבנן כגון על דבר שאין בו ממש וכיוצא בזה דהוה תיקו דרבנן ולקולא ע"כ לפי זה אין מקום לאלו כ"ש שכתב בע"א כאן לענין תקנת הקהל דהא תחלה כתב שהש"ע לענין נשבע ושבועה דאורייתא והלך יליף מזה לענין תקנה שאינה מן התורה ולפע"ד שכתב ת"ה שיש לו קלת הרהור בתקנה מ"מ מבואר שם שאין דעתו לחלוק ולהחמיר בתקנה ולבטל הלכה למעשה שהורה הגדול ההוא ובאמת כבר כתבתי בסימן רכ"ח סעיף ל"ג ליישב ההרהור של ת"ה בטוב טעם דדוקא בנידי דהוא לנדור מילתא דעבירה הוה דאורייתא משא"כ בנידי דהוא לכללי ממון או שאר ענינים שאינם שייכים לעבירה. שוב ראיתי בדברי רש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ו שהביא כך פירושא דהרא"ש על הבעיה שזכרנו דהתירוץ הראשון של הרא"ש דנפקא מיני' לענין אם אדם אוסר על עלמו כו' נמצא מזה דהוה ספיקא דרבנן דכל שאדם אוסר על עלמו בלשון נדר שאומר איני אוכל דבר פלוני ואינו מתפיס בדבר איסור אינו אלא מדרבנן ומולך על הרא"ש בזה דבנדרים הלך אחר ל' בני אדם ולפי לשון בני אדם אסור לאכול מה הוא כבינ"ג הזמן על כן נראה כתירוץ השני של הרא"ש לענין שהלו ב"ד לאסור כו' וספיקא דרבנן לקולא ומ"מ דוקא כשהלו ב"ד לאסור אבל אם גזרו בחרם ואסור שלא לאכול דבר זה הוה דאורייתא די"ש כח ביד ב"ד להחרים ולנדות אפילו שלא מן הדין אם דעתם למיגדר מילתא וא"כ הוה ספיקא דאורייתא ולחומרא ולפי זה מה שמעשה בימים שגזרו השמי רוסיא בקיבוץ רב עם שלא לשתות סתם יין של ישראל רק אם יש לו עדים מהוגני' יעידו על כשרותו והגבילו זמן לגזירתם כל מה שיותר כבר בידם גם כן אסור דספיקא דאורייתא היא עכ"ל רש"ל הרי דבתקנה בלא חרם פשוט בדבריו להתיר בספק וכיון דנגמר זה שזכר רש"ל הוה ספק דרבנן אזלינן לקולא ואין כאן איסור אלא אם נעשית התקנה בחרם הקהל וגם בזה יש כאן ב"ה בלא נתערב אותו דבר שהותר בא"ח תערובות בענין שיש בו ספק ס"ל ספק ספיקא כיון שהאיסור עלמו אינו ברור אלא ממה שנאמר בתיק בגוי ודין זה של ספק איסור שנתערב אימתי הוה ספק ספיקא נתבאר בסי' קי' לעיל בדברים סוף סעי' ע' דבעינן ג' תערובות משא"כ אם היה המקור מדברי רשב"ן והיה ודאי איסור לא היה מקרי ספק ספיקא רק בג' תערובות כמ"ש בסי' קי' שם והאמת יורה דרכו שאין זה אלא ספק איסור כמ"ש הרא"ש בפירוש כבלע"ד ברור:

ריט (א) אסור בו לעולם ואף על גב דגבי נזירות אמרינן סתם נזירות ל' יום שאני בנדר שכולל בו נדרי הקדש ונדרי איסור וכהם שמוקדים בהאי לשונם קדושה שלמים ס"ל בנדרי איסור כ"כ הר"ן בנדרים דף ד' ובהגהות מרדכי דשבועות כתב וז"ל דלגבי נזירות איתסר נמי תפלה הלכך קבלה הוא שלא שיעבד עלמו אלא בפחות שיוכל אבל נדרים אוסר חפצי עליו הלכך לא גמרינן מנזיר עכ"ל. וכתוב בד"מ ול"נ לפי זה אם אוסר עלמו בשבועה אם לומדים מנזירות דלא ליתסר רק ל' יום עכ"ל וספיקא דאורייתא הוה גם לפי טעם הר"ן דהא בשבועה לא שייך טעם דהר"ן דהקדש אינו כלל בשבועה. ומ"מ נראה ברור דגם בשבועה אסור לעולם מדתניא סוף פ"ק דנדרים שומר בנדרים ומשבועה שאלין על דבר מצוה כרעות ואם איתא היה לו לשנות גם זאת דבנדרים אסור לעולם משא"כ בשבועה אלא פשוט שבשבועה ונדרים שוין בזה מאיזה ליעוד:

ולילה

באר הגולה

ו רמב"ם בשם רבן י' מהתוספתא פ"ד וב"י הרין (ומ"ש ד' ע"ב ע"ש)
ז משנה שם דף מ"ח ע"א (ורמב"ם שם)
ח ריב"ש בתשובה סי' פ"ב:

סימן ריט

א בריי"תא בגיטין דף פ' ע"א
ב הרשב"א בתשובה מבריי"תא דלעיל דלא נתכוונו אלא לראוי לו
ג שם ומפרש שם מפני שסוף מהר"ב ... ולוקח מימ"ב וכו' ר"ים דף ו' ע"א וכ"ש במנין הלימוד שהגיעו הוי פסידא דלא הוי
ד הרא"ש סוף פ"ב דשבועות וסיים שם דלינה זמן שבו לו דלא מתחבר שלא יאסר אלא רגע אחד:

כנסת הגדולה

גם כן מדהגיה הירושלמי וכמ"ש כנינו המחבר ואף כתב ז"ל דהרא"ש ס"ל דהמתפיס במ"ם בנ לא הוי נדר עד שאמר זה גם מה שכתב בדעת הטור לאסור כסברא דאסור' והכי זה בכנסת הגדולה ק לדידיה יהיה שגרה הטור הבך שגרת אביו הרא"ש והמחבר דוק הטיב כי נכון הוא:

חדושי רע"ק

ש"ך ס"ק ד'. (ז) ותו לא. ע' בת' מהרל"ח ששון (סקכ"ד) ובת' מהרלב"ח (ס"ס קכ"ו) ול"ע:
סעיף ה'. (ס) אמר לחבירו. ע' דרשות הרשב"א (ס' ויסי'):
שב. (ע) אבל אחרי' מותרי'. נשבע שלא לחרוש בפרה זו ומכרה לאחר. הלוקח יכול לחרוש. ס"ז לעיל (סי' ט"ז סק"ח):
סי' רי"ט. סעיף א'. (א) אין מחייבין אותו לישא. ע' תשו' הרלב"ם (סי' קל"ט) ובת' מהרל"ט (ח"א סי' קל"א):

יום

ביאור הגר"א

וכמ"ש בתוספתא' פ"ד מותר ליכנס לביתו ולרחוץ עמו בגנון ואסור לאכול ולשתות וכ"ש וכ"ל ולשתות עמו בגנון דלא כהרא"ש וטור שמתירין גם לאכול ולשתות כיון שאין פיו ולבו שוין כמ"ש בפ"ב דשבועות: [יג] הוא וכל כו'. כגי' ספרים שלנו והרמב"ם והר"ן דלא כהרא"ש והטור: [יד] קהל כו'. כנ"ל ס"ם: [טו] ואם לאו כו'. כמ"ש דירת ערלי כנעין ונקרא דירה:

ריט [א] מי כו'. שבועות כ"ט א' באומר יאסרו כו' ול' הרא"ש שם ומש"ם כ"ס א' סכא דלא כו' כ"ל דאמר בהליא יום א' ועי' סי' רל"ו ס"ד בהג"ה ובנדרים ס"ז א' וס' דלא כו' ושם כ"ד ב' באומר כו' ושם ל"ט א' באומר יאסרו כו' כיון כו' ועי' ל"ן שם ד"ה היכי כו':

נין

רכ (א) ולילה שבנתיים ואם עמד בלילה והתחיל הנדר אסור בלילה וביום שלאחריו ובלילה שניה וביום שלאחריו

אחרי בתשובה סי׳ י״ג: (ב) באמצע השבוע לאו דוקא כמו שכתב אח״כ או קודם לו ולא אתי לאפוקי אלא עומד ביום השבת דאז אינו אסור אלא עד מוצאי השבת כמו בסעיף ו׳ בב״ע באהל״ל כ״כ הר״ן:

ומ״ש שבוע זה בנדר ובראשונים ובר״ן ובכלים כתוב שבת זו אלא שבעל הש״ע ס״ל דגם בלשון שבוע כולל יום השבת דהא לשון שבוע הוא ל׳ שבעה דהיינו כל שבעת ימי השבוע עם השבת

רכ חילוק שבין קונם יין להיום או לזמן ודין הנודר על דבר שאינו קבוע. ובו כ״ג סעיפים:

א א קונם יין שאני טועם (א) יום אחד או ב קונם יין שאני טועם יום אסור בו א (ג) מעת לעת ג ואם אמר קונם יין ב שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך [א] בין עומד בתחלת היום או בסופו ג ד וצריך שאלה לחכם ה גזירה שמא פעם אחרת יאסור עליו יום אחד ולא ידע להפריש בין היום ליום אחד ויבא לשתות בלילה [ב] (ג) ווי״א שאם היה נדר של מצוה כגון ללמוד או לקיים שום מצוה אינו צריך התרה. [ג] (ומיהו בקבלת תענית בעלמא יוכל לאכול מיד בלילה ד ואין צריך התרת חכם). (ג״י בשם הר״ן):

ב [ד] ז אמר ביום שאעשה דבר פלוני ה לא אוכל אותו היום דינו כהיום שמותר בלילה [ה] ואם אמר אותו היום ולמחרתו אסור אותו היום ומחרתו ו (א) ולילה שבנתיים:

ג ח היה עומד (ב) באמצע השבוע ז או קודם לו ואמר קונם יין שאני טועם ח ט שבוע זה אסור עד תשלום כל השבוע ויום שבת הבא אסור נ״כ י (ג) [ו] (ומותר אחר כך בלא שאלת חכם) (ר׳ ירוחם נ״ד) ואם אמר שבוע אחד ט או שבוע סתם יא אסור [ז] מעת לעת:

ד י היה עומד בתוך החדש או קודם לו ואמר חדש זה אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ר״ח יב [ח] יא אפילו ר״ח שני ימים שהראשון לתשלום חדש שעבר אפילו הכי מותר בו כיון שבלשון בני אדם קורים אותו ר״ח (וכל שכן אם נדר נעשות קודם ר״ח צריך לקיימו קודם יום ראשון):

ה יב אמר חדש אחד יג או חדש סתם יג אסור מיום ליום:

ו יד היה עומד בתוך השנה או קודם לה ואמר השנה זו אסור עד תשלום השנה ומותר ביום ר״ה טו שהשנה זו מונים מתשרי שאפילו אם עומד בכ״ט באלול כיון שהגיע תשרי מותר:

ז [ט] יו אמר שנה אחת יז או שנה סתם יד אסור מעת לעת טו [י] יח ואם נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה [יא] יט ואם עומד בחורף ואמר שנה זו והוא מעוברת אסור עד תשרי ולא אמרינן שאדר שני יעלה לו במקום אלול:

אמר

ביאור הגר״א

חדושי רע״ק

גליון רש״א

נקודות הכסף

ח כ אמר עד ר"ח אדר (ד) עד ר"ח אדר ראשון עד סוף אדר יז [יג] כא עד סוף אדר שני יז [יג] כב ולהרמב"ם אם ידע שהשנה מעוברת ואמר עד ר"ח אדר אסור (ה) עד ראש חדש אדר שני:

ט כג היה עומד בתוך השמיטה או קודם לה ואמר שמיטה זו אסור עד סוף השמיטה ואסור גם בשנה השביעית:

י כד אמר שמיטה אחת כה או שמיטה סתם אסור שבע שנים מעת לעת:

יא יח כו האוסר עצמו בדבר עד הפסח או שאמר [יד] כז עד פני הפסח אינו אסור יט (ה) אלא עד שיגיע בלבד כח ואם אמר עד שיהיה הפסח הרי זה אסור עד שיצא הפסח כט ויש אומרים דעד פני הפסח אסור עד שיצא:

יב ל אמר כ עד הקציר או עד הבציר או שאמר עד שיהיו הבציר או הקציר אינו אסור אלא כא עד שיגיע שכל דבר (ו) שאין זמנו ידוע כב בכל לשון שיאמר אינו אסור אלא עד שיגיע:

יג לא בכל מקום זמן הנדר הוא לפי מה שממהרין או מאחרין לקצור בו לב ואנו הולכים אחר המקום שעומד בו הנודר בשעת הנדר אפילו אם הלך אח"כ הנודר אל מקום אחר כג בין להחמיר כגון (ז) שהלך למקום [שממהרין] הקציר בין להקל שהלך למקום (שמאחרין) אותו:

קציר

טורי זהב

שמלאו בשנין זה לענין עד הפסח או עד שיהיה הפסח דשם אין צריכין שלא *ומו"ה ז"ל כתב מסברי דבעפיה לקוין דלריך שלא לגם ליטעי אינשי ולא נמצא כן מהפוסקים שלא הזכירו כלל עכ"ל: (ד) עד ר"ח אדר כלשון דהלכה כרבי יהודה דקי"ל ליה סתם אדר הוא אדר ראשון ומ"מ בעד סוף אדר הוא אסור עד סוף אדר השני דשני אדרים כחד חשבינן להו כ"כ הרא"ש ופשוט שאם אמר עד חצי אדר דהיינו עד חצי אדר ראשון ולא אמרינן עד ר"ח אדר ב' קאמר דאין שם חצי משמע על ר"ח השני דדוקא לענין סוף אדר חשבינן להו כחד לענין שהוא עד כלות החודש השני בשם אדר יהיה מי שיהיה וכן כתב מו"ח ז"ל: (ה) עד ר"ח אדר השני הרמב"ם פסק כר"מ דקי"ל סתם אדר הוא אדר שני אלא דקי"ל כל שלא ידע שהשנה מעוברת מסתמא נתכוין לאדר הסמוך לשבט: (ו) שאין זמנו ידוע דלא ממית אינש נפשיה לאסור בספיקא כן אין ידוע התחלה כן אין ידוע משך הזמן כמה יהיה כ"כ הר"ן: (ז) שהלך למקום כ"ל שהלך ממקום וכן בפסח:

קל"ר

שפתי כהן

בתעברה כו' מדברי הסמ"ע בח"מ סימן ש"ג ס"ק כ"ב נראה מבואר דהיינו דוקא בעומד באמצע השנה או קודם אבל בעומד בר"ה ולומר שנה זו אינו אסור אלא עד ר"ה לא"כ הכ"ל שנה זו אבל בשאינו עומד בר"ה לא הוי מ"ל שנה זו דלא"כ הוה משמע רק עד ר"ה ובאמת ר"ל שנה תמימה ע"ש ונ"ל גם דעת הר"ן כן דבנדרים ר"ס דף ק"א כתב בשבועות דאי אמר שנה א' ועומד בר"ה לא מיתסר בעיבורה (וכדמוכח שם בש"ס הכי לפירושו ומשמע שם שאינו פי' אמר בש"ס רק זה ע"ש) וכ"כ אח"כ בדף ס"ג דעיקר רבותא דתנא דאפילו כבר מתחלת השנה כיון דאמר השנה לא אמרינן שנה אחד קאמר אלא אסור בה ובעיבורה דהיינו י"ג חדש כו' ומ"ש בסוף דבריו ואי הוכך עוד נ"מ דאפילו בנודר שנה א' סתם אסור בעיבורה דמסתמא שנה זו משמע כו' קאי אעומד באמצע השנה דמיירי לעיל מיני' בסמוך ולאפוקי מדברי הרשב"א שהביא שם. כן נ"ל ברור בדברי הר"ן ומ"ש בר"ן גופיה ודוק כי הב"י הביאו בקצרה ודלא כהסמ"ע שם שכתב אף ע"פ שבר"ן משמע שאינו מחלק בהכי כו' ודלא כהב"ח שכתב וכבר האריך הר"ן כו' הלכך אם עומד בר"ה בין אמר שנה זו בין אמר שנה אחד או שנה סתם או השנה אסור י"ג חדש כו' שוב מלאתי בתשובת ר' אהרן ששון סי' קי"ג שהאריך בדברי הר"ן והכ"מ בקושיא ולפע"ד...

נקודות הכסף

גליון רש"א

חדושי רע"ק

ביאור הגר"א

טורי זהב

(ח) קציר חטים כ"ל גרוע דס"ל לענין התחלה אבל באמצע עד סוף הקציר דהיינו שיכלה כל הקציר אפילו של שעורין ודומה לעד סוף האדר דבסעיף ח' וכבר כתבתי מזה בס' ר"ן סי"ב ולהכן מה שאין הולכים שם אחר הרוב וכאן הולכין אחר הרוב ע"ש בטוב טעם בס"ד: (ט) אם חשוב זמנו קבוע פי' כיון שבידו לדחות השתוכה יש סברא דלא הוה זמנו קבוע: (י) צריך להמתין כו' שם בתי"ט מסיק בדין מותר אלא מטעם גזירה שמא אף בגלאו הכי אתי להתיר: (יא) וכ"ש האומר אתן סלע כו' כן נ"ל ופירוש וכ"ש אם אומר תגלח כפול: (יב) עד הגשם ומשמע זמן גשם ומשמע זמן רביעה אחרונה דהיינו ר"ח כסלו שאז כלו כבר ג' רביעיות הראשונה והאמצעית אבל אם ירד בהם גשם די ברביעה ראשונה שהיא ר"ן חסון זה דעת הרמב"ם ולא כהטור שכתב עד רביעה ראשונה אפילו לא ירד גשם והגיעה פי' גשם על שרובץ על הארץ: (יג) עד הגשמים ומשמע ירידת הגשמים דוקא ומשמע לשון רבים ומיעוט רבים שנים דהיינו שמתי גשמים ירדו רביעה ראשונה ושניה. ומבואר במשנה דגם אם אומר עד שיהיו הגשמים אין לאסור רק עד שיגיעו התחלת הגשמים והטעם לפי שאין זמן קבוע והוה כקציר דסעיף י"ב והיינו לפי שאין זמן להתחלת הגשמים שיהיו כ"כ ר"ן והרא"ש כתב לפי שאין זמן קבוע למשך ירידתן והעיקר לא הוצרך לכתוב דבר זה מקור על מה שכתב בקציר בסעיף י"ב וילמוד זה מזה. וגם אם אומר עד הגשם שהיינו עד זמן הגשם וי"מ לא מקרי זמנו קבוע כיון שמשך ירידתם אין להם קביעות כמה יהיו על כן בכל לשון לאסור עד שיגיע התחלתם: (יד) ובגולה זמן הגשמים כו' פירוש אם אמר כן בגולה כו' וכמ"ש בסעיף

שולחן ערוך

יד [לג] קציר סתם הוא (ח) קציר חטים [טו] ואם המקום שנדר בו **כד** רובו קציר שעורים הולכין אחריו:

טו [טז] [לד] אם קבע זמן למשתה בנו ונדר עד זמן משתה בנו מספקא לן **כה** (ט) אם חשוב כו זמנו קבוע והולכין בו להחמיר:

הגה **כז** [יז] ואפילו אם מת הבן קודם שהגיע המשתה אלו צריך להמתין עד אותו זמן וכן אם נדר לעשות דבר עד שיהיה בנו בר מצוה ומת (י) צריך להמתין עד שיהיה ראוי להיות בר מצוה (ת"ה סימן רע"ז) ועיין בא"ח סימן תקס"ט יחיד או רבים שקבלו עליהם תענית ומתה אחד מהם ועברה אם צריכים להשלים תעניתם והוא הדין בנדר נדר לעשות צדקה או שאר נדרים (א"ז פסק דחייב לקיים נדרו) ונ"ל דכל זה מיירי נקבלו עליהם סתם אבל אם פירש דבריו [יח] כגון מי שנדר ואמר אם יהיה פלוני החולה אתענה כך וכך או אתן כך וכך לצדקה אם מת אותו פלוני פטור מנדרו דהרי התנה בפירוש (ו) ולא בעינן תנאי כפול בנדרים דלא גרע דיבורו מכוונת הנודר כדלעיל סימן ר"ח וכן יתבאר לקמן סוף סימן רל"ב (ל"ע) (יא) [יט] וכל שכן האומר אתן סלע לצדקה כדי שיחיה בני ואם לא יחיה לא אתן [כ] אף על גב דאומר על מנת לקבל פרס מכל מקום פטור אם לא יחיה. (ב"י בי' רל"ט בשם ר"ב והוא תשו' מהרי"ל ק"ץ ול"ע שם):

יו [לה] עד הקיץ עד שיקוצו [כא] [לו] הרבה ומכניסין [כב] [לז] התאנים בכלכלות:

יז [לח] עד שיעבור הקיץ **כח** עד שישברו הסכינים שקוצצים בהם התאנים:

יח [כג] [לט] האוסר עצמו בדבר (יב) עד הגשם **כט** הרי זה אסור **ל** עד זמן הגשמים שהוא בא"י ר"ח כסלו הגיע זמן הגשמים הרי זה מותר בין ירדו גשמים בין לא ירדו ואם ירדו **לא** מי"ז במרחשון מותר [כד] [מ] ואם אמר (יג) עד הגשמים הרי זה אסור עד שירדו הגשמים והוא שירדו מזמן רביעה שניה שהוא בארץ ישראל ומקומות הסמוכים לה מכ"ג במרחשון ואילך:

הגה **לב** (יד) [כה] ובגולה זמן הגשמים

שפתי כהן

שמאחרין אותו כדלעיל: **כד** רובו קציר שעורים כו' ול"ד לספק דלעיל סימן ר"ך סי"ג וסי"ו דהתם מספקינן במה היתה מחשבתו אם לרוב לי העניר או לרוב מפוק סמיך ואזלינן לחומרא אבל הכא ודאי דלהשגיח הוא ולהכי עיקר וקולא התם למה שהוא הרוב בעירו עכ"ל עמ"ש כזולא בזה כתב הב"ח ע"ש ועיל סי' ר"ח סי"ק ג': **כה** אם חשוב זמנו קבוע ולם אמר עד שיהא אסור עד שילא וכן אם דחה זמן המשתה אסור עד שיהא ממש כמ"ש הר"ן סוף דף ס"ג: **כו** זמנו קבוע או לא כיון שבידו לדחותו: **כז** ואפילו כו' כלומר שהכא נודר זה מסדין שאחייב בנדר עד שיהא בנו בר מצוה ולאפוקי נתנאה דהתם זמנו קבוע עד שיהא בן י"ג שנים אבל הכא בידו לאחר או להקדים זמן הנשואין וא"כ לא היתה כוונתו אלא עד שיעשה המשתה ולא על הזמן ואף בנודר עד שיהא בנו בר מצוה מסיק בת"ש שם דנראה דשרי מיד כשמת אלא דא"כ פתב ד"מ להתיישב בדבר די"ל דדוני נבע באומר הרי נידך אם לא באתי עד י"ב חדש ומת בתוך יב"ח דאינו נבע אלא לאחר יב"ח דבזריך מת לאו לא מת וה"ש הכא ע"ש. ולפענ"ד נ"ל כלל דהכא עיקר כוונתו היה בנדר עד שיזכה שיהא הבן בר מצוה ומ"מ כשמת בטל נדרו והוה כאלו אמר הריני נודר עד שיהיה בני ויהא בר מצוה (וכ"ש בענין המשנה דמיירי שם בת"ש שנדר בשעת שהיה בנו חולה ולאח"כ עמד הבן וחולי זה ולאח"כ כיון שנים או שלשים כפטר וחולי אמר עיקר כוונתו היה שיזכה שיהא הבן בר מצוה) (ולאשר גם הרב לא מיירי בנדר כשהיה בנו חולה והיינו דכתב קמא אם נדר עד שיהיה בנו בר מצוה כו') והנה עליך נבע אם אומר הרי גיטך אם ימות פלוני תוך י"ב חדש ומת תוך יב"ח וכי גזרינן נמי מת לאו לא מת ומודקא צדרים דהכא אמר לשון בני אדם שומעין כל זמן שיהיה הבן קך היה כוונתו להלכה גם בנדר עד שיהא בר מצוה אלא שכבר הורה זקן ואין משיבין את מהרא"י אבל לאחייב גם במשתה בנו אין לנו וכמ"ש ול"ע. שוב מלאתי בספר ג"ה שכתב על דברי התי"ה הכ"ל וז"ל ולא מיסרי שרי לשתות יין מיד אחר מיתת בנו והתם שאני דאיכא למיגזר אטו לא מת וכמ"ש בתוספות שם ע"ש: **כח** עד שישברו הסכינים כו' פי' שכבר עבר כל זמן קצירתו: **כט** ס"ז אסור עד זמן הגשמים כו' והרא"ש והטור והרמב"ם פסקו דאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה וכן פרש"י בנדרים סוף דף ס"ב: **ל** עד זמן הגשמים שהוא בא"י ר"ח כסלו כו' רביעה להרמב"ם ומחבר: **לא** מי"ז במרחשון שהוא רביעה ראשונה וכל זה לדעת הרמב"ם אבל הרא"ש והטור פסקו כרבי יהודה דרביעה ראשונה הוא שבעה במרחשון וסכ"ה בר"ן בו ואם אמר עד הגשם אסור עד ז' במרחשון ואז מותר בין ירדו בין לא ירדו ואם אמר עד הגשמים או עד שיהא הגשמים אסור עד שירדו ברביעה שנייה (וכן דעת ר' ירוחם בי"ד היו אלא שם שם מים נלמוניו ע"ש) והמחבר והרב הסמיטו דעתם משום שתוס בב"י סילק פסקו כר' יודא לגבי ר' יוסי אבל באותה תוריכי על תוריכתו שהרי מגואר בש"ס בנדרים (דף ס"ב ע"א) גמאי כיון לשלמה ולנדרים ולתענית ובשלמה ק"ל שהוא ז' במרחשון וכמ"ש הטור א"ח רס"י קי"ז והוא מוקסם וכל הפוסקים וכ"כ הב"י בפרק דתענית (דף ו' סוף ע"א) נראה לכר' דס"ג אמר רב חסדא הלכה כרבי יודא לאמר רביעה ראשונה ג' במרחשון ולא מתחילין לשאול כדאמרינן עכ"ל וכן מוכח שם בש"ס דאמר רב חסדא הלכה כר"ג דשואלין בז' במרחשון והכי פסקי קא פסיק הלכתא בש"ס שם דף י' ולדרבה על הרמב"ם יש לתמוה שכתב מה' תפלה פסק דשואלין בז' במרחשון והיינו כר' יודא וכאן פסק דרביעה ראשונה הוא בי"ז במרחשון וכן על המחבר אלא שיש ליישב בדוחק ול"ע. וכ"ל שטעמם זה כתבו לגבי בה"ב בשבת לשון שאחר רי"ם ומרחשון שלשים שכתב מהר"י דדינן והלכות סיון ח"ג שאין לתחיל לתענית בה"ב עד י"ז במרחשון דהוי רביעה ראשונה וחכי אימה לשבת אב"ה וכן לאחר ומהרי"ל ז"ל עכ"ל והב"ח בה"ב ומגנים וע"ע כיון דקי"ל דרביעה ראשונה היא ז' במרחשון וכו"ה א"כ יש לצרך בכביעה ראשונה ולא"כ לעולם אין מוקצין תענית בה"ב קודם ז' במרחשון: **לב** ובגולה כו' וכיכ הכ"ח ועוד וכולה לכמעטייהו אולי דס"ל דרביעה ראשונה היא ז' במשון באי"ו ומרייה ב"ט בו א"כ הוי"ן דשניה עלוקא מהראשונה י"ו ימים א"כ כיון דלמדינן בפ"ק דתענית (דף י' ע"א) ובגולה שואלין ס' יום אחר התקופה א"כ הרביעה שנייה היא

ע'

באר הגולה

לג שם במשנה ובפי' הר"ן שם לד ירושלמי בש"ס ולא פי' פנים לה והרא"ש הכל"ם שם והש"ס ופסקו לחומרא לה משנה שם דף לו בפי' הרא"ש שם ולא מיקון שלא לו כפי' הר"ן שם פי' ולא עבבים לח שם במשנה עד שיקבלו המקצועות וכפי' הרא"ש הייני סכינים (דכתיב ימחצו במקצועות) שמגבלין וכנסים לתוך קתיקן כמו הבעל ולאחר שנבר הקיץ מקבלין אותם ומכניסין לבית הכלה לט לשון הכרמבים בפי' שהם דן ו"ח המימרא דכבי יהודה שם דף ס"ב ע"ג וכפי' פירושו וכוי יוסי בבברייתא שם דף ס"ג ע"א ט שם וגם במשנה כפסק כיון דכבי יהודה פי' דכבי הי"ן:

גליון רש"א

סעיף ט"ו בהגה. דלא גרע דיבורו מכוונת הנודר. כי הרשב"א פ' מי שאמר דף ע"ג דיש לפקפק שמא הא"ל וגי"ל דשאני נדרים גלוי דעת לגבי מכולי אינו כהלכתו דבין מספנא ולא מספנא כהלכתו גלוי דעתו אינו מועיל בקיומו וכ"ה ברין פי"ג קידושין:

ביאור הגר"א

[טו] ואם המקום כו'. שם סכל לפי כו' וע' ר"ן ורא"ש בפי': [טז] אם כו'. ר"ן פ"א ג' לדבר המתחיל ירושלמי כו': [יז] ואפי' כו' וכן כו'. כמש"ם גדרן ע"ז ג' כי שריחוס כו' וקי"ל לחומרא כמ"ש בא"ח סי' קנ"ד ס"ב: [יח] כגון כו'. כמש"ם וכו' מתרי"ט דהא כתב אם יהיה אלכים אם נתן אתן וכיוצא: [יט] וכ"ש כו'. ספ"ט ערנין תוס' ד"ה ד' ד"ה בשביל כו' ובמים דקתי ת"ש: [כ] אף כו'. ע' רא"ש ד"ה עד כו': [כא] הרבה. ע' רא"ש: [כב] התאנים. שם בגמרא ותוס' הכודר כו' ת"ע דפ"ק כו': [כג] האוסר כו'. לשון הרמב"ם ומשום דעד הגשם אם ירדו עד רביעה לאשונה ואם לא ירדו עד רביעה אחרונה וכ"ל דבי' אחרת ס"ל בגמרא ופסק כר' יוסי דבתענית ובתעניות ר' אליעזר כו' יוסי אומר כו' ויוסי דס"ל כלתי לכ' יהודה כו' אמר רב חסדא הלכה כר' יהודה בסי' ג' וכן שם י' וכמש"ם בגמרא ר"י בשם ר' א"ה כו' ר"ג בסי' ר' ור"ח ל"ש שם שכנחא ושאין ככביעה שניה כו' כר' יהודה וכר' הקנ"ה ופ"ל שבי כל"ה כ"ח בנדרים שם ובתענית שם ד"ח ר' ח' בנהלות ולסם וכן הוא ר' יוסי דכונח אין כיחידים כו'. והכמב"ם וס"ע בפסק כבמם תמני' שם י' י' ר' ס"ע י"ב כו' והוא שלינה ג"ל כמ"ם כב' במרחשון מבוארים כו' [כד] ואם אמר כו'. פסק כר"ק ועב"ג ור"ל וע' כד"ק ורא"ש בפי' די"ג סוף ק"ע והדין כלל' לד' ר' וגנולה כו' ומקום דלמחלל בתרוגות ע"ז ה' ומגא"ם לג ג' לפמ"ל מינה כו' וכגה אל"ם פל"ג וקי"ל כמבח שם וכמום הפסקון ב"ח יוסף: [כה] ובגולה כו'. תענית י' ומ"ם לתשובה לשמאלי:

חדושי רע"ק

עד היום מותר בפירות שגדלו בו ביום ואחר עד היום הזה ע' גש"ך סוה"ע (סנ"ך סקמ"א) ובתא"ש שם:
סעיף ט"ו. בהגה. (ו) ולא בעי' תנאי כפול בנדרים. וע' בתשו' מיימוני בהפלאה (סי' ד') דלא ס"ל הכי: אם

לג פעמים יום אחר התקופה שמתחילין לו השאלה וזמן רביעה שנייה שבעים יום אחר התקופה. (טור):

יט [כו] מא אמר עד שיפסקו הגשמים אסור עד שיעבור הפסח:

כ [ס] מב קונם יין שאיני טועם בחג לד (טו) אסור בי"ט האחרון:

כא מג האומר לאשתו מה שאת עושה קונם שאיני נהנה ממנו עד הפסח עשתה לפני הפסח (יו) מותר ליהנות ממנו אחר הפסח אבל אם אמר מה שאת עושה עד הפסח קונם שאיני נהנה ממנו (יז) אסור ליהנות לעולם במה שעשתה לפני הפסח:

כב מד אמר לאשתו קונם שאת נהנית לי מהיום עד פסח לה (ז) אם תלכי לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח לו אסור ליהנות ממנה עד הפסח (יח) מה ואפילו לא הלכה אסור ליהנות ממנה עד הפסח (יט) שמא תלך אחר כך ותעבור למפרע:

כג מו אמר לה קונם שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח לז אסורה ליהנות מיד ואם הלכה לפני הפסח ונמצא מהנה אותה (כ) [כט] הרי זה (*) לוקה ואסורה בהנייתו עד החג לח ומותרת לילך לבית אביה משהגיע הפסח:

רכא דיני הנודר הנאה מחבירו. ובו י"ד סעיפים:

א [א] א ראובן שאסר נכסיו על שמעון או שאסר עצמו מנכסי שמעון הנאסר (א) [ב] אסור לעבור על שדה האחר א [ג] ב אפילו בבקעה [ד] בימות החמה שאין בני אדם מקפידים על דריסת רגל שבת ג ואסור לשאול ממנו כלים שבעולם ד ואם לא נדר ממנו אלא מאכל אינו אסור אלא לאכול משלו. אמר הנאת מאכלך עלי אסור לאכול משלו ב (א) ה ואסור ללעוס חטים ליתן על גב מכתו אבל לשאול ממנו נפה וכברה מותר ו ואמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי אסור לאכול משלו ז ומותר ללעוס חטים וליתן על גבי מכתו ח ואסור ליהנות ג (ב) בכל דבר שמשכירין כיוצא בו ומה שאין משכירין כיוצא בו מותר אם אין בו שייכות מאכל אבל אם יש בו שייכות מאכל ט כגון נפה וכברה י ואפילו שק להביא בו פירות וחמור להביא עליו פירות יא וכן סוס לרכוב עליו לבית המשתה יטבעת (ג) (*) להראות בו בבית המשתה

שפתי כהן

ע' יום אחר התקופה דאל"כ מכין לגם זה דגבולה הרביעה שנייה ע' יום אחר התקופה ולפי' הרמב"ם והמחבר דכתבו דהאסוכה י"ז בו והשנייה כ"ג בו א"כ אין כאן אלא ו' יום בין א' לב' א"כ הרביעה ב' בגבולה אינו רק ו' ימים אחר הרביעה האסוכה וא"כ ק' על הרב שכתב דברי הרא"ש וטור אחר דברי הרמב"ם והמחבר וצ"ע: לג ק' יום כו' והכל לפי המקום שנדר בו כ"כ הרא"ש וטור ור' ירוחם: לד אסור בי"ט כו' אע"ג דהוא חג בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב מ"מ בלשון בני אדם הוא בכלל החג: לה אם תלכי לבית אביך כו' עיל סי' רל"ה ס"ג: לו אסור ליהנות ממנה עד הפסח אבל לאחר הפסח מותר אפילו הלכה: לז אסורה ליהנות מיד שמא תלך ותעבור למפרע: לח ומותרת לילך וליהנות משהגיע פסח וכאן לא אמר שאסורה לילך לפני הפסח שמא תהנה ממנו אחר הפסח דאדם מוחל בנדר ואינו כולל נתנאי כדר עכ"ל פרישה וכבר אמרינן לקמן סי' רל"ע ע"ש:

רכא א אפילו בבקעה כו' אע"פ שאין אדם מקפיד עליו דקי"ל אפילו ויתור אסור במודר הנאה וכתב הב"ח כלומר דלא אימו מקבל דהכו ליכא הנאה והכי דלא גרע מפורע חובו דבסמוך עכ"ל ול"נ דל"ד דבפורע חובו לא מתהני כלום ולא הוי אלא גרמא אבל הכא דמתהני בעצמו בדריסת הרגל אסור וכן משמע מפרש בב"י והלא"ם והא דאין לקמן גבי אומר הנאה המביאה לידי מאכל דאסור לעבור דרך שדהו לקבל דכהו ללכת לבית המשתה ולא כתבו כן ברישא דמתניתין אלא דוקא התם לא מיתסר אלא כשמקבל דכהו משום דאל"כ ליכא הנאה המביאה לידי מאכל בשמקבל דכהו לאכול משא"כ הכא דאסור בכל הנאה א"כ בדריסת הרגל אסור בכל ענין ואף על גב דלפי' פי' גם במתניתין דדריסת הרגל לעבור בתלמו ולקבל דכהו כלום דלאו דוקא קאמר דהא לקמן סוף סעיף ד' מוכח דדריסת הרגל אסור בכל ענין והוא מחסים ודוק: ב ואסור ללעוס חטים כו' אע"ג דאינו אוכל מ"מ הנאה מגוף המאכל הוא: ג בכל שמשכירין כו' דכיון דדרך להשכיר ביולא בהם והוא מוחל לו השכירות בלותן הדמים הוא יכול לקנות אוכל נפש והוא הדין מהנאה המביאה לידי מאכל הכא"ם:

וכן

טורי זהב

בסעיף י"ג שהולכין אחר מקום שנדר הנדר ובפרישה כתב שם קאי אלאם כדר בארץ ישראל וכוונתו כעלמת ממני: (טו) אסור בי"ט האחרון עלאתי כתוב בשם מהרי"ל ל"ג מפראג ומכאן ראייה לנודר בשמיני עלרת את יום חג שמיני עלרת הוא דהא מקרי חג עכ"ל ויש לדחות ראיה זו דבנדרים אלי דהולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם מקרי חג ולא בכל תורה אבל כראה להביא ראיה ברורה מפרק אלו נאמרין (דף מ"א) ואי' כתב לחוגגה בחג הסוכות הוה אמינא אפילו יום טוב האחרון כתב לחוגגה בנוא כל ישראל הא קמן דאפילו בלשון תורה מקרי חג דהא אצטריך למעוטי ולכתוב קרא יתירה הם ראיה ברורה שאין עליה תשובה: (יו) מותר ליהנות לאחר הפסח ולא אמרינן דהכי קאמר מה שאת עושה עד הפסח יהא קונם עלי לעולם: (יז) אסור ליהנות לעולם ולא אמרינן דה"ק מה שאת עושה יהא קונם עד הפסח: (יח) ואפילו לא הלכה פי' שאינה רולה לילך: (יט) שמא תלך כו' בפרישה העתיק בשם רש"ל וז"ל דוקא בנדרים דקילי הוא דאמרינן בתנאי לא מהדרי איכפי אבל גבי גיטין פסק הרא"ש בריש המגרש דכל תנאי שיש בידה לקיימו מותרת להנשא מיד ולא חיישינן שמא תעבור על התנאי עכ"ל ועיין בא"ע סימן קמ"ג ולי נראה דלא דמי להתם כלל דהתם כל שתעבור תהיה אסורה ג"כ מהיום והגלאה לבעלה וע"כ מילתא לעבור מה שאין כן כאן שאין איסור מכאן והגלאה דהיינו אחר הפסח אלא במה שעבר קודם הפסח ובשביל זה מוכח לא ישגח על ראשה דמה שעבר עבר:

הטור הביא כאן בשם הרמב"ם אע"פ שעבר הפסח כו' וכתב עליו ואיני מבין כו' ולנלענ"ד ליישב דברי הרמב"ם בפירוש מלוח דהיינו שהרמב"ם מפרש ונלאמר הא' כדר ליפגא יתירא דהיינו עד החג כיון שאחר הפסח אין שום איסור ובקושיות הטור ולגם זכר כלל עד החג ויש על זה ב' פירושים הלאשון שהוא מתכוין שלא תהנה עד הפסח שמא תעבור אח"כ וכמו שהיא לפני הלאמת. ויש נ"כ לומר שמה שאמר עד החג הוא דוקא הכא דהיינו שמתחלה עלה על דעתו לאסור עד הפסח לחוד וע"כ אמר קונם שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך ולא היה בדעתו לומר אח"כ שום דבר ולאח"כ נמלך ואמר עד החג פי' שהכל יהיה עד החג כן הסליכה וכך קבלה דמוכח מלישנא נ"כ בפי' הכ"מ ועי"כ כתב הרמב"ם שאם נהנית והלכה קודם הפסח לוקה דבזה ודאי יש איסור אבל עבר הפסח הוה מכל מקום ספק איסור דשמא יש מוכח כאן וקמם כדרים הולכין לחומרא אבל אין לוקין ומספק כן נראה לענ"ד נכון:

ועוד נלענ"ד טעם הרמב"ם עם מה שכתב הרמב"ם הביאו בש"ע קיין ר"ל סוף סעיף א' לענין שלא קבלו האחרים השבועה אם קיים דבריו הרי אלו ועובתים שלא הרגילתו לעשות שבועה הוא וא"כ כיון שנעשים נתכוין בשבועתו עד החג אף על פי שאין כאן איסור הכלה אם תלך מ"מ יש לומר שמתקיים כל השבועה מה דלאפשר אבל הלאשון נראה עיקר: (כ) הרי זה לוקה פי' הכין דקאי על הלאסה דאע"ג דלא כדרה כלוי מ"מ עברה על לא יחל פי' לא יחל הדבר של נדר וכיון שאדם יכול לאסור על אחר הכי האחר בלא יחל ולא כרמב"ם שפירש לוקה הוא אם מהנה אותה ולא היא:

רכא (א) אסור לעבור על שדה פרש"י ר"ש אין בין המודר דמיירי שמקבל דרכו בזה אבל ממה שכתב לקמן סעיף ד' בדין ולא כבר שמעון אסורין כו' משמע דבכל גווני אסור דריסת הרגל: (ב) בכל דבר שמשכירין כו' כיון שמוחל לו השכירות בלותן הדמים הוא יכול לקנות אוכל נפש והוא הדין מהנאה המביאה לידי מאכל הכלים: (ג) להראות בו שיהא כלאה חשוב ויתנו לו חלק טוב:

וכן

חדושי רע"ק

סעיף כ"ב. (ז) אם תלכי לבית אביך. עמ"ש לעיל (סקי' רל"ג):

סי' רכ"א. סעיף א'. (א) ואסור ללעוס חטים. מזה לפי' לכאורה בנודר מאיזה דבר בסתם דאסור אף שלא כדרך הנאתו וע' מג"א (סי' תמ"ו) דלעיקת חטים פ"ג מכה הוי שלא כדרך הנאתו

ביאור הגר"א

[כו] אמר כו'. ע' בתענית ד' ב' ורמינהי כו' תני תנאי כו' ופסק כר"י דמתני' דאסוכה אבל הרמב"ם פ"ם עד שילא ניסן מתיא אליבא דר"מ: [ס] קונם כו'. ע' ל"ך מ"מ א' ד"ה ירושלמי כו': [כט] ה"ז לוקה. ע' ל"ך פ"ו א' ד"ה הלכה כו' וע' בהגהות הכ"מ:

רכא [א] ראובן כו' או כו'. ע"ש מ"ו א' אינמיה לגו כו': [ב] אסור כו'. כר"א הואיל וקתם מתני' כוותיה וע' ל"ך ל"ב ולענין הי': [ג] אפילו בבקעה כו'. הרא"ש בפסקיו דבמלך אף לרבנן אסור דבב"ב כ"ז ב' אמרינן דוקא בשותפין לא קפדי וע' תוס' שם ד"ה רגיא ובמגילה ס' א' ד"ה דריסת כו': [ד] בימות החמה. בפ"ק דשבת:

וכן

באר הגולה

מא שם במשנה והרבי יהודה
מב ירושלמי הביאו הטור לעיה"ש שהוא רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב נדרים הולכים אחר ל' בני אדם שבכלל החג הוא
מג משנה שם דף ס"ג ע"א
מד שם במשנה
מה לתוקימתא דר' אבא אליבא דר' יהודה שם דף ס"ג ע"א וכ"מ הרמב"ם בפי' מהר"ם וכ"מ
מו לשון הרמב"ם שם ושם במשנה
(*) ופי' הכ"מ שם אפילו הוא לוקה ואף על גב דבשלמא מתחלה איסור לחבירו אינו לוקה שאני הכא שהוא המדיר והוא המיחל לנדר והיא הפיסה שלוקה ולא אלטריך לאמר כדאמרינן בנדרים דף ע"ו ע"ב שהוא הכתוב גרול לקמן לאסור כנגל יחל):

סימן רכא

א לשון הטור ממשנה נדרים דף ל"ג ע"ב
ב מדברי הרא"ש שם בפסקיו וכתבם מפני דמוקים לה כר' אלא בר אבא שם כרבי אליעזר בברייתא דאפילו ויתור אסור במודר הנאה פי' מה שדרך בני אדם לוותר אלו וכ"מ הרמב"ם והמחבר
ג שם במשנה
ד שם במשנה ובגמרא שם דף ל"ג ע"א
ה שם בגמרא כלוקימתא דריש לקיש
ו שם במשנה כלוקימתא דרבה שם בגמרא
ז כפירוש הר"ן שם
ח טור ובפי' הרא"ש שם
ט שם במשנה
י מימרא דרב פפא שם דף ל"ג ע"ב
יא בעיא דרב פפא שם ולא נפשטא ולחומרא
(*) פי' ובשביל זה שיראה כלום חשוב ויתנו לו מנה יפה):

גליון רש"א

ש"ע סעיף כ"ג. ומותרת לילך לבית אביה. ע' תוס' יו"ט סוף פרק ד' דנדרים דמתוס' משמע דדוקא בלא הלכה לפני פסח אבל בהלכה לפני פסח אסורה מדרבנן לילך אחר הפסח שמא יהנה ממנו ולא כהכין בזה ע"ש כפירוש"ד הלוי ממכו"ע:

המשתה יג ולעבור דרך שדהו לבית המשתה אף על פי שאין משכירין כיוצא בו אסור (ד) [ה] יג וכן אסור לקנות לו צרכי סעודה ד (°) וכן אסור לחמם ידיו בככר שלו:

הגה ה [ו] קרדום שמנקבים בו עצים לבשל בו מאכל מקרי הנאה המביאה לידי מאכל אבל קרדום שחותכים בו מותר להשאיל לו. (ל"י בשם רבינו ירוחם):

ב יד המודר הנאה מחבירו ו (ה) (ג) יכול לפרוע חובו (ו) טו ואפילו אם היה לו משכון ביד המלוה ופרע זה בשבילו ונטל המשכון ז צריך להחזירו ללוה הנאסר (דעת הס"י וריב"ש והמגי"ס) ח (ז) [ז] יז ויכול לזון את אשתו ובניו יז ועבדיו [ח] ואפי' הבנונים ט אבל (ח) אסור לזון יח בהמתו בין טמאה בין טהורה [ט] יט ואסור ללמדו מקרא (ט) כיון שמותר י ליטול שכר עליה והוא מלמדו חנם נמצא שמהנהו אבל מלמדו מדרש הלכות ואגדות [י] כ והוא שלא יאמר הנאסר לאוסר שילמדנו (י) [יא] כא והאידנא שמותר ליטול שכר אף על המדרש הכל אסור כב אבל ללמד את בנו אפילו מקרא מותר [יב] כג ומותר לשמשו יא בכוס של בית האבל (יא) ובכוס של בית (°) המרחץ:

הגה יב [יג] ויש חולקין יג ומתירין אפילו אמר לו שילמדנו (הרא"ש והטור) וה"ה יד בכל דבר מצוה ובלבד בדבר (יב) הלוך שליחות כגון לתרום תרומתו לאסור לסיות שלוחו. (ב"י בשם הרא"ש ורבינו ירוחם):

ג כד ראובן שאסר נכסיו על שמעון אסור להשיאו בתו טו קטנה או נערה שעדיין היא ברשותו והרי מוסר לו שפחה לשמשו כה ואם נכסי שמעון אסורין עליו יו (יג) מותר (°) לישא בתו אע"פ שפטרו מחיוב מזונותיה (ג) כו ומחזיר לו אבידתו בין

טורי זהב

(ד) וכן אסור לקנות לו לצרכי סעודה בעור. כתוב בדבר זה הוא בע"ה בירושלמי ולריך לתת טעם למה מספקא ליה בזה ולמה יהיה מותר מפני מאכל הכהו דחשיב עד הנה ונראה דיש סברא דשאני כל הנהו שהוא הנאה בדבר שאין לו נאסר כגון כלים וקום ומה"ב בזה שיכול בעצמו לקנות המאכל: ומ"ש וכן אסור לחמם ידיו כו' תמוה הוא דלמה יהיה זה אסור באומר הנאה המביאה לידי מאכל וכן מוכח בירושלמי שהביא ב"י דבעי' היא זו בנדר מן הככר דבזה דוקא מספקא ליה ובלבוש כתב הא' וכן אסור לחמם כו' לעיל אבל הנאה המאכל עלי וכן הוא נכון: (ה) יכול לפרוע חובו שאפי' שניי זה ונפטר הוא מחובו מ"מ לא הוא אלא גרמא בעלמא הואיל שאינו מחוייב לחזור ולשלם לו: (ו) ואפילו היה לו משכון משום דאל"כ הייתי מפייס ליה ויהיב לי משכוני: (ז) ויכול לזון את אשתו כו' בטור כתוב בשם ר"ת דזה דוקא כגון אותם לפניו ולא אמר כלום הוא דלך מתנה ויש מפרשים דמשנה במזונות יתרים כו' והקשה הטור על הרא"ש למה הביא זה דאינו אלא לרבנן כו' ונראה בטור דגם ר"ת עצמו לא כתב כן להלכה אלא לפרש דברי התלמוד דלא אמר דדין זה הוא אליבא דחנן דוקא אלא ודאי אתיא אפילו כרבנן כמו שכתב הרא"ש הביאו ב"י אבל להלכה ודאי קי"ל כחנן דמפסקינן בהדיא כוותיה בגמרא רק על הרא"ש יש לתמוה למה הביא דברי ר"ת אלו כיון שאינם להלכה וכמו שהקשה הטור ובב"י תירץ דלענין מה לא קי"ל כחנן והוא תמוה מאוד כיון דפסקינן קמא בפרק בתרא דכתובות הלכה כחנן היאך כאומר דלאו בכל מקום קאמר ונראה לע"ד לתרץ גם דברי הרא"ש שהביא דברי ר"ת בשביל הוא מפרשי' שהביא אחר זה דמיירי במזונות יתירי' אליבא דלדידן אין כאן מה דבכל גווני מותר ואינו יש נפקותא לענין סיפא דקתני אבל לא יזון בהמתו דמיירי אפילו במזונות יתירים כמו הרי"ף וכן מבואר מדברי הרא"ש שאמר שכתב ר"ת דהסיפא דלא יזון בהמתו מיירי ג"כ ממזונות יתירים והנה זה כתב הר"ן הביאו ב"י בכלל כוונת הרא"ש ובפרישה הקשה דברי ר"ת אהדדי דכאן כתב דוקא במזונות יתירים מותר ולעיל כתב לגמרי בר"ם הקיון וכן הקשה על דברי הרא"ש דמייתי דברי ר"ת אהדדי וכתב לתירוצים ואין כאן קושיא כלל דלעיל כתב הטור בשמו מה שהוא להלכה ושייך לחנן וכאן כתב לרבנן לפרש דברי המשנה בגמרא ולא להלכה והוא מבואר בקושית הטור וכבר כתבתי ליישב הכל כה"ל: (ח) אסור לזון בהמתו כבר כתבתי דאפילו במזונות יתירים וכתב הר"ן אפילו בזוכי ביותר מכדי פיטומא דבגרע לה דהא אינה עומדת לאכילה אלא למלאכה וכיון דמשמני עפי לא עבדי שפיר ונמצא דלאו הנאה היא הכי אסור: (ט) כיון שמותר ליטול שכר עליה דשכר פיסוק טעמים הוא נוטל דהיינו שלומד עמו הטעמים לקרות דהוו לאו דאורייתא אבל כל שהוא דאורייתא לא דכתיב ואותי צוה ה' ללמד אתכם כאשר צוני ה' אלהי מה אני בחנם אף אתם בחנם: (י) והאידנא שמותר כו' כמבואר סימן רמ"ו: (יא) ובכוס של בית המרחץ פי' הרא"ש הוא מים חמין בדליה פי כירה שהוא משום רפואה והנאה מועטת היא: (יב) הלוך שליחות פירוש שאין לו רשות לעשות אם לא שילוח לו: (יג) מותר לישא בתו פירוש שמעון מותר לישא בתו של ראובן וק"ס בטור אע"פ שפוטרו מחיוב ומזונותיה שחייב לפרנסה וקשה למה הולך הטור לכתוב דין זה שהרי בגמרא פריך על זה פשיטא שהרי גדולה מזו אמרו שמותר להדיר לזון בניו של המודר אע"פ שהם בקשות המודר כדלעיל. ונראה דהטור מוכר שלא כטעם לומר כיון דיש מלוה ליתן לבתו כדוקי' כמבואר בא"ע סימן ע"א בהג"ה דהיא מלוה

שפתי כהן

ד וכן אסור לחמם ידיו בככר שלו תמיה לי מה"ל הא דבירושלמי לא מבעיא אלא בנדר מן הככר מהו לחמם בו ידיו ולא איפשטא ולמוהרא משום דכיון דבנדר הנאה מן הככר שמא אסור גם בחמום אבל באומר הנאה המביאה לידי מאכל עלי ונמצא דמותר דחמום לאו הנאה המביאה לידי מאכל הוא. וצ"ע לאיתי בעט"ז שהשמיט זה ואולי כיון [illegible]: ה קרדום כו' ואיתא בירושלמי ר"ש אין בין המודר דמותר להשאיל סוקות וקערות ותמחויים שאין מתקן את המאכל אבל מכשירין האוכל לפני (כלומר לאלפסין) וקדרות אסור לטחון ולדוך לקלור לריכה (כלומר מוציא) ולגלור לריכה ומביאו ב"י ול"ל דקרדום שמנקבין בו גרע טפי לפי שהוא מתקן האוכל ומתקני שאי"א לבשל בלא עצים א"כ הקרדום שמנקבים בו עצים מתקן המאכל אבל כוסות וקערות ותמחויין אינם מתקנים המאכל שכבר המאכל מתוקן כהלכתו אלא שנותנו לקערות וכוסות ותמחויים והלכך אלפסים וקדרות אסורים לפי שהמאכל מתבשל בהן והן מתקנים המאכל תו איתא התם בירושלמי כגון בנכסי ח"ל מעתה אסור להשאיל לו מעות שהוא כנותן לו מעות ליקח בו ככר: ו יכול כו' היינו דוקא שלא מדעתו כ"כ הר"ן ומביאו ב"י בשם ר"ין וכן פשוט בפוסקים שמביאין זה והב"ח פסק כר"ח ור"ת והרא"ש וטור דאסור לפרוע חובו כשהוא בעטל לו משכון כיון שהוא חוב ברור דלא אמר הכא אלא במזונות אשתו ובניו וכיולא בו כמוב בעי"ש וכן נראה דעת המחבר בחיבורו כ"ש קצ"ש ס"ק ג'. וכתב עוד הב"ח וגיסו בפסחים הוא שלא יקוף אותו לפרוע אלא לכשירצה הלוה יפרענו מדעתו אפילו היה לו ש"ח או משכון יכול לפרוע בעודו ונראה דבמשכון דוקא דבטל מיירי שיכול לפרוע בעדו ויסתלק המשכון לעצמו ולא יתננו ללוה דכיון שהתנה שלא יקוף אותו לפרוע ומ"מ אינו חייב להחזיר לו ומשכונו בחנם אלא אם התנה כן או בנודר לריך המדיר שפורע להחזיר ללוה בחנם וקי"ל ועי"ל סי' רכ"ב ס"ק ס': ז לריך להחזירו כו' ואפילו היה המלוה דוחקו לפרוע אמרינן דהיה הלוה מפייסו ומוחל לו כ"כ המחבר בחיבורו כ"ש קכ"ה: ח ויכול לזון כו' אע"ג דמודר מתכוין שא"ל לתת להם מזונות הסיה הנאה דממילא היא ועוד שהיו יכולים בעולם להתפרנס ממעשה ידיהם או לחזור על הפתחים: ט אבל אסור לזון בהמתו אפילו במזונות יתרים כדי לפטמם אסור שהרי מעלה בדמיה וה"ל הנאה גמורה: י ליטול שכר עליה כדלקמן סימן רמ"ו ס"ה: יא בכוס של בית האבל והוא של המודר והשמעם אינה הנאה כל כך: יב ויש חולקין כו' ואף על גב דהאידנא אף על המדרש אסור היינו בחנם אבל בשכר מותר וקי"ל דיי"ל דאפילו אמר שילמדנו מותר מיהו אם נכסי שניהם אסורים זה ע"ז אסור בכל ענין כדבסעיף שאחריו וכ"כ העט"ז: יג ומתירין כו' והב"ח פסק כסברא הראשונה דבכל מילי דהתירו חכמים לעשות למודר כדלעיל ממתנת קיון זה ע"כ אין זה אלא כשמדיר עושה מעצמו אבל כשאומר א"ל כל הרוצה לעשות כך וכך יבא ויעשה אבל לעשות שלמו בפירוש או לומר לו כל השומע קולי יבא וילמדני אסור כיון דשליחותיה קעביד ועי"ל סעיף ח': יד בכל דבר מצוה משמע דוקא דבר מצוה וכ"כ רבי' ירוחם ומביאו ב"י וד"מ וכתוב בעט"ז הטעם כיון דמצוה היא לא נהנה דמצות לאו ליהנות ניתנו: טו קטנה או נערה אבל מותר למסור לו בתו בוגרת אע"פ שמסרה ואינה עוברת על דעתו שרי. הרא"ש: טז מותר לישא

ביאור הגר"א

[ה] וכן אסור כו'. ירושלמי נדר מהככר מהו לחמם בו ידיו ועמ"ך: [ו] קרדום כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם: [ז] ויכול כו'. ע' רא"ש ד"ה חנן כו' ואפ"ה כו' ול"ן ד"ה ולענין כו' ותוס' בכתובות ק"ד א' ד"ה הא כו' דלא כר"ם: [ח] ואפילו כו'. שם ושם וע' ר"ם קנ"ט: [ט] ואסור ללמדו כו'. כר' יוחנן שם אף בגדול וע' ר"ן ד"ה ור' יוחנן כו': [י] והוא כו'. כתס"ם ל"ה ב' א"א שלומי דידן כו' ושם ל"ו ב' אלא לדעתו בהודו כו' אלמא דלפע"ג דמלוה קעביד אפ"ה אסור בכה"ג: [יא] והאידנא כו'. הרא"ש שם וע' תוס' דבכורות כ"ט א' ד"ה מה כו': [יב] ומותר כו'. כמ' הר"ן ד"ה מותר להספקות כו': [יג] וי"א כו'. קמי אלמעלה והוא וכמ"ש הרא"ש שם דדוקא בדבר שצריך דעת כגון קרבן ותרומה וכצ"מ ל"ו ב' וא"א לריך דעת כו' וזה שאמרו שם ל"ה ב' א"א שלומי דידן

חדושי רע"ק

הנאתו. וקשה לי עמ"ש המג"א בפסיעות (סי' ס"ו סק"ב) דמשמע דאין דעת המודר רק על דרך הנאתו:

סעיף ב'. (ג) יכול לפרוע חובו. ואם רשאי המודר למחול חובו ע' ת"ל (ס"ס סי"ד ממלוה):

סעיף ג'. (ג) ומחזיר לו אבידתו. דמצוה קעביד. ואף בזקן ואינו לפי כבודו וצ"ע אם מחזיר מלוה קעביד כ"כ במי' הכסב"ש וע' בתוה"מ (סי' רס"ג):

גליון רש"א

סימן רכא

ש"ע סעיף ב'. [illegible]

ש"ע סעיף ג'. [illegible]

[יד] (ד) מ בין (יד) שנכסי בעל אבידה אסורין למחזיר בין שנכסי מחזיר אסורין לבעל אבידה מט ובמקום שנוטלין שכר על החזרת אבידה [טו] אם נכסי בעל אבידה אסורין למחזיר אסור לו לקבלו יז א"א (טו) מחזיר לו בחנם ואם נכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אינו רשאי להחזיר לו בחנם ואם נכסי שניהם אסורין זה על זה אינו יכול לקבל השכר שא"כ הוא נהנה ולא להניחו שא"כ הוא מהנה אלא יפול השכר להקדש:

ד [טז] נ ראובן (טז) שאסר הנאתו על שמעון וחלה שמעון (יז) יכול ראובן ליכנס לו לבקרו (ה) ובמקום שנותנין שכר למי שיושב אצל החולה יח (יח) לצוות לו יט לא ישב אצלו (יט) אלא מבקרו מעומד [יז] נא ואם אין דרך ליתן שכר לרופא יכול לרפאותו אפילו בידים כ (כ) [יח] נב אפילו אם יש רופא אחר שירפאנו [יט] אבל אם דרך ליתן שכר לרופא כא לא ירפאנו בחנם נג ולא ירפא לבהמתו כב (כא) ואפילו אם אין דרך ליתן שכר לרופא כג נד אבל יכול לומר לו סם פלוני יפה לה (כב) והוא יעשנה [כ] נה ואם אינו יודע לעשותו (כג) והוא תמות אם לא יעשנה מותר המדיר לעשותו (כד) נו ואם מת יכול להביא ארון ותכריכין [כא] נז ואם חלה בן שמעון כד (כה) (*) יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקרו (כו) [כב] ואם נכסי שמעון אסורין על ראובן כה שהדירו שמעון מנכסיו נח וחלה שמעון כו נכנס ראובן לבקרו (ל"ן) כז (ו) אבל לא מיושב כח (כז) [כג] נט חלה בנו אינו נכנס כלל אלא שואל עליו בשוק כט ס ויכול ראובן ל להעיד לשמעון הנאסר בין עדות ממון בין עדות נפשות:

ה [כד] סא ראובן שאסר הנאתו על שמעון יכול לישן (עמו) במטה קטנה בימות החמה אבל לא בימות הגשמים לא מפני שהוא מחממו סב ובגדולה מותר בין בימות החמה בין בימות הגשמים סג ורוחץ עמו באמבטי גדולה אבל לא בקטנה מפני שמגביה עליו המים סד ומזיע עמו לב אף בקטנה לג סה ומיסב עמו במטה ואוכל עמו על השלחן סו אבל לא בקערה אחת שמא יאכל מחלקו לד [כה] ואם דרך שבעל הבית חוזר וממלא הקערה לאחר שאכלו כל מה שהיה בו מותר:

הגה [כו] או שהיה מתחילה כל כך בקערה שהמותר חוזר לבעל הבית ומותר. (ב"י בשם הר"ן והרשב"א):

סז ואם היו שניהם חופרין בכרם ביחד לא יחפור בשורה

שפתי כהן

ליפא בתו אפילו קטנה ונערה: יז אלא מחזיר לו בחנם וה"ל שתפול הנאה להקדש ואם בעל האבידה אינו רוצה לקבל בחנם תפול הנאה להקדש וכן כשנכסי המחזיר אסורים על בעל אבידה דלריך ליתן השכר ואם המחזיר אינו רוצה בשכר יפול שכר להקדש. ב"י והאחרונים: יח לצוות לו כלומר לחבר לו: יט לא ישב אצלו פי' אם ישב אצלו המבקר בחנם מותר הוא לו שכרו ומהנהו אם לא יטול שכר. לבוש. ומשמע דוקא בחנם אבל אם יושב בשכר שרי וכ"כ הרא"ש והר"ן ופשוט הוא ודלא כהעט"ז שכתב דאפילו נותן לו שכר אסור: כ אפילו אם יש כו' שלא מכל אדם זוכה להתרפאות: כא לא ירפאנו בחנם אבל בשכר יכול לרפאותו אפילו יש רופא אחר ומטעמא דלעיל וכ"כ העט"ז ופשוט הוא: כב ואפי' אם אין כו' דמ"מ מהנהו אבל גופיה מלוה קעביד: כג אבל יכול לומר סם כו' מיהו דוקא שיהא הסם מבעל הבהמה ב"י בשם הר"ן: כד יכול לראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקרו ואם כו' כל"ל וה"ל אפילו במקום שנותנין שכר על הישיבה מותר לישב עם בחנם דלא אסר הנאתו אלא על שמעון ולא על בנו: כה שהדירו שמעון מנכסיו והלכך אף על גב דהמודר הנאה אסור בדריסת הרגל מ"מ כיון אמדי' דעתיה דהחולה דממונית לא אדריה אבל היכא שהמבקר אסר על עצמו נכסיו של חולה לא יכנס לביתו כלל כיון דאסור בדריסת הרגל דבכה"ג ליכא אומדנא. ר"ן: כו נכנס ראובן לבקרו מעומד אבל לא מיושב כל"ל: כז אבל לא מיושב כיון דאפשר בעומדים: כח חלה בנו של שמעון אינו נכנס לביתו של שמעון כלל לפי שביתו אסור בהנאה על ראובן וקמתהני מדריסת הרגל ובני דממונייהו לא אדריה ממונייהו דבניה אפשר דאדריה: כט ויכול ראובן להעיד לשמעון בין הדירו שמעון מהנאותיו בין אסר שמעון על עצמו הנאת ראובן כ"כ העט"ז: ל להעיד כו' דמצוה שלא לכבוש עדותו באם לא יגיד כו' ואין מדין בגבל לאוין כדלקמן סימן רל"ט עכ"ל עט"ז וקשה דא"כ מאי איריא עדות כל מייתי לאוין כוי ועוד דמשמע הכא יכול ואין איסור בדבר ולי אית' הו"ל למימר חייב ולא נראה דהכא שאני כיון שהדבר הנאה ממנו דנדרים חלים על דבר מצוה כדלעיל סימן רט"ו ואפילו אם איכא חלא או בשבועה הכא כיון דנדר הנאה וממנו הו"ל איסור כולל דמיילא כדלקמן סימן רל"ט סי"ד א"כ איירי שנכסיו רוצה להיות עד לראות המעשה כדי להעיד וה"א דאינו רשאי ומשום שמהנהו קמ"ל דליכא בזה משום הנאה: לא מפני שהוא מחממו שהגוף נהנה מהגוף בימות הגשמים: לב אף בקטנה דבזיעה בעלמא ליכא תוספות חום: לג ומיסב עמו במטה קטנה אפילו בימות הגשמים ולא חיישינן שמא ישן אצלו ויאכל עמו על השלחן ולא חיישינן שמא יאכל ומשום דכיון דהדירו מסתמא שונאים זה את זה עפ"י מגי' אכסנאים שאוכלין על שלחן א' זה בשכר וזה בגניבה. הרא"ש. ועי"ל סי' פ"ח ס"ק ב': לד ואם דרך כו' מותר דאפילו יאכל יותר מחבירו

טורי זהב

מלוה אלא דלא כייפינן עליה כמו דכייפינן למזונות היה לכו נפרש דלא התירו לשמעון המדיר ליפא בת המודר אלא במקום שאין דרך לתת כדוניא לבתו על כן לא מהכתו במידי אבל באם הדרך לתת כדוניא הוה לקחה בחנם אין לך הנאה גדולה מזו ואסור על כן כתב הטור דזה אינו דכלומר בקיו וממש שליתא בגמרא על זה לענין מזונות דשאני מזונות הם חיוב עליו ולפיכך לא חשבינן ליה הנאה קיו לכדוניא שאינו אלא מלוה בעלמא והוו שהאריך הטור וכתב שפוטרו ממזון ומזונותיה שחייב לפרנסה להוציא אם פטרו מן החיוב לא אוסר קיו פטרו ממלוה בעלמא זהו כ"ל ברור ונכון: (יד) שנכסי בעל אבידה אסורין למחזיר והוי אוניא דאסיר משום פריטי דרב יוסף דס"ל שבשעה שעוסק בהשבת אבידה פטור ליתן פיסתא לעניא דעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת: (טו) מחזיר לו בחנם פי' אם רוצה אבל אם אינו רוצה חייב ליתן השכר ויפול להקדש כדלקמן: (טז) שאסר הנאתו בגמרא איתא בלשון שאסר נכסיו ואם כן למדנו שאף אם אומר הנאת ממוני עליך אסור ליהנות גם מגופו כמו כאן והיינו אם נותנין שכר ומאותה הנאה מקרי מנכסיו (ז) דהוה כאלו קבל ממנו השכר והוי וכתנו לו: (יז) יכול ראובן ליכנס כו' פירוש נכסי החולה אין אסורים על המבקר אלא נכסי המבקר אסורין על החולה: (יח) לצוות לו פי' לחבר עמו כמו לוותא בעלמא: (יט) אלא מבקרו מעומד כיון שבזה אין מתכוין שכר: (כ) אפילו אם יש רופא כו' דלא מכל אדם זוכה להתרפאות: (כא) ואפי' אם אין דרך ליתן שכר לרופא דמכל מקום מהנהו אבל גופיה מלוה קעביד מצוה: (כב) והוא יעשנה ובלבד שיהיה הסם מבעל בהמה ב"י: (כג) והיא תמות דהוה ליה כמחזיר אבידתו: (כד) ואם מת כו' דאין הנאה למתים: (כה) יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקרו דלא אסר המבקר הנאתו אלא על שמעון ולא על בנו ולא אמרינן שגם זה הוה הנאה לאביו ובקצת ש"ע כתוב כאן מעומד והוא טעות סופר: (כו) ואם נכסי שמעון פירוש שנכסי החולה אסורין על המבקר נכנס ראובן לבקרו אע"פ שיש לו הנאת דריסת הרגל בבית החולה ומ"מ החולה שאסר נכסיו על המבקר לא נתכוין לאסרו במקום שמותו תלוי בו דשייט כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה כמו שאחז"ל. אבל מ"מ אסור לישב כיון שאפשר בעומדים. וכתב הר"ן דאם אסר המבקר על עצמו נכסי החולה אסור ליכנס כלל דהא לא שייך הכי טעמא דלא אדריה ממותיה: (כז) חלה בנו אינו נכנס כלל דממונייהו דבניה אפשר

באר הגולה

מ שלונתא דבני מאי ודבי אסי שם ע"ב ובדברי המחבר הרמב"ם ר"פ ב"י מסי"ב וכ"ש הר"ן והרא"ש שם
מט שם במשנה ובפי' הרא"ש והר"ן שם
נ משנה שם דף ל"ח ע"ב וכרמב"ם שם בגמרא דף ל"ט ע"א
נא משנה שם דף מ"א ע"ב ובפי' הרא"ש שם
נב שם בשם הירושלמי דלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות
נג שם במשנה ובגמרא ובפי' הרא"ש
נד מימרא דרב עיבלא ובפי' שם
נה הרא"ש שם משום דהוה כמחזיר אבידתו
נו תוספתא מפני שאין הנאה למתים וכתבה הרא"ש שם
נז טור שלא נאסר מבקר זה להנות את בן שמעון
(* הטור לא כתב מעומד והב"י כתב בשדין עמו והש"ך כתב שט"ס הוא וצריך למחקו)
נח ברייתא שם דף ל"ט ע"ב דמיושבים לא אדריה
נט שם דלאסור דלפי' ממונייהו דבניה לאדריה
ס תוספתא בשבת הרא"ש שם
סא משנה שם דף מ"א ע"ב וכדברי יהודה שם ב ברייתא שם
סב שם וכדי' יהודה
סג שם במשנה ובברייתא שם
סד שם בברייתא
סה שם במשנה ושם בברייתא ופי' הרא"ש ולא חיישינן שמא יישן אצלו או שמא יאכל עמו דכיון שהדירו מסתמא שונאים זה את זה עפ"י מגי' אכסנאים שאוכלים על שלחן אחד זה בשכר וזה בגניבה לעיל סימן פ"ח
סו שם במשנה ובברייתא וכפירוש הרא"ש
סז משנה שם וכחכמים:

גליון רש"א

קשה לי להמחבר כמו בספרי שאחיין בנחלות בכפתו ועי' בזה בהרא"ש שם בפירושו ובפסקיו ונ"ל דוקא בחולה פירושים הבעלים ויכולים לבקש אחר משא"כ באבידה הוי הבשה מלוה המוטלת עליו כמו על המני:

ש"ך ס"ק כ"ד. ואם מת כו' דאין הנאה למתים. ק' קיי"ל דנהנים מספי בדליתא במקבלת הזה דף ק"א ע"ב ג' ועמ"ש בזה בתו' במועל מה שמר שרכה לקבל בה וכמתו אחר שהוליכו בה לקבורה ולא קבר בה:

חדושי רע"ק

שם. (ד) בין שנכסי בעל אבידה. כך הוא ליפנא דהמ"ס. וקשה לי נמה דלאמרי' שם סבל נכסי מחזיר וכו' ועי' בהר"ן דס"ל דמהכי לו בזה יותר מפורש מזו. ומה בכך הא מהני לו רק נותן זה וזה מותר לו דהא לא נאסר עליו רק נכסי מחזיר ואין מפן זה נכלל ול"ע:

סעיף ד'. (ה) ובמקום שנותנים שכר. ודעת הר"ן דאף במקום שאין נוטלי' שכר אסור בזיוס שמא ישהה בישיבה:

שם. (ו) אבל לא מיושב. והר"ן כתב דמותר אף לישב:

ט"ז ס"ק י"ז. (ז) דהוי כאלו קיבל ממנו השכר. תמוה לי דמה בכך הא אף אם נאמת מקבל שכר ומוזר ונותן לו כ"ל דמותר דהא בזה דאסר לו נכסיו אין זה בכלל דהא"ד דשלג"ל על חבירו וכמ"ם הש"ך (סי' רכ"ז סק"ד) בשם הר"ן ובמוגי' אפשר לדחוק דמיירי שהחולה אסר עצמו בנכסי המבקר דעל עצמו יכול לאסור דשלג"ל. אבל בט"ז סכ"ב על המבקר שכ' דאסור הנאתו על שמעון ל"ע. ומכ"ש תמוה לי על הטור שכתב בסי' ז' דלוקן שאסר נכסיו על שמעון וכו' יכול לומר לשמוני וכו' ומתיבתי דנאסר נכסיו יכול לנוס בפירוש לשמוני דמה

ביאור הגר"א

דידן כו' כיון דצריך דעת ול"ש שלומי דשמיא כו' כיון שא"צ דעת ופ' בפי' שם ל"ס אלא מתוקר כו': [יד] בין כו'. ע' ר"ן ד"ס אימא דמתני' ולמנין הלכה כו' וכ"כ הרא"ש וש"ס: [טו] אם כו' ואם כו'. ע' רא"ש בפי' שם: [טז] ראובן כו' ובמקום כו'. טור ופ' כשמואל אבל הר"ן פסק כפי' ג' ולא"ש כרשב"א כו': [יז] ואם אין כו'. רא"ש בפי' ובפסקיו ובמ"ם כאבידה ובמקום שנוטלין כו' וכ"ל כניקור: [יח] אפי' אם כו'. רא"ש בשם ירושלמי ועי' ר"ן שם ד"ס אלא רפואת כו': [יט] אבל אם כו' ואפילו אם כו'. כנ"ל שם ברא"ש: [כ] ואם אינו כו'. שם ור"ן ד"ס הנ"ל ע"ש: [כא] ואם חלה בן כו'. (ולמא) נ"ל ולישב ופ' ר"ן שם ד"ס אלא לשמואל כו' וש"ם הרא"ש בפי' ד"ס מ"ם כו' וגם הוא קושיא אפרת ואף לישב מותר: [כב] ואם נכסי כו'. כפי' דמולא ופ' ר"ן ד"ס שלא ור"ש ד"ס בנכסי כו': [כג] חלה בנו כו'. שם מתני' כו': [כד] לאובן כו'. ע' ר"ן ד"ס ר' יהודה כו' ור"ם פניא ומיסה כו' וכ"כ הרא"ש בפ"י ופ' בפסקיו כר"י ומתני' איירי בקטנה: [כה] ואם דרך כו'. כפי' הרא"ש ד"ס כתמחוי: [כו] או כו'. כפי' הר"ן ד"ס אבל אוכל כו':

בשורה הקרובה לו מפני שמרגלו **לה** שמרפה הקרקע לפניו אבל ברחוק ממנו מותר **לו** (כח) מזולא ימכור לו ולא יקנה ממנו (כט) ולא ישאילנו ולא ילונו מחולא ישאל ולא ילוה ממנו:

ו מטהמודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד מושכרים בעיר נאם יש לו בהם **לז** (ל) תפיסת יד אסור (לא) אם אין לו בהם תפיסת יד **לח** מותר **לט** [ס] נזאבל אם אסרו ע"ז בפירוש חל האיסור גם עליו:

ז **מ** [מ] נחהמשכיר בית לחבירו ואח"כ הדיר השוכר מנכסיו **מא** לא חל איסור על הבית שהשכיר לו ואם פירש הבית בפירוש **מב** (לב) יש אומרים שחלה האיסור גם עליו **מג** נגוי"א שאפי' אם פירשו בפירוש (לג) אינו יכול לאסרו בלשון קונם אם

לאמר דאדריה שלא יהנה לנבקרו: (כח) ולא ימכור וכו' פירוש אם המוכר כדי מהלוקח שלא יהנה ממנו אם המקח שוה עם המעות יש הנאה לביכהם ואפי' מן הדין לשניהם ואם יש זול במקח מוילא יש הנאה ללוקח המודר דוקא ולאסור לקנות ללא משום גזירה אסור למכור שמא יבוא לקנות ואם הוא ביוקר נזרין לקנות אטו למכור ואם הלוקח כדי מהמוכר הוא איפכא ועיין פי' לכ"ז: (כט) ולא ישאילנו כו' דגזרין לשאול אטו להשאיל גזות אטו להלוות: (ל) תפיסת יד פירוש אית כח בעלמא: (לא) אם אין לו בהם תפיסת יד מותר דאינו בכלל נכסיו ובשאסר נכסיו לא היה דעתו על זה המרחץ: (לב) י"א שחלה האיסור גם עליו אף על פי שהוא משועבד להשוכר מכל מקום אמרינן בגמרא דהקדש ומפקיע מידי שיעבוד וקונם כהקדש דמי וי"א הסבי ק"ל דקונם אינו בכלל הקדש ואינו מפקיע השיעבוד ש"ם להשוכר מניו אף על פי שאסר המשכיר בפירוש ונראה דלדידן (ח) אפילו לומר הקדש אינו מפקיע שהרי כתב הרא"ש בתשובה כלל י"ג והאידנא כל הקדש שלנו אולן הוא שאינו אלא לדקה כו': (לג) אינו יכול לאוסרו עליו זהו דעת רי"ת בגמ' ומשמע לפי' בפירוש והיינו כיש לאומרים הסבי דנסמוך והא דכתב הטור דעת יש אומרים הראשון נגס רי"ת היינו ליפא לאוד דהמשכיר בית לחבירו כו' לא חל איסור על הבית אבל מה דקיים אמר כך ואם פירש כו' אין זה דעת רי"ת דאל"כ קשה מהכא דברי רי"ת אהדדי ולענין הלכה נראה לחוש לאומרא לי"א קמאין דבפירש יכול

ממכירו אינו כהנה דבלאו הכי מהנים להם כל העניים: **לה** שמרפה הקרקע לפניו ומיא לו לחרוש אחריו: **לו** ולא ימכור כו' דגזרינן אטו לא יקנה וכן לא ישאילנו ולא ילוה [סי'] גזרה אטו להשאיל ולהלוות. פ"ק. ופרישה כתב ולא ימכור ולא יקנה ממנו ר"ל זבינא מילתא ע"ד שמתבאר בר"ס רכ"ז עכ"ל ח"א דדוקא התם דלאסר מכל ישראל לא מיתסר משום גזרה אלא בזבינא מילתא אבל הכא דלאסור משום גזרה בכל ענין אסור וכ"כ הב"ח וכן משמע לקמיה ומהרוגבים פ"ז מסי"ג ומבילו הטור לקנין קיום לכ"ז וכ"כ הר"ן לקמיה ר"ס רד וס"ג פ"ם גם בעניין לא כן יפה שכתב ולא ימכור לו שמא יחיל לו ויהנהו וכן לא יקח ממנו שמא יקח ביוקר ויהנהו עכ"ל והא ליתא דאפילו אינו מהנהו בזוכיה אסור משום גזרה וק"ל: **לז** תפיסת יד דומקבל בעיסקא. פ"ם. ופרש"י והרא"ש דהיינו שהשוכר קבלו לתת ממנו מס בכל שנה ושנה והר"ן פירש שאינו נוטל אלא ידוע בריוח המרחץ אלא שנותן לו דבר קלוב בכל שנה. והרמב"ם והטור מפרשים דהיינו שאין להשכיר אלא דמי השכירות בלבד ולא נשאר לו בגוף המרחץ שום ביור וכדאיתא בגמ': **לח** מותר לפי שאין דעתו על מה שהשכיר ונסתלק ממנו: **לט** אבל אם אסרו בפירוש כו' כתב הפרישה בליט דאפילו הי"א והרא"ש דבסעיף שאחריו מודה הכא כיון שאינו אוסר המרחץ על השוכר אלא על מיעון דעלמא וליתא דהא הי"א והרא"ש דלקמן כתבו ליישב הא דאמרינן בש"ם גבי דין דהכא אם אין לו תפיסת יד מותר דאיירי בקונם וכן משמע בתוס' ר"ש הבותפין והרא"ש דאין חילוק ודעת הר"ן אדרבה להיפך דעל השוכר יכול לאסור וכן כשאוסר אותו על כל אדם שהשוכר נכלל משום דכיון דקונם מפקיע מידי שיעבוד להתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי אבל לאסור אותו על אחר לאו כל היומי דכיון דלאתשר ליה שיעבודא דשוכר בשהוא כהנה לא מהמדיר הוא כהנה אלא מן השוכר וכן מסיק הריב"ש בתשובה סיון מב"ה וכתב שזה מלה נכון: **מ** המשכיר בית לחבירו ואין לו בו תפיסת יד: **מא** לא חל לפי שאין דעתו על מה שהשכיר ונסתלק ממנו: **מב** י"א פי' קבלה זו כתב הטור בשם רי"ת ובמסקנת הרא"ש כקבלה המאחרונים נראה שהבין שיטת הרא"ש בפי' השותפין ומכאן הורה רי"ת כו' עד אבל אם אסרו בפירוש אף ר' הכל הוא מדברי רי"ת ומ"ש אח"כ אי"כ יש להלק כו' היא מסקנת הרא"ש והא ודאי ליתא מכוח סוכחות למעיין בהרא"ש ואין להאריך אלא הדבר פשוט הוא דדעת רי"ת דאפילו אוסרו בפירוש אינו יכול לאסור בקונם וקשה והא אמרינן בערכין כו' עד סוף הענין הוא הכל מדברי הרא"ש ולדרבא מסקנת הרא"ש הוא דעת רי"ת וכ"כ התוספות והר"ן בשם רי"ת להדיא גם בתשובת הריב"ש ר"ס רכ"ה כתב הקול בנדרים פי' השותפין כתב הרא"ש בשם רי"ת דבפירש אסור והרא"ש הקשה דאפילו פירש ומותר בקונם אבל לא בהקדש כו' כלשה דהקול מוסך לדברי הטור ולא דק גם הריב"ש הסי"ב לו שם ומ"ש אחה בשם רי"ת כ"כ התוס' ור"ת ז"ל תירץ בצ"א ומילק בין קונם להקדש דבקונם יכול לאסור כו' עיין שם ותימה שלא הביא ב"ם לא' מופרשי הטור זה: **מג** וי"א שאפילו כו' כתב הב"ח הטעם דהמוקדים את הבית מועם אלים כח הקדש להפקיע מידי שיעבודא דשוכר דהקדש ומוזן וסחור ומפקיען מידי שיעבוד מש"כ באיסור קונם בעלמא דאינו הקדש מותם דלא מפקיע מידי שעבוד דשוכר עכ"ל וכ"כ בזה כתב פרישה ולא בילאו על כרן דהא דאמרינן בכתובות פ' אע"פ דף נ"ט ע"ב ובפ"ב דנדרים קונמות מקדושים הגוף דמי וכדרבא דאמר קדש הקדש ומזון ושחרור מפקיען מידי שעבוד ולא קדושת דמים (וכמ"ש בחיור ס"ם קי"ז ע"ם) וכמו שפירש"י בכתובות ובנדרים שם דוקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד כגון שהיה לו שור והקדישו דהו"ל ללוי לגבי מזבח אבל לא קדושת דמים דבדק הבית וכ"כ הסמ"ג בחדושיו בפי' הש"ס וכתב שכן הסכמת הגאונים וכ"ד הר"ן וכ"כ הריב"ש בתשובה סיון מ"ה שכן הסכימו האחרונים ודחו דברי ר"ת דסובר דאף קדושת דמים בזמן הזה מפקיע מידי שיעבוד וכ"כ בתשובת הרשב"א סיון תשמ"ב המוקדים בזמן הזה אינו מפקיע מידי שיעבוד דאינו קדושת הגוף דקדם הקדש הוא לעניים עכ"ל וכ"כ הב"י לקיום ס"ם לכ"ע גם תשובת הרמב"ן סי' רס"ט וכן דעת הרא"ש במסקנה בפי' השותפין הי"ל א"כ יש לחלק דבהקדש מומם ולי להקדים כי ההיא דערכין והא דקאמר הכא דמותר (כשאין לו תפיסת יד) משום דאסרו בקונם בעלמא ולאוני אלונים לשעבודים דשוכר וכך דפי' אף על פי (שמשכן לו שדה) ואיירי בב"ה וקדושת דמים לא מפקיע מידי שעבוד כדתנן ומוסף עוד דיכר ופודם הכבשים והא דערכין ולי המשכיר להקדים משום דקופו לחזור אליו אבל גבי מוב שלא תחזור אליו עד שיפרע מוזנו לא ולי מקדים עכ"ל דמ"מ דבהקדש מומם ולי להקדים כי ההוא דערכין (ע) היינו אותו חלק שיש לו בבית השוה יותר מדמי השכירות דקתמא דמלתא הוא שוה יותר אבל אותו חלק ש"ם לשוכר בו אינו יכול להקדים דכיון דלחלק ומשועבד אין קדושת דמים מפקיע מידי שיעבוד והוא כיון דהקדש והשוכר שותפין אסור לדור בו וכדכתב הרא"ש לעיל מיירי בקונך ומ"ם והא דקאמר הכא דמותר משום דאסרו בקונם בעלמא ולאוני אלונים לשיעבודא היינו דלאוניה לשיעבודא דיכול לדור בו ואפילו חלקו השוה יותר אינו יכול להקדים וכן מוכח בתוספות שם שכתבו ח"ל א' כמי יש לחלק דולאי בהקדש גמור דאסור לב"ע דולאי מקדים המשכיר ובמשנתן דקאמר מותר מיירי שאסר בקונם בעלמא ולאוני אלונים לשיעבודי' דשוכר והשוה דאף על פי דלא קדשה

ביאור הגר"א

[ס] אבל אם כו'. כמבואר דאסורה פנמ"ו ויתבאר שם ול"ל פ"ך ול"ס נתום' שם וס"ם: [מ] המשכיר כו'. כ"כ תום' בנדרים שם נגם ר"ת והוכיחו מכ"ל בסעיף סקדם ולמו סברתו דוקא משום שלא אסרו בפירו' לא היה דעתו על מה שהשכיר משא"כ באסרו בפירו' וכמ"ם בערכין כ"ח א' הכי ולי דייר כו' וזהו מ"ש כאן בסעיף סקדם ואם פירש כו' והקשו מהא דפ' אע"פ דאמרינן דוקא לכשיפדנה הקדש ומי' דוקא יותר על דמי השכירות יכול להקדים וכה"ג הביא דערכין דאי' לזור משום חלק ההקדש והביא דאע"פ כנגד השוב וכן תי' בערכין שם ובכתובות שם וכ"כ הרא"ש בנדרים שם וכן הר"ן עוד תירצו בנדרים שם דהקדש גמור דוקא יכול לאסור שיותר על השוב משא"כ בקונם וכן תי' נ"כ בכתובות שם דבכס"ג אתי שפיר דכתובות ובזה ניחא מש"ם א' ומי' איכא מיירי דאלו כו' ועוד כיון דאיתו על גוף השדה הוי בקונם ותי' זה כתב הר"ן נ"כ נגם ר"ת דוקא בהקדש או קונם כללי דדמיא להקדש אבל לא בקונם פרטי דדוקא הקדש מפקיע מידי שעבוד משא"כ בקונמות דאלונים דבכן לשעבודיה כמ"ש בכתובות וע' תום' שם ד"ה קונמות וע"ש וכ"כ הרא"ש פ' בב"ה וכתב דר"ת אזיל לשיטתו דס"ל דאף הקדש דמים מפקיע מידי שיעבוד כמ"ש בב"ק נ"ג ב' ד"ה משום וש"ש אבל על סתכוונים דמו לדבריו וס"ל כהם' דדוקא קדושת הגוף מפקיע וכמ"ם נס"ם פ"ם קי"ז ע"ם עוד תי' בנדרים שם לחלק בין נכ"ם דאין קופו לחזור

חדושי רע"ק

בכן דטעון בשליחותו הם לאוכן בעלמו יכול [ליקח] הנכסי' מהמגורי' וליתנם לשמעון דלא חל הנדר על הנכסי' אלו. ושיגיין דמיירי באמת באוסר הנאתו עליו וכ"ה בש"ע (ס"ח) ומ"ע. ולשון הר"ן (נדרים ל"ד ע"ב) והתם ודאי לא באומר נכסי' אלו עליך וכו' אי"נ באומר נכסי עליך וכו' וי"ל דהתם במדירו מהנאתו וכו' והתוה לי דאיך ס"ד דהר"ן באומר נכסי אלו או נכסי דא"כ יכול לגוות בפירוש לאסורי שיתן וכה"ל. וביותר דמדברי הר"ן (נדרים מ"ב ע"ב) משמע דס"ל לקושט' דמלתא דמתני' מיירי במדירו בלשון נכסי ולע"ג:

ט"ז ס"ק ל"ב. (ח) אפילו אמר הקדש אינו מפקיע. נלע"ד פשוט דמ"מ בקונם מפקיע דגם לדידן קונם קדושת הגוף כיון לאוסרו בהנאה ואין חילוק בין קונם דהש"ם לקונם שלנו. ודלא כמו שראיתי בספר אשל אברהם להרב בעל פרי יוסף (סימן קל"ג סקל"ט):

ש"ך ס"ק מ"ג. (ע) היינו אותו חלק שיש לו בבית. לענ"ד אינו כן דזכר החילוק שבחידושי הר' ולזה אין צריך לחלק בין

מ מפנה שם דף מ"ב ע"ב
מח כדמשמע שם דף מ"ב ע"א
מט גזירה לשאול אטו להשאיל וכו'
מס משנה שם דף מ"ו ע"א
נ כלשון שם ע"ב דאפילו בהנאה כל שהוא לעלמו ולא בנכסו אסור וכ"מ הרמב"ם בפ"ו מה"נ וס"ם
נא טור בשם ר"ת והביאו הרא"ש
נב עוד לביו שם מהא דערכין המשכיר בית וכו' דף כ"א ע"א
נג שם בשם ר"ת לתירוצא קמא
נג טור בשם י"א וכ"ם הרא"ש בפ"ד דב"ק בפסקיו שם ובחידושי הר' על ב"ם מטעם דהשכירות ליותא ממכר הוא אבל ההקדש חל על גוף הקרקע:

וכמ"ם נס"ם ס"ם קי"ז ע"ם עוד תי' בנדרים שם לחלק בין נכ"ם דאין קופו לחזור

קדם ה' מיירי שאסר בקונם בעלמא אבל אם הקדישה הקדש גמור אל ההקדש אם שוה הבדה יותר על המזג ששכ"ל וכ"כ הכל"ם פי' שור שכנה את הפרה להדיח ה"ל בין ממשכן ובין משכיר יכולין להקדים מה שיש לבן בבית יותר מן המשכן והמשכיר אבל הלקח אינם יכולין להקדים מידי דהאי אלוה שאינו יכול להקדים נכסים המשועבדים למלוה וכל שכן אלו

מד אם לא **מה** בלשון הקדש ממש **מו** [כח] כדושיבר יכיל לאחרו דהא פירותיו הם [ל] וכמשכן דינו כמשכיר ובעל משכונה דינו כשוכר:

הגה **מז** [לא] המשאיל בית לחבירו אין יכול לאסרו עליו כל זמן השאלה (הגהת מיי' פ"ו) והשואל יכול לאסרו על אחר כל זמן השאלה דכדידיה דמי. (בית יוסף ס"ם זה בשם הרשב"א):

ח **מח** [לב] הנותן טבלא לאומן לצייר ואסרה על בעלה

ביאור הגר"א

חדושי רע"ק

נקודות הכסף

בעלה אחר שצירה (לד) קודם שפרעו מותרת.

ט (לה) המודר הנאה מחבירו יכול המדיר לומר לחנוני פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה והחנוני נותן לו וחוזר ונוטל מהמדיר (לו) אם ירצה המדיר לפרעו מט [נג] (אבל אינו מחוייב לפרעו) וכן אם היה למודר בית לבנות נדר לגדור שדה לקצור יכול לומר לפועלים פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה הם עושים עמו ובאים ונוטלין שכר מהמדיר אם ירצה המדיר לפרעם נ וכן מותר לומר נא כל הזן לפלוני או עושה עמו אינו מפסיד [נד] אבל אסור לומר (לז) כל השומע קולי יזון לפלוני דכיון שהוא לשון ציווי הוי כשלוחו [נה] וכן אסור לומר לחבירו אם תזון לפלוני לא תפסיד דכיון שאומר כן ליחיד (לח) נראה כשלוחו:

ט מהלכין בדרך נב (יג) ואין לו מה יאכל נותן לאחר לשם מתנה והלה מותר בה ואם אין עמהם אחר מניח על הסלע ואומר נג הרי הוא מופקר לכל מי שירצה והלה נוטל ואוכל. במה דברים אמורים בנותן לאחר לשם מתנה בסתם אבל אם אמר לחבירו הסעודה נתונה לך במתנה ויבא פלוני שהוא אסור בהנייתי ויאכל עמכם בסעודה הרי זה אסור ולא עוד אלא אפילו נותן לו סתם וחזר ואמר לו רצונך שיבא פלוני ויאכל עמכם אם הוכיח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבא פלוני ויאכל אסור כגון שהיתה סעודה גדולה והיא רוצה שיבא אביו או רבו וכיוצא בהם שהם אסורים בהנייתו לאכול מסעודתו שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא נגמר להקנות וכן כל כיוצא בזה:

י מי שנשבע או נדר (לט) שלא ידבר עם חבירו יכול לכתוב לו כתב נד (מ) (יג) לדבר עם אחר והוא שומע:

יא [נו] אם אסר ספרו על חבירו נה (מ) אסור לנאסר ללמוד בו:

יב המודר הנאה מחבירו נו אסור בגלתו (ט) נז (מא) ומותר בשלהבתו המודר הנאה מחבירו תוקע לו תקיעה של מצוה:

הגה המודר הנאה מחבירו (מב) [נז] מותר לספוט לו נח בהמה בריאה אבל לא מסוכנת. (משמע הכ"י בגם לכל מועד):

המודר

נקודות הכסף

ביאור הגר"א

חדושי רע"ק

גליון רש"א

שהוא מקבל לגבי לא בזכוכית שהוא ומקבל ועיל סימן ו סיק ד׳: **נט** מותר לתקוע בו כי משמע לעלמו הוא עלמו ותימה דבפ״ח סי׳ תקצ״ו סיק כתב המודר הכ״מ ומקובר לדם לחר תוקע בו חם יכולה ומשמע לגבי הוא עלמו לא וכוונים בגי׳ בשם הכל בו וע״ש.

ועכשין הלכה בגי׳ בחיים שם מחלוקת הפוסקים בזה ובפרק דבעמא סדחק יכול לתקוע אפילו בעלמו וביום: **ס** יש לומלים לאו ליהנות ניחנו לגבל בזיום לתקון לה יש לפי׳ דבפ״י ולקמחם לכם משלכם ולא משלו לישראל כמלה לעיים בהמה ולא לגבל בהלכל לגבי לי תקוע בהלכל בגי׳ בסימן ריש סקיף מ׳ (ף לם לחד נהן כל משל לו לחכירו בהמה נשוכה והלני בדעת שמקבל לם שלה לעשות לו כפי׳ יכולו שניהם ליפצע זה מלין לו וה שהוא כלי עיין בהשוכות הלחים כלל כ׳ והבילו בי׳ בסימן ס׳):

סימן רכב

ס שנים מדיים דף סיים עיש

(י פ׳ הכין פשוט דלחי יפיע לה משומה לגל לומר לה כלום כחילוק בפני כפיל סעי׳ ג׳)

ג לשון מרדכים בפ״ק דשבועות וכשהולל שם וכיב כשוד בשמו

ג שוד בשם הרלשים והסמ״ק בשרש קוף דקידושין דף כ״ב עיש והלבוש״ב בסעיף ט׳ בשם :

נקודות הכסף

קוף יש כלן הכלה לגבל הכם כיון דקלקולו יותר מהיקונו לן כלן הכלה. גם הם בהגיה מהכלבי״ם ליש לחיים וקל להבין:

בש״ע ס׳ רכ״ב ס״ם נתן לה שיעור סתם ואחר לה שיעור סתם בעבלך לשוה בין ולא בעבלך לשוה בין והכלבי״ם כי׳ כי׳. והכלבי״ם בהשגות הסיע על זה לכאורה לם למד מהם שתין בעבלך לשוה בין ולא ביכש לה קנה לוחה הנעל ונ״ל עיקר בשם קדמים כתבריו ומה שהגיה מהכלה ומשה בשם יש יכולים לומר דהכלה ס״ל דהגיון לה לה לגלן דהגיון הכלה ס״ל כמו שכתב הרלש״ל לה ידי הוכחו דהכלה מלמוד הלמ״ד דלה בעבלך לשוה בין ולה בעבלך לשוה בין

דאפילו באומר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהם ומה שתרצי תעשי בהם קנה הבעל ואסור בהם:

רכג דין המדיר בנו לתלמוד תורה. ובו ד' סעיפים:

א [א] המדיר עצמו מהנאת בנו כדי שלא יתבטל הבן מלימודו בשבילו **א** מותר הבן למלאות לו (א) חבית של מים ולהדליק לו את הנר [ג] ולצלות לו דג קטן **ב** [א] [ג] וכן מותר לקנות לו מהשוק מה שצריך אם הוא אדם שאין דרכו לקנות בעצמו או אם הוא אשה שהדירה את בנה:

ב [ד] האומר לבנו הרי אתה אסור בהנאתי או שנשבע שלא יהנה בו אם מת יירשנו אסר עליו הנאתו ופירש בין בחיי בין במותי אם מת לא יירשנו. (וע"ל סי' רי"ז):

ג [ב] [ה] אסר בנו מהנאתו ואמר אם יהיה בן בני זה תלמיד חכם (ב) יקנה בני זה נכסי כדי להקנותם לבנו הרי זה הבן אסור בנכסי האב **ג** (ג) ובן הבן (*) מותר בהם אם יהיה תלמיד חכם כמו שהתנה:

ד [ו] וזה הבן האסור בירושת אביו **ד** אם נתן ירושת אביו (ד) [ג] לאחיו או לבנו הרי זה מותר (ה) וכן **ה** אם פרעם בחובו או בכתובת אשתו [ד] וצריך להודיעם (*) שאלו נכסי אביו שאסרם עליו:

רכד מי שאמר נכסך עלי חרם. ובו סעיף אחד:

א [א] ראובן שאמר לשמעון הריני עליך חרם [א] או הרי אתה אסור בהנאתי ראובן מותר בהנאת שמעון ושמעון אסור בהנאת ראובן [ג] ואם אמר לשמעון הרי אתה עלי חרם ראובן אסור בהנאת שמעון ושמעון מותר בהנאת ראובן נהריני עליך חרם ואתה עלי שניהם אסורין זה בזה [ד] ומותרים בדברים שהם בשותפות לכל ישראל כמו הר הבית והעזרות [ב] [ה] ואסורין בדברים שהם בשותפות

טורי זהב

שאין לבעליך רשות בהן אלא שמעשי בו דבר פלוני והיינו כ"א שהוא להמדיר:

רכג (א) חבית של מים דמשמע דמלאכות גדולות כהכון שהם מבטלים הלימוד הם דעת הרמב"ן בשם ולפי זה אם האב אוסר הנאתו על הבן מפני שאין עוסק בתורה אפשר שהאב אסור לעשות לבן אפילו דברים קטנים והטור הביא בשם הרמב"ם בזה דהאב מותר לעשות דברים קטנים הללו מטעם דגם האב לא הדירו אלא מדברים גדולים וכיון שהש"ע הביא דעת הרמב"ן נמוד משמע דבדין השני שהאב הדירו אסור בכל דבר כמו שזכרתי ולא מדנים: (ב) יקנה בני זה נכסי כדי להקנותם פרש"י ומשום דלכתחי' לא הוה בן הבן בעולם וה"ל מהכח לשוכר ומהכח לשוכר לא קני ע"כ הקנה לבנו שיקנה לבן בנו וכתוב בפרישה דמיירי שהקנה לבן בנו ע"י בנו ונכסיו בק"ס וכה"ג בח"מ סי' ר"י עכ"ל: (ג) ובן הבן מותר בהם אם יהיה ת"ח כי זהו דעת הרמב"ם בטור. רבים מקשים הא לא נדר רק מן הבן ולמה יהיה בן הבן אסור אם אינו תלמיד חכם. והטור מביא דעת הרא"ש דלא קנה בן הבן דהדר קודר למריה ומ"מ בן הבן מותר ליהנות אף על פי שלא קנהו וכתב כי זה פשוט ואיני יודע מה מלמדינו. ונראה לע"ד דהרמב"ם ס"ל דמ"מ אם יהיה בן הבן ת"ח כדי כי תוך כדי דיבור למה שאסרו בהנאה וא"כ אנו רואין שמה שאסר בנו היה כוונתו שגם בן בנו לא יהיה לו היתר אם לא יהיה ת"ח ולענ"ד שלא זכר בן הבן מ"מ אין זכות לבן הבן בנכסי אבי זקינו כל זמן שאביו קיים על כן שפיר אמרינן שכיון נאסר כל מה שנמשך אחר בנו והיינו אפילו בן הבן ומשום הכי ס"ל לרמב"ם כשם שסוף דבריו מועילים שיקנה בן הבן לענין דיכי ממוכ"ח היה נמי מועיל לענין איסור והיתר שאם אינו תלמיד חכם אסור בהנאה אבל הרא"ש ס"ל דאין התנאי קיים כלל לענין קנין ומ"מ בן הבן מותר אפילו אם אינו תלמיד חכם דהוי כאלו לא אמר כלום רק האיסור הנאה מוגלא בן הבן מותר אע"פ שלא קנה אותם מחמת אביו וגם בדין ירושה אין לו שהרי אביו קיים: (ד) לאחיו או לבנו בח"מ סימן שפ"ו כתב הטור דין כיוצא בזה לענין גזילה כתב שם דלאחיו ר"ל אחי אביו ובנו ר"ל אחיו והרמב"ם לא פירש כן ואין הכרח ומשמע מדבריו: (ה) וכן אם פרעם כו' כ"כ הרמב"ם והטור כתב על זה ואיני מבין את דבריו היאך יהא מותר לו לפרוע חובו מנכסים האסורים עליו הרי הוא נהנה מהם כו' וכתב ב"י ויש להשתדלותי לרבינו מחבר בהגה"ה קושיא שאמרה בהדיא כמו שכתב הרמב"ם ונ"ע כללה לשפיר מקשה דעיקר קושית הטור על מה שכתב הרמב"ם שהנאסר עצמו אומר שפורע חובו בדבר האסור לו ולא אמרו במשנה אלא שהמדיר פורע חוב הנאסר בלי ידיעת הנאסר ולכונו ומה שפרש במשנה והא"ס בגמ' ובפרשים ומכו"ח היינו בעל כרחו שכן משמע הלשון שאמרה המשנה ובפירש"י משא"כ בלשון הרמב"ם זה שכתב אם פרעם משמע הוא עצמו והר"ן הביאו ב"י בס"י ר"ן מוקי גם לדברי הרמב"ם אבל באופן זה דלאו הוא עצמו משלם לבעל חוב אלא מראה לו מקום היכן הם והטור לא ניחא ליה לפרש בכך. עוד הקשה הטור על מה שכתב הרמב"ם כאן וצריך להודיעם כו' ומאי נפקותא מיניה והר"ן שם היאך דקך הודעה הוא שהוא כמו הפקר כמו שאומר אלו נכסי אבא איני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמיכם והיינו נ"כ לפי דלכו שפיר דהוא עצמו אינו פורע אבל הטור דמפרש דברי רמב"ם דהוא עצמו פורע על כן הקשה שפיר כמלה לדידה אין מחלוקת דכל שעושה הוא בעצמו הפרעון אסור ולא מהני מה שמודיע אלא שלענין מתן ירושת אביו לבנו קודם הר"ן גם כן דאסור כשהוא נותן בעצמו מפני שיש לו טובת הנאה ומה אלא מיירי שמראה להם מקום ואומר להם נכסים אלו של אבא אסורים עלי איני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמיכם ותעשו בהם מה שתרצו והב"י כתב שם כיון שמודיעם שממון זה אסור לו ומפני כך נותנו להם והם בניו ואחיו יש להם זכות בממון זה הלכך אין לו עליה טובת הנאה ושרי עכ"ל. ומ"מ משמע דדוקא דיעבד מהני אם נתן או פרע אבל לא לכתחלה אע"ג שמודיע:

כמו

שפתי כהן

רכג **א** מותר הבן כו' דמשמע ממילי זוטרי כי הא ליכא בהו ביטול תורה כ"כ לא אדרים וכתב הפרישה דלקבלה זו אפשר בהא"ב שהדיר הנאה מבנו מפני שאינו עוסק בתורה אסור לעשות לו אפילו דברים אלו דלא כהרמב"ם וכ"פ הב"ח דדינו כמדיר בנו מנכסיו סתם ולא הזכיר מפני שאינו עוסק בתורה ואסור לעשות לבנו שום דבר: **ב** וכן מותר כו' דכיון שהוא אדם חשוב או אשה שאין דרכה לקנות בעצמה אין קפדי אדעתא דהכי לא הדירוהו: **ג** וכן הבן מותר כו' ומשמע אם לא יהיה בן הבן ת"ח גם בן הבן אסור וכן הבין הרא"ש בתשובות וכ"כ הב"ח דס"ל להרמב"ם דכיון שאומר אם יהיה בן בנו ת"ח כו' ה"ל כאלו פירש שאם לא יהיה ת"ח שגם הוא יהא מודר מנכסיו כמו הבן אבל הכסף משנה ופרישה פירשו דהאי מותר ר"ל קנויים הם לו ולא יוכל אביו לתתם לאחרים אבל מותר בהן מ"מ וכ"ד הרא"ש והטור דבן הבן מותר בכל ענין ומ"מ הרא"ש והר"ן פסקו דלא קנה בן הבן כיון שלא הקנה לבן כלום אלא לאחר שיהיה בן בנו ת"ח והוי"ל שעתא הדרא קודרי למריה: **ד** אם נתן כו' פי' הר"ן דלאו למימרא שיתננו להם ממש דא"כ מיתהני מטובת הנאה דידהו אלא שמראה לבן מקום ואומר להם נכסים אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמיכם ועשו מהם מה שתרצו וכן בחוב וכתובת אשתו מיירי שב"ד מגבין להם שלא מדעתו אבל מדעתו אסור כדלעיל ועיין רכ"א ס"ק י' עכ"ד והב"י בסימן ריי"ו כתב דבניו ואחיו אפילו שיתנם להם ממש מותר כיון שמודיעם שממון זה אסור לו ומפני כך נותנם להם והם נ"כ בניו ואחיו יש להם זכות בממון זה הלכך אין לו עליהם טובת הנאה ושרי ע"כ וכ"כ מהרש"ל פרק הגוזל עצים סימן ס' ועוד האריך שם ופסק דיכול ליתן בידים ממש ליורשי האב בחוב קצוב קודם ע"ש הפסקה וצריך להודיען שזה ממון אבא שאסור לו ולבניו לא יתן כלל דאין לך הנאה יותר מזה ואם אין לו מה יאכל מותר לו לגנות וב"ח באין ונפרעים מאלכן מן הירושה אבל אם יש לו אסור אלא יתן ליורשי האב ואם אין יורשים יתן לצדקה וא"ל להודיע לצדקה זה ממון אבא מיהו רשאי לאבדו ולהשליכו לים ומכל מקום מלוה לכופו בזה ליתן לצדקה עכ"ד בקצרה ועיין בח"מ סימן שס"ה והפרישה והב"ח כתבו דהיינו אם נתן או פרע כו' דוקא דיעבד מותר ולא קאי באיסור כדי אבל לכתחלה אסור ע"ש שהאריכו בזה: **ה** אם פרעם כו' כלומר דלאפן דאוסר לעיל סימן רכ"א ס"ק ו' בפריעת חוב גבור או משכון היה הכא (א) וכן משמע מדברי הר"ן הנ"ל דדמי להדדי ואם כן מיירי הכא נמי בחוב גבוה וכה"ג שאינו חוב גבור:

כמו

באר הגולה

סימן רכג

א תוספתא דנדרים ...

סימן רכד

א משנה נדרים ...

ב שם

ג שם

ד שם

ה שם

ביאור הגר"א

רכג [א] וכן מותר כו'. עי' ר"ן שם ד"ה ירושלמי בשם' גיבורים כו': [ב] אסר בנו כו'. ע' ר"ן מ"ם א' ד"ה לענין כו' אבל הרמב"ן כו': [ג] לאחיו או כו'. עמ"ש בח"מ סי' שפ"ו ס"ה: [ד] וצריך כו'. נמלא שם ועי' תוס':

רכד [א] או הרי כו'. ע"פ מ"ו א' בגמ' ופ"מ: [ב] ואסורין בדברים כו'. פ' נט"ג ס"ק ז' מה שהקשו על הרמב"ם ומ"ש היכן דרמב"ם

חדושי רע"ק

סי' רכ"ג. ש"ך ס"ק ה'. (א) וכן משמע מדברי הר"ן. לא ידעתי פוס המשמעות לזה דהר"ן כתב רק דבע"ח לא מדעתי'

בשותפות לבני אותה העיר א (א) כמו בית הכנסת והתיבה והספרים ׃ ומה תקנתם שיקנו חלקם שיש להם בו לאחר ונמצא שאין אחד מהם נהנה משל חבירו ב (ב) [ג] ז ויש אומרים שהם מותרין בכל דבר שאין בו דין חלוקה:

הגה ג [ד] (א) ומי שהשאיל ניתו לבית הכנסת יש בתקנת ר' נחשון (ג) (ג) שאינו רשאי לאסרה על א' מבני הקהל אא"כ יאסרנה על כולם. (ב"י בשם א"ח וכל בו סי' ק"ו):

רכה

א [א] א האומר לחבירו פירותיו של פלוני אסורין עליך א אינו כלום אלא אם כן ב ענה הנאסר אמן:

רכו שותפים שהדירו זה את זה. ובו ג' סעיפים:

א א שנים שהם שותפים בחצר ונדרו הנאה זה מזה א ב אם יש בו דין חלוקה ב חל הנדר ואסורין ליכנס בו [א] ג עד שיחלקו (א) ויכנס כל אחד בשלו (א) וי"א ד אם אחד מהם הדיר לאחד מן השוק מנכסיו ג שאסור ליכנס בו (ל"ע ומשמעות ר' ירוחם) ואם

שפתי כהן

רכד א כמו ב"ה כו' היינו וכדמלת אבל מלך התקנה כב"י בשם הא"ח שהוא הרשב"א וכל הפוסקים דוקא שאין אדם יכול לאסור חלקו מב"ה ולא מהספרים ואם אסר אין איסורו איסור וכ"כ הב"ח וכ"כ שנתבר בא"ח סימן קנ"ג סק"ו: ב וי"א כו' בכל דבר שאין בו דין חלוקה כלומר בב"ה וכה"ג אין בהם דין חלוקה ומותר כדלקמן סי' רכ"ו וכ"פ מהרש"ל פי' שור שכנם את הפרה סי' ל"ג וכן כלאה עיקר בש"ס: ג ומי שהשאיל כו' כו' עיין בא"ח שם בדברי הרב:

רכה א אינו כלום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו על חבירו ועיל סימן רי"ט:

רכו א אם יש בו דין חלוקה היינו ד' אמות על ד' אמות לכל אחד כמ"ש בח"מ סימן קע"א ס"ג: ב חל הנדר ולא הוי מעטם ברירה כיון שיש לתקן בחלוקה: ג שאסור ליכנס בו ומשמע אפילו לגבי הלוקח מהשותפין אסור וכן משמע מדקנו בקיפת נכנס לגבי השותף כי משמע דבריפא בכל ענין אסור וכן כתב העט"ז והטור כתב וכ"ם אם א' מהם הדיר לאחד מן השוק מנכסיו שאסור ליכנס בו לגבי אם לא לגבי אחד מהשותפין בחצר ואם אין בו דין חלוקה לא חל הנדר ומותרים ליכנס בו בין אם הדירו זה את זה בין שהדיר א' מהם לא' מן השוק מנכסיו עכ"ל. והב"י תמה דכיון דיש בו דין חלוקה כי נכנס לגבי א' מהשותפין מאי הוה כי וכן כלאה מדברי ר' ירוחם עכ"ל והב"ח חלק על הב"י ע"ש שהאריך וכל דבריו תמוהים לי גם מ"ש לדעת רבי' ירוחם תימה גדולה עליו שעיין במקלה דברי רבי' ירוחם ולא עיין בקופת עי"ש שדברי רבי' ירוחם מוכח כדברי הב"י וסבי מוכח דברי הרא"ש וכן דעת מהרש"ל פי' שור שנגח את הפרה סי' ל"ג כמשמע וע"ש וכן מוכח דעת הרשב"א והר"ן שכתבו במתניתין דמתיר רבי אליעזר באחד מן השוק דוקא כשנכנס לגבי השותף אלמא דכשיש בו דין חלוקה אפי' לגבי השותף אסור דהא אמרינן בש"ס דבש בו דין חלוקה אפילו ר"א מודה ע"ש וכל זה ברור ומלאה לחלק ולוה מדברי המחבר: לא

טורי זהב

רכד (א) כמו בית הכנסת כו' הלבוש והר"ן כתבו ש"מ לתמוה על הרמב"ם לפי שדבריו סותרים זה את זה דבריש פרק השותפין פליגי רלב"י ורבנן בשותפין שנדרו הנאה זה מזה דלרבנן ס"ל שניהם ימלאים ליכנס לחצר של שותפות דזה נכנס לתוך שלו וזה לתוך שלו ורבנן אוסרים ואמר רבה מחלוקת ב"ש בה דין חלוקה אבל באין בה דין חלוקה דברי הכל מותר ואמר ליה רב יוסף והרי ב"ה דבאין בה דין חלוקה דאי ותנן ושניהם אסורים כואן את"ח מתניתין אלא אמר רב יוסף מחלוקת באין בה דין חלוקה אבל יש בה דין חלוקה דברי הכל אסור וכתב הר"ן דף ר"ם ומתניתין דקתני שאסורין בב"ה כרבנן הוא ולא כראב"י כדאמרינן לעיל דב"ה כהלכ' שאין בה דין חלוקה דאי הלכך כיון דאיפסקא הלכתא כראב"י דמתיר באין בה דין חלוקה ליתא למתניתין שאוסרת שניהם אסורים בב"ה וי"ש לתמוה על הרמב"ם בפסק זה שפסק כראב"י ופסק נמי כמתניתין וכן הקשו הרב"ן שכתב היאך נוכח שעלה לבי תרי עכ"ל והב"י הביא קושיא זו ולא"כ יש לתמוה גם על הרא"ש והטור והש"ע שכולם כתבו כרמב"ם דהיינו כאן כתבו שהם אסורי' בב"ה ובס"י רכ"ו כתבו שבכיס מותרים בדבר שאין בו דין חלוקה והרי ב"ה הוא אין בה דין חלוקה כמו שהבאנו והלכה לומר שאלו הגדולים וגם הרמב"ם שגגו בזה ומו"ח ז"ל תירץ קושיא זאת ולומר דה"ה קשה נמי הילכתא אהילכתא דהלכה כראב"י והלכה כרבים מתניתין דאוקמה בב"ה הלכך סילכה דשמי ב"ה לאסור אפילו באין בה דין חלוקה כיון שיש בה תיקון שיקנו חלקם לאחר ויכול אח"כ לחזור ולהשתמש בו ולא מתוי כהערמה כיון שרבים משתמשים בה משא"כ בחצר של שני שותפין אם יתן חלקו לאחר וישתמש בו מתוי כהערמה וכה דפריך רב יוסף לעיל מב"ה לא הוה ס"ל תירוץ זה אבל אנן ס"ל לתקנתא כמו תירוץ זה ע"כ ולא דק כלל דלהדיא בגל ועידי שאין בו דין חלוקה לא שייך לומר שאחד מהם יקנה חלקו דודאי גם בחצר של שותפים לא מתוי כהערמה דאלי מהא משיק לכ"מ סעיף ע' דאמרינן כותן ומתכח לאחר כו' ולא חיישינן דמתוי כהערמה וגם הוא עצמו מותר ליכנות אח"כ ממנו כיון שיצאת מרשותו דאל"כ הי' לתלמוד ולפוסקים לכתוב דבר זה שהוא עצמו לא יקנה אחר כך ממנו משום הערמה שזה חידוש גדול אלא ודאי שאינו כלל וכמ"ש הר"ן בפירוש שבכל מקום מהני נותן חלקו לאחר ואין חילוק בין ב"ה לשאר דברים שאין בהם דין חלוקה ותו דלאיזה דבר קרי ומקשה דהכי אין לפניכו רק סתם מתני' שאוסרת בב"ה ומי נתן לנו כח לחלוק על רב יוסף וכי רב יוסף לא ראה הוכחת סכ"ה ותו דלהם כלומר דאודא לתקוניא דרב יוסף אם כן נשאר מימרא דרבי' שובלתו דבי"ש בה דין חלוקה ומחלוקת והלכה כראב"י דמותר ולמאי מסקינן בקיצור הכי דאסורין ב"ש בה דין חלוקה אלא על כרחך דלית מאן דפליג על רב יוסף ולא"כ הדרא קושיא לדוכתה:

והנלע"ד דמפיר ומתפרשי סוגיית התלמוד אליבא דהרמב"ם ושאר הגדולים שובלתו והיינו שנדקדק לשון התלמוד הכי ב"ה דכשאין בה דין חלוקה דמי ולא אמר שאין בה דין חלוקה אלא כלאם דהלתא מילי כיכו שאחד יש בה דין חלוקה בגוולם כמו אבל שים בה כדי לזה ולזה וזה מסתבר שיהיו אסורים. והשתי הוא אין בה דין חלוקה לגמרי דהיינו אבל שאין בה ארבע אמות שאלה נוגר שיהיו אסורים. והשלישי הוא אמצעי ביניהם דהיינו ב"ה וכיוצא בה שזה אפשר בו קצת בחלוקה שזה יסתלק מן חלק זה וזה יסתלק מן חלק זה ויוכל להשתמש בחלקו אלא שאין דרך לחלקו כיון שרבים ככנסים לשם וכן התיבה ומשום הכי אמר אח"כ והספרים לשון רבים דהיינו שיש בה שני ספרים והוא יש שם כדי חלוקה אבל אי לא הוה רק ספר אחד הוה דבר שאין בה חלוקה ומותר. כמלא שהלכה קרוי יש בה כדין חלוקה וקצת קרוי אין בה כדין חלוקה לפי שאין דרך לחלקה והשתא הוי שפיר דמעיקרא כי אמר רבה דפליגי ב"ש בה דין חלוקה היינו ב"ש בה דין חלוקה בגוולם והוא בחצר דבקטלה מתניתין פלוגתא דראב"י ורבנן דדרך לחלוק בזה דוקא ס"ל לרבנן לאסור אבל במילי מליעתא דהיינו ב"ה מודים דמותר ועל זה פריך שפיר ושאני תנן דשניהם אסורים בב"ה והוא דלא כמאן ומשני רב יוסף דהכי קאמר דפליגי באין בה דין חלוקה כלל דהיינו בחצר דבקטה מתני' בפלוגתא דראב"י ולפי זה במילתא מליעתא דהיינו ב"ה הוא בכלל יש בה דין חלוקה ולכולי עלמא אסור ולא"כ את"ל מתניתין דשניהם אסורים בב"ה לכולי עלמא ועל כן פסקוה להלכה. כן כלאה לע"ד לתרץ גרוד וכוון הגה כי הרמב"ן והר"ן אקשו בקושיא מייתו הרמב"ם והרא"ש ועוד והש"ע לאו בהי עוטים כיכוו מיו בפלוגתא באמלתא דמפורש בתלמוד וכלאו להמלין בעדם כפי מה שיכול כל אחד בעידי דלויתא בשיד כוו"ם: (ב) וי"א שהם מותרים כו' זהו דעת הרמב"ן והר"ן שוכלתי בסמוך דס"ל ב"ה וכל הכך הויין לגמרי כדבר שאין בו דין חלוקה: (ג) שאינו רשאי כו' עיין בא"ח סימן קנ"ג סעיף י"ז מזה:

רכו (א) וכל שכן אם אחד מהם כו' בטור כתוב כאן אם לא לגבי א' מהשותפין בחצר ותמה ב"י על זה כיון דיש בו

באר הגולה

ו שם במשנה וכלשוני לא רב בשם שם בגמרא
ז הר"ן שם וכ"מ בן יעקב דקי"ל כוותיה ותמה על הרמב"ם שפסק כמ"ד ספק בדין השותפים שנדרו זה מזה כראב"י ובאלו דלעיל פסק כרבנן וסכבר הביאו הרמב"ן בזה וכ"כ רבינו ירוחם בשם י"א ועיין בקיצור דלקמן ותמה סלינוצי שם ועיין בבית בח"מ ליישב דברי הרמב"ם:

סימן רכה

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה"נ מהירושלמי דרב נחמן ורב שמואל וכו' דף מ' ע"ב
ב מהירושלמי דשבועות שבועות דף כ"ט ע"ב ומגמרא דנדרים דף קי"ד ע"א:

סימן רכו

א משנה נדרים דף מ"ו ע"ב
ב כמסקנא דרב יוסף שם דף מ"ו ע"ב
ג כ"כ הרמב"ם בפ"ו מה"נ וכ"כ הטור
ד שם במשנה:

חדושי רע"ק

מלעתי' תפרע דזהו אסור אף לסקן אלא דסב"ד נע"ב מגבי' לי'. ובכס"ג י"ל דאפילו לרבנן דסקן מותר דסכפ"ם נוטק לסגבות לו סוטו ומגבי' לו הב"ד את סוטו נע"ב ואין מוספין לזה דמתסבי מוגלא נכך. גם פום' בב"ק כתבו לסדי' דאף ל"ם דס"ל דדינא דסקן רק כמוזנות אפשר אבל לא בנע"ם דעלמא ע"ש הכי פרי':

סי' רכ"ד. סעיף א' בהגה. (א) ומי שהשאיל ניתו. דוקא השאיל בפירוש אבל סתם שרבים נכנסו בו להתפלל לא. מ' מהר"ם פאדווה (סק"ה):

שם. (ג) שאינו רשאי לאסרה. ואם יש בסכ"ב אסרת נלותה העיר יכול לאסרו. תשב"ץ (ס"ד סוף באשכולם סאלה ז'):

סי' רכ"ו. סעיף א'. (א) ויכנס כ"א בשלו. והרשב"א אוסר שלא מהני חלוקה. כיון דקי"ל אין ברירה והוי כלקוחות. ולמי לקונס לכיין פסלי נכנס דמותר רק בנשכרו לאסר. אבל לא בשכרו להסדל. ע' ש"ך לעיל (סי' רס"ו סק"ט):

ביאור הגר"א

לרמב"ם מפרש דמתני' אתיא כר"ע כדאמרינן בר"ם דמודה לראב"י בדבר שים בו דין חלוקה ול' הרא"ש הטעם כיון דאפשר בחלוקה לא מהלין אבריכה וה"נ דכוותה כיון דאפשר למכתב חלקו לנכ"ח לא מהלין אבריכה: [ג] וי"א כו'. ע' ר"ן שם ד"ה ולא כו' וכמ"ש מ"ו ג' וכ"ה ר"ן שם ד"ה א"ל ר"י כו': [ד] ומי כו'. ע' מקר"ג:

רכה [א] האומר כו'. שם מ"ז א' פ"ה ב' וכתובות ל"ט א' ונ"מ:

רכו [א] עד שיחלקו כו'. ע' ר"ן מ"ו ב' ד"ה אבל כו':

בין

ומוכר

ה ואם אין בו דין חלוקה ד לא חד״ הנדר ומותרין ליכנס בו [ג] בין אם [ג] הדירו זה את זה או שהדיר אחד מהם לאחד מן השוק מנכסיו [ד] ודוקא כשאותו

בו דין חלוקה אל הכלל וכי נכנס לתוך השותפין מאי הוה לה ... מדליקת הנגל וכדאמרינן גבי מודר הנאה ממחבירו נכנס ... עכ״ל ומ״ה כתב כאן בש״ע סתם אסור והיינו אפילו ... מהשותפין ובדין שבקיפא שאין בו דין חלוקה כתב הטור ... הנדר בין הדירו זה את זה ... אחד מהם לאחד מן ... עכ״ל כתב ב״י ... לרבינו בין מקום ... לו לכתוב מותר ... לתוך א׳ מהשותפין ... בגם הרשב״א ע״כ כתב בקיפא דוקא לתוך השותפין ... דברי רבינו הטור כמשמען והם נמשכין מדברי אביו הרא״ש ... ורבינו שמשון כתב בשם ר״י דהלכתא כדאוקימתא יש ... כו׳ ולפום הך פיסקא שותפים שהדירו זה את זה ... מותרין ליכנס לחצר ואם הדיר א׳ מן השוק אסור ... ומשום ברירה אין להתיר בשותפין בש״ס

ד לא אל הנדר דיש ברירה ופי׳ הרא״ש והר״ן בשם הרשב״א דכיון דע״כ של חבירו קני לו החצר לנכנס בתוכו אין מה בידו לאסרו עליו דהוי כאוכל על חבירו את של חבירו והיינו יש ברירה דקאמרינן דכל עיקר דע״ל בחצר הואיל כאלו מקום דריסתו קני לו לבדו דעל תנאי זה ניקנית להם החצר מתחלה כיון שאין חבירו יכול לכופו לחלוק ... בה כך ... בשעת דריסתו וכן

ה הכנים מהרשב״א שם ובזה יישבו הא דאמרינן בעלמא בכמה דוכתי דבדאורייתא אין ברירה אלא ודאי הך ברירה דהכא ל״ד לברירה דעלמא ... דלמאן ... מש״ס

ביאור הגר״א

[ג] בין כו׳. ... [ד] ודוקא כו׳. ...

גליון רש״א

סימן רכו. ש״ע סעיף א׳. ...

שולחן ערוך

במקום שהוא מצוי ששותפין אין מקפידין זה על זה, אסור.

כשאותו מן השוק שהוא מודר נכנס לצורך השותף **ה** בין שהוא צריך לשותף בין שהשותף צריך לו אבל ליכנס בו שלא לצורך השותף אסור:

הגה (ב) [ה] וכן הדין בשנים ששים להם יחד ז מקום בנית הכנסת [ו] ואמר אחד לחבירו חלקי יהא לך הקדש דמסתמא דקאמר לך הקדש ודאי כוונתו לאסרו עליו [ז] אבל אם אמר יהא הקדש ולא אמר לך ז (ג) לא כיון אלא פיהיה הקדש לעניים ומותר חבירו ליהנות וליכנס שליה (כ"י סימן רכ"ח נכסי הפו' רשב"א) והוא הדין בכל כיוצא בזה [ח] וכן אם היו שותפין בדבר שמיטלטל אם יש בו דין חלוקה אסורים בו ואם אין בו דין חלוקה מותרין בו. (סמ"ע סי' ק"ט):

ב זכשהדירו שניהם זה את זה **ח** אסורים להעמיד בו תנור וכירים וריחים ותרנגולים [ט] היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו **ט** הוא אסור בהעמדת תנור וכירים וריחים ותרנגולים [י] ואסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה וחבירו מותר בכל **י** (ד) [יא] ט וכופין **יא** את **יב** הנודר **יג** למכור חלקו (ה) אם נאסר **יד** בלשון חצרי שמותר בו לאחר שימכר:

ג [יב] ט בעל שאוסר הנאתו על אחרים אסורין ליכנס בנכסי מלוג של אשתו **טו** (ו) ואינו דומה לשותף שהדיר את אחד מן השוק (ט):

רכז דין מי שאסר עצמו מכל ישראל. ובו ג' סעיפים:

א א מי שאסר עצמו מכל ישראל **א** אסור לקנות מהם ולמכור להם ובינא מציעא ראית ביה הנאה ללוקח ולמוכר אלא לוקח ביותר ומוכר בפחות **ב** ג ואם אסר הנאתו עליהם לוקח מהם בפחות ומוכר ביותר [א] אם ישמעו לו **ג** (א) [ב] ג ווובינא חריפא הוא

שפתי כהן

ומ"ע וכ"כ מהרש"ל שם: **ה** בין שהוא צריך לשותף כו' והב"ח כתב בחיבור סימן ק"ם למדברי הטור והרא"ש משמע דלא שרי אלא כשנכנס לצורך השותף שהשותף צריך לו וכן משמע מדברי רבי' ירוחם: ו מקום בב"ה כו' היינו מקום גדול שיש בו דין חלוקה אבל אם אין בו דין חלוקה לא חל הנדר כלל כ"כ הע"ז וכן הוא בתשובת הרשב"א שם: **ז** לא כיון אלא כו' ומ"מ אם פירש עכשיו שמה נתכוון אם להקדש עניים או להקדש בדק הבית הכל לפי פירושו (וכדלעיל ריש ר"מ) הרשב"א שם וע"ל ר"ס רכ"ח: **ח** אסורים להעמיד אפילו אין בו דין חלוקה וכ"כ הע"ז דלטעמיה דקי"ל דשותפין דרכן שאין מקפידין זע"ז מ"מ אי קפדי יכולין למחות (כמו שנתבאר בחיו"מ סימן קס"א ס"י) והכא גבי מודר הנאה ודאי קפדי ואסורים עכ"ל וכ"כ בהגהת פרישה ולא כיוון יפה דהתוספות והר"ן ס"ל כיון דאי קפדי יכולין למחות א"כ אפילו לא קפדי מסתמא ליה מחות שלא עיכב ואסור ע"ש כך מוכח מדבריהם לגדול מיהו התוס' שם כתבו עוד טעם אחר בשם י"א דכשהעמיד למים נא"ס הוא עם לשם ומתחלים חלקו וחלק חבירו וכן נגדל הכנגולים דמתפטמים בכל החצר. ולפי"ז משמע דכל תשמיש בעולם שממלא כל החצר כגון לצבוע ולפתוח פירות בכל החצר וכה"ג אסור וכ"כ מהרש"ל שם: **ט** הוא אסור בהעמדת כו' אפילו באין בו דין חלוקה: **י** וכופין את הנודר כו' אפילו באין בו דין חלוקה דאף על פי דמדי נמדר ליכנס מ"מ חיישינן שמא ישתמשו תשמיש של איסור כגון העמדת תנור כו' וכ"כ הרא"ש והר"ן ומגיא"ם בי' וכ"כ דעת הרמב"ם פ"ז ומ"כ והסמ"ג דלא כמ"ש מיהו דעת לפי' ותוי' דהכא דמותר ליכנס בחצר אין כופין ורבי' ירוחם כ"ד ח"ס כתב דאפילו באין בו דין חלוקה כופין וי"א דאין כופין ולאפוקי כלום עיקר ע"כ ונראה דהכגולים נתנקו או כשהולים בגוד או אגוד באין בו דין חלוקה אין כופין אלא יעשו כמו שילנו וכ"כ הב"ח אע"ג דם דין חלוקה ומיהו באין בה דין חלוקה בגוד או אגוד: **יא** את הנודר כו' כתב הר"ן דוקא הכא בנודר א' מהם כופין כיון דאיסור אסור וחבירו מותר חיישינן שמא יתקנו בחבירו אבל כשנדרו שניהם זה מזה דשניהם אסורין לא חיישינן דכל חד וחד מידכר באיסורי' עכ"ל וכ"כ בע"ז וכ"כ הב"ח ועוד מיהו סימן קי"ם כתבו דאם נדרו שניהם זה מזה ולא ומוכ הכא כופין את הגדול למכור וכ"כ רבי' ירוחם (ומפרש בירושלמי דבתרי זימני מוקי לגבל ומגבלה הכין) ונראה שטעמם הוא דאין כופין כשנדרו שניהם זה מזה ומקום דכיון דקביעם כלדו מלי אלומים דהלי ומאלי הלכך אין כופין: **יב** הנודר כו' ומקתיית המחבר משמע שפוסק כהרא"ש והטור דבין שהדיר עצמו ומחלק חבירו בין שהדיר חבירו ומחלק כופין וכ"כ בע"ז: **יג** למכור כתב הב"ח ונראה דדוקא במוכר לאחר אבל לשותף אסור למכור אלא אי' וכ"כ הרי"ם בתשובה סימן שד"ז דלנודר עצמו אסור שהרי הוא כהנה מניתו שמכחו בו עד כאן לשונו *ודבריו תמוהין דלמה לא ימכור לשותף שלא כדר והרי"ם שם לא כתב אלא דבאומר קונם מבינתך אסור למכור הבית לנודר וכלא לי שנם הב"ח ס"ק אם אותו השותף שלא נדר רולה למכור חלקו אסור למכור לנודר: **יד** בלשון חצרי אבל אמר חצר זה ומלי ומסר כפיים למכור כיון שאוסר גם לאחר שימכור וכדלעיל סימן רי"ו ס"ח ע"ש: **טו** ואינו דומה לשותף כו' דשותף עשאה משום בזילה ולא שייך בזילה זו בנכסי מלוג. שם:

רכז **א** אסור לקנות מהם ולמכור להם לעולם בכל ענין ואפילו שוה בשוה: **ב** ואם אסר הנאתו עליהם לוקח מהם כו' אבל שוה בשוה אסור בכל ענין: **ג** הבינא חריפא הוא סחורה שקופצים עליה קונים:

טורי זהב

כלאה לעיל וכן פסק מו"ח ז"ל להלכה: (ב) וכן הדין בשנים כו' קדל הגי"ה הזאת איכה מדוקדק דדין זה הוא מתשובת הרשב"א שהבי"א בי"י סוף סיון רכ"ח ושם כתב דבשותפות מקומות אלו אין בו חלוקה וכיון שכן אינו יכול לאסור כלל על חבירו אלא דבמקום שאדם יכול לאסור על חבירו יש חילוק בין אומר הקדש לך או לא וכמ"ש כאן למ"ח וא"כ ל"ל דלמ"ח איירי כאן במקומות ב"כ בהם דין חלוקה וכל זמן שלא חלקו ולאו מהם הקדים הוא חילוק בין לך או לא ואם כוונה לו לתלות חילוק זה בבנים שים להם בשותפות כי' אלא היה לו לכתוב חילוק זה סתם בזה שאוסר מקומו על אחד מן השוק ושותפות מאי בעי הכא: (ג) לא כיון אלא שיהא הקדש לעניים עם בתשובה דמכל מקום לאחר פיו אם הולכין אם אומר מה היה כוונתו דסתם נדרים להחמיר ופירושן להקל ולהחמיר עד כאן וכלאה דהיינו בלא אומר לך אבל באומר לך לא מועיל מה שמפרש להקל דלשון לך הוי כמפרש להקדש ממש כמבואר שם: (ד) וכופין את הנודר כו' דחיישינן שמא יכשל חבירו על ידי נדרו ובטור כתב בזה ב' דיעות הרמב"ן ס"ל דלא חיישינן למכשול חבירו אלא למכשול הנודר והמגיה ס"ל אדרבה הנודר יזהר שנדר ויחזר ומש"ה במודר שלא הוליא נדר מפיו אפשר שישכח לפיכך חייב למכור: (ה) אם נאסר בלשון חצרי וכו' עיין מ"ש סי' רי"ו ס"ז: (ו) ואינו דומה לשותף כו' דהתם הטעם משום בזילה שהוברר הדבר שנכנס לתוך חלק חבירו וזה אין שייך בנכסי מלוג כ"כ הרב"א הביאו ב"י סים רכ"א:

רכז (א) הבינא חריפא פי' סחורה שהכל קופצים עליה. ומ"א על אמה פי' עסק ביש דלא קפץ עליה זבינא ודומה לו כמוכחת על פניו וכתב הר"ן דהא דשרי ליקח או למכור כל אחד לפי דינו היינו שאסר עלמו .משראל אבל אם אסר הנאתם עליו אסור

יקנו

באר הגולה

ז שם במשנה ולעיל דלאמרינן בגיב דף נ"ו ע"ב דשותפין לשמש כדי לא קפדי מכל מקום אי קפדי יכולים למחות זה על זה

ח שם במשנה ולעג"ד שהוא פוסק כשותפין האוסר ולא הנאסר וכדעת הלמצים שם והבינו הטור וכמו שפירש הב"י ויוקף משום שמי שהוא נודר מסתמא הוא זוכר לנדרו ולא חיישינן דלמא לידי תכשול מה שאין כן בהדירו חבירו דלא הוליא נדר מפיו אפשר דמשתלי ויבא לידי תכשול וסמך על ירושלמי ואפשר שבלמודא דידן נמי הכי קי"ל אלא דלא נחת לפלוגי קושטא דמלתא

ט משנה להרמב"ן סימן למ"ב

(* פירוש דטעם דלאביי דקי"ל יש ברירה בח"ב בפציק פ' ולא שייכא ברירה זו בנכסי מלוג):

סימן רכז

א משנה נדרים דף ל"א ע"א וכדמפרש שם בגמרא ע"ב

ב שם במשנה

ג שם בגמרא ע"א:

נקודות הכסף

בר' ירוחם דלנודר עלמו אסור וגם הטורם בהדיא בדבריו דבשים בו כדי חלוקה אפילו לנודר חבירו אסור דהא מחלק [illegible]

ביאור הגר"א

בח"מ סי' קי"ב בהרוכה: [ה] וכן הדין כו'. היינו במקום שיש בו דין חלוקה כנ"ל: [ו] ואמר א' כו'. זהו לא תניא בהנ"ל דלא נכונו שלו הדין כן ועמ"ז: [ז] אבל אם כו'. דסתם הקדש בזה"ז לעניים וכמ"ש י"ח ב' רי"א כו' בגליל מותרת כו' ופמ"ל בירשא דודאי דעתו לאסור דאל"כ הא הקדש לעניים ומותר ליהנות ומה הועיל וזיש במתני' כנ"ל הריני עליך חרם אסור נכ"ע ולא חילק בין יהודה לגליל וכ' ולפ"נ דאין מעילה במתפיר ע"ש תיקולא איכא ועוד דלאפשר דפליג ולגבוף מינרו ונכלו לענין הקדש כתלום דמי ועמ"ש בח"מ סי' ל"ס סק"ו. ולשון הרב כך הוא וכן הדין כו' ואמר כו' דחילוק בין יש דין חלוקה או לא אבל אם כו' מותר בכ"ע וע' ג"י שים לכ"ח גם הרשב"א: [ח] וכן אם כו'. עמ"ש בח"מ סי' תרכ"ח ס"ז בהג"ה: [ט] היה אחד כו'. טור וכמו בשניהם נודרין כ"ו: [י] ואסור כו'. כנ"ל ס"א: [יא] וכופין הנודר כו'. סתם כדעת הרא"ש בין בנודר בין במדיר אבל דעת הרמב"ם דוקא במדירו חבירו והרשב"א והר"ן הסיגוהו וכתבו לחיוך וכתם בנמרא ה"ג ומתגרא כו' אלא שהרמב"ם סמך על הירושלמי כדכתב וע' ר"ן שם ד"ה אי כו' והרא"ש בפסקיו: [יב] בעל כו'. עמ"ג:

רכז [א] אם ישמעו לו. כ"ה הגירסא העיקרית במתני' וע' ר"ן והרא"ש שם: [ב] חבינא כו'. הרא"ש בפסקיו וטור והמ"ם בגמרא שם:

[illegible]

אסור בכל גווני אפילו שוה מאתים במאה או איפכא שנדרו אל כבר על נכסיהם וכתב עוד דבאוסר הנאתו עליהם ואסור בזבינא מיפכא כפי דינו הייני אפילו בנכסים שקנה לאחר כדרו אע״ג דקיימא לן אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם שאני הכא דאיסורא בהנאה ידים חל״א ולאיסור הא איתי׳ בעולם: (ב) שוה בשוה כתב הטור בשם הרמב״ם ולא בזיכן ליקח אמו למוכר (פי׳ כדנזיכן בפי׳ כביא ק״ה) דהתם אם לא יקח ויתן עם זה יקח ויתן עם אחר אבל הכא א״א לו: (ג) במתנות עניים פי׳ לקט שכחה ופאה. וכתב ב״י ה״ה לענין לקח סב״ד פולטין וממשכנין אותו בע״כ ומתכן לעניים כיון דקיימא לן כופין על הצדקה:

רכח (א) דגמירי להו וסבירי פירוש שמבינים מה שלומדים עומקם אבל גמיר וסביר ומומחה פירושו שהוא כבר יודע נקבלה מלבותיו ויודע סברות גם מעצמו: (ב) לפתוח לו פתח החילוק שבין פתח לחרטה הוא מבואר בסעיף ז׳ ומשמע כאן דאף על פי שהתרם זו שבא לפניהם הוא על ידי חרטה ומ״מ לא יתירו כל שאינם יודעים גם התרה על ידי פתח דשמא יזדמן שילטרך לפתח: (ג) והאידנא אין מומחה משמע שאפילו בדיעבד לא הוה היתר ומה שמקיים להתיר ביחיד נמול כתוב במקום ביחיד נפחות מקלמה כלזה כוכתו למעוטי שנים דלא כמו שמלינו בדין אליבא דשמואל דשנים שדנו דיניהם דין הכא אינו כן דאפילו דיעבד לא מהכשר

ד יקנו מהם ביותר דוקא ולא שוה בשוה וכ״ש בפחות דאסור וכן באחרים עליו ימכרו להם ביותר אבל לא שוה בשוה או בפחות דאע״ג דקי״ל אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו היינו כשאוסר בפירוש דקלב״ל כגון פירות דקל או פירות שעתיד לקנות א״כ באומר נכסי עליך שאינו אסור אלא בנכסים שהיו לו בשעת מעשה אבל באוסר הנאתו על חבירו כיון דאיסור הנאה בדידיה חל״א ולאיסור הא איתא בעולם מצלא שלא יוכל לגמרי׳ נכסים שקנה לאחר ומכאן הכי הוא מהכם אותם הלכך אסור דין ומביאו הב״ח בקיצור ע״ל סי׳ רי״ד סי״ק נ׳: ה ואם אסרם עליו כו׳ ואם אסרם עליו ואסר מהם גם כן אסור בהן בכל ענין דירידהם לאומות אסרות כן הוא במסכת פ״י אין בין המודר וברמב״ם פ״ו דנדרים ותוספות והוסיף הרמב״ם שם לא ישא ויתן עמהם ולא ישאלו ויתנו עמו ולא ישאל מהן ולא ישאילו להן ולא ילוה מהן ולא ילוה אותן ופשוט הוא: ו וכינא דרמי באפיה הוא שהלוקח שאין הוא קופצים עליו ודומה לו כמי שמוכחת לו על פניו ומיהו כ״ז כשאוסר הנאה אבל אם אסר נכסיהן עליו אפילו לוקח שוה ק׳ בר׳ אסור ליהנות ומעמקו שנדרו כבר אל על נכסיהן הרי״ן. ומביאו הב״ח וכן אם אסר נכסיו עליהן אפילו מוכר שוה ר׳ בק׳ אסור מיהו באוסר נכסיו אינו יכול לאסור על אחרים אלא בנכסים שהיו לו וכמ״ש בס״ק ד׳ בשם הר״ן: ז ה״ז משאילן כו׳ ולא נזיכן אמו לא ישאל ולא ילוה וכן במכירה לא נזיכן אמו לקיחה כדלעיל סימן לכ״א ס״ק ל״ט דשאני הכא כיון שנדר מכל ישראל לא נזרו רבנן פ״ז וה״ט ומביאו הטור וכ״כ הר״ן ובדברי הרמב״ם שם מבואר דלאו דוקא בנדר מישראל לא גזרו אלא ה״ה מן שאר אומות שאינה שאין נהרין אלא בנדר מיחיד אבל לא מאומות שלימות כולם: ח במאן

הוא הנאת הלוקח ולא הנאה המוכר הילכך אם אסר עצמו מהם ד יקנו מהם ביותר (א) ומוכר להם שוה בשוה ה ואם אסרם עליו ימכרנו להם ביותר אם ישמעו לו ויקנו מהם (ב) שוה בשוה ו ובינא דרמי באפיה הוי הנאת המוכר ולא הנאה הלוקח הילכך אם אסר עצמו מהם ימכרנו להם בפחות ויקנו מהם שוה בשוה ואם אסרם עליו יקנו מהם בפחות אם ישמעו לו וימכרנו להם שוה בשוה:

ב [ג] לאסר הנייתם עליו ז הרי זה משאילן ומלוה אותם אבל הוא לא ישאל ולא ילוה מהם ואם אסר הנאתו עליהם והנאתם עליו לא ישאיל ולא ילוה להם ולא הם ממנו:

ג [ד] ס מי שאסר הנאתו על הכהנים ועל הלויים ח באים ונוטלין תרומותיו ומעשרותיו בעל כרחו ואם אמר כהנים אלו ולויים אלו יתן לכהנים ולויים אחרים ט וכן הדין (ג) במתנות עניים לעניים:

רכח דיני התרת נדרים וההבדל שבין פתח לחרטה והיאך נקרא על דעת רבים. ובו נ״א סעיפים:

א [א] א מי שנדר ונתחרט יש תקנה על ידי חרטה א ואפילו נדר באלהי ישראל כיצד יעשה ב ילך אצל חכם מומחה [ב] דגמיר וסביר ואם אין יחיד מומחה ילך אצל ג׳ הדיוטות ב גוהוא (א) דגמירי להו וסבירי ג [ג] ד וגם יודעים (ב) לפתוח לו פתח ויתירו לו ד (ג) ה והאידנא אין מומחה שיהא ראוי להתיר ביחיד:

ב ה ו אין לאדם להתיר לכתחלה במקום רבו ז ולא במקום שיש גדול ממנו אלא א״כ נתן לו רשות. (רש״ם ור״ן):

הגה ומתירין ג׳ ג׳ נדרים ביחד לומר לו מותר לך וכן מתירין לב׳ או לג׳ אנשים ביחד ויוכלו לומר מותר לכם (ב״י בשם זה דף עכ״ב ע״ב בשם תשובת הרמב״ן סי׳ רע״ד) (ועיין לקמן סוף סימן זה סעיף מ״ו):

ג ס כיצד הוא ההתרה יאמר לו

ב׳

וטעלין כו׳ משכם בשם (נדרים דף פ״ה) דטעמא דקיפא מקום טובת הנאה ממון ולהכי אסור וקיפא דנאים הכהנים ונוטלים בע״כ סימו טעמא כיון דתרומה לא מזיא אלא לכהנים כיון דקאתי לאיפלגא עלייהו שויא כמפקרא בעלמא חוכים מן הספק ועניים הכין שם דסיים ומי שאסר נכסיו על עלמו שיכולין אחרים ליטלן בע״כ מסי״ע ומביאו מהרש״ל פי׳ הגהל עליו סימן ק״א ומסיק דלא״ד לתרומה דהכא דאין אחרים יכולין ליטלן ממנו בע״כ אלא יכול ליתנו לגלדקה או שאר מלוה ולא עוד אלא אפילו בעלו מוציאין מידו ומ״מ אם אכלו כבר פטורים מלשלם דהא ליכא ממון אבל אי איתשל עליו וכגון שנשאר מאותו דבר שנאסר דלא״כ לא שייך ב״ה התם מחוייבים לשלם מה שאכלו עכ״ד: ט וכן הדין במתנות עניים כגון לקט שכחה ופאה ומ״מ נוטלין ממנו בע״כ א״כ אם יש לו לדקה מופקדת א״כ אפילו ליכה מופקדת ב״ד מולטין וממשכנין אותו על הצדקה בע״כ ונותנים לעניים. ב״ח וב״י. ועיין בתוספ׳ י״ע ל״מ בהלא דנדרים:

רכח א ואפילו נדר כו׳ כלומר כשבע דהא באלקי ישראל שבועה הוא. ב״ח ופשוט הוא: ב והוא דגמירי להו וסבירי כלומר שלומדים עומקם הלכות ומבינים ומשמע לאפילו לית בהו מד דגמיר ומעלמו אלא כל דגמירי להו אחרים וסבירי מתירין. ול״ד לגמ״ש נמ״ש סימן ג׳ דבדיינים אי לית בהו מד דגמיר ויודע סברות נדיכים שפולים לדון דהתכת נדרים לאו דין הוא כמו שיתבאר הה הוא לא בהדלים בסימן זה והעטי״ן כתב והוא דגמירי להו וסבירי קלת כדי שידעו מה שיתירו כו׳ ומשמע שאל״ל שיהו סברי היטב אלא כל שסברי קלת כדי שידעו מה יתירו סגי וכן מוהגים: ג וגם יודעים כו׳ אע״ג דלא בעינן פתח לכל הדברים מ״מ איכם ראוים להתיר אפילו על ידי חרטה אם לא שיכולין להתיר נ״כ ע״י פתח דשמא יבא לפניהם כדר שלריך פתח ולא ידעו להבדיל בין נדר לנדר. פרישה: ד והאידנא כו׳ ואין להתיר אלא בג׳ דגמירי להו וסבירי קלת וכמ״ש וכל שאינו כן אפילו יש בהן אי חכם גדול לא כלום הוא וכן כל שלשה ג׳ אפילו הם שניהם חכמים גדולים אין מתכתם התרה ואפילו דיעבד וצריך לחזור ולהתיר בג׳ וכ״כ הב״ח ופשוט הוא: ה אין לאדם

ד טור בשם הרמב״ם בפ״ו מהל׳ דין ז׳ ס משנה שם דף פ״ב ע״ב ו הרמב״ם שם בפ״ו:

סימן רכח

א מימרא דרבא ס״פ נחמן הלכסא פותחין בתשעה וכו׳ נדרים דף כ״ב ע״ב וכן פסק הרא״ש שם והרמב״ם בפ״ו ב מימרא דרבי מ״מ בר אבא אמר רב שמרם בכורות דף ל״ו ול״ז והביאו הרא״ש בפ״ד דנדרים ג טור המימרא דרבינא שם וכ״כ הרא״ש בפסקיו וכ׳ יוחסם בשם הרמב״ם ד שם מירושלמי ה שם והרא״ש בפסקיו ממה דלמרינן בבכורות דף ל״ו ע״א כגון מאן אמר רב כמאן כגון אנא ומר הוא בדורם שללו דגמיר וסביר כלל נחמן ו משנה הנמלא לשונו דרבינא שם דף מ׳ ע״ב ז רמב״ם בפ״ו מהלכות שבועות מההוא שובדא דהא דרבינא הוה תלמיד חבר לרב אשי כדאיתא שם ח טור:

נקודות הכסף

תנר זה כופין אותו כדי שיקיים מלו של חבירו ולא יכנוס בו כלל וכן משמע בתשובת הרמב״ם דמיירי בשהדיר את חבירו עיין שם גם לקמן הכי שכתבו הכלים וטור משמע כן ולא״כ דכמעיירי שהדיר את חבירו אסור למכור להפוך כמ״ש הכ״ם לע״ע דהכ״ם קשי להדיר עלמו מנכסי חבירו ה״ה בהדיר חבירו מנכסיו דמי טעמא א״ה לגו וכן הכין ממי לגו להדיר לנודר ומביאו ב״ח יוסף בסימן זה:

גליון רש״א

סימן רכח

ש״ע סעיף א׳. ואם אין יחיד מומחה ילך. משמע אם יש חכם אלי ג׳ הדיוטות להתיר ולא״כ גם באמן הזה שאין מומחה (ולרמב״ם יש לענין היתר נדרים) דאי פלא יהיו ג׳ מתירים עד שילטרפו חכם שיהיה אחד מהן ועיי׳ פמ״ג בגליון במסכת בכורות ל״ט דף ל״ו:

סעיף ב׳ בהגה. וכן מתירין לבי או לג׳ אנשים. עיי׳ סעיף ל׳:

ביאור הגר״א

[ג] אצל כו׳. כלמד מק״ו וע׳ ר״ן פ״ג א׳ ד״ה אביי כו׳: [ד] מי כו׳ וכן הדין כו׳. עיין מ״ש בפ״ח ס׳ פ״ו פליו לכאורה מ״מ וכן כו׳ ס״ל לטובת הנאה אינה ממון אבל ליתא דא״כ קשה קושית הגמרא דא״כ בנכסים אלו ג״כ יטלו ע״כ אלא ע״כ פסק כאן כרבא ור״מ וכן כו׳ כתב כן ע״ש בירושלמי שם וז״ל בירושלמי שם כר״מ א׳ אדם נותן מעשרותיו לטובת הנאה ורבי אמר אין אדם נותן מעשרותיו כו׳ מתניתא׳ פליגא על די״ם קונים כהנים ולוים כהנין לו ישקלו ע״כ פתר לה באומר אי איפשי ליתן מתנה כל עיקר תדע שהוא כן דתנינן כהנים אלו לוים אלו שלו אחרים אבל זה ל״ע שהוא קונה דנכי עלמו כמ״ש מה׳ נגיפה הלכה ס׳ גנב תרומ׳ ישראלים שהפרישו אינו משלם תשלומי כפל לפי שאין להבעלים אלא טובת הנאה וטובת הנאה אינה ממון ול״ע וגם ל״ע שפוסק דנכי עלמו שפסק בתירוצא קמא בנ״ע י״א ב׳ מטלטלי אגב מקרקעי הקנהו לו ותופס לטובת הנאה ממון וכן קשיא דנכי שכ״מ אהדדי דבר״פ פסק ג״כ כתירוצא קמא הנ״ל ובפ״ג דפסחים מסיק דטובת הנאה אינה ממון וע״ש בב״ק ול״ע אך על קושיא לאמוה הי״ה אפשר לומר דים חילוק בנדרים דאפילו ויתור אסור דאע״ג דטובת הנאה אינה ממון אפ״ה אסור ומסקנות הירושלמי כן דלא תלי באפלוגתא דטובת הנאה ממון אלא אם יכול ליתן בטובת הנאה אלא שמנגמלה דידן לא משמע כן דתלי׳ באפלוגתא דטובת הנאה אלא שהוא תופס לירושלמי כדכתב בכ״מ:

רכח [א] מי שנדר ונתחרט כו׳ כילד כו׳. דאין ניתר אלא בתרטה כמ״ש בנטין פ״ג כ׳ הא אלי׳ אין חכם כו׳ וכ״מ בכמה מקומות: [ב] דגמיר כו׳ והוא כו׳. כ״ד הכל״ם בפ״ג פ״ג ועי׳ ר״ן פ׳ ב׳ ד״ה ומפשה כו׳ כ״ב א׳ ד״ה והתרת כו׳ ע״ש פ׳ ד״ה אומר כו׳ דלא כהרמב״ן דמלריך שתוך דוקא ודעת הרמב״ם דא״ל דמגמרי כו׳ וע״ש׳: [ג] וגם יודעין כו׳. הרמב״ם שם ור״ן ע״ש פ׳ בשם הירושלמי:

חדושי רע״ק

סי׳ רכ״ז. סעיף א׳. (א) ומוכר להם שוה בשוה. ועיין אף בזבינא פרימא אסור דהוי הנאה מוכר כדאית׳ בכתובות כל מילי זבין ואתפרע לגר מעמכה. ע׳ ת״ז סוה״מ (סי׳ ע״ב סעי׳ א׳):

ובקרונים

ג [ד] ג' פעמים מותר לך [ה] ט או שרוי לך או מחול לך (ד) הגה לשון שיאמר (כ"י בשם הרמב"ם) ז (ה) [ו] י ואפילו מעומד (א) ובקרובים ובלילה יא ובשבת אפילו אם יב היה אפשר לו מאתמול לישאל עליו [ז] ובלבד שיהיה לצורך השבת כגון שנדר שלא לאכול או ליבטל מעונג השבת ח (ו) [ח] יג וחרמי צבור נהגו להתיר אף על פי שאינם לצורך השבת:

ד [ט] יד במה דברים אמורים שמתירין מעומד כשמתירין על ידי חרטה בלא פתח אבל מי שאינו מתחרט מעיקרו וצריך למצוא לו פתח צריך להתיישב בדבר וצריך עיון גדול דמה שאינו מתחרט מעיקרו היינו מפני שהיה לו תועלת בנדר כגון שהיו אוהביו רוצים להעבירו על דעתו כגון שיאכל עמהם או שישיא בנו או בתו לפי דעתם וכיוצא בזה ובשביל הנדר נמלט מהם ולא היה רוצה שלא נדר (ז) הילכך צריך למצוא לו פתח שאלו היה יודע שיבא לידי כך היה נמנע מלידור אף על פי שהיה צריך לשמוע לקול אוהביו ולעבור על דעתו ואם הוא משקר לחכם אין התרתו כלום ט וכיון שצריך ישוב דעת צריך שיהיה מיושב:

ה י טו אסר על עצמו יא הניית בני העיר (ח) אסור להשאל על נדרו יב לחכם מבני אותה העיר [י] ואם נשאל והתיר לו הרי נדרו מותר:

נשבע

באר הגולה

ט הרמב"ם בפ"ו מהל' נדרים דין ה' י מימרא דאביי שם דף פ"ו ע"ב יא משנה שם דף ק"ו ע"א ונדרים דף פ"ו ע"ב יב משקנת הגמרא בנדרים שם יג רבינו ירוחם בשם דתשובת כולם מקובלים ואם לא יתירו או לא יוכלו להתיר (וצ"ע בא"ח סימן שמ"א בשם תשובת רשב"א ולנו') יד לשון טור מדברי הרא"ש בפסקיו מברייתא דל"ג ירד עם המודר ומשמע דיושב ומתיר לו נדרו ומפרש בגמרא דל"ג שהר אין פותחין בחרטה ומשקלא גדולה בעיק ובעי מיושב אחכי ישב טו לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות נדרים מירושלמי פ"ה דנדרים והפוסקים:

שפתי כהן

לאדם להתיר אפילו בגי' בתחלה ומשום כבוד רבו או מי שגדול ממנו אבל בדיעבד התרתו התרה: ו ג' פעמים לאו דוקא דבחד זימנא נמי סגי אלא עושין כן כדי לחזק הענין עכ"ז ומשמע דבדיעבד סגי בפעם א' וכ"כ הב"י והב"ח בשם הרמב"ם דה"ל שיאמר רק פעם א': ז ואפילו מעומד כו' ובשבת דאע"ג דבכה"ג בדין אסור כדיש נאו דין הוא: ח וחרמי צבור כו' נהגו להתיר כו' מפני שנשבת טלם ומקובלים ואם לא יתירו או לא יוכלו להתיר שם וכן הוא בענ"ז וכב"ח בא"ח סי' שמ"א וי' שהשבע לעשות דבר פלוני עד זמן פלוני ולא כדמן לו לעשות עד יום האחרון של אותו הזמן ואותו יום בא בשבת וא"א לעשותו בשבת נשאל אפילו בשבת וכ"ה בש"ע שם וע"ל סי' רל"ד ס"ק ל': ט וכיון שצריך כו' לריך שיהיה מיושב אבל המודר אין לריך שיהיה מיושב כלל מיהו ודאי א"ל שיהא עומד כיון דלאו דין הוא (ג) ועכשיו נהגו שמתירין יושבים והמודר עומד ונראה דלא"ם לדבריהם מהירושלמי דק"פ נערה המאורסה דליתא התם אין בש"ל כדרים אלא עומדים ויושבים והנשאל יושב והשואל לריך להיות עומד כו' ע"ש ולפ"ג דבש"ס דילן ופוסקים דאמרינן דמתירים מעומד היינו בחרטה אבל בפתח לריך מיושב וי"ל דהירושלמי איירי בפתח ועכשיו נהגו להתיר הכל ע"י פתח כדלקמן סי' בהג"ה ובש"ם דעירובין פי' הדר (דף ק"ד ע"ב) בעובדא דר"ג איתא דכי הוי דאקור למסר להורות כדלקמן סימן למ"ג ק"ג הי' אסור להתיר כדרים וכן הוא בכריתות (דף י"ג ע"ב) גבי רב אחא הי' כדרה כו' מיהו י"ל דהיינו דוקא כשמתיר ע"י פתח שלריך עיון ויישוב הדעת וכדמוכח בש"ם התם דעובדא דר"ג הכי הוה: י אסר על עצמו כו' ואם אסר הנאתו על בני העיר כתבו הרמב"ן והטור והרב"ש ס"י ת"ו דאסור להשאל על נדרו לחכם מבני אותה העיר מפני שנוגע בדבר מיהו אם ילטרפו עוד שנים מעיר אחרת מותר דבכה"ג ליכא לחוש משום נגיעה ועיין בתשובת מהרי"ל ך הניב בילר דעתם על נכון וכן בפרישה ובב"ח השיגו על הב"י ע"ש וכן עיקר להאמיר דלא כדי"ג ועכ"ז שמסכו לדברי הב"י ע"ש: יא הניית בני העיר כו' אבל אסר על עצמו הניית כל ישראל מותר להשאל (ג) דהוי כדיעבד כ"כ בתשובת מהרי"ל ך הניב שם להרמב"ם וכן כלום: יב לחכם כו' אפילו בלירוף עוד שנים מעיר אחרת אליו אסור דמיגו הכי הוא מהכהו. ב"י. וכתוב בתשובת מ"ע ס"ס ג"ח ובשום אופן לא יהיו המתירים מבני המדינה שכולם נוגעים בדבר ולא מפני סילוק נפשייהו אלא בעדות ממון או לדון בו אבל בכה"ג הוי הנאה דמתא ולאו סילוק מועיל דומיא דקי"ם בחיו

טורי זהב

ומתכפר אפילו בפניו דלא עדיפא מומחה בזמן הזה: (ד) הגה לשון שיאמר פי' אפילו בלשון לנו מחילה והתרה שנקרים לעקור הנדר מעיקרא וקיים רמב"ם בזה אבל אם אמר מופר לך או נעקרם שנעתק וכיולא בענין זה לא אמר כלום שאין מפיר אלא הבעל ושאר אבל החכם אינו אומר אלא לי התרה ומחילה ע"כ. והביא ב"י בשם רמב"ן דלי התרה ומחילה הוא כמתיר את הקשר שאחר לענין שהיה כאדם שמתיר חבל קשור ומשא"כ בלי הפרה שהוא כדבר שיעמו אלא ש"ם מעכב ומלהבלימו כמו מפר ממשכנות עלומים כו' ע"כ פירוש דבריו שאלך הבעל הוא קיים אלא שמתיר שאומר בלשון הפרה כוונתו שאינו רולה שיקיים הבעל ואין כח זה אלא לבעל עם אשתו: (ה) ואפילו מעומד פי' לאפוקי ממה שאמרו בדין שפוסל בו מעומד וקרובים ושבת ולילה: (ו) וחרמי ליבור נהגו להתיר כ"כ לור"ח גם כן בא"ח סימן ש"י סעיף י"ב דהוא כעסק רבים אבל לא מתירין בשבת אם אינו מעסק השבת וה"ה אם הוא דבר גדול על הכלל כמו שאלים בתשובת רשב"א שאמרים נשבת יושבי פרובינצ"א שעסקו בלימוד חכמי שנגע כל יוחסם כמחבר בתשובותיו: (ז) הלכך צריך למצוא לו פתח פי' שלריך שיהיה בלותו פתח סברא חזקה שבשבילה היה נמנע מלידור אף על פי דהיא ל"ש בנדרו שעמה נעת שהיה לולי הפתח הזה והוקשה לו על זה כיון דתלוי הדבר בפתח וכיון שאנו יודעים דעדיין ניחא ל"ש בנדרו מתחלה היאך כאומן לו בגלגול בחרטה הרי עכ"פ אנו רואין שהוא מתחרט ואין אנו רואים שום סברא שלא יתחרט מעיקרא ומש"כ ע"י פתח על זה תיקן וכל שהוא משקר אין התרתו כלום ולנו מודיעים לו כן ע"כ ודאי יזהר מלשקר וכיון שענין הפתח הוא דבר שלי"ע וכמו שאמרנו שלריך סברא חזקה ע"כ יהיה המתיר מיושב אבל מענין הנודר עלמו שמתירין לו לא אכפת לן בעמידתו או ישיבתו דהא אינו כמו דין כמו שוכתב כן נראה לי ביאור הדברים שוכתב: (ח) אסור להשאל על נדרו לחכם כו' בירושלמי פי' השותפין איתא כן והטור מבילו ומקיים אחר הנאת בני עירו עליו נשאל לחכם שבעיר לית הכא אפילו בנקדמייתא נשאל לחכם שבעיר שאינו כמתיר נדרי עלמו ומשמע מזה דהתיק דאוסר טעמו דהוה כמתיר נדרי עלמו וכ"כ ב"י בשם ר"נ בקיון ת"ו והב"י הקשה עליו דאמאי מתיר נדרי עלמו דכתיב לא יחל דברו ולא קשה מידי דהא לא קאמר דהוה כאומת מתיר נדרי עלמו אלא כמתיר בכך הדמיון ועיקרו שכיון שהחכם שבעיר נהנה מהיתר זה דאחר ההיתר יהיה מותר ליהנות מזה הוה כנוגע בדבר ויש טעם שלא יעיין יפה דהא כבר נאמר שלריך להיות מיושב בדבר של"ע הכי נמי כן הוא והוא ומטעם כזה בדיני ממונות שכל שיש לדיין לד הנאה לא ידון אותו הדין הכי נמי כאן במילתא זו הוה כדין ולא"כ גם לר' עקיבא שהתיר לגבאי שנוע חוזר הגדול גבי אע"פ אע"פ תיקן ריב"ז דהוא לא התיר בעלמו אלא ע"י לירוף אחרים עמו אלא דמיגו בדיעבד מותר דלא הוה נדר כדין ממון כמו שכתבנו בסמוך. וגמה שהיינו הירושלמי והטור אסר הנאת בני עירו נשאל לחכם דלאם הקשה ב"י דהא כהנא ומהכם שבעיר שמתיר לו הנדר ומשום הכי פי' איפכא כמבואר בדבריו אבל

חדושי רע"ק

סי' רכ"ח. סעיף ג'. (א) ובקרובים. נלע"ד דאמה לא דווקא קרובים דאין הפסול בגופו דאלו לדון נמי שאינו קרובו וכן בלילה הלילה גורם וליכא פסול נגברא. וכן קטן נלענ"ד דלדעת תוס' (נדה דף כ') דגלאה דדעתם דגם קטן פסול לדון מכח כללא דמתני' דכל הכשר לדון. וזה דעת א' בטור חו"מ (ס"ז). ואף לדעת הטור ופ"ע שם דקטן בן י"ג שלא הביא ב"ש כשר לדון. מ"מ נלע"ד דהיינו שלא בדקו על שערות דעדיפא אמרינן חזקה שהביא ורק שכמים סמיכו במילי דאורייתא בהלילה וכדומה להלכין בדיקה. וה"ה בדיני ממונות לא הסמילו ואוקמי אדינא. אבל בנדקו ולא הביא ב"ש נראה דפסול לדון. דהא פשיטא' שם דאשה פסולה לדון. וכתב הב"י דילפי' כן מעדות. וכיון דילפי' דין מעדות ה"נ לענין קטן. ובאמת תדברי הגמ' שכתב טעם דקודם י"ג פסול לדון מטעם דלא חזי בו כלל גדלות ולא נקט הטעם דאז ודאי הוי קטן. ומשמע דס"ל דאף אם בדקו ולא הביא שערות כשר.אבל לענ"ד קשה מ"ם מעדות. אח"כ מלאתי בתומים סכ"כ. ושם הוסיף לומר דכוונת הירושלמי גיש ב' דיינים ונלמדו דאלהורייתא אף כשר בדיני ממונות ובגבי דרבנן מגיה אמוקה שהביא ב"ם. אלא דהטור כתב דלאפי' בתורת יחיד מומחה יכול לדון. אבל עכ"ם זהו אפשר דכוונת הטור בח"י שהביא ב"ם. וזהו אפשר רק דבדיני ממונות הקילו אבל לענין נדרים וכן בהלילה צריך בדיקה. ונתפו' כתבתי דאם אינו צריך לפרש נדרו רק בפני א' והוא בן י"ג ולא בדקו על שערות דיכול לנדרו עם ב' מנלמדו. דלענין צריך לפרש דהוי רק מדרבנן אמרי' חזקה שהביא. ודוק:

ש"ך ס"ק ט'. (ג) ועכשיו נהגו שמתירין. במהרי"ש כתב הנשאל צריך שיהי' עומד ובדיעבד אפי' יושב הדר"ן (סי' תשכ"ו):

שם ס"ק י"א. (ג) דהוי כדיעבד. ונ"ל דהי' בהולים לזה מקוגיא המפורשת בנדרים (נ' ע"א) הכוה גבהא דלאסור הנייה' דעלמא עליו הי' נכי"ג ליתתא וכו' ומקי' מינא ולתי' לקמי' דל"ם. וכא כיון דמיתסר הנאת עלמא עליו היאך יכול לממשל עלה אפ"ג דהכ"ב כיון דהנאית כל ישראל אסור עליו כדיעבד דמי. ככנ"ל בעס"ד:

ביאור הגר"א

[ד] ג"פ. טור והרמב"ם משמע שפ"א די ב"י ובפירושו שפ"י כתב ל"ם אבל דברי הכל"ם בסוף יומא כדברי הטור שכתב ומיהו נראה כו' ולכך כו' ע"ש וכמ"ש בס"פ ד' מיתות הותר הנדר כו' ולע"ג דשם ל"ק רק ג"פ ל"ד אלא הוא ג"פ דג"ם ודאי לא מעלה ולא מוריד וכמ"ש בספ"ג דפרים עד אכו כו' אזור זה כו' ובמנחות פ' ר' ישמעאל ושאר מקומות אבל ג"פ לא עליכו לעולם וכן בפי הקפיצה הני' בעי' מופר לך מופר לך וכן בפ"ק דנדה קפלה ורלפה כו' ואף סתום' מגיהין שם דל"ל ג"פ אינו מוכרח וכמ"ש למעלה וכן נתי' דרב אמי שם כגון דקפץ כו' וקפץ כו' וכן בהרבה מקומות: [ה] או כו'. כמ"ש גבי' לל"ד סכ"ז: [ו] ואפי' כו'. ע' בס"ג ושם ג' אר"ג הלכתא כו' ול"ג סגר כו' וכלל ס"ח: [ז] ובלבד כו'. ממגי' הג"ל: [ח] וחרמי כו'. ע' בא"ח סי' ש"ו ס"י"ב: [ט] בד"א כו'. ע' בס"ג וע' רא"ם שם וע"ל ק"ז: [י] ואם נשאל כו'. הרמב"ם דנשאל שנהנה לא נטל ההתרה כ"מ וזים בפ"ה דכ"ב הגל"ל מופר לך וע' נפ"מ שם:

נשבע

ואפי'

[יז] כה שהנדר הוא כאלו נודר בחיי המלך [יח] או שיאמר לו אלו היית יודע שהנודר רע בעיני המקום (יד) [יט] שאין אדם חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך והוא אומר שהיה נמנע אפילו אם אינו אמת ונמצא שאין הנדר נעקר מעיקרו כט ומטעם זה אין פותחין בההיא דאלו ידעת דפותחין פנקסך וממשמשין בעוברך ולא בההיא ל דכל הנודר ראוי לדקרו בחרב ולא בההיא דכל המקיימו כאלו הקריב עליו קרבן:

יא לא אין פותחין בכבוד אביו ואמו [כ] לומר אלו ידעת שיאמרו לאביך ולאמך ראו גדולים שגידלתם כמה בנכם קל בנדרים ונמצאת מזלזל בכבוד אביך ואמך מהאי טעמא שאינו חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך לג ומהאי טעמא אין פותחין לו בכבוד רבו לג אבל פותחין לו בדברים שבינו לאביו ואמו **יט** (טו) כגון אם הדירן מנכסיו שפותחין לו אלו ידעת שאתה חייב במזונותיהם לא היית נודר:

יב לד אין פותחין אלא בדבר ההווה ורגיל (ו) דשכיח טובא אבל אין פותחין (יז) במלתא דלא שכיח טובא כגון אם אמר קונם שאני נהנה לפלוני או שאני נכנס לבית פלוני (יז) ונעשה אותו פלוני **כ** תלמיד חכם שהכל צריכין לו או אותו בית נעשה בית הכנסת אין פותחין לו לומר אלו ידעת שיעשה פלוני תלמיד חכם או אותו בית נעשה בה"כ לא היית נודר לה לפי שע"י פתח נעקר הנדר מעיקרו ופתח כזה אינו עוקרו שאף אם היה מעלה אותו על לבו לא היה נמנע בשבילו מלידור **כא** כיון דלא שכיחא טובא:

הגה **כב** [כא] (ז) וכן (יח) מיהו לא שכיחא אבל עניות שכיח (ב"י בשם הגמרא פרק ל"ה והגהות מיימוני פרק ו') (וכן הכיון לשנה שכיח ולא מקרי נולד). (הגהות מיימוני פ"ו):

יג לו אף על פי שאין פותחין בנולד פותחין בתנאי נולד כגון מי שנדר בנזיר קודם שחרב הבית וחרב אין פותחין לו לומר אלו ידעת שיחרב הבית כלום היית נודר אבל פותחין לומר אלו בא אדם בשעת הנדר **כג** והיה משקר ואומר שבאותה שעה חרב הבית כלום היית נודר וכן כל כיוצא בזה:

הגה [כב] הא שאין פותחים בנולד היינו לעשות מן הנולד פתח כדי שיתחרט דודאי אינו מתחרט רק מן הנולד ואילך אבל אם מתחרט מעיקרו אף על פי שנעשה מכח הנולד **כד** מיקרי חרטה ומתירין לו. (מדברי הר"ן שהביא המרדכי פ' שבועות שתים וכן משמע בנמ"ב והגהות מיימוני פרק ו'):

יד קודם שיתירו לו (יט) לז צריך שיפרט להם הנדר **כה** [כג] לח והסיבה שבשבילה נדר ואם

חדושי רע"ק

ביאור הגר"א

[כד] לט ואם לא פרט אין התרתן התרה [כה] מ ומיהו כשיפרוט לאחר מהמתירין סגי:

טו מא אין מתירין נדר (ח) של דבר איסור [כו] אפילו אינו אלא איסור דרבנן כגון לשחוק ואם התירו נדר של שחוק מב יש מתירין כו [כז] מג ויש אוסרים: הגה כז [כח] ואם יש מכשול בנדר זה כגון שיש לחוש שיעבור בלא התרה כח מתירין לו לכתחלה (הגהות מרדכי דשבועות בשם ר"ת והגה"ה בסמ"ג) (ט) וכן מי שנדר שלא לשחוק ונשתמש לפעמים ובשחוק יותר לו מתירין לו (תשובת הרשב"ן סי' רפ"א) ועיין לעיל סוף סי' רי"ג הנודר שלא לשחוק מהו בכללו:

יז [כט] מד צריך הנודר לבא לפני המתירין כשיתירו לו (כ) (י) ואינו עושה שליח לשאול על נדרו (ומתירין כט (כא) ע"י תורגמן) (ר"ן פ"ק דנדרים וב"י בשם הירושלמי וריב"ש סי' ס"ע):

אין

טורי זהב

פירות עליה ולא תקיים מה שאמרה אם נהניתי מכתובתי יצאה מכשול וזה אבל אם תקיים כל הנדר לא יתיר לה החכם ומה אמר נודין נבל אדם שעשה נדר שצריך קיום לפני החכם כל דברי הנדר דשמא אם יקיים הכל לא יתיר לו החכם ועוד אמרו טעם בגמרא משום מילתא דאיסורא פירוש שמא עשה נדר באיסור כל הפירות אם יעבור אזה עבירה שהוא רגיל בה ואם לא יקיים בשעת התרה אם יעבור העבירה רק שיאמר איסור הפירות לחוד יצא מכשול וזה ובירושלמי הביאו עוד הס"א דאתא לקמיה דרבי ינאי א"ל התר לי נדר א"ל מאי נדרת א"ל נדרתי דלא מרוויחנא א"ל וכי עבדין כדין א"ל ללמוד בקובלא קאמינא א"ל ברוך שבחר בדברי חכמים שאמרו צריך לפרט הנדר אי לאו דפרטית לבדקך התרתיהו לך ע"כ. וכתב ב"י דמשמע דלא מתני שיפרט הנדר שנדר אלא שיפרט נ"כ על מה נדר כו' וכ"כ הרשב"א בתשובה שצריך לפרט הסיבה שבשבילה נדר שהוא העיקר כי כהאי דפרק השולח וכהא דלא מרוויחנא עכ"ל מבואר מזה דבעינן לומר מה' דברים הלשון שלא יחסר דבר מן הנדר אם היה בתנאי כהאי קונייתא שזכרנו השני שאף אם לא היה שם תנאי מ"מ לא יחליף לשון הנדר בלשון אחר רק שיאמר אותו כמות שהוא כהאי דלא מרוויחנא שמתכוין להחליף לשון כדר שאומר שלא ילמוד בקובלא בלשון נקיי כדי שלא יבין החכם על מה נדר ונראה שזהו כוונת הסמ"ע כאן שכתב לפרט הנדר והסיבה שבשבילה נדר דהיינו מ"מ לפרט הנדר הוא שלא יחליף הנדר בלשון אחר כהאי דלא מרוויחנא ומ"מ הסיבה שבשבילה נדר דלומר לומר שלא יקבל מזה שאומר בשעת הנדר אם יעשה עבירה פלונית אבל אם אומר בשעת הנדר מזה כמו שנדר ולא החליף ולא קיבל לא אינו שום רמז בגמרא ובפוסקים שיגלהו האמיר מזה טעם היה בלבו למה עשית הנדר זה ואדרבה מוכח בירושלמי שזכרנו אפכא דאי לא היה כהאי לרבי ינאי דבר תמוה בדברי הגא להתיר שאמר לא מרוויחנא לא היה שואלו כלום למה נדרת כן ומכח שאלה וכי עבדין כדין לא נשבח דברי חכמים שאמר ברוך שבחר כו' כאלו נולד לו דבר חידוש בטעם ההוא ולא ס"ד דצריך החכם לחקור אחר הטעם שהי' בלבו מה חידוש היה שם אלא גרוע הוא דע"י שהי' קשה לו קושיא שיצטרך לחקור אחרים ומכח מילתא תמוה ומש"ה בגמ' נדר שלא היה קשה לו מידי ועל ידי זה נולד שם חידוש בעינן לפרט הנדר שצריך לומר הלשון כמות שהוא אף על פי שלא יקבל שום תנאי וגם זה הוא בכלל שצריך לפרט הנדר. ומצאתי להדיא כדברי בתוספות בפרק שום היתומים (דף כ"ג) גבי מה שאמרו בגמרא מעשה בכהן והיתה עליו כתובת אשה כהן לאישב אומר כשיגרשני יזיר שהלה ומנעה שלא יחזירנה לעולם דקשה משום ערווה מגרשה בתנאת כתובתה מן ההקדש ומוציאה ור' יהושע אומר א"ל ואמרינן בגמרא טעמא דמיירי בנדר שהודר ברבים דקי"ל כר"א דאין לו הפרה על כן מדיקן ליה דמועיל הנדר ור' יהושע ס"ל יש לו הפרה ועל כן אין מועיל הנדר וכתבו התוס' על ר' יהושע וא"ת כהי מה דיש לו הפרה מ"מ קיימא לן דצריך לפרט הנדר וא"כ אי אתי קמי חכם לא יתיר לו וי"ל דא"ל לפרט הנדר כי אם הלשון שהדר בו אבל א"צ לפרט למה נדר ולא דמי להא"ה דגיטין גבי כהן שנשא אשה בעבירה דאמרינן נדר שיגרשני ועובד ואפ"ה מגרש דאמרינן עלם דצריך לפרט ומ"ה לא מתיר ליה חכם שהתם הוא נדר שלא יחזיר שאמרו בפני הרבים לפני החכם ויפרש לו נדרו לא יתיר לו אבל הכא לא יודע ולהתיר אפילו אם ישמע הלשון שנדר עכ"ל. הרי מבואר להדיא כמו שכתבתי והוא מוכח מדברי הגמרא בפירוש בדברי התוס' כן לנע"ד וכן הדברים ובפרישה כתוב על הסמ"ע כאן ומתמיהני דלא ראיתי מהגה כן אפילו מדברי דייקי ובאמת שגגתי הפוסקים לא הכר שיפרט הסיבה וגם אפשר לחלק דלא הלכינו לפרט הסבה כ"א בנדר שהמוס כהאי דלא מרוויחנא אבל בנדר המוס לא חיישינן לדבר איסור מיהו לרש"י ולרשב"א כתבו שתולה גם לאיין מוכיח דבכל ענין קאמרי ולכן אין לזוז מדבריהם ומאחר שב"י והר"ת כתבו שתולה בזיהיו והלאה משום דרוב הנדרים שאדם נפני החכם להתיר הן שנדר להתענות או שלא לאכול בשר וכיוצא בו לסגף נפשו ידוע ומקומה שעשה להצדיק נפשו ומ"מ אין רגילין לשאול על שנודר ומשא"כ כשנדר מדברים אחרים כגון שלא יהנה מחבירו צריך שידע שנתן עכ"ל ולפי מה שכתבתי לא נתכוונו מעולם אלא לאסור מקלקול שתלוי דהיינו הסבה ומילוף לשון אבל אם אומר הנדר כמות שהוא א"ל כלל לישאל מה היה בלבו באותו שעה בכל נדרים שבעולם דבזה אין שום מכשול בעולם אף אם לא נדע טעמו כיון דלא חלה נדרו בפירוש בשום דבר כהא"ל בזה: (כ) ואינו עושה שליח ב"י בשם הרשב"א כתב דאפילו לאותן דקי"ל הכי מ"מ ע"י כתב שהר' דכתב ידו עדיף משליח ומסקנת ריב"ש כותב"ל ב"י מסיק כרמב"ם דלעולם אין מתירין אלא בפניו וגם יפתח יוכיח עכ"ל ומשמע דאפילו בכתב אסור דא"כ גבי יפתח היה לו ליפתח נ"כ לשלוח כתב: (כא) ע"י תורגמן פי' כשאין הנא להתיר כדרו הוא שם בפני הב"ד

שפתי כהן

ופוסקים לא הכר שצריך שיפרט הסיבה כי אבל לרש"י ולרשב"א וב"י דקי"ל הכי קמ"ל וכלה משום דרוב הנדרים שבאים לפני חכם הן שנדר להתענות או שלא לאכול בשר ולשתות יין וכיוצא בהן דברים שהן לסגף נפשו וקנתן ומקומה ידוע שנדר בשביל להצדיק נפשו ומ"מ אין רגילין לשאול על קנתן ומשא"כ כשנדר לדברים אחרים כגון שלא יהנה לחבירו שצריך שידע קנתן עכ"ל פרישה ומ"מ ובאמת שבש"ס ופוסקים כו' ליתא דמה דאיתא בש"ס ופוסקים צריך לפרט הנדר היינו שיפרט הסיבה כדמוכח בהשולח (דף ל"ה ע"ב) ובבכורות (סוף דף מ"ה) ע"ש בש"ס ופוסקים גם ליטנו עדיין ק' דהא אין מובן לפרש הסבה בשום נדר ועוד לדבריו מכ"ש דיש לפרט הסבה דדלמא לא היתה כונתו להצדיק נפשו ואמו תומנין דכונתו היתה להצדיק נפשו גם בש"ס ופוסקים ומשמע דבכל נדר צריך לפרט אלא כלה דמאי דאמרי' צריך לפרט הנדר תוצת הנודר הוא ולא שהחכם צריך לשאול ע"ש ומי שאינו מפרש הסבה היינו משום שהנדר נעשה מבלי סבה ומי שנדר מחמת סבה ואינו מפרש באמת עון הוא בידו ואין מגילין לא"ה מן הסוטים: כו ויש אוסרים כו' כתב הב"ח ק"ק זה תמוה הילך אפשר שלא הותר בדיעבד דא"כ קשי' נרב כהמן דאמר בפרק השולח בגיטין (דף ל"ה ע"ב) א"ל לפרט הנדר אמאי לא חיים משום מלתא דאיסורא כו' עכ"ל ותימה לתמיהתו דלדבריו אמאי ומקשה מר"ב דלית הלכתא כותיה ליקשי מרב פפא גופיה דאמר צריך לפרט הנדר משום מלתא דאיסורא ואי אמרת דבדיעבד לא הותר בדבר איסור א"כ אמאי כיום משום מלתא דאיסורא דהא במילתא דאיסורא לא ילך כלל אצל חכם להתיר שהרי אינו מותר כלל ועוד דפריך בש"ס התם למ"ד א"צ לפרט מתני' דיולד ועוזב וליחוש דלמא הרי ליה חכם ומאי קושי' הא אינו מותר כלל אלא ודאי מוכח התם מכולה סוגי' דמותר בדיעבד אבל אינו ענין כלל לדין שלפנינו דהתם מיירי בכולה שמעתין שהנדר אינו דבר מלוה או מלתא דאיסור אלא שהוא תלוי בדבר איסור כגון שאמר קונם עלי פירות אם עברתי או אעבור עבירה פלונית וכהא"ה דקונם עלי מזונות אם נהניתי מכתובתי וכדאיתא התם בקוביא נדרי והלכך בכה"ג הרי אין אנו מתירין הדבר איסור אלא שאנו מתירין לו הנדר של מזונות שאסר עליו משא"כ הכא שהנדר הוא דבר איסור והלכך אנו מתירים לו הנדר לשחוק בקוביא או לעשות איסור וכה"ג אין לנו לאיים כלל שיהא מותר בדיעבד וכן כתב בתשובת ריא"ז מזרחי סי' כ' דנדר של קוביא וכה"ג אין לו התרה אפילו בדיעבד: כז ואם יש מכשול כו' עיין לעיל סי' רי"ח סעיף ב' סוף י"ב: כח מתירין לו כו' כתב הב"ח לשיטתו א"ל שכתב בתשו' סי' קי"ב ולדעתי אין חולק על ר' עובדיה בזה כו' אבל בתשו' ריא"ז מזרחי שם כתב דבמילתא דאיסורא אפי' אינו רק מדרבנן כגון שחוק בקוביא וכה"ג אין מתירים לו ולעיל דאיסור לוס ולאומר לא יכולנא למיקם אשבועתי לא משגיחינן ביה ע"ש וכ"כ ב"י לקמן ריש דף כע"ב תשו' הרשב"א ודמבין סימן רכ"ב דחולקים ע"ז וכן הוא בסוף ספר הכלבו בשם תשובת הרשב"א וכתוב בדרישה ובב"ח ק"ק זה בשם מהרי"ו ועיין דכל זה דוקא במסק בקוביא שאין לו אומנות אחרת אלא הוא והוא פסול לעדות מחמת כן (כמ"ש בח"מ סימן ל"ד) אבל אם שאין אומנתו בכך ולפעמים הוא שוחק יכולי' להתיר:
כט ע"י תורגמן כיון שהב"ד עומד שם:

אין

באר הגולה

לט הרשב"א בתשובה וכ"כ הרא"ש שם והריב"ש בתשובה
מ הרשב"א בתשובה
מא הריב"ש בשם ס"י ל"ו מהירושלמי הובא
מב בקיצור תשובת הרשב"א
מג שם בשם הרמ"ע והוכיח בראיות (ור' ירוחם)
מד מור בשם הרמב"ם בפ"ו מהל' שבועות ומוכח דבעינן דהוא ל"ה הכל לדבריהן ובפ' נדרים דף ח' ע"ב והכי ומוכח בירושלמי מדבעי בפ"ו דנדרים מהו להתיר ע"י תורגמן ובגי' ומסיק דבעי' תורגמן שהי' משום דבעל דבר נמי המנן קאי וכן הכריע הרשב"א בתשובה ומוכח דגם יפתח יוכיח וכ"כ הריב"ש בשם הרא"ש והגהות מיי' שם בהגה"ם והגמ"ר דקידושין:

גליון רש"א

סעיף טז בהגה. וכן מי שנדר שלא לשחוק. עי' מ"ש בדיני סימן זה לום ז' בשם הגהת המרדכי דמי' נדר שבום ע"ש דנותן הוא לאיי לממלפק ולמשול בכוכסם והביאו גם הב"י סימן זה ועי' בב"ח שם:

ביאור הגר"א

ס'. בגמ' דסס: [כד] ואם לא פרט כו'. ע' ר"ן בנדרים [illegible] וכ"כ הרא"ש שם [illegible] כו' [illegible]: [כה] ומיהו כו'. [illegible]: [כו] אפילו [illegible]: [כז] ויש אוסרים [illegible]: [כח] ואם [illegible] כו': [כט] צריך כו' [illegible] כו'

חדושי רע"ק

סעיף ט"ז. (ח) של דבר איסור. רי"ו בחלק אדם (נתיב י"ד ח"ס) כתב בשבועה שלא יעשה כך מטעם שהי' קנוי שהוא [illegible] גדול ואח"כ נודע לו שאין בו איסור כ"כ לא חלה השבועה כלל כי היתה בטעות עכ"ל:

בהג"ה. (ט) וכן מי שנדר שלא לשחוק. בגוף הדין איתא דנשבע [illegible]:

סעיף י"ז. (י) ואינו עושה שליח. אבל הבעל נעשה שליח לאשתו לשאול:

יז ל [נ] מה אין מתירין הנדר עד שיחול מו כיצד הרי שנשבע שלא יאכל בשר ל' יום (כב) מראש חדש אייר וניחם לא אינו נשאל (יא) עד שיכנס אייר [נא] מז ואפילו במקום שיש לחוש למכשול הנדר אין מתירין לו עד שיחול לב [נב] (ולפ"ה נודר על תנאי אין מתירין לו עד שיחול) (מל"ו ל"ד) לג והוא הדין למנדה עצמו על תנאי שאין מתירין לו עד שיחול הנידוי לד (כג) [נג] אבל בהפרת הבעל [נד] וכן (כד) בהתרת חרמי ציבור אינו צריך שיחול הנדר. (תשובת הרשב"א וריב"ש ועיין לקמן סי' רל"ד סק"ס):

יח [נה] מח מי שנשבע או נדר שאם לא יפרענו חמיו קודם הפסח שלא יהיה חג העצרת בעיר והגיע פסח ולא פרעו ונתחרט אין מתירין לו נדרו עד העצרת לה (כה) ונראה לי שטוב שיתירו לו פעמים אחת אחר הפסח ואחת אחר העצרת:

יט מט מי שנשבע או נדר לעשות דבר פלוני תוך שנה לו (כו) מעתה חלה עליו השבועה ויכולים להתיר לו מיד:

כ לז (כז) [נו] נ נדר על דעת חבירו לח אין מתירין לו לט (כח) אלא אם כן הודיעו לאותו שנדר על דעתו [נז] (וי"א דאפילו הודיעו אין מתירין אלא מדעתו ולרצונו) (מהרי"ק שורש ל"ב וטור ורא"ש) (וכן עיקר) [נח] ודוקא שנדר על דעתו מ בשביל שום טובה שעשה לו

שפתי כהן

ל אין מתירין כו' ואפילו בדיעבד אינו מותר כדאיתא בטור ופוסקים: לא אינו נשאל עד שיכנס אייר כו' וכתב הרין בתשובה סי' ל' מי שנדר בבקר ביום ו' שלא יאכל בשבת הסמוך בעי"ז ובעוד יום סמוך לשקיעת החמה נתחרט דיכול להתיר קודם השבת דמכלל שבועתו הוא מחויב שלא יאכל קודם שבת ולפיכך נ"ש עם השכה אל הנדר עיקרי ועי"ש שהאריך ומביאו ב"י ועי"ל קי"ס רכ"ע: לב וכ"ש נודר על תנאי כו' עיין בתשובת מהרי"ע סי' ע"ב: לג וה"ה למנדה כו' עי"ל סי' של"ד סעיף ל"א מ"ש בזה: לד אבל בהפרת הבעל כו' עי"ל סי' רל"ד סעיף כ"ה: לה וכ"ל שטוב כו' דשמא אל הנדר אחר הפסח ואם יהיה חג עצרת בעיר יעבור על נדרו ולהכי יתירו לו פעם א' אחר הפסח דהיינו קודם עצרת אפילו ערב עצרת ופעם א' אחר עצרת: לו מעתה חלה עליו כו' לאפוקי שאינו עובר על השבועה עד שתעבור השנה: לז נדר ע"ד חבירו כו' כלומר בשביל לצון חבירו כדמפרש ואזיל. וכתב מהרי"ק שורש כ"ב דה"ה בנשבע לפני שלטון אין מתירים לו אלא מדעת השלטון או מדעת הממונה עליו דשלטון של אדם כמותו ומביאו ב"י וד"מ: לח אין מתירים לו אלא אם כן הודיעו כו' משמע אפילו היכא דליכא משום חשד או בושה אסור וכן משמע בהרא"ש פרק השולח שכתב ולהכי נעשי (דירושלמי) אף לכתחלה מתירין הנדר שלא בפניו רק שמודיע לו ההיתר וטעמא דהיינו דידן עיקר ואין להתיר אלא בפניו פי' בידיעתו וכן משמע בשאר פוסקים: לט אלא אם כן הודיעו כו' כלומר שגם דעת המחבר דבעינן שידיעו ויסכים בגלוי ודוק: מ בשביל שום טובה כו' והמרדכי כתב בפ' השולח היינו כשאותו הכינו והדר לדעתו בין מחמת אהבה בין מחמת יראה כו' ודעת רוב הפוסקים דטובי' דוקא בעינן וכן כלשה דעת הטי"ו. כתב ב"י כתב הרשב"ץ פועל יכול לחזור תוך זמנו אע"פ שקבל מעות ובידוי לעשות מלאכה כל זמן שהוא יכול לישאל על קבלתו שלא בפניו שגבל הבית דהא דהמודר הנאה ממבירו

טורי זהב

הנ"ל עם תורגמן שלו: (כב) מר"ח אייר זה לי הרמב"ם והגמרא פ' נערה דנדרים (דף ס"ט) קי"ל נר"ב מקדש דלי"ם תלה הנדר ביומים דהיינו כמו שכתב כאן בש"ע ול"ש תלה במעשה שאם אעשה מעשה פלוני יאסר עלי אכילת בשר בתרווייהו אמרינן אין מתירין עד שיגיע האיסור דוקא ולאביי קי"ל נמצא דבתלה ביומים אל הנדר מיד כיון דממילא קאתי אלא שמוסגר זמן על כן יכול להתיר לו מיד ובתלוי במעשה אפשר שלא יבא כלל לידי איסור ע"כ אינו יכול להתיר אלא אחר שבא האיסור כן מפרש בתשובה הרמב"ן סי' רע"ה פלוגתייהו ופסק הרמב"ם דאפילו ביומים אין מתירין אלא עד שיבא האיסור לפשר דגם הוא מפרש הפלוגתא כן ופסק כרב מקדא ולא כהרין שמחלק בין יומים למעשה: (כג) אבל בהפרת הבעל הטעם מפורש בגמרא דכתיב אישה יקימנו ואישה יפרנו דמשמע דהפרה שייכא אפילו במתפרש בלא חלות הנדר וה"ה שאין כן בשאלה דכתיב לא יחל דברו פי' כל זמן שהוא דבור בעלמא ולא חל עדיין לא יחל אותו להתירו: (כד) בהתרת חרמי ציבור כו' כתב לי הטעם לפי' שאין התרה זו בכלל לא יחל שהרי הציבור עצמם המחרימים והמתירים ולא יחל קאי על אחרים המתירים כלומר שמותר הוא אינו יכול אבל אחרים מוחלים. בסימן זה לקמן מביא ב"י בשם הרשב"א ומפני שהחרמים אינו כאלו יש בהם תנאי שיוכלו להתיר כיון שכלו ואפילו לא יחול הנדר וע"ד כן נודרים תחלה: (כה) ונראה לי שטוב כו' טעמו מבואר בב"י כיון דאיכא איסורא בהסיח שעתא שנכנס חג העצרת לא ימתין עד העצרת כיון דאיכא מ"ד דקי"ל בנדר התלוי ביומים דהיינו אחר שהגיע פסח ולא פרעו חל עליו ממילא האיסור בעצרת לע"פ שלא הגיע העצרת עדיין כיון שודאי יבוא כדלעיל הארין על כן טוב שיתיר אחר הפסח ולא דוקא מיד אחר הפסח אלא אפילו ביום שקודם עצרת רק שיזהר שלא יעשה איסור בכניסת יום העצרת ולפי מ"ש גם כן מ"ד דהיינו הרמב"ם דאין הנדר חל אפילו ביומים עד שיגיע יום האיסור ע"כ יתיר לו שנית אחר שנכנס יום העצרת. ובלבוש כתב טעם שצריך להתיר אחר הפסח לפי שיש לומר שמא מ"ד אחר ספק מ"ב לאלה ען העי"ל באופן שלא יהיה בעצרת בעיר וע"כ צריך להתיר מ"ד אחר ספקא ולא דק כלל במקור הדברים ואין שום איסור בעולם עליו עד עצרת על כן אין צריך להתיר מ"ד אחר ספקא אלא כל זמן שירצה רק שיהא קודם העצרת וכלאה דעתי עדיף ליה להתיר סמוך לעצרת ממש ובעצרת גופיה שהרי בב"י מביא תשובת הרין בנשבע שלא יהיה בשבת תוך העי"ל הוצאת ד"מ לאפוקי אם אל הנדר סמוך לשבת ויתירו אז או לא אל עד שנכנס קלת ויום השבת ולא דוקא יתירו וכתב שזה תלוי בפירוש הכתוב. אך ביום הראשון תשביתו וגו' דהיינו כשנכנס יום הראשון קלת וכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא וסברי קראי לאהדדי על כן אמרו דהאי יום הראשון קאי על ערב פסח וממילא כאן גם כן אסור בכניסת יום השבת וי"ל דאין משמעות יום הראשון כן ולא סתרי לאהדדי קראי. וממקום זה הרין שיתיר לו סמוך לחשיכה על כניסת שבת ולפי מה שפסק כאן בש"ע שצריך שיתיר לו ב' פעמים ה"נ יעשה כן שיתיר לו סמוך לשבת ובשבת עצמו וכן ראוי לעשות גם בהסיח דעצרת שיכולו שיתיר פעם הראשון סמוך לעצרת ופעם השני בעצרת ממש כנלע"ד נכון: (כו) מעתה חלה עליו כו' אלא שאינו עובר על השבועה עד שתעבור השנה ואין ממתינין עד שיגיע הזמן שיעבור על השבועה: (כז) נדר ע"ד חבירו פירוש וחבירו קיים הנדר והוא רוצה להתירו ובפרישה כתב לתקשות ומפרי לכ"ח ולדעתי לא ילאו מפיו אותן הדברים אלא תלמיד טועה כתבן: (כח) אא"כ הודיעו הטעם בירושלמי ומפני החשד כדי שלא יחשדו שמזלזל בנדרו וליכא למימר מפני הבושה פי' שיתבייש מפניו ומה שנדר לו להנאתו ועכשיו מתחרט ומבקש שיתירו לו כן כתב הר"ן וכ"ה בין הכי ליסבי לטעם הבושה כל שאין

חדושי רע"ק

להחול על נדרה לאסתו כנוסו כדאיתא לקמן (סימן רל"ד סעיף ל"ו): סעיף י"ז. (יא) עד שיכנס אייר. ואם יכול להתיר בר"ח של כניסת אייר י"ל דתלי' אם קפק לדאורייתא מה"ם לחומרא הוי אל הנדר

ביאור הגר"א

כו'. עי' ר"ן שם ד"ה ומהו כו': [נ] אין מתירין כו' כיצד כו'. לשון הרמב"ם וס"ל אפילו התלוי בזמן אבל י"ם בזה וכמו שחילק אביי שם פ"ע פ' תשובת רשב"ן פי' רע"א אבל מפם שם לסברת רמב"ם וכ' דלמה קי"ל כר"מ שם ולפ' אביי ל"ק אלא תפ"ם כו' והביא ראיה לזה מסוגית הרמב"ם ל' ח' מחלוקת כו' אבל בשאלה ל"ס מפר ולע"ם כו' ולמה דוקא התלוי בזמן אלא דאין פילוק כו' ע"ם ועי' ר"ן שם ד"ה מיהו ולענין מסלה כו' וליכא מ"ד כו' ומי הרמב"ם ופ"ע בסברא סנ"ה ולא הרי"ם וכ' ועוגלא דבת יפתח בב"ר פ"ם יוכים: [נא] ואפילו כו'. ולא דמי לר"ם נקט"ו ולם ים כו' דשם מדינא מותר רק משום גדר ושבי הטעם משום שעבירה הוא ולם ים מכשול לדרבה מצוה בהתרה ומפ"כ כאן ומדינא אינו מותר ולם התיר אינו מותר ע"פ בתשובה: [נב] ולא נודר כו'. הוא הדין הנמלא שם: [נג] אבל כו'. שם והרבנן ועי' ר"ן שם ד"ה ולענין כו': [נד] וכן. דב"ל הפרה כמש"ם ז' ב' ומיפר לעצמו וכו"ל: [נה] מי כו'. מתשפק בתשובה שם אי מקרי אל הנדר והגיע פסח או בעצרת ופסק לחומרא שאין מתירין עד עצרת ולפ שעובר נדרו

לו מא [נט] (בשביל השבועה) (ל"י בשם הרשב"א סי' קפ"ו וס"ע) מב [ס] כמו משה שנדר על דעת יתרו בשביל שהשיא לו בתו מג [סא] (והשבועה היתה לתועלת יתרו) (ריב"ש סי' תס"א) מד (כט) אבל אם מה מעצמו נדר ע"ד חבירו יכולים להתיר לו בלא דעתו:

הגה מו [סב] וי"א שצריך שיודיע לו שמתיר לו כדי שלא יחשוד אותו שעבר על נדרו (מרדכי פ' שבועות שתים בשם הירושלמי ומהרי"ק שורש ל"ג וע"ש) [סג] ואם כבר מת הש"א להודיעו מתירין לו כך דטוב ליכא משלא (תשו' רמב"ן סי' ר"ן):

מז [סד] נא ואפילו נדר על דעתו (ל) בשביל טובה שעשה לו אם בדיעבד התירו לו בלא דעתו הויא התרה [סה] נגוהוא (לא) שפרט הנדר מח וידע החכם שלתועלת חבירו נעשה מט ומירו הבית דין שנוקק לכך ראוי ליסרו ולהוכיחו [סו] נג ויש אומרים דלא הוי התרה:

הגה מאמר שעשה לו טובה ונשבע לו משום זה נ אבל אם נשבע לחבירו לעשות לו איזה דבר ולא עשה כן משום טובה שעשה לו נא (יג) אף על פי שאין מתירין לו לכתחלה שלא דעתו מ"מ אם התירו לו בדיעבד הוי התרה. (כן משמע במהרי"ק שורש ל"ג במלוקה ג'):

ואם

שאין הנדר לתועלת חבירו אלא שנדר בפניו מתירין לו שלא בפניו ואיסורא דחשד אף שלא בפניו איכא חשדא וכן מוי לטעמא דבושה אין מתירין שלא בפניו אף אם יודיע ההיתר לחבירו ולטעמא דחשד די בכך שמודיע לו ולכ"ע כל שאין הנדר להנאת חבירו אלא בפניו נגד מתירין לו שלא בפניו ובלבד שיודיעוהו ההיתר וכן מוי בפניו אפילו בע"כ עכ"ל ומלא כאם ש"ש למשביע תועלת בשבועת הנשבע לריך שיהא משביע לצונו דוקא לזה חסו טעם מ"ד ומפני הבושה ואם אין תועלת א"ל לצונו לזה רק שיהיה לו ידיעה גבילא וזה חסו לטעם מפני חשד וע"כ צריך להיות מ"מ כאן א"כ הודיעו פירושו שיהיה לטעמו בכך ומ"מ בשיפא יכולים להתיר בלא דעתו היינו בלא רצונו אבל עכ"פ צריך שיהיה לו ידיעה מזה מפני החשד ולפי' שמע"א כתב זה כאן בקיצור בשם י"א ומ"ש כהלכה דגם הש"ע עלמו מתכוין לכך שהרי כתב בקיצור בלי הטור והוא עלמו כתב בב"י לדעת הטור שצריך ברישא דוקא לרצונו כפי' הרא"ש ומר"ן: (כט) אבל אם מעצמו אוכמא דמילתא נקט שאין דרך להיות משבע ומפי אחרים כל שאין לו הנאה ממש בשבועתו אבל באמת גם אם השביעוהו אחרים וקיבל עליו כל שאין לו טובה מ"ל נכך רק ידיעתו לחוד: (ל) בשביל טובה ומבואר בב"י דפועל שקיבל מלאכה מבעל הבית מקרי טובה ומבואר עוד בב"י בשם ריב"ש שאם נשבע לאחד לבנים וכתובה עמה שאין להם תועלת רק לאותם יחידים והוא לא כיון עליהם לא מקרי קבלת טובה: (לא) שפרט הנדר וידע החכם

כי

מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו פי' דהיינו דוקא שנשבע מחמת טובה שעשה עמו ע"כ ואין דבריו נכונים דהא אפילו לר"ת פועל עושה לו טובה בעל הבית שנותן לו מלאכה שירויח פרנסתו עכ"ל. ואני אומר דדבריו נכונים דהא דקתם פועל עושה לו בעל הבית טובה היינו משום שנעשה לו מלאכה אבל אין הטובה מחמת שנשבע לו ולכן טובה מחמת השבועה דוקא בעינן וכמ"ש הריב"ש סי' תקי"א והרב. ומיהו בתשובת ר"מ אלשקר סימן כ"ז משמע דגבי"ג מיקרי טובה שכתב על מי שהשכיר בית לחבירו לזמן ונשבע לו שלא יוליאנו תוך הזמן מיקרי טובה מחמת שנותן לו מעות השכירות (יג) וע"ש ול"ע: מא בשביל השבועה אבל מה שהטיב לו מלד אחר לא נקרא בשביל זה מקבל טובה דאל"כ מה לי"ם מייתי ר"ת מיוסף ליעקב שהשבע לו (וא"ל פרעה התיר שבועתו כדאיתא בסוטה סוף דף ל"ו) והתם מעשה משום שלא היה מקבל טובה הרי אין מקובל טובה כמו הבן מן האב עכ"ל ריב"ם: מב כמו משה דכתיב ויואל משה לשבת את האיש דהיינו שנדר ע"ד יתרו שלא לשוב למצרים: מג והשבועה היתה לתועלת כו' לא ידענא מאי קאמר ומאי אתא לאפוקי היכא דאין השבועה לתועלת חבירו אף בהטעה יכולים להתיר לכתחלה זו הא ליתא דבהגהות וטור וש"ל פוסקים בשם ר"ת משמע דאין חילוק אלא לעולם כל שהוא מקובל טובה ממנו אין להתיר וכן משמע בריב"ש שם אלא שכתב שהי"א דלתועלת חבירו אפי' שלא בהטעה אין להתיר ע"ש אבל בהטעה אע"ג שאין השבועה לתועלת חבירו ליכא למ"ד דמתיר ולאפשר דמשום י"א דקיפא נקטיה דדוקא בים תועלת לחבירו שייך חשדא דאל"כ לא שייך חשדא דיאמר ומפני שאין לו בו תועלת לא הודיע לו והכי מוכח מגמ' דפריך בהכולה ובסוף פ' מוזכן ע"ש ודוק. כתב ב"י בשם הריב"ש דכל שאין חבירו ונידרו אע"פ שנשבע לתועלת חבירו לכ"ע א"ל דעת חבירו והוא בקיון תקי"ל ונדינו כתב ע"ז והוא כדעת המרדכי דלעיל דבעינן שהכריזם לכך אבל אין נראה כן דעת פוסקים אחרים עכ"ל ול"ל דכ"ע מודו בזה לריב"ש דפסוק' לא איירי אלא בקבל טובה וכמבואר בדבריהם להדיא והריב"ש איירי להדיא בלינו מקובל טובה ודוק: מד אבל אם מעצמו נדר ע"ד חבירו כתב הטע"ז כלומר שהלה כלום ע"ד חבירו וחבירו לא הדירו אע"פ שפקדים עמו טובה יכולים להתיר לו בלא דעתו ול"ל דמעלמו היינו בלי הטעה אע"פ שחבירו ונידרו כדמוכח בטור ופוסקים גבי מה שהקשו הא דפריך בהכולה (דף ל"ס) שרי לה חכם ובסוטה סוף דף ל"ו גבי יוסף שנשבע ליעקב ע"ש ולענין דינא כלום ומדברי ד"מ שהבאתי בס"ק שלפני זה דבכה"ג יכולי' להתיר בלא דעתו: מה מעלמו נדר ע"ד חבירו היינו שנדר בשביל לכון חבירו והנדר הוא נדר גמור ומעתה אבל אם תלה הנדר בדעת חבירו אינו נדר עד שיקיימנו חבירו כדלקמן סימן רל"א ובש"ע סעיף ל"ז ול"ס: מו וי"א כו' כלומר כתי' דא"ל דעתו והסכמתו מ"מ צריך להודיעו משום חשדא כדאיתא בירושלמי ובירושלמי יש עוד טעם אחר ומפני הבושה כלומר שאותו שנדר יתביים ומפני הנדר וכתב הריב"ש דלטעם זה לא מהני מה שמודיעו אלא צריך להתיר דוקא בפניו כשהנדר לתועלת חבירו ומביאו ב"י וכ"כ הר"ן בנדרים דף ס"ה ולכאורה קשה על הרב למה לא הביא שבכתם לכן דכיון דנוהגין להחמיר לכתחלה אבל באמת דעת הרא"ש פרק השולח שהבאתי לעיל בס"ק ל"ו דלפי' לטעמא דמפני הבושה בעי בפניו וכן משמע בתשובת הרשב"ץ סימן רמ"ח שהביא ב"י ודינו וכן משמע בתשובת הרא"ש שהביא ב"י המתחלת לאוזן שהשביע את חמיו נגו שלא יוליאנו כו' וכן משמע בסוגיא נלרין כמ"ל דף פ' ע"א ע"ש ודוק וזה כלום דעת הרב וניחא יש פוסקים דלא שייך חשדא אלא בנדר ומיהו בפניו דוקא וכן הסכים הר"ן בתשובות סימן קי"ג ע"ש שהאריך ומביאו ב"י לקמן ר"ס דף לע"ב ומשמע דבנדר ע"ד חבירו אף כשחבירו מסכים בהסכמתו צריך התרה וע"ל סעיף ל"ס: מז ואפילו נדר ע"ד בשביל שעשה לו טובה כו' הוי התרה ומיהו היינו לענין דיעבד אבל היכא דאפשר למיתי לידי תקלה הכא יש לאסור שאין דבר מותר ממנו וכלאשכחן בנזקי' שנעשה הוא והסנהדרין שהתירו לו אע"פ שהיה מלוה בלאותה התרה ב"י: מח וידע החכם שלתועלת כו' הלי' אינו מדוקדק דהריב"ש שם איירי בנדר לתועלת חבירו אבל המשבר לא איירי בהכי. ונ"ל דהש"ך אם נדר לתועלת חבירו צריך לפרט הכל כמו שנתבאר לעיל סעיף י"ד שצריך לפרט סקינה שנשביל'ה נדר וכן מוכח בש"ס פ' השולח (דף ל"ס ע"ב) גבי קשבל צריך לפרט הנדר שצריך לפרט שנדר לתועלת חבירו שהרי התם לריכה לפרט שנדרה ליתומים שלא נשבית מכתובתה ע"ש: מט ומיהו הב"י כ' כיון שעשה כוב הפוסקים דלא הוי התרה אפילו בדיעבד מיהו בלא עשה לו טובה נראה אע"ג דאין להתיר לכתחלה כו"ם הכב מ"מ אם עברו והתירו אין ליסרם כיון דהרבה פוסקים דאפילו לכתחלה יכולים להתיר. וכ"כ הג"מ: נ אבל אם נשבע לחבירו לעשות לו איזה דבר כגון שנדר או נשבע ליתן לו מתנה או לפרעו לזמן פלוני. מהרי"ק שם: נא אף על פי שאין מתירים לו לכתחלה הוא"ל וחבירו מהנה בנדרו והסכים בו ומשביעו אבל היכא שאין לחבירו שום הנאה במה שנדר זה כגון שהדירו בהנאתו או איפכא שאין הנה מקבים בלותו נדר כלום ואין לו עסק

צו

באר הגולה

ולל"ח שכתב בפירוש הרב ע"ש שכתב שמה שכתב בב"מ אלא אם כן הודיעו וכו' פירושו פיהיה לצונו בכך ולעניי"ד דלא בא המחבר לפרש אלא לפרש אף שהרב הבאון לרש"ל כתב פני הדילים בשם י"א מ"מ הרב מוכרח כמ"ש לעני"ד וכמ"ש ב"י הרב ע"ש:
נא תוספות בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרא"ש והר"ן בשם ר"ת שם בנדרים וכן כתב הטור וכ"כ מדברי הרא"ש שהסכים לדברי ר"ת וכן כתב הסמ"ג והריב"ש בתשובה
נב שם בריב"ש וכמבואר לעיל סעיף י"ד ולייתין שם
נג הרא"ש והרשב"א בתשובה ומהרי"ק בשורש כ"ב:

גליון רש"א

כן יש"א גם א"ש קשה לא מקרי לטובתו מטעם אחר. עוד כיון שיוכל לפטור עלמו בשבועה שלא נשבר בידו מאום מפני היסום:

שם. ויש אומרים דלא הוי התרה. [וכן הוא בתי' מ"ש שמוקים סימן ח' וכו' דאם ידע המתיר בב ביזוי הוא ואם הטעהו ולא הודיעו שכן ע"ד חבירו ממילא הוי היפר בעשות ולאי"מ בסוגי"א דנודלם לריך לפרט את הנדר ולכוי ליתום שיעשה וכו' מוהר"א והכס' בם שזהו דעת רוב הפוסקים:

ביאור הגר"א

וס"ס בנדרים שם והרא"ש והרשב"א בגטין שם ל[illegible] קושית תוס' ד"ה ליתום הכ"ל וכ"כ הר"ן וס"ס ועוד כ"פ כתב [illegible] [illegible]

חדושי רע"ק

הנדר כיון דמס"ת אסור לבטל נה"ם. אבל להפוסקים ספק דאורייתא מס"ת לקולא לא מקרי של הנדר. כך יש ללמוד מדברי הר"ן גבי (סי' כ') ע"ש. ואני מסופק אם מתירי' תכ"ד קודם שלות הנדר. [illegible]

סעיף כ' בהג"ה. [illegible]

ש"ך ס"ק מ'. [illegible]

[מח] כ ואם נשבע לחבירו שלא יזוז מעיר פלוני ועבר ויצא מתירין לו אפילו שלא מדעתו כיון (יד) שאין הנאה שוב למשביע בדבר נב (לב) [מט] נ וי"א שאין חילוק בין עשה לו טובה ללא עשה לו טובה לעולם אין מתירין לו אלא בידיעתו:

הגה נג [מט] ואם עת אותו שנדר על דעתו יכול להתיר לו [נ] מיהו אם השבועה היתה לתועלת חבירו כגון שנשבע לתת לו איזה דבר או שלא לעסוק בסחורה בלתי רשותו והיה לתועלת חבירו בלי כמו ויורשיו הם במקומו (תשובת הרמב"ן סי' רמ"ט) כל מקום שהנשבע קבל טובה וכן המשביע אע"ג שהמשביע קבל יותר טובה ממנו אפילו הכי מקרי הטנה שהרי יתרו קבל יותר טובה וממשה שנאה נתו ואפילו הכי מקרי הטנה (ריב"ם סי' ב"ע) נד [נא] י"א (לג) דלצורך מלוה מתירין נדר שנשבע על דעת חבירו אפי' שלא לדעת חבירו (ב"י בשם התוספות) נה [נג] אם ואשה שקבלו חרם או שנשבעו זה לזה לישא זה את זה אין מתירין לאסור שלא לדעת חבירו דזה מקרי הטנה שכל אחד רוצה לישא חבירו ונשבעו משום כך זה לזה (הגהות מרדכי דשבועות ומהרי"ק שורש כ"ב ומהר"מ פדוא"ה סימן ע') אבל אם האשה אומרת שמואסת אותו ונהנה שמתגלה טובה לדבריה מתירין לה שלא מדעתו נו דאפילו אם כבר נשאה האומרת מאיס עלי (לד) [נג] חייב להוציא (ב"י בשם מהרי"ו ויי"ל סי' קנ"ו קפ"ו) נז וע"ל סי' לל"ט מי שנשבע שלא לישא אשה על אשתו:

כא נ נודר שעל דעת רבים אין

שפתי כהן

בו בזה אפילו לכתחלה נשאל עליו לבית רק שצריך שיודיעו שנשאל על שבועתו מפני החשד לדברי הרשב"א שם: נב וי"א שאין כו' אלא לעולם כל שהנדר הוא לתועלת חבירו אין מתירין לכתחלה בלא דעתו והסכמתו ואם אינו לתועלתו אלא שנדר בפניו צריך להודיעו משום חשדא כן משמע בריב"ש:

נג ואם עת אותו שנדר כו' משמע אפילו עשה לו טובה יכולים להתיר כך וכ"כ בעט"ז בהדיא ול"נ מכ"ל הא שהרי בתשובת הרמב"ן ליתא אלא דיכולים להתיר לו כך וליכא משום חשדא כיון שמת ומשמע דמיירי בשלא עשה לו טובה דאז ליכא אלא משום חשדא וכיון שמת לא שייך חשדא אבל בעשה לו טובה דאז אינו יכול להתיר אלא מדעתו והסכמתו מסתבר כיון שמת אין יכולים להתיר לו וכן מוכח בחידושי הרשב"א פרק השולח ובהגהות שם ובנדרים פרק ר"א ובמו"כ לאוין רמ"א דף ע' ע"א ובריב"ש סי' ש"ע וממה שהוכיחו דנוהל"ל פרעה ליוסף התר שבועתך שהשבעת ליעקב אביך דכל שאינו מקבל טובה יכול להתיר אלמא דאם מקבל טובה אינו יכול להתיר אף על פי שמת ואף על פי שיש לדחוק ולחלק ולסקל ול"נ:

נד י"א דלצורך מלוה כו' משמע דר"ל אפילו כשהנשבע קבל טובה ממנו וק"ל דאם כן למה אמר הקב"ה למשה שיתיר נדרו בפני יתרו והא היה צריך משה באותו פעם ללכת בשליחות הקב"ה לגאול את ישראל ואין מלוה גדולה מזו ול"נ עכ"ל ע"ע ובעלם ממנו דברי הריב"ש סימן קפ"ו שמשם מקור דין זה שאחר שהביא שם דברי תוספות אלו הקשה עליהם קושיא זו בעצמה ח"ל וכ"ל שהיה לדברי התוספות שהרי אין לך מלוה גדולה מהליכת משה למצרים בשליחות הש"י ולעשות הולך לגאול ישראל ולא הותר שלא בפני יתרו עכ"ל ומ"מ יש ליישב דברי התוס' דהא כתב מהרי"ק שורש כ"ב וכתב לקמן גבי מלוה דעל דעת הרבים דלא חשיב דבר מלוה אלא היכא שא"א למלוה לעשות אותה אם לא בהתרת השבועה אבל כל שאפשר לקיים בלא ביטול מלוה לא ואם כן בהשה נמי הרי הקב"ה ליוה והלכה למקום והיה יכול לגאול את ישראל מבלי שילטרך משה לשוב למלרים. עוד יש לומר דהתם ללון הקב"ה היה שלא ילך למלרים עד שיתיר הנדר אם כן כל שלא התיר אינו מלוה: נה אם ואשה שקבלו חרם כו' כתב מהרי"ו פדא"ה בתשובה סימן ע' דוקא כשנשבעו שניהם אבל אם האי לא נשבע לא מיקרי טובה בכלי' לבד וכתב שכן משמע בתשובת הרשב"א גבי ראובן שעדך בתו מכוך עם בת שמעון ומכך בנו נשבע כו' ומביאה מהרי"ק בשורש כ"ב ולא על גב שכתב מהרי"ו פדא"ה עוד שם ועוד נראה לחלק ולומר שדוקא במה שמתרלה האיש לקחת אשה מקרי טובה לאשה כלון של מהרי"ו אבל במה שמתרלית האשה כלון של רשב"א לא מיקרי טובה כי אשה בכל דהו ניחא לה דטב למיתב טן דו כו' דעת מהרי"ק שם אינו כלאה כן וכן עיקר שאין לחלק בזה וכן דעת הרב: נו דאפילו אם כבר נשאה כו' חייב להוליא וכמו שנתבאר בא"ע סימן ע"ז ואפילו למאן דפליג התם היינו באשה הנשואה ושא"כ הכא. מהרי"ו סי' קנ"ו: נז וע"ל סי'

טורי זהב

כי' וכדלעיל סעיף י"ד: (לב) וי"א אומרים שאין חילוק הוא דעת הרמב"ם שכתב הטור והרמב"ם לא חילק שכתב לאובן שהשביע לשמעון וענה אמן אין מתירין לשמעון אלא בפני ראובן וכן אם נשבע לאובן שלא יהנה ממנו שמעון וכיוצא ונשאל לחכם אין מתירין לו אלא בפני שמעון ואפילו היה שמעון עכו"ם או קטן כדי שידע הנודר שהתיר זה נדרו ולכך יהנה עכ"ל. מבואר מדבריו דהרמב"ם לא איכפת ליה בקבלת טובה וכן לא איכפת ליה שהיה השבועה על דעת חבירו אלא בכל גווני כן משמשיצין אותו או שנשבע ומעלמו לריך לחזור מפני החשד ועל כן לריך להודיע להנדר והא דקי"י כדי שידע הנדר זה קאי אסיפי' דהנדר דהיינו שמעון ידע והם ומה כלומר לראובן שהוא הוא המשביע לריך להודיע דהד טעמא הוא והב"י הלריך לפרש בדברי רמב"ם אלו מה שאינו מוכרח בו אלא דו"ע הרמב"ם בסיפא שלא יהנה ממנו שמעון וקיי' ולריך שידע הנדר כי' קשה מה חשד יש בזה דהא כל כמה דלאין הנדר יודע שהתיר שנדיר את נדרו ודאי לא יהנה ממנו. ול"ל דהכי קאמר שהוא עלמו לא יעשה הנאה לשמעון ובזה שייך חשד ושמעון אם יראה שראובן מהנה אותו על כן לריך להודיעו וכן מבואר במסקנ' האחרונות שמביא ב"י ברמב"ם שכתב שלא יהנה בשמעון כו': (לג) דלצורך מלוה כו' תמהתי על הרב שהביא זה לפסק הלכה שהבאה זאת היא מדברי התוס' והרין בפרק ר' אליעזר דנדרים לבקש טעם למה התירו הסנהדרין לצדקיה לפי שצדקיה היה מלטער ביותר על שלא היה מגלה הדבר והיה מתבטל ממלאכת שמים כי מיינו הרי אנו רואים שנענשו על זה שנאמר ישבו לארץ ידמו וכ"כ הב"י ח"ל ועבי"ז נענשו הוא והם ומפני שהיה מילול השם בדבר עכ"ל ובאחת שבריב"ם סימן ל"ד זכר דברי התוס' אלו היינו נלרך את זה להתירי' אחרים כיון הוא שם בהדיא ובאלו ב"י דמסיק שם דזן סדין אפילו היתר לא לריך דהיינו באשה שנשבעה שלא תינשא כי אם בגלון אמה ולמה איכה מודה בדבר מפני ילאת קרובים אבל בליבעם היא מסכנת כי אלא מגד הסוולא ומסיק שהלטרך היתר וכו' ובסימן ש"ע וסימן קפ"ו כתב ריב"ם בהדיא על דברי התוספ' דלעיל ח"ל עליה מלאו להתיר ומפני איימתו שהיה מלך ושלא כהוגן עשו והוו שלא מלאו תשובה לדבריהם לבנוכדנלר כו' עכ"ל ומסיק על זה ח"ל עלה בידינו שכל שנשבע לתועלת חבירו אין מתירין לו בשום לד שלא מדעתו כו' עכ"ל על כן אין להשגיח להקל בהיתר זה ולאפשר שגם לרמ"א נתכוין בזה שיש לעשות דבר זה שכיף כשיש היתר גלוי הכי אף ע"פ שיש בו גמגום קלת כן נ"ל: (לד) חייב להוליא היינו לדעת

באר הגולה

מ הר"ן בתשובה ומדברי התוספות בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרשב"א בתשובה

נ שם בתוס' בפירושה בהלא וכ"כ בתשובות להראשונים סימן רמ"ח רמ"ט וה"ן וכדעת רשב"א דלהר בירושלמי מפני החשד

נו מרדכי ומהרי"ק גיטין דף ל"ו ע"ל:

לקט הקמח

שו"ת פרים לוי סימן כ"ד ראובן ושמעון שנשבעו בנקי"ת על דעת המקום ב"ה ולדעת כל המבינים להיות בחברה גומלי חסדים וכן בשם להיות בעשה המבינים אינו לשום שלנו אלא החברה שיתירו להם לפי שהם נשבעו ע"ד דבר מלוה ולא לידר הכתים וחולים להתחבר בחברה אחרת שמעסיהם שרולים לשמים והמבינים לא רלו להתיר להם נשאל אם יכולין להתיר ספק ללון הנרחם אחר שבוונתם לש"ש לשמים ואם יעמידו עם החברה יתרבו המחלוקות והנם אחר בגילוי חלקי ופרטי דין זה אם שנשבע זו שהיתה ע"ד הבנים וע"ד המבינים מקרי שבועה עד"ר שאין לה התרה ואם כהתרה מקרי דבר מלוה ואפילו מיימא דאיכא מלוה לא הוי כמקבלי טובה הוליה מה שנשבעו זה לזה ואפילו לדבר מלוה יש להסתפק אם יכולין להתיר סוף דבר העלו דיכולין להתיר להם מאחר דאיכא מלוה הגדם שלום שלא יבולו לידי מחלוקת וכמו לדבר על לב החכמים שיתירו להם מפלוגם כי זו היא דלך יפרה לקיים המלוה מבלי שבועה ובמקום שכל אי הבן אף אם לא יסכלו יסלו להם כך העלו אף בסוף דברי המסכל לאיסור שבוהם לענין מעשה לסמוך על דעת הריב"ם שמסתיר ואין להם התרה ע"ם ועיין ריב"ל חלק א' כלל ל"ב ובמ"ב סי"ם ומהרי"י לדרכי קי"ד לפדים י"ד פ"ם וקנ"ו הלאים כ"ב עי"ם ומוכח ומ"מ מ"ש נסוף הספר יקקפה לאה אין הסלה בכ"ם ובגודל עד"ל עי"ם ארוך דבכי הסכמו ומ"ח מספר פלם הש"ס להכן קי"ז:

חדושי רע"ק

דבזול סי' אתו ואין נ"ל וכאי' מענין לדקיהו עם כ"ל עכ"ל מהרי"ק"ם. ודיעם א' הוא דעת הסנ"ן הובא בב"י ופיים ול"ד לשבועת לדקיהו שהי' יכול להוכגו בדין אם הי' חושם שיגלה סודו עכ"ל:

שם בש"ע. (יד) שאין הנאה שוב לממשביע בדבר. ולפ"ז כשמשביע לחבירו לעשות לו איסור דלכאן להסוברי' דשבוע' חלה על

ביאור הגר"א

לסיפך דלא ולמד מה עלמה כו ובסנהדרין והכתוב נוח ונם בהלך נ"ל מלך אסר כו' וכמ"ש השם הגדול הוא שבועותיו ספורים וע' ר"ן שם וש"ע ומ"מ אינו מוכרח דשעם שלהם הוא לפי שהתירו לכתחלה וע' תום' ור"ן שם שכתבו שמה שהתירו לכתחלה משום לדבר מלוה מתירין ודבר מלוה היתה ע"ם וכתב הריב"ם שנענשו שהיה חילול השם וגם מה שהתירו לכתחלה שהיה מלוה לגם דבר מלוה שלא כהוגן עמו ועלה מלאו וח"ס בס"ע ועיינו הב"ד כו' וע' ריב"ם סי' ש"ע ומ"ש מהם

דבדיעב' מותר דהא"כ מאי הסכי לצדקיהו וכן לא אסכי דבר מלוה אם לא היתה התתרה כלום ועוד הביא מהרי"ק דאיים בשבועות ל"ד כי היכי דלא תיהוי ספרה אע"ם שהשביעם בפני השם שהלא"כ וכתיב אתם נלבים לפני ה' כו' לעברך בברית ה' ובאלתו כו' ובגיל שעשה לו טובה בגיל השבועה שע"ע כן הכניכן לא"י וכן י"ש היתה ע"ם כן ועבודה לורך גבוה: [מח] ואם נשבע כו'. ע' ר"ן נדרים שם נ"ל הכ"ל וכסי"ל דבעין נמי לאו כו': [מט] וי"א שאין כו'. כהגהות טעמא דמפני חשדא דל"ע בגמרא דקאמר המודר הנאה מחבירו כו' וכמ"ש תוס' שם נדרים דגמרא דיקן אזלא בהלי טעמא דמפני חשדא וכ"כ הרמב"ם בהלי טעמא וכ"ד ש"ם וכמ"ם ז' ב' למען בידי וע' ר"ן שם ד"ם כדהו כו' וכמ"ש תוס' בשם ירושלמי דגם כאן דוקא שהדיר בפניו וכו"ל וח"ם אלא בידיעתו כנ"ל דמטעמא דחשדא א"ל לדעתו רק ידיעתו ומש"כ לבגדלה לתשובה כלאה ומש"ע בס"ע בנברא לתשובה כ"ל וכ"כ בעי"ז ושיך ובנ"ב ולמ"ם שכ' למעלה וי"א דלפי' הודיעו כו' וי"א שלריך ס' כתב כבני הטעמים לחומרא ובנברא לתשובה עיקר לדינא: [מט] ואם מת כו'. כנ"ל דליכא חשדא ודברי ש"ך בש"ק ל"ג הם בנשות ובגנס דלבגבלא זו אין חילוק בין עשה לו טובה לעולם א"ל דעתו והסכמתו ושפ"ך הביא ראיה מגעלי בגבלא לתשובה ונמשך אחר ע"ם בש"ק כ"ב ג"כ אותו הטעות מדברי ריב"ם שהוא דברי רא"ם ב"א הכ"ל שמפק כבני הטעמים לחומרא וכבר כתב רמ"א שם וי"א שלריך כו' ואם כבר מת כו' וקצי הכל שאם מעלמו נדר כו' משא"כ כאן לבגבלא לאסורה: [נ] מיהו אם כו'. דהכ"ב גם בירושלמי וב"כ איכא חשדא: [נא] י"א דלצורך כו'. כנ"ל מלדקיהו שהתירו לו לכתחלה: [נב] אם ואשה כו'. כנ"ל ממשה ליתרו אף שהשבועה היתה נעת שהשביעו לימן לו עליין: [נג] חייב להוליא. כ"ם

גליון רש"א

שם. ולם נשבע לחבירו שלא כו' ועבר וילא מתירין לו. ק"ל כיון דכבר ילא כוס שכבר עבר ואין בשאלין עליה לדידן אלא קרבן ומלקות אי' שבועות כ"ח א' ולמכים קפיו מהלי' שבועות ובי' מ' מוי' קי"ל שבתוב בגליון למגיה שם ואולי כאן אם יבוא לעשות יהיה לו איסור סוב לוה אבל נשבע שלא לוה עד יום פלוני וזה קודם אותו יום ועבר עליו היום באמת אינו נשאל עוד אך י"ל דה"ג דהכא איירי באופן דהשום שבועתו עוד שלא לוה להבא א"ב עוד יש לחבירו טובה ולמאי מתירין שלא בפניו:

ש"ע סעיף כ"א. נדר שעל דעת רבים. ובסקדם על דעת רבים לידי הסיך סוא פי' רבים שקיו ד"ם ואי אלו דמועיל התרה דמקשה ניחא לנו בהסכמה כי היכי דלאי מוסרים בו בגולה: שם, שעל דעת רבים. בעלכין ביו א' פלא"י ע"ד רבים שאומרים לו נדור ובפי' השולח כיס דף לי"ו פירש"י כך יאמרו לו הרי אנו מדירים אותך על דעתנו. אך אחרי הפוסקים מלא מעולם דגם בשבוע לוטל ע"ד פלוני כו' כדלקמן בס"ע קעי' זה:

פי' הלבוש וי' שנשבע כו' כל"ל כי כן הוא שם בסעיף ח' גם בעט"ז כתוב בטעות: **נח** בלא דעתם והסכמתם וכתב הרב"ש אם נדר ע"ד הקהל אף אם יסכימו הרוב לבטל נדרו אין מתירין בהן עד שיסכימו כולם שהרי פי' (נח) על דעת הקהל גדולים וקטנים שמלה שלא ע"ד רוב הקהל הוא קיוך ואם המדר אומר עתה שכוונתו היה על הרוב כאין בתיה כדאמרינן גבי נדר בהרס ואמר בתמו של יש ע"כ ומביאו ב"י וד"מ וכלאם אף למש"ל פי' ר"ח דהאידנא כ"ע כעיס דמ"ח היינו לענין שלריך התרה אבל הכא

(לה) אין לו התרה **נח** [נז] בלא דעתם.

הגה **נט** [נח] וי"א שמתירין דאפילו עם דעתם אין להתיר לדבר הרשות (ב"י בשם תשובת הרמב"ן והרשב"א וסמ"ג וריב"ש) **ס** וכן נכון להחמיר לכתחלה **סא** מ אלא אם כן יש מצוה בהתרתו:

הגה [ס] מי שנשבע שלא יכנס חבירו לביתו ויש בית הכנסת בביתו מקרי דבר מצוה ומתירין לו **סב** שיבא חבירו להתפלל ברבים (סמ"ג והגהת מיימוני והביאו מהרי"ק שורש ל"ג ותשו' ר"י) **סג** [סא] וכן לעשות שלום בין איש לאשתו (תשו' מיי') [סב] או משום לכבוד רבים **סד** מקרי דבר מצוה. ונשבע בגילם נדר שהודר על דעת רבים (ריב"ם סי' תמ"ח) [סג] וכן לצורך פרנסתו (רשב"ץ) [סד] ודוקא אם אי אפשר לקיים המצוה בלא התרת הנדר (שם במהרי"ק) [סה] ואם אותן הרבים אומרים שלא להתיר לו אפילו לצורך מצוה אין מתירין לו (ב"י בשם ריב"ם ומהרא"ש פדוא"ה סי' ק"ג) **סה** [סו] מי שנשבע שלא ליהנות מאביו ומתחרט מקרי דבר מצוה ומתירין לו (ב"י בשם תשובת רשב"א)

נט ואין נקראים רבים בפחות מג' [סז] גם וכגון שיפרוט אותם על דעת פלוני ופלוני **סו** אבל אם אמר סתם על דעת רבים יש לו התרה **סז** סויש אומרים שאם נדר בפני ג' אפי' לא פרט אותם אלא אמר סתם על דעת רבים אין לו התרה דמסתמא על דעת רבים אותם שעומדים לפניו קאמר:

הגה והוא הדין אם נשבע סתם וידעו על מי נתכוין כגון שנשבע על דעת הקהל או שאומר שנשבע על דעת ג' דבני העיר ואין שם אלא שלשה רבנים שגדולי' נאלו נתכוין מקרי על דעת רבים (ב"י בשם ריב"ם) יש אומרים **סח** (לו) (מו) ד' שנשבעו יחד מעשות דבר אחד מקרי על דעת רבים דכל אחד נשבע לג' חביריו ועל דעתן נשבע (מהרי"ק שורש קס"ג) ועיין לעיל סעיף ל' יש אומרים אמר על דעת רבים שהתירו בדיעבד מותר (שם שורש ל"ג בשם הר"ר אביגדור) [סח] ואין לסמוך על זה **סט** כי אם בשעת הדחק ויש לורך גדול (ב"י בשם תשובת הרשב"א) [סט] אם נשבע על דעת

דכיון דלא קפי בהתרה לא מהני' כלי הא' והיו כלהו דלם פרט ונדר ע"ד פלוני ופלוני ודאי ע"ד שיסכימו כולם קאמר ואף שאומר שכוונתו היה על הרוב לא מפגינן ביה: **נט** וי"א ומתירין כו' לפי שאין הרעתם שיה דוה ומתחרט מטעם זה הם מתחרט מטעם זה אבל לדבר מצוה כולם מסכימים ומתחרטים בחרטה אחת כ"כ הפוסקים ולפ"ז אם מתחרטים בחרטה א' יש להתיר (ומי שקיבל עליו בחרם לו בנידוי על דעת רבים מי יכול להתיר עם דעתם לכ"ע דהא חרם ח"ל פתח וחרטה כדלעיל סעיף ח' ועיל סכ"ם) וכ"כ הרמב"ן והובא בב"י סעיף ל' ועוד כ"ל דלכ"ע כל שהרבים באים ומתחרטין אע"פ שאין חרטתן שוה יכול להתיר לכל א' וא' כפי חרטתו ולא קאמרי המתירין אלא שאין להתיר על הספק בחרטה אחת כן כ"ל ודוק והכי דלא כמשמעות ב"י ע"ש ומיהו בתשובת מיי' שבסוף ס' הפלאה משמע כהב"י דמקתפק דבכל ענין אין להתיר על דעת רבים אלא לדבר מצוה ע"ש ועיין בתשובת ר"א מזרחי סימן ל' שמחמיר נ"כ שלא להתיר לדבר הרשות אפילו

דעת רבים מסכמת: **ס** וכן נכון להחמיר כו' מיהו הב"ד שהתירו אין לייסרם על ככה כיון דרוב הגדולים מתירין ודבריהם כלאן עיקר ע"כ: **סא** אלא"כ יש מצוה כו' שאז מתירין אפילו בלא דעתם דומקתמא ניחא להו בהתרה: **סב** שיבא חבירו להתפלל ואפילו אין שם מנין. שם: **סג** וכן לעשות שלום כו' והיא לגבל שלר המחלוקת דגדול השלום ואין לנלמוד והם לנמקים אחר שאין מצוה כ"כ ... בשם תשובת רשב"א: **סד** מקרי דבר מצוה וכתב ב"י בשם הריב"ש דלהספיק ומכשול שבועות ותקון מדרך הרבים אין לך דבר מצוה גדול מזה וכתוב בתשובת מהם עולים קיון מ"ח בזמי שנשבע שלא להיות ממוכה אם אין במדינה לאי להיות ממוכה יותר ממנו מי דבר מצוה וכב"י דשלא ליפרד מאשתו אלא יהיה בלוחו ע"ד שאשתו שם מיקרי מי דבר מצוה ופשוט הוא ועיל ס"ק ל"ח וס"ק ק"ד: **סה** מי שנשבע שלא ליהנות מאביו כו' כתוב בד"מ דמכלן משמע דאפילו נשבע על המצוה עלמו מתירין לו דלא כתשו' ראב"ן פי' אלף כ"ין עכ"ל וכן משמעות הפוסקים וכן משמע בפ"ק פרק השולח ל"ט דף ל"ו גבי שהוא מיקרי דרדקי דלדרים רב אחא ע"ש ולא נשבע ע"ד חבירו דייל דאין מתירין לו לדבר מצוה שנשבע עליה בלא דעתו וכמ"ש לעיל ס"ק כ"ב דומקתמא דעת רבים ניחא להתיר בכל דבר מצוה: **סו** אבל אם אומר סתם כו' ודעת הר"ן והרשב"א וריב"ש שאפילו אומר סתם על דעת רבים אין לו התרה לכתחלה: **סז** וי"א שאם נדר כו' וכתב מהרי"ק בשורש כ"ב אם אותן הני שייכי בלותו הנדר לכ"ע הוי על דעת רבים הכך דשייכי בגוים שעומדים לפניו קאמר ומביאו ב"י וד"מ ואם אמר להם על דעתכם אני נודר פשיטא דלכ"ע הוי כעדיף מאומר ע"ד פלוני ופלוני: **סח** ארבעה שנשבעו יחד כו' כתוב בתשובת מבי"ט ח"א סימן ק"ח דף ל"ט ע"א ע"ד כל אחד ומהם לא מיקרי על דעת רבים שאם היו נשבעי' כ"א ע"ד כלם היה מלאם על דעת רבים אבל לא אמרו אלא ע"ד כל אחד כו' ואין זה מוכרח: **סט** כ"א בשעת הדחק כו' זה כתב הרב ע"פ ד"מ בב"י וז"ל כתב מהרי"ק בשם הר"ר אביגדור דהא דעל דעת רבים אין לו הפרה היינו לכתחלה אבל בדיעבד שבאו ג' בני אדם והתירוהו לו

ס"ן

ביאור הגר"א

לם דעת הרמב"ם ואף שכל הפוסקים חולקין ומה דל"ס שמקין מ"מ ...כו' מ"מ אינה מסויימת להיות עמו וכ"ם דעדיין לא ...: [נז] בלא. פו"ר. וכ"כ תוס' שם ל"ם ב' קד"ה אבל ...אמלדכי שם פר"ח הטעם דעל"ל אין לו הפרה ומשום ...ר וקמולו אין דעתם לספר אבל לדבר מצוה ומסתמא ...אם יש לפניו ודעתם לספר ישלו ודוקא ע"ד רבים ...' כ"פ הרשב"א וסמ"ג וש"פ ומשום דאין מסכמתם שוה ...גם אמר משא"כ אם יש מצוה בהתרתו שכולם מסכימין ...' ממר בכ"ע כמ"ם נקכ"ד שמ"ל לפתח וחרטה: [נו] ...מ"ם אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבהכ"נ ואמרינן ...בעירו כו' מ"מ לא אתי זה לגבי כניסתו כו' וכל ...לא כדעת ל"ם שכתב דלדבר מצוה אין להתיר דוקא אם ...בנוס וכביא לפיה מהמ"ם מ"ז ה' הרי"כ"ל מ"מ דל"י כו' ולמע"פ שים מצוה בהרינתן והלקו עליו דשם אין מצוה כמ"ם בסוגיה ...כו' ועי' רש"י ותוס' שם ד"ה לרבות כו' שלא כתנו כן וגם שכתוב לא משמע כן שכ' למה ליתיה אותנו כו' ועמה כו' ...כ"ת ומוכיח דאכות מ"ז ב' דהיכא כו' אבל אומם לא כו' אבל תוס' נגטין ל"ו ב' קד"ס אבל חולקו בין על"ל לנדיר ברבים ...ד רבים כו' תדע כו': [ס] וכן לעשות כו'. ע' ספ"ט דנדרים ס"ס ב' וגמ"ר פ' נשא פ' ע' קע"ג ד' ר' זכריה כו': [סא] או ...כמ"ם נפ"ק דשבת ובפכ"ב ק"ל א' ועי' ס"ע א"ח סי' ע' ס"ד וסי' ל"ג ק"ד: [סב] וכן כו'. כמ"ם ברפ"ג דמ"ק: [ס] ודוקא אם ...ר מצוה בהתרתו כמ"ם בנדרים ל"ט בשלמא כו' אלא דשם הטעם משום שמא לא יוכל לקיימו כמ"ם הרמב"ם בסוף הלכות ...אליהו ויאמר שיוכל לקיים אין מצוה בהתרתו וכן כאן ודבריו דחוקים ויותר נראה שהיתרו שאסרו שכתב מהרי"ק שם דוקא ...א עוגלא דגמלי' וכיוצא: [סח] ואם אותן כו'. דהטעם דומקתמא ניחא להו כנ"ל ומש"כ כאן: [סג] מי שנשבע שלא כו'. שנ"ל ...תרתם: [סג] וכגון כו'. תוס' ל"ז א' ד"ה אבל כו' ורא"ם שם אבל פ"ם חולקין ועמ"ך: [סד] ואין לסמוך כו'. וכן משמע ...בגטין ונדרים קושית תוס' דגטין ל"ה ב' ד"ה ולימום ומ"ת בין כו' ותי' משום לדיעבד שהתירו סיתר ככ"ל נב"ל משמע דכאן אפילו בדיעבד אינו כלום: [סה] אם נשבע כו' כי כו'. ככ"ל:

חדושי רע"ק

על איסור דרבנן ובעי התרה. כיון דאף אם לא יתירו לו מ"מ אסור לו לקיים שבועתו ולעבור איסור דרבנן נקוס ועשה. (ועי' בס"ך לקמן סכלי"ם סק"ך). א"כ טוב אין הנאה למשביע בזה ומתירי' לו. מ"ל (פ"ל ס"ב ממלוה):

סעיף כ"א בהג"ה. (מו) ד' שנשבעו יחד מעשות דבר א'. עי' ת' מהרי"ל מ"ח (כלל ס' סמי' ל"ג וסי' ל"ס) ונמ"ב (סס"מ) ונת' מהר"ם לבית לוי (מירד סי"ח):

ש"ך ס"ק נ"ח. (מח) על דעת הקהל. כולו גדולים וקטנים וכיון שהזכיר לדעת כל הקהל למה הולרך לומר גדולי' וקטנים ודאי כוונתו הי' להחמיר על עלמו שלא יהא שום מוסס. כן הוא

מי

באר הגולה

מ שם ומיימוני שם כי ההוא מיקרי דרדקי וכו'

נמ כרב נחמן גיטין דף מ"ו ע"א הרא"ש והרשב"א והר"ן וש"פ

נט תוספות והרא"ש והר"ן וש"פ

ס טור בשם תשו' בשם ר"ת וכ"כ מהרי"ק בשי' ג"כ בשם התוספ':

גליון רש"א

ש"ע סעיף כ"א. אין לו התרה בלא דעתם. פי' מ' מהרי"ם הלוי חיו"ד סי' ד' ד"ה עוד יש דהכין בתי' דייק מלשוני פ' בהרא דמשום דדוקא בנודר לקיים מצוה. ולולי כוונתו ממים תוספ' שם ייו א' ד"ה כגון וקיק מסוגיא דנודרם דשבני דמדליי לם ברבים וליל דהכם מצוה שלא הגיע ליתומים ולף דלם שמדיר מ"מ נלאה דלפוטי דהא אם ברבים למאה והא נברים לו ייל שמחויל יפילו לה דלא מקפסא מסכימין הרבים וע"כ מה דלמי' עשה קינה שמחזיר מהני בנדר מצוה:

שם בהג"ה. ואם אותן הרבים אומרים שלא להתיר לו. עיי' מ' מהרי"ם הלוי סי' י"ד פ"ב דוקא אם רק ביטול מצוה אבל אם הם מוחין להתיר ויש עבירה בקיום הנדר כמו מחלוקת ומריבות לא מועיל מחאתם וכן הקרים רב גחול א' ועיים עוד בד"ם ועוד דדוקא אם אין המצוה נוגע גם לאותם רבים אבל אם נוגע גם להם נשלם דעתם ומחאתם דילהם מקום (וכ"ל דלי' הרמ"א לקמן קרוב לסוף סעיף זה לא הצעע לחלק בין עבירה לביטול מצוה ועמים בפירושי) הונא קלתו בכנס"ג כלן על הב"י אות קל"ב ובאות קל"ד שאם בהתרה יש מצוה לכולל נ"כ אין מועין להפוסין:

בש"ע. ואין נקראים רבים בפחות מג'. בתי' בית שלמה לר"ם חסין סלה פיו ע"ב כי' דהרמב"ם דלא הזכיר לא בפ"ו דשבועות ולא בפ"ג דנדרים דבעי' ג' משמע דס"ל כרשב"ל דב' נקראים רבים שבועות כ"ע ל"ם ע"ב:

שם. וכגון שיפרוט אותם על דעת פלוני. עיי' בפ"ת

...זה ס"ק מ"ט (וכפ"ט לורך מצוה ויש ספק להתיר כופין הקהל בחרם שיתירו כל שבועות וקסדים) פי' בית שלמה לר"ם חסין סלה ו' ע"ב ולהלן סוף המשובה:

...אותם על דעת פלוני ופלוני. עמ"ם בסמוך בגליון הגהה על תיבה כ"ה ברבים:

...אם נדר כו' על דעת רבים אין לו התרה. ואם אומר שלא כיון לנדור ע"ד אף שנגלה דליבטל פי' כאן גם באמר בפירוש (גם באמר בפירוש עדי"כ) פי' מהרי"א בירכ סי"ג:

...נשבע על דעת רבים בדבר שיש בו נדנוד עבירה. עמ"ם בגליון לעיל בסמוך הגהה שלפני זה:

...ס"ק נ"ח. שהרי פי' ע"ד הקהל גדולים וקטנים. דכיון דלאמר ע"ד הקהל גדולים וקטנים למה לי לאיו כוונתו כי' שלא יהי' שום מוחה כ"ה שם בתשובה ועי' פי' מהרי"א בירכ סי"ג:

הי' מותר ע"כ ואף שזה שלא כדעת רוב הפוסקים מ"מ ראוי לעשות סניף לדעות המכוונות הרי עכ"ל וה"ה הרשב"א בתשובה דנדר שהודר על דעת רבים אם התירוהו מותר בדיעבד ואף שיש מגדולי המורים חולקים כדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק ע"כ עכ"ל ב"י ומביאו ד"מ ולפע"ד דא"א לומר דתשובת הרשב"א איירי בכה"ג דהא לא מיירי נדרים בשום מקום שבדיעבד מותר ואדרבה מורים כל הפוסקים וכן הרשב"א גופיה בפי' השולח בשום דמתקן הא דפריך פ"ק התם דילמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה דהיינו בעבד דיעבד אבל לכתחלה אין מתירים

לו אלא מדעתו א"כ מוכח דעל דעת רבים אפילו בדיעבד לא מהני התרה לר"ת דהא משני התם דנדרינן ליה על דעת רבים וכן דעת כל הפוסקים שאפילו בדיעבד אין לו התרה ובתשובת מהרי"ם פדאוי סימן קי"ח חלק ג"כ על הרי אבינדור וכתב דליתא דאין לו הפרה ומשמע אפילו בדיעבד וטוב טעמו אבל לפעד"נ להוכיח כן מסוגית הש"ס דפרק השולח וסוף פרק ווזמין איתא דהא ליתא דמותר בדיעבד הדלא קושית הש"ס לדוכתה דילמא אזיל לגבי חכם או לגבי הדיוטות שרי לי' כו' ומשני זה נכלה דאין לסקל כלל אפילו בשעת הדחק ואיך בדבר ותשובת הרשב"א איירי בפסקים דנדר שהודר על דעת רבים כלומר שאומר סתם על דעת רבים ולא פרטם דבכה"ג מותר בדיעבד כדעת ר"ת וכן הביא הב"י לעיל וכיה בסמוך תשובת הרשב"א הנ"ל אבל שכתבו בשם ר"ת שאין נקרא על דעת רבים אלא בפורטם אין אנו עושים ומעשה עיין כדבריו עכ"ל וקאמר הכא כהי דאין עושים מעשה כדבריו לכתחלה מ"מ בדיעבד כדאי הוא ר"ת לסמוך עליו בשעת הדחק וזה ברור: ע לא מיקרי על דעת רבים דדוקא כשנודר עד"ר שאומר על דעתכם או ע"ד פלוני ופלוני משא"כ דעת רבים בעיקר הנדר הוי על דעת רבים ומש"כ הכא. וכה"ג לקמן סעי' ל"ה:

דעת רבים בדבר שיש בו מצוה שהנדר מותר להתיר לו בלא דעתם כי אין דעת רבים מעכבת בדבר שיש בו מצוה (ב"י בשם תשובת הר"ן סי' מ"ג) [סו] מי שנשבע שלא לעשות דבר פלוני כי אם ברשות שלשה אנשים נקובים בשמותם ע לא מקרי על דעת רבים דאדרבא אלו הרבים דנקט לסקל עליו לעשות ברשותם בלא התרה וכן כל כיוצא בזה. (גם זה בב"י ריש דף רע"ג בשם הר"ן סי' י"ז):

כב [סז] שנדר עא (לז) שנדר [סח] מעצמו [סט] על דעת אחד [ע] או על דעת שנים יש לו התרה אפילו בלא דעתם:

הגה מיהו אם נשבע (יז) או נדר ע"ד המקום עב דינו כנדר שעל דעת רבים (ר"ן פ' שבועות שתים וריב"ש סי' תל"ו בשם הרמב"ן והרשב"א) ויש מקילין עג (לח) אם נשבע לדבר הרשות. (שם בהר"ן בשם י"א):

כג עד (לט) [עא] מי נדר שהודר ברבים עה יש לו התרה מאחר שלא אמר על דעתם:

כד עו (מ) [עב] מי בעל מפר נדר שנדרה אשתו על דעת רבים ואפי' לדבר הרשות:

כה [עג] (יט) מי נדרים וחרמים שמטילין הקהל לא מקרי על דעת רבים אף על פי שאמרו על דעת המקום (וע"ד הקהל) (תוס' וע"פ) [עד] ויש להם התרה בלא פתח וחרטה פי ואין צריך לא יחיד ולא ג' הדיוטות (כ) פי שאינו אלא כעין [עה] גזירה ונידוי על כל מי שיעבור על גזירתם עז [עו] הולכך: נודרין ומתירין הם בעצמם [עז] (אפילו הזכירו שבועה עם החרם) (תשו' רל"ם) פי ואם הרינו בפירוש שלא יוכלו להתירו או שאמרו על דעת הקהלות הרחוקות פי וכן אם הוסיפו בחרם על מנהגם הראשון כגון התרעות או נאדות נפוחים או כיבוי נרות וכיוצא באלו גליא דעתייהו דלהחמיר באו ואינו ניתר כשאר חרמות אלא על ידי שאלה עח ואם הוחרם עט או הודר על דעת רבים אין לו התרה:

הגה פ [עח] וי"א דאפילו התנו בפירוש שלא יהא לו התרה אפילו הכי יכולין לחזור ולהתירו ולא הפרימו שלא להתירו מתירין חרם הלאחרון תחלה ואחר כך מתירין חרם הראשון (תשובת הרא"ש כלל ה' סימן ז') וע"ל סי' רל"ט:

(לז) שנדר מעצמו פירוש בלא קבלה טובה וכמ"ש בסעיף ד' ג"כ לעיל: (לח) אם נשבע לדבר הרשות דלא הוה הקביעה על זה להשביע כן ואין אומרים לשון זה על דעת המקום אלא שהיה אוהב עליהם וכ"ז לשבועת קבלת התורה דליה הקביע להשביע כן: (לט) נדר שהודר ברבים פירוש שלא אמר ע"ד רבים אלא שעשה הנדר ומעלתו במעמד רבים: (מ) בעל מפר כו' שהרי אין תלוי בדעתי שהרי הבעל מפר אפילו

אין

כתב ב"י בשם הריב"ש דבעל שכתוב בו עד"ר דינו כעד"ר המוזכר בש"ס ולינו מוכח ומביאו ד"מ וכ"ל דלכתחלה יש להחמיר שלא להתירו כיון די"א שאפילו אומר סתם עד"ר אין לו התרה וכמש"ל ס"ק ד': עא שנדר מעצמו הרי כלומר לאפוקי אם הדיר לחבירו בשביל טובה שעשה לו דאפילו ע"ד יחיד אין יכול להתיר בלא דעתו כדלעיל ריש סי': עב דינו כנדר הרי ואין לו התרה: עג אם נשבע לדבר הרשות אבל אם נשבע על דעת המקום לעשות דבר מצוה אין לו התרה: עד נדר שהודר ברבים כלומר שהודר במעמד רבים ולא אמר עד"ר: עה יש לו התרה בלא דעתם וכתב ב"י בשם תשובת הרשב"א שה"ל להתיר בפניהם ושכן מוכח בכמה מקומות בפי' השולח ומשמע מדבריו שם דלפילו בלא ידיעת אותן רבים התירו לו דדוקא בנודר ע"ד יחיד הוא שאמרו כן עכ"ל ב"י וכן מוכח בהשולח ריש דף ל"ו ובנבכורות קי"ב ומוזן אלו בגמ' דפריך התם אלא למ"ד נדר שהודר ברבים יש לו הפרה מאי איכא למימר (יח) דלי"ל להתיר בפניהם ולא להודיע. מיהו נראה דהיינו דוקא כשאין הרבים תועלת בנדר ההוא הא לאו הכי לא גרעי מיחיד שאסור ומ"ס חסד וכדלעיל ריש סי': עו בעל מפר כו' דכיון דאינו תלוי בדעתם שהרי הבעל מפר אפילו בלא הנאה לידה כמו שאין דעתה מעכבתה להפר כך דעת הרבים אינו מעכבתה כ"כ הפוסקים. וכתב הרא"ש בפי' השולח דאפשר שאפילו אם יבטל הבעל דעתו ויתן לה כתובתה לידור ע"ד אחרים אינו כלום כיון דסתם אשה ע"ד בעלה נודרת ותלה הכתוב הפרתה בבעל יכול הבעל לחזור ומיהו שנתן לה כתובתה (וכ"כ ר' ירוחם בכ"ז ח"ב בשם י"מ) וכ"ל אע"פ דכתב הרא"ש כך בלי אפשר מ"מ קוצר שהדין כן ולכן כתב שם ברוחים כן בפשיטות דלא"כ תקני לרב הונא אמאי שמפקיד כתובתה יתן לה הבעל כתובתה דמסייע הולך הרא"ש והטור והכין התם למרוץ דהפרה דבעל מהני אפילו בעד"ר א"כ מוכח ומסתבר והרא"ש והכין דאפילו נתן לה בעל כתובתה לא מהני וגם מוכח מכל הפוסקים שמביאים דברי הטור כהרא"ש דלא כהב"ח לקמן ריש לל"ד שכתב ומשמע דמספקא להרא"ש ולפיכך לא כתבו הטור כי גם אשתמיטתיה דברי הטור בא"ע סי' ל"ו בפשיטות שאפילו נתן לה הבעל כתובתה ומפר ע"ש: עז הלכך נודרים ומתירים הרי שמה שהזכירו ע"ד המקום והשבועה לא הזכירו אלא כדי שיכהנו מוטלא יותר ולא"ה עליהם שלא יכהנו בגן קלות כלא אבל תלוי הכל בדעת הקהל כמו שיסכימו: עח ואם הוחרם או הודר אותו הרי הם שהוסיפו על מנהגם: עט או הודר עד"ר כלומר שאמרו ע"ד קהלות הרחוקות דזה הוי עד"ר וכן הוא בתשובת הרשב"א שבב"י: פ וי"א דלאפי' התנו הרי דכל מעשה לגזור הוי כאלו התנו כך מתחלה ומ"מ אפשר גם

חידושי רע"ק

הוא בריב"ש. ועי' בת' מהרל"י בי רב (ס"ג) מגולל דבלומר סתם ע"ד כל הקהל אם הרוב מסכימי' לסתיר מתירין אף שהמיעוט מוחה. ועי' בת' מהרל"י לבית לוי (סכ"ד) דאם יש הסכמה נעיר שהממוני' ח' טובי העיר הם דנים כל הקהל לכל דבר ומה שיעשו לטוי ומקובל לכל הקהל ה"נ בנדר ע"ד הקהל הממוני' וז' טובי העיר יכולי' להתיר ע"ש:

סעיף כ"ב ברג"ה. (יז) או נדר ע"ד המקום. ע' תשו' רש"ך (ח"א סקפ"ט) ובת' תשב"ץ (ח"ב סי' ל"ג):

ש"ך ס"ק ע"ה. (יח) דה"ל להתיר בפניהם. ולענ"ד אין זה רק' דל"ל דלכתחילה בעי בפניהם או בידיעה רק בדיעבד מותר ועי' בש"ך (ס"ק פ"ט):

סעיף כ"ה. (יט) נדרים וחרמים. בדין מפק חרם ע' ת' הרשב"א (סי' תקל"ח) ומהריב"ל (ח"א ס"י) ומהר"ם מלובלי (ס"ח סי' רל"ו) והמבי"ט חלק ב"א (סכ"ט) ופור"ד (סי' פ"ג ופ"ז וקל"ט) ובחלק ס"א (סי' ל"ט וכ"ז ורל"ט ורמ"ד ורמ"ז וס"ט) ומטמטי שמואל (סי' ס"ה ל"ס וק"ח) ומהר"ם (ח"א סקי"ב וח"ב קמ"ט וס"ג סת"ה וק"ה) והרלב"ח (סכ"ה א"ע פ"א) ומהרי"א אלליני (סמ"ע ע"ה) ומהרל"ם פאדוו' (סי' ע"א) ועי' תשו' שני המאורות הגדולים (ס"ד) ות' הר"ם אלשיך (סמ"ה) ובת' הרלנ"ח (ח"ב סכ"ה ל"ו כ"ז):

שם. (כ) שאינו אלא כעין גזירה. ע' תשו' מהרי"ט (ח"א סס"ז) שהאריך בזה ועשה מחלוקת בין הרמב"ן ובין הרא"ש בעיקר מנהגו מקום שנודרין ומחרימין ע"ד הנהוג משא"כ אם מוסיפין כפוערא דבר חדש

ביאור הגר"א

[סו] מי שנשבע כו'. ג"כ כ"ל דהטעם משום פרסמם כו': [סז] נדר כו'. כמ"ש נגמין מ"ו א' וכמה רבים כו' וקי"ל כר"נ וכמ"ש הרא"ש דהוי לי' א': [סח] מעצמו. ר"ל כנ"ל ס"ג אבל אם מעצמו נדר כו': [סט] ע"ד א'. וכאיה שאמה דע"ד נעלה טורדת ולאפ"ה הפכה מתיר. הרא"ש נגמין: [ע] או ע"ד כו'. שלא כדברי תוס' נגמין שם ד"ה רבנ"י א' שלמה נלשה כו' ואתי ע"ד כו' אבל בשבועות כ"ט ב' ד"ה כי היכי כתנו אין ללמוד כו' ועי' לח"ם שם והר"ן שם כתב וי"א דאף ע"ד המקום דוקא בתורה ומלום שאין המקום ב"ה נהנה להתירם משא"כ לדבר הרשות ו"מ כהנ"ה מיהו אם כו' ויש מקילין כו': [עא] נדר שהודר כו'. ע' תוס' נגמין ל"ו א' ד"ה אמר כו' וכ"כ הרא"ש וש"פ: [עב] בעל כו'. ע' תוס' שם ל"ה ב' ד"ה אבל וא"ת וידיעה כו' וי"ל כו' וכ"כ הרא"ש והר"ן שם וש"פ: [עג] נדרים וחרמים כו'. תוס' בשבועות שם ע"ש: [עד] ויש כו' וא"ל כו' שאינו כו'. הכל ברא"ש שם וכ"ה בתוס' שם בקולר: [עה] גזירה ונידוי. ע"ל ק"ח ומ"ש: [עו] הלכך נודרין כו'. טור והוא הרמב"ן שאינו אלא כמו חרם כ"ל ונחרם מתירין במנום שהרי הפסוקים כשמלאו יוסף התירו שבועת החרם וכ"כ הריב"ש והוא לת"ם בס"ס: [עז] אפילו הזכירו כו'. שאין דעתם ע"ש אלא לחתרים מי שיעבור על גזירתם וכמ"ש חרם נקלקל ישראל וכתיב וישבע יהושע כו' ועי' בשבועות ל"ו א' וח"ם נתל"ה כי השבועה הוא החרם ל"ל גבה"ג והטעם כתב הר"ן והרשב"א וש"ם שכיון שנהגו כך ה"ה כמתנים להיות אסורים על שיסכימו להתיר וכ"ל כמו נדר אשה דאמרינן ע"ד בעלה נודרת ולכן דוקא נהגו כפוערא דבר חדש וח"ם ואם התנו כו' וכן כו': [עח] וי"א כו'. כ"ל תשובת הרא"ש

באר הגולה

סא טור ומדברי התוספות בשבועות דף כ"ט ע"ב ומדברי הר"ן הרא"ש שם פרק דגיטין ולרייתא בסעיף דלעיל והרשב"א דהיה דף כ"ז ע"א
סב שם בתוס' והרא"ש והר"ן והמרדכי על מימרא דאמימר ולרייתא לעיל ריש סעיף כ"א וממ"ב בשם הגאונים והרשב"א בתשובה וכן כתבו מדברי הרמב"ם
סג ר"ן בפ"ד דגיטין
סד מדברי התוספות והרא"ש בשבועות דף כ"ט ע"ב
סה שם
סו לשון הטור
סז הר"ן בתשובה וכ"כ הרשב"א בתשובה
סח שם בתשובת הרשב"א בשם הרא"ש:

גליון רש"א

סעיף כ"א בהגה. דבר פלוני כי אם ברשות. ל"ע בתי' מהרי"א בי"ע סי' בנשבע שלא הנשא כ"א ברשות פלוני ופלוני ופלוני כי שאלוני אם יש מלוה בהתירה ועוד שם דאם הרשה א' מהני דקי"ל כרי יוחנן דמשמע שניהם כלל ומשמע זה או זה:

ש"ע סעיף כ"ה. נדרים וחרמים שמטילין הקהל. עיי' בהרי"מ ח"א סי' קי"ב ד"ה עוד כתב:

שם. לא"ם שאמרו על דעת המקום. והריב"ש סי' שע"ה שסם לרמב"ן והרשב"א דפולקין על התוס' בשבועות כ"ט ל"ם ע"ב ועיי' מ' הר"ם אלוי סימ"ד סי' ג' ד"ה ותפלש:

אפילו בלא מרטס דידס כסס שאין דעתם מעכב לספר כך אין מעכב דעת סרבים: (סא) ועי"ל כתבתי כו' מהרי"ק עלמו נשירש קפ"א סרבים בזה וכתב שהמגיה הקשה על מה שמאריכין הקהל על דעת סמקום ועל דעת סקהל היאך מועיל אפי' בתרס למכם הא על דעת רבים הוא והיה לו להקשות בלאו הכי דהכי הוי על דעת רבים כיון שנשבעו ביחד ותיקן שם מהרי"ק דאין הכי כוי אלא דהמגיה עדיפא מיניה פריך וכיון שהכל הביא בשי"ע בסעיף כ"ב דאוהי' על דעת המקום ועל דעת הקהל לא מהני על דעת רבים שאינו אלא כענין גזרה ובידוי והרי גם בזה לא קשיא מידי דליבור שאני שהם מחליטים ומעיקרא אדעתא דהכי שיוכלו להתיר את החרם והשבועות וכו"ש גם כן בסעיף כ"ו שמתירין אפי' לא על הכלל כו':

ככל

גם להרא"ש אם אמרו ע"ד רבים או ע"ד קהלות הרחוקות אין לנס התרה ודעת המחבר שגם הרא"ש אינו חולק אסברא הראשונה ומ"ש שאפילו התם יכולים לחזור ולהתירו ר"ל דסייעו עיי של"ה ולזה כתב דברי הרא"ש לקמן סי' רכ"ע קי"ד: **פא** אין נדרי כו' כלומר לא כשאר נדרים שניתרים בהתרת חכם שמעקרים למפרע וה"ה לענין הותר ומקלתו הותר כולו כדלקי' סי' רכ"ע קי"ג: **פב** מתירין כו' ומ"ש שהרי"י אלו כאלו ים בתקנתא שיוכלו להתיר כל זמן שירלו: **פג** וכן בנדר של שחוק כב"י לקמן ריש דף רע"ג נשם תשובת הרשב"א דאם כללו נחרם שכל מי שיעבור יהא ומודה כל מי שנדר עבר יכולין להתיר כדרך שמתירין שאר האומרים וכן כלאה שמתירין הכדורי' אפי' ומכאן ולהבא שאין היתר זה בגוף האיסור מיום כבר הסמוך אלא הקנס הוא שמתירי' ואיסור הסמוך במקומו עומד ע"כ: **פד** ואין דעתם לחזור כלומר אף על פי שאין דעתם לחזור אם הפרלי' ה"ה כה"ג אם דעתם לחזור אצים שאין הפרלה מלים שם חייבי' להתנהג בנדר הזה כו"ש בלאים סי' תקצ"ד דס"ב לנהוג חומרי' מקום שילא ומשם כשדעתו לחזור: **פה** ולכן כו' הלי אינו מדוקדק דהכא נרע עפי וכ"מ בב"י וטעמא דהכא הוי ב"ד הגדול שהחרם ההוא אין המקום גורם לוסו אלא אקרקפתי דגברא ועי"ל קי"ף ל"ה ס"ק ל"ב ונתשו' מב"ע ח"ב סימן קי"ד דף כי בזוי שנשא אשה במקום תקנת ר"ג והתנה שלא ישא אשה עליה ולאחר הלך למקום אחר ולאבדה כתובתי וכתב לה אחרי אינו יכול לישא אשה אחרת כיון שנשאה על תנאי תקנת ר"ג וכל שכן כשהיה כתוב בפירוש התנאי בכתובה כו' ומשמע הא לאו הכי יכול לישא אשה ולא אמרינן שחרם ר"ג חל עליו גם במקום אחר וה"ל דמיירי שלא היה דר במקום תקנת ר"ג רק שנשא אשה לשם והלכך לא חל עליו תקנת ר"ג ודוק:

כו **פא** [עט] סט אין נדרי צבור ניתרים אלא מכאן ולהבא אבל לא על מה שעבר:

כז [פ] ע אפילו לא בטלה הסיבה שבשבילה תקנו והחרימו אם רצו להתיר **פב** מתירין ואפי' בתוך הזמן שקבעו להמשך התקנה [פא] עא ואפילו לא בא זמן הנדר ולא חל הנדר יכולים להתיר. [פב] (ויכולין (כח) להתיר קלתו ולהניח קלתו). (ריב"ש סי' קל"ס ורפ"ג):

כח [פג] עב אם היתה ההסכמה (כג) נדר לרבים או סייג לתורה ולדבר מצוה אינם יכולים להתיר **פג** וכן בנדר של שחוק. (שם וכ"י בשם תשובת רשב"א):

כט [פד] עג יש מי שאומר שאם קהל אחד עשו הסכמה בחרם למגדר מילתא והלכו קצתם לעיר אחרת לדור **פד** ואין דעתם לחזור אם הפרצה ההיא מצויה שם חייבין להתנהג בנדר שקבלו עליהם בעירם הראשונה ואם עברו הרי הם עבריינים:

הגה **פה** ולכן מי שילא ממקום שנוהג חרם רבינו גרשום שלא לישא ב' נשים למקום שמקילין אסור לו לישא ב' נשים. (כ"י בשם תשובת הר"ן סי' ל"ג):

ל [פה] עד צבור שהסכימו על ענין אחד ונשבעו כל איש מהם עליו ואח"כ רצו להתיר אין להם תקנה עד שיתחרטו כולם וימצאו פתח לשבועתם כשאר שבועות דעלמא [פו] ויתירו להם ג' אנשים שאינם מבני העיר ואם פתחם וחרטתם שוה אחת לכולם [פז] יכולים המתירים להתיר לכולם יחד ואם לאו מתירים לכל אחד כפי פתחו וחרטתו:

הגה **פו** (סא) [פח] ועיין לעיל כסנתי' **פו** די"א מי שאומר דהכלי גוונא מקרי נשבע על דעת רבים (מהרי"ק שורש קפ"ב) **פח** [פט] מיהו יש חולקים ונוהגין להו דכל אחד מהם יכול להתפרש ולשאול על נדרו אף על פי שאין חביריו מתפרשין. (ריב"ש סי' תק"ג):

לא [צ] עה קהל שרוצים להתיר הסכמה בחרם ויש מוחים **פט** הולכים אחר הרוב שאם הרוב מסכימים להתיר מתירין [צא] ומי שלא הסכים בהתרה לדידיה לא הותר. (שם כלל ז' סימן ה'). [צב] (ואם נהגו לפות למוחי העיר הס במקום כל הקהל). (תשובת הרא"ש כלל ה'):

לב עו כיון שלא נהגו לנהוג עם העובר על הסכמת הקהל כדין מוחרם יש לנו לומר שעל דעת המנהג הזה הם מתקנים. **צ** (אם לא שהתנו בפירוש שינהגו בו דין מוחרם). (כ"י בשם הר"ן):

הנשבע

סחרם ר"ג חל עליו גם במקום אחר וה"ל דמיירי שלא היה דר במקום תקנת ר"ג רק שנשא אשה לשם והלכך לא חל עליו תקנת ר"ג ודוק: **פו** ועי"ל כתבתי כו' כלומר לעיל הביא כתב די"א דרבעה שנשבעו יחד לעשות איזה דבר מיקרי נשבע ע"ד וקי"ל לרבי דבעד"ר אפי' מתחרטים כולם אין יכול להתיר להם כיון שאין חרטתן שוה ועי"ל סי' כ"ז ודע דהמגיה לעמיה הל"ל וכו"ש הריב"ש בשמו דומהלק בין חרם לשבועה אבל בריב"ש כתב עליו ולפי אומר שהטעם שסמכו עליו להתיר חמור הקהל בלא שאלה דהוה"ל וכן כתבו ע"ד מנהגי הם מחליטים אותו הטעם מספיק לשבועת הקהל שאף אם יאמרו מחליטים ומשביעים אנו יכולים הם עלמם להתיר בלא שאלה ותרמי' מקום דע"ד כן השביע עכ"ל וכ"כ הרב לעיל סכ"ס אפי' הזכירו שבועי' עם החרם וכאן קתם כדברי המחבר דלפי' יתחרטו כולם ליכים למלוא פתח לשבועתם ויתירו להם ג' אנשים דעלמא וכלום דקי"ל לכרב דדוקא כשהשביעו הקהל בעתם כל הקהל כמו שהשין אומר בגליות הקהל אנו משביעין ומחרימין כו' ולפי' ענו כל הקהל אמן בכה"ג אמרינן דע"ד מנהגי משביעין וכדאיתא בריב"ש אבל בקבל א' מהקהל בפרטות לומר אני נשבע על ענין זה הוי עד"ר ולריך התרה וכך צריך ליישב דברי הטעמי': **פו** די"ש מי שאומר כו' וטעמיו כתב דהכא גם הי"ש מי שאומר מודה דבלבור שאני דכל מעשה הלבור כאלו התנו כו': **פח** מיהו יש חולקי' כו' ל"ע לפי הנהת הרב יסוו דברי המגיה קותרי' זה"ז שהרי היא אלו הוא תשו' הריב"ש סי' תקל"ג (וקפ"ס) וכתב שם שכ"כ המגיה במשפט החרם שלו ודברי המחבר הם תשו' המגיה לכך כלאה לחלק דהריב"ש לא קאמר אלא בשנשבעו כל הקהל כאחד בעתם דבכה"ג לא הוי עד"ר כיון שכן דרכם לעשות כן ע"פ מנהגם אבל בתשו' המגיה דמיירי שנשבע כל אחד ואי' בפרטות הוי עד"ר ולכך אין יכולין להתיר עד שיסכימו כולם ול"ע: **פט** הולכים אחר הרוב ובמקום שיש מנהג שלא לבטל ההסכמה עד שיסכימו כולם כל שיש מוחה אחד אי אפשר להתירו כ"כ ב"י בשם תשובת הרשב"א וכתב עוד בשם הרשב"ץ שנכסיו המנהגים ומפתגים ומדור לדור ומעולם לא נשמע שנבימול סום הסכמה מועיל מחאת יחיד אלא הולכי' אחר רוב מנהיגי הקהלה וע"ש שהאריך: **צ** אם לא שהתנו כו' ובב"י מקיים ע"ין

ביאור הגר"א

הרא"ש וע"כ פליג על סברא ראשונה דלסברא ראשונה לריך שאלת חכם שאינו כשאר הרמות כמ"ש בש"ע דלא כש"ך ולא' אפילו ע"ד מתירין בעניין בלא התרת חכם ודעתו מכל שהוסיפו הכל היה דעתם כעין חרם אבל רוב הפוסקים חולקין וכמ"ש בש"ע ועי' ב"י ומ"ש בש"ע סי' רל"ט ס"ד וכן ליבור כו' יתירו ל"ל לפ"ז ע"י התרת חכם: [עט] אין כו'. כנ"ל דחרם הוא נהפרס וכמ"ש ג"כ בש"ם והספרים אמרינן בפ"ד דגיטין דאינו ב"ה ועי' תוס' שם כ"א ב' ד"ה נעל כו' אבל נעל כו': [פ] אפילו כו' ואפילו כו'. ככ"ל דהחרם היה על דעתם וכאלו התנה מתחלה: [פא] ואפילו לא כו'. כנ"ל ס"ז: [פב] ויכולין להתיר כו'. ע"ל סי' רל"ד סכ"ו והוא כדעת הש"ע דשם ול"כ הב"א בס"ב דב"ב סי' י"ב כד"ס ונלי"ז ואין כלאה לרשב"ס כו' ול"כ כמ"ש ס"ם קל"ו נסבי"ס ואם כנ"ל סס"ו: [פד] יש מי כו' ולכן כו'. ולא דמי לנמ"ש בפ"ק דחולין ה"מ היכא הוא אבל הכא שקבלו עליהם ועל זרעם הוי כשנעו שמקרקפתא דגברי רמי דפנת וה' אבהו היכא כו' וע' ר"ן סי' כ"ב וס"ד: [פה] נבור כו'. כתב הריב"ש ולכן כשנשבעו או הסכימו בלשון שבועה הוא דבר חרם ולכן לריכין להתרת יכולין להתיר לפוי כמו נדרי עלמו שאין מתיר כמ"ש בפ"ג דנדעים ונו"ל ק"ס וס"ו ואמרינן שם נדרים אשה ושמעה בעלה ולא הפר לה פשיטא שאין נשדרים שביתו לביתה נדרי עלמו הן כו': [פו] יכולים המתירים כו'. [illegible]

חרושי רע"ק

טעם דסלמי ליבור ל"ל סתרס. וכן סלריך בזה נת' מהרי"ל (ס"ב סע"ב) ועי' תשו' הרי"ס אלפיך (סע"ס). אין שבועה חלה על חרם מ' תמיס דעים (סר"ג) רשב"ם (סי"ד סכ"ז) ותשובי מוחל (סק"ט) מהר"י אדריני (ס"ט) אבל דעת הרי"ס מטרלני (ס"ס סכ"ס) דשבועה חלה על חרם:

סעיף כ"ז ברג"ה. (כח) להתיר קלתו. ע' מה שתמה בזה נת' שער אפרים (סי' ס"ג):

סעיף כ"ח. (כג) נדר לרבים. היינו לדבר מלוה שלא תתבטל. וכן נדר שלא יתירו דבר איסור. אבל הסכמה לעשות דבר מלוה

[illegible]

סס תשובת הרשב"א וסיים שם דהיי' ליבור אינו נ"ח לא והסכמה הבעל כדלקמן סימן רל"ד והביא מהרי"ק בשורש ר"ח (ולקמן סימן רכ"ט סעיף כ') ע תשובת הרשב"א וסיים שם שהרי הם כאלו התנו לעשות כך עא שם מפני שהלבור המנו והנהו הסכם הבעל שאין לריך להמתין עד שיחול עב ריב"ש בסי' סימן קפ"ט מהירושלמי ולייניש לעיל סעיף י"א עג הכ"ל דוד כהן בתשובה עד בתשובות להרמב"ן עה הרא"ש בכלל ס' סימן ד' ובכלל ז' סימן ס' והריב"ש בסי"א סימן ס"ב עו הר"ן בתשובה וכ"ל הרשב"א בתשובה:

גליון רש"א

ש"ע סעיף כ"ז. אין נדרי ליבור כו' אבל לא על מה שעבר. לסב"א ולהמגיה דהא דיכולי' הקהל או החכם להתיר אף דהוא אינו מועל לו היינו משום דע"ד זה הסכימו ודינו לבל כמו בבל בהסכם אבל לטעם הרא"ש דכל הרמות ושבועות שלהם אינם אלא נידוי עוקרי' גם מעיקרו וכו"ש כלל ז' ס"ד ועי' כי מהרי"ש הפלוייה לעיל בסמוך דהסם שהחרים יכול להתיר [illegible]

סעיף כ"ז בהגה. [illegible]

ש"ע סעיף ל'. [illegible]

עיין וכריש"ם כתב על מי שעבר על תקנת הקהל שכתוב שם וכל העובר יהיה מוחרם ומנודה ואין קפק שאין הדין כמותו דז דין ממדת כל מי שיודע בו שעבר לאבד לחברים שלא כהגון בעיר ומצתה ר"ל שעיר התנסא שהכסיל עומד על מיכיריו יתפאר בהכסול עומד על מיכיריו עליו וכני הוא כתוב כן בשיכוח בהתקנ' ע"כ ובהשני לחתם כתב כן שם הרמב"ם עכ"ל ומשמע דהריב"ש והרמב"ם מוקי"ם בזה להדין ומלתה שלום המשיב שוף דברי הרין: צא הרי שמעתא שיש ונתמנו הרמב"ן ס"י ריש לדרך ליתקל על שמועתו ולקבל חרמי לבוד ותקנתם ומניחו ג"י וכיב ג"י ס"ק זה שם הריב"ש: צב ותפילו כשבע לבוקר תפילו כשבע לבוקר ותפילו כשבע לבוקר תפילו כשבע לבוקר: שלא לבוקר:

לג [נג] מז הנשבע שלא ליכנס בתקנת הקהל צא [נד] הוי שביעת שוא ועל כרחו חל עליו הקנרס הקהל ואם אינו נוהג כשורה (מב) נכשל בחרם תקנתם:

הגה צב [נה] ותפילו כשבע על ליחם דבר שלא לבוקר ותפילו כשבע לבוקר תפילו כשבע לבוקר (מהריל"ק שורש ק"י) [נו] ולא יוכל שום אדם לומר לא שמעתי בחרם כי לא על כל אדם על מי שלא שמעו כלל תפילו כי חל חרם לבוקר על כל אדם (מהרי"ט ריש ס"ג דשבועות וני"ב בשם הרמב"ן) ונהגו בזמנו חרם על כל בני עירם כולם בבלל אחד שלא ניתנין מעים (תשובת הרמ"ם בלל ו' סי' כ"ש) צג [נז] ותפילו לעבור על מומרי הקהל כל זמן שהוא בחזקת עביר (מהרי"ט ס' כל הבאר) ועיל סי' ל"ד מדין חרמי לבוד:

לד [נח] מח אם מקצת הקהל מיחה בהחברמה (כה) כיון שהם מיעוט אינו מועיל המחאתן:

לה [נט] מט אי אפשר להשביע הנוהדים אחר זמן צד (מג) אבל נידוי וחרם חל על דורות הבאים:

הגה [ק] קהל שנזדו חרם על ליחם דבר וקודם שהתירו חרם הרמשנן נזדו ותקנו ליחם דבר שהוא עד חרם הרמשנן יש לומרים צה לאין החרם הבני חל בלל (הרמ"ם בלל ס') צו (מד) [קא] ויש מחמירין (שם בלל ו') ועיין לקמן סימן רל"ם סעיף י"ו:

מי

חלה בלל כי הכח והמעכלי ון הת"ם ביד הלידוי לעשות נדרים לעניותם שהרי כתב"ם ושמחתם לת תקיתי ודרשין עמו ומקומם לשמחתי על כן לין שמעתו אל זה חלה בלל לחל לם הקהל עשים תקנה בענין תועלת ממון בהחיוב דרישים בעניני ומים וכן בשלר מיוסיים שם על עסקי ממון חלה הקנהל הקהל לעקרי בני החרם ועיין סיים בשי"ם בזה ועל פי זה יש שכתב שמיעת בשבועת שלא לעשות לחם דבר כי דמיוב להניח על פי חרם שם לית החרם כיון שבשבועת חמילה לעבוד על החרם דשם עשבועת ושומד ים על זה ללה דקיל לפי שלא נתינת חרם חיוב להניח כשום לרך להעביד שהרי הוא שלא עיבד בשם לו יניד וגו' ולפיל דקאמר בזה שלא תעשו להעיד ולו לימי עובד כוכים ומיון כיש לחל לם נאמת תעשו להעיד חיוב להניח לף שלא חרם כן ביל ובשי לליט סעיף ז' כתב ויש לומר דין כיולה בזה בני שבשבועת שלא לעשות דבר שהלילו חנילו ון שהשבד כי לליל דש להחירו כי כשאה עשהו שבם לית מחויב כיש חיוב גמור דשם לילו לחו לעבודת קלי שהם על כן שחויב שש להחירו כן כיל בדברים אלו: (מג) לחל כידוי ושם כי מלאם העשה דשבועה לוקר בשים לחשבים ולין ניחו לחקור בשם לחי שהם חנן קלנם על כל מי שיעשה כך וכן ושם חדם לא יכניס עלמו בתוך הקלני: (מד) ויש מחמירין כתב זה לפי שיש הרמ"ם כלל מי סיון ד' בקהל שעשה תקנה בחרם שבשי מנוכרים יכתבו כל שעל ושבשיבר יכתבו שורש ולחתב קהל שבשבועו לעשות תקנה בחרם ושוב מוכלכו לעשות תקנה חחרת לפי לורך הקהל הבשות בידם ונלבד שיחיו החרם לחי ולם לה הזכיר בזה לא יפה עשו שעשו שבשבועל לקהל ועיין לה בשבלי הלעדוי שבשעשו עיש התקנה הבניים והתקנה הבניים קיימים ולה דחי להחל דחמר רכח

הדושי רע"ק

מלוה ומחזם דיכו כחלר דבר לנדקה דים לו בחרם כדלקמן (בסעי' פ"ג) ולקמן (בי' רל"ח ס"ו):

ש"ך ס"ק צ"ב. (נג) לחמיש שקדמה. ע' חמו' בהמ"ם (בי' ל"ח):

סעיף ל"ד. (לד) כיון שהם מיעוט. וכי הריק"ם ותין כוב מלה מתוך בהל. ותם נועדו כדוב יחד ובשכיחי בדבר פ' יכולי למיעוט לבטלו חת"ל ותפי' יכלה לחזור לבעודו יחד. בשי"ם (בסי' ל"ח) בשם מהרי"ל. ע' בהלים (בסי' י"ד כיז). ובשד"ם (בי' קי"ז). ים בהשבוחה על שבקי חמון כולבי תחר כוב חמון ע' מהרי"ל (ס"ין). כוב בקבלות כוסין לקהל פ' בהשבוחה הריב"ל (ס"ב בי' ע"ג) וע' בחלוקה בת' מהר"ם מלבלך (בי' כ"ט):

ש"ך ס"ק צ"ו. (כה) בתוקפי זה"ז. ע' בת' מהר"י בלבים בוי (בי' כ"ך):

לבעות

ולא יוכל כו'. ולפיל מיהנתן שם: [נז] ולפור לבעות כו'. בת"ם בש כ"ה: [נח] ותפילו כשבע לבוקר כו'. בת"ם בש כ"ה. כלל בלי"ת: [נט] מי שבבר כו'. שלם הגולים בשב ת"ם בהשבוע שלא יכנים ויעשה חתן בת"ם בשבועות כ"ב ב' וזיל הריב"ם שבי שבתן כי בהתנין כי שבי שלא עשה חתן בת"ם בשבועה שלה עליו כלל ות"ל היתר שלא תילו מוחבע בשבועה שלה לפיל מיב חלה בשבועה חנילה בשבועה ת"ן לפילו לף עשה חתן בת"ם

לו [קנ] פ מי שנדר **צז** (ט) לעלות לארץ ישראל יש לו התרה כשאר נדרים:

לז [קנ] פא הנשבע על דעת חבירו שלא לעשות דבר פלוני אף על פי שנתן לו חבירו רשות לעשותו צריך שיתירו לו ג׳ הדיוטות **צח** [קי] אלא אם כן אומר שדעתו היה כשנשבע שיוכל אותו פלוני להתירו. (רי״ם ורמב״ן פי׳ רפ״מ ור״ן פ׳ נערה המאורסה) (מה) (מו) (ועיין לקמן סימן רל״א):

לח [קז] פב נשבע שלא לעשות דבר פלוני שלא ברשות פלוני **צט** כיון שנתן לו (מז) אותו פלוני רשות הותר ואינו צריך התרה:

לט [קח] פג הנשבע לפרוע לחבירו לזמן פלוני יכול להתירו שלא על פי חכם שיאמר הריני (מח) כאלו התקבלתי

טורי זהב

רבה נפיק דתמורה כל מילי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ואם כן במה שעברו על החרם לאו היה דלא מהני התקנה השנייה לא דומי דהתם קאי על המצות שא״א לבטלן ומש״ה כאן שאפשר לבטלה מודה רבא דמהני מה דעביד על כן מזה לגוד המ״א שהקהל מעמידין ומקיים החרם השני ועל כן כתב כאן ויש ממתירין וכן כתוב בדינו אבל באמת הוא תמוה מאוד דודאי החרם השני לא חל כלל כיון הוא עלמו באותו כלל דין א אלא דכאן קאי על הסעודות שנעשו על פי התקנה השנייה ועל זה אמר התקנה קיימת אבל לא החרם דוודאי הם לא נשבעו דהא יש להם כח לבטלה ועל כן מה שעשו בתיקון ומיא הסעודה קיים ודומים לנשבע שלא למכור ומכר דלא נתבטלה המכירה כמ״ש בחיוו סימן רי״ח דלא כמ״ש רמ״א לקמן סי׳ ר״ל וכבר כתבנו שם בחיוו העיקר בדברים אלו ועיין מ״ש בסי׳ יו סעיף ו׳ ומה. אבל אי קה״א הם קבלה ומתקונת הקהל״ם כלל ס׳ דין ד׳ שכתב שתיקנו הקהל בחרם שלא יוע״ל בום עכו בעוקוות ב״ה אם לא מלבן הבעל דבר לא על פי ב״ד ומאות מוב ואח״כ תקנו בחרם שהב״ד יוכלו לעשות מכירה בעוקוות על כל מי שלא יתן הקלבה שנשו ועל פי תקנה השנייה נמכרו הכנסת מקוואות ב״ה על פי ב״ד ועכשיו בא״ם לערער מכח התקנה

כנסת הגדולה

ביאור הגר״א

חדושי רע״ק

גליון רש״א

התקבלתי ק (מח) [קו] אבל קא להאריכו ושיעמוד בחיובו (ג) לאו כל כמיניה אלא אם כן התנה שיוכל להאריכו (ועי"ל סוף סימן רל"ג):

ם [קז] פדאב שהשביע את בנו שלא יוכל להלוות כ"א ברשות שמעון ולוי מותר להלוות (מט) ברשות אחד מהם (וע"ל סי' רי"ז):

מא קב [קח] פסהנשבע לפרוע לחבירו לזמן פלוני או להומין בתו לנשואין לזמן פלוני עובר (לאחר זמן) בכל יום על שבועתו (נ) פו (הוא"ל והיה מהרי"ב בלא שבועה) (בסימן (זה) בב"י תמלא מבואר) אבל אם נשבע (נד) לעשות הדבר ביום פלוני פז (ולא היה מהרי"ב בדבר בלא שבועה זו) ועבר היום שוב אין חיוב שבועה עליו ולוקה על שעבר שבועתו ואינו חייב לעשות אותו דבר מכח שבועה פח ויש מי שחולק ואומר שעדיין הוא חייב לעשותו מכח השבועה (ועיין בחושן המשפט סי' ע"ג):

נדר

שפתי כהן

כ"ל ס"ק ק"ח וכב"י בשם תשובת הרשב"א ותשובי' למהרי"ן סי' רכ"ד מי שנשבע לחבירו שלא יוליא בתו שלא ברשותו ונתן לו חמיו רשות בכתב ידו שיוליא אשתו לבקילה הרי זה מותר ופטור משבועתו כל שהוא מכיר שהוא יד חמיו דבתיבת רשות אין צריך פה אל פה ע"כ:

ק אבל להאריכו זמן ושיעמוד במיוחד אם לא יפרעתו לאותו זמן לא אלא אם התנו בשעת השבועה שיוכל להאריכו מיהו יש לתקן דבר זה שיאמר לו הריני כאלו התקבלתי ואחר כך יחזור וישבע שיפרענו לזמן שיסכימו ביניהם ואם המלוה חושש שאחר שיאמר הריני כאלו התקבלתי ישחוק בו הלוה ולא ירצה לישבע לפרוע לאותו זמן יאמר לו הרי כאלו התקבלתי על מנת שתשבע לפרעני לזמן פלוני ב"י: קא להאריכו ושיעמוד כו' (נא) ובה"ג כתב כדי שיהא מקבלו מותר כולו והוא הדין בשבועה לפיכך אם כלותן חייב לשמעון מנה בשבועה תוך זמן ידוע ובאותו זמן ידוע בא כלותן לשמעון ובקש לו שיאריך הפרעון עד זמן אחר לא יהיה כלותן חייב עוד באותה שבועה וכן הורו חכמי הדור עכ"ל וכן כלשון תשובת הרא"ש שכתבתי לעיל בסמוך על מי שנשבע לאשתו שלא ילא ממנה בלי רשותה וכן כלשון מתשובת הרמב"ן דלקונן ומכל מקום כדאי לחוש לדברי הרשב"א ע"כ לשון בדק הב"י ועיין בתשובת הרמב"ן והרא"ש שם דלא משמע ומידי וגם דברי הר"ן ל"ע דומה ענין זה לנדר שמותר מקלתו שהותר כולו דהא קי"ל בפ' רבי"ע ק"ב דנדרים ובהפרה בעל לא אמרינן הותר כולו כיון דנדר ג"כ מקשתא ולאו עוקר מעיקרו וה"ל מבילו ודאי לאו עוקר מעיקרו אלא דבדידיה תליא מילתא ותבלא הוא ויכול לעבות תנאי כמו שילה וכן משמע מדברי ירוחם והמחבר לקמן סימן רכ"ט (נג) סוף סעיף א' ובע"כ צ"ל דהא"ם מיירי כשא"ל הריני כאלו התקבלתי ולכן אינו חייב עוד באותה שבועה דבכה"ג גוודי הותר כולו אם כן דינו כל הרשב"א אינו ה לך עליו: קב הנשבע כו'

טורי זהב

(מח) אבל להאריכו בזה כשבלים הרבה בני אדם שמתקשרים נגד אחרים לקיים הם בת"כ לזמן פלוני ובהגיע הזמן אומר לו הבני מרויח לך הזמן ואיני מוחל לך הת"כ כמלא שעובר על ת"כ וכתב ב"י תיקון זה שיאמר לו הריני כאלו התקבלתי ע"מ שתשבע לפרוע לזמן פלוני והוא ישבע לו: (מט) ברשות אחד מהם זהו ומדברי תשובת הרשב"א שהביא ב"י כאן ויליף לה ממדאיתא בפרק השולח (דף ל"ד) לרבי יוחנן דקיימא לן כוותיה דקי"ל אביו ואמו קלל משמע שניהם כאחד ומשמע כל אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו כדרך שפרט לך בשור וחמור ואף זה כשהשביעו לא השביעו אלא שלא ילוה כי אם ברשות שניהם או ברשות אחד מהם עכ"ל (נג) וקשה לי כיון דיש לו שני משמעות מנא לן שאותו המשביע נתכוין לשניהם ולהקל לומר דאם מלוה ברשות אחד מהם סגי דהא קיימא לן בסימן רי"ח סתם נדרים להחמיר ומ"ש כאן דכיוצא שנתכוין לפירוש הותר פשיט דהיינו שניהם יחד ותו דאלינו בפירוש לקיי בפרשת נא על פסוק וי"י הכה כל בכור שהוא לשון תוספ' כמו שאומר פלוני ופלוני הרי לפניך שמשמעות הלשון לפי פשוטו הוא לשון תוספת כיי דבאם יש לך להחמיר ולומר דדרך או קאמר כזה למוחלט עיי"ע מנא לן להקל בכה"ג זה. ותו דהא הטור ושאר פוסקים כתבו בסימן זה בדין נדר שעל דעת רבים ה"ל וכגון שפרט אותם על דעת פלוני ופלוני פי ואמאי לא כיימא גם שם דלאו פלוני קאמר ולא היה על דעת רבים. ובכתבי מהרלא"י סימן ע"ב ראיתי שכתב שם באם אומר או פלוני ואומר ג"כ לשון כולל כגון מה שיאמרו פלוני או פלוני אתן לך ודאי לא בעינן אמירת שניהם אלא ודאי לא אמר או אלא פלוני ופלוני ואומר אח"כ לשון כולל ודאי בעינן אמירת שניהם אפילו לרבי יונתן ומשמע שם דבמקום שלא אמר לשון כולל אלא פלוני ופלוני הוא אלי לאשתמוטי ולומר דוקא מה שיאמרו שניהם אבי מתקשר כדכתב שם לעיל ותירם אבל אין למיבו ולא שכאומר דלו קאמר דמזה לא מיירי שם תו קשה ומה שאיתא בפרק ב' דקדושין התקדשי לי בזו ובזו ובזו אם יש בכולן וכו' ואמאי לא כיימא דלאו בזו קאמר על כן נראה דהרשב"א לא קתיב בזה להטות בכשות אחד מהם מכח משמעות הלשון לחוד דכיימא בדרך או קאמר ולהקל מכח זה אלא לא בא אלא לאשמועינו דיש על כל פנים משמעות זה לפרש או פלוני ובפקא מיניה אם מת אחד מהם מותר להלוות ברשות השני דלא עלה על דעת האב שיהיה אסור לעולם אם מת אחד וקבלא כמו שלימא בתשובה להרמב"ן סימן לו"ע הנ"ל לנו"ל סי' זה סעיף ד' דאם מת אותו שהדר על דעתו כו' דבאי כמו שם במקומו אם הוא לתועלת שלהם וקיים שם בתשובה הטעם וז"ל ולפי מת אותו שהדר על דעתו לא עלה על דעתו שיהא אסור זה לעולם עכ"ל הכא נמי אמרינן כן ולא שייך כאן גאי כמו של המת דכאן אין הדבר לתועלת שלהם דאם יש להם תועלת אח"כ דבעינן דעת יורשיו בזה ויפה כיון למ"ש שכתב דין זה בסימן ר"ו סעיף ז' וכתב שם שמת אחד מהם כו' ואף על פי שכתב שם הטעם דכל מקום שבאומר פלוני ופלוני משמע אפילו לאחד מהם כו' היינו דיש לפרש כן ואין הכוונה לומר דוקא ברשות שניהם ע"כ שפיר י"ל במת אחד מהם דדרך או קאמר וגם כיון דמילא נמי"ע כאן וע"ל סי' ס"ו ר"ל שם תמלא הפירוש על זה כן מלאה נעיד: (נ) הוא"ל והיה מהרי"ב כו' לא

באר הגולה

פד תשובת הרשב"א והרבי יונתן דלאמר משמע שניהם כאחד ומשמע כל א' בפני עצמו סנהדרין דף פ"ה ע"ב ובכמה דוכתי

פה תשובת הרשב"א (וריב"ש לדעת הרא"ש והמגן סי' רנ"ם וסוף ספר כל בו)

פו כדעת הריב"ש בתשו' בסימן ל"ח ובח"ב סימן קמ"ח והג"ה הרב ב"י בסימן זה

פז שם

פח שם לדעת הרא"ש ולדעת הריב"ש וכתב שם עוד שתפי' לדעת הרא"ש אם אין בשבועה שביעה ממון כיון שאין כאן חיוב ממון אין השבועה אלא עד הזמן ולא יותר:

כנסת הגדולה

לקיים את המצוה וכיון דדעת הרא"ש היא דנשבע לפרוע לב"ם אין שבועה חלה עליו כדברי מהרמ"ע ... [illegible]

חדושי רע"ק

סעיף ל"ט. (ג) לאו כל כמיני'. ע' בתשב"ץ (ס' ל"ח) בנ"ם (סקל"ד): ש"ך ס"ק ק"א. (נא) ובה"ג כתב. ובה"ה בת' הגאונים (ס' סכ"ו) וע"ם (ס' לל"ע) דכתב כדברי הרשב"א דלאו כל כמיני' להאריכו. ומזה משמע כדברי הש"ך:

באה"ד. (נג) סוף סעיף א'. ע' תשו' משם יוסף (מיו"ד סי' ד'):

ט"ז ס"ק מ"ט. (נג) וקשה לי כיון דיש לו שני משמעות. ע' תשו' סכ"ל (סי' ד'). ובת' מהרי"ל (ס"ב קס"ם). ות' מהרי"ט (ח"א סכ"ז וכסי' קכ"ז בסופו). ובת' בני חיי לסככנ"ג (חס"מ ח"א סקי"ע). ות' לחם רב (בסי' קכ"ה). ות' שער אפרים (סי' קל"ג). ומהרי"ל (ח"ב סי"ז). ובכתבי מהרלא"י (סע"ג). ות' פרי הארץ להרא"ם מזרחי מיו"ד (סי"ט) ובתשב"ץ (ס"ה):

סעיף מ"א. (נד) לעשות הדבר ביום פלוני. ע' בת' הרא"ם (ח"ב סי' ס"ז)

ביאור הגר"א

[קו] אבל כו'. כיון שהלוה מקיים תנאו וצ"ל כרישא דהם כאלו נתקיים התנאי' שם אבל הרא"ם פסק שיוכל להאריך לו זמן ונס"ם כתב שאם האריך לו זמן פטור מכל השבועה לגדר שהותר מקלתו הותר כולו. וכ' בגה"ה ומ"מ דאוי לחוש לדברי הרשב"א: [קח] אב כו'. דקי"ל כר' יונתן דרבא ס"ל כוותיה בר"פ השולח. וע' לח"ם בפ"ם דחולין פ"ב ולעיל סי' פ"ו פ"ב: [קח] הנשבע כו'. ז"ל בתשובות הרמב"ן והרשב"א הנשבע כו' בכל יום כו' לפי שאלו ב' דברים הם א' שקבל לעשות דבר פלוני ולא תלה בזמן ב' שמקיבל לעשות בזמן פלוני ואין זה תלוי בזה אבל אם נשבע כו' הרי נשבע על הדבר לאכול היום ולא אכלה שלא תוכל לאכול אח"כ כמ"ם כרים שבועות ג' ב' וש"ע והסילוק זה דומה לח"ם בירושלמי והביאו הרא"ם בפ"ק דשבת ופ"ק דתענית בין נדר להתענות יום פתח ליום זה עכ"ל. וכתב מהרא"ם סי' ע"ב שהסילוק בין רישא לסיפא שסיפא אמר בדרך וקביעות זמנו בפ"ח וכתב שם ואף שהרא"ם בכלל ס' פ"ז כתב לע"ם שלא תנאו בתוך הזמן השבועה במקומה עומדת כי הוא עושה לגדר ועיקר השבועה על הפרעון וכ"מ לשון הטור וכ"ד לנשבע שיאכל ככר זה היום כו' דהתם אינו מחוייב לאכול אותו ככר ועיקר השבועה על הזמן אבל הכא מחוייב לפרוע ועיקר דעתם על הפרעון והזמן לגדר כו' ע"ש. וכתב מהרא"ם שהרא"ם אינו חולק כי דוקא שם שלפנון השטר הוא ככה. והריב"ם כתב כיון שעבר הזמן פטור כמו נשבע על הככר כו' וכ"ב הרשב"א וע"ם שהרא"ם כתב בהיפך אין דבריו כראין ואפילו לדבריו יש להקל כאן דאפשי פריעת חוב כו' ובתשובה אחרת כתב לחלק כמ"ש נהג"ה כאן. הוא"ל כו' משא"כ בנדון דידיה ולכן כתב הרב ג"כ לחלק בין רישא לסיפא ודבריו תמוהין כאן ודאי אי"ל לחלק אלא

גליון רש"א

שו"ע סעיף ל"ט. אבל להאריכו ושיעמוד בחיובו. עיי' גליון לקמן סי' רכ"ט סק"ט:

שם. ושיעמוד בחיובו לאו כל כמיניה. ועי"ע בתבואה שורי להם תקנה שלא ידרוש בו אסור והסכימו שם לי שידרוש אסר כי בשעה אפרים סי' ק"ב דודאי לא התירו רק על הטעם הוא דתוקף למברה שלא יעשו נגד הדין ועל כרחך התירו בל התקנה ועמ"ש בגליון קמ"ש סי' ע"ב ס"ק יי"ם:

ש"ך ס"ק ק'. יאמר לו הריני כאלו התקבלתי על מנת שתשבע. ואף דלא יאמר הריני כו' ע"ש שמשביעני כו' ולאחר לי' לישבע מחדש עי' ש' נודע ביהודה מ"ת חלק יו"ד סי' ס"ו דיש והנה מורם זה:

שם ס"ק ק"א. ליב דינו של הרשב"א אינו חולק עליו. עמ"ש על זה בת' שער אפרים סי' ק"ב דיש ולאחי:

ט"ז ס"ק מ"ט. וקשה לי כיון דיש לו שני משמעות מנא לן שאותו המשביע. כתי' הא"ל ק"ד כי דאינו ספק אלא עיקר לשונו משמע שניהם ומשמע כאחד עד שיפרוט יחדיו וא"ל כיון דדי גרשות אחד מהם ל"ל רשות שניהם דו"ל דאם שניהם לפניו ואי מהם אומר לא או אינו רשאי לך אם אחד מה או אינו כלל מצי באחד מהם גם מ"ש הפ"מ מבכבי מהרלא"י סבי"ב אדרבה שם משמע דוקא מסתת באמר לי' רבים שיאמרו שהוא כולו לאמר יחדיו וכולא אלו כלי אמר כלי בכתובים דפשטן ולוי ס"י כאלו פי"ב יחדיו ומתקדשי לי בזו ובזו אם בכ"ם ס"ם ס"ם שמקבה יי"ל סתם ס"ע כיון דלא"ל לפרט כנ"ל כלל ופלוני דחי דיניהם מבוררים ופוסקים וליו לאמר לאמריך דיני כלל ולדעתא לפסוק דהוי פי' קמשן לאוי קודשי ספק גם דליכא ספק משום ספק ס"ם נמדי עיי"ש:

שו"ע סעיף מ"א. הנשבע לפרוע לחבירו לזמן פלוני. ואם יש לו למלוה מקלה כסף עיי' שו"ת סי' לל"ם ס"ק יי"ם:

מב [קי] פט נדר להתענות קג או לצדקה יש לו התרה על ידי פתח וחרטה והוא שלא באה הצדקה ליד גבאי נואם נתן מקצת יכול הוא להשאל על השאר:

מג נז נשבע להשיא בתו לפלוני לאשה לזמן פלוני ובתוך הזמן קלקל המשודך (פירוש המזדווגין עמהם יקראו משודכים מענין ומלאן מנוסה כי תרגום ומבקש שלכן ושדיכת לישנא) מעשיו פטור משבועתו (נא) והוא הדין אם המירה אחות המשודך:

הגה [קיח] וי"א דוקא אם נשבע נקלקולו או בבא לבית דין בעודו בקלקולו ולאי אפשר לבטל לו כגון שנשתמד אבל אם חזר בתשובה ואח"כ בא הנשבע לבית דין צריך התרה לשבועתו אף על פי שפטור מן הקנס שישבר פלוני אם יעבור מכל מקום צריך התרה לשבועתו (הגהות מרדכי דשבועות דלא כב"י ועיין בתשו' הרב סי' ק' שלכה י"ד) אבל אם בא לבית דין בעודו בקלקולו אפילו התרה לא צריך דהא אי אפשר שתנשא למומר ומאחר דהותר באותו הזמן הותר לעולם אף אם יחזור בו אחר כך (לח) וכן נראה לי עיקר. (שם):

מד [קיט] נג שנים שנדרו ללכת יחד לארץ ישראל תוך שתי שנים קד והאחד מתעכב חבירו פטור (ועיין לקמן סוף סימן רל"ו):

טורי זהב

לא עמדתי על דעת רמ"א בזה דז"ל תשובה להרמב"ן סימן רכ"ט שנשבע לפרוע לממון פלוני או להשיא בתו לבעלה לפלוני ביום פלוני ולא עשה כן יש לדון ולומר שהוא מחוייב לעשות כן אחר זמן ובכל יום עובר על השבועה לפי שאלו שני דברים הם אלו שנשבע לעשות דבר פלוני ולא תלה אותו בזמן והשני

שפתי כהן

כי ובתשובת מהרי"ו פדוי"א סימן ע"ב הביא תשובת הרשב"א שבסימן ע"ד וכתב עלה הרי לך בהדיא שאם אומר נדרו וקלינת זמנו בפעם אחת (לט) מדבר אחד הוא ואם עבר הזמן בטל הנדר אבל כשנשבע לעשות דבר וקבע זמן להשלמת ב' דברים הם ואין תלוי זה בזה ועיין בס ספה"ך:

קג או לצדקה כו' ע"ל סימן רכ"ח ס"ז: קד והאחד מתעכב בין שהוא מתעכב בדין או שלא בדין פטור כי לא נדר אלא לנסוע בחברי אי

המגרה

כנסת הגדולה

ביאור הגר"א

[קיט] שנים כו'. עש"ך:

חדושי רע"ק

סי"ז. ונת' ת"ס למהרא"ם פ"ח (סימן ג') ומ"ב (סימן ס'):

ש"ך ס"ק ק"ב. (לג) שדבר אי היא. ע' בג"י לעיל (תק"ם) ול"ע.

ט"ז ס"ק נ'. (לו) וז"ל הרי לך בהדיא. ע' בתי' מהרא"ם (ח"א ס"ג)

באה"ד. (לז) נלח"ר יש לחלק. ע' בת' בית יעקב (סי' כ"ג):

סעיף מ"ג בהג"ה. (לח) וכן נ"ל עיקר. ע' בת' הרא"ם (ממו"ת סי' ז'):

גליון רש"א

ש"ע סעיף מ"ג, ובתוך הזמן קלקל המשודך מעשיו פטור.

*

ח׳. שם: קה יש מי כו׳ ע״ל סימן של״ד סל״ג: קו שנדר נשעת לרה כו׳ ואם נדר להתענות ונבטל מלימודו מותר להתיר אותו כו׳ כי ת״ת כנגד כולם ואסור להתענות ולגרום הביטול וגם לשמוע ולבדוק ולהורות יכול להתיר כי בכולם יש מצוה אם אינו מצוי אחר כ״כ הב״ח שכ״כ בשם תשובת הרא״ש בקיצור ונראה דה״ה אם נדר על דעת רבים יכולים להתיר כיון דמיתסר דבר מצוה מיהו מי שהתענה אינו מזיק לו להתבטל פעמים מאחר יכול להתיר וכ״כ נבדק הב״ח בשם תשובת הרשב״א ה״ה מצוה שהכל מסכימים בה ה״א שאין המקבל יכול לעמוד על התורה ועל הקבלה והכל לפי טבעו יש אוכלים פת בצלם ומתענגים ויש מעוכים כשאוכלים יושבים על קיר הבקר וכל אחד יעשה לפי מה שיואיל בטבעו ע״כ וע״ל סי׳ ל״ה: קז או לצורך גדול כו׳ כמ״ש אוכל או שיחלה לאחרי הע״ל שלא יכול להתקיים בנדר כן הוא בתשובת ב״ז שם וכ״כ הר״ב בתשובת ס״ס קי״ב דנדר שנדר בעת לרה שאין לו היתר דהוי כנדר ע״ד המקום ולצורך מלוה או שלא יבא לידי מכשול דעתי מסכמת להתיר ע״כ אבל בלאו הכי אין להתיר כמו שנתבאר לע״ל סק״א נדר שע״ד רבים: קח ומיהו אם התירו כו׳ לפטמו הו״ל לע״ל סק״א אבל כבר כתבתי שם ס״ק ע״ו בעדי״ל שאין לו התרה אפילו בדיעבד ואם כן הוא הכא ומ״מ הרב הכא נקטם דנדר נשעת לרה בדיעבד מותר ולע״ל סק״א בנדר שעד״ר כתב דאין לסמוך ע״ז כ״א בשעת הדחק ויש לצרף נדבר הייתו ומשום בכתב נדינו על התשובת ב״ז הו״ל וע״ל ר״ם זה כתבתי דמשמע מתשו׳ הרמב״ן ס״י רכ״ג דנדר נשעת לרה יש לו התרה ולכן נראה דבדיעבד מותר עד כאן לשונו וכ״ל ומ״ש לע״ל הו״ל כתוב בתשובת הרמב״ן סימן רכ״ד על מי שהיה חולה ונדר שלא יאכל גבינה ומפני שהיא רעה לחליו ועכשיו מתחרט אין לו היתר בחרטה לפי שאין פותחים בחרטה אלא אם היה חרטה דמעיקרא והו ודאי בשעה נדר הולך לאסור הגבינה עליו מפני שהיא רעה לו אלא שעכשיו מתאוה לה ורלה להתירה ולפיכך אין לו התרה אלא בפתחים אחרי עד כאן לשונו והיכא לעיין מעמא דהגבינה היה רעה לו הא לאו הכי היה מתירו על ידי חרטה ואפילו בנדר גבינה עליו כתב דיש להתירו על ידי פתח (כלומר ועוד דמכל מקום התירו על ידי פתח ונדר בעת לרה פשיטא דאינו כיתר אפילו על ידי פתחים) ומשמע דיש היתר לנדר בעת לרה דהא נדר זה בעת לרה היה שהרי נדר בחליו לאונס קנ״ה דעלמא אלא שלא להתירו אם לא לדבר מלוה כמ״ש לקמן ק״ם זה ע״כ ל״ד דינו אבל בע״כ יפלא וזה עכין כן דהתשו׳ הרמב״ן ס״י רכ״ג לנדר בעת לרה דנדר שנעת לרה היינו כמ״ש בתשו׳ ב״ז ס״י רקי״ו דומיא דנדר יעקב כדר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה ונותר והאבן הזאת ונותר וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך או כמ״ש בתשובת מהרי״ם פדוואי סימן ע״ב באחד שנדר בעת לרה שאם ילא מבית האסירין ילך לא״י וכן בתשובת מהרי״ו ס״ן וסאל למכרים באחד שנדר בעת לרה לילך לא״י או להתענות או כמ״ש הב״ח בשם קינן בשם מהרי״ק באחד שהיה בסכנה גדולה נים או נדר ליי׳ שאם ילילו מלרה יעלה לירושלים כו׳ ומש״כ בנדר בחליו שלא לאכול גבינה ומפני שרעה לו וכן משמע מהטעם שכתוב בתשובת ב״ז שם דנדר בעת לרה אין לו התרה משום דהנודר על דעת חבירו שעשה לו טובה אינו יכול להתיר בלא דעתו (וכדלעיל סעיף כ׳) קיו לגבוה שעשהו בעת לרה דאין לך עשה לו טובה יותר מזה ומאן לימא לן דהקב״ה מסכים בהותם התרה והם לא שייך בנדר ומגבינה בחליו דלעיל הלכך כלאה דבגבינה דלעיל וכה״ג יכול להתיר לפילו לכתחלה אבל בנדר בעת לרה אפילו בדיעבד אינו מותר כן כ״ל (מיהו בתשובת ר״מ מינץ כתב דנדר בעת לרה יש לו התרה והוכיח כן מהאגודה פ״ד דנדרים ומשאר פוסקים פ״ש שהאריך): קט אבל מי שנשבע כו׳ כתוב בדרישה ר״ש זה דוק בלשונו דמתחיל בנדרים וסיים בשבועות דכלאה משום דאיכא פלוגתא בין הב״ח והלאים בנדרים אי הלים זה עיין (וכדלעיל ס״ס רט״ו) מ״מ לא קיים בנדרים רק בשבועה דהכל מודים דלאין מלין וע״ל ס׳ רכ״ט (סוף סעיף ג׳) באם אסר עליו הככר ב״פ והתירו אסור עד שישאל עליו פעם שניה ומשמע דאינו ניתר בהתרה אחת עכ״ל ואין לאיים ומשי׳ כר״ט דהתם עיירי שנשאל רק על הראשונה אבל אם בא לשאול על הכל נבת או כני: קי לריך התרה לכל או׳ ואו׳ כו׳ ומהרי״ל ן׳ חביב בתשובה בסימן קי״ט פסק דלף בנדר ושבועה על דבר או׳ או׳ היתר לכל או׳ ואו׳ אלא אם ילא יתיר כולם בבת או׳ ואם יתיר הראשונה לבד הל הבכיים והני׳ ולריך להתירן וכן אם יתיר הני׳ לבד הל הלו׳ והני׳ והוכיח כן מהראשונים פ״ו ומהרי״ם עיים וכ״ם הב״ח והרב בתשו׳ סימן י״ו (וכתבו המחבר לקמן סימן רכ״ט ס״ה) ומיירי דוקא שאומר שלא יהא הנדר הני׳ אלא לאחר שיהא נשאל על הראשון וכן על הני׳ לאחר שיהא נשאל על הני׳ וכל עוד שלא נשאל על הראשון אין הנדר השני בעולם וכן הני׳ אבל מי שנשבע או נדר על ד״א פעמים וש״מ כגון שאומר לא אוכל היום לא אוכל היום כיון שכל השבועות הן בעולם ליכא לאיעול הכא אין מתירין את הנדר עד ביטול ושני בהתרה אי׳ עכ״ל וכן נראה עיקר אלא ש״ש להחמיר לכתחלה כיון דאפשר. וגם מהרי״ל ן׳ חביב נופיה כתב שם שראה מי שנהג להתיר כל או׳ בפני עלמה וגם בתשובת ר״מ סימן ע״ט כתב שהחמיר בזה: קיא הנשבע כו׳ והיא בכל ר״ח שתחלתו ב׳ ימים ולינו דומה לנשבע לפרוע בר״ח כיון שהוא מלא שאז אתה ממיינו לפרוע בתחלת סיום דקאי הכא שסיים מחולקים ואנו תופסים אם

מה [קיג] לג הטנדה עצמו בעולם הבא אם יעשה כך

קה יש מי שאומר שיש לו התרה [קיד] ויש לד מי שאומר (נט) שאין לו התרה לכן יש ליזהר מלנדות עצמו בעולם הבא על שום דבר:

הגה [קטו] ואם כבר נדר כך אין להתירו אלא במקום מלוה [קטז] כדין נדר שנודר על דעת רבים (ס) (מהרי״ם מפדוואה סימן י׳) [קיז] וכן נדר קו שנדר בשעת לרה אין להתיר [קיח] אלא לצורך מלוה קז או לצורך גדול כמו נדר על דעת רבים (סא) (ב״ז סימן רע״ז ותשו׳ מהרי״ל סימן רי״ג) קח ומיהו אם התירו בדיעבד מותר (ל״ע) כמו שנתבאר בנדר שעל דעת רבים:

מו [קיט] לה מתירים כמה נדרים לאיש אחד אפילו בהיתר אחד [קכ] ולכמה אנשים בהיתר אחד לו והני מילי דלאיש אחד סגי בהיתר אחד בנדרים מחולפים קט [קכא] אבל מי שנשבע (סב) על דבר א׳ פעמים ושלש קי צריך התרה לכל אחד ואחד:

מז [קכב] לז אם צוה המלך שלא יחרימו שום חרם כי אם בהסכמת ראובן ואם החרימו שיהא מבוטל ואחר כך החרימו הקהל שלא בהסכמת ראובן חל החרם:

הגה [קכג] ואם לריכין לעבור עכשיו גזירת המלכות אין איסור בדבר ונ״ל החרם בתקפו כשיעבור גזירת המולך ויש להם להשתדל בכל מאמלי כחם לבטל הליווי (ב״י בשם ריב״ש) וע״ל סוף סימן של״ד:

מח קיא [קכד] לח הנשבע לפרוע לחבירו מנה בר״ח אדר חייב לפרוע (סג) ביום ראש החודש הראשון:

(סב) על דבר אחד פעמים ושלש כו׳ הטעם בב״י דהא כל שלא התיר הראשונה לא חלה השניה ואין מתירין הנדר עד שיחול הלכך לריך התרה לכל אחד ועיין על זה סימן רכ״ט סעיף ג׳ שהרא״ל חביב חולק על זה ומה שכתבתי שם: (סג) ביום ראש החודש הראשון כיון

קהל

ביאור הגר״א

[קיג] המנדה כו׳. פי׳ נה״ג והטעם דמ״ד דא״ל הפרה דהוי כע״ד המקום דא״ל הפרה מ״מ נקפ״ג דשבועות כי היכי דלא ליתוי הפרה כו׳ ומשמע וס׳ דאשונה חולק גם בזה וכ״ל שכ״ב כהגה״ה: [קיד] ויש מי כו׳. דנידוי דעה״ב הוא לבריות ונידוי דעה״ב הוא למקום לכן דעה״ב תלוי שימחו לבריות ועה״ב תלוי שיתירו למקום ולכן עלמותיו של יהודה מגולגלים היו עד שבקייה רחמנא. מרדכי פ״ו דנ״ע סי׳ תנ״ג: [קטו] ואם כבר כו׳. דודאי דעת הקב״ה מסכים לזה: [קטז] כדין כו׳. כ״ל דהטעם דדעת רבים מסכים לדבר מלוה כ״ש הקב״ה: [קיז] וכן נדר כו׳. דהוי כמו נודר לדעת חבירו משום טובה שעשה לו כ״ל ס״כ: [קיח] אלא כו׳. כמ״ש בהג״ה וכ״ש כאן כ״ל דהוי כמו מדעת הקב״ה: [קיט] מתירין כו׳. מתמ״ש ע״ב ב׳ דרך ת״ש כו׳ א״ל כל נדרים כו׳ וכן כו׳ וע׳ לן גם ע״ב בתוספתא דמכילתין כו׳ כילד כו׳ ואפילו תאן דפליג בהפרה ברישא משום דכתיב אותה: [קכ] ולכמה כו׳. מתמ״ש בפ״י בבעל תהו מישל לשתי כו׳ דוקא משום דכתיב אותה כו׳: [קכא] אבל מי כו׳. כמ״ש נ׳ א׳ קונם כו׳ נשאל כו׳ וענה״ג ודוקא בכה״ג דאין השניה חל עד אחר התרת הראשונה וכמ״ש ועש״ך: [קכב] אם צוה כו׳. ז״ל שם שאין כח ביד אדם לבטל שבועות וחרמות אלא אב לבתו ואיש לאשתו כו׳: [קכג] ואם לריכין כו׳. דנדרי אונסין מותרין ואף בכה״ג מקרי נדרי אונסין כמ״ש בנזיר י״ח ב׳ ואנ״א בנדרי אונסין כו׳ וע׳ תשובת הרא״ש כלל כ״ב וכ״כ הרמב״ן סי׳ רע״ב וכ״כ בסי׳ רל״ב ס״ב בהג״ה וכן אם טוה כו׳: [קכד] הנשבע כו׳. ע׳ נה״ג. ונ״ל לזה כמ״ש בכס״מ סי׳ ב׳ וכמ״ש בס״ע ס״ם מ״ב:

לשון

חדושי רע״ק

סעיף מ״ה. (נט) שאין לו התרה. ע׳ בת׳ יכין ובועז (ס׳ ל״ם דש״ז) דכתב טעם לנגני עולם הבא הוי עתה קודם דחל הנדר דלא מהני התרה. וע׳ בתשו׳ מהרי״ט לבית לוי (סי׳ י״ם וכ׳) וע׳ בת׳ שני המאורות הגדולים (סי׳ ד׳):

בהג״ה. (ס) מהר״ם מפאדוא׳ סי׳ י׳. צ״ל סי׳ ט׳. וע׳ בת׳ מהרל״ן בן חביב (סי׳ ב׳) דיש פנים לומר ולחלק דדוקא באומר אם יעלני ה׳ כו׳ אבל בנדר סתם י״ל דיש לו התרה. וע׳ בת׳ ענה״ב (סי׳ יו״ד):

שם. (סא) ב״ז סי׳ רע״ו. צ״ל ב״ז סי׳ נ״ב רמ״ו:

ומותר

באר הגולה

לג בתשובות להרמב״ן וה״ה בתשובת הרשב״א וס״ם בס ומכן יהודה דליתא (בבי״ק דף ל״ב ע״א) מפני שהיה קובל זכוי על הגלוי לם במקיים הגלוי א״ל הפרה וע״כ לא הלל על נידוי וכו׳ ולאריכין בנמות דף י״ח ע״ב נידוי על תנאי לריך הפרה מנ״ל מיהודה וכו׳
לד מרדכי פ״ו דשבועות בשם ה״ר פרץ ורבינו ירוחם כתב יעד מקבל הרבותיו ולפיכך לא הרירו ליהודה לא ישקב אלא הלוי עד שהתפלל עליו מרע״ה
לה בתשובת הרמב״ן סי׳ רעי״ד
לו כן משמע מתשובת הרא״ש וכ״כ בתשובת הר״ן סימן י״ו מטעם דכל שלא התיר הראשונה לא חלה השנייה ואין מתירין הנדר עד שיחול וכתב בסי׳ רכ״ט סעיף ג׳
לז תשובת הרשב״א
לח תשובת הרי״ם (וכפול בח״מ סי׳ ע״ג סעיף ט׳) משום דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם והוי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא:

כנסת הגדולה

[illegible]

גליון רש״א

ש״ע סעי׳ מ״ה. המנדה עלמו בעולם הבא אם יעשה כך. עי׳ בב״י בשם הבכם מרדכי פ׳ השותפים באחד אם אשאל על נדר זה לאי יהודי דאין להתיר הנדר שאם ישאל יהי׳ כמו״ה שלא בן הכלל כדלעיל לקמן סי׳ רכ״ט קעי׳ ג׳ בהגה ועי׳ מ׳ מהרי״ם הלוי סי׳ ד׳ יאם לאם אין מתירין לו זה שנדר שאם ישאל לאו יהודי תמילה הוי דנלאום אין אם נדר שלא נבלה ועי״ם דהלוזר אם אוכל לא להוי בן עוה״ב דאינו נדר אלא נבלה והלריך ד׳ מ׳ התרה ולריך כפרה על שנקרו׳:

ש״ך ס״ק ק״ה. פירו בס׳ ד״מ שיין כתב דגול בשם נלה יש לו התרה. והיכי דים קבק בעיקר הגדל לכ״ע מתירין אותו לכתחלה מהרי״ל בן חביב ועי׳ פ׳ תשב״ע סי׳ ח׳:

מט נט קהל שהחרימו שיפרעו חובותיהם ויבנו בית הכנסת מהמעות שיגבו מהרבית שיחזירו להם העכו"ם ועכשיו כשגבו הרבית מהעכו"ם אין בו כדי לפרוע חובותיהם **קיב** יתנו (נר) מחצה לזה ומחצה לזה:

נ [קכו] ק לשון מסופק בהסכמה בחרם נידון כפי מה שיאמרו רוב הקהל שהיתה כוונתם בשעת החרם:

הגה **קיג** וכן נשאר דברים שהנדר מחולקים בו נענין תקנתם ופרס שלהם [קכו] ואם התנו שכל לשון המסופק יהא נידון על פי פלוני לא יוכל לדון על פי אומד דעתו אלא כפי מה שנראה לו מלשון ההסכמה והתקנה (ב"י בשם הרשב"א נם"ע סימן פ"ו בשם תשו' רשב"א) [קכז] קהל שגזרו גזירות שאין הצבור יכולין לעמוד בה אין צריכין לקיימם. (פסקי מהרא"י סימן רל"ג):

נא [קכח] קא הותר שנעשה באונס אינו כלום:

רכט דין נדר שהותר מקצתו או מי שנדר על דבר א' שני פעמים. ובו ט' סעיפים:

א [א] א נדר שהותר מקצתו (א) הותר כולו [ג] כיצד נדר להתענות [ג] או (ב) שלא לאכול בשר וזמן ידוע **א** ואירעו בו שבתות וי"ט אומרים לו אלו נתת ללבך שיארעו בו שבתות וי"ט לא היית נודר והותר הכל (רמב"ם וטור"ם) **ב** ב וכן אם אמר לחבורת אנשים קונם שאני נהנה לכולכם גאו שאמר (ג) שאני נהנה **ג** לך דלך לך הוי כלל (*) ואם הותר אחד מהם **ד** הותרו כולם אבל אם אמר קונם שאני נהנה לך כל אחד נדר בפני עצמו ואם הותר אחד לא הותרו כולם **ה** [ד] ה ולהרמב"ם אם אמר שאני נהנה לזה ולזה ולזה הותר הא' הותרו כולם הותר האחרון מותר וכולם אסורים שאיני נהנה **ו** לזה לזה לזה **ז** צריך פתח לכל אחד ואחד

טורי זהב

כיון דבנדרים הולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם נקרא גם הראשון ראש חודש ואף על גב דביום ראש חודש עצמו אין ממיינין אותו לשלם בתחלת היום שאלו הכא בשני ימים מחלקים הם ופשיטא דלוייתא למוכלא כ"כ ב"י בשם ריב"ש ומלוה לעיל לפי דעת הרמב"ם שהובא לעיל סי' ר"ך [illegible]

[illegible]

שפתי כהן

לא היום נר"ח בפני עצמו וכיון שכן מסתברא לי שיש לחוש ולהחמיר דס"ל כפשיטא דלורייתא ולמומלא כ"כ הרשב"א והטפיקו נ"כ הסמ"ע בסימן ע"ג סי"ק כ"ז בסתם ולפעד"נ דבלאו הכי משום ספק להחמיר קי"ל הכי אלא כדאיתא בש"ס ר"פ קונם דאפילו נקולא אמרינן הכי משום דקרי אינשי לי"ה ר"ח ירחא וכתבתי לעיל סימן ר"ך ס"ד ולפמ"ש דעת הרשב"א לחלק בדוחק אבל אין כ"ל לחלק וכן משמע בהרא"ש ר"פ קונם כמ"ש ע"ש בו"ש הנכן בכתובות ובשטרות ביום ר"ח הראשון כותב ביום ר"ח כי אלמוה דין שטרות כדין נדרים בלשון בני אדם כו' ולפי זה אפילו בלא שבועה אם כתוב בשטר שיחזיר לשלם לו ר"ח חודש אדר או קודם ר"ח חדש אדר כיון שלשון השטר דכן אותו כמו בנדרים וכמ"ש רבינו ירוחם וכ"פ בש"ע בחיו"מ סי' ש' ע"ב וכ"כ ב"י בחיו"מ סימן ע"ג מחודש ס"ו בשם תשובת הרשב"א גופיה אם כן חייב לפרוע לו קודם ר"ח חדש הראשון כן נראה לי: **קיב** יתנו מחצה כו' ע"ל סי' ר"ך ס"ז בהג"ה: **קיג** וכן נשאר כו' עיין בחיו"מ סי' קס"ג וקס"ה בה"ל מדיני תקנת הקהל:

רכט א ואירעו בו שבתות וי"ט כו' ע"ל סימן כמ"ז:
ב וכן אם אומר לחבורת כו' ע"ל סימן רל"ב סעיף ז' ח': **ג** לך לך לך וכ"ש לך ולך ולך בו"ן דהוי כלל וכן אמר לזה לזה לזה או לזה ולזה ולזה: **ד** הותרו כולם כו' משמע דהכא אין צריך שיחליף דבריו כדלקמן סימן רל"ב סעיף ח' דהכא כיון שאינו [illegible]

[illegible]

באר הגולה

לט תשובת הרשב"א הסהי"ל דמחלת להכן ומחלה לבי"ר ב"י דף קמ"ג ע"א
ק הרי"בים בח"ב בפי' קמ"ה
קא שם בח"ב סימן ל"ו:

סימן רכט

א משנה נדרים דף ס"ו ע"א וכר"ע
ב שם במשנה
ג שם במשנה וכר"ש במשנה שבועות דף ל"ו ע"ב הר"ן שם ושכן פסק ר"ם והמגיד וכ"כ הרא"ש
ד הר"ן שם אפילו בלא ו"ו וכ"כ הב"י
(* עיין בסימן רל"ב סעיף ח' דדוקא כשהחליף דבריו וכ"כ הב"י שם)
ה בפ"ד מהל' דין י"א מדלא קמם המגיד כר"ש שם בשבועות:

כנסת הגדולה

[illegible]

גליון רש"א

סימן רכט

[illegible]

ביאור הגר"א

[illegible]

ואחר [ס] וי"א דלא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו ח אלא (ד) כשניתר על ידי פתח אבל על ידי חרטה לא ז וי"א דאפילו ניתר בחרטה נמי [ו] פואין דברים אלו אמורים אלא בנודר לעצמו אבל אם נדר או נשבע לחבירו לפרעו או לעשות לו מלאכה (ה) והתיר לו חבירו מקצתו לא הותרו לו השאר והוא הדין אם היו שנים והותר האחד:

ב ט [ז] פאם התרימו או נידו עשרה בני אדם (ו) והתירו אחד מהם הוא מותר וכולם אסורים י וכן בהפרת בעל אם הפר נדר אשתו במקצת לא הותר כולו:

ג [ס] ינדר מאחד ואמר על אחר יהא כפלוני יא כולם אסורים אפי' עד מאה הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורין הותר האמצעי כל (ז) שקודם לו אסורין הוא וכל שלאחריו מותרים יב יפוכן מי שנדר ושמע חבירו ואמר [פ] תוך כדי דיבור ואני (ח) ושמע שלישי ואמר ואני ונשאל הראשון על נדרו (ט) והותר הותרו כולם נשאל האחרון והותר האחרון מותר וכולם אסורים [י] נשאל השני והותר השני והאחרון מותרי' והראשון אסור [יא] יגוה"ה לנודר מבשר והתפיס פרת בבשר (ט) והתפיס דבש בפת [יב] יגאסר עליו ככר ב' פעמים או שנשבע עליו ב' פעמים יג אף על פי שנשאל עליו והתירו לו יד אסור (י) עד שישאל עליו ויתירו לו פעם שנית:

ד [יג] ידנשבע על דבר אחד ונשבע שלא ישאל על שבועתו נשאל תחילה על האחרונה שנשבע שלא יתירו לו ואחר כך ישאל על הראשונה טווכן אם נשבע או נדר שלא לעשות דבר פלוני בלא התרה ובלא הפרה נשאל תחילה (יא) על מה שאמר בלא התרה

שפתי כהן

ח אבל כשניתר על ידי פתח דדומה קצת לנדרי טעות וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו: ט אם התירוהו כו' שאין החכם והפרת הבעל עוקרים מעיקרו אלא מכאן ולהבא: י וכן בהפרת כו' משמע אבל מקצתו ניחא הותר כהפרת בעל וכן משמע יותר בעט"ז ורישו היינו לדעת המחבר לקמן סי' רל"ד סל"ו אבל לדעת הרב שם אפילו מקצתו לא הותר וק"ק למה סתם כאן כדברי המחבר וי"ל דסמך אלקמן דשם עיקר דינים אלו ובעט"ז דחק ליישב כן: יא כולם אסורים כו' אפי' כשאומר כן אחר כמה ימים על אדם אחר יהא כפלוני וכן בנדר ונשבע והתפיס בה בנשבע אבל כשמתחילו אמר ואני הוא דבעינן שיאמר כל אחד בתוך כ"ד של חבירו ואז אפילו ק' אסורים כולם כשכל אחד אומר תוך כ"ד של חבירו אף על פי שהוא לאחר כ"ד של הראשון ומפני שכל אחד התפיס בחבירו כדלעיל סימן רי"ד: יב וכן מי שנדר כו' כתוב בב"י בשם רבינו ירוחם אשה שנדרה והתפיס בה אחר שאמר ואני כמותך והפר לה בעלה או אביה היא מותרת והמתפיס אסור עכ"ל ולא ידענא למה כתבו בשם רבינו ירוחם הרי ש"ס ערוך הוא ומוסכם מכל הפוסקים כדלקמן סי' רל"ד סעיף כ"א ע"ש: יג אע"פ שנשאל עליו כו' פירוש שאין כוונתו רק לשאול על האחרונה אבל אם נשאל על כולם בבת אחת שני בהיתר אחד כדלעיל סימן רכ"ח סמ"ו: יד אסור עד שישאל כו' דאף על גב דאין שבועה חלה על שבועה כדלקמן סי' רל"ח ס"ב מכל מקום כשהותרה הראשונה חלה השנייה למפרע:

וכן

טורי זהב

בוקאיו וכתב ב"י דלאו דוקא הוא דקי"ל כר"ש דאמר עד שיאמר לשון נדר לכל אחד אבל הרמב"ם פסק כרבנן דבעינן תלא ניתא דהיינו לזה ולזה אבל לזה לזה הוה כל אחד נדר בפני עצמו ובסעיף ד' משמע דקי"ל כהרמב"ם כיון שפסק שם בנוה שאמר בלא התרה הוה נדר אחר ולע"ג דלא אמר פעם אחר לשון נדר לכל דבר ועיין מ"ש שם: (ד) כשניתר ע"י פתח לפי שע"י פתח דומה קצת לנדר בטעות וכיון שיש קצת טעות בנדר הותר מקצתו משא"כ ע"י חרטה שאין שם טעות מעיקרא אלא שנשתנה דעתו עתה. וי"ל בתרא קי"ל אפילו ע"י חרטה מתיר דהא השתא עוקר הנדר מעיקרא: (ה) והתיר לו חבירו מקצתו פירוש שאומר הריני כאלו התקבלתי מקצת הפרעון דס"ל כאלו פרעו אותו מקצת מ"מ לא הותר השאר דלגבי אדם אחר לא אמרינן הותר כולו כיון שכבר נתחייב לו לפרוע הכל דוקא לא הפקיד בזה שוויתר לו מקצת עיין מ"ש בסימן רכ"ח סעיף מ"ט דמשמע מזה באחד שנשבע לפרוע לחבירו ולא יצא ידי שבועתו עד שיפרע הכל. ובסימן רל"ב ס"ק יתבאר דלא אמרינן הותר כולו כשהותר מקצתו אא"כ מכח דבריו ממש שאמר תחלה וכן הדין כאן בכל מקום דאמרינן הותר כולו וכ"כ ב"י שם בשם המגיד ור"ן ע"כ אין לחלק כלל בנדרי בפרע שאין חלק בפירוש עליהם ותמוהין דברי מו"ח ז"ל שפסק לחלק כאן גם בדין פסק כמ"ש: (ו) והתירו לאחד מהם כו' דבהיתר זה וכן הפרת הבעל לא אמרינן דנעקר מעיקרא אלא מכאן ולהבא: (ז) שקודם לו אסורין בטור יש כאן מ"ש ולי"ל ולמטה אסורין ולמעלה מותרין: (ח) ושמע שלישי ואמר ואני ה"ה בזה עד מאה כמו ברישא דכל א' מיתפיס בחבריה הכי משמע' בגמרא: (ט) והתפיס דבש בפת כו' כלומר אם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ואם האמצעי כו': (י) עד שישאל עליו כו' בטור סי' רל"ח בסופו כתב בלשון זה שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכל ככר זו אין השנייה חלה ואם נשאל על הראשונה חלה השנייה עכ"ל ודכתב שלא חלה השנייה משמע שאין בידו להתיר השנייה קודם היתר הראשונה כיון שעדיין לא חלה ודומה לזה כ"מ סי' רכ"ח סעיף י"ז אין מתירין הנדר עד שיחול כו' וכן משמע מדברי הרא"ש בפרק שני דנדרים דף י"ח וז"ל אלמא כל כמה דלא נשאל על הא' ליתא לשנייה כו' עכ"ל וכיון דליתא היאך יכול להתירה אלא דמדברי הרמב"ם סוף פרק ו' דהלכות שבועות לא משמע כן שכתב שבועה שלא אוכל היום שבועה שלא אוכל היום ונשאל על הראשונה חייב משום שנייה וכן נשאל על השנייה חייב משום שלישית נשאל על השלישית נגבד חייב משום ראשונה ושנייה נשאל על השנייה חייב משום ראשונה אם כן למה אמרו אין השבועה חלה על השבועה פי' אם לא נשאל ואכלו אין חייב אלא אחת עכ"ל משמע שיכול להתיר השנייה או השלישית אפי' קודם שהתיר הראשונה ואם כן צריך לומר דלא דמי זה להא דקיימן לכ"מ סעיף י"ז שכתבתי דהתם לגמרי אין השבועה בעולם עדיין משא"כ בזה שיש לשבועה שנייה ושלישית בעולם אלא שלא מצאו מקום לחול עדיין דבר זה שאלה מהרי"ל לוי תב"ג בתשו' סי' קנ"ט לדברי הרמב"ם ומתוך כך השאלה עוד קושיא אחרת דהיינו כי הכי דאמרינן סי' לכ"מ סעיף י"ז דמתירין כמה נדרים בא' אפי' בהיתר אחד הוא הדין בנשבע על דבר אחד הרבה פעמים שני בהיתר א' לכולם דלא כמו שאמר השואל שצריך שם דבזה צריך התרה לכל אחד ומטעם דאין השנייה חלה קודם היתר הראשונה כמ"ש שם ולענ"ד נראה דיפה פסק השואל שצריך עם הלא שהרי לדברי הרא"ש והטור שזכרתי לא חלה כלל ודאי פליגי על הרמב"ם בזה ואין יכול להתירה קודם שיתיר הראשונה וזה מוכח עוד מדבריהם שלא חילקו בין לא חלה השבועה זאת להא דקיימן לכ"מ שזכרנו וש"ה לפשוטו חילוק זה דהוא חידוש גדול אלא ודאי דלא סבירא להו כלל כהרמב"ם בזה ותו דאפילו להרמב"ם דמיקל שמתיר השנייה קודם הראשונה מכל מקום לא כללם דמיקל קולא שאמרת של מהרי"ל לוי תב"ג שהוא להתירם בפעם אחת וטעם דכיון יש בדבר דלא דיכול להתירה קודם לראשונה היינו שאין בהתרתו דבר שהותר התרה זאת שהרי אין מתיר אלא שבועה אחת ומה שאין כן כשמתיר בפעם אחת גם הראשונה הרי כשאומר מותר על הראשונה בזה ומחזק השנייה שמעתה תהיה חלה והיאך כמתוך דיבורו של חכם שאומר מותר גם על השנייה והם סותרים זה את זה דכשזה מפיל זה קם ע"כ לא שייך כפילת אחת לתרוייהו הם דבר שהשכל מחייבו וכל מי שיהלם לשקע עליו עליו לסבה [illegible] ומדברי רמב"ם אלו הוא לחיים לנו כן כלאה לע"ד כבן ואף קולא הראשונה דהיינו להתיר השנייה קודם לראשונה נראה דאין לסמוך להקל בשל תורה כיון שהרא"ש והטור משמע דלא סבירא להו כן וכמ"ש הש"ע סי' לכ"מ ולחייה עוד ותשובת הרא"ש סוף כלל י"ב מי שאומר בשבעת נדרו שלא יוכל שום חכם להתיר זה הנדר גם זה הוא נדר וזה כמו נדר בתוך נדר תחלה יתירו לו אותו שנדר שלא יתיר כו' עכ"ל הרי דדומה נדר שלא יהיה נשאל דהיינו מה שמבר בקיים זה סעיף בי' לזה שכבר סי' לכ"מ סעיף ט"ו לנדר בתוך נדר והיינו שנדר על דבר אחד ב' פעמים במוזכר פרק שני דנדרים דף י"ז וכתב על זה דצריך להתיר תחלה שבוה אל עכשיו ומו"ח ז"ל כתב ומה דבעי מהרי"ל לוי הב"ג הנ"ל [illegible] יולאת ולפני ב"י והדברים גדולים כמ"ש ובתשובת מהרי"ל לוי תב"ג שם כתב גם הוא שאלה ועי' שפסק שלא כדבריו אלא שחלק עליו: (יא) על מה שאמר בלא התרה שדבר זה הוה כשבועה בפני עצמה כ"כ ב"י בשם הרשב"א והרא"ש וקשה הא פסק בסעיף א' לדעת קושיא דלא הוה נדר אחר עד שיאמר קונם פעם שנית והיינו כר' שמעון בגמרא שזכרנו שם ואם כן גם כאן יהיה די בהיתר אחד כיון שאמירת בלא התרה היא שבועה אחר עם התחלת השבועה וכ"כ ב"י בש"ס לכ"מ דף לע"ג עמוד א' בשם תשובת

באר הגולה

ו טור וכ"כ הרא"ש והר"ן בפ"ב דנדרי' בשם הרמב"ן וכ"כ רבי' ירוחם משום דכשניתר ע"י פתח דומה קצת לנדרי טעות ונדר"ה בטל כולו
ז הר"ן שם בשם התוספות כיון דחכם עוקר הנדר מכיון שהותר מקצתו וכו'
ח רבינו ירוחם שם בשם הרמב"ן בתשובה
ט הריב"ש בתשו' סימן ל"ד (והר"ן פ"ב דנדרים)
י משנה שם דף ס"ו ע"א וכלוקימתא דגמ' בדף כ"ו ע"ב
יא משנה נזיר דף כ' ע"א וכמפורש ב"ל שם ופירוש תוך כדי דיבור ולאינמי לעיל בסימן ר"י סעיף ב'
יב משנה בפ"ב דנדרים ובגמרא דף י"ח ע"ב
יג משנה נדרים דף י"ז ע"א וכמפרש שם דף י"ח ע"א וכמ"ש בסימן דלעיל סוף סעיף מ"ז
יד למ"ב בב"י מסי"ג ופי' הכ"מ שם פה פשוט שאם היה נשאל על הראשונה שהלה נמלא שעבר על שבועה שנייה
טו ריב"ש בח"מ סימן קמ"ט

נקודות הכסף

ס"ק י' כולם לומר הטור והרא"ש הם שלוקים להרמב"ם ולמעיד לא ומכח מידי דהא הטור לא כתב אלא בלשון הש"ס דבשבועות [illegible]

גליון רש"א

ש"ע סעיף א'. ושכיר לו חבירו מקצתו לא הותרו. [illegible]

ש"ע סעיף ד'. וכן אם נשבע [illegible]

חדושי רע"ק

סי' רכ"ט. סעיף ג'. (א) והותר הותרו כולם. בש"ל (פ"ב ס"ד מס' מילות) כתב דלאו דאחר שאלה נדרו בלשון א"י להתיר לבד נדר הראשון. וע' לעיל (סי' רכ"ח) בש"ך (סק"י). לובם להצטרף עם ב' אחרים יש להסתפק אם נדע מנוגע כיון דנכנס זה יאפי' נדרו בטל כוי בכלל והוא פינו עיסל ע"ש: אבל

ביאור הגר"א

ג"כ לכ"מ לימא פסק כר"י לפי גי' הכ"ל גו"ע בזה אבל בשבועות פסק מגא כר"מ פסק כל"ע: [ס] וי"א כו' ור"א כו'. ל"ן כיון א' וכתב עוד הרמב"ן ז"ל כו' וכ"כ הרא"ש שם שפסקיו לדברי הרמב"ן אבל בפי' שם קיו א' ל"ה קונם כ' כתום' וע"ש בל"ן הכ"ל שפ' ג"כ כל"י וכגי' תוס' ודבריו סותרין זא"ז לנג"ם בפ"ט שם כנ"ל: [ו] ואין דברי כו'. עפ"ז ועי' סי' רכ"ח סי"ו ול"ד לשם: [ז] אם כו' וכן כו'. ל"ן בד"ה הכ"ל וכמש"ל סי' רכ"ח סל"ו: [ח] נדר כו'. טור ובגי' שלנו: [ט] הכ"ל, גמרא שם: [י] נשאל אמצעי כו'. גמרא שם: [יא] וה"ה כו'. מעב"ס ולמד מהכ"ל: [יב] אסר כו'. שבועות כ"ח ב' נדרים י"ח א': [יג] נשבע כו'

התרה ואח"כ נשאל על עיקר יו הנדר (תסו' רסב"א וע"פ ל"י סי' רכ"ס רף על"ג סוף פ"א) **טו** וכן צבור שהטילו חרם והתנו שלא יעשו התרה ולא התרה להתרה עד סוף העולם (יב) יתירו תחילה חרם האחרון שהתרימו שלא להתיר ואחר כך יתירו הראשון:

הגה [יד] מי שנשבע על דבר אחד ואמר שלא ישאל על נדרו (יג) אינו יהודי אסור לשאול על נדרו ואפי' אם נשאל עליו בדיעבד יש להוכיחו ... (מרדכי פ' השותפים) **יז** ודוקא ... (פסקי מהרא"י סימן קל"ג) ... ויש להוכיחו על זה:

ה יח אסר על עצמו מין מאכל אם יעשה דבר פלוני ואמר שיהא באיסורו בכל פעם ופעם שישאל (יד) ויותר מהאיסור שיחול עליו פעם אחרת וכן לעולם יתירו לו פעמים רבות כמו שישערו שאמר וכן בכל פעם ופעם וכו' **יז** ועוד יתירו לו על מה שאמר וכן לעולם:

ו יט אם נשבע על דבר אחד והתנה שלא יוכלו להתיר לו אלא (טו) [טו] פלוני ופלוני שהם בארץ מרחקים יתחרט על אותו תנאי ויתירוהו לו אחרים ואח"כ יתירו לו אחרים הדבר שנשבע עליו. (תסו' מיי' ל"י סי' רכ"ס רף על"ג סוף פ"א וכ"ה בתפלין סי' ת' ונקמ"ק):

ז יט אם התנה בשעת שבועתו שלא תהא ניתרת לעולם (יז) אין תנאו כלום דדברים בעלמא הם כיון שלא כלל בשבועתו שלא ישאל על שבועתו **יח** ואם כן מתירין תחילה הב' ואחר כך הראשונה כאמור:

ח כ קבל עליו חרם ונדוי לעשות דבר פלוני בלי שום פתח וחרטה מתירין לו כא שאין החרם צריך לא פתח (ולא) חרטה [טז] כב ואם אמר בלי שום פתח היתר וחרטה יש לחוש (יז) למלת היתר שאמר ומתירים לו תחילה הב' ואח"כ הראשונה:

ט [יז] כג נשבע שלא ידבר עם פלוני ונשבע אחר כך שאם ידבר עמו שיאסר בבשר **יט** נשאל על הראשונה ואחר כך על השניה שאין מתירין לא נדר ולא שבועה כל זמן שלא חלו כד וכן אם נשבע שלא יהנה לפלוני או לחכם שישאל לו על השבועה נשאל תחלה על הראשונה ואח"כ על הב' של חכם כה וכן אם נשבע שלא יהנה לפלוני והרי הוא נזיר אם ישאל על שבועתו זו ישאל על שבועתו תחלה ואח"כ על נזירותו וכן כל כיוצא בזה:

רל

א **א** [א] א מתירין שבועות ונדרים [ג] אפילו נשבע בהזכרת השם. (ק נהגו פ"ס ס"ס ותוספות עג"י):

הגה [ג] ומ"מ לא ישאל עליו לכתחלה **ב** אלא מדוחק ועיין לעיל סימן ר"ג (הגהות וע"ש) [ד] כל נדר שיש בהתרתו **ג** כדמוד עבירה אין להתירו (סכ"ד כהן ודיכ"ס סי' קל"ג) (ס) **ד** (א) [ה] י"א כל מי שנשבע שלא לעשות איזה דבר

טורי זהב:

פשיטא הכין דהא דלריך ליתר ... על דבר א' ולומר שלא אהיה נשאל על השבועה ...

שפתי כהן:

טו וכן לצור כו' ע"ל ס"י רכ"ח ... **ב** אלא ומדוחק או ... **ג** כדמוד עבירה כו' ע"ל ס"י ... **ד** י"א כו' ...

סימן רל

נקודות הכסף

נליון רש"א

ש"ע סעיף ט'.

ביאור הגר"א

רל [א] מתירין כו'. ...

רלא הגודר על תנאי או מי שתולה נדרו בדעת אחרים. ובו סעיף אחד:

א [א] א אין הנדר והשבועה ניתרים אלא על פי מומחה או בג' הדיוטות [ב] שאפילו פירש והתנה בשעת הנדר או השבועה אימתי שירצה שיבטלנו מעיקרו א או שתלה (בדעת) שיבטלנו אימתי שירצה אינו כלום דמיד כשחל הנדר אין לו התרה ג אלא על ידי מומחה או ג' הדיוטות [ג] ואפילו אם תלאו בדעת אחר וקיימו (א) ושוב נשאל על הקיום אינו מועיל:

הגה (ב) [ד] אבל אם לא קיימו ומיד שמעו אמר שלא יהיה נדר הנדר בטל (כן משמע מדברי הרא"ש כלל י' סי' ג' ומל' הטור) ב (ג) [ה] וכ"ש אם התנה בפירוש שחבירו יוכל לבטלו דיכול חבירו לבטל כל זמן שלא חל הנדר (ריב"ש סי' תפ"ו וקפ"ג) ועיין לעיל סי' רכ"ח סעיף ל"ז ול"ח:

[ו] ג ומיהו אם נדר לזמן אין צריך התרה אלא לכשיגיע הזמן בטל ממילא:

רלב דין נדרי זרוזין והבאי ושגגות ואונסין. ובו כ' סעיפים:

א א [א] א יש נדרים שאין צריכין התרה נדרי זרוזין נדרי הבאי נדרי שגגות נדרי אונסין [ב] ג והתולה בדבר ולא נתקיים:

ב ג *נדרי זרוזין כיצד היה מוכר חפץ לחבירו ואמר [ג] קונם עלי ככר זה אם אפחות מסלע ואמר הלוקח קונם ככר זה עלי אם אוסיף על שקל ונתרצו שניהם בג' דינרים ב (א) [ד] (או בפחות מעט או יותר מעט) (ר"ן) לא נאסר שום אחד מהם (ב) שכן דרך התגרים לידור או לישבע כדי לזרז חבירו ואין בלבו לשום נדר (ג) (וי"א אע"ג דאמרינן לזרוזי נתכוונו מ"מ לא יוכל המוכר ליתנו בשקל ולא יוכל הלוקח לקנותו בסלע) (שם בשם י"א) ג (ד) (וים מקילין) (שם) [ה] ד ודוקא כשאין מעמידים דבריהם אלא שניהם נתרצו בג' דינרים אבל אם לא נתרצו אלא זה בסלע וזה בשקל ונתבטל המקח וראי לנדר גמור נתכוונו וחל הנדר וכל מי שיעבור על נדרו ד הרי חילל דבריו ה ואם הא' העמיד דבריו והשני לא העמיד מתוך שנתבטל לאחד נתבטל גם לשני [ו] ו וכל זה מיירי בסתם (א) אבל אם אומרים שלנדר גמור נתכוונו הוי נדר ה ז ואם המוכר אמר קונם (ה) אם אפחות מיותר מסלע או שאמר הלוקח קונם אם אוסיף לך על מעט פחות משקל ונתרצו בג' דינרים הרי זה נדר שאין דרך לזרז כשמפליגין כל כך ולנדר גמור נתכוונו:

הגה ו [ז] נדר לפניו סגולים לקנות ממנו ולאחד לאסר ממס לנדר גמור כוונתי ולאסר לזירוזין כיון

שפתי כהן

לפי שגם והשובה הכל"ם כלל ז' סיון ד' נראה שחולק עי"ז שכתב דהא דאמר רבה גרים המורי דלאי עביד לא מהני הייט בגלוס שלי"א לבטלן בכל הכהו דווייתי התם אוכם שנירם ותורם מן הרעה על היפה כי אבל התקנה ומרם וכה"ג שאפשר לבטלו בלא מודם רבא דמהכי כו':

רלא א או שתלם באמר שיבטלנו כו' כלומר שיתירנו כמו ג' הדיוטות אבל אם נדר על תנאי שיסכים חבירו או על תנאי שלא יבטלנו יכול חבירו לבטלו בכל לשון כמ"ש בסי' רכ"ח ס"ק ל"ו ע"ש: ב וכ"ש אם התנה כו' דיכול חבירו לבטל הנדר כל זמן שלא חל דהיינו מ"ד בשעת הנדר הוא מבטלו או שהתנה שהנדר לא יחא נדר עד שישמענו חבירו ולא יתירו א"כ לא חל הנדר עד שישמענו ומ"ד בשומעו הוא מבטלו א"כ לא חל הנדר כלל:

רלב א יש נדרים כו' ע"ל ר"ס רל"ט ומדין שבועות כללו: ב או בפחות מעט הייט לה"א אבל להיש מקילין אפילו בשקל יכול ליתנו: ג ויש מקילין והמדומה שהעולם נהגו קולא בדבר זה. ב"ח: ד הרי חילל דבריו כו' דוקא כשמוכרו אחר כך לזה הלוקח אבל אם מכרו לאחר אפשר שיאמר המוכר לפלוני אמרתי ולא לך. פרישה: ה ואם המוכר אומר כו' אם אוסיף לך מעט כו' שאין דרך לזרז כשמפליגין כ"כ פי' דדוקא כשאין ניכרים אלא אלי שקל במקום שהוא ג' דינרים או דרכם לידור לזה אבל כשהם מופלגים זה מזה ביותר לא כן פירש הרא"ש ושאר מפרשים הא דבעי בש"ס (דקכ"ח) אמר ליה טפי מסלע והלה אומר בציר משקל מהו ולמותרם ול"נ דהכי פירושו דכיון דדייק ואמר טפי מסלע אם כן כוונתו דעל כל פנים פחות מסלע לא אם כן אפילו אלי טפי זירה הוא אבל סלע כדר הוא או דלמא כולה זירה הוא וכן בפחות משקל והכי משמע מדקאמר התם בש"ס מי דמי כי הכא ספיקא הוא דלמא פחות מסלע ויותר על שקל קאמר ודוק ולפי זה אפילו אינן מרוחקים כל כך כגון שזה אומר טפי מסלע וזה אומר פחות מג' דינרים נמי: ו נדר לפני סגולים לקנות ממנו ואמר קונם שאיני פוחת לכם

סתגריים הי פירוש שדעתם מתחלה היה על ג' דינרין אלא שכל אחד נתכוין בנדרו שלא יעמוד על דעתו דוקא ומשום הכי לא חיל נדרם דבעינן פיו ולבו שוין וכאן אין לבו שוה לפיו בשעה שאמר הנדר: (ג) וי"א אע"ג כו' נתבאר טעמם בדברי הר"ן בסמוך: (ד) ויש מקילין כתב מו"ח ז"ל כמדומה שהעולם נוהגין כן: (ה) אם אפחות מיותר מסלע בגמרא (דף כ"א) איתא בלשון זה אי"ל טפי מסלע

טורי זהב

דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ונידי וכבר נתבאר דלא קים לן הכי בחיו' סימן רי"ח בדבריו ולעיל בי"ד סימן רכ"ח סעיף ל"ח:

רלא (א) ושוב נשאל על הקיום אותו פלוני שתלה בדעתו הסכים שיהיה נדר ואחר כך נתחרט והלך לחכם והתיר לו הסכמתו בזה לא נעל הנדר: (ב) אבל אם לא קיימו כו' יש תמיהה בהגה"ה זאת דמשמע דלפי ע"ש שאינו אומר בפירוש שהיה דעתו שיוכל לבטלו תלוי הנדר באותו שנדר על דעתו שהוא יוכל לבטלו ול"ל דגם הכא מיירי שאומר שהיתה דעתו תחלה לכך ועי"ז כתב אח"כ וכ"ש אם אומר בפירוש בשעת הנדר שיוכל לבטל: (ג) וכ"ש אם התנה בפירוש כו' פירוש היכא שישמע יוכל לבטלו אבל לא אחר כך ומ"ש בריש' שאפילו פירש והתנה כו' אימת שירצה יבטלנו פירוש אחר השמיעה לא תהני באופן שכתב על הנדר בשעה ששמע ועיין מה שכתבתי בסימן רכ"ח סעיף ל"ז:

אחר אמר לאשתו הנה לי תקישה כף שלא תיכנה לאיש אחר לאחר מותי וגם אבי אחור לך שלא אשא לאחרת אחר מותך אין נדרו חל אפי' בגל קיים פריה ורביה בשעת נדר ומעתה גם נדרה אינו חל כי לא נדרה אלא על דעת אם הוא יקיים נדרו ותקיעת כף יש לו התרה ולכוונת [illegible] יתירו לה, תשובת אי"ז רס"ל ועיין מה שכתב רמ"א סימן רל"ב סעיף י"ז:

רלב (א) או בפחות מעט או לדעת הר"ן שמביא ב"י ואיני יודע למה כתב דוקא מעט דהכי כתב הר"ן חי"ל שאנשים שדעתם היה לשלש דינרין מוכר יכול ליתנו בפחות מסלע ולוקח יכול ליתן בו יותר כיון שמשמעות הנדר לא היה אלא לזרז אע"ג שהסכימו לשלש לשלש דינרין לא הוה אלא דגרים שבשלא ומיהו אין המוכר רשאי ליתנו בשקל ולא הלוקח בסלע שהרי עיקר משמעות נדרם לא היה אלא לכך ואיכא מאן דאמר דאפילו בבאלי נוותא לא חל נדרייהו עכ"ל הרי שלא אמר אפילו לדעת המחמיר אלא בשקל או סלע ממש כיון שבל זה הקפיד בפירוש אבל כל מה שלא פירש מותר אפילו הוא הרבה ממנו. וכלהה שהרמ"א מפרש דהא דמאמר בסלע ובשקל ממש לאו מכוון קאמר בזה אלא קמשמע לן דלאין היתר אלא בסך ממולע בין שניהם שיהא קרוב לזה כמו לזה דהיינו שלשה וכן פחות או יותר מעט נתכב בכלל סך ממולע מה שאין כן בסך מלוגה לא נקרא ממולע אלא קרוב לזה יותר מלזה: (ב) שכן דרך

באר הגולה

סימן רלא

א לשון הטור והשובה להרא"ש כלל י' והביאו הב"י בסוף סימן רכ"ח עם שאר תשובות בענין דין זה
ב לייכמיו לעיל ר"ס סימן רכ"ח וע"ש
ג שם ושם בתשובה וב"י התוספות בגילה דף ה' ע"א ובתשובות להרשב"א סי' לע"ח:

סימן רלב

א משנה נדרים דף כ' ע"ב
ב לייכמיו לקמן בסעיף י"ט
ג שם במשנה
ד לשון הטור ודברי הרא"ש בפסקיו שם בשם הירושלמי
ה שם ושם בשם הירושלמי
ו גם ז' שם ושם בשם לא"מ בפירוש הירושלמי וכן פי' הר"ן
ז בע"ל דלג"ל מרב לפי שם בבבלי בנדרים דף כ"א ע"א פ"ב ולא נפסקה ובסגו הרא"ש והר"ן להומרא נקטינן:

כנסת הגדולה

סימן רלב

בש"ע סעיף ב' *נדרי זרוזין [illegible]

חדושי רע"ק

סי' רל"ב. סעיף ב'. (א) אבל אם אומרים שלנדר גמור. וכ' הר"ן [illegible]

ביאור הגר"א

רלא [א] אין כו'. כמ"ש ר"ם כל"ם: [ב] שאפילו כו'. [illegible] [ג] ואפילו אם [illegible]

[illegible]

רלב [א] יש נדרים כו'. [illegible]

גליון רש"א

סימן רלב

דין נדרי זרוזין והבאי ושגגות ואונסין. [illegible]

כיון שהנדר נפל לגבי אחד נפל לגבי שני הואיל ונקרא נדר אחד לשניהם. (ב"י בשם הר"ן בשם ירושלמי):

ג [ס] ס המזמין את חבירו שיאכל עמו (ג) ומסרב ומדירו אם אינו אוכל עמו ע או שאומר לו קונם שאני נהנה לך אם אין אתה מתארח עמי ואוכל פת חמה ושותה כוס של צונן וזה מסרב הרי זה נדר של זרוז יאבל אם זימן ראובן לשמעון לאכול עמו והיו מזמינים אותו גם במקום אחר וחפץ לאכול יותר עם ראובן ואומר לו (ו) הדירני מנכסיך אם לא אוכל עמך כדי שלא יפצירו בי במקום אחר הרי זה נדר גמור:

הגה [ע] ואין למידין מדיני נדרי זרוזין למקום אחר שאין לך בהם אלא מה שאמרו חכמים. (ב"י בשם רבי' ירוחם):

ד ז יא נדרי הבאי כיצד כגון שאמר [י] קונם ככר זה עלי אם לא ראיתי (ו) (ג) כיוצאי מצרים (או) אם לא ראיתי נחש (ח) כקורת בית הבד [יא] יב או חומה גבוהה לשמים (אינו נדר) שכן דרך העולם להפליג ולא כיון לשם נדר [יב] (ואם מעמיד דבריו שאומר שכיון לשם נדר הוי נדר) (מהר"ו סי' ל"ג וכן משמע לקמן בטור סימן רל"ט גבי שבועה):

ה [יג] יג אמר קונם ח כל פירות שבעולם עלי (ו) אינו נדר כיון שאי אפשר לו לחיות בלא כל הפירות הוי ליה נדר שוא וכן אם אמר קונם כל פירות שבעולם עלי יד אם לא עשיתי דבר פלוני ט אינו נדר:

אבל

טורי זהב

מסלע והלה אומר בכ"ל משקל נדר הוא או זירוזין הוא הלא והלה אומר פירושו או הלה אומר דנחד מינייהו קני וכו' מ"מ פטור והמ"ע וכתב הר"ן ה"ל כאומר שאיני פוחת לך מן סלע פרוטה והלוקח אומר קונם שאיני מוסיף לך על שקל פחות פרוטה דאיכא למימר כיון דכתיב כולי האי לדיוקא כדי הוי ליבעי לאדרבא א"ל שפי מסלע שא"ל שלא יפחות מהאי דינרין וא"ל איזך שלא יתן לו יותר מדינר כיון דעלמא כולי האי כדרך הוא עכ"ל ודברי הרא"ש הם משמע כלשון הפי אבל מדברי הטור והש"ע כלשון כלשון הרא"ש שהרי כתבו מעט פחות משקל ופשוט שמעות אותו מעט לא מקרי הקפדה כולי האי אלא ע"כ כלשון הרא"ש והטעם כיון שאומר לשון המורה על הקפדה בדוקא ופי' מסתבר הוא דהכי מלינו גם בחיוב סימן פ"ג סעיף א' שכתב שם ואפילו דקדק בחשבונו לנכות פחות משוה פרוטה לא אמרינן כיון שדקדק כל כך קוטנא אזיל עכ"ל והטעם שם דקא מערים לומר כן שלאמינו לו שדייכים ומספקא לן לגמרא גם בנדר בלשון זה אם נאמר דכל זה היה מן הירוה שהרי יעבור שדוקא קאמר או לא אבל בלשון הכי הוא תמוה מה לי בשהם מחולקים תחילה בשקל אחד או ביותר קצת על כן העיקר כפי' הרא"ש כנ"ל: (ו) הדירני מנכסי' וכן אם שמעון עצמו נדר שיאכל עם ראובן דלא הוי בזה זירוזין: (ז) כיוצאי מצרים בגמרא ובטור כתוב אם לא ראיתי בדרך הזה כיוצאי מצרים וכתב דמוכחא לגירסא כן מדפריך בגמ' על קורת בית הבד והא הוא בשבור מלכא כמו שמעתיק בסמוך ולא פריך על כיוצאי מצרים והא אפשר שראה כן דהא איתא בא"ח סי' רכ"ד ס"י הרואה ששים רבוא מישראל ביחד וכו' אלא על כרחך לומר דעם שהוא אומר בדרך הזה היינו שמופלג הוא שלא היו שם ס' רבוא באותו דרך אבל לגירסא דכאן קשה מגמרא שזכרנו: (ח) כקורת בית הבד בגמרא פריך ולא והא הוא חזיא ביומי שבור מלכא רמו עלים תליסר אכותי חבן ובלע יתהון לגמל מאלל בטירוף מגבו קאמרינן כמו קורת בית הבד ויש בזה הרבה פירושי' מה קרי לה טירוף אלא דקשה למה לא כתב הטור ג"כ דמיירי בטירוף וכן הרא"ש בפסקיו לא הביא הך טירוף וכולם דקך מפרשים בגמרא דלא אמר הנודר בפירוש שראה כמו טירוף בגבו אלא ה"ק מאלל דכונת הנודר בזה שאומר כמו כקורת בית הבד לענין טירוף קא מכוין בזה וזה מוכח מלי' הגמרא שאמר טירוף מגבו קאמרינן ולא אמר הכא במאי עסקינן דאמר כמו טירוף מגבו אלא ודאי כמו שכתבתי על כן פסק הטור לקולא (ד) דדי באמירת כמו כקורת בית הבד לחוד שהנדר כלל בזה שאמר כקורת בית הבד גדלות ומה שבלאי הגהה במתניתין הוא דקמשמע לן מילתא אגב אורחיה לענין מקח וממכר כדמסיק שם בגמרא כן נלאה לי לדעת הטור ולענין הלכה קיימא לן כר"ן דאפילו הכה הבהר במידי דלאו גחמי אלא שקר ומחלנו בעיני כל העולם שהבהר מוהר דם לא נתכוין לאיסור דלא אשכחן מאן דפליג בפירוש על הר"ן (ה) ולפי זה אפי' לא ראה שום כתם מותר וכלאה לי דגם הר"ן מודה דאם לא ראה רבוי עם כלל דאיסור דדוקא גבי כתם טירוף מגבו דידוע שלותי' כלל לפי דעת הר"ן על כן בעשה הנדר אין מקום לדבריו

שפתי כהן

לכם מן הסלע והיה בדעתו לאחד מהם לנדר גמור כו': ז נדרי הבאי כו' כתב הר"ן דב' מילי נדרי הבאי הן חד דש"ך בית גוזמא דהיינו כיוצאי מצרים וחד דלא ש"ך בית גוזמא כמו נחש ש"ס בו נקיים בגבו כקורת בית הבד ומותר גם כן מטעמא דלמודיק לדעתיה שלא לאסור נתכוין שהרי כן לא ה"ל להוציא איסורו בהבאי שא"א אלא נתכוין לומר דברי הבאי וכ"ל שהתולה איסור פירות בדבר ש"ס בו גוזמא (כלומר לאפוקי בדבר דלא ש"ך בית גוזמא דאפילו ודאי ליתא מותר דהיינו הבאי הוא) כגון דאמר יאסרו פירות עולם עלי בשבועה או בקונם אם לא ראיתי בדרך כיוצאי מצרים ולא ראה כ"כ אנשים שיהא ראוי לומר מהם דרך גוזמא כיוצאי מצרים הפירות אסורים עליו עכ"ל וכב"י ואיני יודע לעמוק דעתו דלאו קלנה יש לדבר הא יש אדם שבשילאה מאה אנשים ואומר דרך גוזמא שהם כיוצאי מצרים וכן משמע ממתני' בתוספתא דנדרים פ"ב נדרי הבאי אם לא מכיתי על פסח שאלים שלו סוקלא י' ליטרין אם לא שתיתי יין שטוב הוא דינר זהב עכ"ל ולקיימו דס"ך הר"ן דוקא בשראה אנשים רבים ובא להחזיק דבריו לומר עם רב ראיתי כיוצאי מצרים כיון שראוי לומר גוזמא על עם רב אמרינן לגוזמא נתכוין אבל אם לא ראה עם רב אין סומכו על גוזמא אלא על האמת נתכוין שיהא פירותיו אסורים ומתוספתא אין ראיה דהתם נמי דרך גוזמא הוא שאומר על אלים בבדים מכיתי ומגזם שהיה משקלם י' ליטרין וכן יין טוב שתיתי ומשבח בשלא ראה כן מתי מקשר דבכה"ג לא ש"ך גוזמא וכן משמע ממה שמקיים הר"ן וכן תנן בנדרים דנדרי הבאי מותרים באומר אם לא ראיתי בדרך זה כיוצאי מצרים דוקא כשראה מנין רב של אנשים שאפשר לומר עליהם דרך גוזמא כיוצאי מצרים דאי לאו הכי קושטא קאמר ורא"י שיהא הפירות אסורים עכ"ל: ח כל פירות כו' כתוב בתשובת מיימוני סימן כ"ה דאף על גב דאמרינן הנודר מפירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר בגדיים וטלאים (כדלעיל סימן רי"ז סעיף כ"ג) מכל מקום כשאומר כל פירות שבעולם עלי אסור בכולן דהא חשיב פ"ג דשבועות שבועת שוא כשאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי בשבועה כו' ועוד דיכול להיות שכל דבר הגדל בעולם הוי בכלל פירות שבעולם כגון דגים ופשתן וקנבוס למר ומשי ועלים וכמה דברים המולדים וגדלים זה מזה ובהמה וכמה דברים נקראים פרי מפרי וגידולי קרקע עד כאן לשונו ומשמע דל"ד אמר פירות שבעולם (ז) אלא הכל תלוי במלת כל וכן משמע מהכלאים שהביא משבועות דלא כדמשמע לכאורה בגמ' שתלוי במה שאומר פירות שבעולם (ח) אף שלא אמר כל וכתב הב"ח ואיכא לתמוה דזה סותר מה שכתב בסוף סימן קצ"ו (סעיף ל"ח) דבשום וכלים לא הוי בכלל פירות והלא בשות וכלים אינן אלא ומלמר ופשתן וקנבוס ומשי ולמקלת משמאות דנרכי לגם עלים קשה כמו עלים עכ"ל ולא ידענא מאי קשיא דהא התם לא קאמר כל וכן מחלק בפרישה ועיין רי"ז ס"ק ל': ט אינו נדר ולא אומר שבדעתו היה על יום או יומי כאומן דאמן הכי שולאי דעתו לכך ומאחר שא"א לקיים נדרו ואולי בשבועה דכאמן דאם לא היה בלבו היה נשבע לשוא אבל באמר עליו

באר הגולה

ס משנה שם דף כ"ג ע"ב וכמשנה שם בגמרא
ע גרייתא שם דף כ"ד ע"א
י שם בגמרא ומייתי לדיוק לגמרא וכפי' הרא"ש שם (ולא כפי' לדעת הרא"ש)
יא משנה שם ע"ב ופי' הבאי בגמרא וספר יהר
יב לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות שבועות
יג טור בשם ר"ת וכ"כ הרא"ש בתשו' בפסקיו בפ"ג דשבועות וכתב בתשובות מיימוני בסוף ספר הפלאה דיכול להיות דכל דבר הגדל בעולם הוי בכלל פירות העולם כגון דגים ופשתן וקנבוס ולמר ומשי ועלים וכמה דברים הנולדים וגדלים זה מזה וכו'
יד בדברי המרדכי בפרק ב' דשבועות וסמ"ג:

גליון רש"א

סעיף ג' בהגה. ואין למדין מדיני נדרי זרוזין. עי' ס' בינת ונדרים סי"א בי"ד כלל ג' סי' ב' ופי' ג':

חידושי רע"ק

(דל"נ פ"ג) דמ"מ פותחין לו פתח לומר אלו היית יודע שהלוקח לא יתן סלע כלום היית נודר. ואם אמר לא, מתירין אותו. ע' לעיל (סי' רכ"ח סכ"ז):

סעי' ג'. (ג) ומסרב ומדירו. וכ' הר"ן (דל"ג ע"ב) דאין אנו מכירין קפידה כ"כ שידירנו בשביל כך [illegible] רק זירוז בעלמא. [illegible] לעיל (סי' רכ"ח) שמדירו במקום [illegible]:

סעיף ד'. (ג) כיוצאי מצרים. [illegible]:

ביאור הגר"א

[ס] המזמין כו' או כו'. שם כ"ד ב' הלכה כרבנן [illegible]: [ע] ואין למידין כו'. [illegible]: [י] קונם ככר כו'. [illegible]: [יא] או חומה כו': [יב] ואם מעמיד כו'. [illegible]: [יג] אמר קונם כו'. [illegible]

ט"ז ס"ק ח'. (ד) דדי באמירת כמו. קשה לי לפ"ז [illegible]

באה"ד. (ה) ולפ"ז אפי' לא ראה שום כתם. [illegible]

סעיף ה'. (ו) אינו נדר. [illegible]

ש"ך ס"ק ח'. (ז) אלא הכל תלוי במלת כל. [illegible]

באה"ד. (ח) אף שלא אמר כל. [illegible]

עליו רק ומקלם פירוש ליטו כאומן אם לא בתנאם לקוץ מקוץ ר"ד ס"ק ס"ז ועיל"ק סימן רי"ז: י לבד אם אומר כי ולא"ת עמה לותו דבר פלוני יש לתקוף כיון שיטול להיות אלא היה עובר התנאי ויהו הטוב כתב (ט) דלא"ט בבא"ב טוי כדר טוש וכיב הנאים ליים התדיר בעם וכלקח דניים הרב רים מוקלן קלי גם ע"ז וע"ע מלאם דים להחזיר דכן נ"ב דעת התוס' פרק התדיר ליים קף ע"ח בהקונט"ם וכן כתב הגי"א ומהכריים עם בעם כי: יא ים מילקן דהוי כדר טוש לבד אם אומר מן ובמבר לא הוי כדר טוש דבמר ע"ב בעמ דעתו על אדם ר"ת אבל בעמר ובגיבם ומלב תנרי ע"י ומ"ע בי"ד ובי"ב בעיל סי' ר"ם ס"ק ל"ה לדעת הרי"ף והאחרוני ומלאם דכים אם אומר מן ובדגן דלא הוי כדר טוש כיון דדגן כולל הוא כדר טוש ומוכיח כלעיל סימן ר"ם ס"ק וכן ומקוע בעיל ס' ר"ם ס"ב ס"ק: יב לו אם לוכל כי בעיל סימן ל"ט: יג מבגבה כיצי כי בעיל ס"ק י"ו: יד ויעוש חל הכדר בעיל ס"ק ע"י: טו וכן האומר כי ומקוע מני דוקא ומעמה' דבמת אדים פלוני אם ואחיב ככר אדים אם וכן ומקוע במחריים אם ועיין שוד בקוץ ס"ק ל"ט ומדלי מבגי: יז לעים אלא אדם כי דכיון שהוא ומועמא בעיקר הכדר אלא היה דעתו ומוגלם על לחיו וכל ס"ק בעיקר הכדר מעות לין פיו וגבו אוים וגבל ומלגלו ומ"ם בקיבם לחתי בעין אומר בעיהם בבגבה מבגבה לת כיצי דלי"ב לעים אם' דעתו מבגבל כך ע"ע כיון מלבדיל תקוח עשות בעיקר הכדר. הרי"ן: יח כשהחליף את הכדר ע"י כיון מלבדיל תקוח מוכיח כח הכדר ע"י כיון מלבדיל תקוח ולא מעויל אלא קף דכשהקדש לגיהם ולקח את הקדש וחזו ואמר אומר כי: יט אם ראה מרחוק אנשים איכיון פירותיו ולא הבירם ואמר הרי הם עליכם בקרבן ובשקרב אליהם ראה שהם אביו או אחיו שלא היה רוצה לאסרם עליהם אינו נדר יו (יג) [יד] אע"פ שלא פירש כיון שהרבר מוכיח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ואחיו יפ ואפי' נמצאו עמהם זרים רבים שבשל הנדר אצל אביו ואחיו בשל גם אצל אחרים: ח [יט] ישבטה רבים אמורים יז (יח) כשהחליף את דבריו שאמר תחילה כולכם אסורים ולבסוף אמר אלו הייתי יודע שאבא בניכם הייתי אומר פלוני ואלמוני

הגה יז [יח] מבל לם אמר (ט) בלשון מחיר לם לעשה דבר פלוני יתקנו כל פירות עלי י"ל דמקור (ב"י בשם קוב"ע ותו' פ' המדיר ריש קף ע"ח והב"ח ומהרי"ם) [טו] וכן לם אקר עליו כל פירות מון מסטין י"ל דהוי נדר (קמ"ע ומרדכי פרק נ' דשבועות) יא וים מילקן. (מסגיא מיימוני פוף פ' נדרים):

ו טו נדרי שנגוה כיצר אמר קונם עלי כבר זה אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאבל ושתה יב [יז] או אם אוכל ואשתה ושבח ואכל ושתה כיון שהוא שינג בשעת הוצאה הנדר מפיו או בשעה שיש לה לחזל ואם היה יודע שהוא כן לא היה נודר אינו נדר וכן אם אמר קונם אשתי נהנית לי יג (י) שנגבה כיסי או שהכתה בני (י) ונמצא שלא נגבה ושלא הכתה [יח] יו וכן אם אמר קונם שאיני נושא פלונית שהיא בעורה והיתה יפה בשעת הנדר שאם היה יודע שהיא נאה לא היה נודר אבל אם היתה (יא) בעורה יד ויפוה חל הנדר:

הגה טו (יב) וכן האומר לם היה פלוני אבל זה הבבר אחן אלף זוז לצדקה וכיה אם פעור לכיו כדר בשוגג. (מהריו בדיעים ושלטת פימן ל"ם):

ז יז וכן אם ראה מרחוק אנשים איכיון פירותיו ולא הבירם ואמר הרי הם עליכם בקרבן ובשקרב אליהם ראה שהם אביו או אחיו שלא היה רוצה לאסרם עליהם אינו נדר יו (יג) [יד] אע"פ שלא פירש כיון שהרבר מוכיח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ואחיו יפ ואפי' נמצאו עמהם זרים רבים שבשל הנדר אצל אביו ואחיו בשל גם אצל אחרים: ח [יט] ישבטה רבים אמורים יז (יח) כשהחליף את דבריו שאמר תחילה כולכם אסורים ולבסוף אמר אלו הייתי יודע שאבא בניכם הייתי אומר פלוני ואלמוני

הגה יז [יח] מבל לם אמר (ט) בלשון מחיר לם לעשה דבר פלוני יתקנו כל פירות עלי י"ל דמקור (ב"י בשם קוב"ע ותו' פ' המדיר ריש קף ע"ח והב"ח ומהרי"ם) [טו] וכן לם אקר עליו כל פירות מון מסטין י"ל דהוי נדר (קמ"ע ומרדכי פרק נ' דשבועות) יא וים מילקן. (מסגיא מיימוני פוף פ' נדרים):

ו טו נדרי שנגוה כיצר אמר קונם עלי כבר זה אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאבל ושתה יב [יז] או אם אוכל ואשתה ושבח ואכל ושתה כיון שהוא שינג בשעת הוצאה הנדר מפיו או בשעה שיש לה לחזל ואם היה יודע שהוא כן לא היה נודר אינו נדר וכן אם אמר קונם אשתי נהנית לי יג (י) שנגבה כיסי או שהכתה בני (י) ונמצא שלא נגבה ושלא הכתה [יח] יו וכן אם אמר קונם שאיני נושא פלונית שהיא בעורה והיתה יפה בשעת הנדר שאם היה יודע שהיא נאה לא היה נודר אבל אם היתה (יא) בעורה יד ויפוה חל הנדר:

הגה טו (יב) וכן האומר לם היה פלוני אבל זה הבבר אחן אלף זוז לצדקה וכיה אם פעור לכיו כדר בשוגג. (מהריו בדיעים ושלטת פימן ל"ם):

ז יז וכן אם ראה מרחוק אנשים איכיון פירותיו ולא הבירם ואמר הרי הם עליכם בקרבן ובשקרב אליהם ראה שהם אביו או אחיו שלא היה רוצה לאסרם עליהם אינו נדר יו (יג) [יד] אע"פ שלא פירש כיון שהרבר מוכיח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ואחיו יפ ואפי' נמצאו עמהם זרים רבים שבשל הנדר אצל אביו ואחיו בשל גם אצל אחרים: ח [יט] ישבטה רבים אמורים יז (יח) כשהחליף את דבריו שאמר תחילה כולכם אסורים ולבסוף אמר אלו הייתי יודע שאבא בניכם הייתי אומר פלוני ואלמוני

חדושי רע"ק

שך ס"ק י'. (ט) דאפי' בכא"ב הוי כדר טוש. נראה פשוט דדוקא בס"ג דגוף הפיקור הוי דבר שאי אפשר לעשר להחקיים אם"ם לף בתנאי בתנאי ס"ל בל"ת להוי טוש. אבל בפיקור בחזר אם לא פיקן ג"י לו אלא לעשות ת' וכל פירות שבעולם יקבר עלי לילך למקום פלוני אל הכדר דמה נפך להתנאי הוי בדבר שא"א להתקיים ע"י הפיקור יכול להתקיים. ובתוספ (שבי כ"ו) לף כ"ב. ול' בפשיטות דגם בזה הוי טוש. ובמ"ל פיכן כן:

סעיף ו'. (י) ומשלח אלא בגבה. ואם מעבידל דבריו ואמר אעבי"ב דעתו כי אלא מהבה מעמו הוי כדר ולריך התבה. ל"ן (קף כ"ב ע"ב) בשם הרשב"א:

סעיף ח'. (יא) כשהחליף את דבריו. וכ' הלב"ח ול"ע דאם שכדר אע"ג דמיכן מי אמרי' דהואר טולו כיון דל"ם כאן התלשה הו דל"ם הואר טולו אלא היכי דמיחלף עכ"ל. הוצה נכי כאן. וע"ע בס"ך לעיל (סי' רכ"ע סק"ו) בשם הריב"ם:

סגיך

ולמואבל הרמ"ם ויכיון ושוי ולא כ"כ בל"ם ול"ע נגמל שהואר כי' ובשכרת לתשובה שכ' הכ"ן בשם ב"י ומשמע דלא ס"ל כהרמ"ם ול"ע:

ביאור הגר"א

ת' מי שבקיון כי' וע' ר"ח שם ל"ם מי שבקיון כי' ובשם מהורן קושיא תום' שם בשבועות ל"ם בשהור ומ"ם בשדיים כ"ב ב' יתקרו פירות כי' דוקא משום גזהה בלא"ם לקור ובא"ם ניהופלתי שם בביאו הרמ"ם שבועות שבת שבועה דביון לקור ומשל"ת סי' כ"ע ס"ב וכ"ם בשל"ת שבועות שבת לקוטי מקושות הגר"ם שם ובשדיים ולשלח שי בגרת כי'. ו"ם כתן שהר קושם כל וכן כי'. וכן פ"ם שם ובשדיים כ"ח ת' שהור יתקרו כי' ב"ב בלא שבועה שבת כי' ב"ב כל ומ"ם כיון לשהר כי' כל פירי כי' ב"ב וכן בשיון ב' כיב תום' שם ל"ם ושולחת ל"ב בל אלא שבועת תום' שם ל"ת שהר ביב כמו בשבועות שם: [יז] אבל שם כי'. כ"ב תום' בשבועות כ"ח ת' ל"ם אלא שכא שכא לקוח שלשים לשהר שיפשר כי' וכ"ב בא"ם שם שכא בהרמ"ם כ' שם לשם בב"ב כי' לא שם. והשהרבי בשבועות משמשת בשבר: [יח] וכן שם כי'. כ"ם בשם"ב ת"ב שבשר בשיבות כי': [יט] שו כי'. ב' כ"ן ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כ] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כא] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כב] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כג] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כד] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כה] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כו] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כז] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כח] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [כט] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'. [ל] בשם"ב כי' ל"ם ל"ם בשבועות כי' ל"ם שלא כי'.

גליון רש"א

ש"ך סעיף ו'. נדרי שנגוה כיצר אמר קונם עלי. בפ' שני שבת ד"ה מי שיקיון דאמרי' בשל כשני שלא כשני דאמרי' דאמרי בשל ומשמע קיים והוא כלה לא בשבתי שלא בשני דאי הוי כדר שהר ובי' ד"ה שלא עליו בפ' בינם ובדיים ד"ה בחדיר כיב בי' כ':

שם בהגה"ה. וכן האומר לם היה פלוני כו' אלף זוז לצדקה. נלה לפשוט שלבעידי מבחים ומשלחו אחיב הולכים בחרך לף אות לוי שהר שבשב כי בן לחיב לקלקל לכתם ואי אף לם בשיכום שבחר בחיקים לוי דומה לאומר אחיים לא ואיל אם לו עשם משוטה כיון לל"ם דשבח יהי ביטל אך יכול להחיל עזי הכם לשבשר הוה כשבם לשהר ולשבשר לרך פשם אחר לשון שוטה שבולה ל"ם מי שהוי ב"ב כי':

ופלוני אסורים ואבא מותר [כ] או כשאמר תחלה כשראם מרחוק ולא הכירם יהו אסורים לזה ולזה ואחר כך (יד) החליף דבריו לומר אלו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא אבל אם בשעת האיסור אומר כולכם אסורים וגם בשעת חרטה אומר הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא כאו שאמר בשעת האיסור יהו אסורים לזה ולזה ובשעת חרטה אומר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר שלא החליף לשון הנדר בין שעת איסור לשעת חרטה לא הותרו האחרים:

ט כא אמר היין עלי קרבן מפני שהוא רע למעים אמרו לו הרי המיושן יפה למעים אמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר [כז] ואפי׳ אמר אילו הייתי יודע (טו) הייתי אומר החדש אסור והישן מותר מותר בישן ובחדש כג אבל אם אמר אילו הייתי יודע הייתי אומר כל היינות אסורים עלי חוץ מן המיושן יח הרי זה מותר במיושן בלבד וכן כל כיוצא בזה:

י [כג] כג נשבע שלא יעשה כך (יז) מפני שהיה סבור שהוא איסור גדול ואח״כ נודע לו שאין בו איסור כל כך לא חלה השבועה כלל כי היתה בטעות:

יא [כג] כלמי שאמר לחבירו שהשר כלל אותו בפשרה שלו ועל ידי כך נשבע לתת לו כך וכך מעות ואיגלאי מילתא שהשר פטרו לזה אין ממש באותה שבועה כיון שהטעהו:

יב (יג) כהנדרי אונסין כיצד יט הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה או שחלה בנו כ או שעכבו נהר כא הרי אלו כב נדרי אונסין:

הגה כג [כד] ואם אירע לו אונס והיה אפשר לסלקו (יז) על ידי ממון הרבה שאין מקרי אונס (ריב״ש סימן קפ״ו) [כה] וכן אם גזר עליו השר שלא לקיים שבועתו ונדרו אפילו

טורי זהב

(יד) החליף דבריו בנדרים דף כ״ו כתן טעם לחילוק זה דליכא איניש דקפדי כשיודעים שאביו ביניהם לומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר ולא נומר כולכם אסורים חוץ מאבא שלא יהיה אביהם בכלל הנדר אפילו רגע דהיינו בכלל כולכם קודם שיסיים חוץ מאבא הוי אבא בכלל וליכא איניש דקפדי לא איכא לומר כשאביו ביניהם דוקא לשון כולכם חוץ מאבא ולא פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר לפי שאי שיאמר פלוני ופלוני כרי הוא כבר שבבסוף יוסיף גם את אביו ולפיכך הוא בוחר לשון כולכם כדי שיאמר אחר כך חוץ מאבא ומשום הכי כל שהוא מחליף בלשונו יש טעם להחליף ומדבר זה שכתב הרין דכשאומר כולכם הוה אביו בכלל לאותה הרגע קודם שיסיים נלמדתי שבנוסחת הברכות שאומר בברכת המזון דהיינו כשאומרים יברך אותם כולם יחד בני ברית ונוסף את שאינן בני ברית שיסתן גם שאינו כן דא״כ הוויין עכו״ם בכלל כולם יחד כל זמן שלא יסיים בני ברית אלא יאמר אותנו בני ברית כולם יחד כן נ״ל: (טו) הייתי אומר החדש אסור כו׳ פי׳ דבזה הוא מחליף לשון הנדר ע״כ הותר כולו ומשא״כ אם אומר הייתי אומר כל היינות אסורות עלי חוץ כו׳ דמעמיד לשון הנדר דמעיקרא אלא שמוסיף עליו חוץ כו׳ כאסר בעלי היינות ועיין מה דקתיק הקודם נום: (יז) מפני שהיה סבור שהוא איסור כו׳ משמע שלא אמר כן בפירוש אלא הוא אומר עכשיו שבשעת הנדר היה סבור כך ותימה על זה מה מהני בזה לא חלה השבועה דומשמע שיהא לא צריך ומאי שלא משיעף ר׳ דבעינן שיאמר בפירוש השבה בנדר דהיינו שבכנה כיסי ה׳ ולא שני שהיה בדעתו כן וכפי מה שכתבתי בסעיף ז׳ וא״כ גם כאן (יג) צריך שיאמר בשעת הנדר שנודר בשביל שהוא סובר שיש בזה איסור אבל אם נודר סתם שלא יעשה דבר פלוני ואח״כ אומר שהיה סבור שהוא איסור צריך היתר דוקא כן כמלה נעיד: (יז) עיי׳ ממון הרבה וכו׳ ז״ל הקשה על זה ממה שכתב רמ״א בא״ח סי׳ תרכ״ו אם יתן כל ממונו קודם שיעבור ולפיכך עקרה כאן מהלכה מידי דהכא לא עבר כלל דאמרינן דעל דעת זה לא נשבע ממון הרבה והכי אלא בנו דהוטיל כאן הם ודאי דלא מועיל

שפתי כהן

לא הייתי נודר כל שכן שהנדר כולו בטל ב״ה וכן משמע בסעיף ט׳ ועי״ל ס״י רכ״ט סק״ד: יח הוא מותר במיושן לבד כיון שלא החליף לשונו דבתחלה אמר ג״כ סתם יין וכל היינות בכלל: יט הדירו חבירו שיאכל אצלו כו׳ ומיירי בענין דלא הוי נדרי זרוזין כדלקמן סעיף ג׳: כ או שעכבו נהר כתב ב״י בשם רבינו ירוחם פי׳ שגדל הנהר ומי שלגים לאונסא (יד) דלא שכיח הוא דאי הוה דבר מצוי הו״ל לאסוקי אדעתיה ולאתנויי ואם לא התנה הוי בכלל הנדר עכ״ל ומביאו ד״מ והכי מוכח בש״ס (דף כ״ז ע״ב) גבי ה״ז דקאמר התם והא מיכן אניס אונסי דמיגלי שאני פירש״י ההוא דפסקי׳ מעברא אונסי דמיגליא הוא דמיוכחן דלא משתכחי בהאי גיסא (טו) ומשני ליה לאסוקי אדעתיה כו׳ וכ״כ הרא״ש שם אבל בדין עכבו נהר דמשמע היינו שגדל הנהר ומי גשמים והפשרת שלגים לאונסא דלא שכיח הוא ולא איבעי ליה לאסוקי אדעתיה עכ״ל ונראה דהיינו באונס דשכיח ולא שכיח הוי אונס לענין נדרים וכן הוא (בתשו׳ הרשב״א סי׳ תשנ״א) דהא בש״ס (וכן בפוסקים) מדמי התם נדרים לממון ובממון קי״ל דהוי אונס וכמ״ש התוס׳ והפוסקים רפ״ק דכתובות ומבואר בח״מ סימן כ״ד ואע״ג דמדברי התוס׳ בנדרים שם לא משמע לכאורה כן היינו לפי מה דמדמי התם בש״ס ממון לגיטין ובגיטין קי״ל דאפילו שכיח ולא שכיח לא הוי אונס כמ״ש בא״ע סי׳ קמ״ד אבל אנן קי״ל כלישנא קמא דרבא דממון לא הוי כגיטין וכמ״ש הפוסקים רפ״ק דכתובות ובפסק מי שאחזו תדע דהא כתבו כל הפוסקים שם דהלא הוי אונס דשכיח ולא שכיח והכא קאמרינן בנדרים דהוא הוא אונס אלא ודאי כדאמרינן ודוק: כא הרי אלו נדרי אונסין ומשמע אפי׳ שלא התנה בשעת הנדר על כל אונס שיולד אמרינן דאדאונס כה״ג לא נדר וזה פשוט ודלא כבהלה ומתשו׳ מבי״ט ח״א סי׳ כ״א דף קי״ב ע״ד: כב נדרי אונסין הי׳ כתוב בתשו׳ מהרי״ט בלאכני סימן פ״ט מי שקבע זמן לפרוע לחבירו לממון פלוני ואם לא יפרענו לא יאכל בבשר ויין ויולד מנכסיו קודם הזמן פטור משבועתו ועי״ש שהאריך (מח) ופשוט הוא: כג ואם אירע לו אונס כו׳ כלומר שהרב ומיירי

שו״ת מהרי״ט

חדושי רע״ק

ט״ז ס״ק י״ז. (יג) צריך שיאמר בשעת. והמהרי״קש כתב דאפשר לומר לשבעת הלין הונה נמ״ז (סק״ג) הוי ג״כ מטעות בעיקר כי לא הי׳ רוצה לאסור עליו דבר המותר ותשי״ב דבגלא״ה אסור לו:

סעיף י״ב. (יג) נדרי אונסי׳ כו׳. עי׳ בנ״י שהביא דברי הריב״ש

ביאור הגר״א

גליון רש״א

יג (כב) ט אף על פי שארבעה נדרים אלו צריכים התרה כט אסור לידור בהם ל אם לא שרוצה לקיים דבריו:

יד הנודר לא [נו] או הנשבע לאנס (כח) לא הוי נדר ולא שבועה לפיכך מ נודרין (כג) להרגים ולמוכסים כמ אם הוא מוכס העומד (כד) בלא צווי המלך כנאו שבא ליטול ממנו יותר מקצבתו יכול לידור [נז] או לישבע כדי ליפטר ממנו ואומר (כה) יאסרו עלי לב [נח] כל פירות שבעולם [נט] אם איני מבית המלך ליפטר מן ההרג או אם אין מה שאני מביא מבית המלך ליפטר מן המכס לג (כו) נ וחושב בלבו יאסרו עלי רק היום אף על פי שמוציא מפיו סתם וקיימא לן דברים שבלב אינם דברים לד גבי אנס שרי [ס] (ובלבד שלא יוציא בפיו דבר שהוא כפירוש נגד מה שבלבו) (בתוספות בנדרים, ובפ' הגוזל בתרא ועוד הרבה פוסקים) נא ואפילו לא בקש ממנו שידור והוא

טורי זהב

יש נדרתי כורים לעיל סי' רי"ח עכ"ל: (כא) ומתן טעם למה כשבע כו' עיין מ"ש ומה נמ"ה סי' ע"ג סעיף ו': (כב) אע"פ שד' נדרים כו' אע"ג דנקט כולהו ד' נדרים מ"מ הא דס"פ שאסור לידור בהם לא ש"ך רק על נ' דהא על נדרי אוכלין לא ש"ך לומר כן דמתחילה כשנדר ודאי לא ידע שיתחי' אח"כ אונס ואח"כ מה איסור ש"ך במה שנדר: (כג) להרגין ולמוכסין במתניתי' קתני עוד אחד דהיינו לחרמין ולא זו אף זו קתני לא מבעיא חרמין אלא אפילו שואלין במלוה ואפילו מוכסין דאין שם גזלן עליו מ"מ נודרין לו כו' והטור והש"ע לא נקטו אלא רבותא שיותר גדולי' דקך לא זו אף זו: (כד) בלא ציווי המלך דאל"כ אין כאן גזל דדינא דמלכותא דינא ולאפוקי יבריח המכס: (כה) יאסרו עלי כל פירות שבעולם אין להקשות הא כתב בסעיף ט' באומר קונם כל פירות שבעולם עלי אינו נדר ואם כן מה לריך כאן לומר בלבו היום וי"ל דמיירי כדר שלא שוא כמ"ש הטור והש"ע שם וכ"כ בפרישה ולע"ג דכתב ב"י בסוף סי' רל"ו דיש דיעות שאין לוקין על נדר שוא איסורא מיהו איכא על כן לריך כאן תיקון שלא יהיה אפילו איסור כלל ודבר פשוט באם חוסר עליו מקצת פירות ולא אמר בלבו היום שחלה השבועה

אבל כשהוא מודה אין נאום כלל ומיהו לית מ"ש כן בכס הי"ה בנקט דהתי"ה לי"ק התם אלא כשנשבע יכול לגרר ולהקביל לב"ד מן הדין הוא טוען לפטור ומתוגע או במתן אומתלי לדבריו אבל כשאינו נותן אומתלי לדבריו אלא טוען נקטם לא נשבעתי ולא לקיים בן לעיים שהתובע מודה שלא נשבע בפניו מ"מ לאסור שנשבע שלא בפניו הולך ודוקם ובוי' אנפשים מתיבה דליסורא ובשהתובע אומר נשבעת בפני לריך לדקדק אפילו בשנותן אומתלא לדבריו אין טענתי' טענה כל זה ומתבאר בת"ה שם ע"ש וכ"כ בד"מ סי' זה ועיין בתשו' ר"ה והמכי סיון ע"ב ובתשו' מבי"ט ח"ה סי' ע' ל"ט דף ח' ובח"ב סיון ר"ו דף קי"ד ע"ג (ב) ועיל סיון רל"ד סכ"ד: כט אסור לידור בהם כו' ואין להקשות בנדרי אוכסים ומאי ס"ל לאיעבד כדכתב בדרישה ע"ש: ל אם לא כו' עיל סיון רי"ג סי"ג: לא או הנשבע כו' כתב ב"י ואע"ג דמתני' לא קתני אלא נדרים בירושלמי קאמר דה"ה בשבועה ותימה והא קתני במתניתין בפלוגתא דב"ש וב"ה שבועה עכ"ל ב"ה ולקיש דמתני' לא קתני אלא שבועה דומיא דנדר דהיינו שאומר שבועה שלא אוכל פירות העולם אם אין אני מבית המלך דהפתח בשבועה דלהתנגע לאו לביקרא קא ומשתבע שהרי יכול לקיים שבועתו והכי משמע ודקתני במתני' בכל נודרים חוץ מבשבועה וב"ה אומרים אף בשבועה דקי מאי נודרים ש"ך לומר בשבועה והכי הנ"ל נודרים אבל לא בשבעים וב"ה אומרים אף נשבעים אלא ודאי כדפירי' והיק בכל נודרים לאסור פירות עליו חוץ מבשבועה אין נודרין לאסור פירות עליו ודוק. אבל בירושלמי מוכח דאפילו בשבועה שנשבע לשקר שרי דקאמר בפ"ד דנדרי' הלכה ד' תני נעי ימיר בנדרים הא בשבועות לא אסכה תני ר' ישמעאל אומר לא תשבעו בשמי לשקר כשבע את להרגין ולחרמים ולמוכסים ע"כ אלמא דאפילו בכה"ג שרי דלא"כ גלא הכי דבי ר' ישמעאל הלא מתני' ה"ה וב"ה אומר אף בשבועה ועוד דקרא דלא תשבעו בשמי לשקר ומשמע דבכה"ג מאי מיירי (סוג מלאתי און לי בתרי י"ט ע"ש) וכ"כ הב"י וסכב לקון דאפילו בשבועה דכשבע גם עבשיו לשקר שרי ע"י שמבטל בלבו: לב כל פירות שבעו"לם כו' ה"נו כשאומר גלי שאין כל פירות העולם בכלל דלא"כ בלא"ה אין הנדר חל כדלעיל ס"ט אלא שאוסר על עלמו פירות האלן ופירות הארץ: לג ומושב בלבו יאסרו עלי רק היום ואם מפרש לו המוכס בפירוש לעולם יחשוב כל זמן שאני בארץ המחוך אם לא יהיה לו לורך או באר תנאי כיולא בזה כ"כ הפוסקים וכ"כ ב"י בשם הרשב"ן שיכול לכוין בלבו שום תנאי כגון אם לא אלך לב"ה היום או השבועה כו': לד גבי אנס שרי אבל בשאר דוכתי דברים שבלב אינן דברים והא דלעיל סיון ר"י בגמר בלבו

שפתי כהן

הכסף ומכח קים ב' מהי"ע בשם הרא"ש וכ"כ הב"י שם: כז אבל אם כבר כרי כתוב בתשו' רשב"א שם ומבואר דהי"ה בהתרו בו ולא משם לומר להם בקבלת התראה ואבל וכ"ש בשאומר אעפ"כ איני נאמן ע"כ וכן הוא ברמב"ם פ"ג מהלכות שבועות דין י"ג וכתב עוד שם וכן אם התרו בו ואמר ומעולם לא נשבעתי לו לא נדרתי על דבר זה ואחר שהעידו עליו שנשבע או נדר אומר כן היה אבל לא היה פי ולבי שוים או תנאי היה בלבי על הנדר אין שומעין לו ולוקי כיולא בדבר אמרו לו אפתך נדרו כו' בדלקי' סיון רל"ד סמ"ב ומיגמא דהוי כאומר לא נשבעתי דכאומר לא פרעתי דמי כמו שנתבאר בח"מ סיון ע"ע ולפי זה אפילו יש עדים כדבריו שהמוכסים אינו כנוס דאדם נאמן על עלמו יותר ממאה עדים: כח או כתב עליו שטר כו' כתוב בסמ"ע סיון ע"ב ס"ק ע"ז וה"ל כתוב בת"ה סיון שכיו אם כתב בכתב ידו שנשבע לשלם לחבירו ואח"כ אומר שלא נשבע אלא שכתב כך אם התובע מודה (יע) פשיטא שאין נאים לשבועה זו כלל ואם אינו מודה לשבן ממון דינו כשטר שטר דלית ביה שבועה וגם דינו וכאלה דאם כתב בכי' שנשבע בפועל לא מהני להתנצל ולומר שלא נשבע והיה אם עדים כ"כ נשטר עכ"ל. וכראה דמיירי אם כתב שנשבע בפועל קאי אסיפא שאין התובע מודה

(כא) ומתן טעם למה אמר שנשבע נאמן וכ"ש אם כאומר שלא נשבע שאין עליו איסור שבועה משום כוונתו. (היא סיון סכ"ו) (°):

כז אבל אם כבר עבר אינו נאמן לפטרו ממלקות (בסיון רכ"ח דף רע"ד ע"א נב"י בשם הרשב"א) וכן מי שהודה בכנים כח או כתב עליו שטר והודה בו שנשבע ואומר אחר כך שלא נשבע

ביאור הגר"א

כ"מ פ' דנדרים שנלב אינן דברים ותו' הכ"מ דה"ק שהוליא בשפתיו בלבם והנ"מ תי' דבגו' מיירי בעיקר וסכה בת"ה וכמש"ם בנדר בתרם כו' ולחים ומקכת כלה סר"ע נשבע ובטל בלבו. אבל המרדכי ריש שבועות כ' דל"ע היה מוליא בשפתיו ועוד תי' דבפין אונס היה וכמ"ב שיכן בע"א. [נו] או הנשבע. ר"ל אפי' לישבע לשקר ממש כמ"ם בירושלמי הוון בעי מימר בנדרים הא בשבועות לא אסכה תני ר"י לא תשבעו בשמי לשקר נשבע את להרגין ולחרמין ולמוכסין ור"ל אף בכה"ג דאל"כ מתני' היא ועמ"ך: [נז] או לישבע. שם: [נח] כל פירות. ע"ל ס"ט דהתום' והרא"ם וס"פ ל"ג כל: [נט] אם איני כו'. מור לפרש להרגין. ופ"ל לזה כמ"ש הרא"ם בפי' שם הכרגין אין מתכוונין אלא לממון כנ"ל נמ"ל נכנ"ם דלאונס נפשות א"ל לבטל בלבו: [ס] ובלבד כו'. ע' ר"ן שם

חדושי רע"ק

ש"ך ס"ק כ"ח. (יט) פשיטא שאין לסום. ע' ת' הרא"ם (ח"א סי' נ"ח בסופו):

באה"ד. (כ) ועל סי' רל"ד סכ"ד. וע' ת' הרמ"א (סי' ת"ט) ות' נ"ח (סכ"ג) ובת' הר"ם גלאנטי (סי' ע"ד וקנ"ג) ובמהרשד"ם (סי' וקי"ח) ובמהרי"ט אלגאזי (סמ"ז וקט"ד) ובמהרי"ט (סכ"ח) ובת' מהרש"ל שנדפסו בס' גית אהרן (ס"ח):

סעיף י"ד. (כא) לא הוי נדר. בתוס' שבועות (דכ"ו ע"ב) כתבו ולאו הוי אמרי' דבאונסי' אפילו הדיבור על דעתו הרי וכו':

שם. (כב) וחושב בלבו. בת' מהרי"ט (ח"ב חא"ע סכ"ב) כתב דמהר"ם דמהני אם ביטל מקודם ואמר כל מה שאדור לאנס זה יהא בטל דאמי דיבור ומבטל דיבור ע"ש. וכ"כ בת' הרדב"ז (סי' ל"ד): ויש

גליון רש"א

סעיף י"ב בהגה. אבל אם כבר עבר אינו נאמן לפטרו ממלקות. משמע לכאורה דלענין אסור נאמן וכן מסתבר כיון דאדם נאמן כאיסורים וכי משום שכבר עבר נפסול דינו ולמ"ם אע"ג דלאו ב"ש לדין שבגה' דין זה יש לדיים שיהיה פסול לעדות כיון דעבר עבירה שיש בה מלקות ...

דגול מרבבה

סימן רלב. (מחבר) סעיף י"ג. אע"פ שארבעה דברים אלו לריכין התרה. ל"ל שארבעה דברים אלו אין לריכים התרה:

(ש"ך) ס"ק ל"א. שוב מלאתי און לי בתרי י"ט ע"ש. בתחילה מבכודו הבי"א ראי' לאסור והפר'

שם. או כתב עליו שטר. ...

שם. והודה בו שנשבע. ...

והוא נודר מעצמו או הוסיף לידור יותר ממה שביקש כגון שאמר לו אמור קונם שתהנה מאשתך אם אינו כדבריך והוא אומר קונם אשתי ובני נהנים לי או שבקש ממנו שידור והוא נשבע אינו כלום שכל מה שעושה אינו עושה אלא מחמת האונס ולחוק דבריו נגד האנס:

הגה [מא] ודוקא כשנשבע לו בפיו אז צריך (כו) לבטל בלבו בלי"ז תנאי ולכך שלא יסתור מה שהוציא בפיו אבל אם הו שלטון שלוו לשחרים על אי"ז דבר שלא כדין אין באותו חרם כלום ואפילו ביטול בלב אינו צריך (הגהות מיי' פ"ב מהל' שבועות בשם הגאונים וכ"כ רבי' ירוחם) [מב] וכל זה לא מיירי אלא כשאפשר לעבור על שבועתו ובלבו שלא יודע לעכו"ם לה אבל אם יודע לעכו"ם אסור מפני חילול השם לו ולכן כשנם לקיים מעבר על שבועתו לנכרי (ר"ע) אף על פי שהיה בדרך אונס (תשו' רא"ש כלל ס' ותשו' רי"ע סי' ע"ט ומהרי"ו סי' ל"ג) לז [מג] מיהו אם הודיע לעכו"ם מיד שאלה מלאכו שהיה לו תנאי בלבו ולכן יעבור על שבועתו ליכא לאיסם הוליד וכיה אונם מתחילה (כך משמע בפ"ב דיומא) ומיהו הכל לפי צורך השעה. (רי"ע). [מד] מלך או שלטון שלוו לישבע להגיד על א' אם בא על הכותית כדי להענישו מיתה מקרי שבועת אונס (כ"ז בשם הרא"ש כלל ח') (כז) (כג) ויש לנשלה בלבם וכן אם לאונן הפקיד ממון ביד שמעון ונזה האלך או השר להחרים על מי שיודע ממון של ראובן אם שמעו"ם רוצה ליקח ממון של ראובן באונס שלא כדין אין החרם כלום וכן יוכל הנפקד לישבע שאין לו משל ראובן (הכל בנ"י בשם תשו' הרא"ש כלל ח' וט') ובלבד (כח) שלא יצא חילול השם בדבר (שם בתשובה) כמו שנתבאר. לח ב' יהודים שהכו זה את זה וגזר השלטון אחר עדות אם יענישו המכה לט יותר מדינו נקרא אונס ואם אינן יכולים להשמט וצריכין להגיד יעידו [מה] וישלמו לניזק נוקו ואל יצילו עצמן בממון הניזקים (פירושי אגודה פ' הגוזל בתרא ושם הג"ה במרדכי בשם מהרי"מ) ועיין לקמן סי' רל"ט עוד מדינים אלו:

טו [מו] לג מי שאנס את חבירו ויסרו במיני יסורים עד שנשבע לתת לו כך וכך מעות מ (כט) אין באותה שבועה או נדר או חרם ממש. מא [מז] (וכל שכן אם קבלו חרם או שבועה עליהם מכח אונס מיתה דאינו כלום). (כן משמע במרדכי פ' הניזקין וכ"כ מהרל"ך בית ,' תשו' י"ז ולא כתשו' מהרי"ו סי' ל"ג ופסקי מהרא"י סי' ע"ג):

יז [מח] לג מי ששידך בתו ונדר לתת עמה סך מעות (ונשבע) ואחר כך נתקלקלו החובות שהיו חייבים לו אם

שפתי כהן

בלבו לאוליא פת חטים והוליא פת שעורים אינו כלום ואם הוליא פת קמח אסור בפת חטים שאין הכא שאין מעות בדבריו שהיו בלבו לומר בפיו לענים ללא מחשב בלבו היום הלכך פיו עדיף דדברים שבלב אינן דברים אבל התם דהוליא פיו הוא טעות דבלבו היה לומר פת חטים הלכך הוליאה פיו ללא כלום הוא דומה הדין גם ומחשבתו תבטל כיון שלא הוליא מחשבתו בשפתיו אלא דבעינן מקלא דאלינן בתר מחשבתו לפי שפיו איננו מכוין את מחשבתו דפת חטים כמו פת שורים. הרא"ש פ' שבועות שתים בשם הרמב"ן ושאר פוסקים: לה אבל אם יודע לעכו"ם כו' כתב מהרש"ל פ' הגוזל בתרא סי' י"ז ומיהו כראה שאם הוליא התנאי בשפתיו בלחש שרי דהכי דאיכא ג"כ חילול השם לא ומעיירין כולי האי מאחר דיש לו אונס גדול ומוכרח לכך ע"ש ומיהו ביטול בשפתיו ל"ע אלא תוך כדי דבור כדאי' בתג"ה ומיימוני בשם סמ"ג ומביאו ב"י וד"מ: לו ולכן כשנם לקיים כו' לטעמים הנ"ל לקמן סעיף ט"ו בהג"ה אבל לגיד דגניתה של הכלל בלא"ה א"ש דכשנם וכן מבואר בפסקי מהרא"י סי' ע"ג וכן נר"ש לקמן ס"ק י' בשם מהרי"ו דשלא לגלות הדבר של החרם כיוא כמו בלקיסו וק"ל: לז מיהו אם הודיע כו' בתשו' מהרי"ו שם משמע בהאי דאפי' בכה"ג אסור מדלא הביא בכה"ג וכן הבין הרב בד"מ דבריו אלא שכתב עליו ולי נראה דליע דהא בהדיא אמרינן בפ' בתרא דיומא (דף פ"ד ע"א) דאם הודיעו שהיה בלבו על עכו"ם בדבר ליכא משום חילול השם ולכן נ"ל דהכל לפי ענין הלכך ולפי ענין האונס עכ"ל. ול"נ דאין ראיה משם דהתם אוקי' דר' יוחנן אשתבע למטרוניתא לאלקא דישראל לא מגליא כפק דלם בפרקא והא אשתבע לה לאלקא דישראל לא מגליא הא לעמו ישראל מגליא והא איכא חילול השם דמגלי לה מעיקרא ע"כ ואלי התם כיון שהלשון בעצמו יש לפרש כן וקיל: לח ב' יהודים שהכו זה את זה וגזר השלטון אחר עדות כו' אין לנס לגזור חרס אלא עלמם בממון חבריהם אם יכולים בקום פנים להשמט וכו' כן הוא לשון האגודה והגמ"י שם: לט יותר מדינו אבל אם יענישו כדינו יכולים להגיד ע"פ התורה כך הוא דעת הרב ועיין בהג"ה ריש הכ"מ: מ אין באותה שבועה כלום אפי' שלא בטל בלבו. שם. וכתוב בתשובת מהרי"ו סי' ל"ג דוקא אכפו ליתן לו סך דבר אבל כשבע לו שלא לגלות דבר של החרם. וכ"ש: מא וכ"ש כו' ול"ע לחקל בגמרא שהוא אונס מגורל דל"ל

טורי זהב

השבועה עליו ולריך היתר ומשמ"כ באוסר כל הפירות דהא"ל היתר בדיעבד: (כו) לבטל בלבו דכך תנ"י כגון שיחשוב כל זה לעשות אם לא אכיח תפילין וכיולא בזה: (כז) ויש לנסלה בלבם לא עמדתי על דעת לנו"א מאי שנא ממ"ש סעיף ע"ו דכל שהוא באונס ישראן וכי"ש באונס מיתה דאין בכדר ומים וא"ל ביטול בלב וגם כ"ן פשוט שאם לא ישמע לגזירת השלטון פ"ש עליו אונס ישראן ומיתה ואין זה דומה לנודר להרגין כו' דהתוכו ומוכח אין הורגין אלא מועפין ממון כמ"ש ב"י בשם הנ"י ממון למכם בדין המכר בסעיף ע"ו וכן משמע בתשו' הרא"ש בזה שהביא ב"י שכתב וז"ל תשובה שזה דומה לנשבע שיאכל מיד ע"כ ופשוט שהשבע לאכול מי"ל אפילו ביטול בלב וגם לא ידענא היאך שייך כאן ביטול בלב הא לריך שלא יחשוב בלבו היפך מה שמוליא בפיו אלא תנאי וזה לא שייך אלא כההיא דבסמוך שאומר יאסרו כל פירות עלי ומחשב היום או בדרך אחר כורים בסמוך אם לא אכיח תפילין אבל זה שנשבע שאינו יודע שפלוני בא על הכותית וכיולא בזה מה תנאי שייך בדבר כיון שבאמת הוא יודע וא"כ יחשוב לבו היפך את פיו ואפשר בזה לומר דבלבו חושב אינני יודע אם בפנים אחר בא עליה אחר שלום המלך לאחרים על שיודע ממון לאובן כי כתב שיבטלו בלבם והוא מדברי ב"י שכתב שכן כ"ל ומדמיהו למודרין להרגין כו' ובאמת לא דמיין מטעם שכתבתי ול"ע: (כח) שלא יצא חילול השם כו' וזהו בכדון זה שהתנאי בממון משא"כ בדין הקודם שיעידו בדבר שיגרום לו מיתה לא מחלקינן בזה:

ומ"ש וגזר השלטון אחר עדות פירוש שיחמו חרם על כל מי שיודע להעיד כן הוא שם באגודה פרק הגוזל [בתרא] (בריש) וז"ל כוללא בשם הר"ש שני יהודים כו' והכך השלטון לגיים ולוה לקהל לגזור חרם אין להם לגזור להציל עלמם בממון אחרים אם יכולים בקום פנים להשמט ואם אינם יכולים יעידו וישלמו לניזק כל הזיקו עכ"ל ולזה נתכוין גם רמ"א בגיים נקרא אונס פירוש שהחרם אינו חל וא"ל להעיד אלא אם יש הכרח להעיד כגון שהכותי יודע שזה יודע עדות שהכהו יעיד וישלם וכראה שאם השלטון אינו פונה להעיד רק ע"י גזירת הקהל בכלל שיודע השר ש"ש ומם מי שיודע עדות או ישלמו הקהל אותו הסיק: (כט) אין באותה שבועה כו' ולפ"ז דבני מדינה להרגין כו' בסעיף י"ד מלרכין דליכא בלבו היום

ביאור הגר"א

שם ד"ה היכי נדר ליתנא כו' כלומר כו': [מא] ודוקא כו' אבל כו'. דדוקא לגבי הוצאת פיו דברים שבלב כו' אבל בתשובת הג"א ומרדכי הכל משמע אף לגבי חרם דוקא שמבטל בלבו ע"ש: [מב] וכ"ז כו' ולכן כו'. כמ"ש בפ' ר"ל ס"ב ע"ש וכן אבל הגאונים כמ"ש וכ"כ הרא"ש בפ' בתרא דכ"ק ס"י וכ"כ בתשובה כלל ס' וכמ"ש למעה: [מג] מיהו כו'. כמ"ש בפ' בתרא דיומא: [מד] מלך כו' ויש לבטל כו' וכן כו' ובלבד כו'. הכל לכתחלה לרווחא דמילתא כמ"ש הג"א שם דמשום אונס הגוף א"ל לבטל כל"ל: [מה] וישלמו לניזק כו'. כמ"ש בב"ק פ' ג' וע' תוס' שם ד"ה [מו] מי כו'. דאפילו תלוהו ויהיב אינו כלום ול"ד לנ"ם בפ' המקין דלגבי אונסים גמר ומקני כיון דקבלי דמי ממור כידם להבנב ולאפוקין הנדרים בשבועה פרש לאונם ור"ל בכה"ג כמ"ש בפ"ג דנדרים מולג כו'. דלא כמ"ש בפ' מהרא"י ומהרי"ו ומלקיהו אין ראיה כמ"ש בפ"ד בסג"ס

חדושי רע"ק

סעיף י"ד בהגה. (כג) ויש לנסלה בלבם. ע' בת' עבה"ג (סי' י'): לקמן

גליון רש"א

סעיף י"ד בהגה. וכן יוכל הנפקד לישבע שאין לו משל לאובן. ובכלל מי שיתן ישב נגרי ...

דגול מרבבה

...

באר הגולה

לג תשובת הרמב"ן ...

נקודות הכסף

...

שו"ת מהרי"ט

...

אם אין לו ממה לפרוע לא חובות ולא קרקעות וחפצים
מב [מו] חוץ מבית דירתו וכלי תשמישו פטור (כד)
ראין לך אונס גדול מזה:

הגה [נ] לאונן ופטון מג הטיו לריס נעיל פתח ונשבעו שניהם להפיל גניסם זה לזה ופפר כך יצא לאונן ונגו ...ן הטיל פמעון פטור ואין לריך להוליך כתו אמריו גם לאונן פטור אם הולך ללאת דמקרי אנוס [נא] וכן אם נשבע הבן ואביו הולך ללאת ואין לבן פרנסה זולת אביו (ב"י בשם ר' ירוחם קף רע"ל ע"ב בשם הרמב"ן סימן רע"מ) ועיין בח"מ סימן ע"ג סעיף ח':

יז לדמי שנשבע שידור במקום חמיו אם לא יעבבנו אונס אם סיבב הוא או אחרים בשבילו איום עליו שלא לילך למקום חמיו אין זה אונס:

הגה (ל) [נב] אשה שנדרה לעולה במליו שלא תגשה לפני ...ותו או לספך (ר"ל כהן בית יוסף ונמוקי יוסף סימן ...) או מי שנדר לעולה איזה דבר (תשובת הרשב"א) אם עשו זה (כה) משום ספלות העולה שלא תטרף דעתו עליו הוי כנדר אונס אבל אם לא עשה כן מפני זה אלא מפני דבר אחר הוי כנדר על דעת חבירו (שם) ועיין לעיל סימן רל"ח:

יח [נג] לא שותפים שגזרו דיינים בכח חרם לקיים מה שנגזר עליהם ואחר מהם מסר מודעא שלא קבל עליו הגבררים אלא כדי שיתאמת מה שחייב לו שהיה ירא שמא יכחיש שהתחיל לומר שאין בידו כלום ואחר שנגזרו הגבררים הראה מודעא זו ואמר שאינו רוצה לקבל אלא מה שידון עליו דיין הקהל בדין תורה (לא) כיון שקבל עליו בחרם מד אסור לו לסתור דינם:

יט [נד] לומי שפירש בשעת נדרו על מה נדר הרי זה (לב) כתולה נדרו באותו דבר ואם לא נתקיים הדבר שנשבע בגללו מותר כגון שאמר שאיני נושא את פלונית (ט) שאביה רע מה ושמעו (לג) שמת (מ) או שעשה תשובה אין צריך התרה דהוי כאלו פירש שנודר על זה התנאי וכיון שנתבטל נתבטל הנדר. (ועי"ל סימן ר"כ סעי"ו בהג"ה):

כ לגועד יש נדר שאין צריך התרה כגון שאמר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אין אתה נוטל ממני כך וכך הרי זה יכול להתיר נדרו שלא על פי חכם שיאמר לו (לד) כלום נדרת אלא לכבדני וזהו כבודי שלא אטול ממך [נה] לםואפילו אין המדיר אומר בפירוש שכך היתה כוונתו מו אלא מן הסתם לגוכן אם אמר לו קונם שאתה נהנה לי אם אין אתה נותן לי כך וכך יש לו היתר בלא שאלת חכם שיאמר לו הרי הוא כאלו קבלתי:

הגה ועיין לעיל סי' רכ"ח סעיף ל"ט מז י"א דוקא בדבר קיום מעשה יכול לומר כאלו עשית אבל בביטול מעשה כגון שיאמר קונם נכסי לך אם תלך למקום פלוני לא יוכל לומר לך והוי לי כאלו לא הלכת (ר"ן בשם רשב"א) וי"א דאין חילוק (ב"י בשם הר"ן פ"ד דנדרים ות"ה סי' ...) ...

טורי זהב

היום שאמרו התם דההורג והמוכר אין מייסרין ומכין את האדם כלל אלא הולה לחטוף עידו הפירות אבל הכא דליכא יקולין והכאות אלא דאם קיבלה בעל השבועה לגמרי ואפילו אומרו על דעת המקים ביה לא מהני כיון כתוב בתשובת הרי"ש נב"י: (ל) אשה שנדרה כו' עיין מה שכתבתי בזה רסי"ל סוף סימן לל"ח: (לא) כיון שקיבל עליו בחרם כו' ... [illegible] ... (לב) כתולה ... [illegible] ... (לג) שמת אינו רלונו לומר ... [illegible] ... (לד) כלום נדרת אלא לכבדני כו' ... [illegible] ...

וסגי"ע

שפתי כהן

... [illegible] ... מב אין ובית דירתו כו' ... [illegible] ... מג ... [illegible] ... מד ... [illegible] ... מה ... [illegible] ... מו ... [illegible] ...

דכי אמר שאביה רע כל זמן שהוא רע קאמר כ"כ ב"י לעיל בשם הריב"ש בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן ... אלא מן הסתם אבל אם המדיר אומר לא כי אלא לכבודי נתכוונתי כדי שאתכבד שתקבל מתנה אסור הר"ן בשם הירושלמי וכן כ"ל דעת הפוסקים שלא הזכיר אלא בסתם וזלא כב"י: מז י"א דוקא כו' עיין לקמן סימן רכ"ח סעיף י"א:

ובודקים

ביאור הגר"א

ס"ל נהג"ה מהא דפ"ג דנדרים: [מה] חוץ כו'. דאפילו עני המתפרנס מן הלדקה א"ל למכור כמ"ש בסוף פאה: [נ] לאונן כו' שמעון פטור כו'. דלדעתא דהכי לא נשבע קפידא הוא כמ"ש בקדושין ל' א' האומר ... [illegible] ... [נא] וכן אם נשבע כו'. דאונס ממון אונס כנ"ל ס"ל נהג"ה שם: [נב] אשה שנדרה כו' אם עשו כו'. ... [illegible] ... [נג] שותפין כו'. עמ"ך: [נד] מי שפירש כו'. כתב הרא"ש דהלכה כר"א דלר' אליעזר. ... [illegible] ... [נה] ואפילו אין המדיר כו'. ע' ר"ן כ"ד א' ד"ה כלום כו' ואמרינן בירושלמי כו':

חדושי רע"ק

סעיף י"ז. (כד) דאין לך אונס גדול מזה. ע' ת' הרא"ש אלפסין (סי' פ"ו) ות' מהרל"מ ססון (סי' פ"א):
סעיף י"ז בהג"ה. (כה) משום הפלגת העולם. ע' ס"ע אה"ע (סי' נ' ס"י בהג"ה):
סעיף י"ט. (כו) שאביה רע. ע' מהרימ"ט (ח"ב סיו"ד סי' מ"ט):
שם. (כז) או שעשה תשובה. ואם חזר לקלקולו ע' רמב"ם (פ"ח ה"ג מהלכות נדרים) וע' לעיל (סי' רכ"ז ס"ה):

ועל

גליון רש"א

ש"ע סעיף י"ז. אם לא יעכבנו אונס אם סיבב הוא. ע' מהרי"ט ח"א סי' כ"א וע' במוסף ... [illegible] ...
שם בהגה. שלא תטרף דעתו עליו הוי כנדר אונס. ... [illegible] ...
ש"ך ס"ק מ"ד. ... [illegible] ...

*

באר הגולה

לר בתשובות להרמב"ן סי' ... [illegible] ...

נקודות הכסף

ס"ק ל"ד. ... [illegible] ...

שו"ת מהרש"א

... [illegible] ...

רלג עונות נדרים לזכר ולנקבה. ובו סעיף אחד:

א [א] לקטן בן י"ב שנה ויום אחד וקטנה בת י"א שנה ויום א' אם יודעים לשם טי נדרו ונשבע נדריהם נדר ושבועתם שבועה [ב] ג אף על פי שלא הביאו ב' שערות א ובודקין שנה י"ג לזכר ושנה י"ב לנקיבה וקודם שיש י"ב לזכר ויא לנקיבה אפי' יודעים לשם טי נדרים אינו נדר:

כגס [ג] ונועדים נסם ומכין לומן שלא ילמדו לשוסם בנדרים ושבועות ולם כוח דבר קטן וקלן ולין בו ערמי עסם לוומרים לסם שיעמדו בנדרם ושבועתם כדי שלא יהיו עלמם. (רמב"ם פי"ב מהלכות שבועות סמיג וכל כו):

ב [ד] ג ומי"ג ויום אחד ואילך לזכר ומי"ב ויום אחד לנקיבה אף על פי שאין יודעים לשם מי נדרים נדריהם נדר:

רלד מתי האב והבעל מפירין ומתי מפירין שניהם יחד. ובו ע"ב סעיפים:

א א האב מפר ב נדרי בתו [ה] כל זמן שהיא קטנה או ג נערה ד אפילו נדרה על דעת רבים ה [ב] ג בוגרה (פי' כשהלקח ענהם עמים עמהם ועם ויום למד לו לם הניחלם מפי שמועות שקיבלו עמהם עד עסם מדעים לסכר כך עלו שקיבלו בוגרת כלומר שלמלא שמר כי מלגוס יוסוקמי של לים שניר נגר נגר) [ג] או נשאת שיב אינו יכול להפר:

ב ד הבעל מפר נדרי אשתו לבדו [ז] משתכנם לחופה ו [ה] עד שתתגרש (א) ורגיע הנט לידה ס היתה מניקה משפיק ז לא יפר לה:

ג ונתן לה נט על הגיאו או לאחר זמן ה לא יפר לה בימים שביניהם:

ד ז שמעה שתת בעלה ונשאת והרי הוא קיים אין בעלה ראשון ושני מפירים נדריה

ט [ו] ובן ח כל מי שנשאת (ב) באיסור כרת:

ה [ז] ט נשאת לאיסורי לאוין או (ג) להייבו עשה י והפר לה בעלה הרי זה יפר [ח] משתחארס [ט] עד שתכנס לחופה אין הבעל מפר לבדו יא אפי' אם הוא (ד)חייב בחזונותיה

רלד (א) והגיע הגט לידם ג' ימים קמפיע לן כיון שהגיע נט לידם לף על פי שעדיין לימם מנוסקם כגון שהמת לה על המת אחר זמן לימו יכול להפר עכשיו וקאם דאמר זה כתוב בהדיא בפניף שלאחר זמן ולכאי לי דקאי לתשפם שלים להחזיר שיעורם בחזן אבל אחר זמן קיים קיים הגיע לימם יכול לומר לא הגיע הגט לידי ולא ידעתי לפרר אלא אחר זמן שעכם כגון מלכי והלוחי בחוך שלשם ידועים וקיימין מופיפין בהם: (ד) לחייבי דוסוקין וקיימין מופיפין בהם: (ה) מיי' בחזונות בעור כחוב בגנרת שלשתם י"ב חודש וכשקשם ומכו לו לחזונם ולשקשם ומכו לחר הקידושין שלשים יום כי אפי שלשתן לעים שלשתם כבר י"ב חודש להכין הכשיעים עיין לקיל סי' שלשים יום לחר הקידושין כחוב בחזן אבל עיקר שיעור כיון שלא שמע בחזונה להפשת ולא נשמע הקידושין וקוקר על פיקם בגוף הדין בחיש ופיקם ולא הלה מפר לבדו על כחוך לא קלי לחנוגת דשמא בחזונה לן לחיים שום זכות שם שלא קלי לחקנה וכעיה שמחלקה ולא הכשים בוגרת שלא לעכין שלין הגט שעשל יכול להפר לה:

קדש

חדושי רע"ק

סימן רל"ג. ש"ך סק"ב. (ה) תפ"ם שלא הניחו נים. כ"כ הרמב"ם. אבל המוס כי דמה לבדי אמרי' נקוני' דגלה (פ"ה ע"ב) לי שלא לייחי נ"ם קטן כוח. תפ"כ דאיתי מהמה כן בפ"ל. ותוכם לדיעל נמלה לקף שלא כניח נ"ם נדרו נדר. וכיינו משום דאיתי' שמת נכרו בדקי"ל בפ"ם תפ"ם (בקב"ם פ"ב). ומה דפרכי' נקוני' לי שלא לייחי נ"ם קטן כוח אבל שלא לאו לייחי ומשמע שלאחר שנ"ם נכרו. ל"ל דמגלה מייחי' שלא נכרו אבל אחר שנכרו ובקדושין אבל נחוך זמנו ל"ם לנכרו. ל"ל דמדקאמר נחמי' נדרן כדר ובקדושין מקשם דהוי ולאי נדר ואם אלכו אלמים לוקי עליו ולא שלא לייחי הוי רק קשם שאת נשוו כמל"ד:

סימן רל"ד. ש"ך סכ"ד. (ה) ועי"ל כי רב"ם. ע' שכנב"ג נשור (סוס ג') ונפ"ל (פ"י מב"ב):

יפמר

ביאור הגר"א

[ט] וכל מנאי שהוא כו'. זה שייך לכפרה המניה דבכל מנאי אף שאינו מעשה ול"ן סם ג' ל"ה ולעניין כלל ח"ם וכל כו':

רלג [א] קטן כו'. ע' תוס' סם ד"ה אלו כו' וכן פסק מהרי' כוהים ורק"ל בפ"ד דיעוות פסק מוהרי' כו': [ב] תפ"ם כו'. ממ"ם ולא היה לו המעונה שבועה כו' ואם לימת ל"ל לנקוק מדיוקא ושמעת דלאחר זמן כו' לנוק שבועה דסת כיפה ג"כ נדאיתי' ואפ"ם אינו כלאחר זמן אבל ג"ם כהרמ"ם אף לאחר י"ג ג"כ אף נדלא הניח דבריו המוכיח דסת בהדיא מהריטב"א שם נוקק מכניה: [ג] ועועדין כו'. ע' בפ"ם ס"ם ומ"ם: [ד] ומי"ל כו'. תפ"ל אלא הניח ל"ם דיעוים. וכן משמע מלשון סוס"ם שכתבו וקאי לחומיל שעים כו' אבל דבים חמיהו עליו וכ"כ כרמ"ן ונחמ' שם ותפ"ל ועי"ם:

רלד [א] כ"ז כו' לו בעדים. מהרי' כפ"ם דבדם ס"ז ח': [ב] בגרה. שם ומהרי' פ"י דעדיים ע' ח': [ג] לו בפלח. מהרי' כפ"ל דכמוכות ס"ם ועפ"ם ס"ו ח' ופסוק בכוסה מקוומת ועיקרם בכפרי ואם סין מביא לאים כו' לא נא כמוכה לחלוק אלא דפשוט אל"ם סביא בנים מביא מביא ומעלה מעיירן נדרים ניפלח אין מביא מעכר כלריה: [ד] ומשכחם לפוסה. מהרי' בפרים ס"ב ג' ופ' כ"ן שם ל"ה עד מחכם כו' ופ"ם בגמרא: [ה] עד מחנרש. מעוד' בחוכה ובדר מלמוה כו': [ו] ובן כל כו'. לפילו בכוכות מניח בחוכפחה ס"ב דיעוות דאין מעיל נדרים: [ז] בפלח כו'. בפרי ובדר אלמוה ובכוסה כו' אל בפלו בחלמוה לזה בפלו קול אלי עליו ובדר אלמוה ובכוסה לפי פחלינו בפלמוה ל"ל בגרוסה ואלוכה ל"ם ל"ל ואם נית לחם לדה מכל מקום. ועפוח כופר אלו ג' הינות לפי פחלינו ול"ל ואלינו אל ל"ל בגן ו"ם בפחרי זעוה בפלח כו' ומ"ל בכל הפרשה לרעות אלמוה ל"ם בגרוסה ואלוכה ל"ם אלמוה ואלוכה ואין אל ל"ל בגן ו"ם בפחרי כפ"ם בפ"ם דיעוות ס"ר פ"ם: [ח] משתחחם כו' אין כו' ולא כו'. ל"ם פ"י דבדים: [ט] עד כו' אפילו כו'. פם ע"ב בחחלה ואפילו

גליון רש"א

סימן רלד. כהי האב הבעל מפרין. לף מזה ניס בפר בבבל ניין דעיד בחדה פ' מכבייס פיה כיד וס' מכבים דו בוסף פלא קל"ב: בעיף א' בובה. בקלא מבא בד בבא פיבים לחביב. לבשם ההלקא פחוקה בי"ד בקף דיב כיל"ד מבעים ובני יעים פבי פובי פובים לפחון ולפחון פבוא יהם בזה פישחל בבים ולא קן הם בבעים בי':

סימן רלג

ל פבוא נדרים קף ניים ע"ב
ג פפלמוות החבמה סם
ג סם ופבבוה:

סימן רלד

ל פבוא נדרים קף ניים ע"ב ופבוש נבמה זוכהי
ג לייעהין לעיל סימן רלג סעיף כ"ד
ב סם ופבבוה
ד לבתן דמוך פוכבוה נדרים קף ע"ב ובתוספים ובי"ד בהקדמים בפ"ח מהלכות נדרים
ה סם ובם פוכבמוות בריימה ג"ין קף ע"ב ע"ב
ו סם ובם פוכבמוות בהריימה הזכרכה
ז פבוא יבמות קף פ"ו ע"ב
ח סם בלמנים כיון דקיימ"ל אחין קדושין קיומי בעלמא הוא ופוכבי בהיימי כ"ל פבוא פלישה דקדושין ופוכבי בהיימי כ"ל אחין קדושין ופוכבי בהיימי כ"ל אחין קדושין בם ופוקים לאחר ופוקך בדעבד כיון בניפואי נלישה
ט פבוא סם בנדרים קף ע"ב ע"ב ובתוספים:

שו"ח מהרי"ט

ובהבה בשבר פחשב ולא הפיב כלל ובתב כולה בדה נבן ובתב לחיב ולא עוד אלא פי בחלה לנשים פהחוק לומלים הלנים זכו' הכי לנו מוהרים לעיים אלא פיהם בקבה בהדיב בנללם בי' זה כמו בפיהם בחדב מוהים אלו אחר אלייהם אלא אהי' נדעתו אהם אים ומהקלאר ולא אחר בקבה בשחת אחם עוד דלם בחבה בשחת אחם אחלבת בחיים לה בקבה ולאו היא הדבר יהוא לנו אלחרו לו בחבה כיכו ובתבתם לה נם נמו ובל דבר זה הרגילה קבשה עליו ובחון בן הדיהם בעים אלא פיהם הי זה בתב בשני בל פיהם דבל אים בנלים לשבר בין לריך לשהם:

והגיא דקנוד דיהיי בתבתי הביהן בי הבדר מוכח בפה אלו יוהיים בקבה עליו לשהם בן הין לשהם בלכך בשהן להבלה לשבר שהיה בנוד בחבלה בחבתי בם יהבוהו אלייהם בל אלין הבניע מבשה לי שהיה בחבי בעוה וכן זה אהיים לה בחוהו בחדיב מוד נלי דשהו אלא שבי לקבל הקבון אחוד עליו בלא אחוים מבה בחיים ובתלך בלכיבה אלבה בחבתם לו דשהו בחבתם מוהים לו דשהבחב ניה אלין הודיעוהו בחבב לה ניה מוד ובתבים הין לריך בהבה הבם דשהל בחבה בשהר ובן הביל אלא פוהי לבל הוא אלריך הבה הבל הבי לה:

במזונותיה ולא האב לבדו מפר יא אלא שניהם מפירים בשותפות יב [ז] יג ואפילו נדרים שהיו עליה (ה) קודם שנתארסה [יח] יד ואם הפר א' בלא שני אינו מפר [יט] וכ"ש חלקו של שני נשאר קלוש והקל איסורו שאין בו מלקות [כ] יו וצריך שישמעו (ו) שניהם ביום א' אבל אם שמע א' היום והפר ושמע השני ביום אחר אינו יכול להפר יג [כא] מ ויש אומרים שכל אחד מפר ביום שמעו אף על פי שלא שמעו ביום אחר. [כב] (ואם נתאלמנה וחזרה לה אב יד אין האב יכול להפר). (רשב"א סימן קס"ו):

ו טו [כג] יז ואם קיים האחד יה אפי' חזר (ז) ונשאל על ההקמה [כד] אינו יכול להפר עם השני:

ז [כה] יח שומרת יבם יז (ח) אין היבם מפר אפילו אין שם אלא יבם אחד יט ואפילו עשה בה מאמר (פי' מקדשה בכסף):

ח [כו] כ הלך האב או שלוחו עם שלוחי הבעל להביאה לו להכניסה לחופה עדיין היא ברשות שניהם להפרה [כז] כ מסרה האב או שלוחיו לשלוחי הבעל יח לא יצאת מרשות האב (ר"ן ותו') [כח] כב וי"א דמכל מקום אין הבעל מפר לה (ט) עד שתכנס לחופה. (טור):

ט [כט] כג נערה מאורסה יט שלא שמעו אביה ובעלה את נדרה עד שבגרה שיצאה מרשות האב אין הארוס (פי' המקדש ולא הנשוי במקום חסר פ"ד כוי בקוד ללמוד תורה) יכול להפר לבדו:

נדרה

ביאור הגר"א

שו"ת מהרי"ט

כד משנה שם דף ע' ע"ב
כה משנה שם דף ע' ע"ב
כו שם בגמרא ותוס' [illegible]
כז לימוד לעיל סעיף [illegible]
כח ברייתא שם דף ע"א
כט [illegible]
ל [illegible]
לא טור [illegible]
לב משנה נדרים דף ע"א:

י [כג] כד נדרה [כד] ושמע אביה והפר חלקו ולא שמע בעלה (י) עד שכנסה כ אינו יכול להפר לכך דרך תלמידי חכמים לומר לה קודם שיכניסנה כל נדרים שנדרת כא (יא) משארסתיך יהו מופרים וכן (ג) יאמר האב לבתו קודם שתצא מביתו כל נדרים שנדרת יהו מופרים:

יא [כה] כה מת הארוס בעודה נערה חוזרת לרשות האב ומפר [כו] כו אפילו מה שנדרה בחיי הארוס ושמע ומת (יב) מפר האב לבדו ביום שמעו [כז] כז ואפילו יש לה יבם [כח] ועשה בה מאמר (ג) מפר האב לבדו [כט] כח ודוקא שמת הארוס קודם שמעו או שמת ביום שמעו ולא קיים הנדר וכן אם הפרו צריך האב לחזור ולהפר אבל אם קיים הנדר קודם שמת כב או שמת אחר יום שמעו אין האב יכול להפר כג (יג) [ל] כט ולהרמב"ם שמע ארוס והפר לה ומת [לא] ואחר כך שמע האב אין האב יכול להפר:

יב כד [לב] ל כנסה כה או לא שמסרה לו האב או שלוחיו לתכניסה ומת בעודה נערה (יד) אינה חוזרת לרשות האב:

יג כו [לג] לג נדרה והיא ארוסה ונתגרשה וחזרה ונתארסה

שפתי כהן

אלא בשותפות וכדלקמן: כ אינו יכול להפר שאין הבעל יכול להפר נדרים שנדרה קודם לכן. טור. כלומר אע"ג דארוס ומפר נדרים שנדרה קודם לכן כדלעיל סעיף ה' היינו משום שמפירים שניהם בשותפות אבל בעל כיון דליתא ברשות אב א"כ אין הבעל יכול להפר לבדו: כא משארסתיך כו' ואע"ג דארוס יכול להפר אפי' בנדרים שנדרה קודם שנתארסה כדלעיל סעיף ה' מ"מ אינו מועיל על התיר אלא לבעל מה שנדרה אחר בנתארסה אבל קודם לכן משמואל הפר לה אביה כיון שהיה בידו להפר לבדו. פרישה. וכ"כ הב"ח ותירץ עוד דדוקא כששמע נדרה יכול הארוס להפר בקודמין משא"כ הכא שלא ידע ולא שמע על איזה דבר נדרה וכן להיש חולקים דלקמן סעיף כ"ה מהכי הפרה לכשישמע א"צ דלא שמע עכשיו והכא בנדרים שנדרה קודם שנתארסה ליתא ע"ש: כב או שמת אחר יום שמעו אין האב יכול להפר כי משמע הא כל שלא מת יכול להפר אפילו אחר יום שמעו. ול"ע דהא אלא לגבות ה"א דלעיל סעיף ה' אבל לא לגבות הרמב"ם שם והרמב"ם אמורינן הכא דבעת אפילו ביום שמעו של בעל א"א יכול להפר ודוק: כג ולהרמב"ם כו' ולא"כ שמע כו' משמע דוקא שמע, הא"כ אבל שמע בחייו אע"פ שלא הפר בחייו יכול להפר א"כ וכ"כ בב"י אלא שא"כ משיק בהפך ובב"ח חזר בו ומחקו ע"ש: כד כנסה היינו שנכנסה כשולחן עמה והכא לב"ע אינה חוזרת לרשות האב גם בנדרים שנדרה אחר מיתת הבעל אלא היא ברשות עצמה: כה או שמסרה לו כו' אינה חוזרת לרשות האב אלא לענין נדרים שנדרה לאחר מיתת הבעל טור והב"י השיג עליו דהא לה"א דלעיל סעיף ה' היינו לענין שאין הבעל יכול להפר אבל כיון שיצאת מרשות האב אין סברא לומר שתחזור עוד לרשותו אפילו לנדרים שנדרה אחר מיתת הבעל ע"כ והב"ח השיג עליו ופסק כדברי הפ"מ פ' נערה שנתפתתה (דף מ"ט ע"א) משמע כהב"י וכן מוכח בתוס' שם בד"ה ולימא ובד"ה היאך ע"ש וגם מפשט דברי רש"י שם משמע דדוקי לכם"ש ומ"מ או שנדרה בדרך ליכנא דברייתא בקנו וי"ל לאפוקי ככנסה לחופה ונדרה אחר מיתת הבעל כמו בדרך הוא. ועוד דבדר אלמנה וגרושה דאמר קרא יקום מיירי בנדרה כשהיא אלמנה וצלם קאי ברייתא דבי ישמעאל והכי מוכח סתם פשט מלתא דרבא דמייתי להיה מנדרים לקבלה ותרומה וקאמר הכא כבר פסקי תנא דבי ישמעאל ע"ש ודוק: כו נדרה והיא ארוסה ונתגרשה חזרה לרשות האב והאב לבדו מפר אפילו נדרים שנדרה

טורי זהב

סכלל כל שלאה מרשותו שעה אחת אין יכול להפר ומפרש בגמרא דאתא לאפוקי דלא נימא הא"ב לשלוחי הבעל שאין הבעל מפר בקודמין ופי' הרא"ש דהיינו אם נדרה ונכנסה והמוסרה שאין הבעל מפר בקודמין עכ"ל משמע מטעם דנכנסה בבית"ס אין יכול להפר אפילו אחר שהמוסרה וכנסה בעלה אבל בלא נימא בבתי"ס מפר מה שנדרה אחר המסירה לשלוחו ועל כן כתב לדעת הטור דק"ל מלך המלה בעלמא אינו מפר אחר המסירה לשלוחיו עד שתכנס לחופה אבל מינו ודאי כתשו הי' מלותו שעה כאחר שתכנס לחופה מפר ביום שמעו אפילו מה שנדרה בין המסירה לכניסה לחופה וא"ן זה נקרא מפר בקודמין כיון שאף אותה שעה הקודמת היתה כלתו אלא שלבתולה לא יפ"ר לה או כן כל להכריע מאחר כבאות כל הפוסקים ק"ל דבמסירה לשלוחיו מהני להפרת נדרים כמ"ש ב"י וכ"כ בפסק הרא"ש שהביא הטור עליו בפ' נערה שנתפתתה דלכל מילי מהני מסירה לשלוחיו חוץ מתרומה: (י) עד שכנסה אינו יכול להפר דבשעה זו יצאה מרשות האב ומונח כשאין בלה ואין הבעל מפר בקודמין: (יא) משארסתיך יהו מופרין אע"ג דגם מה שנדרה קודם האירוסין מפר לה הארוס בשותפות האב לארוס מפר בקודמין כמ"ש בסעיף ב' מ"מ נקט כאן משארסתיך דמשתמע כבר הפר לה האב קודם האירוסין שאז היה הוא לבדו ומפר לה: (יב) מפר האב לבדו דקי"ל דמת הארוס נתרוקן רשותו לאביה משא"כ במת האב או שיצאה מרשותו עי"ז בגרות לא נתרוקן הרשות לבעל כמ"ש בסעיף י': (יג) ולהרמב"ם שמע ארוס כו' דבריו תמוהים לכאורה דזה תלמוד ערוך דנתרוקן רשות לאב ובהדיא כתבו הרמב"ם שם דאם הפר הארוס וגם האב ומת הארוס דהבעל יכול להפר דנתרוקן רשות לאב ואין לומר דזה דוקא בבעל הפר גם הר"ב אבל אם לא שמע עד אחר מיתת הבעל אין יכול להפר דהא ילפינן בגמרא דף ע' דטעם נתרוקן הרשות לאב מהיו תהיה מקים קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה מה קודמי ראשונה דהיינו קודם שנתארסה בתחילה האב מפר לבדו אף קודמי הויה שניה דהיינו לאחר מות הארוס מפר לבדו ומזה כלומר דאף אם לא שמע רק אחר מיתת הבעל דבכל גווני מפר האב וכ"כ הטור בפי' לא מיבעיא מה שנדרה אחר מיתת הבעל אלא אפילו מה שנדרה בחייו דמשמע אפילו לא שמע עד אחר מיתת הבעל והא דהנ"ל לתבוא לכתוב כן בשם הרמב"ם כאן הוא מזה שהעתיק ב"י בשמו. ולומר אני אלו העתיק אותם כהווייתן לא היה כותב כן שז"ל שמע הארוס והפר לה ומת וא"כ שמע האב או ששמע האב והפר לה ומת הבעל קודם ששמע אין האב יכול להפר לבדו נדרים אלו שכבר לארוס דאמן אלא בשותפות ארוס ראשון אם נתארסה בו ביום כמו שכתבנו עכ"ל ומפרש הב"י דלאו אין לה ארוס ראשון אין שום תקנה לאב להפר לה ולעיל כתב דלא כתבינן למעני נ"מ אלא כוונתו כיון דיש לה ארוס שנתארסה בו ביום קם ליה תחת הראשון ואז אין רשות לאב להפר בלי שותפות האחרון כמו שאין לו רשות בלא ראשון אבל באמת אם אין שם ארוס שני שפיר מפר האב לבדו כי או נתוקן רשות הבעל לו ובכל כללו רמב"ם במה שכתבנו בשמו מבלה שאין כ"ן מחלוקת בין רמב"ם לטור כדלעיל כתן: (יד) אינה חוזרת לרשות אב בטור כתוב בזה אלא לענין שתדור אחר מיתת הבעל והוא תמיה מאוד דבכניסה לחופה מתחיל בה פשיטא שיצאה כבר מרשותו לכל דבר כדתנן בהדיא בפרק בתרא דנדרים דמתאלמנה מן הנשואין נדרים קיימין ואפילו למה שכתב ב"י ליישב דעת הטור בתחלה

חדושי רע"ק

סעיף י'. (ג) יאמר האב לבתו קודם. ולדעת היש חולקין לקמן (סכ"ה) צריך שישמע קודם שתצא מביתו. דבעי' דבשעת שמיעה תהי' ברשותו. ובהפרת הבעל לשבר דלאו אם השמיעה תהי' אחר שנכנסה מהני ג"כ. ולא הוי בכלל אין הבעל מיפר בקודמין. כ"כ הר"ן:

סעיף י"א. (ג) מפר האב לבדו. והר"ן מסתפק לאפשר דאפי' בצירוף יבם א"י להפר:

ככ"ל

ביאור הגר"א

[כג] נדרה כו'. מתני' שם משתכנס כו' דע"ג ששהא א"נ כל נדרים שנדרת כו': [כד] ושמע אביה. כן הוקים בגמרא שם לכי שמע וע' ר"ן שם ד"ה אומרים כו': [כה] מת הארוס כו'. מתני' שם ע' א': [כו] אפי' מה כו'. גמ' שם כ': [כז] ואפילו יש לה כו'. טור וע' ר"ן ע"ה א' בד"ה כשם. מיהו משתכנסה כו': [כח] ועשה כו'. כנ"ל ק"ז: [כט] ודוקא כו' אבל כו'. שם שיש דאמרי כו' וע' ר"ן שם ד"ה פ"ש כו': [ל] ולהרמב"ם כו'. שמפרש ומפרש פ"ט מ' הל"נ ס"ט כו' קאי אבל הכבי דקיפא שאין המפר הבעל בין הפר האב א"י האב להפר עוד דמקלם קלים כיון דהפר דהא עיקר הגמ' בהפר הבעל אלא שמ"ט בהפר האב כמ"ש הרא"ש והר"ן וכן שם ע"ה א' פליגי ב"ה וב"ש אי מינו או לא ושם בהפר הבעל אלא דשם מיירי בע"ה כמו"ם ונתארסה אלא דמ"מ לפלוגתייהו גם בהפרת הבעל וח"ש שם ק"מ ב' שמע בעלה והפר לה כו' זו היא ששנינו כו' ולא כיון גם דליפא לימתי אמרו כו' אבל לעת הרא"ש והר"ן שם דהכך בגא לא פליג וע' ר"ן שם ד"ה שמע בעלה כו' זו היא ששנינו כו' ונגמ"ש פ"ש א' ד"ה כן הן כו': [לא] ואח"כ שמע כו'. הא שמע קודם ל"מ הרמב"ם דהוא לישא או ששמע והיפר כו' דבזה ל"מ ב"ה דשם כללינהו גם לא שמע הבעל או שמע ושתק ולכן חילק בקיפא שמע בעלה כו' ומשום פלוגתייהו כנ"ל: [לב] כנסה או כו'. כתובות מ"ח א' וע' גם נתלה לנדרים נמתני' שם פ"ט א' תשע כו' ב' ר"ל המפיל את בתו כו' או נתגרשה כו'. והנה כל הלשונות לא יולדו כאן לפירושם. דלדברי ר"ל מתני' הוא תמוה דקאמר עדיין כו' ובגמרא שם דקאמר זו דברי ר"י ועוד יותר לא נזכר ר"י ובמתני' לא נזכר ר"י ועוד יותר אבל חכמים ותלי ב"ש [illegible]

[illegible]

[illegible]

ונתארסה לארוס זה [נב] או לאחר אביה וארוסה (ט׳) האחרון מפירין לה:

יד [נג] נג כנסה ונדרה **כז** (יו) [נד] ולא שמע הבעל **כח** ונירשה (יז) ואחר כך אירסה אינו יכול להפר אותו נדר משום דאין ארוס מפר אלא בשיתפות האב והכא כיון שהאב אינו יכול להפר לפי שכיון שכנסה יצתה מרשותו (מאלום) נמי אינו יכול להפר:

טו [נה] נה מת האב משנתארסה אין הארוס יכול להפר [נו] נו אפי׳ אם שמעו הארוס והאב יחד והפר

[illegible]

גליון רש״א

[illegible]

ביאור הגר״א

[illegible]

כט (יח) והפר האב קודם שמת [לט] נ"ב אם שמע הארוס והפר לה ל ולא הספיק האב לשמוע עד שמת (יט) אין הארוס יכול להפר חלק האב:

יו [מ] לא שמע אביה והפר לה ולא הספיק הארוס לשמוע עד שמת לא (כ) אין האב יכול להפר חלקו של ארוס לב לא מיבעיא שמת (כא) אחר יום שמיעה אבל אם מת ביום שמיעה חוזר ומפר הכל ביחד לג (כב) [מא] ואם חזרה ונתארסה בו ביום אף על פי שמת הארוס הראשון אחר יום שמיעת האב חוזר ומפר עם הארוס השני (כג) [מב] ויש חולקין בזה לומר שאין האב חוזר ומפר עם הארוס השני:

יז [מג] נדרה והיא ארוסה ומת הארוס בין קודם שמיעה (כד) בין לאחר שמיעה ושמע האב וחזרה ונתארסה בו ביום אפילו כמה פעמים האב והארוס האחרון מפירין נדריה ואם לא שמע האב בו ביום ונתארסה לאחרים ושמע אחר כך אפילו אחר כמה ימים האב והארוס האחרון מפירים ביחד ביום ששמעו:

יח [מד] נדרה והיא ארוסה ושמע אביה לד ולא שמע הארוס ונתגרשה בו ביום ונתארסה לאחר בו ביום אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה שנדרה בפני ארוס ראשון מפני שלא יצאתה לרשות עצמה שעה אחת שעדיין היתה ברשות האב מפני שהיא נערה:

יט [מה] נערה המאורסה שנדרה ולא שמע אביה ולא בעלה ונתגרשה ונתארסה לאחר אפילו לאחר כמה ימים כששמע האב והארוס האחרון מפירין נדרים שנדרה בפני הארוס הראשון הואיל ולא שמע אותם הארוס הראשון:

כ [מו] דהא דאמרינן שחוזרת לרשות האב לבטל מה שנדרה תחת הארוס והוא שמען דוקא כשמת הבעל מן האירוסין אבל אם נירשה לא דמספקא לן אי נירושין כהקמה דמי הלכך אם שמע נדרה ונירשה אין האב יכול להפר לא לבדו ולא בשותפות

שפתי כהן

יכול להפר ובטור לקיים כדמפרש ב"י ושאר אחרונים דהאי כנסה היינו מוסרה ולא נכנסה לחופה אבל להוהגהג דקי"ל מסירה כנשואי' דמי וכמו שנתבאר קס"ח. וכ"ל דליתא נדרים שנדרה עכשיו פשיטא דאין יכול להפר אלא אפי' אותו נדר שנדרה תחתיו לא אמרינן מינו דאי הוה בעי הוה מפר ה"ה יפר כמו עכשיו ודוק: כט והפר האב קודם שמת דכיון דהבעל במיתת האב ילאה מרשות האב אין יכול להפר דאין הארוס מפר אלא בשותפות: ל ולא הספיק האב לשמוע כו' אורחא דמלתא נקט דאי שמע וקיימו הוא מפר אבל אי לא הפר אע"ג דשמע אבים שהארוס הפר בחייו אינו מופר ואינו יכול להפר עכשיו כיון שמת האב לפי שלעולם אינו יכול להפר אלא בשותפות וכ"מ בטור: לא אין האב יכול להפר חלקו דאע"ג דאם לא הפר האב כלל חוזרת לרשות האב וכדלעיל רים י"א כיון דהפר נמי הארוס נגע עפי לפי שנקלש חלק הארוס ואין בו כח להורישו לאב: לב ודוקא שמת אחר יום שמיעה של בעל: לג ואם חזרה כו' כתב הב"ח תימה דהלא להרמב"ם לעיל סעיף ה' לעולם אין יכולים להפר אלא כששניהם שמעו ביום א' ולפי מה שנחלק נדריהם דהתם בחורה ונתארסה באותו לקיים אבל בקונטרס אחרון השיג עליו ע"ש: לד ולא שמע הארוס כו' אבל שמע כוי גירושין כהקמה כדבסמוך

טורי זהב

(יח) והפר האב קודם שמת דכיון שלא נגמרה ההפרה נמי האב נתבטלה גם הפרי הבעל והיה לריך להפר הכל: (יט) אין הארוס יכול להפר דלא נתרוקן רשות האב לבעל וילפינן לה בגזוי מקרא דדוקא במות הבעל ולא הפר נתרוקן רשותו לאב אבל לא איפכא: (כ) אין האב יכול להפר כו' ואע"ג דאמרינן מות הבעל נתרוקן רשותו לאב הכא שאני כיון שכבר הפר האב חלקו קלוש חלק הבעל ואין בו כח להורישו לאב: (כא) אחר יום שמיעה פי' במות הבעל אחר יום שמיעה לאב דאלו ביום שמיעת האב מפניק מה שהפר האב כבר לנאה כלום כיון שבידו עכשיו להפר כולו לא יזיק מה שהתחיל כבר בהפרת נאותו היום דכל ההפרה שבאותו יום נמדא מפניק לה כן נ"ל טעם דין זה והטור כתבו בשם הרמב"ן: (כב) ואם חזרה דין זה כתבו הטור בשם הרמב"ם ה"ל בפרק י"א נערה ארוסה שנדרה ושמע אביה לבדו והפר לה ומת הארוס קודם ששמע ונתארסה בו ביום אפילו לעשרה אביה וארוסה האחרון מפירין נדריה שנדרה בפני ארוס הראשון שמת קודם ששמע עכ"ל ולפי הנראה דמיירי בו ביום קאי על כל מה שלפניו דהיינו שמת גם כן הארוס הראשון בו ביום ששמע האב דאם לא כן הא אף אם הארוס הראשון חי לפניו לא היה יכול להפר כמו שכתב הטור בשמו ריש הסימן ובש"ע סעיף ד' שלריך ששמעו שניהם ביום אחד ואין להקשות א"כ למה לי שיתוף האחרון הלא האב בע"א לבדו הרמב"ן שכתבו בסמוך כראה דהכא שאני כיון שיש ארוס לאחרון לפנינו לריך האב לשתף אותו ומש"ה אם אין שום ארוס לפנינו ביום שמיעת האב כן נ"ל דגם הרמב"ם ס"ל כרמב"ן והטור לא הבין דברי הרמב"ם רק להקשות עליו ולא לאיפלוגי על הרמב"ן וצ"ל כן תימה מאוד מה שכתב כאן בש"ע בדברי הרמב"ם אבים שמת הארוס הראשון אחר יום שמיעת האב כי דלמה יהיה עדיף הארוס השני מן הראשון ובדרישה כתב לתרץ זה וז"ל דשאני הכא כיון שמיד שמת הארוס הראשון קודם שחזרה ונתארסה נתרוקן חלק הבעל לאב ולעיל שהאב לא מלי מפר לה כמו שנתבאר מיהו כיון שנתרוקן לא הוי ליה לאב במקום הארוס בלא שמע עדיין היום יום שמיעה ומש"ה זה כשחוזר ומתארס בו ביום דמלי האב להפר עם הארוס השני דהוי ליה במקום השני יום שמיעה ומש"ה נריכה כשארוס הראשון מי דאין לאב חלק במקום הארוס כלל ונעשה לארוס ולאב יום שמיעה יחד עכ"ל ולא ידעתי התחלה לדבריו דהיאך כתב שנתרוקן בזה חלק הבעל לאב שהוא עלמו לא היה לו זכות כלל כיון שלא שמע ביום ששמע אב היאך יורש לאחר מה שאין לו והיאך יהיה עדיף האחרון ממי שבא מכחו ודי בזה שבינה דאינו במקום הראשון קאי כמו שנכתב בסמוך בשם הר"ן מיהו לא יהיה עדיף ממנו וצ"ע כוונת הש"ע בזה: (כג) ויש חולקין כו' טעמייהו כיון שכבר הוקלש חלק הבעל ע"י הפרת האב מה מועיל הפרת הארוס האחרון. ודעת הראשונה שהוא הרמב"ם ס"ל דהארוס האחרון בכחה דראשון הוא וכאלו הוא קיים ומפר עם האב כ"כ הר"ן: (כד) בין לאחר שמיעה הטור כתב כן וכתב עוד והרמב"ם כתב שאין ארוס האחרון מפר בשותפות אב נדרים שנדרה בפני ארוס הראשון אא"כ לא שמע הראשון קודם שמת אבל אם שמע ומת אין האחרון יכול לבטל ולא נהירא עכ"ל וקושיתו של הטור הוא מדאמר שמואל בדף ע"א על מתניתין דארוס האחרון מפר בשותפות האב דאפילו נדרים שנדרה לארוס אחר דהיינו ששמע אותו ומפר אב ואחרון וכו' תירץ דגם הרמב"ם ס"ל כן והא דנקט הואיל ולא שמע הראשון דהיינו בדין שהעתיק בסמוך סעיף י"ט התם מיירי בגירושין הקמה אבל מיתה לא ילא ידי חובתו מבני זה בהרי גם גבי מיתה כתב הרמב"ם דוקא בלא שמע הראשון כמו שהעתקתי לשונו בסעיף י"ז ומוה"ח ז"ל כתב לפרש דברי הרמב"ם דס"ל שיש חילוק בנדר דאם הפר האב חלקו תחלה דקלש חלק הארוס הראשון בעינן שלא ישמע הראשון אבל בלא הפר האב תחלה אפילו שמע הראשון ומפר האב עם האחרון ולא כתב כן אלא דמוכח ליה להרמב"ם לפלוגי בהכי והו דאדרבה מוכח בפירוש שא"א לומר כן דהא אמר שמואל דקאמר היו תהיה אתי דאחרון קאי במקום ראשון ומש"ה דאפילו כולו נדרים לראשון דהיינו ששמע אפ"ה מפר אב ואחרון ת"ל עליה קרא יתירא הוא וא"כ דהפר האב תחלה לא הוה בכלל קרא דעליה לרבוי שאפי' כולו לראשון מלי מפר ממילא לא היה מוי בכלל הפסוק דהיו תהיה דהא עליה קאי אהיו תהיה וא"כ ממלא לך דיהיה האחרון במקום הראשון כלל אלא ע"כ דישנו בכלל היו תהיה א"כ ישנו גם בכלל רבוי דעליה והוי דבר גרוע. ולע"ד פשוט דהרמב"ם לא פסק כשמואל באמת דילא וטעמו מדאיבעיי' לן בגמרא אי גירושין כמו הקמה או לא ובעיין לא פשיט ומתניתין דארוס האחרון מפר עם האב ואם איתא דגירושין כהקמה היאך מלי אחרון להפר ומלי דקיים הראשון ודחיק דהכא במאי עסקינן שלא שמע הארוס הראשון ומבעי' כמ"ש בספיקא ואם איתא להא דשמואל דמפרש מתני' אפי' בכולו לארוס לראשון דהיינו ששמע הוה הבעיא כפשטה ומתני' וחולה לה הדחים אלא ודאי דלא קי"ל כשמואל בזה וכבר הביא הר"ן דף ע"ב הוכחה זאת להרשב"א דקי"ל דבאמת כפשטה הבעיא ומאה דשמואל והרמב"ן ס"ל דאינה כפשטה וכלוה לדידיה לא קי"ל כשמואל א"כ גם הרמב"ם דפוסק דהבעיא אינה כפשטה כ"ל דלא קי"ל כשמואל וכמו שכתבנו וגם מזה קושיא על דברי הטור כיון שגם הוא ס"ל דהבעיא לא כפשטה למה פסק כשמואל דאפילו נדרים ששמע הראשון מפר האב עם האחרון דהיינו דבריו סותרים זא"ז וכ"ל לדברי שמואל איכא הלכה לענין מה שאמר דבריו על מתני' דהיינו בגירושין דבזה לריך דוקא שלא שמע הארוס

ביאור הגר"א

[לט] וכן אם כו'. לשון ת"כ ונקט לשון הברייתא ולא הספיק ולאו דוקא ולא היה צ"ל אלא והפר האב או שהמיר הבעל לבד כו': [מ] שמע אביה כו'. כפי' הרא"ש והר"ן דנ"ה ל"ש אלא אסיפא לבד אבל הרמב"ם מפרש דפליגי אריפא נמי נפ"א הלכה י"ט ולדידיה לא הספיק דוקא כמו גריפא וכמ"ש בפי"א אבל לדברי הרא"ש והר"ן וש"ס ל"ד וכנ"ל: [מא] ואם חזרה כו'. ע' ר"ן פ"א ה' ל"ם אביה ונעלה כו': [מב] ויש חולקין כו'. כפי' תוס' והרא"ש דגם אריסא פליגי ג"ש והב"ח ג"כ הר"ן שם כ': [מג] נדרה כו' ואם לא כו'. ע"ב ה' א"כ מלי איריה כו' כבלא כו': [מד] נדרה וכו' כו'. שם ת"ש נדרה כו' תנ"ע כו' וח"ש ולא שמע אבל בפ"י אפילו שמע גם הארוס לכן כתב שם ומת ומ"ש וכשמע האב לישנא דגמ' כ"פ: [מה] נערה המאורסה כו'. שם קושית הנ"ע נגלה שמע כו' וק"ל דגם האב לא שמע כמ"ש ובפ"ח אמר שני הכנות באם גרסין בפ"ח וקי"ע לעיל בתשובה: [מו] כמ דאמרינן כו'. בעיא שם ולמוכיח הרא"ש נפסקין וכ"ד הרמב"ן אבל הרשב"א פולק ומ' הר"ן ל"ס ולענין כו':

באר הגולה

לו בס נבריית
לם בריית שם דף ע"ט ע"א ובנ"מ
לפ טור בשם הרמב"ן
ש שם בשם הרמב"ם בפ"א מה"ל מהל
ת נלפינן כשם הב"ח בוסף דמוכל וכו' דף ע"א ע"א ובנכר בנבא קוריא ד"מ פ"א וכ"כ הר"ן בשם מקלת הפוסקים
ת ג"פ קמי נמלקה בו ביום ולא במלקה ביום שלאחריו כיון שלא הפר בו ביום שנתרוקנה הרשות לו קיימה לגדיה
פל טור וכ"כ הר"ן בשם התוספ' דהן דבני ב"מ להרמ' בני קלי ובן פירש הגליון
פנ לשון הטור מפכש שם דף ע"א ע"ב ומקש שם במקום במכנסס איך דנפי לפירקא בין לאחר שמיעה ולאו בגירושין מיכפיה גם אי כהקמה דמי ולא מיפשטא ולמוברת א"כ לא היה האב יכול להפר ולית עמ"ש לעיל בסעיף ד' לדעת הרמב"ם ועיין בפ"ח
פג לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות נדרים דין י"א ונקט ולא שמע משום דנבי לפירקא ונתגרשה ושמעתם שכתבתי נכפי' דלעיל
פד לשון הרמב"ם בס בפ"א דין י"ג ותלמד מדין שלפניו שכיון שלא שמע יכול להפר אפילו לאחר כמה ימים כשישמע
פה לשון הטור פיתא דלכפ"א אי גירושין פיה כהקמה ולייעניין לעיל בסעיף י"ז:

עם ארוס אחר ואפילו עם הראשון נמי לא אפילו החזירה ביום השמיעה אבל אם לא שמע הארוס נדרה ונירשה דינה כמו לא שמע ומת לכל דבר:

כא [מז] אין האב מפר נדרי בתו ולא הבעל נדרי אשתו (ה) מו אלא ביום שמעם [מח] מז ודוקא כל היום ולא מעת לעת [מט] שאם שמע בתחלת הלילה מפר כל הלילה ויום המחרת ואם שמע סמוך לחשיכה אינו מפר אלא עד שתחשך ואם עבר היום ושתק **לה** מח אפילו לא כיון בשתיקתו אלא לצערה אינו יכול להפר מט ואם שתק מפני שאינו יודע שיש ביד הבעל להפר או אפילו יודע נ אלא שנדרה נדר שסבור שאינו יכול להפר כגון שסבור שאינו עינוי נפש יכול להפר אפילו לאחר כמה ימים ולא הויא שתיקתו קיום [נ] ושעת ידיעתו כאלו היא שעת הנדר או יום שמיעה ויפר לה כל אותו היום:

כב [נא] נא נדרה אשתו וקיים לה באחד מלשונות של הקמה וכסבור שאינן לשון הקמה ובו ביום הפר לה (כה) הקמתו הקמה [נב] והוא הדין למי שיודע שיש בידו להפר אותו נדר שנדרה אבל לא ידע שצריך להפר ביום שמעו כיון שעבר יום שמיעה אינו יכול להפר [נג] ואם נשאל על ההקם **לו** הפרתו שהפר הפרה (ס) ואינו צריך לחזור ולהפר:

כג [נד] נב בעל שקיים נדרי אשתו והלכה לפני שלשה הדיוטות והתירו לה מותר:

הגה (כו) [נה] וי״א דאין חכם או ג׳ הדיוטות יכולין להתיר אחר הקמה של בעל (מהרי״ו סי׳ ט״ו ומרדכי פ׳ השותפין בשם ר״י, והגהמ״ר דשבועות בשם ר׳ יונתן) אבל אם לא הפר לה הבעל **לז** והאחרים לא יכול חכם או ג׳ הדיוטות להתיר (מהרי״ק שורש ג׳) וטוב להחמיר לענין אם קיים לה הבעל שישאל הבעל על ההקם ויתיר לה **לח** [נו] ואם אינו ביום שמעו יתיר גם כן **לט** חכם או ג׳ הדיוטות (ת״ה סי׳ רע״ט) וע״ל סעיף מ״ט וכל זה לכתחלה לצאת לסברת המחמירים אבל העיקר כסברא הראשונה דחכם או ג׳ הדיוטות מתירים אחר הקם הבעל כסברא הראשונה. (ו) (כ״ה סברת הגהו׳ מרדכי דשבועות ודשבת ושכ״ה בשם ר״י ורא״ש ב״י בשם רשב״ץ ות״ה):

כד נג מפירין נדרים בשבת **מ** [נז] נד אף על פי שאינם לצורך השבת נה ולא יאמר לה מופר ליכי כמו שאומר בחול [נח] אלא מבטל בלבו **מא** ואומר לה טלי אכלי וטלי ושתי וביוצא בוה. (רמב״ם וטור לקמן סי׳ ס״ו):

כה נו הבעל [נט] (או האב) [ס] יכול להפר (כז) בלא שמיעה אם הוא פקח **מב** אבל אם אינו שומע [סא] והוא מדבר אינו יכול להפר:

הגה [סב] ויש חולקין דאף פקח אינו יכול להפר עד שישמע (הטור והרא״ש והר״ן) **מג** [סג] ומיהו אם הפר ואח״כ שמע הוי הפרה. (ר׳ ירוחם ועמ״ק מ״ג):

טורי זהב

נאסרה לארוס אבל לענין מיתה שפיר קי״ל כותיה אפילו בנדרו (ד) כנ״ל לדעת הטור ול״ע ואין להקשות על מ״ש הרמב״ם שמע ארוס לראשון והפר ומת ואחר כך שמע האב ונתארסה לאחר בו ביום אביה והאחרון מפירין נדריה הרי לא אכפת לן בשמע הראשון התם שאני דכיון ששמע הראשון ועשה את שלו שהפר לא מקרי כלל נדרים שנדרה נארוס לראשון דכאן נשתלק הראשון ועשה את שלו ומשהאי היה שהאב עלמו יפר אחר מיתת הראשון דמתחזקין לו לשות הבעל אלא דכיון שיש עכשיו ארוס אחרון לריך האב לשתף אותו ולא יפיר זולתו משא״כ בנדרו נראשון דהיינו ששמע ושתק דעד מיתתו היתה השתיקה קיום בו ולא הפרו יש לנו לומר כיון שלא הפר הוה כאלו קיים בפירוש ולא יועיל הפרת האחרון במקומו אלא דמהא״ל יליף דמשני מקרא דעל״ס והרמב״ם לא ס״ל כן בדרשה דעל״ס מטעם שכתבו והכל כפון לדעת הרמב״ם וע״כ יש להחמיר להלכה כדעת הרמב״ם דלא מועיל הפרת הארוס האחרון עם האב אלא בלא שמע האחד כנ״ל: (כה) הקמתו הקמה כיון שבעל כל פנים יודע שיש דין נדר ודין הפרה הוה שפיר שמיעה ולא דמי לסיפא דסעיף כ״א שאינו יודע שיש ביד הבעל להפר כו׳: (כו) וי״א דאין חכם כו׳ הטעם דכל אשה איכה נודרת רק על דעת בעלה: (כז) בלא שמיעה אזו דעת לרמב״ם וטעמו כיון שעכ״פ לאוי הוא לשמיעה כמו שאמרו כל הלאוי לבילה כו׳ ע״כ יכול להפר בלא שמיעה שיאמר כל נדרים שנדרת יהיו מופרים ולא שמען ובגוי הוי זה איבעיא להו ולא איפשטא רק שבדרך אח״כ אמרו שופי והרמב״ם פוסק בכל מקום כפי המסקנא ופרכין בגמרא ומ״ש לעיל סעיף י״ דק ת״ח כו׳ והא לא שמע ומשנינן דמפר כדי לבדוק בה אם יש שם נדר וכשתספר לפניו אז ישמע ויפיר לה ויש חולקין הוא הרא״ש דאינו פוסק כאם תולי לומר ובפירוש כתב טעם הרמב״ם דשמע אביה כתיב ולא כתיב בבעל ושמע ולזה תלמיד טועה כתבו דבסה״א כתיב

שפתי כהן

כדבסמוך: **לה** אפילו לא כיון בשתיקתו אלא לצערה אינו יכול להפר שוב כיון שעבר היום ואם שותק ע״מ לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר אפילו בו ביום הר״ן, ומביאו ב״י וד״מ וכן הוא לקמן סעיף מ״א דקיום בלב הוי קיום: **לו** הפרתו לאשונה שהפר ביום שמעו קודם שהקים הפרה וא״ל לחזור ולהפר כיון שהחכם עוקר הנדר מעיקרו הרי הקמה הראשונה כמי שלא היה: **לז** והאחרים לא יכול חכם כו׳ וכ״ש אם לא שמע הבעל שהכך יתיר לה עדיין דיכול חכם להתיר: **לח** ואם אינו ביום שמעו כו׳ כלומר כיון די״ם פוסקים לקמן סעי״ע דאין הבעל יכול לשאול על ההקם אלא ביום שמעו: **לט** חכם או ג׳ הדיוטות ומיהו אף לאחר יום שמעו ישאל הבעל תחלה ויתיר לה ג״כ ד״ל דהבעל יכול לשאול על ההקם אף לאחר יום שמעו וקמ״ל אין חכם או שלשה הדיוטות יכולים להתיר לה אחר הקמה של בעל הלכך (ז) לכתחלה לתוליא נפשיה מפלוגתא יש לעשות כל מה דאפשר אבל העיקר כסברא הראשונה כו׳ והלכך היכא דאין הבעל בפניו יש להתיר לה ע״י שלשה הדיוטות ועיין בתשו׳ מהרי״ט ומ״ש סימן י״ח וסימן קי״א שהאריך הרב בזה ולבסוף מסיק ג״כ הלכה למעשה לאיתי דאיתא ב״ד יש להתיר לבעל הקמתו אפילו אחר יום שמעו ואחר כך מפר הבעל לאשתו ואחר שהתיר לה הבעל יתיר החכם ג״כ לאשה וע״ש: **מ** אע״פ שאינם כו׳ אע״ג דחכם אינו מפר אלא עוקר כדלעיל סימן רכ״ח ס״ג בעל שאני כיון דאינו מפר אלא עד שתחשך ואם לא יפר היום לא יוכל שוב להפר: **מא** ואומר לה טלי כו׳ ע״ל סעיף נ״ח: **מב** אבל אם אינו שומע כו׳ דלאוי לשמוע בעינן לאפוקי חרש שאינו שומע כלל: **מג** ומיהו אם כו׳ הכי מוכח בפ״ש (דף ע״ב) ומיהו מסיק הרא״ש שם בפירושו שלריך לומר הרי הם מופרין לכשאשמע ובע״א לא תועיל הפרה וצ״ע לריך שתהיה בתו בגרשתו לכשישמע וכ״כ מרדכי הר״ן

באר הגולה

מו משנה בכתובות מז משנה נדרים דף ע״ו ע״ב ובגמרא הרא״ש ור״ן והרי״ף דנראה דאין הלכה כחכמי משנה דסברי משנה לעת וכ״כ הרמב״ם בפרק י״ב מח משנה בגמרא שם דף פ״ז ע״ב ובשותק ע״מ לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ועיין בסעיף ע״ח מט משנה שם דף פ״ז ע״ב נ שם במשנה ובתוספות ובפירוש הרא״ש והר״ן שם וכ״כ הרמב״ם בפי״ג לא הרשב״א בתשובות (° וקיים שם כיון דהחכם עוקר הנדר מעיקרו הוי עקר ההקמה מעיקרה ונמלא ההפרה במקומה עומדת) נב הרשב״ץ נג משנה שם דף ע״ז ע״ב ונדרים דף ע״ו ע״ב נד שם בגמרא דף ע״ז נה ברייתא שם ע״ב נו טור בשם הרמב״ם בפי״ב מהל׳ ושבועות וכ״כ הר״ן בשם הרמב״ן וכבר הוזה וכו׳ דקאמר אפילו בעל מפר בלא שמיעה שם דף ע״ב ע״א וכו׳ וס״ל דקאמר אפילו ומסמיך לה לרבי זירא ושמע דסבי קי״ל:

גליון רש״א

ש״ך ס״ק ל״ט. דהבעל יכול לשאול על ההקם כו׳ ושוב אין חכם. וכפי׳ לענ״ד מילולים על אתי״ע פי׳ ע״ד ס״ק ג׳ ד״ה שוב עיינתי הב״ח פ׳ מהרי״ק דכיון ששאל הבעל על הקמתו ונעקרה ההקמה ולא נשארה אלא השתיקה (ומפני׳ הבעל אין להפר עוד) בכה״ג כ״ע מודים דהחכם יכול להתיר דדוקא אחר ההקמה סוברים דאין החכם מתיר אבל לא אחר שתיקה לחוד:

ביאור הגר״א

[מז] אין כו׳ ולא כו׳. משנה שם ע״ב א׳ וס״מ ועיקר׳ נספרי ואם ביום שמוע אישה יניא אותה כו׳ כימד כו׳ ושם למעלה מזה ואם היו תהיה אותה כו׳ נאמר מנין כו׳ ת״ל אלה החקים אשר צוה ה׳ את משה ע״כ אתה מקים את האב לבעל כו׳: [מח] ודוקא כו׳. ע׳ תוס׳ דשבת קנ״ז א׳ ד״ה והלכתא כו׳ וכן מסקנת הרא״ש בנדרים שם בפסקיו וכ״כ הרמב״ם וש״ס: [מט] שאם כו׳. מתני׳ בנדרים שם: [נ] ושעת ידיעתו כו׳. ר״ן שם ד״ה יפר כו׳ וד״ה ל״מ וכסברא האחרונה וכן פי׳ הר״ן שפי״ פ״ט א׳ ד״ה וחכמים כו׳ וע״כ ל״פ דבכן כו׳ וכ״כ הרא״ש שם בפי׳ ד״ה ל״מ כו׳: [נא] נדרה כו׳. דקיום בטעות הוי קיום. שם ול״מ: [נב] וה״ה כו׳. כנ״ל בבכ״א דע״כ ל״פ דבכן אלא משום דס״ל דלא הוי יום שמיעה ומש״כ כאן: [נג] ואם נשאל כו׳. כמ״ש וכמ״ש בפ׳ האדיר וס״מ וע״ל ס״ג: [נד] בעל כו׳. ומ״ש בכתובות ע״א הב״ע כגון כו׳ וע׳ רש״י שם ד״ה שנדר כו׳ לא תבקש כו׳ וכיון בשמיעת הבעל ונמ״ש והתניא האשה כו׳ ולא הפר כו׳ ואם אמר כו׳ ושם בי אבל הכא דנדרה כו׳ וכ״כ רש״י ביבמות כ״ה ב׳ ד״ה בנדר כו׳ וכן פי׳ רא״ש מ״ש נרפ״י דנדרים יש שאלה בהקם דר״ל כה״ג וכ״ה בירושלמי כפי׳ רא״ש. הגמ״ר קפ״ג דשבת: [נה] וי״א כו׳. מ״מ בשבת ק״ו ב׳ מתיב רב״ח מפירין כו׳ ולא משני דקני בג׳ הדיוטות כמש״ם בסמוך. הגמ״ר שם ובספרי כל נדר וכל שבועת כו׳ מ״ל לענות נפש מה זה נדר שאין מתחלל ע״י אחרים כו׳ ר״ל מה עינוי נפש שאין ניתר ומתחלל ע״י בעל ה״ה לדברים שבינו לבינה. מרדכי פ״ד דנטין בשם ר״י ובכתובות שם הוא נותן אצבע כו׳ ואי יכולה להתיר מאי קטני׳ ה״ה יכולה להתיר וסרמ״ת סי׳ י״מ ע״ם שהאריך מאד, וכתב מהרי״ק לאיתי לגמרי נוהגין להתיר אחר שתיקתו כדעת המתירין ואפשר לחלק בין שתיקה לקיום ע״כ יש לנהוג שישאל הבעל על ההקם כו׳ וזהו כאן וי״א כו׳ אבל כו׳ וטוב כו׳: [נו] ואם אינו כו׳. עמ״ד: [נז] אע״פ כו׳. גמ׳ שם וכנ״ל בכל״ס: [נח] אלא כו׳. שם: [נט] או האב. לא״ש ד״ה מהו ור״ן ד״ה כל וכמש״ם בגמ׳ א״ל ת״ח דדך כו׳: [ס] יכול כו׳. ע׳ ר״ן שם ע״ב א׳ ד״ה משום כו׳: [סא] והוא כו׳. ר״ן ד״ה נעי והרא״ש ד״ה חרש כו׳ ע״ש: [סב] וי״א כו׳. הרא״ש בפסקיו כתב דלא איפשיטא וכתב הטור ולחומרא: [סג] ומיהו כו׳. הרא״ש שם ד״ה ומשני כו׳ אבל מסיק שם דוקא שאמר בפי׳ לכי שתשמע

חידושי רע״ק

ט״ז ס״ק כ״ד. (ד) כנ״ל לדעת הטור ול״ע. לענ״ד לק״מ דאף דלא קיי״ל כשמואל בהי׳ דמתני׳ דלא איירי מתני׳ בשמע הארוס מ״מ נעיקר הדין קיי״ל כשמואל דהלכה לארוס האחרון אלי מפר. ונפשט דהא אמרי׳ עלה מ״ד דשמואל:

סעיף כ״א. (ה) אלא ביום שמעם. ע׳ ת׳ לחם יוסף (סימן ז׳) בנדר׳ שיחול הנדר לאחר ל׳ יום ושמע הבעל ביום הנדרה ושתק דא״י להפר ביום שחל הנדר. וע׳ בב״י (סי׳ זה סל״ה) ודוק. וע׳ נ״ש (סקמ״ו) שכתב הטעם דבעל יכול להפר קודם שיחול כיון דצריך להפר ביום שמעו ומש״ה יכול להפר קודם שחל הנדר דאם לא יפר עתה שוב א״י להפר ע״ש:

סעיף כ״ג בהגה. (ו) כ״ה סברת הגהות מרדכי. וכן יש לדייק דסבי הוא דעת הרא״ש בפירושו ודעת תוס׳ נדרים (דף מ׳ ע״ב) בעובדא דרבי׳ דהר״ל מדי׳ לדביתהו דפירשו תוס׳ והרא״ש דקיים לה בעל ע״ש. וע׳ בשיע אה״ע (סימן י״ב ס״ב) ובנ״ש שם:

ש״ך סקל״ט. (ז) לכתחילה לאוליא נפשי׳ מפלוגתא׳. בפשוטו י״ל דע״י שישאל על ההקמה והחכם מתיר לה אין עוד ספקוק כיון דממ״נ דלא מהני שאלת הקמה אם אינו ביום שמעו משום

השוטה

כו [סד] מהשוטה אינו מפר:

כז נט קטן אינו מפר מד [סה] לפי שאין לו אישות:

כח נטאין האב והבעל מפירין (כח) קודם שתדור [סו] סאבל משנדרה מפירים אף על פי שלא חל הנדר [סז] ואפי' שלא בפניה:

הגה מה [סח] וי"א דוקא נדר שתלוי בזמן דמעילא ס"ל אבל אם תלוי במעשה לא יוכל להפר עד שיחול. (רבינו ירוחם סוף נכ"ו בשם רבינו יונה):

כט [סט] סבהבעל מפר לשתי נשיו באחת [ע] וכן האב לשתי בנותיו מו (כט) סגויש חולקין:

ל [עא] (ס) סדאין יכולים (ל) לעשות שליח לא להקמה ולא להפרה:

לא (לא) סה צריך שיכוין לשם האשה שהפר לה ולשם הנדר שהוא מפר כיצד נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו מז [עב] (כי כן אמרו לו) (הלכה דקד סגוייא בגמרא) או אפבא מח נדרה מהתאנים וסבור שנדרה מהענבים (כי כן אמרו לו) או אפבא והפר

שפתי כהן

הר"ן שם: מד לפי שאין לו אישות כמו שנתבאר בא"ע סימן מ"ג: מה וי"א כו' בלשון הב"י והרב קצרו ומלד בדבר ולדבריהם לי"ע דהא לקמן סעיף ק"ט אע"ג שתלוי במעשה יכול להפר אבל דברי ר' ירוחם (סוף נכ"ו) מבוארים ח"ל וי"מ דכי אמרינן שהבעל או האב יכולים להפר אפי' לא חל הנדר דוקא כשתולה הנדרים בדבר שיש בו עינוי נפש או בדבר שבינו לבינה כגון הסיא שאמר כהנה לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך או כטולה אביו היסורים אם אני נמשך אבל אם תלתה בדבר שאינו עינוי נפש ואינו בינו לבינה כגון קונם יין אם אלך למקום פלוני אינו מפר עד שיחול הנדר (כלומר אע"ג שעיקר הנדר הוא מעינוי נפש כמו קונם יין כיון שלא תלתה בדברים של עינוי נפש או בינו לבינה אינו יכול להפר עד שיחול) וכ"כ הראב"ד בשם רבותיו ול"ד לססיא דאמרי' קונם יין נאסר לי יום ומפר אע"פ שלא חל הנדר דהתם ס"ל מגולה עכ"ל ולענין דינא אע"ג דמדברי הרמב"ם פי"ב מה"נ דין י"ג שכתב אומרה היין הזה אסור עלי אם אלך למקום פלוני ה"ז מפר אע"פ שעדיין לא הלכה כו' וכ"כ הטעיק ס"י קי"ו ותוי"ג דף ע"ג ע"ב והטור כתב דלא כר"י מ"מ יש לסמוך באיסור דאורייתא ועוד שהסכי ר"י נוטים מביא שם דברי הרמב"ם וכתב עליו וי"מ דכי אמרינן כו' ועוד דלקמן ס"ק פ"ד כתבתי דגם דעת הטור כן והלכך י"ל דמ"ש כאן אם אלך למקום פלוני מיירי כשיש בהליכה זו דבר של עינוי נפש ועוד שכן דעת הר"ן ר"פ נערה המאורסה (דף ע"ט ע"א) שהוכיח כן מהסוגיא ח"ל והקשה הרב ר' יונה כו' וי"ל דכי אמרי' דבנן דמפר אע"פ שלא חל הנדר היינו היכא שאיהא לה לסכל אפילו כי מחזרה בתנאי מעינוי נפש או מדברים שבינו לבינה כגון כטולה אבי יון היסורים אם ונמשכו שאינה יכולה לסבול מדברים שבינו לבינה א"כ כגון שתלתה תנאה בדבר שהיא עשוי לעבור עליו כגון שאמרי נהנה לך אם אני עושה ע"פ אבא או ע"פ אביך דעדיפא לה מלתא לבור שלא לעשות על פיהם אבל היכא דתלתה נדרה בדבר שאינו לא מעינוי נפש ולא מבינו לבינה והוא דבר שאפשר לעמוד בו אינו מפר עכ"ל מיהו מה שהוסיף הר"ן לחלק דאפילו באינו עינוי נפש או בינו לבינה ותלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו נראה אע"ג דמדברי ר"י נראה שאין מחלק בזה מ"מ אין להחמיר (ח) ואע"ג דנראה דהר"ן כתב כן מכח הך דלאי נהנית לך אם אני עושה ע"פ אבא או ע"פ אביך וי"ל דהתם נמי דברים שבינו לבינה הוא וכמ"ש לקמן ס"ק פ"ד בשם הטור מ"מ כיון דבנא"מ נראה מדברי הרמב"ם ושאר פוסקים דבכל ענין יכול להפר אין להחמיר: מז ויש חולקים אמלתא קמא: מז כי כן אמרו לו כלו' הא הוי כמפרש לאפוקי אמרו לו שהם אשה נדרה בניתך שאע"פ שהוא סבור שהיא בתו הוי הפרה בסעיף ל"ב חוץ כדעת הר"ן והרא"ש והרי' אבל הב"י פסק דאם סבור בדעתו שהיא בתו נמי דינו כמפרש ולא מיקרי טעות אלא כשאמרו לו נדרו אשה בתוך ביתך והוא הפר בטעם למי שהוא ויש להחמיר באיסור דאורייתא כיון דבגלא"מ דעת הרמב"ם והטור והטור כדלם דקתם דינו כמפורש ועי"ל סימן ס"ו סעיף כ"ד: מח נדרה מהתאנים כו' קיק הטעות דאמרה הפרה וי"ל דהיל לפרש אלא משום דבע דלא נדרה דבר כדי לאפרושי מאיסורי וכדלעיל סימן, רכ"ח ואם כן באלו פירושא דבין תאנים וענבים אין חילוק בזה דליסם וסלי דוחק וה"א לאומרו וכמש"ל ס"י רכ"ח ס"ק כ"ד וסלי י"ל כמו ליתא וכמ"ש שם דבכל מילי לריך לפרש הנדר. ועוד דלהכי תקשה דהא כתבו הרמב"ם והטור לעיל סעיף כ"ח דבעל מפר נדרים אע"פ שאינן אלא הדבר פשוט דס"ל לפרש הנדר אלא בהפרת הסכם משום מילתא דאיסורא ואינו הוא ידע הכם שיש בו כדמר איסור לא היה מתירו או היה מתירו בהרטה או

טורי זהב

כתיב ושמע אישה אלא דבגמרא מיבעיא לי ושמע אישה דוקא או לאו דוקא והרמב"ם כתוב בהדיא בזה דבעל ולא שוין: (כח) קודם שתדור הטעם דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו את שלא בא לכלל הקם שלא בא לעולם לא בא לכלל הפר:

ומ"ש שתלוי בזמן כו' אבל בתחלת הכם מבואר בסימן רכ"ח סעיף י"ז דאפי' בהס"ג לא יחול עד שיחול: (כט) ויש חולקין דכתיב אותם ולא חברתה עמה כדדרים רבי יהודה אותם גבי קומם ודייקא לאשמים ס"ל דחכמים חולקין על ר' יהודה בדרשה דאותם: (ל) לעשות שליח דכתיב אישה יקימנו וגו' ולא שלוחו ולא"ג דבכל מקום שלוחו של אדם כמותו הכא שאני דגלי קרא ובטור בשם כאן אפילו בנדרים שנדרה כבר וקשה פשיטא וכי ס"ד שיהא השליח עדיף מעצמו שאינו מפר עד שתדור וי"ל דבגמרא איתא כל נדרים שתדור אפתי עד שאתא ממקום פלוני הפר לה והפר לא יכול יהא ומפרין ת"ל אישה יקימנו ואישה יפירנו דברי ר' יאשיה א"ל ר' יונתן מלינו בכל התורה שלוחו של אדם כמותו ומשמע דע"כ לא אמר ר' יאשיה אלא בהם השליח עושה ב' דברים דהיינו שומע הנדר וגם הההפרה אבל בלי זה לא קמ"ל הטור דאיתו כן והיק ל"ע אם יעשה השליח ב' דברים דהיינו שמיעת הנדר ולא"כ יפר אותם אלא אפי' אם שמעו הוא עצמו והשליח לא יעשה רק ההפרה ובריית' דנקט ב' דברים הוא להודיעך כחו דר' יונתן דמתיר אפילו בזה: (לא) לריך שיכוין לשם האשה דיליא אותם דוקא הוא אותם:

ומ"ש כי כן אמרו לו בגמ' דף פ' אמרינן לגמרא דיליא אותם דוקא והא גבי קריעה דכתיב על שאול ועל יונתן בנו ותניא א"ל מת אביו וקרע ולא"כ נמלא בנו יצא ידי קריעה לא קשיא הא בסתם הא במפרש כלומר התם היינו שלא על בנו ולא על אביו וכן גבי הפרה שלא נתכוין לא לאשתו ולא לבתו אלא סתם למי שהוא ומפרש היינו שהפר בפירוש לשם בתו שהיה סבור שהיא בתו כן הוא לפרש"י ותוס' שם אבל הר"ן והרא"ש פירשו דגבי קרעה נ"כ סבר שהיא בתו אלא שלא פירש בפירוש בפה שעשה כן לשם בתו ומדברי הטור כאן מבואר כרש"י ותוספת הוכרנו ע"כ לא כתב במקום אח"כ גבי קרעה דסבר שהיא בתו אלא כתב א"ל נדרה אשה בתוך ביתך והפר הוה ספרה ומשמע דלא סבור שהיא בתו וכן לקמן סיין ש"ד לגבי קריעה השוה להדדי א"ל מת אביך וקרע או שא"ל מת קרוב וסבור שהוא אביו ונמלא שהוא בנו דלא יצא אם הוא לאמר כדי דיבור והיינו כמו שכתב כאן ולכאורה קשה למה כתב שלא כדעת אביו שהכריע וי"ל כוונתו לפי שאמר שמתכן שם בגמרא הא בסתם הא במפרש אמר כך נכסוקין רב אשי אמר כאן בתוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור ופירש הר"ן דרב אשי לא בא לחלוק על תירוץ הראשון בסתם כוי ויש מפרשים דרב אשי בא לחלוק על חילוק דסתם ומפרש כמו שהביא ב"י סימן ש"ו

דהא לריך לפרש ודוחק לומר דבדיעבד הוי הפרה אפילו בלא פירוש הנדר. ועוד לאכתי תקשה דהא כתבו הרמב"ם והטור בסעיף כ"ח דבעל מפר נדרים אע"פ שלא שמען אלא הדבר פשוט דס"ל לפרש הנדר אלא בהפרת הסכם משום מילתא דאיסורא ואיהו הוא ידע הכם שיש בו כדמר איסור לא היה מתירו או היה מתירו בהרטה או

באר הגולה

נ שם וברמב"ם שם
נח שם ושם
נט משנה שם דף ע"ב ע"א וכחכמים הסכמת הפוסקים
ס ברמב"ם שם בפי"ג וכן בטור בשם כגון שאמרה קונם דבר זה עלי אם אלך למקום פלוני היין מפר וכו' וכחכמים בברייתא שם דף פ"ט ע"ב ועיין בפי' רבינו סעיף י"ז ובמה שליינתי שם
סא עוד בשם הרמב"ם שם בפי"ג מה"נ מהבריית' שם בגמרא דף ע"ב ע"א ובשם דבינא מהסקי' הסוגיא וכר' וס"ל דמדרבנן פשוט דלא משמע למו אותם דוקא
סב הרא"ש וטור והר"ן בשם הרמב"ן דס"ל נמי לא פליג אדוקי' דאותם ולזה הסכימו
סג ברייתא שם דף פ"ו ע"ב וכלבי להטעי"א כיון דמתמיד יליף לה מדכתיב אישה יקימנו וגומר ולא השליח
סד משנה שם דף פ"ו ע"ב:

גליון רש"א

ש"ע סעיף כ"ח. אין הלב והבעל מפירין קודם שתדור. פי' עיין ומה דלא"י להקים קודם שתדור כי הרא"ש נדרים דע"ב ע"ב וכ"כ בפוניו דעי"ם ע"א דקים לן שלא מי' צלנו לקיים שמא מתוך דברים שהוא בזה מתם והוי כמו שבות וכ"כ הרשב"א פי' עיין מנדרים ולפ"ז בשמע אם מתור מבכר זה יהי' קיים הקבלה דעשיל לעולם לטעם הר"ן דבהקמה אין ללמוד קודם מן אמר מכבר גדר שקבלה גם במשמע אינו הקם וקי"ל שמעי' כ"ד לקמן דהקמתו קודם לעניין אמן:

שם בהג"ה. וי"א דוקא נדר שתלוי בזמן. ואם תלתה הנדר בדבר ולא"ם כגון קונם אם לא אלך לאין פלוני אף דמ"מ אין הנדר חלוי מ"מ יכול הבעל להפר ע"י פי' מהרי"ש סי' קי"ח:

ש"ך ס"ק מ"ה. מיהו מה שהוסיף הר"ן לחלק כו' ותלתה תנאה בדבר. עי' ספר לחני מלואים על לוח"ע סי' ע"ד סק"ג:

ש"ך ס"ק מ"ז. ועי"ל סימן ש"ש סעי' כ"ד. ועי' לחם משנה פי"ג מה' לבא הלכה ס':

חדושי רע"ק

משום דלאף דהסקנ' נעקר מ"מ אין ביום שמעו וכיון דעכ"פ הסקמה נעקר הוי כלא קיים אלא כמפק ביום שמעו דמהני הפרת חכם ודוק:

ש"ך סקמ"ה. (ה) ולע"ג דגלאה דהר"ן כתב כן. לענ"ד דברי הר"ן הם מוכרחי' ערוכה (ר"ם המדיר) ולא מתקשו ולא מאמר א"כ קרי לה מגולת הרי דלאף לכ' יומי דקיימא לא הוי ע"ב מ"מ כיון ע"י דקולי' לה מגולת עשויי' לעבור ותתפר בתנאים יכול להפר מיד. והיינו מתם כשגרת הר"ן הנ"ל:

סעיף ל'. (ס) אין יכולים לעשות שליח. וכן הוא לשון הטור וכ' עלה הב"י פלוגתא' דר' יאשי' ור"י (פ' נערה) ופסק שם הרא"ם כלכ' כר' יאשי' למתמיד ע"ש. ותמוה דהא לענין הקמה הרי ר' יאשי' ולכאו' דע"י שליח לא הוי הקמה. גם בב"י (פ"ח דב"מ) בסוגיא דשליחות נשללים כתב בשם הר"ן כיון דליכא הכרע במלתא קי"ל לחומרא ובגי נדרים לא מלי מיפר ע"י שליח. ובגי שאלה בשליחים פסק דהתמעט"ם. וכן הביא בש"ע סי' (סי' שמ"ט שם"ו ננהגה). א"כ מילתא לענין הקמה יש לספוק דע"י שליח הוי הקמה ולע"ג. ועי' בח' יד

ביאור הגר"א

שמעתא וכ"ד הר"ן שם ועמ"ש ר"ס ת"ם ור"ס ס"ג כו': [סד] השוטה כו'. וכ"כ הרא"ש ר"ס חרש כו': [סה] לפי כו'. כמ"ש בספ"י דיבמות וספ"ג שם וה"ה לשוטה כמ"ש ושם: [סו] אבל כו'. ע' ר"ן שם ר"ס ולענין כו' והרא"ש בפסקיו שם: [סז] ואפילו שלא בפניה. ממ"ש הפר בגבלה ולא ידעה כו': [סח] וי"א כו'. הב"י והרב קצרו בדברי ר"ו ונמנו מכבוד למעיינים דהלא"ת טעם וכתב דהר"ר יונה פסק כר"ג שלא שמוכר כשבלה הרלשונה שכתב הר"ן ל' ג' בר"ס מיהו ור"ד כו' ונלפר"ו ס"ל להכר לגבי לקמן סעיף פ"ט ונפי' הר"ם סי"ו אבל המעיין בר"ן שם כתב להדיא הרב לאו שכתב דוקא שתלתה בדבר שים בו עינוי או בינו לבינה כו' ול"ד לאומר אסר לי יום דהתם ס"ל מגולה וכ"כ הר"ן שם פ' א' ר"ס ור' יוסי כו' והקשה כו' וי"ל כו' אלא שהוסיף הר"ן וכתב א"נ כגון כו' ולמד מיהם פ"ע ג' קונם שאיני כו' וכ"כ שם ג' א' ר"ס מיהו כו' אבל ר"ו לא מחלק בזה דס"ל כדעת הטור והרא"ש בפי' שם ר"ס קונם כו' דהוי דברים שבינו לבינה וכמ"ש ר"ו שם לעיל וכמ"ש בש"ע בסעיף פ"ט ודברים כו': [סט] הבעל כו' ור"ם. ע' ר"ן שם ר"ס לא כו' ולמעני': [ע] וכן כו'. הרא"ש ור"ן שם: [עא] אין כו'. ע' מ"ג וכמ"ש נפ"ק דע"ז דבעל תורה הלך אחר המחמיר הרא"ם שם משום דנכה"ג לכ"ע א"י להפר דפלוגתייהו הוא אליבא דר"א כמ"ש בגיל י"ג ב' ולהן קי"ל כרבנן וע' רמ"ם נבלי"ג א"ל כדלה כו' וע' ר"ן שם ר"ס כג אשי כו' וקי"ל כרב אשי ור"ם הרא"ש: [עב] כי כן כו'. ר"ל כמ"ש גפל"ג

והפר לה על דעת זה לא הוי הפרה סז אא"כ נודע לו תוך כדי דבור מט [מג] ורצה גם בהפרה זו:

לב סו כשנודע לו אחר כדי דיבור דלא הוי הפרה יש לו להפר כל יום ידיעה שנייה [מד] ואם קיים בידיעה קמייתא נ לאו כלום הוא ואם רצה להפר בידיעה שנייה מפר:

לג סז אמרו לו נדרה אשה בתוך ביתך נא וסבור שהיא בתו והפר לה ונמצא שאשתו היא שנדרה אע"פ שלא נמצא אלא לאחר כדי דיבור הרי זה מופר והוא שרוצה בהפרת אשתו:

לד [מה] סח כל ההפרה תלויה בשעת הנדר כיצד אם בשעת הנדר הוא נשואה אף על פי שלא יחול עד שתתאלמן כגון שאמרה קונם ככר זה עלי לאחר ל' יום והפר לה ונתאלמנה בנתיים מופר סט וכן אם אמרה קונם עלי ככר זה נב לאחר שתתאלמן הרי זה מופר:

לה ע היתה אלמנה בשעת הנדר נג אינו מופר (לב) אע"פ שנשאת קודם שיחול לא שנא אמרה קונם עלי לאחר ל' יום ונשאת בנתיים עא לא שנא אמרה קונם עלי לאחר שאנשא נד [מו] עב והוא הדין אם היתה ארוסה בשעה שנדרה וחל הנדר אחר שנשאה לו אינו יכול להפר:

לו [מז] עג אסרה עצמה בתאנים וענבים בין בנדר בין בשבועה בין שאסרה עצמה בכל המין בין שאמרה תאנים וענבים אלו וקיים לתאנים והפר לענבים או שקיים לענבים והפר לתאנים מה שקיים קיים ומה שהפר מופר וכן כל כיוצא בזה (לג) וא"א בהפרה נדר שהופר מקצתו הופר כולו:

הגה [מח] ויש חולקין וסבירא להו (לד) דאם קיים קצתו קיים כלו ואם הפר קצתו (י) אינו מופר כלל (טור והרא"ש והמגיד ור"ן) [מט] ודוקא בנדר אחד נה אבל אם אומרת קונם ענבים עלי קונם תאנים עלי ב' נדרים הם ואין שייך א' לחבירו. (ב"י טור):

לז עד מפר אדם או מקיים נדרי אשתו ובתו בכל לשון [נ] ואף על פי שאינה מכרת, (לה) [נא] (וכל לשון שיאמר שמורה שמקיים לה [נב] אפי' עשה כדי לצערה הוי קיום) (ב"י בשם תשו' הרשב"א והמרדכי בשם ר' אליה דמעיל שם דאיכא מרדכי לסכנין דדברים שבלב אינם דברים ולדעתי פשוט כן ומעיל סק"ל והוא ס"ס ק"ע נמצא שנמלקתם ודוק) וכיצד מפר אומר עה ג' פעמים מופר [נג] עו או בטל [נד] עז או אין נדר זה כלום וכיוצא בדברים [נה] שעניינם (לו) עח עקירת הנדר מעיקרו [נו] בין בפניה בין שלא בפניה עט אבל אמר לה אי אפשי שתדורי או אין כאן נדר הרי זה לא הפר וכן האומר לאשתו או לבתו נו [נז] מחול ליך או מותר ליך או שרוי ליך וכל כיוצא בענין זה לא אמר כלום נז [נח] פ ויש מי שחולק ואומר דאומר אין נדר זה כלום לא הוי הפרה. (הרא"ש וטור):

לח פא חושב לשון הפרה בלבו ולא הוציאו בשפתיו אינו כלום [נט] פב בד"א שלא אמר לה טלי ואכלי אבל אמר לה טלי ואכלי וחושב לשון ההפרה בלבו הוי הפרה:

לט [ס] פג כל זמן שלא הפר הנדר לאשתו אינו יכול לכופה שתעבור על הנדר [סא] אלא אם כן אמר לה טלי ואכלי ויחשוב בלבו לשון הפרה [סב] פד ולהרמב"ם המבטל נדרי אשתו ובתו אינו צריך לומר כלום ונתבטלו כל הנדרים ומהו הבטול שיכוף אותה לעשות הדבר שאסרה אותו אבל ההפרה אינו כופה אותה אלא מפר לה ומניחה ואם רצתה עושה ואם רצתה אינה עושה כיצד נדרה או נשבעה שלא תאכל או שלא תשתה ואמר לה מופר ליך הרי זה מופר ומותרת לאכול ולשתות. נטל ונתן לה ואמר לה טלי אכלי טלי שתי הרי זו אוכלת ושותה והנדר בטל מאליו:

מ [סג] פה המפר נדרי אשתו ובתו צריך להוציא בשפתיו ואם הפר בלבו אינו מופר אבל המבטל אינו צריך להוציא בשפתיו אלא מבטל בלבו בלבד וכופה אותה:

הגה כל זה הוא סברת הרמב"ם אבל לסברת הראשונים אין חילוק בין הפרה לביטול ובשניהם אינו מופר או בטל (טור והרא"ש ותוס' ור"ן והרשב"א) רק כשמפר או מבטל בלבו (ס) ואמר לה טלי ואכלי וכן עיקר:

מא פו המקיים בלבו הרי זה קיום והמפר בלבו אינו מופר נח [סד] לפיכך אם הפר בלבו הרי זה יכול לחזור ולקיים ואם קיים בלבו אינו יכול לחזור ולהפר [סה] אלא אם חזר בתוך כדי דיבור:

אמרו

גליון רש"א

ביאור הגר"א

חדושי רע"ק

מב [ט] מו אמרו לו אשתך נדרה ואמר בלבי היה להפר לה והפרתי לה שומעין לו. אמרו לו נדרה והוא אומר לא נדרה **נט** וכיון שרואה אותם העידו עליה אמר בלבי היה להפר אין שומעין לו:

מג מז אמר לה קיים ליכי ומופר ליכי ולא תחול ההקמה אלא אם כן חלה הפרה (לז) [מ] הרי זה מופר. **ס** [מא] (וי"א דהוי קיום). (טור בשם י"א ומסקנת הרא"ש):

מד [מב] מח אמר לה בבת אחת (לח) קיים ומופר ליכי **סא** (או שאמר לה קיים ליכי ומופר נבת אחת) (ל"ן הגה"ה נוספות) **סב** אין כאן לא הקמה ולא הפרה [ק] נ ולהרמב"ם קיים:

מה נא אמר לה (לט) קיים ליכי היום הרי זה קיים לעולם:

מו אמר לה מופר ליכי למחר (מ) אינו מופר [קא] (וי"א דהוי קיום). (טור ורא"ש):

מז [קב] אמר לה קיים ליכי שעה אחת ועבר היום ולא הפר הרי זה קיים:

מח נב אמר לה קיים ליכי שעה אחת (מא) וכשעברה השעה אמר לה מופר ליכי הרי זה ספק:

מט נג המקיים נדרי בתו או אשתו וניחם (מב) הרי זה נשאל לחכם **סג** ומתיר לו הקמתו וחוזר ומפר לה בו ביום אבל אם הפר לה וניחם אינו יכול להשאל לחכם כדי שיחזור ויקיים [קג] נד וי"א שאינו יכול להשאל על ההקם (יא) אלא ביום השמיעה. (ויש לסמוך בשעת הדחק) (ל"ן ותוספות וכ"כ ר' ירוחם ונמ"י בשם סמ"ק) ויתיר לו הכם ג"כ כדלעיל סעיף ל"ג):

נ נה אמר לה קיים ליכי שני פעמים ונשאל על הראשון (מג) חל השני:

נא האשה שנדרה **סד** (מד) נו והתפיס אחר בנדרה או

שפתי כהן

אם הפר בלבו ולא אומר עלי ואכ"י כדלעיל סעיף ל"ט: **נט** וכיון שראה כו' בלבי היה להפר כו' וכלא"ה דהיינו אם אומר הפרתי לה קודם לכן אבל אם אומר הפרתי לה עכשיו אחר שהעידו עדים נאמן ולע"ג דבכה"ג גבי ממון אינו נאמן כמו שנתבאר בח"מ סי' ע"ט סעיף ה' היינו משום שהוחזק כפרן באותו ממון הא לא שייך בנדרים אבל באומר הפרתי קודם לכן על ככה אינו נאמן כיון שאומר תחלה לא נדרה ודוק ועיין לעיל סימן רל"ב סעיף קטן כ"ה: **ס** וי"א כו' כלומר דלא ידעינן אם הוקם או הופר ולחומרא הוי קיום וכן נראה סעיף נ"ו וי"א דהוי קיום ומספק: **סא** או שאמר לה קיים ליכי ומופר בבת אחת עכ"ל ורוצה לומר שאומרים בבת אחת: **סב** אין כאן לא הקמה כו' ויכול לענות אח"כ וגם שילנה הקמה או הפרה וכתב העט"ז ואע"ג דאמרינן לעיל סעיף מ"ו דאם קיים בלבו יכול לחזור ולהפר תוך כ"ד שאני התם דקיים בלבו אבל הכא הוציא הקיום בשפתיו כו' ואין דבריו כלאין דהא ודאי קי"ל תוך כ"ד כדבור דמי אפילו הוציא בשפתיו לגבי מוקדם ומגרם ומגדף ועש"ח שאומר הני אתם וכדמוכח בגמ' דוכתי והוא פשוט אלא הכא אין כוונתו לחזור ממה שאומר בתחלה קיים ליכי אלא אומר קיים ליכי וגם מופר ליכי: **סג** ומתיר לו הקמתו אפי' לאחר כמה ימים ולא אמרי' דהוי כמתיק' דכיון שאינו יכול להפר הוי כמו שאינו יודע שיכול להפר (דלעיל סעיף כ"ח) שאין שתיקתו קיום ומפר אפי' לאחר כמה ימים ומ"מ צריך שיפר ביום שלא"כ שהוא לו כיום שמיעה כו': **סד** והתפיס אחר בנדרה משמע אחר יאמר ואני כמותה ועי' סי' רכ"ט סעיף ג'. וכתב הב"ח תימה דבסעיף ל"ז כתב בל' הרמב"ם דהבעל מפר בנדרים שעקירת הנדר מעיקרו כו' וכאן כל' הטור שאין הבעל עוקר הנדר מעיקרו כמו החכם והשלוחות חולקים

טורי זהב

עוקר הנדר מעיקרו וכן הוא תלמוד ערוך בפרק נערה דבעל מגיז וחכם עוקר כלא"ה דכאן אומר שהבעל אומר הגמין פוסים ומכאן ולהבא כאלו לא נדר מעולם דהיינו שיהיה לה לקות לעמות ומה שתרלה הא יש לו כח לעמות אבל לא יועיל למפרע כאלו לא נדרה מעולם כמו שהוא בהתרת חכם: (לז) הרי זה מופר כיון דלא חלה ההקמה אלא אם כן חלה הפרה תחילה על מה תחול ההקמה וי"א ס"ל דהלו הכיסם ולא ידעינן אם הוקם ואם הופר ואזלינן לחומרא דבעיא ולא אפשטא סי"א: (לח) קיים ומופר ליכי כן לריך להיות גם בטור ולא כיש נוסחאות קיים ליכי ומופר ליכי דכ"כ הרא"ש ה"ל כיון שלא אומר ליכי אלא פעם אחת הרי זה בבת אחת וכרין כתב שלאותה נירקא בגמ' שני פעמים ליכי ל"ל שאמר בפירוש בלשון זה קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת שאומר לשון כולל את שתיהן כיון אחד וכיון דהטור כתב אומר בבת אחת קיים ליכי ומופר ליכי א"א לומר שהבעל אומר הלי ליסבא על בבת אחת וא"כ במאי כולנן להיות אחד אלא על כרחך דבטור לריך להיות חד פעם ליכי ודבר זה הוא בגמ' בגמרא ופי' הרא"ש דמספקא ליה אי אזלינן בתר לשון ראשון או דילמא כיון שאמרן בבת אחת הני כניסם ולא ידעינן אי הוקם אי הופר ומספקינן מהא דאמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אינו אפילו בבת אחת פירוש המוקדש ב' אחיות בפעם אחת אין אחת מהן מקודשת כיון דלא חלי לקידושיהו בזה אחר זה הכי נמי כיון דהפרה ליתא בתר הקמה גם בבת אחת ליתא ע"כ משמע מזה לגמרי אין כאן הפרה ולא הקמה אלא יכול להפר או לקיים עדיין ולא אזלינן לחומרא ונימר דהוה הקמה כי היכא דלעיל דהא כאן מדויק לא נהא דרבי' ושם בטלו דבריו לגמרי ואפילו לחומרא אין אחת מקודשת וכן כתב בפרישה דכאן יעשה ומה שילנה כן כ"ל לדעת הטור אבל לרמב"ם דהוה קיום כלא דעתו דעדיפא הכא ממוקדש אחות כיון דאומר תחלה קיים ואחר כך מופר אלא דליכי קאי על הכיסם ע"כ קיום ודאי לא בעי"ל אלא דמצבע"א אי יש כח במופר לבטלו אי לא ועוד פשיטא דלא מבטלו כמו בזה אחר זה ומשו"ה בשתי אחיות שאפילו אומר כמו ולאחר מקודשות לי כיון שלשון מקודשות הוא לשון רבים וקאי על שניהם אין אחת מהם מקודשת ומש"ה בלשון ליכי שאינו לשון רבים אומר דקאי על תרווייהו ולא מייתי ראייה מקידושי אחיות אלא נמה שאמרו דכל שאינו בזה אחר זה אבל מ"מ אין בבת אחת דנדרים שוה ממש לבת אחת דקידושי אחיות ובזה ניחא מה שהוקשה לב"י על הרמב"ם: (לט) קיים ליכי היום בגמרא מספקא ואמר מי אמרינן כמאן דאמר לה מופר ליכי למחר או דילמא הא לא אמר לה אם תמלי לומר הא לא אמר לה והוי קיים ומופר ליכי לומר מהו מי אמרינן לומר לא ולי מפר כיון דקיימיה היום או דילמא כיון דלא אמר בפירוש קיים ליכי היום ומופר לך למחר מהיום קאמר ואם תמלי לומר כיון דקיימו היום לומר כמאן דלאיתא דמי ומחר אינו זמן הפרה קיים ליכי שעה מי הוה כאומר מופר לאחר שעה או דילמא הא לא אמר אם תמלי לומר הא לא אמר והוי קיום מיהו אם אמר לה מופר ליכי לאחר שעה מהו מי אמרינן כיון דקיימו שעה הוי קיום לעולם או דילמא כיון דכולי יומא בר הקמה ובר הפרה כי אמר לה מופר ליכי לאחר שעה מהני ולא אפשטא ואזלינן לחומרא דהוי קיום בכולהו ובטור לא העתיק הבעיא האחרונה דהיינו קיים לכי לאחר שעה כיון דלאחר כך בבעיא רביעית אמרינן אפילו אמר בפירוש ומופר לאחר שעה לא מהני כל שכן אם לא אמרו ומו"ח ז"ל כתב שיש להגיה גם הך מילתא בטור ולא דק. אבל הרמב"ם הביא גם בעיא השלישית דהיינו מה שהעתיק כאן בשלחן ערוך בסעיף מ"ז כי הוא מחלק בין השלשה בעיות לאחרונה דבכל הראשונות פוסק ג"כ כטור דהוי קיום אלא דלאו מטעמים דהטור לא פוסק כן אלא מכח מוחלה דלא אפשטא ורמב"ם פוסק כאת"ל שוכרנו והוה כאפשטא כי כן דרכו בכל מקום אלא בבעיא בתרא דלא אפשטא כתב ג"כ דהוה ספק כמו הטור ע"כ הולך הרמב"ם לשיטתו בעיא השלישית לאורות שאין בה ספק כמו ברביעית זה נלאה פשוט: (מ) אינו מופר היינו כמו שלא תמלי לומר שוכרנו והדבר לומר שהבים וי"א דהוה קיום *תמוהים מאוד דהלא גם דיעה הראשונה ס"ל כך דהא דכתב אינו מופר אין פירושו שיכול על כל פנים עוד להפר היום בפעם אחרת דהא בהדיא אמרינן בגמרא אם תמלי לומר כיון דקיימיה היום כמאן דלאיתא דמי ומוחלא לא מהני ליה תו שום הפרה וכ"כ הר"ן והרא"ש בהדיא א"כ במה פליג הי"א שהוא שיטת הטור על דיעה הא' שהיא דעת רמב"ם וכ"כ ב"י בהדיא בשם רמב"ם דבכולהו הוי קיום כו' וכלא"ה דלא דק בזה: (מא) וכשעברה השעה כו' היינו בעיא רביעית דלעיל דלא אפשטא אע"ג דהם אמרינן דבחד זימנא אמר ג"כ ומופר ליכי לאחר שעה ומ"מ חד טעמא הוא עם דין זה שלא אמר ההפרה אלא אחר כך: (מב) הרי זה נשאל לחכם פירוש אפי' לאחר יום ההקמה דכיון שאינו יכול להפר הוה כמי שאינו יודע שיכול להפר שאין שתיקתו קיום ומפר אפילו אחר כמה ימים רק שיפר ביום השאלה שהוא לו כיום השמיעה וי"א ס"ל דהסקותם שעשה לא גרע משתיקה ביום השמיעה ותו לא מלי מפר: (מג) חל השני דלא זה דומה למה שכתב סי' רכ"ח סעיף מ"ז אם נשבע על דבר א' פעמים ועיין מ"ש שם: (מד) והתפיס אחר פירוש שאומר וגם אני כמו

באר הגולה

מו ב"י שם בפי"ג דשבועות דין י"ג ולמד זה מהסוף פ"ה דשבועות בהג"ה הכ"מ שם לעיל מזה
מז בעיא דרבא נדרים דף ס"ט ע"א ופי' הרא"ש שהביא הרא"ש וכן פסק הרמב"ם בפי"ג מהל' נדרים
מח ב"י בעיא דרבא שם ע"ב ובפשטה מהא דאמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו כפירוש הרא"ש והר"ן והרשב"א
נ שם בפי"ג כפי' פירושו שכתב רבינו והג"י
נא מדברי הרמב"ם בפ' הנזכר עד סוף סעיף מ"ח ולמד מהתשובות בגמ' שם ובדף ע"ב ולמעשים שהוכיח דבריו לפסוק כתוס'
נב ב"י שם מבעיא שם בגמ' ולא נפשטה וכ"כ הטור בשם הרא"ש
נג ל' הרמב"ם בפ' הנזכר דין כ' מימרא דר' יוחנן שם דף ס"ט ע"א וכלשה מדבריו לפי' לאחר כמה ימים מיפר ביום השאלה שהוא כיום השמיעה וכן דעת הטור
נד הר"ן פ' נערה המאורסה ופ' המדיר וכ"כ התוספות בכתובות בשם ר"י בדף ע"א ע"ב וכ"כ רבי' ירוחם והסמ"ק בשם סמ"ג
נה בעיא דרבא ונפשטה נדרים דף ס"ט ע"א
נו בעיא ונפשטה מ"ד דף כ"א ע"ב:

נקודות הכסף

ס"ק מ *תמוהים מאוד כו'. הוא לא דק והרב דק הטיב דהי"א ס"ל להרמב"ם לומר נ"כ אמר לה מופר ליכי לאחר הרי קיום דהכתב בריסא אלא ודאי דייק מדקאמר היום מי אמרינן לאחר לא [illegible]

חדושי רע"ק

סעיף מ"ט. (יא) אלא ביום השמיעה. ומ"מ י"ל דאם בו ביום אחר ההקמה הפיר נדרה ולאחר כמה ימים נשאל לחכם על הקיום כיון דנעקר הקיום למפרע ממילא חלה ההפרה דבו ביום אף שהי' קודם השאלה על ההקמה כנלע"ד:

ולאחר

ביאור הגר"א

[ט] א"ל כו'. תוספתא דשבועות והביאה הר"ם שם ומתני' פ' שבועת העדות תגיד בתוספתא כו' כיצד כו' א"ל כו' והביאה ג"כ הרא"ש שם. ועי"ל סי' לל"ג קי"ב בהג"ה נאמן כו': [מ] ה"ז מופר. כגי' שלנו דהספי' מיילא וכ"כ הר"ן שם וכ"כ הרא"ש שם ובספקיו בשם הרא"ש: [מא] וי"א כו'. כפי' השני בר"ש שם ושם וכתב הטור ולחומרא: [מב] א"ל כו' או כו'. ע' ל"ן ד"ה בעי רבה קיים ומופר כו': [ק] ולהרמב"ם כו'. ל"ע וגם הר"ן תמה עליו: [קא] וי"א כו'. עיין רא"ש ד"ה ואת"ל כו' וכן משמע בגמרא שם ונראה דגם ס"ל כן וכמו שמפורש בגמרא להדי': [קב] א"ל כו' ועבר כו' וכשעברה כו'. תפלה א"ש בגמרא שם כמ"ד לה מופר ליכי לאחר שעה הס"ל שלאחר שעה א"ל כ: [קג] וי"א כו'. עיין תוס' דכתובות ע"א ב' ד"ה

כמו זהב התלוי במזבח: (מה) סתם הבעל עוקרין עין מ"ש בסמוך ביז דלא קיים ומכחש: (מו) הבעל מעשה קנים הטעם שהתלמוד כגופו וכאלו היו עומדים שם לפני חבר לא דקדק הכותב לומר בפני ג"ד כותים ג"ד ופשט ש"מ דמיגז גיז לאבל בהכם פשוט בומעם ומ"ש בסמוך עקר וכיש הרמב"ם נופלים דהם מעשה בעניים הצריך לזה בעל ומיעקר עקר אי נמי גיז לומיית לחתוך אחר בפני ג"ד ופשט ש"מ דמיגז גיז לאבל בהכם פשוט בומעם ומ"ש בסמוך עקר וכיש הרמב"ם נופלים דהם מעשה בעניים הצריך לזה בעל ומיעקר עקר אי נמי גיז לומיית לחתוך אחר בפני ג"ד כותים ופשט ש"מ דמיגז גיז לאבל בהכם פשוט בומעם ומ"ש בסמוך עקר וכיש הרמב"ם נופלים דהם מעשה בעניים הצריך לזה בעל ומיעקר עקר אי נמי גיז לומיית לחתוך

חולקים וסותרי' זא"ז ומי שאומר זה לא יאמר זה וליש עכיל ותימה דהא לחומיתהו דליכ לדבריו קשיא מהמחבר נופים דהם מעשה בעניים הצריך לזה בעל ומיעקר עקר אי נמי גיז לומיית לחתוך אחר בפני ג"ד כותים ופשט ש"מ דמיגז גיז לאבל בהכם פשוט בומעם ומ"ש בסמוך עקר וכיש הרמב"ם נופלים דהם מעשה בעניים הצריך לזה בעל ומיעקר עקר אי נמי גיז לומיית לחתוך

נג מ נדרה היא והחפים בה הבעל או האב שוב אינם יכולים להפר דרוי בקיום:

נג מ נדר הוא והיא התפיסה בו מפר שלה ושלו קיים:

נד נט נדר לעצמו והדירה כמותו וגמר בלבו להדירה ואמרה סו אמן הרי זה אינו יכול להפר ואם נדר והדירה דרך שאלה לידע מה בלבה כגון שאמר לה התרצי בנדר זה להיות כמותי או לא ואמרה אמן הרי זה מפר לה [קו] כיצד אמר לה הריני נזיר ואת כלומר ואת נזירה כמותי ואמרה אמן אינו יכול להפר לה אמר לה הריני נזיר ומה האמרי הארץ נזירה כמותי ואמרה אמן הרי זה יפר *ואם הפר לה שלו בטל שזה כמו שתלה נדרו בנדרה ק אמרה לו הריני נזירה ואתה ואמר אמן אינו יכול להפר:

נה קאלו נדרים שהבעל מפר נדרים שיש בהם עינוי נפש סז קנדרים שבינו לבינה קנ אלא שנדרים שיש בהן עינוי נפש כשהתירים לה מותרת בהם סה לעולם ונדרים שבינו לבינה אין ההפרה אלא לעצמו קנ כל זמן שיש לו בו תועלת דהיינו כל זמן שהוא תחתיו (יג) ולאחר שהתגרש כל זמן שלא תנשא שאפשר שתחזור אליו סט אבל לאחר שתנשא חל הנדר גם לדידיה ונדרים שאין בהם עינוי נפש ואנם בינו לבינה אינו יכול להפר:

נו ע (טו) [קפ] קפ הבעל נעשה שליח להשאל על נדרי אשתו ובלבד שמצא (טז) שלשה מקובצים

עא אבל הוא לא יקבצם:

נז [קו] (יג) קו אין הבעל מצטרף עם ב' להתיר נדרי אשתו בלשון התרה [קו] אבל האב מותר להתיר נדרי בתו בלשון התרה כשאר חכם:

נח עב [קפ] קיש אומרים (טח) שנם האב אינו מפר נדרים שאין בהם עינוי נפש [קפ] קפ ויש מי שמתיר [קי] קפ ויש מי שחילק שקודם שנתארסה מפר כל נדריה אבל נתארסה ומת הארוס וחזרה לרשותו אז אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש:

נט [קיפ] קיאיזו הם דברים שיש בהם עינוי נפש כגון רחיצה וקישוט [קיב] כיחול ופרכוס [קיג] כגון שנשבעה שלא תרחץ או שלא תתקשט או שאמרה הנאת רחיצה וקישוט עלי אם ארחץ או אתקשט [קיד] אפילו לא תלחה אלא (יד) ברחיצה וקישוט

לימ דומה שיתפרקס הדבר עיי שיקבלם וכתב הטעי לפיכך לס נתנם לו רשות גם לקבלם ולהתיר יעשם ועיש: עב יח כי הגיע פעם להקל דמקרינן כים מי שמוקן בלח טעם ולפי ומקומיעתם דבדי הכא בגיים ומכיש בפ"ק שבת ומשם למדנו להתחיל בדברים כבוהים ומשנ על הנוהגי עיש וכיב בפ' ועתה וכן דעת כי יומתם קוף כבי"ז וכן עיקר:

ויי"ח

ביאור הגר"א

ס"ח לפל כו': [קד] כיצד כו'. משנה סוכה כהן וכב"ל כיצד כו' כלומר כו' לי"ל להפר לה אזה כמו שהל' נדרו בנדרה ת"ל הריני נזיר ומה כו' ס"ל יפר לה ומכו קיים ת"ל הריני נזיר כו' וכבר הרגיש בזה לח"ת ומהרי"ט:

מתניתין: [קב] הבעל. דוקא לפי' הרמב"ם כתב"ה כמי כ"ש קפ"ז: [קו] אין הבעל כו'. ע' כ"ן ה' ב' ס"ח סם כו' ומם פ"ח ב' ס"ה וגבהי כו' ב"ב ס"ח סם ותע"ב סמ"ק סם מבתקב סם מכי בהדי תחריני תפי' נ"י פ"ב דיק נשון בעור לחשיבו בכה"נ לקוני ה"ע כפי הרמ"ם סם ס"ה הוה ליה כו': [קז] אפל כו'. כתם"ס ע"ז ב' פ"ב כלכם כו': [קח] ר"ש כו'. ר"ן ורמ"ם נרפ"ח ס"ה ותלו כו' עים כו' ועי' ר"ן ס"ח ס"ל כוותי כו' ב"ב ס"ח סרמ"ם נפסקינו נרפ"ח: [קט] ויש כו'. דייק מתום"ם פ"ע ב' הכל נשבע וכן סם פ"ח מ' לוותי שכשבע כו'. אבל כל זה ליט כוה מנהם דעיקר ענייו נסם כתיב נשבע קאמר נשבע וכן ילף לה נשבע ותב"ב ילף הכל מאלה כתקים לאב ותנא שבני לחלי"ל לענל מנים ומ"ש בין כו' ואי אפשר לרחמנא ס"ם בהדיה בפרני ורבוסלמי: [קי] ויש מי כו'. לתרן דברי הרמב"ם. ואיתו כלוס דמפרני ורבוסלמי לה מתוס ן ותמייהן סם פ' ב' מקים כו' ותפשר לדייק מפרני ס"ח לה מלה נעשו לדיוק נפש בתיב ומכיש נפש בתב מנין כו' לה סם לתרת בעבד לחלה ס"ח ומ"ש לפי' לה מלה נעשו לדיוק נפש בתיב ומכיש נפש בתב מנין כו' לה סם לתרת בעבד לחלה ס"ח ומ"ש לפי' [קיב] כגון כו'. ומקשה סם פ' ב': [קיד] לפיל כו' סם פ' ומפ"ב לפ"ל לומקשה כמ"ם [קיג] כיחול ופרכוס. סם פ"ח ב' ומכ"ש: [קיג] כגון כו'. ומקשה סם פ' ב': [קיד] לפיל כו' סם פ' ומפ"ב לפ"ל לומקשה כמ"ם

חדושי רע"ק

סעיף נ"ה. (יג) ולמה מתקנם. ואם כדמה מתקנ מקשה לפי' מתנגם לפמוכרי' דמקשה מני ניהו לניהם. ע' כ"ן ב' לפ"ם (קף ס"ם) לפתיכה מהמקנן פ"ה לפתר כיון דלא עד לפר מתנגם לה מקרי ניהו לניהם ותיהו דומם לפתי לפעיל (פני ב"ד) דמפס מדין עיניו נפש הוא. ולפיכך מני ניהו לפתר. ת"ש מלתחי ניהולמי (פ"ח לפלים ה"ב) ממם לפיל"ת פ"ם דלף ניהו לניהם מוסר לעולם וקאמר עלה דת"ב מפי ניהו לניהם ומתכן לפתר כ"ש ניהו לניהם קוסם כמיתך עליך לכפתח מהכתוב ומיהו לא מקרי ניהו לניהם כיון דלא מל מפר על לפר מגיהוסין:

סעיף נ"ז. (יג) אין הבעל מצטרף. ע' תשובת מיי"ם (סי' ח"י):

סעיף נ"ט. (יד) ברחיצה וקישוט של פיום. ל"ש לתתר פלין למתקנת מיירי מתני' כפשמ' קוסם כתיב עלי ת"ם לתרן. ת"כ לא מניה לניוול מד יומא הוי ע"ב לניבן:

חלה

גליון רש"א

ש"ע סעיף נ"ד. ופה פלמדי הלה ניהה כמוסי ומתלה לתן הרי זה יפר לה מלה ומלו קיים כליל הוס' ד"ה ל"ד ופשט ג' דניהי:

ש"ע סעיף נ"ה. ולמה מתנגם ניהו מלה מנגם. ופ"ם לה מל כלל בעובה מלחני מתום מתנגם לו ל"ה יכול לפפר מפום ת"ה ניהו לפתר נמוסין ועי' נפ"ם פוף פי' ל"ה:

שם. ונדרים שלין בהם עינוי נפש הי' לניהו יכול לפפר. נפ"ם פי' פ"ק ה' מפפיק היכה מתניתא בה בתלמה בבדי מלה ת"ה הבעלה מנילה ליהי דוקא מפלמה מ"ה מקרי דבריס בניהו לבינה:

ש"ע סעיף נ"ו. לין הבעל מלפלק עם ב' לפתיר כו'. נהלין פ"ק גמדרים מ' ב' ד"ה פפש ניהה נפפפק בזה:

וקישוט של היום ואפשר שלא תרחץ ולא תתקשט היום ולא תיאסר הוי עינוי נפש אע"פ שאין חל הנדר (מז) אלא ליום א' **עג** (מט) [קטו] (מח) קיח ויש"א [קטז] דרחיצה וקישוט הוי דברים שבינו לבינה. (עיין ס"ק ע"ג):

הגה [קיז] וכל זה לא מיירי אלא בקישוט הפנים אבל קישוט של תמיד לכולי עלמא (יז) לא הוי דברים שבינו לבינה. (כ"י בשם הרב לבינו נסים):

ם קי"א אמרה קונם (נ) פירות העולם עלי [קיח] או קי"ב אפילו פירות מדינה אחת או אפי' אסרה עליה פירות של איש אחד לבדו הוי עינוי נפש [קיט] ואפי' אינו חנוני **עד** [קכ] קי"ד ולהרמב"ם אינם אלא דברים שבינו לבינה:

סא קטו אפי' נדרה ממין (נא) שהוא רע לה (נב) ולא טעמה אותו מעולם הוי עינוי נפש:

סב [קכא] קי"ו נדרה שלא תלך **עה** לבית האבל או לבית המשתה או לבית אביה ואמה קי"ז או שלא תלך במחול או שלא לשורר או שלא לשמוע קול שיר הוי נדרי עינוי נפש:

סג קי"ח נדרה משתי ככרות ביחד **עו** על (*) אחד מצטערת אם לא תאכלנו ועל השני אינה מצטערת **עז** (נג) והפר לשתיהן על אותה שמצטערת חלה ההפרה ולא על אותה שאינה מצטערת:

סד אמרה קונם **עח** (נד) שאיני נהנה לבריות יש

שפתי כהן

עג וי"א כו' כתב הב"ח ע"ש הוא ול"ל וי"א דבכיחול וקישוט כו' דבחילה ליכא למ"ד דלא הוי עינוי נפש וכלשון דלאו ע"ש (גם בעט"ז כ"כ) והוא דעת הרמב"ן שהביא בב"י שהסכימו הפוסקים ע"ש עיקר ליע על הב"י נופיה (ולאחריו ממך התוספות יו"ט ר"פ בתרא דנדרים עיין שם) דכללי' דכיון לאוס שכתב הרא"ש ר"פ בתרא דנדרים אבל הרמב"ן ז"ל כתב דקישוט ותכשיט הוי דברים שבינו לבינה כו' ולאפשר דקי"ל דהלכה כר' יוסי כו' ומ"כ ע"ש הוא ול"ל הרמב"ם דהא כתב שם לעיל מיניה בסמוך דהרמב"ן פסק כרבנן ושהאריך בראיות ע"ש ואם כן דעת הרמב"ן לגמרי דרחילה הוי עינוי נפש ומבואר גם בב"י ובתוס' יו"ט שם וכן משמע בהרא"ש שם ול"ע: **עד** ולהרמב"ם אם אמרה קונם פירות עולם עלי ודאי הוי כללי עינוי נפש אבל בפירות מדינה או של איש א' לא הוי אלא דברים שבינו לבינה כן משמע ברמב"ם שם וכן הוא בטע"ז: **עה** לבית האבל או לבית המשתה כו' עי"ל קימן רל"ט סי"ק ע"ו דיי"ל דלא הוי עינוי נפש: **עו** על אחד מלטערת כו' כגון שהאי פת נקיים והב' פת קיבר ומ"מ לאפילו כדרים ממין רע ולא טעמתו מעולם ומפר כדלעיל סעיף ס"א שאני התם דלא נדרה אלא מאותו מין בלבד ומש"ה הכא שנדרה בבת א' גם מדבר שמלטערת א"כ שאני התם שנדרה ממין כולו ומש"ה הכא דלא נדרה אלא מככרות אלו לבד הם כלאם יותר: **עז** והפר לשתיהן להרמב"ם והמחבר לעיל סעיף ל"ו א"ל שיפר לשתיהם ביחד אלא בכל ענין מה שהופר הופר אבל לשיטת הפוסקים שם לריך הכא שיפר קודם לשתיהם דלא אותם שמלטערת הופר אבל אם הוכיר בפירוש א' שמלטערת לא הופר כיון דלא הפר רק קלתו כ"כ הטור (וכ"כ בעט"ז) והב"י והאחרונים לא כתבו ואין הולא הטור כן וכ"ל שילא לו כן ממ"ש הרא"ש בפירושו לנדרים סוף דף פ"ג ובפסקיו שם וז"ל דהא דתנן במתני' הפר לתאלים אינו מופר עד שיפר אף לענבים התם כשפירש שהפר דוקא לתאלים אבל הכא מיירי שהפר סתם עכ"ל. אבל באמת כ"ל דהרא"ש לא כ"כ אלא לשמואל דקי"ל ליה דמופר אף לשאינה מלטערת ע"ש מבואר כך להדיא בהרא"ש ולשמעינן דאף לרבי יוחנן דפליג עליה דאינו מופר לשאינה מתענה אפילו הפר בסתם אינו מופר אבל לרבי יוחנן דקי"ל ליה דאין בידו להפר לשאינה מתענה וקי"ל כותיה אפילו פירש והפר למתענה בלבד מופר ול"ד להפר לתאלים דים בידו להפר גם לענבים וה"ל הופר ומקלתו אבל הכא כיון שאין בידו להפר אותה דאינה מלטערת אם כן הרי הפר כל מה שבידו להפר והפרה דאידך אינו מעלה ומוריד כיון שאין בידו להפר והכי משמע ליקנא דרבי יוחנן מפר לשאינה מתענה ואינו מפר למתענה דמפר למתענה בלבד וכ"כ הר"ן להדיא בנדרים ה"ל וכלאם בעיני דשמואל ורבי יוחנן בהכי פליגי ומשום דקלא כתיב ולאסם יפירנו ומפקין מהאי קלא לקוון דלריך שיבטל שיפר כל הנדר דיפירנו כולו משמע ואם הפר ומקלתו אפילו מה שהפר אינו מופר שכך היא עיקר הגירסא בסוגיא שמעתא דלקוון (גבי כדרה מתאלים וענבים) כמו שכתוב בקי"ד מ"ם קאמר דכיון שנדרה משתי ככרות הרי הנדר א' ולכי אפשר להפר לתאלים דיפירנו כתיב ומ"ה משמע שהוא לריך להפר ויכול להפר למתענה משום עינוי נפש ומפר גם כן לשאינה מתענה דלי אמרת לא מלי מפר מולא שאף הפרתו למתענה אינו כלום וכיון דרחמנא יהיב ליה רשות להפר נדרים על כן מפר אף לשאינה מתענה דמתענה בשאינה מתענה תליא ולי אמרת לא מלי מפר איכא עינוי נפש ורבי יוחנן אמר מפר למתענה ואינו מפר לשאינה מתענה דקבירא ליה דהכי דיפירנו אמר רחמנא דמשמע כולו ולא פלגא היינו לומר שלריך להפר כל הנדר שהוא יכול להפר דיפירנו דקרא לעינוי נפש קאי הלכך כל שהפר כל מה שיש בו עינוי נפש נהכי סגי ויפירנו קרינן ביה ומשום הכי מפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה עד כאן לשונו וכ"כ מדברי רבינו ירוחם סוף נתיב כ"ג שכתב בסתם ומפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה וגבי נדרה מתאלים וענבים הביא דעת הרא"ש במסקנא וכ"כ עיקר ועוד דהא בגלאים דעת הרמב"ם והמחבר והמחבר לעיל קלי"ו דגם בהפר לתאלים בלבד לאו שהפר מופר וכתב רבי ירוחם שם שכן דעת רוב הפוסקים (גם בפרישה כתב שבב"י מדוייק בטור ליתא להאי מילתא ולאפשר שבגיון השמיטוהו ע"ש): **עח** שאיני נהנה לבריות

טורי זהב

(מט) וי"א דרחילה וקישוט כו' במתניתין פליגי בזה ת"ק ס"ל דהוי עינוי נפש ור' יוסי ס"ל דהויין דברים שבינו לבינה ופסקו הר"ן והרא"ש כת"ק והרמב"ן הביא הרא"ש ומשמו דפסק כר' יוסי וגם הרמב"ם פסק כרבי יוסי אלא שחולק ביניהם דבחילה פסק כת"ק ובקישוט פסק כר"י והוא תמוה ועלה בי נתרן אליבא' בדוחק ע"כ לא הביא כאן כדבריו אלא כדעת הרמב"ן. ומו"ח ז"ל הוקשה לו על מ"ש הש"ע דרחילה וקישוט שוין לפי ה"א והוא דלא כמאן וכתב ש"ס ע"ש כאן בש"ע ולי נראה דהש"ע לא נתכוין אלא להביא דעת הרמב"ן וכן בסעיף ס' פליגי בפלוגתא זו אי הלכה כת"ק או כר"י: (נ) פירות העולם כו' פי' ליום א' דאל"כ לא הוה נדר כלל כדאיתא בסיון רל"ב סעיף ס': (נא) שהוא רע לה כ"ל פירושו שהוא מזיק לה בבריאותה אבל מ"מ יש לה חשק לאוכלו ודומה לזה איתא בגמ' בסוף בפ' כילד הרגל דף ד' לענין אכלה חטין או דבר הרע לה פטור והתם קאי אבריאות שלה והיינו ק הוא אבל דבר שהוא רע בעיניה לאוכלו ומלד שאינה חפילה בו לא יקרא עינוי נפש ומ"כ כתב בסעיף ק"ב ועל השני אינה מלטערת כי והב"י דחק לתרץ הסיפא אחך דהכא במי תרולים ולפי מה שכתבתי ניחא קושיא כלל: (נב) ולא טעמה כי בלמגיים כתוב או שלא טעמה וכן משמע בתוס' שהביא ב"י בנם וכן יש לפרש גם לשון זה דהוא טעמה פי' או לא טעמה: (נג) והפר לשתיהן בטור כתוב והפר סתם והיינו כך דהא איתא בסעיף ל"ו בגם יש חולקין דהופר ומקלתו לא הופר כלל וכבר כתבתי בסעיף הקודם לגם שלא תקשה ממה לכאן גורים אינה מלטערת כי: (נד) שאיני נהנה לבריות פי' מן הבריות והדיעה האחי ס"ל כי דיעה בסעיף ס' דלאם אסרה פירות של איש אחד דהוה עינוי נפש דהלכה כת"ק. והדיעה הב' דכאן ס"ל כהרמב"ם דסעיף ס' דהלכה כרבי יוסי אלא ש"מ לתמוה דהא דיעה השניים היא דעת הרא"ש בטור

באר הגולה

קי"א כסברת הרמב"ן שהביא הרא"ש ופסק כרבי יוסי שם במשנה אבל מדברי ב"י נראה דעיקר יש חולק ול"ל דכיחול וקישוט ודעו' הרמב"ם ברים פ"ב מהל' ופסק כרבי יוסי דס"ל דרבי יוסי לא פליג ארחילה אלא אקישוט כמ"ש הב"י דהלכה מידי קישוט הם כיחול ופירכום לבן סי"ל יוסי אין אלו וכו' ל' רבים

קי"ב שם במשנה

קי"ג טור בשם הרא"ש וסיימה השמואל

אפשיים דלוי ומוקי שם בגמרא למתניתין כרבי יוסי וכ"ה הר"ן שם

קי"ד שם בפ"ב דין ז' ופי' שם שספק גדול הוא לפניו לא מדינה אחת וכתב הרב ב"י דה"ה בפירות איש אחד

קט"ו שם מהתוספתא והביאה גם כן הרא"ש בשלהי נדרים

קי"ו לגירו ירוחם בשם המפרשים (ודין פרק המדיר)

קי"ז כל זו בשם הר"ן מהא דבר שיהין מבר פיה לקל שבלא דהכא מ"ק דף פ' ע"ב ופמ"ק

קי"ח כאיבעיא דרב לפני ר"ה יוחנן נדרים דף פ"ב ע"ב הרא"ש והר"ן שם והרמב"ם בפי"ב ולא למדינן כדר שהופר מקלתו הופר כולו מטעם שכתבתי לעיל בסעיף ל"ו

(* פירוש כגון שהאחד פת נקיים והשני פת קיבר ואין לה בשני עינוי נפש):

נקודות הכסף

שהביא גירסת הש"ע שלפנינו וכתב שהלבושים פסק כלבו והא דבר שלי לאפשר לייסב דעת הרמב"ם על פי הגירסא שלפנינו. אלא ודאי כמו שכתבתי, ומיהו מדברי התוספות מבואר להדיא שהיו גורסים כגירסת הספרים שלפנינו וכן שיטת הרמב"ם ולכן דברי השמ"ך לריך עיון לדינא:

חדושי רע"ק

שם. (מז) אלא ליום א'. והרא"ש בפירושו כתב דחד יומא לא מקרי עינוי ודיי לחפר רק בתכלי אכילת פירות או רחילה עולמית גלא אלמן היום בזה יכול להפר ול"א לא הרמן היום ולא תיאסר לעולם דחד יומא קרי מיעול ומקמנא מעשה כן והרמן ותיאסר ויהי' עינוי נפש ע"ש:

שם. (מח) וי"א דרחילה וקישוט. ובכיסת בגותה הוי ע"נ כמבואר בסוגיי' דלי' ס"ל דכניסה עדיף מרחילה וקישוט. ולאף להפוסקים כרבנן דלי'. ול"מ הא לא מלינו דפליגי רבנן בזה על ל"י ומה"ת לומר דפליגי בכנרות הפוכות דלרבנן רחילה וקישוט הוי ע"נ וכניסה לא ולר"י בהיפוך. ואף לגו"ם הר"ן ד"ה וכתי דריי אליבא' לרבנן לא מלי למיפרך דהכי דרחילה הוי ע"נ כיבום לא הוי ע"נ. הם נריכי' לומר ג"כ למסקנא דלא ניקשי' דרבנן אדרבנן. ול"מ ל"ל עיקר כאידך תירולא דהר"ן דלרבנן אף דהוי עינוי נפש ול"מ הוי אסור קולמי' דאין בזה דוחק כלל. דהא הוין למימר שם דלי' מנריך קרא בזה ומהכתיב ולכל היתם. ולאפשר דהר"ן כתב ג"כ רק לרווחא דמלתא למתן ב' תירולי'. אבל העיקר כאידך תירולא וקי"ל דכניסה נל"ע הוי ע"נ:

בהגה. (יז) לא הוי דברים שבינו לבינה. צ"ל לא הוי אלא דברים שבינו לבינה:

ביאור הגר"א

הר"ן שם ב' ד"ה אלא כו' ול"מ הגמרא לא הדר ומה אלא דקש"ל לא פנים כו': [קטו] וי"א כו'. משום דכולה פסקין כר' יוסי פ"א אבל מגמ' לאפוקי פ"א דעת הרמב"ן והרא"ש דהלכה כחכמים וע' ר"ן פ"א א' ד"ה אלא לאו כו' ושם פ"ג ב' ד"ה וכיון כו' וע' רא"ש בפסקיו כ' הרמב"ן ז"ל והלכה כרבנן כו' ול"ל הרמב"ן גו"ן ושם וכן מסתבר דהלכה כרבנן אבל הרמב"ן ז"ל כו' ול"ל הרמב"ם גמ"ם: [קטז] דרחילה כו'. כלל ולפי' דהרמב"ם איתא כיחול וקישוט פ"ם הוא דלא כב"י שסברי אמרינן בכדרי' פ' ס"ב פ"ה א' (בכדים) דלף רחילה לא הוי ענוי נפש לר' יוסי: [קיז] וכ"ז כו'. ר"ן פ"ע א' ד"ה אם מתקשט כו' והכי איתא כו' ול"ל דאמרינן שם פ"ה ב' הב"ע בדברים כו' משמע דלר"ה הוי דברים שבינו לבינה אבל בכר קתני תום' שם ד"ה פ"ג ב' זו ע"ש ול"ע דהא אמרינן בנדרי' שם פ"ה א' אינבעיא להו כו' ד"ה אמר אין מיפר אלא כו' אלמא דפליגי כה"ג וע' רא"ש שם ד"ה פי' כו' ולמ"ג שהר"ן מפרש שם ארחילה פ"ג ל"ע: [קיח] או אפילו פירות כו' או כו'. שם דלא כר' יוסי וכו': [קיט] ואפילו אינו חנוני. שם פ"ג א' וכמשנה: [קכ] ולהרמב"ם כו' דפסק כר"י אבל מודה בפירות העולם כמ"ש במתני': [קכא] נדרה כו'. ע' ר"ן שם פ"ג ב' פלו"ה אמרי וכ"ם לבית המשתה כו' וע' במשנה דכתובות ע"א ב' המדיר כו' ושם בגמרא בשלמא לבית המשתה כו' ומוקמינן

טורי זהב

במול והגה"ה ס"ל כדעת הראשונה דסעיף ס' וליע ובפרישה מחלק בין מהכיר פירות להגאה קתם ולא עיין בגמרא דף פ"ג דפריך מאומר פירות פלוני עלי לאומר הנאת פלוני עלי כו': (נה) אלא דברים שבינו לבינה בטור קיים לפי דיעה זאת ואינו מפר אלא בעודה תחתיו וקשה הא כתב לעיל סעיף כ"ט דבנדרים שבינה לבינו הוי הפרה אפילו לאחר שתתגרש כל זמן שלא ניסת ובפרישה תירץ דהתי בעודה תחתיו פירושו אפילו אחר הגט כל שראוים להיות תחתיו ולא כ"ל כן אלא גם לו לקורם ועיין שכתבתי בסעיף קי"ט הי"כ כן הוא: (נו) אל הנדר גם עליו דלא הוה הבעל בכלל בריות דהכי כדרה שאיני נהנה לכל אדם דמתקרי בריות בשעת הנאה והפלה ומהכי בזה דאע"ג דהשתא לא הוי עינוי נפש הואיל ויבוא לידי עינוי נפש לכשתתגרש כ"כ הרא"ש ופשוט דהפרה מהכי אפילו לאחרים כדין כל עינוי נפש: (נז) הנאת תשמישך עלי דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו ודוקא באומרת גופך להנאת תשמיש עלי דאל"כ אין הנדר חל כיון שאין בו ממש כן הוא דעת הרשב"א אבל התוספות כתבו דר"ת דלא אמרה בפירוש כן אמר ומתפלים הלשון לאומרא והכל"ו אומרת גופך כו' כ"כ ב"י בשם ר"נ והלשון הש"ע משמע לאומרא כדעת התוס': (נח) שלא לקרב אל אשתו פירוש שאומר בלשון שאין הנדר חל כיון שמשועבד לה כוים סעיף שקודם אלא דכאן מותרה לו שעבודם מהכי שהנדר קיים: (נט) אסרה עליה תשמיש כל אדם בטור כתוב בזה ואם אומרת קונם תשמישי על כל העולם כו' והקשה ב"י דאיפכא הל"ל קונם תשמיש כל העולם דהא לשון קונם תשמישי כו' לא מהני כיון שמשועבדת לו כדלעיל ועוד הקשה במה שסיים הטור עד שתתגרש ואז אסורה לו נ"כ הא כתב לעיל דברים שבינו לבינה ומותר אפילו לאחר שתתגרש עד שתנשא לאחר וכתב רש"ל על קושיא השנייה חיל ולא דק דדוקא שבינו לבינה לבד אבל הכא שאסרה כל העולם עליה אלא שהוא בכלל ביניהם ומשום הכי אפילו הוא מפר הלכן אינו מפר אלא בעודה תחתיו ומיד שתתגרש הרי הוא כשאר כל אדם עכ"ל וכתבו בפרישה ומו"ח ז"ל דבזה מתורץ גם קושיא הראשונה דספיר חל הנדר אנים שהיא משועבדת לו מטעם שהוא כולל ואני אומר שלא דקו דבכן אנו בבא מילתא דלזה לא מהני מה שהוא כולל והאיים מפורש מפרק בתרא דנדרים (דף פ"ט) במה שמהני הדר בדבר שלא בא לעולם אלא אמר רב הונא בריש דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהם דידיה איתנהו בעולם ופריך מי מקדשי והא משעבדי ידיה לבעל ומשניק באומרת לכי מגרשם הרי נפרך דמה שאומרת יקדשו ידי כי הוא לשון כולל שלא יהנה שום אדם בעולם ממעשה ידיה ולפ"ה פריכן עליה דהא הם משועבדים לבעל ואף לפי ב"י שכתב לקונן ס"י זה דהאי יקדשו ידי לעושיהן היינו שאומרת על פיך יהיו אסורות כהקדש ונדקט תחלה שאני עושה על פיך ניינו ומוכח מדברי הרמב"ם כמו שכתבתי בסי' הב"ח ב"י בשמו הא"ל יקדשו ידי לעושיהן או שנדרה שלא יהנה ממעשה ידיה אינו כלום ממעשה ידיה ומפני שהם משועבדים לו עכ"ל הרי כתב בפירוש שגם אם אומרת לשון זה לאחר יקדשו ידי כי שהוא לשון כולל ולא זכר שום דבר יותר ולפ"ה כתב שהם משועבדים לו ועוד כה"ים נזיים בנדרים (דף פ"א) האומרת איני עושה על ידי אבא ועל אביך אלא בלא מהנה הכל תשמישי עליך הא משועבדת לו כו' הכי נפרך שאומרת לשון כולל איסור תשמיש על כל עולם ולפ"ה אינו נדר בלשון תשמישי עליך ולאם לא כן הוי ליה לתרולי בכך ונאמר דכיון שאמר לשון זה שהוא כולל מבטל השיעבוד אלא פשוט דלא מהני לשון כולל לבטל שיעבוד שלו ובכוונה כתב רש"ל תירץ שלו דוקא על קושיא השניה של הב"י ולא הביא לתרן הראשונה ועל כן יפה עשה הש"ע כאן שלא העתיק כאן כלשון הטור וכ"ל פשוט שגם הטור לא נתכוין שאומרת דוקא לשון זה קונם תשמישי כו' אלא לרבותא בעלמא נקטיה כלומר שאומרת בענין שתשמישה נאסר על כל העולם וכן כתבו הרא"ש והר"ן בפירוש בזה שאסרה הנאת תשמיש כל העולם עליה: (ס) יפר חלקו ס"ל הא דאמרינן בסעיף ס"ה דבעל אינו בכלל הבריות בגמרא (דף פ"ג) פריך לה ומשני שאני הכא שמוכחא מילתא דאתפיסא קא מתכוונת פי' דהא בגלוי הכי אסור עליה תשמיש של אדם אלא אבעל מיכוונת: (סא) אסורה בתשמיש כל אדם ומשמע אפילו מבעל

שפתי כהן קפב

לבריות כלומר שאיני נהנה מן הבריות וכן בסעיף ס"ה: **עט** ולאחר שתתגרש חל הנדר כיון שלא הפר לה ועיל סעיף כ"ה: **פ** אלא מלקט כו' וגלאה דס"ה בכל דבר הפקר: **פא** שאומרת הנאת תשמישך עלי ולאפ"ג דהנאת תשמיש דבר שאין בו ממש הוא ואין נדרים חלים על דבר שאין בו ממש מתפלים דיבורה כאלו אומרת גופך להנאת תשמישך עלי עכ"ד והוא מדברי ריב"ם שהביא ב"י ועיל ס"י ר"יב: **פב** א"ל להפר שהיא משועבדת כו' ומיהו יש להפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו כדלקמן סעיף ע"א וכ"כ בפרישה ס"ק ז"ה: **פג** אסרה עליה תשמיש כו' אבל אומרת קונם תשמישי על כל העולם דעת הב"י דא"ל להפר דמשועבדת ליה אבל הטור כתב דיפר וכתבו הב"ח והפרישה הטעם דמגו שאל על כל העולם אל נמי לדידיה: **פד** קונם שאיני נהנית לך כלומר שאיני נהנית ממך: **פה** ודברים אלו הוי דברים שבינו לבינה שבלא הוא לו שנאסרה בהנאת אביה ואביו אם עושה לו וכן מה שאינה רשאי לעשות לאביה ולאביו כדי שלא תאסר עליו ע"כ לשון הטור וכ"כ המפרש וקשה לי נלאית לורך הולך לומר דזה הוי דברים שבינו לבינה מה שאינה רשאי לעשות לאביה ולאביו כדי שלא תאסר עליו תיפוק ליה דמה שתאסר עליו הוי מדברים שבינו לבינה או עינוי נפש אפילו יהיה לותו דבר שתאסר בו כדרים מאלו דברים וגלאה דהט"ז דבכל ענין יכול להפר אלא דלאשמועינן דיכול להפר לה אף על פי שלא חל הנדר ובזה לריך דוקא שתאסר הנדר בדברים שבינו לבינה וכמש"ל ס"ק מ"ה בשם ר"י והר"ן: קונם

באר הגולה

קיט טור לדעתו ולדעת הרב ב"י גם לדעת הרא"ש כאיומלא דשמואל ומי' ולייגמיר לעיל בסעיף ס' קכ שם לדעת אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם דין פ' קכא בשולא והרב נימוקי שם דף פ"ג ע"ב

קכב טור וכ"כ הר"ן שם בשם הראשונים ובשם חידושי הרשב"א בשם התוספות בש"ל ונספרת שם דף פ"ב ע"א אליבא דרבי יוסי ואליבא דרבנן לא נפשטה ולחומרא כמבואר לעיל בסעיף נ"ח הסכמת הפוסקים

קכג משנה הגמרא והרב כהנא ומי' שם דף פ"א ע"ב ודף ע"ו ע"ב וכתובות דף ע"א ע"ב

קכד משנה נדרים דף פ"ב

(°מצי' וגם בתשמיש בעלה הראשון אף על פי שלא נישאת לאחר כמ"ש הטור וכ"כ המהרש"ל וכדלעיל סעיף ס"ה)

קכה משנה שם דף פ"ג ע"ב ומתוק בגר"א שם וכתב הר"ן וקי"ל לא שלפם בדבריי אחרים שעפ"ז לענור עליו דסוי כאלו עשתה אבל בדבר שלינה עפ"ז לענור עליו אינו מפר אלא"כ אל הנדר וכמים הכמ"א לעיל בסעיף כ"ח בתנאים

[illegible]

נקודות הכסף

[illegible]

ביאור הגר"א

ופוסקים שם למתני' בנדרה הי"א כו' וקבס' הוא כו' וכ"כ הר"ן שם דגם מתני' דקיפא ע"כ בנכס"ג וכ' שם דכ"ז עינוי נפש הוא וכדברי ר"י. אבל הטור כ' פי' דליכא לכ"ז אין עינוי נפש ועמש"ש בס"ג וכ"כ בפוס"ע ל"ע פי' ע"ד ס"ד: [קכג] יש כו'. טור: [קכג] וי"ס כו'. טור בשם אביו הרא"ש והוא ע"פ נפסקיו שם ודוקא משום עינוי נפש כו'. ולימא משום דמתני' ל"י הוא כנ"ל וכ"כ נפי' שם ד"ה קונם שאני כו' וכ"כ הר"ן שם ד"ה אינו כו' וע' רא"ש פ"ג ג' ד"ה דאל"כ כולם כו' וכ"כ הר"ן שם: [קכד] נדרה כו'. ע' בס"ג ולעג"ג דבעל נתלתה ע"ש הלכה כר"ע לנו. הרא"ש: [קכה] ולאחר כו'. הר"ן שם ד"ה ל"נ כו': [קכו] וכן הוא. פי' שם פ"ו ב': [קכז] ודברים כו'. הרא"ש שם ד"ה קונם כו' וד"ה ל"נ כו':

חדושי רע"ק

סעיף ס"ט. (יח) אע"פ שלא אל הנדר. עמ"ש לעיל (סעי' כ"ח): ולא

ודוקא

גליון רש"א

[illegible]

פו קונס שאני עושה על פיך כו' כתבו התוס' בכתובות פ' אף ע"פ דף ע"ב לאפי' אי נקטינן שאינו לא הוי דבר שאין בו ממש דהא תנן בפ' בתרא דנדרים (דף פ"א) קונס שלא אתן תנן לפני בקרך אין יכול להפר עכ"ל ול"ע דהא תנן בפשיטות דנדרים האומר לחבירו קונס פי מדבר עמך ידי עושות עמך כלי מהלכות עמך אסור ופריך בשיטת הא הוי דבר שאין בו ממש ומשני באומר יאסר פי לדבורי ידי למעשיהן רגלי להילוכן משמע להדיא הא אי לא אמר הכי (כ) הוי ידי עושות עמך מידי דבר שאין בו ממש ולף שהרין והראיה שיכול לשם דהא דמשני באומר היינו דמעשה כאומר וכ"כ הטע"ז לעיל סימן ר"ג מכל מקום דוקא התם הוא דמאריך הכי משום דקונס פי מדבר קאי אדבור ומשמע כמו דקאי אפה הלכך כיון דמתם נדרים לסתמיה אמרינן דלפה קאי וכמבואר בסרין לשם אבל היכא דאמרה קונס שאני עושה לפיך והאי דליכא למימר הכי דהא לא אמרה קונס ידי עושות לפיך. ועוד דהא רב הונא בר"ל יהושע הוא דמוקי התם בכתובות באומרת יקדשו ידי לעושיהן משמע דעד השתא לא אסיק אדעתא דלימא דמעשה כאומרת יאסרו ידי לעושיהן. ועוד דלפילו אמרה קונס שאני עושה לפיך בלא יד"ד דהא התם קאמר קונס ידי עושות עמך ולפ"ה אי לאו דמעשה כאומר יאסרו ידי לעושיהן משמע דעד השתא לא אסיק אדעתא דלימא דמעשה כאומר יאסרו ידי למעשיהן והוי דבר שאין בו ממש וכ"כ הטע"ז לעיל סי' ר"ג דלא אמר דבורי ועשייתי והנהגתי אסורים עליך אינו נדר משום דהוי דבר שאין בו ממש

הדברים (סב) שבינו לבינה:

ע קנ"ו אמרה קונם שאיני עושה על פי אבא ואביך או על פי אחי ועל פי אחיך אינו יכול להפר שאינה משועבדת להם:

עא קנ"ה אמרה פו קונם שאני עושה על פיך יפר אע"פ שהיא משועבדת לו (סג) שמא יגרשנה ואז יחול הנדר ולא יוכל להחזירה הילכך קרינן ביה השתא דברים שבינו לבינה. פז (סד) [קנ"ט] (ודוקא שאמרה פח [קנ"ט] יקדשו פט ידי לעושיהם). (בית יוסף וטור וה"ה ופוסקים צ ועיין לעיל סעיף פ"א):

עב קנ"ט נדרה שלא תתן [קל] לפני בקרו וכיוצא בדברים אלו שאין בהם עינוי נפש ואינם מדברים שבינו לבינה צא ואינם ממלאכות שהיא חייבת בהם אינו יכול להפר:

עג (סה) קל נדרה שלא לרחוץ פניו ידיו ורגליו או שלא למזוג לו הכוס ושלא להציע לו המטה צב אינו צריך להפר לפי שמשועבדת לו:

עד [קלא] קלא אשה שנדרה לשתות סם להתעבר צג (סו) אין הבעל יכול להפר:

המדיר

רלה המדיר אשתו מתשמיש או שלא תלך לבית אביה ודומיו. ובו ו' סעיפים:

א אהמדיר את אשתו מתשמיש המטה **א** [א] שאמר [קונם] תשמישך עלי **ב** (א) יקיים אותה שבעה ימים [ב] בבין שהדירה בפירוש לשבעה ימים **ג** או יותר או שהדירה סתם **ד** [ג] ולאחר שבעה ימים (*) יוציא [ד] ויתן כתובה:

ב הדירה שלא תהנה ממנו גאינו חל (ב) שהרי הוא משועבד לה ואם דאמר לה צאי [מעשה] ידיך במזונותיך **ה** הוהיא מספקת בהם לדברים גדולים **ו** ואינה מספקת לדברי' קטנים [ה] אם כל משפחתה רגילים באותם דברים קטנים (א) אינו חל שהרי הוא משועבד לה גם בהם ואם אין כל משפחתה רגילים בהם אלא העשירים ואביה עשיר ורגיל בהם ובעלה אינו עשיר ואינו רגיל בהם חל הנדר שהרי אינו חייב לה בהם **ז** ומכל מקום כיון שהדירה ממנו והיא חוזרת לבית אביה הוא מתחייב לה עתה בהם הילכך (ג) עד ל' יום ויפרנסנה באלו הדברי' הקטנים על ידי פרנס זשיאמר **ח** כל הון אינו מפסיד ויזון אותה אחר (ד) ויקח מהבעל [ו] לא שנא הדירה ל' (יום) או יותר או שהדירה סתם **ט** אחר שלשים יום **י** יוציא ויתן כתובה:

ג [ז] חהדירה שלא תתקשט או שלא תאכל אחד מהמינים טאפי' הוא רע ולא טעמתו מעולם **יא** (ה) [ח] יותלאו בתשמיש שאמר קונם תשמישך עלי אם תתקשטי

טורי זהב

רלה (א) יקיים אותה ז' ימים פי' כשהדירה לז' ימים בפירוש א"ל להוציא כלל אבל אם הדירה סתם או יותר ממ' ימים בפירוש או מ"ח לתת לה גט אם לא יתיר הנדר ללא שנתנו לו זמן ז' ימים כיון דבלאו הכי מלינו שהאשה שוהה בימי נדותה ז' ימים בלא תשמיש ומ"מ כאן לאחר ז' ימים יוציא כו' קאי דוקא אנדר סתם או יותר ממ' בפירוש ולא אנדר על ז' בפירוש וכן מבואר בהדי' במתני' פרק אף ע"פ (דף ס"א) במתני' המדיר את אשתו מתשמיש ב"ש אם הדירה ב' שבתות ימתין ואם יותר יוציא ויתן כתובה ע"כ ומבואר דבנודר ב' שבתות וכן לב"ה שבת אחת אין כאן שום חיוב להוציא כלל וכ"כ בתוספות אסלי' פי' המדיר דאשה שנדרה ותלאה בתשמיש שנת א' לא יוציא ואביאנו בסעיף ג' וכן נקוט לעיקר הלך לבית אביה מדם א' כמ"ש בסעיף ב': (ב) שהרי הוא משועבד לה בתוס' ר"פ פרק המדיר דבור המתחיל הי"ג פי' הקשו הא מלינו דאין משועבד לה בלאו אומר לאי מעשה ידיך כי כגון שתלה בתשמיש שאומר יאסור תשמישך אם אזוך וי"ל דאם כן לא הי"ל למימר יתר מלי יום יוציא אלא לאחר ל' תהנה ותיאסר פירות ולא יצטרך להוציא עד אחר ז' ימים לאחר ל' וליכא למימר כמו דאמר יאסור תשמישך עלי מעכשיו אם תהנה וממי דאז אסורה ליהנות כשהיא דקונם עי"ל בשיכה היום אם איתן לומר דלא והדבר אינם בהכלי כמ"ש לעיל סימן רי"ב סי"ג ולקמן סעיף ג' יתבאר דוה שכתבו התוספות בתולה בתשמיש מיותין שלשים ושבעה היינו דוקא בזה שעד ל' יום יש אפשרות לנדירה שהכלה בלא תלייה בתשמיש כיון שאפשר לזונה ע"י פרנס אלא שכיון שלאחר ל' א"א לו כן על כן לא חל הנדר אחיב כלל אלא כיון שתלאו בתשמיש חל איסור תשמיש עליו והוה כנודר מתשמיש לגמרי ויממין לו ז' ימים ויוליא חם לא דוני לגמ"ש כאן אחיב בסעיף זה שהלכך עד ל' כדי דומשמע דחל הנדר אחר כך בלא תלייה בתשמיש ועי"כ יוליא דסתם הנדר חל לגמרי לענין הדברים הקטנים בלא תלייה בתשמיש שאין עליו חיוב בהם כל זמן שהיא אלא אלא שאחר שחל הנדר הולכה ננכח לאביה ולא כלך חיוב דברים שהם בזה כתבו זמן ל' יום שאפשר ע"י פרנס בדברים קטנים לאחר ל' יוליא הכא ומש"כ כאן שהחיוב הוא מעתה לפרנסה ע"י עצמו ולא על ידי פרנס אלא שתוך שלשים יום היא מוחלת על זה אם כן לא חל אחר שלשים אם לא שתלאו בתשמיש ומילא לריכה עוד שבעה ימים אחר השלשים כדין נודר מתשמיש: (ג) עד שלשים יום כו' דעפי משלשים שמעי בה איכפי חילי בה ומילתא אבל עד שלשים יום אפשר לה בלימעא על כן מותינה לה שוה תוך שיעור זה יוצא פתח לנדרו וכן בכל מקום שאפשר למחות בקיון זה ומשהין לה מטעם זה: (ד) ויקח מהבעל פירות אם ירצה ישלם לו ולאסור לגיות דרך חוב וכבר כתבתי זה סימן רכ"א סעיף י' דלא כמ"ש כאן ובפרישה שם: (ה) ותלאו בתשמיש דאם לא כן אין בידו להדירה על זה וגם הכלוי היה להוליא מיד דלי אפשר לאשה לגיות אסורה בזה וכן בלא קיבוע אפילו

שפתי כהן

רלה **א** שאמר תשמישך עלי אבל אמר הנאת תשמישי עליך אינו חל כלל כיון דמשועבד לה כדלעיל סי' רל"ד סעיף ס"ז. כתוב בתשובת הרשב"א סימן תשל"ד כתב רב האי גאון ז"ל בתשו' שאפי' נשבע שיוליכה לאשתו אינה שבועה כלום נשבע שלא יפרע לב"ח שאין בדבריו כלום ע"כ וכ"ל דכתבי' מהרי"ו דפוס פרל"ג ובמרדכי פ' שבועות שתים מביא תשו' רב האי גאון דאפי' הכלם אינו מועיל לשבועתו ולריך לגרשה ומהי דבהא לא קי"ל הכי אלא מתירנן שבועות כדלעיל סימן ר"ל ומ"מ מבואר מדבריו דשבועה חלה וכ"מ להדיא מדברי הרמב"ם פי"ו ומש"ס דין י"א ושאר פוסקים גבי נשבע שיגרש את אשתו שפותחין לו בכבוד בניו ע"ש וכ"כ להדיא מתשו' מהרי"ט וכן קי' י"ח שאלה ב' ובתשו' מהרלב"ח סי' ל"ם ושאר תשו' האחרונים: **ב** יקיים אותה ז' ימים שכן דרך אשה כדם נדות ז' ימים בלא תשמיש: **ג** או יותר או שהדירה סתם כו' ולא יוליא מיד שמא ימלא בתוך כך פתח לנדרו ומשמע דבכל הכי לא מיירי אלא כשמודים בעלן אבל ודאי יכולים להתיר ע"י חכם כדלעיל סי' רל"ד סעיף כ"ב ומ"מ: **ד** ולאחר ז' ימים יוליא כו' היינו כשהדירה בסתם או כשהדירה בפירוש ליותר מז' ימים אבל לא הדירה רק לז' ימים יקיים: **ה** והיא מספקת כו' דאל"כ פשיטא דלא חל הנדר כיון שמשועבד לה: **ו** ואינה מספקת כו' משמע אבל אם היא מספקת גם לדברים קטנים חל הנדר ולא יוליא ובהגהות אשירי ר"פ המדיר כתב דל"ש: **ז** ומכל מקום כיון שהדירה כו' כלומר כיון שהדירה ואינה אוכלת עמו מ"מ חייב בכן מיד ולאסור לפרנסה בעלמו כיון שהדירה הלכך יעמיד פרנס ועיין בלח"ש סי' ע"י: **ח** כל הון אינו מפסיד כתב בפרישה ולכך אחיב לשלם לפרנס וכן לעיל סי' רכ"א ס"ח בהומר כל הון אינו מפסיד לריך אחיב לשלם לו ודוקא בהולך אלל חנוני הרגיל אללו אינו מחויב לפרעו אלא אם כן ירלה דהלוה כשלוחו (ג) ולא כהע"ש שכתב גם בכאן שאינו מחויב לפרעו וכ"כ דעת הב"ח שחייב לשלם לו ע"ש ועי"ל סימן רכ"א ס"ח: **ט** אחר ל' יום יוליא כו' היינו כשהדירה בסתם או ליותר מל' יום אבל הדירה בפירוש לל' יום יקיים: **י** יוליא כו' מפום דעד ל' יום אינה מקפדת להתפרנס ע"י פרנס טפי זילא לה מילתא בפני הבריות והלכך יוליא ויתן כתובה: **יא** ותלאו בתשמיש דאל"כ

באר הגולה

סימן רלה

א משנה כתובות דף ס"א ע"ב
ב כשמואל שם ברי"ף והרא"ש וכ"כ מדברי הרמב"ם בפי"ג מהלכות אישות
(*) היינו בסתם או כשהדירה בפי' ליותר משבעה ימים אבל לא הדירה רק לשבעה ימים יקיים. (שפתי כהן)
ג שם דף ע' ע"א מסקנת הגמרא
ד משנה שם ובתוספתא דנדרים שם ע"ב
ה בתוספתא דרב אשי שם
ו שם בגמרא ומפרש שם דעד שלשים יום לא שמעי בה אינשי ולא זילא בה מילתא טפי שמעי בה אינשי וזילא בה מילתא
ז כתוספתא דרב הונא שם
ח שם במשנה
ט תוספתא ובגמ' הלכה שם
י כתוספתא דנחמיה שם דף ע"א ע"ב וכדרב כהנא דאין מתפיסין לאדם דבר האסור לו:

נקודות הכסף

דאין לריך הפרה כלל לא משמע מידי דהכי לריך דעי"כ הא דלריך הפרה היינו אפילו בעודה פנויה [illegible]

ביאור הגר"א

רלה [א] שאמר כו'. נדרים ס"ו ב' וכמש"ל סי' רל"ד סס"ז וכ"כ הפ"י במתני' שם: [ב] בין כו'. ר"ל או א"ל להוציא כלל אבל יותר או סתם ימתין ולאחר ז' כו' כמש"ו וכ"ה שם בגמרא: [ג] ולאחר כו'. ע' הפ"י במתני' שם ד"ה בש"א כו' וכ"מ בגמ' שם מ"ש דב"ש כו' וב"ה כו': [ד] ויתן כתובה. שם פרק המדיר: [ה] אם כל משפחתה כו' ואם כו'. הרא"ש שם וכתו' הפני בתוס' שם ד"ה והאידנא ושיטה אחרת יש כאן להרמב"ם ע"ש: [ו] ל"ש כו'. שם ע"א א' וכמ"ש בס"א: [ז] הדירה כו' או כו'. מתני' שם וכת"ק. טור. ור"ם ורמב"ם והשב"א שפקו כר' יוסי [illegible]

חדושי רע"ק

סימן רל"ה. סעיף ב'. (א) אינו חל שהרי הוא כו'. ואם הדירה כשהיא ארוסה חל הנדר לאסור אף אחר הנשואין. ובנשואין ליכנוס לו דעת תוס' דאין בכלל זה למזון תשמיש. ולדעת הר"ן דאסורה גם בתשמיש. והרא"ש מסתפק בדבר:

ש"ך סק"ח. (ג) ולא כהע"ש. תמיהני דהב"ח והרא"ש מבואר להדיא כהע"ש:

לא

כל

תתקשטי או תאכלי מין פלוני יא או שאמר קונם הנאת תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך (ו) יותר מחדש אם הוא דר עמה בעיר יב או [ט] יותר מרגל אם הוא דר בעיר אחרת יקיים יב ו' ימים ואז יוציא ויתן כתובה יג (ז) [י] יג ואם היא נדרה שאמרה קונם מין פלוני עלי או קונם שלא אתקשט בקישוט פלוני או שאמרה יאסר תשמישך עלי אם אוכל מין פלוני או אתקשט בקישוט פלוני או יד אם אלך לבית אבי והוא שמע (ח) ולא הפר לה יוציא מיד ויתן כתובה [יא] יד ולהרמב"ם בנדרה היא וקיים לה הוא אם רוצה לישב ולא תאכל מאותו המין תשב ואם הוא אומר אי אפשי באשה נדרנית יוציא ויתן כתובה [יב] והוא הדין אם נדרה שלא תלך לבית אביה שאמרה קונם תשמישך עלי (ט) אם אלך לבית אבי (י) ושמע הבעל ולא הפר [יג] וכן אם אמרה טו קונם תשמישך עלי (יא) אם אלך לבית האבל או לבית

באר הגולה

יא פשטי' שם וכרמב"ם שם בגמרא יב שם בגמרא פ"ח יג משנה שם דף ע' פ"א ומימרו שם שם דף ע"א פ"ב אליבא דשמואל [illegible] יד כסף משנה בשם הרמב"ם [illegible]

שפתי כהן

לאלי"ך היכי יכול להדירה: יב או יותר מרגל היינו ברדופה אבל באינה רדופה צריך לביתו ב' רגלים סתם יוציא בי' יקיים. טור ועיין בבדק הבית: יג ואם היא נדרה כו' באסרה עליה פירות וקישוט ולא תלאו בתשמיש ל"ל דהדירה בפירות כל זמן שהיא תחתיו ומ"ה דוקא יוציא מיד דלאחר שיוציאנה תהיה מותרת בפירות וקישוט והא דצריך להוציאה מיד לא מטעם מקני הכי לא דטעם זה (ג) לא שייך כ"א כשתלתה נדרה בתשמיש אלא היינו טעמא כיון שהיא לא נאות אפילו יום א' בלא פירות וקישוט והוא לא הפר לה נתן אצבע בין שיניה ולכן הדין נותן שצריך להוציאה מיד וליתן לה כתובה אבל כשהדירה נפשה מפירות וקישוט ותלאו בתשמיש אלא שלא פירשה דברים שנודרת כל זמן שהיא תחתיו מכל מקום צריך להפר מיד מטעם מקני הכי. פרישה. וע"ש שהאריך ובא"ע סימן ע"ד כתבאתי דינים אלו כי שם ביתם: יד אם אלך לבית אבי ע"ד שמתבאת חדש א' כשהוא בעיר ורגל כשהוא בעיר אחרת: טו קונם תשמישך עלי אם אלך לבית האבל כי הוא מדברי הטור ומשמע הטעם דכל שלא תלתה בתשמיש לא יוציא ויתן כתובה דאין בידו להפר דאין זה נדר עינוי נפש ומה שלא תלך לבה"א או לבה"מ וכ"כ הב"ח ולי"ע לעיל סימן רל"ד סעיף ס"ב פסק המחבר דהוי עינוי נפש ול"ל דכלן

טורי זהב

אפילו פעם אחת כמ"ש התוספות ר"פ פרק המדיר מכל מקום כיון שתלאו בתשמיש דינו כנודר מתשמיש לגמרי שאסור לה שבעה ימים בלא תשמיש כמ"ש סעיף א': (ו) יותר מחודש דלאו זכר בפירוש חודש אחד אין כאן חיוב להוציא כלל כמו הנודר על שבעה בתשמיש סעיף א' אלא דכאן שנודר בפירוש על יותר מחודש הא אי אפשר לה וכיון שתלאו בתשמיש דינו כנודר מתשמיש לגמרי כדלעיל והכא זה בכלל הוא דגם בנודר סתם שלא תלך לבית אביה ותלאו בתשמיש דדינא הכי דכל סתם הוה כמפרש לעולם עיקר הנדר הוא איסור תשמיש שאסור עליו כיון שתלאו בדבר שאי אפשר לה לעמוד וכן כתב הטור בהדיא במוך קונם תשמישך עלי אם תלכי לבית האבל יוציא לאחר שבעה וכן בכל דבר שמדירה ואי אפשר לה להדירה בלי תלייה איסור תשמיש הוה כנודר מתשמיש לגמרי וכן אם תלה הנדר בהליכה לאביה באיסור הנאה ממנו הוה כאלו נדר הנאה לגמרי כמבואר דינו בסעיף ב' דהא עיקר הנדר ובזה מתורץ דלא דמי לגמרי בסעיף ב' בשם התוספות באוסר הנאתה ממנו ותלאו בתשמיש דמתכוין לו שלשים ושבעה יום דהלכי התם שיכול לעמוד בלי הנאתו עד שלשים יום בלא תלייה בתשמיש כיון שאפשר על ידי פרנס על כן לא מתחיל נדר התשמיש רק אחר הזמן שאפשר בפרנס ולא תהנה ממנו ותיאסר בתשמיש שבעה יום ושם גם כן אין חילוק בין אומר סתם שלא תהנה ותלאו בתשמיש או מפרש יותר משלשים יום ותלאו בתשמיש בפירוש מתכוין לו שלשים ושבעה יום זה כללו. בכול אחד הבין ומו"ח ז"ל כתב על דין זה דקונם תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך יותר מחודש הו"ל מיהו ודאי היכא דלא הדירה אלא לחודש א' ימתין חודש א' ואח"כ תאסר שבעה ימים מתשמיש ויוציא ויתן כתובה כמו שכתבו התוס' דיבור שמתחיל הכי כמו עכ"ל והיינו התוס' שהבאתי בסעיף ב' וטעות מדפיס בקולמוס בזה דבנודר בחודש אחד ודאי נדר גמור הוא וקיים והיא לא תלך חודש אחד לאביה ולא תאסר בתשמיש לעולם ולא יוציא כלל והני תוספות איכא ענין לזה אלא התם מיירי בנודר סתם שלא תהנה או מפרש יותר משלשים יום ודימו בשלשים ושבעה ומטעם שכתבתי ובפרישה פי' גם כן כמו שחילקתי אלא שכתב דמשום הכי אין הנדר בשלא תהנה אף בלא תשמיש כיון שבידו לאסור את עצמו על כל אדם אף שמשועבד לה ומכל מקום אין הנדר עיקר והוא נגד הסוגיא בגמרא לגמרי והתימה שהרי טעם מלווה יש כאן שהרי שלשים יום מותר על ידי פרנס ופשיטא שהנדר חל בזה על שלשים יום אלא שאחר כך לא חל אלא מטעם תלייה בתשמיש ועל כן ימתין אחר כך שבעה יום: (ז) ואם היא נדרה כו' הטעם בזה בגמרא (דף ע"א) דהיכא דנדר עליה הבעל קפידה. מרחה כתה עילויי והשתא ויהב דעתיה על כן מתכוין לו זמן שהוא ימלא פתח לנדרו אבל בנדרה איהי ושתק לה קנאה ומדאשתיק ולא הפר ש"מ הוא דקפיד לה ולא"ה יכולה לגור אצלו כלל אפילו עד שתאסר וטעם זה הוא שייך לכל מה שכתב כאן וכן אם תלאו באיסור תשמיש כוונה שאסר עליה אותו דבר לעולם אף לאחר שתתגרש מה תהיה בגירושין דהא הבעל הפרי לא יוכל להפר לה מה שנדרה כבר יש לומר אפילו הכי יכולה לומר לא בעינא גברא דמקיים לי נדרי וכ"כ הר"ן בהדיא בזה ואף על פי שהתוספות פרק המדיר (דף ע"א) כתבו בזה דלא תלאה בתשמיש את נדרה שלא תטעום אחד מהפירות דל"ל היינו כל זמן שהיא תחתיו דאם נדרה לעולם מה תהיה בזה שיוציא כו' היינו קודם דאסיקנא התירוץ על מיקנא הכי לי שהעתקתי בסמוך אבל לאחר המסקנא ע"כ צריך לומר כן אף בלא תלאו בתשמיש ובפרישה האריך כאן לומר דדין זה דבלא תלאה בתשמיש מיירי גם כן באומרה בעודה תחתיו דוקא וכתב עוד דטעם זה דמקני הכי לי שבגמרא לא שייך אלא בנדרה מתשמיש והוכחתו מדלא זכרו התוספות טעם זה דקני לי וכל זה לא כ"ת לי דאין שום הוכחה מן התוספות דהתוספות דברו מזה קודם המסקנא וכמו שכתבתי והדברים כפשוטן: (ח) ולא הפר לה יוציא מיד כו' הטעם דהוא נתן אצבע בין שיניה להפיכה על כן הוא חייב בדבר ואין מתכוין לו זמן אפילו שבעה יום כיון דקנאה ומקני הכי לי כמו שהעתקתי בסמוך. והרמב"ם לא סבירא ליה כאותו תנא דקאי הוא נתן אצבע בין שיניה אלא כתנא דקאי דהיא נתנה אצבע בין שיניו ולהכי לא חייב מידי: (ט) אם אלך לבית אבי דכיון שאמרה סתם פירושו לעולם והוה כמפרש לעולם ולא עביד איהו כן היינו מתכוין לו שבעה יום כדלעיל אבל כיון שנדרה היא ושתק הוא קנאה ומיקנא הכי לי כדלעיל על כן יוציא מיד ופשוט הוא דאם נדרה בפירוש שלא תלך חודש אחד דנדרה קיים ומותרי בתשמיש ולא תלך כדלעיל ולא הוצרך לכותבו ובטור כתבו ובאמת גבי דידה דנדרה חודש אחד יקיים שהרי אי סתם יוציא מיד כו' ומו"ח ז"ל כתב להקשות ואי שנה ונדרה שלא תטעום אחד מכל הפירות ותלאו בתשמיש דלא אמרינן בשלא תפי' דימתין וכאן בנדרה שלא תלך אמרינן שימתין ותירץ דהם מיירי בנדרה סתם דלעולם משמע וה"ה בנדרה שלא תלך סתם אבל הכא מיירי שנדרה בפירוש על חודש אחד כו' ולפי זה גבי אמרה הנאת תשמישך עלי אם אוכל פירות פלוני או אם אתקשט וקיים לה אם פירשה שאוסרה עליו הנאת תשמישו שבת אחת לא יוציא מיד אפילו קיים לה איהו אלא ימתין שבעה ימים ואחר כך יוציא וכ"כ בהגהות אשרי פרק המדיר עכ"ל כבודו במקומו מונח ולענ"ד יש בדבריו אלא דודאי כאן אם נדרה על חודש אחד בפירוש אין כאן שייכות גט דהא אפשר לה לקיימה נדרה ולא תאסר כמ"ש אלא דהטור מיירי בלא נדרה על יותר מחודש או סתם או יוציא מיד ולא ימתין בנדרה שיש ופשיטא הוא שום אופן שימתין איזה שיעור ואחר כך יוציא אלא אם הוא באפשר לקיימו יקיימו ולא תאסור ואם אי אפשר לקיימו יוציא מיד ויתן כתובה וכן איתא שם בהגהות אשרי ז"ל ואם פירשה תשמיש הנאה שבת אחת לא יוציא אפילו קיים לה איהו ונראה דמיהו ימתין אחר שנפירות איכא יכולה לקבל אפילו פירשה פחות משבת אחת וקיים לה איהו יוציא עכ"ל הרי לפניך דבתשמיש שבת אחת לא יוציא כלל וכן כוונת הטור והמ"ע בזה שכתבו חודש אחד יקיים דלא יוציא אותה כלל דלמה יוציא כיון שאפשר לה לקיים בלי שום איסור עליו או עליה מה שאי אפשר ולא כמו שתלה על דעת מו"ח ז"ל דהאי יתקיים פירושו ואח"כ יוציא: (י) ושמע הבעל ולא הפיר דכיון שתלאה בתשמיש היה יכול להפר מה שאין כן אם לא תלתה בתשמיש ודבר פשוט שכל מה שכתב בסעיף זה בנדרה היא ולא הפיר הוא שחייב להוציא הוא דלא כרמב"ם שהרי כאן חייב: (יא) אם אלך לבית האבל כדי זה יוכל הבעל להפר בלא תלתה בתשמיש כמ"ש בב"י בשם נ"י לעיל סעיף ק"ב אלא דנקט כאן תלתה בתשמיש דלאפוקי הכי חייב להוציא מיד ואין מתכוין שבעה ימים בנדר תשמיש כיון

חדושי רע"ק

ש"ך ס"ק י"ג. (ג) לא שייך כ"א כשתלתה נדרה. ע' בהר"ן שכתב להדיא דגם בתלתה בהנאת תשמיש לא אמרינן דתמתין ל' יום דאמרינן מקני קני לה. הרי לסדי' דלקמן בלא תלתה בתשמיש אמרי' מקני קני:

הפרה

ביאור הגר"א

כל הקיימין: [ט] יותר מרגל. רמב"ם וכמ"ש לאביי ולא כרבא. אבל הטור פסק כתי' דלרבה בר עולא. וכהר"ן והרא"ש המשתמש ל"ז: [י] ואם היא כו'. כאן הטעם הליכת בית אביה בכלל שלא לספר וע' בא"ע סי' ע"ד: [יא] ולהרמב"ם כו'. ר"ל דהרמב"ם חולק בזה עם ס"ם להרמב"ם [illegible]

לא השמתי יוציא ויתן כתובה: [יב] וה"ה כו'. הרמב"ם לא כתב אלא בבלא תלתה [illegible] [יג] וכן כו'. כמתני' שם: [illegible]

טורי זהב

כיון שהיא נדרה והוא קיים ומפני דקבלה הכי הוא לי כלנעיל אבל מה הוא שלא תלך לבית האבל או משתה ותלה בתשמיש דיוליא אחר שבעה יום וכ"כ הטור והטעם דמשעל דלא בפנים שאם תלמעך נאמר להו לא תצוא שום לשם אלים: (יב) שום מלאכה לפי שהבעלה מגילה לידי שיעמום ועי"כ במלאכה כל דהו סגי לביטול זה: (יג) אם אשאל ומשכבי דבר זה רע הוא לה והוא לא הפר לה אף על פי שתלתה בתשמיש על כן יוליא וי"ד וכן אם נדר הוא אותה בזה ותלה בתשמיש יומתין ז' ימים ויוליא: (יד) אינו יכול להפר כיון שלא תלתה בתשמיש: (טו) אינו כלום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו על חבירו ולא עליכו כדרים כאלו דמילי עלים אלא אם כן תלאן בתשמיש:

שפתי כהן

דכאן אבל גרלא מקט לי הטור וכן ל"ל בא"ע סימן ע"ד סעיף ה': יז או שתהא ממלאה עשרה כו' ומפרש בש"ס הטעם משום שנראית כשוטה וכ"כ בא"ע סימן ע"ז ס"ב ע"ש שתעשי מעשה שוטים כגון שתגלהי כדים כו' ומשמע הא כל שאומר לה דבר שהוא לאוי לעשות לא יתן כתובתה: יח אינו כלום דאין אדם אוסר דבר של חבירו על חבירו ודוקא בתולה נדבר שבידו עליו לאסור כגון לעיל סעיף ג' קונם הנאת תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך או קונם שאת נהנית לי אם תלכי לבית אביך לעיל סימן ר"ך סעיף כ"ג:

לבית המשתה ושמע ולא הפר לה [יז] והוא הדין אם אמרה קונם תשמישך עלי אם אעשה (יב) שום מלאכה ושמע ולא הפר לה [טו] והוא הדין אם אמרה קונם ו'שמישך עלי (יג) אם אשאל משכני כלום או אם אשאיל כלי ושמע ולא הפר:

ד [טז] מי נדרה נדר מדברים שבינו לבינה או של עינוי נפש והפר לה על מנת שתאמר לפלוני דבר יושל קלון יזאו שתהא מתהפכת אחר התשמיש כדי שלא תתעבר יז' יחאו שתהא ממלאה עשרה כדי מים ותשפכם לאשפה והיא אינה רוצה לעשות אחד מאילו הדברים ונתקיים הנדר יוציא ויתן כתובה:

ה [יז] (ד) יטאסרה כלי שבניה עליה כדי שלא תשאל מהם או שנדרה שלא לארוג בגדים נאים לבנה (יד) אינו יכול להפר ואסורה לשאול משכניה ולארוג בגדים הילכך תצא בלא כתובה שמשיאו שם רע בשכניו:

ו [יח] כבעל שאמר לאשתו אוסר אני [עליך] שלא תלך לבית אביך או שאמר לה קונם עליך בית אביך יז (טו) אינו כלום. (ועיין חילוקי דינים שבסימן זה בש"ס סימן ע"ד):

ביאור הגר"א

[יד] וה"ה כו'. מתני' שם ל"ט ב': [טו] וה"ה כו'. שם ע"ב א' וכמו שמוכח קושית תוס' שם ד"ה ואדיר דהכא שתלינהו בתשמיש כא"י להפר לכן תנא בלא כתובה שהיא הוא נותן כו' וקיפא היא נותנת. והכל אלו הנכות לגבי ותיפא הכל בתלינהו בתשמיש כשיטת הטור דלאו ע"כ ולא דכר שנכ"ג ועי' נמי' לכ"ד שקכ"ה: [טז] נדרה כו'. אלו ג' סעיפים לשון הטור וכנ"ל ולע"ם שאפשר לפרש גם כאן דנדרה ותלינהו בתשמיש וכמ"ש הר"ן והרא"ש ערא"ק המדיר ולומר א"ל ע"ג כו' ומשמע כפי' הטור: [יז] אסרה כו'. שם כדיה כו' והיינו שאסרה כו' דנדרים הוא מיתסר שכנה כמ"ש כריס נדרים: [יח] בעל כו'. כ"ל נמ"ג וע' תוס' שם ד"ה המדיר:

חדושי רע"ק

סעיף ה'. (ד) אסרה כלי שכניה עליה. בברייתא' אית' שלא תשאיל נפה וכברה רחים ותנור. ונת' הר"ן מינם (סי' כ"ח) כתב דדוקא נקט הני מילי משום דאורח עלמא הוא דלושליגהו נשים להדדי אבל בגדי' ומלבושות שלא רגילי נשים לושליגהו להדדי אין בזה הולאת ש"ל בשכנותיה:

טורי זהב

הלכות שבועות

שפתי כהן

באר הגולה

רלו (א) שלא אוכל פי' על זמן שאפשר בלא אכילה דאל"כ הוה ליה תיכף שבועת שוא כיון דלא אפשר וכמ"ש סימן רל"ב סעיף ח' לענין אומר כל פירות שבעולם עלי כו' וכ"כ הרא"ש סוף פרק ג' דשבועות: (ב) שזרקתי ליה ולא זרקתי פי' או לא זרקתי ועבר על שבועתו כפי מה שהיא: (ג) שבועות ביטוי פי' שאנו כוללים בכלל נפש כי תשבע לבטא בשפתים וגו' והיינו כל דבר שבידו לעשותו דכתיב בית להרע או להטיב ומה שעבה רשות אף הרעה רשות דהיינו לעלמו כגון שלא אוכל ומאי"כ דבר שביד אחרים שכתב אחיכ וכן הרעה לאחרים אינם נפסוק של ביטוי אלא נכללים בשבועת שוא ואין שם קרבן אלא עבירים היא בידו: (ד) לקיים המצוה

רלו א ולא איכן כי היכי במפרש יום או יומיים אבל ג' ימים או נקטה הוי שבועת שוא כדלקמן סעיף ד' וכן בלא אוכל. וכתב הב"ח כלא דלפי בקתמא אם אומר שבדעתו היה היום כאומן דלא הוי שבועת שוא ולא"ת חייב בשייליה ומה היה בדעתו י"ל כגון שאומר שבדעתו היה כל ימי חייהם ושבועות לביטו או כמי כגון שבכה ומה היה בדעתו וכדכתבנו התוספות לפ"ג דשבועות דף כ' ע"ב ועי"ל ר"ס ר"ה וסימן רל"ב ס"ק ל': **ב** חייב קרבן עי"ל סימן רל"ט סעיף י"ז ס"ק ע"ז: ג אבל אם נשבע כרי כלי' אף על גב שהוא מן התורה (א) כיון שאינו מפורש בתורה אלא דאתיא מדרשי' הוי כדבר שהוא מדרבנן ושבועה חלה עליו וכדלקמן סימן רל"ט ס"ה ועי"ל סימן רל"ו סוף ס"ק י"א: אבל

סימן רלו

א משנה שבועות דף כ"ה ע"א
ב כרייתא שם
(א) ופירשו התוספות שם דלשון שבועה לא שייך אלא על עלמו לכך חלה השבועה על הפירה דאסר נפשו עליה משא"כ בנדר כפ"ס לעיל בסימן רי"ב)
ג משנה וברייתא שם דף כ"ו ע"א
ד שם בברייתא שם:

כנסת הגדולה

בש"ע סי' א' *נשבע שאכל ולא כו'. אמר המחבר כתבו התוספות בפ"ג דשבועות וז"ל וא"ת מאכל חולין גב ואכל משמע כדאיירי הבא לא מיירא דקאמר שבועה שאוכל ולא אכל אבל הכא בנשבע שלא לאכול ואכל דהוי נקום עשה ודאי מיירא ע"כ [illegible]

הלכות שבועות

רלו מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא. ובו ו' סעיפים:

א א נפש כי תשבע לבטא בשפתים היינו שנשבע [א] בבין על דבר שעבר [ב] כגון *שנשבע שאכל ולא אכל או שלא אכל ואכל בין על דבר שהוא להבא כגון שאוכל ואינו אוכל או (א) שלא אוכל ואוכל [ג] וכן כל דבר אפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה כגון (ב) שזורקתי לים ולא זרקתי או שאזרוק ולא אזרוק (*) [ד] ואפי' בדבר שאין בו ממש כגון שישנתי ולא ישנתי או שאישן **א** ולא אישן ואפילו בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי או שאתן לפלוני או שלא אתן ואפילו נשבע על אחרים כגון שורק פלוני צרור לים או שלא זרק כל אלו (ג) שבועות ביטוי הן ואם שיקר בשבועתו **ב** חייב קרבן:

ב ג ויש דברים שאפי' שיקר בשבועתו אינו חייב קרבן כגון שנשבע (ד) לקיים המצוה ולא קיים דאו שנשבע להרע לפלוני כגון להכותו או לקללו **ג** [ה] (אבל אם נשבע להכות עלמו [ו] אע"פ שאינו רשאי חיילא שבועה) (נ"י בשם הר"ן פ"ג דשבועות) ונשבע

ביאור הגר"א

רלו [א] בין כו'. ע' בכ"ג וכן בסוגיא שם כותיה דאיתמר שבועה כו': [ב] כגון כו'. ב' א': [ג] וכן כו' כגון כו'. הכל כמתני' שם לה א' ולישנא דמתני' יותר דייק דנקט להבא תחלה: [ד] ואפילו כו'. גמ' שם וכתב להלכתא כותיה כאיפורי: [ה] אבל אם כו'. שם: [ו] אע"פ כו'. כיון דלא אתי אלא מדרשה חיילא עליה שבועה ועי"ל סי' רל"ט ס"ו ל"ע שכ' שם ב"ח כו'. וע' ר"ן בנדרים ס' א' ד"ה הקמ"ל סי' וע' בכ"ק ל"א ג' וקי"ל כמ"ד א"א לשאי כו' דקתם ממתני' שם כותיה ולף דבתענית י"א קי"ל כר"א תענית שאני דהא מאולל גופיה ומוקים שם שאינו בתענית. ומ"ל להר"ן דקע"ג דבכ"ק שם אמריק דתנאי הוא היינו וה"מ בשבועות דף כ"ו נשבע כו' שהרשות בידו ומשמע דמותר לנמחי אבל דחיילא ל"ס ול"ע וע' ר"ן בחידושיו שלה"ס בפי' רל"ח ס"ו:

חדושי רע"ק

סימן רל"ו. ש"ך סק"ג. (א) כיון שאינו מפורש. ע' ת' פרי' (סי' י"א) כד"ה ע"ש מעכ"ת:

גליון רש"א

הלכות שבועות. שבועה ע"י פלית עיין תוס' נזיר י"א א' ד"ה והוי מסכה כו' ולא"מ ומיפוק לי' כו' ועי' מ' בשמים לאם והגה"ה הרכבא סי' ל"ד בארוך ועי' בפסקים וכתבים [illegible]

סימן רלו. ש"ע סעיף א'. [illegible]